

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ
ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΚΟΥ
ΕΡΓΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ (Γ')
ΥΜΝΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
Νικίτα μονάζοντος καί πρεσβυτέρου μονής τῶν Στουδίου τοῦ Στηθάτου εἰς τήν βίβλον τῶν θείων ὕμνων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν. (11)	5
Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΡΩΤΩΝ.....	10
ΕΥΧΗ ΜΥΣΤΙΚΗ.....	15
Α'.....	16
Περὶ θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι καὶ ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἐτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. (37)	16
Β'.....	22
Τίς ἢ ἐπὶ τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς ἄκρον ἠνώθη Θεῷ καὶ οἷος ἐξ οἴου ἐγένετο, οἱ πρὸς Θεόν ἐρωτικοὶ αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐνταῦθα ὅς καὶ θεολογῶν λέγει πρὸς τὸ τέλος περὶ ἀγγέλων. (45).....	22
Γ'.....	25
Τίς ὁ μοναχός καὶ καὶ τίς ἢ αὐτοῦ ἐργασία καὶ εἰς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ θεωρίας ἀνήλθεν.....	25
Δ'.....	26
Διδασκαλία εἰς μοναχοὺς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ καὶ περὶ τοῦ, ὁποῖαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα. (51)	26
Ε'.....	28
Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατὰ στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καὶ ὁδηγῶν εἰς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τὸν ἄρτι ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. (55).....	28
ΣΤ'.....	30
Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τὸν πρὸς Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα. (57)	30
	30
Z'.....	30
Ἐντευξίς τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν καὶ ὅπως Θεῷ συναπτόμενος καὶ δόξαν Θεοῦ ὀρών ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο. (59)	30
Η'.....	32
Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καὶ τίνες ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. (61)	32
Θ'.....	34
Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἀρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν. (65).....	34
Γ'.....	36
Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καὶ τῶν στερροτέρων καθάπτεται. (67)	36
ΙΑ'.....	36

Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καὶ Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται. (68).....	36
IB'.....	39
Περὶ τοῦ ἐνός κατὰ πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία καὶ δι' ὧν τῆ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περὶ ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναι τι ἐντρέπων τὴν οἴησιν. (72)	39
IA'.....	44
Εὐχαριστία πρὸς Θεόν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη καὶ ὅτι φρικτόν καὶ ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καὶ ἡγουμενείας ἀξίωμα. (81).....	44
IE'.....	46
Ὅπως βλέπων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ ὅτι τό Θεῖον ἐντός καὶ ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καὶ ληπτόν τε καὶ ἄληπτον τοῖς ἀξίοις, καὶ ὅτι οἶκος Δαυὶδ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καὶ Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καὶ ὁ αὐτός καὶ μένων ἀμέριστος. (85).....	46
IST'.....	53
Ὅτι ποθεινόν τε καὶ ἐπιθυμητόν κατὰ φύσιν μόνον τό Θεῖον, οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν (94).....	53
IZ'.....	54
Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τὴν ἀγάπην, ἡ δὲ ἀγάπη ἐκριζοῖ τὸν φόβον ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὕσα καὶ Ἄγιον. (96).....	54
IΗ'.....	75
Διδασκαλία σὺν θεολογία περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀγίας ἀγάπης, ἡγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἄγιου Πνεύματος. (124).....	75
IO'.....	80
Διδασκαλία σὺν θεολογία, ἐν ἧ καὶ περὶ ἱερωσύνης ἅμα καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας. (132).....	80
K'.....	84
Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογία καὶ περὶ δωρεᾶς καὶ μετουσίας Πνεύματος Ἄγιου. (138).....	84
KA'.....	91
Ἐπιστολή πρὸς μοναχόν ἐρωτήσαντα Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱόν ἀπὸ τοῦ Πατρός, ἐπινοία ἢ πράγματι; Ἐν ἧ εὐρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν. (147).....	91
KB'.....	103
Εὐχαριστία σὺν θεολογία καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται. (164).....	103
KΓ'.....	108
Περὶ τῆς ἀκαταλήπτου καὶ ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβῆς θεολογία καὶ ὅτι ἀπερίγραπτος οὕσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καὶ ἐντός καὶ ἐκτός ὡς τῶν ὄλων αἰτία καὶ ὅτι μόνον κατὰ νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. (171)	108
KΔ'.....	121
Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καὶ προῖών διδάσκει αὐτὴν τὸν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καὶ ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρία ἀποκαλύψεων, Παῦλον τὸν θεῖον κἂν τούτῳ μιμούμενος, ἀμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα καὶ ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον. (188).....	121
KE'.....	130

Περί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῶ τοῦ θείου φωτρός, καί ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους· ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί ἑαυτόν κατακρίνει. (201)	130
ΚΣΤ'.....	134
Ἵτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστὶ μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. (207).....	134
ΚΖ'.....	137
Ἵποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις. (211).....	137
ΚΗ'.....	141
Περί νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καί ἐργασίας νοερᾶς τε καί θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. (217).....	141
ΚΘ'.....	147
Ἵτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἠνώθη Θεός. (225).....	147
Λ'.....	156
Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθεῖσαις ψυχαῖς διά δακρῶν καί μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσεται αὐτῶν καί πλεον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἀμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν καί τά τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς. (237).....	156
ΛΑ'.....	170
Περί θεολογίας καί ὅτι ἀνεξερευνήτος ἡ θεία φύσις καί πάντη τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. (257).....	170
ΛΒ'.....	175
Ἵτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροὶ τῷ πλούτῳ περί τήν σκιάν τῶν ὀρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θεοῦ γίνονται Πνεύματος. (264).....	175
ΛΓ'.....	178
Περί θεολογίας· καί ὅτι οἱ τό κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ' ἄλλοι, οἷς ἐμπαθῆς ὁ βίος, ὑπ' αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται. (268).....	178
ΛΔ'.....	181
Ἵτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχάς ἐν αἰσθήσει τρανῆ, ἡγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἅν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καί φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται. (273).....	181
ΛΕ'.....	185
Ἵτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι ἀυγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὀρᾶν. (278).....	185
ΛΣΤ'.....	188
Εὐχαριστία ὑπέρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ' αὐτόν διωγμῷ. (283).....	188
ΛΖ'.....	190
Δέησις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεόν τῆς ἐκείνου ἔνεκα βοηθείας (286)	190
	190
ΛΗ'.....	192

Περί θεολογίας· καί ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς ἀύλως τὸν ἄυλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ. (289).....	192
ΛΘ'.....	194
Ἵτι ὁ πόθος καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καὶ πάντα πτόθον ἀνθρώπινον· βαφεῖς δὲ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ὅλος θεοῦται καὶ νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. (293).....	194
Μ'.....	197
Ἵομολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν· καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος· καὶ διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σφωζομένων σωτηρίας τυχεῖν. (296).....	197
ΜΑ'.....	199
Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καὶ αἰτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι· καὶ περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καὶ ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρὰ Θεοῦ. (300).....	199
ΜΒ'.....	206
Ἵτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἐνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται. (310).....	206
ΜΓ'.....	212
Ἵτι κρεῖσσον τὸ καλῶς ποιμαίνεσθαι ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν· οὐδέ γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτὸν δὲ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. (318).....	212
ΜΔ'.....	216
Τί ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκῶν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητὴς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δὲ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεὸς καὶ χάριτι γίνεται, μόνους ἐκείνους γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. (324).....	216
ΜΕ'.....	226
Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης· καὶ ὅτι ὁ μὴ ὁρῶν τὸ φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χειρῶν τυγχάνει τυφλῶν. (338).....	226
ΜΣΤ'.....	229
Ἐξομολόγησις εὐχῆ συνημμένη· καὶ περὶ συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπαθείας. (343).....	229
ΜΖ'.....	231
Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία· καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. (345).....	231
ΜΗ'.....	233
Ἵτι δόξα καὶ τιμὴ ἐστὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καὶ πάσχοντι κακῶς διὰ Θεοῦ ἐντολὴν ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία· καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. (348).....	233
ΜΘ'.....	237
Ἵτι ἔστιν ὅτε καὶ διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. (354).....	237
Ν'.....	240
Περί θεωρίας Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων καὶ Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας· καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος· καὶ ὅτι ὁ μὴ	

φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδὲν ὠφελήθησεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ἄδου κολάσεων. (358)	240
ΝΑ'	248
Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τὰ τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπὸ τοῦ φωτός τὸ σκότος· συστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. (370)	248
ΝΒ'	252
Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καὶ γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῶ διδάσκειν τὰ θεῖα τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστι. (376).....	252
ΝΓ'	256
Κατὰ διάλεκτον Θεοῦ καὶ τοῦ πατρὸς τῶν λόγων ὁ λόγος· καὶ ὅπως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὠμίλει Θεῶ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τὰ θεῖα τε καὶ ἀνθρώπινα. (382).....	256
ΝΔ'	262
Ὅτι ἐκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεὸς προσφυῶς καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τὸ χάρισμα διὰ Πνεύματος Ἁγίου εἰς τὸ ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τὸ μὴ κενὸν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. (393)..	262
ΝΕ'	267
Ὅτι τοῖς τὸ ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρὸν παραμένει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀπὸ δὲ τῶν μολυνάντων αὐτὸ ἀπανίσταται. (399).....	267
ΝΣΤ'	272
Εὐχὴ πρὸς Θεὸν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καὶ εὐχαριστήριος. (406)	272
ΝΖ'	273
Ὅτι ὁ τὸν Θεὸν ἐξ ὄλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τὸν κόσμον. (408).....	273
ΝΗ'.....	273
Διδασκαλία κοινήν σὺν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας· βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκοὺς, ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καὶ λεγομένη Θεοῦ. (409).....	273
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ	283
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'. Περὶ ἐξομολογήσεως. (423)	283
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'. Πρὸς Στέφανον Νικομηδείας (440).....	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'. Ἐτέρα πρὸς Στέφανον Νικομηδείας. (441)	291
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'. Πρὸς Νικήτα Σταθαῶν. (442).....	291

Νικήτα μονάζοντος καὶ πρεσβυτέρου μονῆς τῶν Στουδίου τοῦ Στηθάτου εἰς τὴν βίβλον τῶν θείων ὕμνων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν. (11)

1. Τὸ λίαν ἀνατακτικὸν τε καὶ διηρμένον αὐτὸ τε τὸ ὑπὲρ αἴσθησιν τῶν ἐγγεγραμμένων ἐνταῦθα καὶ τὸ ὕψος τῆς θεολογίας καὶ τὸ βάθος τῆς τούτων ἀντικρυς γνώσεως οὐ πᾶσιν, οἶμαι, καταληπτὸν τε καὶ εὐεπίβατον ἐστὶ ταῖς γὰρ θεῖαις ἐμφάσεσι περιουαζόμενον τοῦ ἀπροσίτου φωτός, ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης συνέσεως ὄν, ἐκείνων ἄρα πρὸς τὴν τῶν ἐγκειμένων κατάληψιν δέεται τῶν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς ἐρρωμένων τῇ εὐεξίᾳ τοῦ λόγου καὶ τὸν νοῦν ἐς ὕψος ἐπτερωμένων τῇ τοῦ πνεύματος αὔρα καὶ ὅλην ὅλως πρὸς οὐρανοὺς καὶ τὰ βάθη Θεοῦ ἐμβαθύνουσαν ἐχόντων σαφῶς τὴν διάνοιαν. Ὅθεν μοι καὶ ἄγαν εὐκαιρον ἐπωφελές τε καὶ ἀρμόδιον ἔδοξε τὸ σέβας εἰκότως ἀφοσιῶντι τῷ διδασκάλῳ

προκατασφαλίσασθαι τούς ἐγκύπτειν ἐνταῦθα βουλομένους τῷ λόγῳ, ἵνα μή τῆ πρός τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἀπέριω ἐπιβολῆ καί τῆ περί τὰ θεῖα ἀνασκήτῳ ἕξει καί διανοία βλάβην τούτων τινές, ἀλλά μή ὠφέλειαν εἰς ἑαυτούς ἀναμάξουσιν, κακῶς δηλαδή καί ἀπέριως τὰ θεῖα καί ὑπέρ αἴσθησιν ἐκλαμβάνοντες.

2. Ἰστέον οὖν, ὅτι τόν εἰς θεολόγων ἀνδρῶν ἐγκυπτειν γραφάς προαιρούμενον καί ἐπί τοῦτο ἔρωτι ἐπειγόμενον ἀναγνώσεως πρῶτα μέν πιστόν ὄντα κόσμον χρῆ φυγεῖν καί τὰ ἐν κόσμῳ καθόλου τῷ σώματι καί τῷ πνεύματι (12) καί τήν πρόσυλον ἀπό ψυχῆς ἀμαρτίαν μισῆσαι καί τήν πρόσκαιρον ἀποσεῖσασθαι τῶν ἡδέων ἀπόλαυσιν· θεῖναι τε θεμέλιον ἀκολουθῶς καλόν ἐπί τήν ἐρηρισμένην πέτραν τῆς πίστεως διά πράξεως καί ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καί ἐπί τοῦτον εὐτέχνως τόν οἶκον ἐποικοδομῆσαι τῶν ἀρετῶν καί τόν παλαιόν καί φθειρόμενον ἄνθρωπον κατά τās ἐπιθυμίας αὐτοῦ ἀποδύσασθαι, καί τόν ἀνακαινούμενον εἰς Χριστόν ἐπενδύσασθαι, ἄρτιον δηλονότι πεφθακότα καί τῆ ἐνδεχομένη καλῶς τελειότητι ἀναβεβηκότα εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἔτι δέ προκαταρθῆναι καί προφωτισθῆναι καί ἐλλαμφῆναι τῷ πνεύματι προθεωρησάι τε τήν ἅπασαν κτίσιν ὁμοίως νοός καθαρῷ, προκαταμαθεῖν τε καί προκαταστοχάσασθαι τούς λόγους καί τās κινήσεις αὐτῆς τηλαυγῶς καί ἕξω γενέσθαι τῶν ὀρωμένων τῆς ταπεινώσεως, ὑπεράνω δήπου πάσης σαρκός καί αἰσθήσεως· ἔνθεν τοι καί τό στόμα τρανῶς διανοίζοντα ἐλύσαι δυνάμει τήν χάριν τοῦ πνεύματος ἀκεῖθεν φωτός ἀγαθοῦ πληρωθῆναι καί κατά τήν ἀναλογίαν τῶν ἐκ καθάρσεως ἐν αὐτῷ γενομένων ἱερῶν ἐμφάσεων ἄνωθεν θεολογήσαι τρανῶς καί οὕτως, οἷα δὴ τηλαυγῆς τήν διάνοιαν, ἐν τοῖς ὧδε γεγραμμένοις ἐγκύψαι, φημί δὴ τοῖς πονήμασι τῆς ὑψηλοτάτης καί θεολογικωτάτης διανοίας τοῦ μακαριωτάτου καί τρισολβίου πατρὸς Συμεῶν.

3. Τόν γοῦν ἔτι κάτω τῷ στήθει καί τῆ κοιλία συρόμενον, λέγω δὴ τοῖς χοϊκοῖς φρονήμασι καί ταῖς προσύλοις ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, δεδεμένον τε ὑπό τὰ δεσμά τῆς ἀπατώσεως τοῦ κόσμου αἰσθήσεως, ἀναγνον ὄντα καί τās αἰσθήσεις πεπηρωμένον τῆς διανοίας δεινῶς, μή κατατολμῆσαι προβεβαιούμεθα τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα τῆς ἀναγνώσεως, ἵνα μή τῷ μετὰ λήμης τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τās ἀκτῖνας (13) ἐνατενίζοντι τοῦ ἡλίου ἐπίσης ὑπομείνη τήν τύφλωσιν καί αὐτήν τήν ἀμυδράν ὄρασιν προσαπολέση τῶν ὀφθαλμῶν· καθαρῆναι γάρ πρῶτον δεῖ πάσης ἀσθενείας καί λήμης τῶν λογισμῶν καί οὕτω τῷ καθαρῶς καί ὑπεραπέριως εἰς ἄπειρον λάμποντι προσομιλήσαι καί πλησιάσαι ἡλίῳ, εἴτε τούτῳ δὴ τῷ αἰσθητῶς καί καθ' ἡμᾶς φαίνοντι εἴτε τῷ τῆς δικαιοσύνης καί ταῖς ἐξ αὐτοῦ τῶν λόγων καί νοημάτων ἐκπεμπομέναις αὐγαῖς· μόνων γάρ ἐκείνων ἐστὶ τό κατοπεύειν τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος, τῶν ἐξ ἄκρας δηλονότι καθάρσεως καταλαμπομένων ἀπέριω φωτί τοῦ Θεοῦ καί ὀλοαμπῆ τήν διάνοιαν ἅμα καί τήν ψυχὴν κεκτημένων, τῶν δέ γε λοιπῶν τὰ στήθη τύπτειν ἐπωφελές καί ἀρμόδιον καί ἄνωθεν ἐκκαλεῖσθαι τόν ἕλεον.

4. Σκοπεῖν τοίνυν πάντα χρεῶν τόν τούς λόγους δυνάμενον πιστῶς μελετᾶν τούτου δὴ τοῦ Θεοῦ πατρὸς καί τούτων τό βάθος ἐξερευνᾶν τήν αὐτοῦ συνετῶς ἔκστασιν τε καί θέωσιν· ὅπως, οἷα περ ἕξω σαρκός καί σώματος καί πάσης αἰσθήσεως ὦν, ἠρπάξεται ἀπό γῆς τῷ πνεύματι εἰς οὐρανούς καί Θεόν, καί θείων ἡξιοῦτο ξενοτρόπως ἀποκαλύψεων, καί τās ἐνεργείας ἔβλεπεν ἐν ἑαυτῷ τοῦ Θεοῦ φωτός θεοπρεπῶς ἐνεργούσας, καί θεωνυμίαις διαφόροις ἔρωτι κάτοχος ὦν τοῦ Θεοῦ ὡς τετρωμένος ὑπό τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τοῦτον ἐκάλει καί προσωνόμαζε, Διονύσιον τόν μέγαν ἐν τούτῳ καί μιμούμενος καί ὁμοίως συναρπαζόμενος αὐτῷ ἀπό γῆς· καί γάρ ἐκείνῳ ταυτόν ἐνεργούμενος ὑπό τοῦ Θεοῦ Πνεύματος καί ὁ ὑψίνους οὗτος ἀνὴρ ὡς πάντων τῶν αἰτίων τόν Θεόν ὁμοίως αὐτῷ πολυωνύμως ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ἀνύμνει λαμπρῶς, ὡς ἀγαθόν, ὡς καλόν, ὡς σοφόν, ὡς ἀγαπητόν, ὡς Θεόν Θεῶν,

(14) ὡς Κύριον κυρίων, ὡς ἅγιον ἀγίων, ὡς αἰώνιον, ὡς ὄντα καὶ ὡς αἰώνων αἴτιον· ὡς ζωῆς χορηγόν, ὡς σοφίαν, ὡς νοῦν, ὡς λόγον, ὡς γνώστην, ὡς προέχοντα πάντας τοὺς θησαυροὺς ἀπάσης γνώσεως, ὡς δύναμιν, ὡς δυνάστην, ὡς βασιλέα βασιλευόντων, ὡς παλαιόν ἡμερῶν, ὡς ἀγήρω καὶ ἀναλλοίωτον· ὡς σωτηρίαν, ὡς δικαιοσύνην, ὡς ἀγιασμόν, ὡς ἀπολύτρωσιν, ὡς ἐν μεγέθει πάντων ὑπερέχοντα καὶ ὡς ἐν αὐρᾷ λεπτῇ· καὶ ἐν ψυχαῖς καὶ ἐν σώμασι καὶ ἐν νοῖς αὐτόν εἶναι ἐν οὐρανῶ καὶ ἐν γῆ καὶ ἅμα ἐν ταύτῳ τόν αὐτόν, ἐγκόσμιον, περικόσμιον, ὑπερκόσμιον, ὑπερουράνιον, ὑπερούσιον, ἥλιον, ἀστέρα, πῦρ, ὕδωρ, πνεῦμα, δρόσον, νεφέλην, αὐτόλιθον καὶ πέτραν, πάντα τὰ ὄντα, μηδέν ὄντα τῶν ὄντων.

5. Ὅθεν καὶ αὐτός ὁ πολὺς τὰ θεῖα Διονύσιος ἐν τῷ Περί θείων ὀνομάτων συντάγματι, τῷ τρόπῳ καὶ τῇ πρὸς Θεόν ἐκστάσει τοῦ θεσπεσίου τούτου πατρός οἷα δι' ὧν γράφει συμμαρτυρῶν, τοιάδε φησίν· οὕτως οὖν τῇ πάντων αἰτία καὶ ὑπὲρ πάντα οὔση καὶ τὸ ἀνώνυμον ἐφαρμόσει καὶ πάντα τὰ τῶν ὄντων ὀνόματα, ἵνα ἀκριβῶς ἢ τῶν ὄλων βασιλεία καὶ περὶ αὐτήν ἢ τὰ πάντα καὶ αὐτῆς ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος ἐξηρημένα, καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ λόγιον ἢ τὰ πάντα ἐν πᾶσι καὶ ἀληθῶς ὑμνήται πάντων ὑποστάτις. Καὶ μετ' ὀλίγα· πάντα δέ ἀπλῶς καὶ ἀπεριορίστως ἐν ἑαυτῇ τὰ ὄντα προείληφε ταῖς παντελέσι τῆς μιᾶς αὐτῆς καὶ παναιτίου προνοίας ἀγαθότησι καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἀπάντων ἐναρμονίως ὑμνεῖται καὶ ὀνομάζεται.

6. Καὶ γοῦν οὐ ταύτας μόνας οἱ θεολόγοι τὰς θεωνυμίας πρεσβεύουσι τὰς ἀπὸ τῶν παντελῶν ἢ τῶν μερικῶν προνοιῶν ἢ τῶν προνοουμένων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τινων ἔσθ' ὅτε θεῖων φασμάτων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις ἢ ἄλλοθι ποι τοὺς μύστας ἢ τοὺς προφήτας καταλαμπάντων κατ' ἄλλας καὶ ἄλλας αἰτίας τε καὶ δυνάμεις ὀνομάζουσι τὴν ὑπερφαῖ καὶ ὑπερώνυμον ἀγαθότητα καὶ μορφάς αὐτῇ καὶ τύπους ἀνθρωπικούς ἢ πυρίνους ἢ ἠλεκτρίνους περιτιθέασι καὶ ὀφθαλμούς αὐτῆς καὶ ὦτα καὶ πλοκάμους καὶ πρόσωπα καὶ χεῖρας καὶ μετάφρενα καὶ πτερὰ καὶ βραχίονας καὶ ὀπίσθια καὶ πόδας ὑμνοῦσι, στεφάνους τε καὶ θώκους καὶ ποτήρια καὶ κρατήρας αὐτῇ καὶ ἄλλα ἄττα μυστικά περιπλάττουσιν.

7. Εἰς γὰρ ἄκρον ὁ θεῖος οὗτος ἐκκαθαρθεὶς τὴν ψυχὴν, ὡς ἤδη τὰ πρὸς αὐτοῦ γεγραμμένα σάλπιγγος ἠχούσης μεγαλοφωνότερον ἐκβοᾷ, ἠξιώται καὶ μεγάλων ἀποκαλύψεων καὶ θεωριῶν ἀπορρήτων καὶ μυστικῆς ὁμιλίας καὶ ῥημάτων θείων ἄνωθεν αὐτῷ ξένως ἐνηχηθέντων καὶ συλλήβδην εἰπεῖν χάριτος ἀποστολικῆς, ὄλος πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ πυρός. Διὸ καὶ τῆς θύραθεν ἐπιστήμης τῶν λόγων πάντη ἄγευστος καὶ ἀμαθὴς ὧν ὑπὲρ πάντα ῥήτορα καὶ σοφόν τῇ εὐροῖα τῶν λόγων καὶ τῇ τῶν νοημάτων δαφιλεία τε καὶ πυκνότητι εἰς ὕψος ἐμεγαλύνθη σοφίας ὡς τὰ θεῖα τῷ ὄντι σοφός καὶ θεολόγος δογματικώτατος.

8. Καὶ οὐ θαῦμα· ἢ γὰρ τοῦ Θεοῦ σοφία διήκει, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα· ἀτμίς γὰρ ἔστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινῆς· μία δέ, φησιν, οὕσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ (16) καὶ προφήτας κατασκευάζει· οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ Θεός εἰ μὴ τὸν σοφία συνοικοῦντα. Διὰ τοι τοῦτο καὶ τῶν λόγων τῆς σοφίας ἐπιθυμήσας ἐπόθησε τὸ κάλλος αὐτῆς· καὶ ποθήσας, κατὰ τὸν Σολομῶντα, ἐζήτησε διὰ πόνων φιλοσοφίας τε καὶ ἀσκήσεως καὶ εὗρεν αὐτήν· καὶ εὐρών ἠῦξατο μετὰ δακρύων ἐμπόνως καὶ ἐδόθη αὐτῷ φρόνησις· καὶ ἐπεκαλέσατο πίστιν βεβαίαν καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτόν πνεῦμα σοφίας· ὅθεν ἀκοίμητον ἔσχε διὰ βίου παντός τὸ ἐκ ταύτης ἀτεχνῶς φέγγος, δι' οὗ ἄρα καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτόν πάντα ὁμοῦ τὰ ἀγαθὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος σοφίας καὶ γνώσεως. Ἀμέλλει καὶ ἀδόλως παρὰ Θεοῦ μαθὼν τὰ ἀπόρρητα ἀφθόνως τοῖς πᾶσι ταῦτα γράφων παρέχει εἰς πνευματικὴν εὐφροσύνην ὁμοῦ καὶ ὠφέλειαν·

7

οὐ γάρ ὡς ἀγνώμων δοῦλος κατακρύπτει τό δοθέν αὐτῷ πρὸς Θεοῦ τάλαντον, ἀλλ' ὡς πιστός οἰκονόμος τόν πλοῦτον, ὃν ἐδέξατο ἐξ αὐτοῦ, τῆς ἀκενώτου σοφίας εὐγνωμόνως κατὰ τό γεγραμμένον οὐ κατορύττει· ἀδόλως τε, φησίν, ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τόν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύψομαι.

9. Ἐνθεν τοι καί ἄργυρος πεπυρωμένος οὐσα ἡ γλῶσσα αὐτοῦ καί δικαιοσύνης πλήρης ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· τὰ χεῖλη αὐτοῦ οἷα δὴ τῷ ὄντι δικαίου ἠπίστατο ὑψηλά καί στόμα αὐτοῦ ἀπέσταζε χάριτας καί ἀπόρρητον σοφίαν Θεοῦ. Γέγονε δέ τοῦτο ἐκ πολλῆς ἀληθῶς ταπεινοφροσύνης καί καθαρότητος· στόμα γάρ, φησί, ταπεινῶν μελετήσῃ σοφίαν καί ἐν καρδίᾳ ἀγαθῆ ἀνδρός σοφία, ἐν δέ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγινώσκεται. Εἶχε γάρ, (17) ταπεινοφροσύνης ὧν ἔμπλεως, διηνεκῶς ἐν μελέτῃ καρδίας τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν, κατὰ τό εἰρημένον, ἥτις τοῖς ταπεινοῖς τὴν καρδίαν, καί οὐ τοῖς ἄφροσι τοῦ κόσμου σοφοῖς καθόλου διαγινώσκεται, καί τό φῶς αἰεὶ τοῦ Θεοῦ ἦν ἀληθῶς ἡ πνοή αὐτοῦ· ὁ δίκην λύχνου ἔχων ἐν διανοίᾳ, ἅ ἐώρων οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ νοερῶς, ὡς τό λόγιον, ἔλεγέ τε καί ἀριδηλότατα μετὰ γνώσεως ἔγραφεν· ἅ, φησίν, εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου, λέγε· καί λέγων ὕμνει σαφέστατα ἐκ τῶν ὄντων τό θεῖον, ὡς ὃν κοινόν πάντων τῶν ὄντων. Οὐ γάρ ἀκοινώτητόν ἐστι καθόλου τό ἀγαθόν οὐδενὶ τῶν ὄντων, ὡς φησιν ὁ τά θεῖα πολὺς Διονύσιος, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτοῦ μονίμως τὴν ὑπερουσίον ἰδρῶσαν ἀκτίνα ταῖς ἐκάστου τῶν ὄντων ἀναλόγοις ἐλλάμψεσιν ἀγαθοπρεπῶς ἐπιφαίνεται καί πρὸς τὴν ἐφικτὴν αὐτοῦ θεωρίαν καί κοινωνίαν καί ὁμοίωσιν ἀνατείνει τούς νοερούς νόας, ὡς θεμιτόν αὐτῷ καί ἱεροπρεπῶς ἐπιβάλλοντας.

10. Τοιγαροῦν καί κατὰ πάντα τοῖς πρὸς αὐτοῦ θεολόγοις ἐπόμενος, τό μὲν ὑπὲρ νοῦν καί φύσιν τῆς θεότητος κρύφιον ἀνεξερευνήτοις ὕμνει καί ἱεραῖς νοός εὐλαβείαις, ὡς φησι περὶ θεολόγων ἀνθρώπων Διονύσιος, τὰ δέ ἄρρητα σιγῇ τῇ σώφρονι διόλου τιμῶν ἐπὶ τὰς ἐλλαμπούσας αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροῖς νοήμασιν αὐγάς ἀντετείνετο κάκειθεν πλουσίως καταλαμπόμενός τε καί φωτιζόμενος πρὸς τούς θεαρχικούς καί θεοπρεπεῖς ὕμνους καί πρὸς τὰς ἱεράς ὑμνολογίας ὑπ' αὐτῶν ὑπερκοσμίως ἐτυποῦτο πρὸς τό καί ὄραν τά συμμέτρως αὐτῷ δι' αὐτῶν δωρούμενα θεαρχικά φῶτα καί τό ἀγαθοδότην Κύριον ὡς ἀπάσης ἱεράς ἀρχῆς καί φωτοφαενίας αἴτιον ἐρωτικῶς ἀνυμνεῖν.

11. (18) Παλαιόν δέ ἄρα τοῦτο καί ἀρχέγονον σοφίας εἶδος καί ἀποτέλεσμα· τοῖς γάρ παλαιοῖς καί πιστοῖς, τὴν πάτριον πάλαι φιλοσοφοῦσι φιλοσοφίαν, ἄνωθεν ἡ θείας χάρις τοῦ Πνεύματος οὕτω δι' ὑπερβολὴν συγγινομένη καθάρσεως πρὸς ὕμνους ἐρωτικούς τε καί θείους καί πρὸς μέτρα λόγων παντοίων ἐκίνει τὰς διανοίας αὐτῶν. Ἐκ δὴ τούτου ποιηταὶ ἁσμάτων καί ὕμνων καί μελῶν θείων τοῖς τηνικαῦτα θαυμασίως ἐδείκνυντο· οὐκ ἐκ μαθημάτων δέ ἀναγωγῆς καί τελείας τῶν λόγων ἀσκήσεως πρὸς τοῦτο σοφῶς τε καί συνήθως ἀπετελοῦντο, ἀλλ' ἐκ φιλοσοφίας τῶν τῆς ψυχῆς τρόπων καί ἐξ ἄκρας ἀσκήσεως καί φυλακῆς τῶν γενικῶν ἀρετῶν. Εἶ τῷ δέ φίλον τό εἰρημένον ἐξ ἐγγράφου πιστωθῆναι αἰτίας, Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ ἐν τῷ οὕτω πως εἰγεγραμμένῳ λόγῳ αὐτοῦ Περί βίου θεωρητικοῦ ἢ περὶ ἱκετῶν ἐντυχέτω καί εἴσεται τό τοῦ λόγου πιστόν ἐξ αὐτῆς. Ἴνα δέ βρασύ τι καί ἡμεῖς λόγιον ἐκεῖθεν ἀναλαβώμεθα πρὸς τὴν τοῦ λόγου βεβαίωσιν, φησίν ἐκεῖνο ὡδί· ὥστε, φησίν, οὐ θεωροῦσι μόνον τά ὑψηλά νοός ἐπιβολαῖς καθαροῦ, ἀλλά καί ποιοῦσιν ἅσματα καί ὕμνους εἰς τόν Θεόν διὰ παντοίων μέτρων καί μελῶν, ἀριθμοῖς σεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράσσοντες.

12. Ἄ γοῦν καί τούτῳ δὴ τῷ πατρὶ ἐν θεωρυμίαις ὕμνηται θεοφράστως, ταῦτα, φησί Διονύσιος ὁ μέγας, πρὸς τῶν θείων λογίων μεμύηται, καί πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἱεράν τῶν θεολόγων ὑμνολογίαν εὐρήσει τις, ἐπιπόνῳ δηλαδὴ ψυχῇ καί καθαρᾷ διανοίᾳ τὰς θείας γραφάς, ἐρευνῶν, πρὸς τὰς ἀγαθουργούς προόδους τῆς θείας

φύσεως έκφαντορικῶς καί ὑμνητικῶς τὰς θεωνυμίας διασκευάζουσιν, εἴτα τὸν λόγον ἡμῶν τρανότερον ἐπιβεβαιούμενος οὕτω σαφῶς ἐπιφέρει περὶ τῶν εἰρημένων ὁ αὐτός καί αὐθις φησὶ (19) ταῦταις οἱ θεοειδεῖς ἀγγελομιμήτως, ὡς ἐφικτόν, ἐνούμενοι νόες, ταῖς θείαις δηλονότι τῶν ἀγγέλων δυνάμεσιν, ἐπειδὴ κατὰ πάσης νοερᾶς ἐνεργείας ἀπόπασιν ἢ τοιαύδε γίνεται τῶν ἐκθεουμένων νόων πρὸς τὸ ὑπέρθεον φῶς ἔνωσις, ὑμνοῦσιν αὐτὸ κυριώτατα διὰ τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, τοῦτο ἀληθῶς καί ὑπερφυῶς ἐλλαμφθέντες ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸ μακαριωτάτης ἐνώσεως ὅτι πάντων μὲν ἐστὶ τῶν ὄντων αἴτιον, αὐτὸ δὲ οὐδέν, ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξηρημένον.

13. Εἰδὼς οὖν ὁ θεῖος τοῦτο πατὴρ Συμῶν, οἷα δὴ σοφὸς θεολόγος, καί ὡς ἀνώνυμον τὴν θεῖαν καί ὑπὲρ φύσιν φύσιν ἀνύμνει καί ὡς παντός ὀνόματος ὁμοναζομένου αἰτίαν καί ἀνωνύμως ὑπεριδρυμένην τῶν πάντων ἐθεολογεῖ νῦν μὲν, ὅσα τῆς παρουσίας ἐστὶ πραγματείας, ἐκ τῶν θεολογιῶν συνάγων καί ὡσπερ τινὶ κανόνι τοῖς εἰρημένοι χρώμενος πρὸς αὐτὰ σκοπῶν ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νοητῶν θεωνυμιῶν προήρχετο· νῦν δὲ θεοπτικῆ διανοίᾳ τὰς θεοφανεῖς ἐποπτεύων ἐμφάσεις καί θεωρίας, τοῖς ἀγίοις τὰ ἅγια κατὰ τὴν θεῖαν τοῦ Ἀποστόλου παράδοσιν παρατιθέμενος, ἀνετάττετο καί τὰ πρὸς αὐτοῦ ἱερῶς ἐποπτευθέντα θεῖα θεάματα τοῖς μετ' αὐτὸν χρεωστικῶς, ὡς πρῶτος πρὸς δευτέρους καί ὑφειμένους, ἀφθόνως ἐν συμμετρῇ τῇ κατ' αὐτοὺς ὑπέδειξε καί κατ' ἀξίαν τὰ ἱερά τοῖς ἐπιστημονικῶς καί ὀλοκλήρως μετασχοῦσι τῆς ἱερατικῆς τελειώσεως μετέδωκε, τῶν ἀμύστων αὐτὰ γελῶτων καί ἐμπαιγμῶν ἐξαιρούμενος, μᾶλλον δὲ αὐτοὺς ἐκείνους, εἴπερ τινές τοιοῦτοί εἰσιν ἄνθρωποι, τῆς ἐπὶ τούτῳ θεομαχίας ἀπολυτρούμενος, μὴ ἔκφορα ταῦτα ποιῶν τοῖς πολλοῖς, ἕως ἂν ἐν τοῖς ζώσιν ἦν καί ἐφαίνετο, (20) κἂν τούτῳ τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ πειθόμενος οὕτω πρὸς Τιμόθεον γράφοντι ὄρα δὴ, φησὶν, ὅπως οὐκ ἐξορχήσῃ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, εὐλαβηθήσῃ δὲ καί τὰ τοῦ κρυφίου Θεοῦ ταῖς νοεραῖς καί ἀοράτοις γνώσεσσι τιμήσεις, ἀμέθεκτα μὲν αὐτὰ καί ἄχραντα τοῖς ἀτελέστοις διατηρῶν, ἱεροῖς δὲ μόνοις τῶν ἱερῶν μεθ' ἱερᾶς ἐλλάμψεως ἱεροπρεπῶς κοινωνῶν.

14. Οὕτω γάρ ὡς ἡ θεολογία καί τοῖς θιασώταις ἡμῖν παραδέδωκε, ταῦτα καί ἡμεῖς, ὡς αὐτῷ μαθητευθέντες καί τὸ ὕψος καί βάθος καί πλάτος τῆς αὐτοῦ σοφίας εἰδότες, διὰ τῶν εἰρημένων καί τοῦ παρόντος λόγου τῶν πάντη χοντρῶν καί ἀμύστων διαστέλλομεν καί ἀνέκφορα τούτοις εἶναι βουλόμεθα, μόνοις ἐκείνοις ταῦτα δηλαδὴ σαφῶς ἀναπτύσσοντες τοῖς τὰ ὧτα πεπετασμένα ἱερῶς ἔχουσιν ἐξ ἐπιμελείας τῶν τρόπων καί συνέσεως θείας καί ἀγίοις ἀντικρυς οὖσιν ἐκ τε τοῦ βίου καί τῆς ἀνωθεν γνώσεως· τοῦτο γάρ καί Παῦλος ὁ θεῖος βούλεται πρὸς Τιμόθεον οὕτω γράφων· ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καί ἐτέρους διδάξαι.

15. Ὁ γοῦν πρὸς θεωρίαν ἐκ φιλοσόφου πράξεως ἀναδραμόντες καί εἰς βάθος θεολογικῶν ἐννοιῶν ἀνελθόντες πίστει πρὸς ταῦτα τὴν τῆς ψυχῆς ἔρευναν δότωσαν, καί πολλὴν αὐτόθεν, εὖ οἶδα, τρυγήσουσι τὴν ὠφέλειαν· οἱ δὲ γε λοιποί, ὧν ὁ νοῦς εἰς πολλὰς ἐτερότητας διεσκεδάσται καί σκότει ἀγνωσίας ἐζόφωτοι, οἱ μὴδὲ ὅ τι ποτέ ἐστὶ πρᾶξις καί θεωρίας καί θείων ἀποκάλυψις μυστηρίων εἰδότες, τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐνταῦθα γεγραμμένων ἀλλοτριούσθωσαν· ἀχώρητον γάρ τὴν διάνοιαν ἔχοντες τῶν ὑψηλῶν καί λόγων ἀποκαλύψεων (21) τὰ θεῖα καταπατεῖν εἰώθασι καί κοινοῦν, πρὸς μηδὲν τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀνανεῦειν δυνάμενοι.

16. Ἄλλως τε δὲ καί ἐπεὶ πᾶσα ψυχὴ εἰς ἄκρον ἐκκαθαρθεῖσα καλῶς, ἀθάνατος οὖσα καί νοερά, δυνάμει θεῖα πρὸς ἀγγελικὰς ζωὰς ἀνατείνεται κατὰ τὸν ἱεροφάντην Διονύσιον οὕτω λέγοντα· ἡνίκα γάρ εἰς ἑαυτὸν κατὰ κυκλικὴν κίνησιν καί ἐνοειδῆ συνέλθῃ ἀπὸ τῶν ἕξω τῶν νοερῶν αὐτῆς δυνάμεων γένηται, ὡσπερ ἔν

τινὶ κύκλῳ τὸ ἀπλανές αὐτῆ ἢ θεία δωρουμένη ἀγαθαρχία καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν, τῶν ἔξωθεν, αὐτὴν ἐπιστρέφουσα καὶ συνάγουσα πρῶτον εἰς ἑαυτήν, εἶτα ὡς ἐνοειδῆ γενομένην ἐνοῦσα ταῖς ἐνιαίως ἠνωμέναις δυνάμεσι τῶν ἀγγέλων δι' αὐτῶν γάρ ὡς ἀγαθῶν καθηγεμόνων (μετὰ τοὺς ἱερούς καὶ ἀγίους νόας αἱ ψυχαὶ καὶ ὅσα ψυχῶν ἀγαθὰ) ἐπ' αὐτὴν τὴν πάντων ἀγαθῶν ἀγαθαρχίαν ἀνάγεται καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἐκβλυζομένων ἀλλάμψεων ἐν μετουσίᾳ γίνεται κατὰ τὴν ἀναλογουσαν ἐν αὐτῇ κάθαρσιν καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοειδοῦς δωρεᾶς, ὁπόση δύναμις, μετέχει πλουσίως, οὐκ οἶομαι δίκαιον εἶναι κινδυνεύειν ταύτης τὰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ ἐρωτικάς θεολογίας ἀπιστεῖσθαι εἰς ἀκοὰς πιπτούσας ὑπὸ φθόνου βεβυσμένας καὶ ἀπιστίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς ψυχὰς σκότει ἀγνωσίας σφόδρα κεκαλυμμένας καὶ ὑπὸ ἡμιόνων καὶ ὄνων ἢ δρακόντων καταπατουμένας καὶ ὄφρων, τῶν ἀκαθάρτων λέγων καὶ ὀλεθρίων παθῶν· τὰ γάρ ἅγια ἀμέθεκτά εἰσι πᾶσι τοῖς τὸν κυνώδη βίον καὶ χοιρώδη βιοῦσιν, οἷς οὐ δίδονται ταῦτα, ὡς τὸ λόγιον, οὔτε μὴν οἱ μαργαρίται ρίπτουσι τοῦ λόγου, τοῖς δὲ πρὸς τὸ ἴσον ἐξ ἄκρας ἀναγομένοις καθάρσεως τῆς ἀγιότητος μεθεκτά τε εἰσὶ μεθ' ἡδονῆς ἀφάτου καὶ (22) θείας καὶ ἀναδοτικά τῆς ἐπ' αὐτὰ σοφίας τε καὶ ὑψώσεως ὡς φῶτα φανά καὶ πυρός τοῦ θείου γεννήματα.

17. Εἶεν, ἐπεὶ δὲ πρὸς τοσοῦτον ὕψος ἀνήχθη ἡ θεία τῷ ὄντι καὶ καθαρωτάτη ψυχὴ τοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν καὶ τοιούτων ἐμφάσεων ἠξιώθη καὶ τοιαύτης χάριτος τῆς τῶν ἀλιέων καὶ ἀποστόλων καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν πάντων ἀγαθαρχίαν ἔφθασε τῇ λαμπρότητι τῆς ἐμπύρου διανοίας αὐτῆς, ἔνθα πᾶσαι ψυχαὶ τῶν δικαίων ἀνάγονται, καὶ ἐν μετουσίᾳ τῶν ἐλλάμψεων ταύτης πλουσίως ἐγένετο, καθὰ δὴ καὶ τὰ ποιήματα καὶ οἱ ἔρωτες τῶν θείων ὕμνων ἐκβοῶσιν αὐτοῦ, πῶς οὐχ ἅγια τῷ φύσει ἀγίῳ καὶ τοῖς πάλαι ἀγίοις ἀνακραθεῖσα ὡς φωτὶ φῶς καὶ πυρὶ πῦρ καὶ ἡλίῳ ἄκτις, τὰ δευτέρα τοῖς πρώτοις καὶ τὰ ἐν εἰκόσι καὶ τύποις τοῖς ἀρχετύποις καὶ ἀληθείαις; Πῶς οὐχ ὕμνητέα καὶ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων πάντων ἀξία, ἢ ὑπὲρ ταῦτα καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ὁμοῦ γεηράν τε καὶ ἀνθρωπίνην; Πιπτέτω φθόνος ὁ τοῖς ἀεὶ νεμεσῶν, καὶ ὕμνείσθω καὶ εὐφημείσθω ὁ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων παντοίων ἐπάξιος Συμεῶν, καθὸ καὶ ἐν τῷ Ἐπιτομῆ καὶ ἀγιοκατηγόρων λόγῳ μετὰ χρήσεων ἱερῶν πλατύτερον ἐξεθέμεθα. Εἰ γάρ αἱ ἀποκαλύψεις αὗται καὶ αἱ φωναὶ οὐ φωναὶ Θεοῦ οὐδέ ψυχῆς ἀποθεωθείσης καὶ γενομένης ἔξω πάσης τοῦ κόσμου αἰσθήσεως καὶ ὅλης καθόλου ἀγίας, σχολῆ γ' ἂν ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων καὶ πρὸς ἡμῶν τελομένων διὰ πάσης σπουδῆς εὐαπόδεκτον ἀποδειχθεῖ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐπαινετόν, ὃ μὴ σοφία καὶ γνώσει τῇ ἀνωτάτῳ Θεοῦ τὸ ἐπίδοξον καὶ λαμπρὸν ἐπιφέρεται.

18. Ταῦτα τοίνυν διὰ τοὺς φθόνῳ πρὸς τὰ καλά καὶ ἀπιστία καὶ ἀγνωσία κεκραμένους ἡμῖν προετέθη τῶν ἐρωτικῶν καὶ θείων ὕμνων τοῦ διδασκάλου, ἵν' ἢ κατὰ πρώτην εὐθύς ἐπιβολὴν ἐντυγχάνοντες τούτοις κρείττονες (23) γένοιτό ποτε καὶ φθόνου καὶ βασκανίας ἀνώτεροι, καὶ δοξάσωσιν, ὡς ἐφικτόν, τὸν ἐν πράξει καὶ λόγῳ καὶ θεωρίᾳ δοξάσαντα τὸν Θεόν καὶ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσιν ἀγιάσαντα, ἢ ὡς τῶν καλῶν ἄγευστοι καὶ πάντη ἀχώρητοι τῶν ὑψηλῶν θεαμάτων διὰ τὴν αὐτοῖς προσοῦσαν παχύτητα τῆς ἐγχειρήσεως καὶ τῆς τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα περιέργου ἐρεύνης ἀπόσχοντο.

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΡΩΤΩΝ

ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ,
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ

Ὁ πίναξ τῶν θείων ἐρώτων

α'. Περὶ θείας ἐλλάμψεως καὶ φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τὴν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι καὶ ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἐτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

β'. Τίς ἢ ἐπὶ τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς ἄκρον ἠνώθη Θεῷ καὶ οἶος ἐξ οἴου ἐγένετο, οἱ πρὸς Θεὸν ἐρωτικοὶ αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐντεῦθεν ὅς καὶ θεολογῶν λέγει πρὸς τὸ τέλος περὶ ἀγγέλων.

γ'. Τίς ὁ μοναχός καὶ τίς ἢ αὐτοῦ ἐργασία καὶ εἰς οἶον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ θεωρίας ἀνήλθεν.

δ'. Διδασκαλία εἰς μοναχοὺς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ καὶ περὶ τοῦ, ὁποῖαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα.

ε'. Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατὰ στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καὶ ὁδηγῶν εἰς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τὸν ἄρτι ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα.

στ'. Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ, τὸν πρὸς Θεὸν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα.

ζ'. Ἐντευξίς τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν καὶ ὅπως Θεῷ συναπτόμενος (26) καὶ δόξαν Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο.

η'. Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καὶ τίνες ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας.

θ'. Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἀρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν.

ι'. Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καὶ τῶν στερροτέρων καθάπτεται.

ια'. Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καὶ Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται.

ιβ'. Περὶ τοῦ ἐνός κατὰ πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία καὶ δι' ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περὶ ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐντρέπει τὴν οἴησιν.

ιγ'. Προτροπή εἰς μετάνοιαν καὶ πῶς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς τῷ θελήματι τοῦ Πνεύματος ἐνωθέν θεοειδῆ τὸν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται.

ιδ'. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη καὶ ὅτι φρικτόν καὶ ἀγγέλοις τὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ ἡγουμενίας ἀξίωμα.

ιε'. Ὅπως βλέπων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ὅτι τὸ θεῖον ἐντός καὶ ἐκτός ἐστὶ τοῦ παντός, ἀλλὰ καὶ

ληπτόν τε καί ἄληπτον τοῖς ἀξίοις· καί ὅτι οἶκος Δαβίδ ἡμεῖς ἐσμεν καί ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καί ὁ αὐτός, μένων ἀμέριστός τε καί ἀναλλοίωτος.

ιστ'. Ὅτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό Θεῖον· οὐδ' ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν.

ιζ'. Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τήν ἀγάπην, ἡ δέ ἀγάπη ἐκριζοῖ τόν φόβον ἀπό τῆς ψυχῆς καί μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὕσα καί Ἅγιον.

ιη'. (27) Διδασκαλία σύν θεολογία περί τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀγίας ἀγάπης, ἦγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ιθ'. Διδασκαλία σύν θεολογία, ἐν ἣ καί περί ἱερωσύνης ἅμα καί ἀπαθοῦς θεωρίας.

κ'. Εὐχαριστία καί ἐξομολόγησις σύν θεολογία· καί περί δωρεᾶς καί μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου.

κα'. Ἐπιστολή πρός μοναχόν ἐρωτήσαντα· Πῶς χωρίζεις τόν Υἱόν ἀπό τοῦ Πατρός, ἐπινοία ἢ πράγματι; Ἐν ἣ εὐρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τήν αὐτοῦ βλασφημίαν.

κβ'. Εὐχαριστία σύν θεολογία· καί περί ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διά τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται.

κγ'. Περί τῆς ἀκαλήπτου καί ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβῆς θεολογία· καί ὅτι ἀπερίγραπτος οὕσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ἐντός καί ἐκτός ἐστιν ὡς τῶν ὄλων αἰτία· καί ὅτι μόνον κατά νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες.

κδ'. Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καί προῖόν διδάσκει αὐτήν τόν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καί ἀξιοθέντα τοιούτων ἐν θεωρία ἀποκαλύψεων, Παῦλον τόν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος, ἀμαρτωλόν ἑαυτόν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον.

κε'. Πετρί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτός· καί ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους· ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί ἑαυτόν κατακρίνει.

κστ'. Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται.

κζ'. (28) Ὅποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις.

κη'. Περί νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καί ἐργασίας νοεράς τε καί θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς.

κθ'. Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἠνώθη Θεός.

λ'. Πρός ένα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθεύσαις ψυχαῖς διά δακρύων καί μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσεται αὐτῶν καί πλέον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἀμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν, καί τά τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θεῖῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς.

λα'. Περὶ θεολογίας καί ὅτι ἀνεξερευνητος ἡ θεία φύσις καί πάντη τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος.

λβ'. Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροὶ τῶν πλούτῳ περὶ τὴν σκιάν τῶν ὀρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θεοῦ γίνονται Πνεύματος.

λγ'. Περὶ θεολογίας καί ὅτι οἱ τό κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ' ἄλλοι, οἷς ἐμπαθῆς ὁ βίος, ὑπ' αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται.

λδ'. Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν αἰσθήσει τρανεῖ, ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἄν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καί φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται.

λε'. Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι ἀυγάζονται καί τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὄραν.

λστ'. Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ' αὐτόν διωγμῷ.

λζ'. (29) Δέησις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν Θεόν τῆς ἐκείνου ἔνεκα βοηθείας.

λη'. Περὶ θεολογίας καί ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς αὐλῶς τόν ἄλλον καί ἀόρατον καθορᾷ.

λθ'. Ὅτι ὁ πόθος καί ἡ πρὸς τόν Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καί πάντα πόθον ἀνθρώπινον· βαφεῖς δέ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ὅλος θεοῦται καί νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ.

μ'. Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν καί ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος καί διδασκαλία ὑπὸ Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σωζομένων σωτηρίας τυχεῖν.

μα'. Εὐχαριστία πρὸς Θεόν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καί αἵτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι καί περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καί ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρὰ Θεοῦ.

μβ'. Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἐνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται· εἰ δ' οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται.

μγ'. Ὅτι κρεῖσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἢ τοὺς μή βουλομένους ποιμαίνειν· οὐδέν γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτὸν δέ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας.

μδ'. Τί ἐστὶ τό κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκῶν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητὴς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καὶ χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις.

με'. Περὶ θεολογίας ἀκριβεστάτης· καὶ ὅτι ὁ μή ὀρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν.

μστ'. (30) Ἐξομολόγησις εὐχῆ συνημμένη· καὶ περὶ συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπαθείας.

μζ'. Περὶ νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία· καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς.

μη'. Ὅτι δόξα καὶ τιμὴ ἐστὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καὶ πάσχοντι κακῶς διὰ Θεοῦ ἐντολήν, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία· καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος.

μθ'. Ὅτι ἔστιν ὅτε καὶ διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν.

ν'. Περὶ θεωρίας Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων καὶ Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας· καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος· καὶ ὅτι ὁ μή φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδέν ὠφεληθήσεται, κἂν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ἄδου κολάσεων.

να'. Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τὰ τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπὸ τοῦ φωτός τό σκότος· συστέλλοντος δέ αὐτοῦ τὰς ἀκτίνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν.

νβ'. Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καὶ γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῶ διδάσκειν τὰ θεῖα τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἔξοστιν.

νγ'. Κατὰ διάλεκτον Θεοῦ καὶ τοῦ πατρὸς τῶν λόγων ὁ λόγος· καὶ ὅπως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὠμίλει Θεῶ, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τὰ θεῖα τε καὶ ἀνθρώπινα.

νδ'. Ὅτι ἐκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καὶ πρὸς τό συμφέρον τό χάρισμα διὰ Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὡςπερ αὐτός θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μὴ κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

νε'. Ὅτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρὸν (31) παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον· ἀπὸ δέ τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται.

νστ'. Εὐχὴ πρὸς Θεόν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἰκετήριός τε ὁμοῦ καὶ εὐχαριστήριος.

νζ'. Ὅτι ὁ τόν Θεόν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τόν κόσμον.

νη'. Διδασκαλία κοινή σύν ἐλέγχῳ πρός πάντας· βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκούς, ὑπό στόματος λαληθεῖσα καί λεγομένη Θεοῦ.

ΕΥΧΗ ΜΥΣΤΙΚΗ

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν εὐχή μυστική, δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ αὐτό προορών. (33)

Ἐλθέ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλθέ ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἐλθέ τὸ ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ἐλθέ ὁ ἀκατονόμαστος θησαυρός, ἐλθέ τὸ ἀνεκφώνητον πρᾶγμα, ἐλθέ τὸ ἀκατανόητον πρόσωπον, ἐλθέ ἡ ἀΐδιος ἀγαλλίασις, ἐλθέ τὸ ἀνέσπερον φῶς, ἐλθέ πάντων τῶν μελλόντων σωθῆναι ἡ ἀληθινή προσδοκία, ἐλθέ τῶν κειμένων ἡ ἔγερσις, ἐλθέ τῶν νεκρῶν ἡ ἀνάστασις, ἐλθέ ὁ δυνατός, ὁ πάντα αἰεὶ ποιῶν καί μεταποιῶν καί ἀλλοιῶν μόνῳ τῷ βούλεσθαι! Ἐλθέ ὁ ἀόρατος καί ἀναφῆς πάντη ἀψηλάφητος, ἐλθέ ὁ αἰεὶ μένων ἀμετακίνητος καί καθ' ὥραν ὅλος μετακινούμενος καί ἐρχόμενος πρός ἡμᾶς τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ κειμένους, ὁ ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἐλθέ τὸ περιπόθητον ὄνομα καί θρυλούμενον, λαληθῆναι δέ παρ' ἡμῶν, ὅπερ εἶς, ἢ γνωσθῆναι, ὅποιος ἢ ποταπός, ὅπως ἡμῖν ἀνεπίδεκτον. Ἐλθέ ἡ αἰώνιος χαρὰ, ἐλθέ τὸ στέφος τὸ ἀμαράντινον, ἐλθέ ἡ πορφύρα τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί βασιλέως ἡμῶν, ἐλθέ ἡ ζώνη ἡ κρυσταλλοειδῆς καί διάλιθος, ἐλθέ τὸ ὑπόδημα τὸ ἀπρόσιτον, ἐλθέ ἡ βασιλῆος ἀλουργίς καί αὐτοκρατορική ὄντως δεξιὰ! Ἐλθέ, ὃν ἐπόθησε καί ποθεῖ ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ, ἐλθέ ὁ μόνος πρός μόνον, ὃτι μόνος εἰμί, καθάπερ ὀρᾶς! Ἐλθέ ὁ χωρίσας ἐκ πάντων καί ποιήσας με μόνον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐλθέ ὁ γενόμενος πόθος (34) αὐτός ἐν ἐμοὶ καί ποθεῖν σε ποιήσας με, τόν ἀπρόσιτον παντελῶς! Ἐλθέ ἡ πνοή μου καί ἡ ζωὴ, ἐλθέ ἡ παραμυθία τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς, ἐλθέ ἡ χαρὰ καί ἡ δόξα καί ἡ διηνεκῆς μου τρυφή!

Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἐν πνεῦμα ἐγένου μετ' ἐμοῦ ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως ὁ ἐπὶ πάντων Θεός, καί αὐτός μοι τὰ πάντα ἐν πᾶσι γεγένησαι, τροφή ἀνεκκλάητος καί εἰς ἅπαν ἀδάπανος, ἀενάως ὑπερεκχεομένη τοῖς τῆς ἐμῆς ψυχῆς χεῖλεσι καί ὑπερεκβλύζουσα ἐν τῇ πηγῇ τῆς καρδίας μου, ἔνδυμα ἀπαστράπττον καί καταφλέγον τοὺς δαίμονας, κάθαρσις διὰ ἀφθάρτων καί ἀγίων δακρῶν ἐκπλύνουσα με, ὧν ἡ σὴ παρουσία, πρός οὓς παραγίνῃ, χαρίζεται. Εὐχαριστῶ σοι, τὸ φῶς ἀνέσπερόν μοι γεγένησαι καί ἥλιος ἄδυτος, ποῦ κρυβῆναι μὴ ἔχων ὁ πληρῶν τῆς σῆς δόξης τὰ σύμπαντα. Οὐδέποτε γάρ ἀπεκρύβης ἀπὸ τίνος, ἀλλ' ἡμεῖς αἰεὶ κρυπτόμεθα ἀπὸ σοῦ, ἐλθεῖν πρός σέ μὴ βουλόμενοι. Ποῦ γάρ καί κρυβήσῃ ὁ μηδαμοῦ ἔχων τόπον τῆς σῆς καταπαύσεως; Ἡ διὰ τί, ὁ μήποτε ἀποστρεφόμενος τῶν πάντων τινά, μήτε τινά αὐτῶν

έντρεπόμενος; Νῦν οὖν ἐνσκήνωσον, Δέσποτα, ἐν ἐμοί καί κατοίκησον καί μείνον ἀδιαστάτως, ἀχωρίστως μέχρι τέλους ἐν ἐμοί τῷ δούλῳ σου, ἀγαθέ, ἵνα κἀγὼ εὐρεθῶ ἐν τῇ ἐξόδῳ μου καί μετά τήν ἔξοδον ἐν σοί, ἀγαθέ, καί συμβασιλεύσω σοι, τῷ ἐπί πάντων Θεῷ! Μείνον, Δέσποτα, καί μή ἐάσης με μόνον, ἵνα ἐρχόμενοι οἱ ἐχθροί μου, οἱ ζητοῦντες αἰεὶ τοῦ καταπιεῖν τήν ψυχὴν μου καί εὐρίσκοντές σε μένοντα ἐν ἐμοί, φεύξονται παντελῶς καί μή ἰσχύσωσι κατ' ἐμοῦ, βλέποντές σε, τόν ἰσχυρότερον πάντων, ἔνδοθεν καθημένον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς. (35) Ναί, Δέσποτα, ὡς ἐμνήσθης μου, ὅτε ἐν τῷ κόσμῳ ἐτύγχανον καί ἀγνοοῦντός μου αὐτός ἐξελέξω με καί ἀπό τοῦ κόσμου ἐχώρισας καί πρό προσώπου τῆς δόξης σου ἔστησας, οὕτω καί νῦν ἔνδον ἰστάμενόν με εἰς αἰεὶ καί ἀμετακίνητον ἐν τῇ ἐμοί οἰκίᾳ σου διαφύλαξον, ἵνα μή βλέπων σε διηνεκῶς ὁ νεκρός ἐγὼ ζῶ, καί ἔχων σε ὁ πένης αἰεὶ πλουτῶ, καί βασιλέων πάντων ἔσομαι πλουσιώτερος, καί ἐσθίων καί πίνων σε καθ' ὥραν ἐπενδυόμενος ἐν ἀνεκλαλήτοις ᾧ καί ἔσομαι ἐντροφῶν ἀγαθοῖς, ὅτι σύ ὑπάρχεις πᾶν ἀγαθόν καί πᾶσα δόξα καί πᾶσα τρυφή καί σοί πρέπει ἡ δόξα, τῇ Ἁγίᾳ καί Ὁμοουσίῳ καί Ζωοποιῶ Τριάδι, τῇ ἐν Πατρὶ καί Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι σεβομένη τε καί γνωριζομένη καί προσκυνουμένη καί λατρευομένη ὑπὸ πάντων νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Α'.

Περὶ θείας ἐλλάμπειως καὶ φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τὴν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι καὶ ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἐτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. (37)

Τί τό φρικτόν μυστήριον, ὃ ἐν ἐμοί τελεῖται;
Λόγος ἐκφράζειν οὐδαμῶς ἰσχύει, οὐδέ γράφειν
ἢ χεῖρ μου ἢ ταλαίπωρος εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν
τοῦ ὄντος ὑπὲρ ἔπαινον, τοῦ ὄντος ὑπὲρ λόγον.
5 Εἰ γάρ τά νῦν τελούμενα ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
ἄρρητα, ἀνεκλάλητα πέλουσι, πῶς ἐκεῖνος,
ὁ τῶν τοιούτων παροχεύς καὶ ποιητής, εἰπέ μοι,
ἔπαινον χρῆζει παρ' ἡμῶν ἢ δόξαν προσλαβέσθαι;
Οὐδέ γάρ δοξασθήσεται ὁ ὢν δεδοξασμένος,
10 ὡς οὐδέ λαμπρυνθήσεται ἢ φωτός μεταλάβοι
ὁ παρ' ἡμῶν βλεπόμενος ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ
φωτίζει, οὐ φωτίζεται· φαίνει, φῶς οὐ λαμβάνει.
Ἔχει γάρ, ὅπερ ἔλαβεν, ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ κτίστου.

Εἰ οὖν ποιήσας ἥλιον Θεός ὁ πάντων κτίστης
15 ἀνευδεῖ πεποίηκεν, ἄφθονον σέλας φαίνειν
καί μηδαμῶς παρά τινος ἄλλου πλείονος χρήζειν,
πῶς δόξαν λάβοι παρ' ἐμοῦ τοῦ τεταπεινωμένου;
Ἄνευδεῖς γάρ παντελῶς ὁ τοῦ ἡλίου κτίστης,
ὁ ἐμπιπλῶν τά σύμπαντα τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
20 (38) νεύματι βουλήματι τήν ἰσχύν κεκτημένος.
Ἐν τούτῳ καί ἡ γλῶσσά μου ἐξαπορεῖ ῥημάτων
καί τά τελούμενα ὁ νοῦς ὄρα, οὐχ ἔρμηνεύει·
βλέπει καί βούλεται εἰπεῖν καί λόγον οὐχ εὕρισκει·
ἀόρατα γάρ καθορᾷ, ἀνείδεα εἰς ἅπαν,
25 ἀπλᾶ, πάντη ἀσύνθετα, ἄπειρα τῷ μεγέθει.
Οὔτε ἀρχὴν γάρ καθορᾷ, οὐ τέλος ὅλως βλέπει;
Ἄνακεφαλαιούμενον ὄλον, δοκῶ, ὄραται·
οὐ τῇ οὐσίᾳ πάντως δέ, ἀλλὰ τῇ μετουσίᾳ.
Ἐκ τοῦ πυρός ἀνάπτεις γάρ καί πῦρ ὄλον λαμβάνεις,
κάκεινο μένει ἄτμητον, ἀνέκλειπτον ὡς πρῶην,
πλήν τό μεταδιδόμενον χωρίζεται τοῦ πρώτου
καί εἰς λαμπάδας γίνεται πολλὰς σωματικόν γάρ.
Ἐκεῖνο δέ πνευματικόν, ἀμέριστον ὑπάρχον,
35 καί παντελῶς ἀχώριστον καί ἄτμητον ὑπάρχει·
οὐ γάρ μεταδιδόμενον εἰς πολλά διαιρεῖται,
ἀλλὰ καί μένει ἄτμητον καί ἐν ἐμοί ὑπάρχει·
ἐξανατέλλει ἐν ἐμοί ἔνδοθεν τῆς ταλαίνης
καρδίας μου ὡς ἥλιος ἢ ὡς δίσκος ἡλίου
σφαιροειδῆς διεκνύμενος, φωτοειδῆς, ὡς φῶς γάρ.
Οὐκ οἶδα, καθὼς εἴρηται, τί εἶπω περί τούτου, καί ἤθελον τοῦ σιωπᾶν,
εἶθε καί ἐδυνάμην, ἀλλὰ τό θαῦμα φρικτόν κινεῖ μου τήν καρδίαν
καί ἐξανοίγει στόμα μου τό κατεσπιλωμένον,
καί μή βουλόμενον ποιεῖ λαλεῖν μέ τε καί γράφειν.
Ὁ ἀνατείλας ἄρτι μου ἐν σκοτεινῇ καρδίᾳ,
ὁ δείξας μοι θαυμάσια, ἃ ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον,
ὁ κατελθὼν καί ἐν ἐμοί ὡς εἰς ἔσχατον πάντων,
ὁ ἀποστόλου μαθητὴν καί υἱόν ἀποδείξας
ἐμέ, ὃν εἶχεν ὁ δεινός δράκων καί βροτοκτόνος
(39) τό πρὶν ἐργάτην ὑπουργόν πάσης παρανομίας,
ὁ πρό αἰώνων ἥλιος ὁ ἐν τῷ ἄδη λάμψας,
ὑστερον καί φωτίσας μου ψυχὴν ἐσκοτισμένην
καί χαρισάμενος ἐμοί ἀνέσπερον ἡμέραν,
55 τό δύσπιστον τοῖς κατ' ἐμέ ὀκνηροῖς καί ραθύμοις,
ὁ πλήσας πάντων ἀγαθῶν τήν ἐν ἐμοί πτωχείαν,
αὐτός καί λόγον δώρησαι καί ῥήματα παράσχου

τοῦ πᾶσι διηγήσασθαι τάς σάς τερατουργίας
καί ἄπερ σήμερον ποιεῖς μεθ' ἡμῶν τῶν σῶν δούλων,
60 ἵνα καί οἱ καθεύδοντες ἐν σκότει ῥαθυμίας
καί λέγοντες Ἄδύνατον ἀμαρτωλούς σωθῆναι
καί, ὡσπερ Πέτρον καί λοιπούς ἀποστόλους, ἀγίους,
ὀσίους καί δικαίους τε, αὐτούς ἐλεηθῆναι,
γνώσωσι καί μαθήσονται, ὅτι εὐκόλον τοῦτο
τῇ ἀγαθότητι τῇ σῆ ἦν καί ἐστί καί ἔσται!
Καί οἱ δοκοῦντες ἔχειν σέ, τό φῶς παντός τοῦ κόσμου,
καί μή βλέπειν σε λέγοντες, μή ἐν φωτί διάγειν,
μή λάμπεσθαι, μή καθορᾶν ἀενάως σε, Σῶτερ,
μάθωσιν, ὡς οὐκ ἔλαμψας αὐτῶν ἐν διανοίᾳ,
70 οὐδέ κατώκησας αὐτῶν τήν ῥυπαράν καρδίαν
καί μάτην ἐπαγάλλωνται ἐπί κεναῖς ἐλπίσιν
οἰόμενοι θεάσασθαι τό φῶς σου μετά τέλος.
Ἵ ἀραββῶν ἐντεῦθεν γάρ, ἡ σφραγίς πάντως ὧδε
παρά σου, Σῶτερ, δίδοται τοῖς δεξιοῖς προβάτοις
75 εἰ γάρ ἐκάστου θάνατος ὁ συγκλεισμός τυγχάνει
μετά τέλος ἄπρακτα πᾶσιν ἐπίσης ἔστι
καί οὔτε φαῦλον ἢ καλόν δύναται τις ποιῆσαι,
Σωτήρ μου, πάντως ἕκαστος, ὡς εὐρεθῆ, καί ἔσται.
Τοῦτο φοβεῖ με, Δέσποτα, τοῦτο ποιεῖ με τρέμειν,
τοῦτο ἐκτῆκει ἅπαντα τά αἰσθητήριά μου,
ὅτι τυφλός ἀποθανῶν καί μεταστάς ἐκεῖσε (40)
οὐκέτι τοῦτον ἥλιον αἰσθητῶς θεωρήσει,
εἰ καί τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν ἀναστάς πάλιν λάβοι
οὔτως οὐδ' ὁ τόν νοῦν ἔχων τυφλόν, εἰ ἀποθάνοι,
τόν νοητόν θεάσεται ἥλιόν σε, Θεέ μου,
ἀλλά ἐκ σκότους ἐξελθῶν πρός σκότος ἐνδημήσει
καί εἰς αἰῶνας ἔσεται ἐκ σου κεχωρισμένος.
Μηδεῖς ἀνθρώπων, Δέσποτα, τῶν εἰς σέ πιστευόντων,
μηδεῖς τῶν εἰς τό ὄνομα τό σόν βεβαπτισμένων
τό μέγα τοῦτο καί φρικτόν ὑποστήσεται βάρος
τοῦ χωρισμοῦ σου, εὐσπλαχνεῖ δεινή γάρ αὕτη θλίψις,
δεινή, ἀνυπομόνητος, αἰώνιος ἡ λύπη.
Τί γάρ καί χεῖρον ἔσεται τοῦ χωρισμοῦ σου, Σῶτερ;
95 Τί δέ ὀδυνηρότερον ζωῆς διαζευχθῆναι
καί ζῆν ἐκεῖθεν ὡς νεκρός ζωῆς ἐστερημένος,
ἀπάντων τε τῶν ἀγαθῶν ὁμοῦ ἀποστερεῖσθαι;
Σοῦ γάρ ὁ χωριζόμενος παντός καλοῦ στερεῖται
οὐ γάρ, ὡς ἔστιν ἐπί γῆς τά νῦν, ἔσται καί τότε
νῦν γάρ οἱ ἀγνοοῦντές σε σωματικῶς τρυφῶσιν

ένταυθα καί ἀγάλλονται ὡς ἄλογα σκιρτῶντες,
ἄπερ δέδωκας ἔχοντες εἰς ἀπόλαυσιν βίου
καί ταῦτα μόνα βλέποντες, οὕτως εἶναι δοκοῦσι
καί τά μετὰ τήν ἔξοδον τῆς ψυχῆς καί τοῦ βίου.
Ἄλλά κακῶς τεκμαίρονται, ἀλλά κακῶς φρονοῦσιν
105 οἱ λέγοντες μή μετὰ σοῦ, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι
καί τόπον ἐτοιμάζοντες τινά ὧ ἀφροσύνης! –
μήτε φωτός μετέχοντα καί σκότους ἀμοιροῦντα,
τῆς βασιλείας ἔξωθεν, ἀλλά καί τῆς γεέννης,
καί τοῦ νυμφῶνος πόρρωθεν καί τοῦ πυρός τῆς δίκης,
ἐν ᾧ καί οἱ ταλαίπωροι εὗχονται καταντῆσαι
καί λέγουσι μή χρῆζειν σου τήν αἰώνιον δόξαν (41)
ἢ βασιλείαν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι.
Φεῦ τῆς αὐτῶν σκοτώσεως, φεῦ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας,
φεῦ τῆς ταλαιπωρίας τε καί τῶν κενῶν ἐλπίδων!

115 Οὐδαμοῦ τοῦτο γέγραπται, οὐδέ γάρ ἔσται τοῦτο,
ἀλλ' ἐν φωτί μὲν ἀγαθῶν οἱ πεπραχότες θεῖα,
ἐν σκότει δ' ἔσονται ποινῶν οἱ τῶν φαύλων ἐργάται,
μέσον δέ χάσμα φοβερὸν ἑκατέρους διεῖργον,
ὡς αὐτός σύ ἐδίδαξας, ὁ ἐτοιμάσας ταῦτα.

120 Τῷ γάρ μέσον ἐμπίπτοντι ἀνθρώπῳ ὑπὲρ πᾶσαν
βάσανον ἔσται φοβερὰν τοῦτο καί τιμωρίαν,
εἰς ἄβυσσον κολάσεων, εἰς χάος ἀπωλείας
ἐγκυβιστῶντι δυστυχῶς καί καταφερομένῳ,
οὐ ἐπιβῆναι δυσχερές τοῖς οὖσιν ἐν βασάνοις,
125 ἵνα διαπεράσωσιν ἐν τῇ γῆ τῶν δικαίων,
οἱ προαιροῦνται ἐν πυρί δεινῶς ἀποτεφροῦσθαι
ἢ γάρ εἰς χάος τό φρικτὸν ἑαυτοῦς ἐπιρρῖψαι.

Οἱ οὖν ἐκεῖ εὐχόμενοι γενέσθαι μετὰ πότμον
πολλῶν δακρύων ἄξιοι τυγχάνουσι καί θρήνων,
130 ὅτι ὡς κτήνη ἄλογα ὅλως ἀναισθητοῦσι
καί ἑαυτῶν κατεύχονται καί ἑαυτοῦς πλανῶσιν.
Σύ βασιλεία οὐρανῶν, σύ γῆ, Χριστέ, πραέων,
σύ χλόης ὁ παράδεισος, σύ ὁ νυμφῶν ὁ θεῖος,
σύ ὁ παστός ὁ ἄρρητος, σύ ἡ τράπεζα πάντων,
135 σύ εἷς ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, σύ καινότατον πόμα,
σύ καί ὁ κρατῆρ τοῦ ὕδατος, σύ καί ζωῆς τό ὕδωρ,
σύ καί λαμπάς καθ' ἕκαστον ἄσβεστος τοῖς ἀγίοις,
σύ καί χιτῶν καί στέφανος καί διαιρῶν στεφάνους,
σύ καί χαρά καί ἄνεσις, σύ τρυφή τε καί δόξα,
140 σύ καί ἡ ἀγαλλίασις, σύ καί ἡ εὐφροσύνη,
καί λάμψει ὥσπερ ἥλιος ἡ χάρις σου, Θεέ μου, (42)

τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
καί λάμπεις ὁ ἀπρόσιτος ἥλιος τούτων μέσον
καί πάντες ἐλλαμφήσονται κατά ἀναλογίαν
145 τῆς πίστεως, τῆς πράξεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης,
καθάρσεως καί φωτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Πνεύματός σου,
Θεέ, μόνη μακρόθυμη καί κριτά τῶν ἀπάντων,
οἷς μοναί λογισθήσονται διάφοροι καί τόποι,
τά μέτρα τῆς λαμπρότητος, τά μέτρα τῆς ἀγάπης,
150 τῆς θεωρίας τε τῆς σῆς, τό πόσον ἔσται πάλιν
μεγαλειότητος αὐτῆς δόξα, τρυφή καί κλέος
εἰς διαίρέσεις οἰκιῶν καί μονῶν παραδόξων.
Τοῦτο σκηναί διάφοροι, τοῦτο πολλά οἰκίαι,
τοῦτο στολαί λαμπρόταται πολλῶν ἀξιωματῶν
155 καί στέφανοι παμποίκιοι, λίθοι καί μαργαρίται
καί ἄνθη τά ἀμάραντα ξένην ἔχοντα θεάν
τοῦτο καί κλίνας καί στρωμαί καί τράπεζαι καί θρόνοι
καί ἄπαν, ὅπερ εἰς τρυφήν ἠδύτατον ὑπάρχει,
ἦν καί ἔστι καί ἔσεται τό βλέπειν σε καί μόνον.
160 Οἱ οὖν, καθάπερ εἴρηται, μή βλέποντες τό φῶς σου,
μή παρά σοῦ βλεπόμενοι, ἀλλά κεχωρισμένοι
τῆς παναγάθου θεᾶς σου, τῶν ἀγαθῶν στεροῦνται.
Ποῦ ἂν εὕρωσιν ἄνεσιν, ποῦ ἀνώδυνον τόπον;
Ἐν τίνι κατοικήσουσιν εὐθεῖς μή γεγονότες;
165 Σύν τῷ προσώπῳ σου καί γάρ εὐθεῖς κατοικιοῦσι
μεμόρφωσαι καί γάρ αὐτῶν ἐν τῇ εὐθεῖ καρδίᾳ
καί κατοικοῦσι σύν τῇ σῇ μορφῇ ἐν σοί, Χριστέ μου.
Ἦ θαῦμα, ὧ παράδοξον ἀγαθωσύνης δῶρον!
Ἐν τῇ μορφῇ τῇ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀνθρώπου γενέσθαι
170 καί μορφωθῆναι ἐν αὐτοῖς τόν ἀχώρητον πᾶσι,
τόν ἀναλλοίωτον Θεόν, τόν ἄτρεπτον τῇ φύσει,
τόν εἰς πάντας βουλούμενον ἐνοικεῖν τοῦς ἀξίους, (43)
ὡς ὄλον ἔχειν ἕκαστον ἐντός τόν βασιλέα,
τήν βασιλείαν τε αὐτήν καί τά τῆς βασιλείας
175 καί λάμπειν, ὡσπερ ἔλαμψεν ἀναστάς ὁ Θεός μου,
ὑπέρ ἡλίου τάς βολάς τοῦ ὀρωμένου τούτου
καί οὕτως τῷ δοξάσαντι αὐτούς παρεστηκότες
ἐκθαμβοὶ διαμείνουσιν ὑπερβολῇ τῆς δόξης
καί προσθήκη διηνεκεῖ λαμπρότητος τῆς θείας
180 οὐδέ γάρ τέλος ἔσεται προκοπῆς εἰς αἰῶνας,
ἢ στάσις τῆς προσθήκης γάρ τοῦ ἀτελέστου τέλους
ποιήσει καί κατάληψιν πάντως ἀκαταλήπτου,
καί προσκορῆς γενήσεται ὁ ἀκόρεστος πᾶσιν.

Ἄλλά τό πλήρωμα αὐτοῦ καί τοῦ φωτός ἡ δόξα
185 ἄβυσσος ἔσται προκοπῆς, ἀτέλεστος ἀρχή δέ
καί ὡσπερ ἔχοντες Χριστόν ἔνδον μεμορφωμένον
τούτω αὐτῷ παρίστανται λάμποντι ἀπροσίτως
οὕτω τό τέλος ἐν αὐτοῖς ἀρχή τυγχάνει δόξης,
καί ἵνα σοι σαφέστερον τό νόημα ποιήσω –
190 ἐν τέλει ἔξουσιν ἀρχήν καί ἐν ἀρχῇ τό τέλος.
Τόν ὑπερπλήρη νόει μοι ἀνευδεῖ προσθήκης,
τοῦ ἀτελοῦς τό τέλος δέ τούς τρέχοντα μή φθάνειν.
Εἰ γάρ παρέλθῃ οὐρανός ὁ ὀρώμενος οὗτος
καί γῆ καί πάντα τά ἐν γῆ, στοχάσθητι, τί εἶπον
195 ἔσται τόπου κατάληψις, ἔνθα τέλος εὐρήσεις
οὐ λέγω σοι σωματικόν, ἀλλά νοῖ ἰσχύεις
καταλαβεῖν τό πλήρωμα τοῦ ἀσωμάτου κόσμου
οὐ κόσμος δέ, ἀλλά ἀήρ ὑπάρχει ὡσπερ πρῶην
οὐδέ ἀήρ, ἀλλ’ ἄφθεγκτος χώρος, ὄνπερ τό πᾶν καλοῦσι,
200 καί ἔστιν ἄβυσσος ἀτέλεστος εἰς ἅπαν,
ἐξ ἴσης ὄλον πάντοθεν, μερῶν ἐξ ἑκατέρων
τούτο τό πᾶν πεπλήρωται θεότητος τῆς θείας.
Οἱ οὖν αὐτοῦ μετέχοντες, ἐν αὐτῷ τε οἰκοῦντες, (44)
πῶς ὄλον περιλάβωσιν, ἵνα καί κορεσθῶσιν;
205 Ἦ πῶς τοῦ τέλους δράζωνται τοῦ ἀτελοῦς, εἰπέ μοι;
Ἀδύνατον καί πάντη δέ ἀμήχανον ὑπάρχει
οὔτε γάρ ὧδε πέλουσιν ἐν σαρκί τοῖς ἀγίοις,
οὔτε ἐκεῖ ἐν τῷ Θεῷ μεταστᾶσι τοιαύτη
ἔννοια ὅλως ἐν αὐτοῖς ὑπεισελθεῖν ἰσχύει
210 καί γάρ κατακαλύπτονται φωτί τῆς θείας δόξης,
ἐλλάμπονται καί λάμπουσι καί τρυφῶσιν ἐν τούτοις
καί ἴσασιν ὡς ἀληθῶς πᾶση πληροφορία,
ὡς ἔσεται ἀτέλεστος ἡ τούτων τελειότης
καί ἡ τῆς δόξης προκοπή ἀέναος ὑπάρξει.
215 Οἱ δέ Θεοῦ ἐκπίπτονες θαυμάζω, ποῦ καί στῶσιν,
ἀπό τοῦ ὄντος πανταχοῦ ἀφεστηκότες πόρρω,
καί ὄντως φρίκης, ἀδελφοί, θαῦμα μεγάλης γέμον,
δεόμενόν τε λογισμοῦ νοός πεφωτισμένου,
ἵνα καλῶς νοήσειε τοῦτο καί μή ἐμπέση
220 εἰς αἴρεσιν ὡς ἀπιστῶν Θείου Πνεύματος λόγους.
Ἐντός μέν πάντως τοῦ παντός ὑπάρξουσι καί οὔτοι,
ἔξω τοῦ θείου δέ φωτός καί Θεοῦ ὄντως ἔξω
ὡσπερ γάρ οἱ μή βλέποντες λάμποντος τοῦ ἡλίου,
κᾶν ὄλοι περιλάμπωνται, ἔξω φωτός τελοῦσιν,
225 αἰσθήσει θεωρία τε κεχωρισμένοι τούτου

οὕτως ἐστὶν ἐν τῷ παντί φῶς τῆς Τριάδος θεῖον
καὶ μέσον οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν σκότει καθειργμένοι,
μὴ βλέποντες, μὴ αἴσθησιν ὅλως ἔχοντες θεΐαν,
ἀλλὰ κατακαϊόμενοι αὐτῶν τῇ συνειδήσει
230 καὶ καταδικαζόμενοι, ἀπόρρητον τὴν θλίψιν
καὶ τὴν ὀδύνην ἄφθεγκτον ἔξουσιν εἰς αἰῶνας.

Β'

*Τίς ἢ ἐπὶ τῷ πατρὶ τοῦτω γενομένη ἀλλοίωσις καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς
ἄκρον ἠνώθη Θεῷ καὶ οἶος ἐξ οἴου ἐγένετο, οἱ πρὸς Θεὸν ἐρωτικοὶ αὐτοῦ λόγοι
δηλοῦσιν ἐνταῦθα ὅς καὶ θεολογῶν λέγει πρὸς τό τέλος περὶ ἀγγέλων. (45)*

Τίς ἢ ἄμετρος εὐσπλαγνία σου, Σῶτερ;
Πῶς ἠξίωσας μέλος σόν με γενέσθαι,
τόν ἀκάθαρτον, τόν ἄσωτον, τόν πόρνον;
Πῶς ἐνέδυσας στολήν με λαμπροτάτην
ἀπαστράπτουσαν αἴγλην ἀθανασίας
καὶ φῶς ποιοῦσαν ἅπαντά μου τά μέλη;
Σῶμα γάρ τό σόν, τό ἄχραντον καὶ θεῖον,
ἀπαστράπτει ὅλον πυρὶ θεότητός σου
ἀναφουραθέν καὶ συμμιγέν ἄρρητως
τοῦτο οὖν κάμοι ἐδωρήσω, Θεέ μου.
Τό γάρ ρυπαρόν καὶ φθαρτόν τοῦτο σκῆνος
τῷ παναχράντῳ ἐνωθέν σῶματί σου
καὶ μιγέν τό αἷμά μου τῷ αἵματί σου
ἠνώθην, οἶδα, καὶ τῇ θεότητί σου
καὶ γέγονα σόν καθαρῶτατον σῶμα,
μέλος ἐκλάμπον, μέλος ἅγιον ὄντως,
μέλος τηλαυγές καὶ διαυγές καὶ λάμπον.
Ὅρω τό κάλλος, βλέπω τὴν λαμπηδόνα,
ἐνοπτρίζομαι τό φῶς τῆς χάριτός σου
καὶ τό ἄρρητον ἐκπλήττομαι τῆς αἴγλης
(46) καὶ ἐξίσταμαι κατανοῶν ἑαυτόν
ἐκ ποίου οἶος ἐγενόμην, ὦ θαῦμα!
Καὶ εὐλαβοῦμαι καὶ ἑμαυτόν αἰδοῦμαι
καί, ὡς σέ αὐτόν, καὶ τιμῶ καὶ φοβοῦμαι
καὶ ἐξαπορῶ, ἐντρεπόμενος ὅλως,
τό ποῦ καθίσω καὶ τίνι προσεγγίσω
καὶ ποῦ τά μέλη τά σά προσανακλίνω,

εἰς ποῖα ἔργα, εἰς ποίας ταῦτα πράξεις
ὄλως χρήσωμαι τά φρικτά τε καὶ θεῖα.
Δός μοι καὶ λαλεῖν καὶ πράττειν, ἅπερ λέγω,
ὦ δημιουργέ καὶ πλαστά καὶ Θεέ μου!
Εἰ γάρ, ἅ λαλῶ, οὐκ ἐκπληρῶ ἐξ ἔργου,
γέγονα χαλκός ἤχων μάτην μεγάλα
καὶ ἀναισθητῶν πρὸς τὴν ἠχὴν τῶν κτύπων·
ἀλλὰ μὴ ἀφῆς μηδὲ ἐγκαταλίπης,
μηδὲ πλανᾶσθαι ἐάσης με, Σωτήρ μου,
καὶ ταλαίπωρον, τὸν πτωχόν τε καὶ ξένον,
τὸν μυρία σοι τάλαντα χρεωστοῦντα,
ἀλλ' ὥσπερ πάλαι, καὶ νῦν πατρώας πάσης,
πατρός, ἀδελφῶν, μητρός, ἰδίων, ξένων
καὶ ἄλλων πάντων συγγενῶν τε καὶ φίλων
ἀπεχώρισας ἀμαρτωλὸν με ὄντα
καὶ πάντων τούτων εὐτελέστερον, Σῶτερ,
καὶ προσελάβου σαῖς ἀχράντοις ἀγκάλαις
τὸν ἀγνώμονα φανέντα τοῖς καλοῖς σου.
Οὕτω καὶ νῦν με ἐλέησον, οἰκτίρμον,
οὕτω μᾶλλον δέ μειζόνως, ὦ Θεέ μου,
καὶ σπλαχνίσθητι καὶ περιφύλαξόν με
καὶ τοῦ θυμοῦ μου πράϋνον τὰς κινήσεις
καὶ ἰκάνωσον τοῦ μακροθύμως φέρειν
(47) πάντα πειρασμόν καὶ λύπην τὴν τοῦ βίου,
ὅσα ἐμαυτῷ προξενῶ κακοφρόνως,
ὅσα δαιμόνων πειράζει φθονερά φύσις
καὶ οἱ ἀσθενεῖς τούτων τῶν ἀδελφῶν μου
ἔργω μοι, λόγῳ προξενουῖσι· φεῦ, οἴμοι,
ὅτι τὰ ἐμά μέλη με δαπανῶσι,
καὶ ὀδυνῶμαι δι' αὐτά ταῦτα πάλιν.
Ἄγομαι ποσὶ κεφαλὴ λαχῶν εἶναι,
καὶ γυμνοποδῶ καὶ ἀκάνθαις κεντοῦμαι
καὶ σφόδρα ἀλγῶ τὴν ὀδύνην μὴ φέρων·
τοῖς ἔμπροσθεν εἷς τῶν ἐμῶν ποδῶν βαίνει
καὶ εἰς τοῦπίσω στρέφεται πάλιν ἄλλος·
ἔνθεν κάκεῖθεν σύρουσιν, ἔλκουσί με
καὶ περισκελίζομαι καὶ πίπτω κάτω.
Ἄκολουθεῖν οὖν οὐκ ἰσχύω τοῖς πᾶσι·
τό κεῖσθαι κακόν καὶ τό ὀδεύειν οὕτως
χεῖρον πέλει τοῦ κεῖσθαι, ὡς δεινόν ὄντως,
ὡς πάσας ἄλλας συμφορὰς ὑπερβαῖνον.
Κύριε, δός μοι κατάνυξιν καὶ πένθος

ἀξίωσον ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου,
ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τε, τῷ τῆς λύπης χωρίῳ
ἐκδουλεῦσαί σοι καί καλῶς θεραπεῦσαι
καί τὰς ἀγίας ἐντολάς σου φυλάξαι.
Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ζῆν δέδωκάς μοι
καί γινώσκειν σε καί προσκυνεῖν, Θεέ μου·
τοῦτο γάρ ζωή, τό σέ γινώσκειν μόνον
Θεόν, κτίστην τε καί ποιητήν ἀπάντων,
ἀγέννητον, ἄκτιστον, ἄναρχον, μόνον,
καί τό σόν υἷόν ἀπό σοῦ γεννηθέντα,
καί ἐκπορευτόν τό Πανάγιον Πνεῦμα,
τήν πανύμνητον τριαδικήν μονάδα,
ἦν τό προσκυνεῖν εὐσεβῶς καί λατρεύειν
(48) ὑπέρ δόξαν ἅπασαν ἄλλην ὑπάρχει,
κἄν ἐπίγειον, κἄν οὐράνιον εἴπης.
Τί γάρ ἀγγέλων, τί δέ τῶν ἀρχαγγέλων,
κυριοτήτων, Χερουβίμ, Σεραφίμ τε
καί πασῶν ἄλλων στρατιῶν οὐρανίων
ὑπάρχει δόξα ἢ φῶς ἀθανασίας
ἢ χαρά ἢ ἔλλαμψις ζωῆς αὐτοῦ,
εἰ μή τό ἐν φῶς τῆς Ἀγίας Τριάδος
διαιρούμενον τρισσῶς ἀδιαιρέτως,
ὃ ἐν ὑπάρχει ἐν τρισί χαρακτῆρσι,
γινωσκόμενον ἀγνώστως, ὅσον θέλει;
Οὐδέ γάρ ἐνδέχεται κτίσμα τόν κτίστην
οὕτω γινώσκειν ἢ νοῖ βλέπειν ὄλον,
ὡς αὐτός οἶδεν ἑαυτόν κατά φύσιν·
κατά χάριν δέ βλέπουσι καί νοοῦσιν
ἄγγελοι πάντες καί πᾶσα κτιστή φύσις,
οὐ καταλαμβάνοντες, ἀλλά νοοῦντες,
καθό γνωσθῆναι ἢ φανῆναι θελήσει
τοῖς τυφλοῖς τό φῶς ἢ καί βλέπουσι πάντως·
καί γάρ ὀφθαλμός χωρίς φωτός οὐ βλέπει,
ἀλλά καί ὄρᾶν ἐκ τοῦ φωτός λαμβάνει,
ὅτι παρ' αὐτοῦ καί ἐδημιουργήθη.
Κἄν ἀσώματον, κἄν ἐνσώματον εἴπης,
εὐρήσεις πάντα Θεόν πεπονηκότα.
Τά ἐν οὐρανοῖς εἴ τι δι' ἄν καί ἀκούσης,
τά ἐπί τῆς γῆς καί τά ἐν ταῖς ἀβύσσοις,
καί τούτων πάντων μία ζωή καί δόξα,
μία ἔφεσις καί μία βασιλεία,
πλοῦτος, χαρά, στέφανος, νῆκος, εἰρήνη

καί πᾶσα εὐπρέπεια ὑπάρχει ἄλλη,
ἢ ἐπίγνωσις τῆς ἀρχῆς καί αἰτίας,
ὅθεν παρήχθη καί γεγόνασι πάντα.
(49) Τοῦτο σύστασις τῶν ἄνω καί τῶν κάτω,
τοῦτο ἡ τάξις πάντων τῶν νοουμένων,
τοῦτο δούλωσις πάντων τῶν ὀρωμένων,
τοῦτο ἔσχον ἄγγελοι στάσιν βεβαίαν
προσλαβόμενοι γνῶσιν καί φόβον πλείω,
ὅτι πίπτοντα τόν Σατανᾶν ἑώρων
καί τούς σύν αὐτῷ ὑπαχθέντας οἰήσει
ὅσοι γάρ μόνον ἐπελάθοντο τούτου
καί κατέπεσον ἐπάρσει δουλωθέντες,
ὅσοι δέ τοῦτο πάλιν εἶχον εἰς γνῶσιν,
ἐκουφίζοντο φόβῳ καί τῇ ἀγάπῃ,
προσκολλόμενοι τῷ ἑαυτῶν Δεσπότῃ.
Ὅθεν ἡ ἐπίγνωσις τῆς δεσποτείας
καί τήν προσθήκην τῆς ἀγάπης ἐποίει,
ὅτι καί πλείω τήν ἀστράπτουσαν αἴγλην
καί τρανοτέραν ἑώρων τῆς Τριάδος,
καί τοῦτο πάλιν πᾶσαν ἔννοϊαν ἄλλην
ἀπεκρούετο καί ἀτρέπτους ἐποίει
τούς τρεπτήν φύσιν τό κατ' ἀρχάς λαβόντας,
ἐν τῷ ὕψει μένοντας τῶν οὐρανίων.

Γ'.

*Τίς ὁ μοναχός καί καί τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία' καί εἰς οἶον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος
πατήρ θεωρίας ἀνήλθεν.*

Μοναχός, ὅστις ἀμιγῆς ἐστί κόσμῳ
καί ἀενάως ὀμιλεῖ Θεῷ μόνῳ,
βλέπων βλέπεται, φιλῶν φιλεῖται
καί γίνεται φῶς λαμπόμενος ἀρρήτως
δοξαζόμενος δοκεῖ πλέον πτωχεύειν
καί προσοικειούμενος ὡς ξένος πέλει.
Ὡ ξένου πάντη θαύματος καί ἀφράστου!
Διά πλοῦτον ἄπειρον ὑπάρχω πένης
καί μηδέν ἔχειν δοκῶ πολύ κατέχων
καί λέγω· Διψῶ διά πλῆθος ὑδάτων
καί τίς μοι δώσει, ὅπερ ἔχω πλουσίως,
καί ποῦ εὐρήσως, ὄν ὀρῶ καθ' ἐκάστην;

Πῶς δέ κρατήσω, ὃ ἐντός μου ὑπάρχει
καί ἔξω κόσμου, οὐ γάρ βλέπεται ὄλως;
Ὅ ἔων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω
νοῶν ἀληθῶς ῥήματα ἀγραμμάτου.

Δ'.

*Διδασκαλία εἰς μοναχοῦς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ
καί περί τοῦ, ὅποιαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρός τόν ἴδιον πατέρα. (51)*

Ἄφες κόσμον ἅπαντα καί τούς ἐν κόσμῳ
μόνον προσλαβοῦ τό μακάριον πένθος.
Θρήνησον μόνα τά κακῶς σοι πραχθέντα,
ὅτι ταῦτά σε τοῦ ποιητοῦ τῶν ὄλων
ἀπεστέρησαν, Χριστοῦ καί τῶν ἀγίων.
Μηδενός ἄλλου φροντίσης ἐκτός τούτου,
ἀλλά καί τό σῶμά σου ὡς ξένον ἔχε
καί κάτω βλέπε ὡς κατακεκριμένος
καί τήν ἐπί θάνατον ὁδόν βαδίζων
στέναζε αἰεὶ ἐκ βάθους τῆς καρδίας
Καί τό πρόσωπον μόνοις δάκρυσι πλῦνε.
Τούς δέ πόδας σου, τούς εἰς κακά δραμόντας
μή θελήσης ὕδατι νίψαι μηδὲ ὄλως,
ναί δή, καί τάς χειράς σου συνεσταλμένας ἔχε
ταύτας ἀναιδῶς πρός Θεόν μή ἐκτείνης,
ἄς πολλάκις ἤπλωσας εἰς ἀμαρτίαν.
Κράτει προπετοῦς, ὄση δύναμις, γλώσσης
εὐχερῆς καί γάρ αὕτη πρός ἀμαρτίαν,
ἐπεὶ δι' αὐτῆς μόνης καί τῶν μεγάλων
πολλοί ἀπεσφάλησαν ὁδοῦ εὐθείας
καί ἀπώλεσαν οὐρανῶν βασιλείαν.
(52) Ταύτης δέ πρῶτον φράξον τάς ἀκοάς σου,
ἀκούειν μηδέν τῶν αἰσχυρῶν καί ματαίων,
καί τότε ἴσως κυριεύσεις καί ταύτης.
Ἄκουε μόνας πατρός σου νουθεσίας,
ποιοῦ ταπεινάς πρός αὐτόν ἀποκρίσεις
καί ὡς τῷ Θεῷ λέγε τούς λογισμούς σου
μέχρι προσβολῆς καί μηδέν ἀποκρύψης.
μηδέ τι πράξης ἄνευ γνώμης τῆς τούτου,
μηδέ κοιμηθῆς μήτε φάγῃς ἢ πίης.
Καί ὅτε ταῦτα φυλάξης ἐπί χρόνοις,

μηδέν δοκῆσης μέγα κατωρθωκέναι
καί γάρ ἔσπειρας ἔν ἰδρωτί καί κόπῳ,
οὐπω δέ καρπόν τῶν σῶν πόνων ἔδρέψω.
Μή οὖν πλανηθῆς ἢ δόξης εὐρηκέναι,
πρὶν ἢ ὀφθαλμούς ψυχικούς ἐπικτήσῃ
καί σῆς καρδίας καθαρῶσι τά ὦτα
τοῖς δάκρυσί σου ἐκπλυθέντα τοῦ ρύπου
καί πνευματικῶς βλέπειν τε καί ἀκούειν
καί ἀλλοτριουῖσθαι ὄλας αἰσθήσεις ἄρξῃ,
καί γάρ θεάσῃ πολλά τῶν ἀνεκφράστων
καί ἀκούσεις πλείονα πανεξαισίως,
ἃ οὐ δυνήσῃ τῇ γλώσσει σου λαλήσαι.
Φρικτόν οὖν θαῦμα πνευματικῶς ἀκούειν,
καί τό οὕτως βλέπειν δέ θαῦμα θαυμάτων!
Οὐδέν σαρκικόν ἐννοεῖ ποτε ὁ τοιοῦτος,
πατεῖ δέ τήν γῆν ὡς εἰς ἀέρα βαίνων,
πάντα τε ὄρᾳ μέχρι καί τῶν ἀβύσσων
καί κατανοεῖ τά ποιήματα πάντα,
γνωρίζει Θεόν, ἐκπλήττεται τῷ φόβῳ
καί ὡς ποιητήν προσκυνεῖ καί δοξάζει·
μέγα τό γνωρίσαι δέ τήν δεσποτείαν,
(53) κἄν πάντες νομίζουσι τοῦτο εἰδέναι,
ἀπατῶνται δέ πλεῖστοι, μή ἀμφιβάλλῃς!
Τοῦτο ἴσασι οἱ φωτισθέντες,
οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὧ τῆς δεινῆς ἀγνοίας,
σκοτεινότεροί εἰσι καί τῶν δαιμόνων.
Ἄλλ' ὦ Κύριε καί Κτίστα τῶν ἀπάντων,
ὅς ἐποίησας ζῶον θνητόν ἐκ γῆς με
καί ἐτίμησας χάριτι ἀθανάτῳ
καί ζῆν δέδωκας καί λαλεῖν καί κινεῖσθαι
καί δοξάζειν σέ, τόν Δεσπότην τῶν ὄλων,
αὐτός, Δέσποτα, δός μοι τῷ ταλαιπώρῳ
καί προσπίπτειν σοι καί αἰτεῖν τό συμφέρον.
Ἄγνοῶ καί γάρ, πῶς παρήχθην ἐν κόσμῳ
καί τί τά τῆδε, ἃ νομίζουσι εἶναι·
τίς ἢ ὄρασις ἢ ἐμῆ, ὦ Θεέ μου,
τί δέ τά ὀρώμενα, εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
πῶς ἐματαιώθημεν ἄνθρωποι πάντες
καί κρίσιν ὀρθήν οὐκ ἔχομεν τῶν ὄντων.
Χθές ἦλθον πάντως καί αὔριον ὑπάγω
καί εἶναι δοκῶ ἀθάνατος ἐνταῦθα.
Ἔχειν σε Θεόν ὁμολογῶ τοῖς πᾶσιν,

ἀρνοῦμαι δέ σε τοῖς ἔργοις καθ' ἑκάστην·
διδάσκομαί σε ποιητὴν εἶναι πάντων,
ἄνευ δέ σοῦ βιάζομαι πάντα ἔχειν.
Σὺ βασιλεύεις τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω
κἀγὼ μόνος σοι ἀντιπίπτειν οὐ φρίσω·
δός τῷ ἀπόρῳ, δός μοι τῷ παναθλίῳ
πᾶσαν ἀπορρίψασθαι ψυχῆς κακίαν,
ἦν φυσίωσις, ἦν ἔπαρσις ματαία
συνθλώσιν ἅμα καὶ συντρίβουσιν, οἴμοι!
Δός ταπείνωσιν, δός χεῖρα βοηθείας
καὶ καθάρισον τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου
(54) καὶ παράσχου μοι δάκρυα μετανοίας,
δάκρυα πόθου, δάκρυα σωτηρίας,
δάκρυα καθαίροντα ζόφον νοός μου
καὶ λαμπρόν με ἄνωθεν ἀποτελοῦντα,
τόν ὄραν σε θέλοντα, τό φῶς τοῦ κόσμου,
τό φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ ἀθλίου,
καὶ καρδίαν γέμουσαν κακῶν τοῦ βίου
ἔχοντος πολλῶν ἐκ θλίψεων καὶ φθόνου
τῶν δραματουργῶν τῆς ἐμῆς ἐξορίας
ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, τῶν ἐμῶν εὐεργετῶν,
τῶν δεσποτῶν μου, τῶν ἐμῶν ὄντως φίλων,
οἷς ἀντὶ κακῶν δός ἀγαθὰ, Χριστέ μου,
τά αἰώνια, τά καὶ πλούσια καὶ θεῖα,
ἃ ἠτοίμασας εἰς αἰῶνας αἰώνων
τοῖς σέ ποθοῦσι καὶ φιλοῦσιν ἐκθύμως.

Ε΄.

*Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καὶ ὀδηγῶν εἰς
τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τὸν ἄρτι ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. (55)*

Ἀρχὴν ποιήσας Χριστόν καὶ θερμὴν πίστιν
οὕτως ἀναχώρησον ἀπὸ τοῦ κόσμου.
Βάδιζε φεύγων συγγενεῖς τε καὶ φίλους,
τοῦτο γάρ ὠφέλιμον τοῖς ἀρχαρίοις.
Γυμνός πρόσελθε τῶν ὑλῶν τῷ αὐτῷ,
οὐδέν μεῖζον εὐρήσεις εἰς συμμαχίαν.
Δειλίαν πᾶσαν ἀπὸ σοῦ ἀπορρίψας,
πρὸς δυνατὸν γάρ προσέφυγες Δεσπότην.
Ἐλπίδα μᾶλλον προσλαβὼν ἀδιστακτως,

καί γάρ κήδεται τῶν μικρῶν στρουθίων.
Ζυγόν βάστασον τόν ἐλαφρόν Κυρίου,
πολλή ἢ ἀντίδοσις γάρ τῶν μελλόντων.
Ἡμᾶς βροτούς ἅπαντας σῶζοντας δῶρον,
καί γάρ ἠγοράσθημεν αἵματι θείῳ
θεοῦς δεικνύντα δυνάμει τοῦ καλοῦντος,
τοῦτο γάρ ἡ σάρκωσις ἡ τοῦ Δεσπότης,
ἵν' ἔργῳ γνῶς τῶν ἔργων τάς ἐκβάσεις
τό πάντων θαυμαστότερον τῶν ὀρωμένων!
Καλόν σοι κέρδος ἐκκοπή θελημάτων,
μάρτυρα δεικνύει σε τῆ συνειδήσει.
(56) Λόγους πατρός σου καί προτάγματα πρᾶττε,
ὁδηγοῦσι γάρ τήν ὁδόν ἀπροσκόπως
μέχρι θανάτου· ὕψος γάρ τοῦτο μέγα!
Θεός φαίνεται διά σέ τοῦτο πρᾶξας.
Νόμιζε εἶναι εὐτελέστερος πάντων,
τοῦτο πρῶτόν σε ποιεῖ τῆς βασιλείας,
ξένος τε πτωχότερος, ταπεινότερος ἄλλων·
μεγάλα ὄντως, εἰ ταῦτα κατορθώσης.
Ὅλος ὑπάρξης μιμητής τοῦ Δεσπότης,
τί δέ ὑπάρχει ἀγαθότερον τούτου;
Πάντα κατορθοῖ τό πενθεῖν καθ' ἐκάστην,
γλυκύ γάρ τοῦτο ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
ρέόντων καί ἐσώτων διδάσκον γνῶσιν·
ἀφιστᾶ γάρ πρότερον παντός τοῦ κόσμου.
Σιωπήν ἄσκει, τήν φυλάττουσαν ταῦτα,
ρίζας κόπτει γάρ ἀνωφελεῖς παντοίας.
Τήν μνήμην ἔχει πάντοτε τοῦ θανάτου·
αὕτη γάρ πρόξενος ταπεινώσεως πέλει·
Ἵψ' ὧν καθαρθεῖς καί ἀγασθεῖς καρδίαν
ὧ τοῦ θαύματος τοῦ ζητουμένου πᾶσι
φῶς ἀξιωθῆς ἰδεῖν καλῶς τό θεῖον,
βέλος γάρ ἐστίν αὐλον ἐξ αὐλου·
Χριστός δέ ἐστίν ἡ τελεία ἀγάπη,
ὁ ἔχων αὐτήν θέσει Θεός ὑπάρχει,
ψυχάς φωτίζων τάς αὐτόν ἐκζητούσας·
αὗται μόναι ζήσονται, μηδεῖς πλανάσθω!
Ἦ θεοποιός ἀγάπη, Θεός οὔσα!
Ἦ ἐκπληξίς τοῦτο καί δυσεύρετον πρᾶγμα.

ΣΤ'.

Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τόν πρὸς Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα.
(57)

Πῶς καί πῦρ ὑπάρχεις βλύζον,
πῶς καί ὕδωρ εἶς δροσίζον,
πῶς καί καίεις καί γλυκαίνεις,
πῶς φθοράν ἐξαφανίζεις;

Πῶς θεοὺς ποιεῖς ἀνθρώπους,
πῶς τό σκότος φῶς ἐργάζη,
πῶς ἀνάγεις ἐκ τοῦ ἄδου,
πῶς θνητούς ἐξαφθαρτίζεις;

Πῶς πρὸς φῶς τό σκότος ἔλκεις,
πῶς τήν νύκτα περιδράσση,
πῶς καρδίαν περιλάμπεις,
πῶς με ὄλον μεταβάλλεις;

Πῶς ἐνοῦσαι τοῖς ἀνθρώποις,
πῶς υἱοὺς Θεοῦ ἐργάζη,
πῶς ἐκκαίεις σου τῷ πόθῳ,
πῶς τιτρώσκεις ἄνευ ξίφους;

Πῶς ἀνέχη, πῶς βαστάζεις,
πῶς εὐθύς οὐκ ἀποδίδως,
πῶς ὑπάρχων ἔξω πάντων
βλέπεις πάντων τά πρακτέα;

(58) Πῶς μακράν ἡμῶν τυγχάνων
καθορᾶς ἐκάστου πράξιν;
Δός ὑπομονήν σοῖς δούλοις,
μή καλύψη τούτους θλίψις!

Ζ'.

*Ἐντευξίς τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν· καί ὅπως Θεῷ συναπτόμενος καί δόξαν Θεοῦ
ὀρῶν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο.* (59)

Πῶς σε ἐντός μου προσκυνῶ, πῶς δέ μακράν σε βλέπω,

πῶς ἐν ἐμοί κατανοῶ, ἐν οὐρανῷ δ' ὄρω σε;
Σὺ μόνος οἶδας, ὁ ποιῶν ταῦτα καὶ λάμπων ὥσπερ
ἥλιος ἐν καρδίᾳ μου, τῇ ὑλικῇ, ἀύλως.
Ὁ διαυγάσας μοι τό φῶς τῆς δόξης σου, Θεέ μου,
διὰ τοῦ ἀποστόλου σου καὶ μαθητοῦ καὶ δούλου,
τοῦ παναγίου Συμεών, αὐτός καὶ νῦν μοι λάμψον
καὶ δίδαξον ἐν Πνεύματι ὕμνους ἐκείνῳ ᾄσαι,
καινούς ὁμοῦ καὶ παλαιούς, θείους καὶ κεκρυμμένους,
ἵν' ἐξ ἐμοῦ θαυμαστωθῇ ἡ γνώσις σου, Θεέ μου,
καὶ ἡ σοφία ἡ πολλὴ παραδειχθῇ μειζόνως·
καὶ πάντες σε αἰνέσουσιν ἀκούσαντες, Χριστέ μου,
ὅτι καιναῖς ἐγὼ λαλῶ γλώσσαις τῇ χάριτί σου.
Ἄμην, γένοιτο, Κύριε, κατὰ τό θέλημά σου.
Ἐγὼ πονῶ, ἐγὼ ἀλγῶ τὴν ταπεινὴν ψυχὴν μου,
ὅταν φανῇ ἐντός αὐτῆς λάμψαν τρανῶς τό φῶς σου·
ὁ πόθος πόνος παρ' ἐμοί καὶ καλεῖται καὶ ἔστιν.
Ἄλγος τῷ μὴ ἰσχύειν με ὅλον περιλαβεῖν σε
καὶ κορεσθῆναι, ὡς ποθῶ, ὑπάρχει μοι καὶ στένω·
ὅμως ὅτι καὶ βλέπω σε, ἀρκετόν μοι καὶ τοῦτο
καὶ δόξα ἔσται καὶ χαρὰ καὶ στέφος βασιλείας,
(60) καὶ ὑπὲρ πάντα τά τερπνά καὶ ποθεινά τοῦ κόσμου·
τοῦτο καὶ τῶν ἀγγέλων με ὅμοιον ἀποδείξει,
ἴσως καὶ μείζοντα αὐτῶν, Δέσποτά μου, ποιήσει.
Εἰ γὰρ ἀόρατος αὐτοῖς ὑπάρχεις τῇ οὐσίᾳ,
τῇ φύσει τε ἀπρόσιτος, ἐμοί δέ καθορᾶσαι,
πάντως καὶ τῇ τῆς φύσεώς σου μίγνυσαί μοι οὐσία·
οὐ γὰρ διίσταται τά σά, οὐ τέμνονται δέ ὅλως,
ἀλλ' ἡ φύσις οὐσία σου καὶ ἡ οὐσία φύσις.
Τῆς οὖν σαρκός σου μετασχὼν τῆς φύσεως μετέχω
καὶ τῆς οὐσίας ἀληθῶς τῆς σῆς μεταλαμβάνω,
συγκοινωνός θεότητος, ἀλλὰ καὶ κληρονόμος
γινόμενος ἐν σώματι, μείζων τῶν ἀσωμάτων
ὑπολαμβάνω, γίνομαι υἱός Θεοῦ, ὡς εἶπας,
οὐ πρὸς ἀγγέλους, πρὸς ἡμᾶς δέ, θεούς οὕτω καλέσας·
Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες.
Δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου καὶ τῇ οικονομίᾳ,
ὅτι ἄνθρωπος γέγονας Θεός ὢν κατὰ φύσιν,
ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως τε μείνας τοῦτο κάκεῖνο
καὶ θεόν με πεποίηκας, βροτόν ὄντα τὴν φύσιν,
θέσει καὶ χάριτι τῇ σῇ διὰ τοῦ Πνεύματός σου
τά διεστῶτα ὡς Θεός παραδόξως ἐνώσας.

Η΄.

Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καί τίνες ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. (61)

Πῶς βλέπεις κεκρυμμένος ὢν, πῶς ἐφορᾷς τά πάντα,
πῶς οὐχ ὄρᾳσαι παρ' ἡμῶν, ἡμᾶς ὄρᾳς δέ πάντας;
Ἄλλ' οὐχί πάντας, οὐς ὄρᾳς, καί γινώσκεις, Θεέ μου,
ἀλλά τούς ἀγαπῶντάς σε μόνους φιλῶν γινώσκεις
καί κατ' ἐξαίρετον αὐτοῖς σεαυτόν ἐμφανίζεις·
ἥλιος κεκρυμμένος ὢν πάση βροτεία φύσει
ἐξανατέλλεις ἐν τοῖς σοῖς, ὄρᾳσαι παρ' ἐκείνων,
καί ἀνατέλλουσιν ἐν σοί οἱ πρὶν ἔσκοτισμένοι
πόρνοι, μοιχοί καί ἄσωτοι, ἀμαρτωλοί, τελῶναι.
Μετανοοῦντες γίνονται υἱοὶ φωτός σου θείου·
τό φῶς δέ φῶς πάντως γεννᾷ, φῶς οὖν καὶ τοῦ τελοῦσι,
τέκνα Θεοῦ, ὡς γέγραπται, θεοί τε κατὰ χάριν.
Ὅσοι καλῶς φυλάξουσιν τὰς θείας ἐντολά σου,
ὅσοι κόσμον ἀρνήσονται τὸν μάταιον καί πλάνον,
ὅσοι γονεῖς καί ἀδελφούς μισήσουσιν ἀμίως,
ὡς ξένους ἠγησάμενοι τῷ βίῳ παροδίτας,
ὅσοι γυμνοὶ γενήσονται πλούτου τε καί χρημάτων
καί τὴν προσπάθειαν αὐτῶν ἀρνήσονται εἰς ἅπαν,
ὅσοι τὴν δόξαν τὴν κενὴν, ἀνθρώπων τούς ἐπαίνους,
ἀπὸ ψυχῆς βδελύσσονται διὰ τὴν τῶν ἄνω δόξαν,
(62) ὅσοι θέλημα ἴδιον ἐξέκοψαν τελείως
καί ὡς ἄκακα πρόβατα ἐγένοντο τοῖς ποιμέσιν,
ὅσοι νεκροὶ τῷ σώματι πρὸς πᾶσαν κακὴν πράξιν
γεγόνασιν ἰδρώσαντες εἰς ἀρετῶν τούς πόνους
καί μόνῳ τῷ θελήματι ζῶντες τοῦ κυβερνήτου,
ὑπακοῇ νεκρούμενοι, ζωούμενοί τε αὐθις,
ὅσοι τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καί μνήμῃ τοῦ θανάτου
καθ' ἐκάστην δακρύουσι νύκτα τε καί ἡμέραν
καί νοερῶς προσπίπτουσι τοῖς ποσὶ τοῦ Δεσπότου
ἔλεος ἐξαιτούμενοι καί ἄφεςιν σφαλμάτων·
οὗτοι ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά πάσης
τῆς ἐργασίας τῶν καλῶν θρηνοῦντες καθ' ἐκάστην
καί ἐπιμόνως κρούοντες ἔλεος ἐπισπῶνται.
Οὗτοι δεήσεσι συχναῖς, φωναῖς τε ἀλαλήλοις
καί τῶν δακρύων ταῖς ῥοαῖς ψυχὴν ἐκκαθαίρουσι·
καθαίρομένην δέ αὐτὴν βλέποντες οἱ τοιοῦτοι
πῦρ πόθου προσλαμβάνονται καί πῦρ ἐπιθυμίας,

32

τοῦ τέλεον θεάσασθαι ταύτην ἐκκαθαρθεῖσαν.
 Ἐπεὶ δὲ τέλος τοῦ φωτός εὐρεῖν ἀδυνατοῦσιν,
 ἀτέλεστος ἢ κάθαρσις ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις·
 ὅσον γὰρ καθαρθήσομαι καὶ λαμπρυνθῶ, ὁ τάλας,
 ὅσον δ' ἂν καὶ ὀφθήσεται τό καθαῖρόν με Πνεῦμα,
 ἀρχή μοι πάντοτε δοκεῖ καὶ καθαρμοῦ καὶ θέας.
 Ἐν ἀορίστῳ γὰρ βυθῷ, ἐν ἀμετρήτῳ ὕψει
 τίς ἐφευρεῖν δυνήσεται μεσότητα ἢ τέλος;
 Οἶδα, ὅτι πολὺ ἔστι, τό δέ ποσόν οὐκ οἶδα·
 ἐπιθυμῶ τοῦ πλείονος καὶ πάντοτε στενάζω,
 ὅτι ὀλίγον τό δοθέν, εἰ καὶ πολὺ ἠγοῦμαι,
 πρὸς τό ὑπονοούμενον μακρόθεν μου τυγχάνειν,
 ὅπερ ὀρῶν ἐπιθυμῶ, καὶ δοκῶ μηδέν ἔχειν,
 μή ὅλως αἰσθανόμενος τοῦ δοθέντος μοι πλούτου.
 Ὅτι ὀρῶ τόν ἥλιον, οὐ λογίζομαι τοῦτο·
 (63) καὶ πῶς; Ἄκουσον, πίστευσον, ὅπερ ἐγὼ πανθάνω·
 γλυκύς ἐστὶν ὁ ἥλιος, ἀρρήτως ἐν αἰσθήσει
 ἔλκων εἰς πόθον τὴν ψυχὴν ἀνέκφραστον καὶ θεῖον.
 Ὅρῶσα αὕτη φλέγεται καὶ καίεται τῷ πόθῳ
 καὶ ὄλον τό φαινόμενον κατασχεῖν ἔνδον ταύτης
 θέλει, ἀλλὰ οὐ δύναται καὶ λυπεῖται ἐν τούτῳ
 καὶ οὐ λογίζεται καλόν ἢ ὀρᾶν ἢ πανθάνειν.
 Ὅτε οὖν ὁ ὀρώμενος ἀχώρητος ὢν πᾶσιν,
 ἀπρόσιτος ἐπαληθῶς θελήσει ἐλεῆσαι
 τὴν τεθλιμμένην μου ψυχὴν καὶ τεταπεινωμένην,
 αἴφνης, οἷος ὀρᾶταί μοι πρό προσώπου ἐκλάμπων,
 τοιοῦτος ὄλος ἐν ἐμοὶ ὀρᾶται ἐξαστράπτων
 καὶ ὄλος ὄλης με χαρᾶς, πάσης ἐπιθυμίας
 ἐμπιπλᾶ καὶ γλυκύτητος, τόν ταπεινόν, τῆς θείας·
 ἀθρόα ἢ μεταβολή, ἢ ἀλλοίωσις ξένη,
 τό ἐν ἐμοὶ τελούμενον ἀνέκφραστον τυγχάνει.
 Εἰ γὰρ τοῦτον τόν ἥλιον, ὄνπερ πάντες ὀρῶμεν,
 ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ τις ἔβλεψε κατελθόντα
 καὶ ὄλον ἐνοικήσαντα καὶ λάμποντα ὡσαύτως,
 οὐχὶ νεκρός τῷ θαύματι καὶ ἄφωνος ὑπῆρξε,
 καὶ πάντες ἐξεπλάγησαν οἱ τοῦτον κατιδόντες;
 Ὁ δὲ τόν τούτου ποιητὴν ὀρῶν φωστῆρος δίκην
 ἐντός αὐτοῦ ἐκλάμποντα, ἐνεργοῦντα, λαλοῦντα,
 πῶς ἂν οὐκ ἐκπλαγήσεται βλέπων, πῶς ἂν οὐ φρίξει,
 πῶς ἂν οὐκ ἀγαπήσειε τόν τὴν ζωὴν διδόντα;
 Ἄνθρωποι τούς ὁμοίους αὐτοῖς ἀνθρώπους ἀγαπῶσιν,
 ὅταν τῶν ἄλλων πλέον τι δοκῶσιν ὑπερέχειν·

τόν δέ τῶν πάντων ποιητήν, τόν ἀθάνατον μόνον,
τόν πᾶσι πάντα δυνατόν τίς ἰδὼν οὐ ποθήσει;
Ἐξ ἀκοῆς πιστεύσαντες ἠγάπησαν οἱ πλείους
καί δι' αὐτόν ἀπέθανον οἱ ἅγιοι καί ζῶσιν
οἱ δέ καί θεάς τῆς αὐτοῦ καί φωτός μετασχόντες,
(64) γνωσθέντες καί γνωρίσαντες αὐτόν, πῶς μή ποθοῦσιν;
Εἶπέ, πῶς οὐ πενθήσουσι δι' αὐτόν ἀενάως,
πῶς οὐ καταφρονήσουσι κόσμου καί τῶν ἐν κόσμῳ;
Πῶς δέ οὐκ ἀπαρνήσονται πᾶσαν τιμὴν καί δόξαν,
ὑπέρ τὴν δόξαν τὴν ἐν γῆ, ὑπέρ πᾶσαν τιμὴν δέ
γενόμενοι, τόν ἔξω γῆς, ἔξω τῶν ὀρωμένων πάντων,
μᾶλλον δέ τόν ποιήσαντα τά ὀρώμενα πάντα,
ναί δή καί τά ἀόρατα, ποθήσαντες Δεσπότην
καί δόξαν τὴν ἀθάνατον εὐρόντες καί λαβόντες
καί ἔχοντες ἀνελλιπῶς πᾶν ἀγαθόν ἐκεῖθεν,
ἀλλά καί πᾶσαν ἔφειν, πᾶσαν ἐπιθυμίαν
τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, τῶν πραγμάτων τῶν θείων;
Ἐξ αὐτῆς κατεπλούτησαν πηγῆς τῆς ἀειζώου,
ἧς κορεσθῆναι, Δέσποτα, δός καί ἡμῖν πλουσίως
καί πᾶσι τοῖς ζητοῦσί σε καίποθοῦσιν ἐκθύμως,
ὡς ἂν τρυφήσωμεν καὶ τοῖς μετὰ τῶν σῶν ἁγίων
τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀμήν.

θ'.

*Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπὸ τοῦ φωτός καί τῆς
δυνάμεως αὐτοῦ ἀρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ
βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν. (65)*

Αἶ, αἶ, Θεέ, Κύριε, παντοκράτορ!
Τίς χορτασθῆ σου τοῦ ἀοράτου κάλλους,
τίς ἐμπλησθῆ σου τῆς ἀκαταληψίας;
Τίς ἀξίως προρευθῆ τῶν ἐντολῶν σου
καί τό φῶς θεάσεται τοῦ σοῦ προσώπου
μέγα, θαυμαστόν, μὴ χωρούμενον ὅλως
ἐν τούτῳ τῷ βαρεῖ καί σκοτεινώδει κόσμῳ,
τό τόν ὀρώντα ἀφαιρούμενον κόσμου
μετὰ σώματος, ὡ μυστηρίου ξένου!
Τίς ὁ τό τεῖχος παρελθῶν τῆς σαρκός αὐτοῦ,
τίς ὁ διαβάς τῆς φθορᾶς τό γνοφῶδες

καί κόσμον πάντα καταλείψας ἐκρύβη;
Βαβαί γνώσεως καί λόγων εὐτελείας!
Ποῦ γάρ ἐκρύβη ὁ τόν κόσμον περάσας
καί πάντων ἕξω γενόμενος, ὧν βλέπει;
Λέγε, σοφία σοφῶν ἠθετημένη,
ἵνα μή λέγω, Θεῶ μεμωραμένη,
ὡς φησί Παῦλος καί πᾶς τις Θεοῦ δοῦλος.
Οὗτος ἐπιθυμιῶν ἀνήρ τῶν τοῦ Πνεύματος,
οὗτος σώματι σώμασι πλησιάζων
(66) δύναται τῷ πνεύματι ἅγιος εἶναι
ἕξω γάρ κόσμου καί τῶν σωμάτων τούτων
οὐδέ ὄρεξις ἐστί σαρκικοῦ πάθους,
ἀλλ' ἀπαθεία τις. Ὁ ταύτην φιλήσας
καί ἐκ τοῦ φιλήματος ζωὴν κερδήσας,
εἰ γάρ καί βλέπεις δῆθεν ἀσχημονοῦντα
καί πρὸς τὴν πράξιν ὡσπερ αὐτομολοῦντα,
νεκρὸν τό σῶμα γίνωσκε τοῦτο πράττειν!
Οὐ λέγω δίχα ψυχῆς, δι' ἧς κινεῖται,
ἀλλά τῆς κακῆς ἐκτός ἐπιθυμίας
ἢ γάρ ἡδονῆ τῆς καλῆς ἀπαθείας
καί τό ἐξ αὐτῆς φιλοῦν με φῶς ἀρρήτως
ὄλον μου τόν νοῦν ἐξιστῶν ἀφαρπάζει
καί γυμνόν αὐτόν κρατοῦν χειρὶ ἀύλω
πεσεῖν οὐκ ἔῃ τῆς αὐτοῦ με ἀγάπης
ἢ ἐννοῆσαι λογισμόν ἐμπαθείας,
ἀλλά κατασπάζεται ἀδιαλείπτως
καί τὴν ψυχὴν μου ὁ πόθος καταφλέγει
καί οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί αἴσθησις ἄλλη.
Ὅσω γάρ κόπρου καθαρῶτατος ἄρτος
τιμιώτερος καί ἡδύτερος πέλει,
τοσοῦτῳ πλέον ἀσυγκρίτως τὰ ἄνω
ὑπὲρ τὰ κάτω τοῖς καλῶς γεγευμένοις.
Καταισχύνθητι τῶν σοφῶν ἢ σοφία,
ἢ τῆς ὄντως γνώσεως ἐστερημένη!
Ἡ γάρ ἀπλότης τῶν ἡμετέρων λόγων
ἔργῳ κέκτηται τὴν ἀληθῆ σοφίαν
Θεῶ πλησιάζουσα καί προσκυνοῦσα,
ἐξ οὗ πᾶσα δίδεται ζωῆς σοφία,
δι' ἧς ἀναπλάττομαι ἢ καί θεοῦμια
Θεόν καθορῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀμήν.

Γ.

Ὅτι ὁ θάνατος τῆ λύπῃ καὶ τῶν στερροτέρων καθάπτεται. (67)

Ἦκουσα πρᾶγμα ξένον καὶ πλήρες θάμβους,
φύσιν ἄϋλον, τὴν λίθου στερροτέραν,
ἴσον ἀδάμαντος καλουμένου παθοῦσαν,
ὅς μὴ μαλαχθεὶς ἢ πυρὶ ἢ σιδήρῳ
γέγονε κηρός ἐμπλεχθεὶς τῷ μολύβδῳ.
Ἄρτ' ἐπίστευσα μικρὸν ὕδατος ῥεῦμα
πέτρας τό στερρόν ἐγχρονίζον κοιλαίνειν
καὶ ὄντως οὐδέν ἄτρεπτον τῶν ἐν βίῳ.
Μηδεὶς μ' ἐκ τοῦ νῦν ἀπατᾶν νομιζέτω!
Φεῦ τῷ βλέποντι τά φεύγοντα τοῦ βίου
ὡς κρατούμενα καὶ τερπομένῳ τούτοις!
Ταῦτα πείσεται, ἄπερ κἀγώ, ὁ τάλας.
Νύξ μ' ἐχώρισεν ἀδελφοῦ γλυκυτάτου,
τό ἄτμητον φῶς τῆς ἀγάπης τεμοῦσα.

ΙΑ'

*Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καὶ Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις,
ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται. (68)*

Τί τό καινόν τοῦ θαύματος τοῦ καὶ νῦν γινομένου;
Θεός καὶ νῦν ἀμαρτωλοῖς ἄρα ὀράσθαι θέλει,
ὁ πάλαι ἄνω ἀναβάς καὶ καθεσθεις ἐν θρόνῳ,
ἐν οὐρανῷ τῷ πατρικῷ, καὶ κεκρυμμένος πέλων;
Ἐκρύβη γάρ ἐξ ὀφθαλμῶν τῶν θείων ἀποστόλων
καὶ μόνος, ὡς ἠκούσαμεν, Στέφανος μετὰ ταῦτα
ἀνεωγότας οὐρανοὺς εἶδε καὶ τότε εἶπεν
Ἵστώτα τόν Υἱόν ἐκ δεξιῶν τῆς δόξης
τῆς τοῦ Πατρός· καὶ παραυτὰ ὡς βλάσφημα λαλήσας
λιθοβολεῖται πρὸς αὐτῶν τῶν νομοδιδασκάλων
καὶ θνήσκει νόμῳ φύσεως καὶ ζῆ εἰς τοὺς αἰῶνας.
Πλὴν ἦν αὐτός ἀπόστολος, ἦν καὶ ἀγιασμένος
καὶ ἔμπλεως τοῦ Πνεύματος ὅλος τοῦ Παναγίου,
ἀρχὴ δέ τοῦ κηρύγματος καὶ πλῆθος τῶν ἀπίστων,
οἱ τῷ Χριστῷ πιστεύοντες διὰ τῶν ἀποστόλων
καὶ τὴν χάριν ἐλάμβανον πίστεως οὔσαν δῶρον.

Νῦν δέ, τί ἄρα βούλεται τό ξένον τοῦτο πράγμα,
τό ἐν ἐμοί γινόμενον, τί δέ ἄν θέλοι εἶναι
ἢ φοβερὰ κατάπληξις τοῦ νυνί τελουμένου;
Τίς ὁ ἄρτι δεικνύμενος τρόπος φιλανθρωπίας,
ξένος πλοῦτος χρηστότητος, ἄλλη πηγή ἐλέους,
(69) πολὺ τό πλεόν ἔχουσα τῶν πάλαι γεγονότων;
Πολλοί γάρ ἠλειήθησαν θεία φιλανθρωπία,
πλήν καί αὐτοί προσέφερον ἴδιόν τι τήν πίστιν,
εἴτε καί ἄλλας ἀρετάς καί πράξεις ἀποδέκτους·
ἐγὼ δέ πάντων ἐμαυτόν τούτων ἐστερημένον
κατανοῶν ἐξίσταμαι καί φέρειν οὐκ ἰσχύω
τά εἰς ἐμέ γινόμενα, τόν ἄσωτον ἐκ μήτρας,
παρά Θεοῦ τοῦ κτίσαντος λόγῳ τήν πᾶσαν κτίσιν·
ἄπερ καί φρίττω ἐννοεῖν, πῶς δέ καί λόγῳ γράψω;
Ποῖα χεῖρ λειτουργήσῃ, ποῖος κάλαμος γράψῃ,
ποῖος λόγος ἐκφράσῃ, ποῖα γλῶσσα ἐξείποι,
ποῖα χεῖλη λαλήσουσιν, ἃ ἐν ἐμοί ὄρωνται
γινόμενα, τελούμενα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας;
Καί γάρ καί ἐν αὐτῇ νυκτί καί ἐν αὐτῷ τῷ σκότει
βλέπω Χριστόν τούς οὐρανοὺς φρικτῶς ἀνοίγοντά μοι,
αὐτόν τε παρακύπτοντα καί καθορώμενόν μοι
ἅμα Πατρί καί Πνεύματι, φωτί τῷ τρισαγίῳ,
ἐν ὃν ἐν τοῖς τρισί καί ἐν ἐνί τά τρία.
Αὐτά τό φῶς πάντως εἰσί, καί τό φῶς ἐν τά τρία,
ὃ καί ὑπέρ τόν ἥλιον φωτίζει τήν ψυχήν μου
καί καταλάμπει μου τόν νοῦν ὄντα ἐσκοτισμένον.
Οὐ γάρ ἑώρα μου ὁ νοῦς ἐξ ἀρχῆς, ἃ ἑώρα,
ἀλλά τυφλός, πιστεύσατε, ὑπήρχον καί μή βλέπων,
καί διά τοῦτο πλεόν με τό θαῦμα καταπλήττει,
ὅταν πῶς μου τόν ὀφθαλμόν τοῦ νοός διανοίγῃ,
καί πῶς τό βλέπειν δίδωσι καί βλεπόμενον ἔστιν.
Αὐτός γάρ φῶς ἐν τῷ φωτί φαίνεται τοῖς ὄρωσι
καί οἱ ὄρωντες ἐν φωτί αὐτόν βλέπουσι πάλιν.
Ἐν φωτί γάρ τοῦ Πνεύματος βλέπουσιν οἱ ὄρωντες,
καί οἱ ἐν τούτῳ βλέποντες τόν Υἱόν καθορῶσιν·
ὁ δέ Υἱόν ἀξιωθεῖς ἰδεῖν Πατέρα βλέπει,
(70) Πατέρα δέ ὁ θεωρῶν σύν Υἱῷ πάντως βλέπει.
Ὅπερ καί νῦν, ὡς εἴρηται, ἐν ἐμοί ἐκτελεῖται,
καί τά ἀκατανόητα ποσῶς καταμανθάνω,
καί νῦν μακρόθεν καθορῶ τά ἀθέατα κάλλη
τῷ ἀπροσίτῳ τοῦ φωτός, τῷ ἀστέκτῳ τῆς δόξης
καταπληττόμενος σφοδρῶς, συνεχόμενος τρόμῳ,

πλήν ὅτι μίαν καθορῶ ἐξ ἀβύσσου σταγόνα.
Ἵς ἐν σταγόνι δέ τό πᾶν δείκνυται τῶν ὑδάτων,
ὁποῖον τήν ποιότητα καί ποταπόν τό εἶδος,
ὡς ἐξ ἄκρου τοῦ κρασπέδου ὄλον τό ὕφασμα
καί, ὡς φασιν, ἐξ ὀνύχων τό θηρίον, ὁ λέων,
οὕτως ὄλον ἐν ὀλίγῳ ἀσπαζόμενον βλέπω,
αὐτόν τ' ἐκεῖνον προσκυνῶ, τόν Χριστόν καί Θεόν μου.
Εἶχον δ' ἐν διανοίᾳ μου μικράν παραμυθίαν
τοῦ μή καταφλεχθῆναί με, τοῦ μή κατακαῆναι
ὡσπερ κηρός ἀπό πυρός, ὡς εἶπεν ὁ προφήτης,
τό μακρόθεν ὑπάρχειν με πυρός τοῦ ἀπροσίτου
καί σκότους μέσον ἴστασθαι καί κρύπτεσθαι ἐν τούτῳ,
ὅθεν ὡς ἐξ ὀπῆς μικρᾶς καί ὀρων ἰλιγγίων.
Ἐν τούτοις μου διάγοντος καί τόν νοῦν ἀσχολοῦντος
καί οἰοεὶ ἐν οὐρανῷ δοκοῦντος ἀτενίζειν
καί τρέμοντος, μή πλεῖόν με παραδεχθεῖς ἐκλείξῃ,
αὐτόν ἐκεῖνον εὕρηκα, ὄν μακρόθεν ἐώρων,
ὄν Στέφανος ἐώρακεν οὐρανῶν ἀνοιγέντων
καί Παῦλος πάλιν ὕστερον ἰδὼν ἀπετυφλώθη,
ὄλον ὡς πῦρ ἐπ' ἀληθῶς μέσον ἐμῆς καρδίας.
Θροηθεῖς οὖν τῷ θαύματι καί τρομάξας μεγάλως
ἐξέστην, ὄλος ἐκλυθεῖς, ὄλος ἐξαπορήσας,
μή φέρων τε τό ἄστεκτον τῆς δόξης ἀπεστράφην,
ἐν τῇ νυκτί τε ἔφυγον αἰσθήσεων τῶν ὧδε
καί σκεπασθεῖς τοῖς λογισμοῖς ἀπεκρύβην ἐν τούτοις,
(71) ὡσπερ ἐν μνήματι ἐμβάς, καί ἀντί λίθου τοῦτο
τό σῶμα τό βαρύτατον ἐπιθείς ἐσκεπάσθην
καί ἀπεκρύβην τῷ δοκεῖν τόν πανταχοῦ παρόντα,
τόν πάλαι με ἐγείραντα νεκρόν καί τεθαμμένον.
Φρίζας γάρ καί μή ἰσχύων βλέπειν αὐτοῦ τήν δόξαν
ὑπεισελθεῖν προήρημαι καί προσμεῖναι τῷ τάφῳ
καί κατοικεῖν μετά νεκρῶν, ζῶν αὐτός ἐν τῷ τάφῳ,
ἤπερ καταφλεχθῆναί με καί ἄρδην ἀπολέσθαι.
Ἐκεῖ πάντως καθημένον δεῖ με θρηνεῖν ἀπαύστως,
καί κλαίειν χρή τόν ἄσωτον, ὅτι τοῦ ποθουμένου
ἀπέτυχον καί γέγονα κείμενος ἐν τῷ τάφῳ.
Ζῶν δέ νεκρός, ὑπόγειος, λίθῳ κακαλυμμένος
ζωήν εὖρον, Θεόν αὐτόν, τόν τήν ζωήν διδόντα,
ὧ πρέπει δόξα καί τιμή νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
ἀμήν.

IB'

Περί τοῦ ἑνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία' καί δι' ὧν τῆ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναι τι ἐντρέπων τήν οἴησιν. (72)

Πῶς, ἄ ποτε ἠφάνισας, ἐν ἐμοί πάλιν ζῶσι
καί σκότους με καί θλίψεως ἐμπιπλῶσι, Θεέ μου;
Πάθη θυμοῦ τε καί ὀργῆς, ἐξ ὧν ἐγγίνεται μοι
ἀναθυμίασις, ἀχλὺς ἐπί τήν κεφαλὴν μου,
καί πῆρωσιν τοῖς νοεροῖς ὄμμασί μου ποιοῦσι,
καί γάρ, ὡσπερ καλύπτονται καί καμμύειν τῷ ζόφῳ,
οἴμοι, καταναγκάζονται, καί σοῦ ἀποστεροῦμαι,
φωτός, οὗ πᾶς ἐφίεται, ὀλίγοι δ' ἐκζητοῦσιν.
Ἄλλά καί οἱ ἀξιοθέντες σου μετασχεῖν τῶν ἀρρήτων
καί ὑλικῶς μεταλαβεῖν ἐν ἀύλῳ αἰσθήσει
μυστηρίων τῶν φοβερῶν καί τοῖς πᾶσιν ἀφράστων
γνώναί τε τήν ἀόρατον ἐν ὀρωμένοις δόξαν
καί τό ξένον μυστήριον, ὃ ἐν κόσμῳ ἐπράχθη,
κομιδῇ ὀλιγώτεροί εἰσιν, εὖ οἶδα, πάντως
οἱ καί τούτων ἐγένοντο ἐν τρανεῖ θεωρίᾳ
παρά τοῦ ὄντος ἐν ἀρχῇ πρό πάντων τῶν αἰώνων
ἐκ τοῦ Πατρός σὺν Πνεύματι Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
φωτός τρισσοῦ ἐν τῷ ἐνί, ἑνός ἐν τοῖς τρισί δέ.
Ἀμφοτέρα καί γάρ ἐν φῶς, Πατήρ, Υἱός καί Πνεῦμα,
ἄτμητον ὄν ἐν τοῖς τρισί προσώποις ἀσυγχύτως,
πλήν ἠνωμένοις καί αὐτοῖς κατά τήν θείαν φύσιν
ἀρχῆς, δόξης, δυνάμεως, θελήματος ὡσαύτως.
Τά τρία γάρ ὁράται μοι, ὡς ἐν ἐνί προσώπῳ
(73) ὠραῖοι δύο ὀφθαλμοί φωτός πεπληρωμένοι
προσώπου δίχα ὀφθαλμοί πῶς βλέψουσιν, εἶπέ μοι;
Πρόσωπον δ' ἄνευ ὀφθαλμῶν οὐ χρή πάντως καλεῖσθαι,
λείπεται γάρ τοῦ πλείονος, ἢ εἰπεῖν μᾶλλον ὄλου
ἥλιος γάρ, εἰ στερηθῇ φωτός τῆς εὐπρεπείας,
ἀπολεῖται πρῶτος αὐτός, ἔπειτα κτίσις πᾶσα,
ἢ ὑπ' αὐτοῦ τό λάμπεσθαι καί τό βλέπειν λαχοῦσα.
Οὕτω Θεός τοῖς νοητοῖς ἑνός εἰ στερηθεῖη,
εἴτε Υἱοῦ ἢ Πνεύματος, Πατήρ οὐκέτι ἔσται,
ἀλλ' οὐδέ ζῶν ὑπάρξειεν ἀποβαλὼν τό Πνεῦμα,
ἐξ οὗ τοῖς πᾶσι δίδεται καί τό ζῆν καί τό εἶναι.
Σεβέσθω τοίνυν ἅπανα λογική ὄντως φύσις,
ὅση ὑπό τόν ἥλιον, ὅση δ' ὑπέρθεν τούτου,

39

φύσιν τήν τρισυπόστατον ἀνερμήνευτον πάντη!
 Θεοῦ γάρ οὔτε ὄνομα, οὐ φύσιν, οὐκ ἰδέαν,
 οὐ μορφήν, οὐχ ὑπόστασιν τῶν ἀνθρώπων τις ἔγνω,
 ἵνα εἴπη καί γράψῃ καί μεταδῶ τοῖς ἄλλοις,
 ἀλλ' ὥσπερ λάμπων ἥλιος τοῖς νέφεσιν εἰσδύνει
 καί οὐχ ὁράται μέν αὐτός, οὐδ' ὄλως φωτί φαίνει,
 ἀλλ' ἀμυδρόν τοῖς ἐν τῇ γῆ τό φῶς αὐτοῦ παρέχει,
 οὕτω μου νόει τόν Θεόν ἀφ' ἡμῶν κεκρυμμένον
 καί σκότος μέγα βαθύ πάντας ἡμᾶς κατέχον.
 Ἄλλὰ τό θαυμαστότερον νόει πάντως ἐνταῦθα
 Θεοῦ γάρ οὐ συστέλλεται τό φῶς, ὡς τοῦ ἡλίου,
 ἀλλά λάμπει πανταχοῦ καί φωτίζει τά πάντα
 καί μέσον ἐγώ τοῦ παντός περιέχομαι σκότει
 καί τοῦ ἐμέ ποιήσαντος φωτός ἀποστεροῦμαι.
 Τίς οὖν ἐμέ μή κλαύσειε καί τίς ἄν οὐ πενήθησῃ
 καί τίς οὐκ ἄν στενάξειεν ἐπ' ἐμοί καί δακρύσῃ,
 ὅτι Θεός ἐν ἅπασι καί πανταχοῦ ὑπάρχει
 καί φῶς ὄλος αὐτός ἐστίν, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ὄλως
 οὐ τροπῆς ἀποσκίασμα, οὐ νυκτός παρουσία,
 (74) οὐ σκότος παρεμποδισμός ἐγγίνεται εἰς ἅπαν,
 ἀλλ' ἐφήπλωται τῷ παντί καί ἀπροσίτως λάμπει
 καί τοῖς ἀξίοις προσιτός καί ληπτός καθορᾶται,
 ὀλίγον μέν, ὡς ἔφαμεν, πρὸς ὄλην τήν ἀκτίνα
 καί πρὸς τόν ἥλιον αὐτόν, ὅτε φανεῖται ὄλος,
 πολύ δέ πάντως πρὸς αὐτούς τοὺς σκότει καθημένους,
 ὅτι κατηξιώθησαν μικράν αὐγὴν ἰδέσθαι.
 Ἐγώ δέ, ὁ ταλαίπωρος, προτιμῶμαι τό σκότος
 καί μεριμνῶ τά ἐν αὐτῷ καί προστιθῶ τόν ζόφον,
 καί γίνεται παχύτερον τῇ ταπεινῇ ψυχῇ μου,
 ἐξ οὗ τά πάθη τρέφονται καί ἐν ἐμοί ζωοῦνται
 καί δράκοντές μοι γίνονται καί ἔρπετά καί ὄφεις
 διαταράσσοντες ἀεὶ τῆς ψυχῆς μου τά μέλη
 καί γάρ ἡ δόξα δάκνει με, ἡ κενή καί ματαία,
 καί τοὺς ὀδόντας πέπηγεν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ
 ἐξ ἧς ἀδυνατήσαντος καί ἐκλυθέντος ὄλως
 ἦλθον κύνες οἱ ἄγριοι, ἦλθεν θηρίων πλῆθος,
 καί εὐρόντα με κείμενον κατεμασήσαντό με.
 Τρυφή γάρ καί ὁ ἔπαινος μυελόν καί τά νεῦρα
 διέσπασάν μου, τῆς ψυχῆς ἰσχύν καί προθυμίαν.
 Ἀφηρηκότα ἀπ' ἐμοῦ, οἴμοι, πῶς πάντα γράψω;
 Οἴησιν δέ καί ὄκνον μοι ὡς ληστὰς ἐπιθέντες,
 ἡδονὴν τε καί μέριμναν, πῶς ἀνθρώποις ἀρέσω,

ἀπ' ἐναντίας σύροντες διεμερίσαντό με·
ἢ μὲν τήν σωφροσύνην μου καί τό νηφάλιόν μου,
ἢ δέ τά ἔργα τά καλά καί πράξεις τάς ἐνθέους
ἐφ' ἑαυτάς δεικνύοντες νεκρόν ἀπέδειξαν με,
οἴησιν, τό παράδοξον καί θαυμαστόν καί μέγα,
καταλιπόντες ἐν ἐμοί τῷ κατερρωπυμένῳ.
Πῶς γάρ, εἶπέ, οὐ θαυμαστόν, πῶς οὐ πλήρες ἐλέους,
ὅτι τοσαῦτα πάθη με ἐπιπεσόντα αἴφνης
καί πάσης ἀρετῆς γυμνόν καί νεκρόν δείξαντά με
(75) ἔλαθον πάλιν ἐμαυτόν μηδέν τῶν γενομένων
ἐπεγνωκώς, ἀλλ' οἶομαι μείζων πάντων ὑπάρχειν
καί ἀπαθῆς καί ἅγιος καί σοφός θεολόγος,
δικαίως καί τιμώμενος παρά πάντων ἀνθρώπων,
ἀλλά καί ἐπαινούμενος, ὡς ἄξιος ἐπαίνων
ἅπαντας προσκαλούμενος δοκῶ τιμήν συναγεῖν.
Συναγομένων γάρ αὐτῶν ἐγώ φυσῶμαι πλέον
καί συχνῶς περιβλέπομαι, μή πού τις ἀπελείφθη,
ὅστις οὐ παραγένετο καί ἐθεάσατό με·
καί εἴ που εὐρεθείη τις παραβλεψάμενός με,
μνησικακῶ καί λοιδορῶ καί διασύρω τοῦτον,
ὅπως ἀκούσας καί αὐτός μή φέρων μου τούς ψόγους
ἔλθῃ, προσαγορεύσῃ με, φανῆ ὑπόσδονδός μου
καί ὡς κάκεῖνος χρήζει μου τῆς εὐχῆς καί ἀγάπης,
καί λέγω πάντας τούς λοιπούς· Ἔρχεται καί ὁ δεῖνα
καί τάς εὐχάς κομίζεται καί τούς λόγους ἀκούει
καί τήν διδασκαλίαν μου – φεῦ μοι τῆς εὐπηθείας!
Πῶς οὖν βλέπω γύμνωσιν τῆς ἀθλιότητός μου
καί τῶν πληγῶν αἰσθάνομαι καί λυποῦμαι καί κλαίω
καί ἴασιν ἐπιζητῶ ἀνακλιθεῖς ξενῶνι
καί ἰατρούς παρακαλῶ δεικνύς τούς μώλωπάς μου,
ἀπογυμνώσας τε αὐτοῖς καί τά κρυπτά μου πάθη,
ὡς ἄν ξηρία, ἔμπλαστρα καί καύστρας ἐπιθῶσι,
καί ὑπομείνω καρτερῶς διά τήν ἴασίν μου,
ἀλλά καί μᾶλλον προστιθῶ τραύματα καθ' ἑκάστην;
Ἄλλ', ὦ Θεέ μου, οἴκτειρον ἐμέ πεπλανημένον
καί φόβον σου ἐμφύτευσον ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ,
ἵνα τόν κόσμον φύγοιμι κατά τάς ἐντολάς σου
καί μῖσος ἔξω πρὸς αὐτόν καί συσταλῶ ἐμφρόνως,
καί μή ἐάσης με, Χριστέ, μέσον τούτου πλανᾶσθαι,
ὅτι σέ μόνον ἀγαπῶ μήπω σε ἀγαπήσας,
καί σοῦ μόνου προσδοκῶ τάς ἐντολάς φυλάττειν,
ὅλως ὢν ἐν τοῖς πάθεσι, μηδέ ἐπεγνωκώς σε.

Τίς γάρ τῶν ἐπιγόντων σε χρήζει δόξης τοῦ κόσμου;
(78) Ἄλλο καί γάρ τό θέλημα σαρκός ρευστῆς ὑπάρχει,
ἕτερον δέ τοῦ Πνεύματος, καί ἄλλο τῆς ψυχῆς μου.
Πλήν οὐ τριπλοῦς, ἀλλά διπλοῦς, ὡς ἄνθρωπος, ὑπάρχω·
ἡ ψυχή μου συνδέεται ἀρρήτως τῇ σαρκί μου,
πλήν οὐ ζητεῖ τά ἑαυτοῦ ἕκαστον καταλλήλως,
οἷον φαγεῖν τε καί πιεῖν, οἷον τό καθευθεῖν,
ἅ καί σαρκός θελήματα χοϊκά εἶναι λέγω.
Ἐπεὶ δέ πάλιν χωρισθέν ψυχῆς οὐδέν ζητεῖ τοιοῦτον,
ἀλλά νεκρόν, ἀναίσθητον, ὡσπερ πηλός τυγχάνει,
τό πᾶν ψυχῆς εἶναι δοκῶ, ἔν θέλημα ἀνθρώπου.
Ὁ οὖν τῷ Θεῷ Πνεύματι τό ἴδιον ἐνώσας
θεοειδῆς ἐγένετο Χριστόν λαβών ἐν στέρνοις,
Χριστιανός ἀπό Χριστοῦ, Χριστόν μεμορφωμένον
ἔχων ἐν ἑαυτῷ πάντως τόν ἄληπτον καί μόνον,
τόν ἀληθῶς ἀπρόσιτον τοῖς ποιήμασι πᾶσιν.
Ἄλλ', ὧ φύσις ἀμόλυντε, οὐσία κεκρυμμένη,
φιλανθρωπία ἄγνωστε τοῖς πλείοσιν ἀνθρώποις,
ἔλεος οὐχ ὀρώμενον τοῖς ἀφρόνως βιοῦσιν,
οὐσία ἀναλλοίωτε, ἄτμητε, τρισαγία,
φῶς ἀπλοῦν καί ἀνείδεον, ἀσύνθετον εἰς ἅπαν,
ἄσώματον, ἀχώριστον, ἄληπτον πάση φύσει,
πῶς καθωράθης ὡς ἐγώ, ἐγνώσθης τοῖς ἐν σκότει
καί ἐκρατήθης ἐν χερσὶ μητρός σου τῆς ἀγίας,
καί ἐδεσμεύθης ὡς φονεύς, ἔπαθες ὡς κακοῦργος
σωματικῶς, ὧ βασιλεῦ, θέλων πάντως με σῶσαι
καί πάλιν ἐπαναγαγεῖν εἰς παράδεισον δόξης;
Τοῦτο οἰκονομία σου, τοῦτο ἡ παρουσία,
τοῦτο ἡ εὐσπλαγχνία σου καί ἡ φιλανθρωπία,
ἡ γενομένη δι' ἡμᾶς, πάντας ἀνθρώπους, Λόγε,
πιστούς, ἀπίστους, ἔθνικούς, ἁμαρτωλούς, ἀγίους·
κοινή γάρ πάντων γέγονεν ἡ ἐπιφάνειά σου,
σωτηρία καί λύτρωσις ζώντων καί τῶν θανόντων.
(79) Τό δέ κρυπτῶς γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
καί μερικῶς τελούμενον ἐν γνωστῇ ἀγνωσίᾳ
γνωστῇ μὲν πάντως παρ' ἐμοί, ἀγνώστῳ δέ τοῖς ἄλλοις,
ποία γλῶσσα λαλήσειε, ποῖος νοῦς ἐρμηνεύσει,
ποῖος λόγος ἐκφράσειεν, ἵνα καί χεῖρ μου γράψῃ;
Φρικτόν γάρ ὄντως, Δέσποτα, φρικτόν καί ὑπέρ λόγον,
ὅτι ὀραταί μοι τό φῶς, ὃ ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
καί ἀγαπᾷ με ὁ μή ὢν ἔνδον τούτου τοῦ κόσμου,
καί ἀγαπῶ τόν μηδαμοῦ ὄντα ἐν ὀρωμένοις.

Ἐπί τῆς κλίνης κάθημαι ἕξωθεν ὦν τοῦ κόσμου
καί μέσον ὦν τῆς κέλλης μου τόν ἕξωθεν τοῦ κόσμου
ὄντα τε καί γενόμενον βλέπω, ὧ καί ὀμιλῶ
εἰπεῖν δέ τόλμα – καί φιλῶ, φιλεῖ με καί ἐκεῖνος,
ἐσθίω, τρέφομαι καλῶς μόνη τῇ θεωρίᾳ
καί συνενούμενος αὐτῷ οὐρανοῦς ὑπερβαίνω
καί τοῦτο οἶδα ἀληθές καί βέβαιον ὑπάρχειν,
τό ποῦ τό σῶμα τότε δέ ὑπάρχει, οὐ γινώσκω.
Οἶδα, ὅτι κατέρχεται ὁ ὑπάρχων ἀκίνητος·
οἶδα, ὅτι ὀρᾶταί μοι ὁ τυγχάνων ἀόρατος·
οἶδα, ὁ πάσης κτίσεως ἀποκεχωρισμένος
ἔνδον αὐτοῦ λαμβάνει με καί ἐν ἀγκάλαις κρύπτει,
καί ἐκ παντός εὐρίσκομαι ἕξω τότε τοῦ κόσμου.
Ἐγώ δέ πάλιν, ὁ βροτός καί μικρός ἐν τῷ κόσμῳ,
ἐντός μου ὄλον καθορῶ τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
καί οἶδα, ὡς οὐ θνήξομαι ἔνδον ζωῆς τυγχάνων,
καί ὄλην ἔχω γτήν ζωῆν βλυστάνουσας ἐντός μου·
ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐστίν, ἐν οὐρανῷ δ' ὑπάρχει,
ὧδε κάκει ὀρᾶταί μοι ἐπίσης ἀπαστράπτων.
Ὅπως δέ ταῦτα γίνονται, πῶς ἄν καλῶς νοήσω,
πῶς δ' ἕξειπεῖν σοι δυνηθῶ, ὅσα νοῶ καί βλέπω;
Εἰσί γάρ ὄντως ἄφθεκτα καί ἄρρητα εἰς ἅπαν,
ἃ ὀφθαλμός οὐχ ἑώρακεν, οὐκ ἀκήκοεν οὐδ' δέ,
(80) ἐπί καρδίαν σέ ποτέ οὐκ ἐνέβη σαρκίνην.
Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, ὅτι ἠλέησάς με
καί δέδωκας ιδέσθαι με ταῦτα καί οὕτως γράψαι,
τοῖς μετ' ἐμοῦ κηρῦξαί τε τήν σήν φιλανθρωπίαν,
ἵνα καί νῦν μνηθῶσι λαοί, φυλαί καί γλῶσσαι,
ὅτι τούς πάντας ἔλεεις θερμῶς μετανοοῦντας
ἴσον τοῖς ἀποστόλοις σου καί πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
εὐεργετεῖς τε καί τιμᾶς καί δοξάζεις, Θεέ μου,
ὡς μετά πόθου σέ μόνον βλέποντας, τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
ὧ πρέπει δόξα καί τιμή, κράτος, μεγαλωσύνη,
ὡς βασιλεῖ τε καί Θεῷ τοῦ παντός καί Δεσπότῃ
νῦν καί ἀεί διά παντός εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΙΔ'.

Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν τῶν δωρεῶν ἔνεκα, ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη· καὶ ὅτι φρικτὸν καὶ ἀγγέλους τὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ ἡγουμενείας ἀξίωμα. (81)

Ἐγώ, κἄν θέλω, Δέσποτα, λαλήσαι οὐκ ἰσχύω.
Τί γάρ ὅλως καὶ φθέγξομαι ἀκάθαρτος ὑπάρχων
καὶ λογισμοῖς καὶ πράξεσι καὶ ἐννοίαις ἀπάσαις;
Πλήν τὴν ψυχὴν τιτρώσκομαι, φλέγομαι τὰ ἐντός μου
ἐπιθυμῶν λαλήσαι σοι, κἄν ποσῶς, ὁ Θεός μου.
Βλέπω, καὶ γάρ ἐπίστασαι τὰ ἐμά, ὦ Θεέ μου,
ὅτι τὰ μέλη ἅπαντα σώματος καὶ ψυχῆς μου
ἐμίαντα ἐκ γενετῆς, ὅλος ὧν ἁμαρτία.
Τεκμαίρομαι τὸ ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν
καὶ τὰ καλά σου τὰ πολλά, ἃ εἰς ἐμέ εἰργάσω,
καὶ ἄφρονος καθίσταμαι μικροῦ ἀπογινώσκων
καὶ θλίβομαι διηνεκῶς λυπούμενος, ὁ τάλας,
ὅτι ἀνάξιος εἶμι τῶν ἀγαθῶν σου πάντων.
Ἵπὸταν ἔλθω εἰς ἑμαυτὸν καὶ κατὰ νοῦν θελήσω
ἀναλογίσθαι, Χριστέ, τὰ πλήθη τῶν κακῶν μου,
καὶ ὅτι ἔν ἀγαθόν οὐκ ἔπραξα ἐν βίῳ,
ἀντί δέ τῶν κολάσεων, ὀργῆς σου τῆς δικαίας,
ὧν ὑπομεῖναι ἔμελλον ὡς πολλά σε λυπήσας,
τοσοῦτων μᾶλλον ἀγαθῶν νῦν κατηξίωσάς με,
ἔρχομαι εἰς ἀπόγνωσιν, φοβοῦμαι σου τὸ κρῖμα,
ὅτι καὶ μᾶλλον προστιθῶ πταίσματα καθ' ἐκάστην,
(82) καὶ τὸ πολὺ σου ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν
τρέμω μὴ τρέψης εἰς θυμὸν μείζονος τιμωρίας,
ὅτι εὐεργετούμενος ἀχαριστῶ σοι πλέον,
δοῦλος ὑπάρχων πονηρός σου, τοῦ καλοῦ Δεσπότη.
Πάντα οὖν τᾶλλα, Κύριε, ὑπομονὴν παρεῖχον,
ἐλπίδα προξενοῦντά μοι ζωῆς τῆς αἰωνίου·
οὗ ἔνεκεν καὶ ἔχαιρον πολλά, ὡς οἶδας μόνος,
θαρρῶν εἰς τὴν χρηστότητα καὶ εἰς τὸ ἔλεός σου.
Διὰ γάρ τοῦτο ἐκ παντός ἤρῃς με ἐκ τοῦ κόσμου
καὶ πάντων ἀπεχώρισας συγγενῶν τε καὶ φίλων,
ὅπως καὶ ἐλεήσῃς με καὶ σώσῃς με, Χριστέ μου·
τοῦτο πληροφορούμενος παρά τῆς χάριτός σου
εἶχον χαρὰν ἀπλήρωτον καὶ βεβαίαν ἐλπίδα.
Τὰ δύο δέ τὰ ἔσχατα ὅπως εἶπω, οὐκ οἶδα,
ἃ εἰς ἐμέ εὐδόκησας γενέσθαι, Βασιλεῦ μου,
καὶ τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸν νοῦν λόγου ἀποστεροῦσι

καί ἐνεργείας παύσουσι καί φρονήσεις ἀπάσας,
ἀλλά καί τῷ μεγέθει σου βαρύνουσι τῆς δόξης
καί παύσασθαι παρά μικρόν πείθουσί με, Σωτήρ μου,
μηδέν λαλεῖν,μηδέν ποιεῖν, μηδέ ἄπτεσθαι τούτων,
καί ἀπορῶ ἐν ἑμαυτῷ καί θαυμάζων λυποῦμαι.
Πῶς τοῖς τοιούτοις ἑμαυτόν πράγμασιν ἀπορρήτοις
ἐξέδωκα διακονεῖν καί λειτουργεῖν, ὁ τάλας;
Ἐν οἷς ἄγγελοι φρίττουσιν ἀδεῶς ἀτενίσαι,
προφήται ἐδειλίασαν ἐνωτισθέντες ἅμα
δόξης τό ἀκατάληπτον καί τῆς οἰκονομίας·
ἀπόστολοι καί μάρτυρες καί διδασκάλων πλῆθος
βοῶσι καί κραυγάζουσιν ἑαυτούς ἀναξίους
διαρρήδην κηρύττοντες ἅπασι τοῖς ἐν κόσμῳ.
Ἐγώ δέ πῶς, ὁ ἄσωτος, καί πῶς ἐγώ, ὁ πόρνος,
καί πῶς ἐγώ, ὁ ταπεινός, γενέσθαι ἠξιώθην
καί ἀδελφῶν ἡγούμενος, τῶν θείων μυστηρίων
(83) ἱερουργός καί λειτουργός τῆς ἀχράντου Τριάδος;
Ὅπου γάρ ἄρτος σαρκός καί τοῦ αἵματος, Λόγε,
ἐκεῖ ὑπάρχεις σύ αὐτός, ὁ Θεός μου καί Λόγος,
καί ταῦτα σῶμα γίνεται σόν ἀληθῶς καί αἷμα
ἐπελεύσει τοῦ Πνεύματος καί δυνάμει Ὑψίστου·
καί τολμῶντες ἀπτόμεθα θεοῦ τοῦ ἀπροσίτου,
μᾶλλον δέ τοῦ οἰκοῦντος ἐν φωτί ἀπροσίτῳ,
οὐ μόνον φύσει τῇ φθαρτῇ ταύτῃ καί ἀνθρωπίνῃ,
ἀλλά καί πάσαις νεοραῖς στρατιαῖς τῶν ἀγγέλων.
Τοῦτο οὖν τό ἀπόρρητον, τοῦτο τό ὑπέρ φύσιν
ἔργον τε καί ἐγχείρημα, ὅπερ ποιεῖν ἐτάχθην,
πέθει με καί τόν θάνατον πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπειν·
ὅθεν ἀφείς τό ἦδυσθαι τῷ τρόμῳ συνεσχέθην
εἰδώς, ὅτι ἀδύνατον ἐμοί καί πᾶσιν, οἶμαι,
τό κατ' ἀξίαν λειτουργεῖν καί βίον οὕτως ἔχειν
ἀγγελικόν ἐν σώματι, μᾶλλον δ' ὑπέρ ἀγγέλους,
ἵν' ὁ λόγος ἔδειξε καί ἡ ἀλήθεια ἔχει,
καί οἰκειότερος αὐτῶν γένηται κατ' ἀξίαν
ὡς καί χερσίν ἀπτόμενος καί στόματι ἐσθίων,
ὄνπερ ἐκεῖνοι φρίττοντες παρίστανται σὺν τρόμῳ.
Τό δέ κρίμα τῶν ἀδελφῶν, οὓς τέταγμαί ποιμαίνειν,
ποία ψυχὴ βαστάσειε, ποῖος νοῦς εὐπορήσει
ἀκατακρίτως μετελθεῖν ἐνός ἐκάστου γνώμην
καί πάντα τά παρ' ἑαυτοῦ ἀνελλιπῶς εἰσφέρειν
καί ἐξελεσθαι κρίματος ἑαυτόν τοῦ ἐκείνων;
Οὐ μοί δοκεῖ πῶς δυνατόν ἀνθρώποις εἶναι τοῦτο·

πείθομαι οὐ βούλομαι μαθητής εἶναι μάλλον
ένός δουλεύων θέλημα, ενός ἀκούων λόγους,
καί ὑπέρ τούτου τοῦ ενός μόνον ὑφέξειν λόγους,
ἢ τρόποις καί θελήμασι δουλεύειν τῶν πλειόνων
(84) καί τούτων γνώμας ἐρευνᾶς καί βουλάς ἐξευρίσκειν
καί πράξεις τε καί λογισμούς ἐξιχνιάζειν πλέον,
ἐπεὶ καί κρίσις μένει με καί δοῦναι μέλλω λόγους,
ἀνθ' ὧνπερ ἡμαρτήκασιν, οὐς ἔγωγε ποιμαίνειν
λόγοις ἀρρήτοις τοῦ Θεοῦ πάντως ἠρέθην μόνος.
Ἐκαστος γάρ κριθήσεται καί λόγους πάντως δώσει,
ὧν ἔπραξεν αὐτός, εἴ τι χρηστόν ἢ φαῦλον,
ὑπέρ ἐκάστου λόγον δέ μόνος ἐγὼ παρέξω·
καί πῶς σωθῆναι βούλομαι ἢ πῶς ἐλεηθῆναι,
ὁ μηδέ κἄν ὑπέρ ἐμῆς μιᾶς ψυχῆς ἀθλίας
ἔχων ὅλως ἐνδείξασθαι ἔργον πρὸς σωτηρίαν;
Καί γάρ, πληροφορήθητι, οὐκ ἔχων, ὅ,τι φράσσω,
οὐδέ γάρ ἔπραξά ποτε ἔργον μικρόν ἢ μέγα,
δι' οὗ καί μέλλω σῶζεσθαι πυρός τοῦ αἰωνίου.
Ἄλλ' ὦ φιλάνθρωπε Σωτήρ, εὐσπλαγχνε, ἐλεήμων,
θείαν μοι δός τῷ ταπεινῷ δύναμιν, ὥστε λόγῳ,
οὐς δέδωκάς μοι ἀδελφούς, ποιμαίνειν ἐν συνέσει,
καθοδηγεῖν ἐπὶ νομάς τῶν νόμων σου τῶν θείων
καί ἀνασῶζειν εἰς μονάς τῆς ἄνω βασιλείας
σώους, ἀπήμονας, φαιδρούς τῶν ἀρετῶν τῷ κάλλει,
ἀξιούς τε προσκυνητάς τοῦ φοβεροῦ σου θρόνου·
κάμέ δέ τόν ἀνάξιον προσλαβοῦ ἐκ τοῦ κόσμου,
εἰ καί κατάστικτον πολλαῖς ἀμαρτιῶν αἰκίαις,
ἀλλ' ὅμως λάτριν ἅμα σόν καί ἀχρεῖον οἰκέτην,
καί τοῖς χοροῖς τῶν ἐκλεκτῶν, οἷς κρίμασι γινώσκεις,
συγκαταριθμησον ὁμοῦ μετά τῶν μαθητῶν μου,
ἵν' ἅμα πάντες βλέπωμεν τήν δόξαν σου τήν θείαν
καί τῶν ἀφράστων σου, Χριστέ, ἀγαθῶν ἐντρυφῶμεν.
Σύ γάρ εἶ ἡ ἀπόλαυσις, ἡ τρυφή καί τό κλέος
τῶν ἀγαπώντων σε θερμῶς εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΙΕ'.

**Ὅπως βλέπων τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπό τοῦ Παναγίου
Πνεύματος, καί ὅτι τό Θεῖον ἐντός καί ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ληπτόν
τε καί ἄληπτον τοῖς ἀξίοις, καί ὅτι οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμεν, καί ὅτι εἰς πολλά**

γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καί ὁ αὐτός καί μένων ἀμέριστος. (85)

Ἄποκαλυπτομένου σου, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
καί δόξαν τοῦ προσώπου σου τρανότερον δεικνύντος
ὅλος τρόμῳ συνέχομαι ἄνωθεν καθορῶν σε,
ὡς ἐφικτόν ἐστιν ἐμοί, τῷ ταπεινῷ τήν φύσιν,
καί φόβῳ συνεχόμενος ἐκπλήττομαι καί λέγω·
Ἵπέρ κατάληψιν ἐμήν πάντα τά σά, Θεέ μου,
καί γάρ εἶμι ἀκάθαρτος, ἀνάξιος εἰς ἅπαν
τοῦ βλέπειν σε, τόν καθαρόν καί ἅγιον Δεσπότην,
ὄν εὐλαβοῦνται ἄγγελοι καί λειτουργοῦσι τρόμῳ,
καί ἀπό τοῦ προσώπου σου κλονεῖται πᾶσα κτίσις.
Ὅταν δέ ταῦτα εἴποιμι καί ὀφθαλμούς καμμύσω,
τουτέστι κάτω μου τόν νοῦν ἀποστρέψω, μή βλέπειν
ἤ καθορᾶν δυνάμενος τήν ἄστεκτόν σου θέαν,
τότε θρηνῶ στερούμενος τοῦ κάλλους σου, Θεέ μου,
μή φέρων σοῦ τόν χωρισμόν, τοῦ φιλανθρώπου μόνου.
Θρηνοῦντα δέ καί κλαίοντα ὄλον με περιλάμπεις,
βαβαί, καί καταπλήττομαι καί ἐπί πλεῖον κλαίω,
τό πρός ἐμέ σου εὐσπλαγχονον τόν ἄσωτον θαυμάζων.
Τότε βλέπω τοῦ σώματος πολλήν ἀσημοσύνην
(86) καί τήν ἀναξιότητα ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
καί ταῦτα τεκμαιρόμενος ἐξίσταμαι κραυγάζων·
Τίς οὖν ἐγώ εἶμι, Θεέ καί ποιητά τῶν ὄλων,
καί τίς ὅλως πεποίηκα ἀγαθόν ἐν τῷ βίῳ,
ἤ ποῖαν ὅλως σοῦ ποτε ἐντολήν εἰργασάμην,
ὅτι τοιαύτη δόξη με τόν ταπεινόν δοξάζεις;
Καί πόθεν ἤ καί διά τί οὕτως με περιλάμπειν,
τόν ἄθλιον, ἠξίωσας ἐν νυκτί καί ἡμέρα;
Μή γάρ ποτε ἐδίψησα σέ ζητῶν, Βασιλεῦ μου,
μή γάρ ἐκακοπάθησα σῶν ἐντολῶν τοῖς πόνοις,
μή πειρασμούς ὑπέμεινα καί μάστιγας, ὡς πάντες
οἱ ταῦτα καρτερήσαντες ἅγιοι ἀπ' αἰῶνος,
ὅπως ἐκείνοις με, Χριστέ, συναριθμήσας σώσης;
Οὐ γάρ τῶν ἔργων με χωρίς σύ ῥαθυμοῦντα σώσεις·
κᾶν σφόδρα σύ φιλάνθρωπος ὡς πλάστης τῶν ἀνθρώπων,
Ἄκούω Παύλου λέγοντος νεκράν εἶναι τήν πίστιν
ἔργων χωρίς τυγχάνουσαν καί φρίττω τιμωρίας
πάντως ἐκεῖ μενούσας με, τόν κατημελημένον.
Πῶς οὖν ἐγώ θαρρήσαιμι ὡς πιστός σὺν ἐκείνοις

ἀριμνηθῆναι, Δέσποτα, τοῖς προεργασαμένοις,
ὁ μηδὲν μίαν ἐντολήν ποτε τετηρηκώς σου;
Ἄλλ' οἶδα, πάντα δύνασαι, πάντα ποιεῖς, ὡς θέλεις,
καί τοῖς ἐσχάτοις, Δέσποτα, δίδως ὡς καί τοῖς πρώτοις,
καί πρῶτον, ὡ τοῦ θαύματος, τῶν πρώτων τοῖς ἐσχάτοις.
Ταῦτα πρὸς σέ λέγοντος, τόν ποιητὴν τοῦ κόσμου,
τόν ἄνω πρὶν φαινόμενον καί πάλαι με κρυβέντα
καί ὕστερον ἀκτίσι με ὄλον περικυκλοῦντα,
αἴφνης σε ὄλον ἐν ἐμοί καθορῶ γεγονότα,
τόν ἄνω πρὶν φαινόμενον, ἀλλά κρυβέντα πάλιν
νέφει, καθάπερ ἥλιος ἀκτίνων ὄλως δίχα.
Ὡς οὖν ἐκεῖνος προσιτός ἐστι τοῖς καθορῶσι
(87) καί τότε μᾶλλον οἶονεῖ ὄλος πᾶσιν ὄραται,
οὕτω καί σύ μοι προσιτός κεκρυμμένος ἐντός μου
τυγχάνεις, ὁ ἀπρόσιτος, ὄμμασι νοεροῖς μου,
ὡς οἶδας, ὀπτανόμενος, κατὰ μικρόν αὐξάνων,
φαιδρότερον δεικνύμενος, φαιδρότερον ἀστράπτων·
ἄλλοτε πάλιν φαίνῃ μοι ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν.
Διό καί μεγαλύνω σου τήν ἀκαταληψίαν,
τήν ἀγαθότητα τήν σὴν κηρύττων ἐκβοῶ σοί·
Δόξα τῷ οὕτως τήν ἡμῶν δοξάσαντι οὐσίαν,
δόξα τῇ ἀμετρήτῳ σου, Σωτήρ, συγκαταβάσει,
δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα τῇ δυναστείᾳ,
δόξα σοι, ὅτι ἄτρεπτος, ἀναλλοίωτος μένων
ὄλος τε εἶ ἀκίνητος, ἀεικίνητος πέλων,
ὄλος ἐκτός τῆς κτίσεως, ὄλος δ' ἐν πάσῃ κτίσει,
ὄλος τὰ σύμπαντα πληροῖς, ὄλος ὢν ἔξω πάντων,
ὑπὲρ τὰ πάντα, Δέσποτα, ὑπὲρ ἀρχὴν δέ πᾶσαν,
ὑπὲρ οὐσίαν ἅπασαν, ὑπὲρ φύσεως φύσιν,
ὑπὲρ αἰῶνας ἅπαντας, ὑπὲρ φῶς ἅπαν, Σῶτερ,
ὑπὲρ οὐσίας νοεράς, ἔργον σόν γάρ κάκεῖναι,
μᾶλλον δέ ἐννοήματός σου τυγχάνουσιν ἔργον.
Σύ γάρ τῶν πάντων εἶ οὐδέν, ἀνώτερος δέ πάντων·
τῶν ὄντων γάρ εἶ αἴτιος ὡς τῶν πάντων κτίστης
καί διὰ τοῦτο πάντων εἶ ἀποκεχωρισμένος,
ἄνωθεν που νοούμενος ὑπὲρ τὰ ὄντα πάντα,
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφῆς τε,
ἀκατανόητός τε ὢν ἀναλλοίωτος μένεις,
ἀπλοῦς τυγχάνων ὄλος δέ σύ εἶ πεποικιλμένος,
καί ὄλως νοῦς ἀδυνατεῖ δόξης τήν ποικιλίαν
καί ὠραιότητα τοῦ σοῦ κάλλους κατανοῆσαι.
Ὁ οὖν τῶν πάντων ὢν οὐδέν ὡς ὑπεράνω πάντων,

ὁ ἕξω πάντων ὡς Θεός τῶν πάντων σύ ὑπάρχων
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφής τε,
(88) αὐτός ἐγένου καί βροτός, εἰσηλθες ἐν τῷ κόσμῳ
καί πᾶσιν ὥφθης προσιτός τῇ τῆς σαρκός προσλήψει.
Ἐγνώσθης δέ καί τοῖς πιστοῖς θεότητος τῇ δόξῃ
καί γεγονός αὐτοῖς ληπτός, ὁ ἄληπτος εἰς ἅπαν,
καί ὁρατός ὅλος αὐτός, ὁ ἀόρατος πᾶσιν
καί εἶδον τήν δόξαν σου, θεότητος τῆς θείας,
μόνοι πιστοί καί βλέπουσιν, οἱ ἄπιστοι δέ πάντες
ιδόντες σε διέμειναν τυφλοί, τό φῶς τοῦ κόσμου.
Οἱ οὖν πιστοί καί τότε σέ καί νῦν αἰεὶ ὀρώσιν
καί ἔχουσι μεθ' ἐαυτῶν τόν κτίστην σε τῶν ὄλων
συνόντα συνοικοῦντά τε ἐν σκότει τῷ τοῦ βίου,
ὡς ἡλίον σε ἄδυτον, ὡς ἄσβεστον λαμπάδα,
μή καταλαμβανόμενος ὅλως ὑπό τοῦ σκότους,
ἀλλά καταφωτίζοντα αἰεὶ τοὺς σέ ὀρώντας.
Ἐπεὶ δέ σύ, ὡς εἴρηται, ἕξω πάντων ὑπάρχεις
καί, οὐς φωτίζεις, ἕξωθεν ποιεῖς τῶν ὀρωμένων
καί ὡσπερ σύ αὐτόθι ὦν ἄνω σὺν τῷ Πατρί σου
ἀδιαστάτως μεθ' ἡμῶν ὅλος αὐτός τυγχάνεις
καί ἐν τῷ κόσμῳ πάλιν ὦν ἀχώρητος εἰς κόσμῳ
ἐν τῷ παντί γάρ ὦν αὐτός ὑπὲρ τό πᾶν τυγχάνεις,
οὕτως ἡμᾶς τοὺς δούλους σου τῶν αἰσθητῶν ἐν μέσῳ,
τῶν ὀρωμένων τε ἐντός ὑπάρχοντα ἐξάγεις
καί ἄνω ὅλως μετὰ σοῦ λαμπομένους φωτὶ σου
συναναφέρεις καί ποιεῖς ἐκ θνητῶν ἀθανάτους
καί μένοντες, ὅπερ ἐσμέν, υἱοὶ τῇ χάριτί σου
ὅμοιοί σοι γινόμεθα, θεοὶ Θεόν ὀρώντες.
Τίς οὖν οὐ προσδραμεῖταί σοι, τῷ μόνῳ φιλανθρώπῳ,
τίς οὐκ ἀκολουθήσει σοι, τίς οὐκ ἐκ πόθου φράσει
Ἰδοῦ, τά πάντα ρίψαντες ἀκολουθήσομέν σοι,
τῷ συμπαθεῖ, τῷ προσινεῖ, τῷ εὐσπλάγχνῳ Δεσπότῃ,
τῷ τήν ἡμῶν ἐπιστροφὴν αἰεὶ ἐκδεχομένῳ,
(89) τῷ θανάτῳ μή θέλοντι τῶν σοί προσκεκρουκότων,
τῷ ἐν ἡμῖν τά φοβερά νῦν τελεσιουργοῦντι,
ἅπερ ποτέ ἀκούοντες ἐν οἴκῳ Δαυίδ πάλαι
γενόμενα θαυμάζομεν. Τά δ' ἂν καί εἶεν ταῦτα
οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμέν ὡς συγγενεῖς ἐκείνου,
καί γάρ αὐτός σύ γεγονός, ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
υἱός ἐκείνου, καί ἡμεῖς υἱοὶ σου κατὰ χάριν
σύ συγγενῆς ἡμῶν σαρκί, ἡμεῖς θεότητί σου.
Λαβῶν γάρ σάρκα δέδωκας ἡμῖν Πνεῦμα σου Θεῖον,

καί οἶκος εἷς γεγόναμεν Δαυίδ, οἱ πάντες ἅμα,
τῇ ιδιότητι τῇ σῆ, τῇ πρὸς σε συγγενεία.
Κύριος οὖν σύ τοῦ Δαυίδ, ἐν πνεύματι τυγχάνεις,
ἡμεῖς δέ τέκνα τοῦ Δαυίδ, σπέρμα θεῖόν σου πάντες·
συναγομένων τε ἡμῶν εἷς γινόμεθα οἶκος,
τουτέστι πάντες συγγενεῖς, ἀδελφοί σου οἱ πάντες.
Καί πῶς οὐ θαῦμα φοβερόν, ἢ πῶς οὐ φρίζει πᾶς τις,
ὁ τοῦτο ὅλως ἐννοῶν, τοῦτο καταμανθάνων,
ὅτι ὑπάρχεις μεθ' ἡμῶν νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
καί οἶκον ἕκαστον ποιεῖς καί ἐνοικεῖς εἰς πάντας
καί οἶκος πᾶσι γίνῃ σύ, καί ἐν σοί ἐνοικοῦμεν,
εἷς, Σῶτερ, ἕκαστος ἡμῶν μετά σοῦ ὅλος ὅλου,
καί μεθ' ἐνός ἐκάστου σύ μόνου μόνος τυγχάνων
καί ὑπεράνωθεν ἡμῶν μόνος ὅλος ὑπάρχεις;
Νῦν οὖν ὑπάρχεις τά φρικτά ἐν ἡμῖν πάντα πράσσων.
Ποῖα φρικτά; Ἀκούσατε ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα·
εἰ γάρ καί, ἅ εἰρήκαμεν, ὑπέρ ἔκκληξιν πάντα,
ἀλλ' ὅμως ἄρτι ἄκουε φρικτότερα ἐκείνων!
Μέλη Χριστοῦ γινόμεθα, μέλη Χριστός ἡμῶν δέ,
καί χεῖρ Χριστός καί ποῦς Χριστός ἐμοῦ τοῦ παναθλίου,
καί χεῖρ Χριστοῦ καί ποῦς Χριστοῦ ὁ ἄθλιος ἐγώ δέ.
Κινῶ τήν χεῖρα, καί Χριστός ἡ χεῖρ μου ἔστιν.
(90) Ἀμέριστον γάρ νόει μ οἱ θεότητα τήν θείαν! –
Κινῶ τόν πόδα καί, ἰδού, ἀστράπτει ὡς ἐκεῖνος·
μή εἴπῃς, ὅτι βλασφημῶ, ἀλλ' ἀπόδεξαι ταῦτα
καί τῷ Χριστῷ προσκύνησον τοιοῦτόν σε ποιοῦντι!
Εἰ γάρ καί σύ θελήσειας, μέλος αὐτοῦ γενήσῃ,
καί οὕτω μέλη ἅπαντα ἐνός ἡμῶν ἐκάστου
μέλη Χριστοῦ γενήσονται, καί Χριστός ἡμῶν μέλη,
καί πάντα τά ἀσχήμονα εὐσχήμονα ποιήσει
κάλλει θεότητος αὐτά κατακοσμῶν καί δόξῃ,
καί γενησόμεθα ὁμοῦ θεοῖ Θεῶ συνόντες,
ἀσχημοσύνην σώματος ὅλως μή καθορῶντες,
ἀλλ' ὅλοι ὅλω σώματι Χριστῷ ὁμοιωθέντες,
καί μέλος ἕκαστον ἡμῶν ὅλος Χριστός ὑπάρξει.
Εἰς γάρ πολλά γινόμενος εἷς ἀμέριστος μένει,
μερίς ἐκάστη δέ αὐτός ὅλος Χριστός ὑπάρχει·
πάντως οὖν οὕτως ἔγνωκας Χριστόν καί δάκτυλόν μου
καί βάλανον – οὐκ ἔφριξας, ἢ σύ καί ἐψησχύνθης;
Ἄλλά Θεός σοί ὅμοιος οὐκ ἡσχύνθη γενέσθαι,
σύ δέ ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνῃ γεγονέναι;
Οὐχί ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνομαι γενέσθαι,

ἀλλὰ ἐκεῖνον ὅμοιον τοῦ ἀσχήμονος μέλους
 ῥηθέντα βλασφημίαν σε εἰπεῖν ὑπενοήθην.
 Κακῶς ἄρα ὑπέλαβες, οὐ γάρ ἄσχημα ταῦτα!
 Μέλη δὲ Χριστοῦ εἰσι κρυπτά, καλύπτονται γάρ,
 καὶ κατὰ τοῦτο τῶν λοιπῶν σεμνότερα ὑπάρχει
 ὡς πᾶσιν ἀθεώρητα τοῦ κρυπτοῦ κρυπτά μέλη,
 ἐξ οὗ τό σπέρμα δίδοται ἐν συνουσίᾳ θείᾳ,
 θεῖον ἐν θείᾳ τῇ μορφῇ φρικτῶς μεμορφωμένον
 ἀπό θεότητος αὐτῆς ὅλης, ὅλος Θεός γάρ,
 ὅς συννεοῦται μεθ' ἡμῶν, ὡ φρικτοῦ μυστηρίου!
 Καὶ γάμος ὄντως γίνεται, ὁ ἄρρητος καὶ θεῖος
 (91) ἐνὶ ἐκάστῳ μίγνυται, καὶ πάλιν ταῦτα λέξω
 ὑφ' ἡδονῆς, καὶ ἕκαστος ἐνοῦται τῷ Δεσπότη.
 Εἰ οὖν ὅλη ὅλον Χριστόν σαρκί σου ἐνεδύσω,
 ἀνεπαισχύντως ἅπαντα νοήσεις, ἅπερ λέγω.
 Εἰ δέ οὐδ' ὅλως ἢ ἐπίβλημα μικρόν, ἀχράντου
 χιτῶνος λέγω τοῦ Χριστοῦ, ἐπέβαλες ψυχῇ σου,
 ἐν ἱματίῳ παλαιῷ, ἐν ἐνὶ πάντως τόπῳ
 ὑπάρχεις καὶ αἰσχύνεσαι τὰ λοιπὰ πάντα μέλη,
 τό σῶμα κεκτημένος δέ ῥυπαρόν ὅλον μᾶλλον,
 ἐνδεδυμένος ῥυπαρά, πῶς οὐκ ἐρυθριάσεις;
 Ἐμοῦ λαλοῦντος τὰ φρικτά περὶ μελῶν ἀγίων
 καὶ δόξαν βλέποντος πολλήν καὶ τόν νοῦν λαμπομένου
 καὶ χαίροντος καὶ σαρκικόν μηδέν ἐνθυμουμένου,
 σύ μὲν τὰς σάρκας βλέπει σου τὰς κατερρυπωμένας
 καὶ τῷ νοί τὰς πράξεις σου διέρχη τὰς ἀτόπους,
 καὶ ὁ νοῦς σου τούτοις ἀεὶ ὡς σκώληξ ἰλυσπᾶται.
 Διό προσάπτεις τῷ Χριστῷ κάμοί τήν σὴν αἰσχύνην
 καὶ λέγεις· Οὐκ αἰσχύνη σύ περὶ τῶν ἀσχημόνων,
 μᾶλλον δέ εἰς ἀσχήμονα μέλη Χριστόν κατάγειν;
 Ἐγὼ δέ πάλιν λέγω σοι· Βλέπε Χριστόν ἐν μήτρᾳ,
 καὶ τὰ ἐν μήτρᾳ νόησον καὶ μήτραν ὑπεκδύντα,
 καὶ πόθεν ἐξερχόμενος ὁ Θεός μου διῆλθε!
 Καὶ πλεῖον τι εὐρήσειας, ὑπὲρ ἃ ἐγὼ εἶπον,
 ἅπερ καὶ κατεδέξατο εἰς ἡμετέραν δόξαν,
 ἵνα μηδεὶς αἰσχύνηται μιμούμενος ἐκεῖνον
 μηδέ, ἃ πέπονθε, λαλῶν ἢ καὶ αὐτός πανθάνων.
 Ἄνθρωπος ὅλος γέγονε καὶ Θεός ὅλος ὄντως,
 εἷς οὗτος, οὐ μεμέρισται, ἀνὴρ τέλειος πάντως·
 ὁ δὲ αὐτός Θεός ἐστιν, ὅλος μέλεσιν ὅλοις.
 Οὕτως ἐγένετο καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις
 ὁ Συμεὼν ὁ ἅγιος, Εὐλαβῆς ὁ Στουδίτης,

(92) οὗτος οὐκ ἐπηρεχύνετο μέλη παντός ἀνθρώπου
οὐδέ γυμνούς τινας ὄραν, οὐδέ γυμνός ὄρασθαι
εἶχε γάρ ὄλον τόν Χριστόν, ὅλος αὐτός Χριστός ἦν,
καί μέλη ἅπαντα αὐτοῦ καί παντός ἄλλου μέλη
καθ' ἓν καί πάντα ὡς Χριστόν οὗτος αἰεὶ ἑώρα
καί ἔμενεν ἀκίνητος, ἀβλαβής, ἀπαθής τε,
ὡς ὅλος ὢν Χριστός αὐτός καί Χριστόν πάντας βλέπων
τούς βαπτισθέντας καί Χριστόν ὄλον ἐνδυσασμένους.
Εἰ δέ γυμνός ὑπάρχεις σύ καί σὰρξ σαρκός προσψαύσει,
θηλυμανῆς γεγένησαι ὡς ὄνος ἢ ὡς ἵππος,
ἵνα τί καί τόν ἅγιον τολμᾶς ἐνδιαβάλλειν
καί βλασφημεῖς εἰς τόν Χριστόν, τόν ἡμῖν ἐνωθέντα
καί δόντα τήν ἀπάθειαν δούλοις αὐτοῦ ἀγίοις;
Καί γάρ νυμφίος γίνεται ἀκούεις; καθ' ἑκάστην,
καί νύμφαι πάντων αἱ ψυχαί, αἷς ὁ κτίστης ἐνοῦται,
κάκεινῳ πάλιν αὐταί δέ, καί γίνεται ὁ γάμος
πνευματικῶς, θεοπρεπῶς συμμιγνύμενος ταύταις.
Οὐ φθείρει ὄλως, ἄπαγε, ἀλλ' εἰ καί ἐφθαρμένας
λάβοι καί ταύταις ἐνωθῆ, εὐθύς ποιεῖ ἀφθάρτους,
καί βλέπουσι τά πρότερον φθορᾶ μεμολυσμένα
ἅγια πάντα, ἄφθορα, ὄλως συνουλωμένα.
Τόν εὐσπαγχνον δοξάζουσι, ποθοῦσι τόν ὠραῖον
καί τῇ ἀγάπῃ τῇ αὐτοῦ ὄλη ὄλαι κολλῶνται,
μᾶλλον δέ σπέρμα ἅγιον, ὡς εἶπομεν, λαβοῦσαι
θεόν ὄλον ἐντός αὐτῶν μεμορφωμένον κτῶνται.
Τί οὖν οὐχί ἀλήθεια ταῦτά εἰσι, πατέρες;
Οὐχί ὀρθῶς ἐξείπομεν περί πραγμάτων θείων,
οὐχί ἀπαραποίητα ταῖς γραφαῖς ἴσως εἶπον;
Εἰ τοίνυν σύ ἐνδέδυσαι σαρκός σου τήν αἰσχύνην
καί νοῦν οὐκ ἀπεγύμνωσας, ψυχὴν οὐκ ἀπεδύσω,
τό φῶς ἰδεῖν οὐκ ἴσχυσας σκότει κεκαλυμμένος,
ἐγὼ σοι τί ποιήσαιμι, τά φρικτά πῶς σοι δείξω,
(93) πῶς εἰς τόν οἶκον δέ, οἴμοι, τοῦ Δαυὶδ εἰσενέγκω;
Ἔστι καί γάρ ἀπρόσιτος τοῖς κατ' ἐμέ ῥαθύμοις,
ἔστιν ὅλος ἀόρατος τυφλοῖς ἐμοὶ ὁμοίοις,
ἔστι μακράν ἀπίστων τε καί ὀκνηρῶν εἰς ἅπαν,
πονηρῶν πάντων πόρρωθεν, πάντων τῶν φιλοκόσμων
τῶν κενοδόξων δέ οὕτως ἀσυγκρίτως ἀπέχει
ὡς ὑπὲρ ὕψος οὐρανοῦ, ὑπὲρ ἀβύσσου βάθος.
Καί τίς ἢ πῶς εἰς οὐρανόν ἀναβήσεται ὄλως,
ἢ ὑπὸ γῆν κατέλθοι δέ ἀνερευνῶν ἀβύσσους;
Καί μαργαρίτην ἐκζητῶν, ὡς σινάπεως κόκκον

σμικρότατον ὑπάρχοντα, πῶς εὐρεῖν ἐξισχύσει;
Ἄλλ', ὧ παῖδες συνάχθητε, ἄλλ', ὧ γυναῖκες, δεῦτε!
Ἄλλ', ὧ πατέρες, φθάσατε, πρὶν ἢ τό τέλος φθάσει,
καί σύν ἐμοί θρηγήσατε καί κλαύσατε οἱ πάντες,
ὅτι ἐν τῷ βαπτίσματι μικροί Θεόν λαβόντες,
μᾶλλον δέ υἱοὶ Θεοῦ νήπιοι γεγονότες,
ἔξω οἱ ἁμαρτήσαντες ἐβλήθημεν εὐθέως
ἀπό τοῦ οἴκου τοῦ Δαυίδ καί τοῦτο ἀναισθήτως
πεπόνθαμεν, καί δράμωμεν διά τῆς μετανοίας!
Ἐκεῖθεν γάρ εἰσέρχονται οἱ ἐκβληθέντες πάντες,
ἄλλως δ' οὐκ ἔνι ἔνδοθεν εἰσελθεῖν, μή πλανᾶσθε,
οὐδέ ἰδεῖν τά ἐν αὐτῷ τελεσιουργηθέντα,
καί νῦν τελεσιουργούμενα καί εἰς ἀπείρους αἰῶνας
ἐν τῷ Χριστῷ μου καί Θεῷ, ὧ πρέπει πᾶσα δόξα,
τιμή τε καί προσκύνησις νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.
Ἀμήν.

ΙΣΤ'.

ἽΟτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό Θεῖον, οὐδ' ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν (94)

ἽΟ τί τό πρᾶγμα τό κρυπτόν πάση κτιστῇ οὐσίᾳ,
καί τί τό φῶς τό νοητόν, ὅ τι νι οὐχ ὁράται,
καί τίς ὁ πλοῦτος ὁ πολὺς, ὃν οὐδεῖς ἐν τῷ κόσμῳ
εὐρεῖν ὄλως ἐξίσχυσεν ἢ κατασχεῖν εἰς ἅπαν;
ἽΕστι γάρ πᾶσιν ἄληπτος, ἀχώρητος τῷ κόσμῳ,
ἔστι καί ἐπιθυμητός, καθ' ὅσον ὑπερέχει
τῶν ὀρωμένων ὁ αὐτά Θεός κατασκευάσας.
Κατά τοῦτο τιτρώσκομαι τῇ ἀγάπῃ ἐκεῖνου
καθ' ὅσον δ' οὐχ ὁράται μοι ἐκτῆκομαι τάς φρένας,
τόν νοῦν καί τήν καρδίαν μου φλεγόμενος καί στένων.
Περιπατῶ καί καίομαι ζητῶν ὧδε κάκεῖσε
καί οὐδαμοῦ τόν ἐραστήν εὐρίσκω τῆς ψυχῆς μου
καί περιβλέπομαι συχνῶς, ἰδεῖν τόν ποθητόν μου,
κάκεῖνος, ὡς ἀόρατος, οὐχ ὁράται ὄλως.
ἽΟτε δέ ἄρξομαι θρηνεῖν ὡς ἀπελπίσας, τότε
ὁράται μοι καί βλέπει με, ὁ καθορῶν τά πάντα
θαυμάζων καταπλήττομαι κάλλους τήν εὐμορφίαν,
καί πῶς ἀνοίξας οὐρανοῦς διέκυψεν ὁ κτίστης
καί δόξαν μοι παρέδειξε τήν ἄφραστον καί ξένην

καί τίς ἄρα ἐγγύτερον γενήσεται ἐκείνου
ἢ πῶς ἀνενεχθήσεται εἰς ἀμέτρητον ὕψος;
(95) Λογιζομένου μου, αὐτός εὐρίσκεται ἐντός μου,
ἔνδον ἐν τῇ ταλαίνῃ μου καρδίᾳ ἀπαστράπτων,
πάντοθεν περιλάμπων με τῇ ἀθανάτῳ αἴγλῃ,
ἅπαντα δέ τά μέλη μου ἀκτίσι καταυγάζων,
ὅλος περιπλεκόμενος, ὅλον καταφιλεῖ με,
ὅλον τε δίδωσιν αὐτόν ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
καί ἐμφοροῦμαι τῆς αὐτοῦ ἀγάπης καί τοῦ κάλλους,
καί ἡδονῆς καί γλυκασμοῦ ἐμπίπλαμαι τοῦ θείου.
Μεταλαμβάνω τοῦ φωτός, μετέχω καί τῆς δόξης,
καί λάμπει μου τό πρόσωπον ὡς καί τοῦ ποθητοῦ μου
καί ἅπαντα τά μέλη μου γίνονται φωτοφόρα.
Ὁραίων ὠραιότερος τότε ἀποτελοῦμαι,
πλουσίων πλουσιώτερος καί δυνατῶν ἀπάντων
ὑπάρχω δυνατώτερος καί βασιλέων μείζων
καί τιμιώτερος πολύ τῶν ὀρωμένων πάντων,
οὐχί τῆς γῆς καί τῶν τῆς γῆς, ἀλλά καί οὐρανοῦ δέ
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ, τόν πάντων ἔχων κτίστην,
ὃ̄ πρέπει δόξα καί τιμή νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
ἀμήν.

ΙΖ΄.

*Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τήν ἀγάπην, ἡ δέ ἀγάπη ἐκριζοῖ τόν φόβον ἀπό τῆς
ψυχῆς καί μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὐσα καί Ἅγιον. (96)*

Πῶς ὑμνήσω, πῶς δοξάσω,
πῶς ἀξίως εὐφημήσω
τόν πολλά παραδραμόντα
ἁμαρτήματα Θεόν μου;
Πῶς εἰς ὕψος ὅλως βλέψω,
πῶς τούς ὀφθαλμούς διάρω,
πῶς ἀνοίξω στόμα, Σῶτερ,
πῶς τά χεῖλη μου κινήσω;
Πῶς ἐκτείνω μου τάς χεῖρας
πρός τοῦ οὐρανοῦ τό ὕψος,
ποίους λόγους δέ ἐφεύρω,
ποῖα ῥήματα προσάξω;
Πῶς λαλήσαι δέ τολμήσω,
πῶς τήν ἄφесιν αἰτήσω

τῶν ἀμέτρων μου πταισμάτων,
τῶν πολλῶν πλημμελημάτων;
Ὅντως ἔπραξα γάρ ἔργα
ὑπέρ ἅπασαν συγγνώμην!
Οἶδας ἄπερ λέγω, Σῶτερ,
πᾶσαν φύσιν ὑπερέβην
παρά φύσιν ἔργα πράξας·
τῶν ἀλόγων ὤφθην χείρων,
πάντων ζῶων ἐναλίω,
(97) πάντων τε κτηνῶν χερσαίων,
ἐρπετῶν τε καί θηρίων
ἐγενόμην ὄντως χείρων
παραβάς τάς ἐντολάς σου
ὑπέρ τήν ἀλόγων φύσιν.
Τό οὖν σῶμά μου μολύνας
καί ψυχὴν καταρρυπώσας
πῶς ὀφθῶ σοι, πῶς σε βλέψω,
ὅλως πῶς τολμήσω στήναι
πρό προσώπου σου, ὀ τάλας;
Πῶς μή φεύξομαι σὴν δόξαν
καί τό φῶς τό ἀπαστράπτον
τοῦ Ἁγίου Πνεύματός σου;
Πῶς δέ μόνος οὐ χωρήσω
πρός τό σκότος, ὀ τοῦ σκότους
ἔργα πραξας, καί Ἁγίων
χωρισθήσομαι πληθύος;
Πῶς ἀνέξομαι φωνῆς σου
ἐκπεμπούσης με εἰς σκότος,
ὀ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἔργων
φέρων μου τήν καταδίκην;
Φρίττων ὄλος, τρέμων ὄλος,
ὄλος φόβῳ καί ἐκπλήξει
συνεχόμενος βοῶ σοι·
Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος
ὡς ἐγώ οὐκ ἔπταισέ σοι,
οὐδέ ἔπραξε τάς πράξεις,
ἄσπερ ἔπραξα ἐγώ ὀ τάλας,
καί παραίτιος καί ἄλλοις
ἐγενόμην ἀπωλείας.
Ἄλλά τοῦτο πάλιν οἶδα,
(98) τοῦτο πέπεισμαι, Θεέ μου,
ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων,

οὐχ ἁμαρτημάτων πλήθος,
οὐδέ πράξεων αἰσχροῦτης
ὑπερβήσεται ποτέ σου
τό φιλόανθρωπον καί μέγα,
μᾶλλον δέ ὑπέρ τό μέγα,
ὑπέρ λόγον, ὑπέρ νοῦν τε
ἔλεος, ὅπερ πλουσίως
πρός τούς πταίοντας ἐκχέεις
καί θερμῶς μετανοοῦντας,
καί καθαίρεις καί φωτίζεις
καί φωτός ποιεῖς μετόχους,
κοινωνούς θεότητός σου,
ὁμιλεῖς καί συλλαλεῖς τε
ὡσπερ φίλοις σου γνησίοις·
ὦ χρηστότητος ἀπείρου,
ὦ ἀγάπης ἀνεκφράστου!
Διά τοῦτο καί προσπίπτω
καί θερμῶς ἀναβοῶ σοι·
ὡς τόν ἄσωτον ἐδέξω
καί τήν πόρνην προσελθόντας,
οὕτως δέξαι με, οἰκτίρμον,
ἐκ ψυχῆς μετανοοῦντα,
καί δακρύων μου ρανίδας
ὡς πηγᾶς αἰεὶ βλυζούσας
λογισάμενος, Χριστέ μου,
πλῆνον ἐν αὐταῖς ψυχῆς μου,
πλῆνον καί τοῦ σώματός μου
τάς ἐκ τῶν παθῶν κηλίδας.
(99) Ἐκπλυνον καί τήν καρδίαν
ἀπό πάσης πονηρίας.
Αὕτη γάρ ἐστίν ἡ ρίζα
καί πηγὴ τῆς ἁμαρτίας·
πονηρία τοῦ σπορέως
πονηροῦ σπορά ὑπάρχει.
Ἐνθα δ' ἔστι, καί βλαστάνει
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει
καί ἐκφύει πλείστους κλάδους
πονηρίας καί κακίας.
Τούτου ρίζας ἐκ βαθέων
ἐξανάσπασον, Χριστέ μου,
καί καθάρισον ψυχῆς μου
καί καρδίας τάς ἀρούρας

καί ἐμφύτευσον τόν φόβον
ἐν αὐταῖς, τόν σόν, οἰκτίρμον,
καί ἀξίωσον ριζῶσαι
καί καλῶς ἀναβλαστῆσαι,
ὅπως ἀύξηθῆ εἰς ὕψος
φυλακῆ τῶν ἐντολῶν σου
προστιθέμενος καθ' ὥραν.
Τῇ προσθήκῃ δέ δακρύων
προστιθεῖς ῥοάς βλυζούσας,
ποτιζομένος δ' ἐκ τούτων
ἐπί πλεῖον καί ἀύξάνει
καί, καθ' ὅσον στερεοῦται,
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει.
Ἄναλόγως συναυξάνει
ἢ ταπεινώσις τῷ φόβῳ,
ταπεινώσει δέ τά πάθη
ἅπαντα ὑποχωροῦσι
σύν αὐτοῖς δέ καί δαιμόνων
(100) ἀπελήλαται ἢ φάλαγξ,
ἀρεταί δέ πᾶσαι ὡσπερ
βασιλίδι κύκλῳ ταύτης
συνεπόμενα ὀρῶνται,
οἷα φύλακες καί φίλαι
καί θεράπαινα δεσποίνης.
Τούτων συναθροισθειῶν δέ
καί ἐνωθειῶν ἀλλήλαις,
μέσον τούτων ὡσπερ δένδρον
εἰς ὑδάτων διεξόδους
φόβος σός πεφυτευμένος
ἐξανθεῖ καί κατ' ὀλίγον
δείκνυσί μοι ξένον ἄνθος.
ᾧ Χριστέ μου, ξένον ἄνθος!
Ξένον εἶπον, ὅτι πᾶσα
φύσις κατά γένος τίκτει
καί τῶν δένδρων πάντων σπέρμα
κατά γένος ἐν ἐκάστῳ
ὁ δέ φόβος σου καί ἄνθος
ξένης φύσεως δεικνύει
καί καρπόν ὁμοίως ξένον
καί ἀλλότριον ἐκείνου.
Ἔστι γάρ ὁ φόβος φύσει
κατηφείας πεπλησμένος

καί τούς τοῦτον κτησαμένους
ἀενάως σκυθρωπάζειν
ἀπεργάζεται ὡς δούλους,
ὡς πολλῶν πληγῶν ἀξίους,
ὡς ἐλπίζοντας καθ' ὥραν
ἐκτομήν τήν τοῦ θανάτου
καί τό δρέπανον ὀρώντας
(101) καί τήν ὥραν ἀγνοοῦντας
καί μή ἔχοντας ἐλπίδα,
μήτε μήν πληροφορίαν
συγχωρήσεως τελείας,
ἀλλά τρέμοντας τό πέρας,
ἀλλά φρίττοντας τό τέλος
ὡς ἀμφίβολον τῆς δίκης
περιφέροντας ἐκείνης
τήν ἀπόφασιν, Θεέ μου.
Τό γοῦν ἄνθος, ὅπερ φέρει,
ἄφραστον τῷ εἶδει πέλει,
ἄφραστότερον τῷ τρόπῳ
ἐξανθοῦν γάρ καθορᾶται,
ἀποκρύπτεται δ' εὐθέως,
ὅπερ φύσεως οὐκ ἔστιν,
ἀλλ' οὐδέ ἀκολουθίας,
ὑπέρ φύσεως δέ φύσιν,
πᾶσαν φύσιν ὑπεραῖρον.
Τέως δείκνυται ὠραῖον
ἄνθος ὑπέρ πάντα λόγον
καί ἀρπάζει πρὸς τήν θεάν
τήν ἐκείνου ὄλον νοῦν μου,
μηδενός ἔων μεμνησθαι,
ἃ παρέχειν οἶδε φόβον,
ἀλλά λήθην τούτων πάντων
ἀπεργάζεται μοι τότε
καί ἀφίπταται συντόμως.
Τό δέ δένδρον τό τοῦ φόβου
πάλιν ἄνθους ἔστι δίχα,
καί λυποῦμαι καί στενάζω
καί πρὸς σέ θερμῶς κραυγάζω
καί τό ἄνθος πάλιν βλέπω
(102) ἐν τοῖς κλαδοῖς τοῖς τοῦ δένδρου
καί τό ὄμμα, ὦ Χριστέ μου,
πρὸς τό ἄνθος μόνον ἔχω

οὐχ ὄρω τό δένδρον τότε.
Συχνοτέρως δέ τό ἄνθος
ἐπανθοῦν καί πρὸς ἐκεῖνο
ὅλον με τῷ πόθῳ ἔλκον
εἰς καρπὸν ἀγάπης λήγει.
Ὁ καρπὸς δέ οὗτος πάλιν
οὐκ ἀνέχεται τῷ δένδρῳ
τῷ τοῦ φόβου βασταχθῆναι,
ἀλλὰ μᾶλλον ὅτε πλήρης
ὠριμάσει, τότε μόνος
δίχα δένδρου καθορᾶται.
Φόβος γάρ ἐν τῇ ἀγάπῃ
οὐχ εὐρίσκεται οὐδ' ὅλως,
οὐδέ πάλιν δίχα φόβου
ἐν ψυχῇ καρποφορεῖται.
Ὅντως θαῦμα ὑπὲρ λόγον,
ὑπὲρ ἔννοιαν δέ πᾶσαν,
ὅτι δένδρον μετὰ κόπου
ἐξανθεῖ καί καρπὸν φέρει·
ὁ καρπὸς αὐτοῦ δέ πάλιν
ὅλον ἐκριζοῖ τό δένδρον,
μένει δ' ὁ καρπὸς καί μόνος.
Πῶς καρπὸς τοῦ δένδρου δίχα,
ὅλως ἐξαιρεῖν οὐκ ἔχω·
τέως μένει, τέως ἔστιν
ἡ ἀγάπη δίχα φόβου
τοῦ αὐτὴν ἀποτεκόντος.
Ἡ ἀγάπη οὖν ὑπάρχει
ὄντως πᾶσα εὐφροσύνη,
(103) καί χαρᾶς καί θυμηδίας
ἐμπιπλᾶ τὸν κεκτημένον
καί τοῦ κόσμου ἐν αἰσθήσει
τοῦτον ἔξωθεν ἐκβάλλει,
ὅπερ φόβος οὐκ ἰσχύει
ἀπεργάσασθαι οὐδ' ὅλως.
Ἐνδον γάρ τῶν ὀρωμένων
καί τῶν αἰσθητῶν ὣν ἔνδον,
πῶς τὸν ἔχοντα ἰσχύει
τούτων πόρρω βάλλειν ἄρα,
ἐν αἰσθήσει τε συνάψαι
ὅλον ἂν τοῖς ἀοράτοις;
Ὅντως οὐδαμῶς ἰσχύσει!

Τό δέ ἄνθος, ὁ καρπός τε,
ὄν ὁ φόβος ἀποτίκτει,
ἕξωθεν τοῦ κόσμου ἔστιν,
ἅ καί νοῦν ἀρπάζειν οἶδε
καί ψυχὴν σὺν τούτῳ αἶρειν
καί τοῦ κόσμου ἕξω βάλλειν.
Πῶς, εἰπέ μοι, ἕξω κόσμου
ἢ ἀγάπη ταῦτα βάλλει,
ἤθελον σαφῶς εἰδέναι.
Ἄφραστα, ὡς εἶπον, ταῦτα,
ὅμως πρόσεχε καί λέξω·
Πνεῦμα Θεῖον ἢ ἀγάπη,
παντουργόν φῶς καί φωτίζον,
πλήν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου,
οὐδέ ὅλως τι τοῦ κόσμου,
οὐδέ κτίσμα· ἄκτιστον γάρ
καί κτισμάτων πάντων ἕξω,
ἄκτιστον κτιστῶν ἐν μέσῳ.
Νόει ἅ σοι, τέκνον, λέγω!
(104) Ἔστι γάρ κεχωρισμένον,
τό δέ ἄκτιστον οὐδέπω
κτίσμα δέχεται γενέσθαι·
πλήν εἰ βούλοιο, καί τοῦτο
δυνατόν αὐτῷ ποιῆσαι.
Γέγονε καί γάρ ὁ Λόγος
Πνεύματος τῆ συνεργία
καί Πατρός τῆ εὐδοκία
ἄνθρωπος ἀτρέπτως ὅλος,
ἄκτιστος Θεός ὢν φύσει
γένεον κτιστός ἀρρήτως
καί τό πρόσλημμα θεώσας
ἔδειξε διπλοῦν μοι θαῦμα
ἀμφοτέραις ἐνεργείαις
καί θελήσειν ὡσαύτως·
ὄρατόν ἀόρατόν τε,
κρατητόν ἀκράτητον δέ,
καί δεικνύμενος ὡς κτίσμα
τῶν κτισμάτων μέσον πάντων·
ὡς οὐ κτίσμα δέ τυγχάνων,
ὡς ἐδόκουν, ἠφαντοῦτο·
πλήν οὐδ' ὅλως ἠφαντοῦτο,
ἀλλ' ἐν μέσῳ ὢν τῶν πάντων

αἰσθητῶν κτιστῶν ὁ Λόγος
ἔωρᾶτο συνημμένος
τῷ προσλήμματι ὡς κτίσμα.
Προσλαμβάνων δέ τό κτίσμα
καί ἐγκρύπτων ἢ ἀνάγων
εἰς τό ὕψος, εἰς τήν δόξαν
τήν οἰκείαν ὑπέρ λόγον
ἀπεκρύπτετο εὐθέως.
Υοῦτο ἔλεγον ἐκεῖνοι
ἀφαντοῦσθαι τόν Δεσπότην,
(105) τό καθ' ἑαυτούς δέ πάντως
ὁ γάρ κτίστης τῶν ἀπάντων
ὢν ἀχώρητος τοῖς πᾶσιν,
ὡς Θεός πάντα πληρῶν δέ,
πῶς ἄν ἄλλως γε κρυβεῖη;
Μεταστήσεις ἀπό τόπου
τόν Δεσπότην καί πρός ἄλλον
τόπον δώσεις γεγονέναι
ἐξ ὀφθαλμῶν κρυβῆναι
τῶν ἀγίων Ἀποστόλων;
Ἄπαγε, μή ἐξ ἀγνοίας
περιπέσης βλασφημία!
Ἄκουε δέ τῆς ἀγάπης,
εἰ βούλει, τάς ἐνεργείας,
καί μαθήση, πῶς ὑπάρχει
μείζων πάντων ἡ ἀγάπη!
Ποίων πάντων; Οὐκ ἀκούεις
βοῶντος τοῦ Ἀποστόλου;
Τοῦ λαλεῖν ἀγγέλων γλώσσαις
καί ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων,
τοῦ τήν πίστιν πᾶσαν ἔχειν,
ὥστε ὄρη μεθιστάνειν,
τοῦ εἰδέναι πᾶσαν γνῶσιν,
βάθος τε τῶν μυστηρίων,
τοῦ σκορπίσαι πάντα πλοῦτον
καί πτωχόν αὐτόν γενέσθαι,
τοῦ καί τό σῶμα εἰς καῦσιν
ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ ἐκδοῦναι
μείζων ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Καί τοσοῦτῳ μείζων πέλει,
ὅτι δίχα ταύτης ταῦτα
εἴτε ἔν εἴτε καί πάντα –

(106) εἰς οὐδέν τῷ κεκτημένῳ
ὄφελος ὄλως ὑπάρχει.
Ὅστις οὖν καὶ τῆς ἀγάπης
καὶ τῶν εἰρημένων πάντων
ἀποστέρηται, εἰπέ μοι,
ποῦ φανεῖται, τί ποιήσει,
πῶς πιστόν τοῖς ἐρωτῶσιν
εἰπεῖν ἑαυτὸν τολμήσει;
Διὰ τοῦτο προσεκτέον
λέγοντι περὶ ἀγάπης.
Κάθημαι ἐν τῷ κελλίῳ
ἐν νυκτί ἢ ἐν ἡμέρᾳ,
συνυπάρχει ἀφανῶς μοι
καὶ ἀγνώστως ἡ ἀγάπη.
Ἐξω δέ κτισμάτων πάντων οὐσα
ἔστιν αὖ καὶ μετὰ πάντων,
ἔστι πῦρ, ἔστι καὶ αἴγλη,
γίνεται φωτός νεφέλη,
ἥλιος ἀποτελεῖται.
Ὡς οὖν πῦρ ψυχὴν θερμαίνει
καὶ καρδίαν μου ἐκκαίει
καὶ διανιστᾷ πρὸς πόθον
καὶ ἀγάπην, τὴν τοῦ κτίστου.
Ἰκανῶς δέ πυρωθέντα
ὥσπερ αἴγλη φωτοφόρος
περίπταται με πᾶσα,
φεγγοβόλους ἀφιεῖσα
τῇ ψυχῇ μου τὰς ἀκτῖνας
καὶ τὸν νοῦν λαμπρύνουσά μοι
καὶ πρὸς θεωρίας ὕψος
ἐπιτήδειον δεικνύει
(107) ὀπτικὸν ἐργασαμένη.
Τοῦτο ἦν, ὅπερ προεῖπον
ἄνθος εἶναι τό τοῦ φόβου.
Κατιδὼν δ' ἐγὼ τὴν αἴγλην
καὶ πλησθεὶς χαρᾶς ἀφάτου
οὐκ ἐχάρην ὅτι εἶδον,
ἀλλ' αὐτὴ χαρᾶς με θείας
ἐμφορήσασα ἀπέστη
καὶ συνήρπασε τὸν νοῦν μου
καὶ τὴν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν
κοσμικὴν ἐπιθυμίαν·

καί κατέτρεχεν ὁ νοῦς μου
καί καταλαβεῖν ἐζήτει
τήν φανεῖσαν αἴγλην πόθῳ.
Ἄλλ' οὐχ εὔρισκε τό κτίσμα,
οὐδ' ἠδύνατο γενέσθαι
τῶν κτισμάτων ὅλως ἕξω,
ἵνα δράξηται τῆς αἴγλης
τῆς ἀκτίστου καί ἀλήπτου.
Ὅμως περιήει πάντα
καί ἰδεῖν ἐμηχανᾶτο,
ἐξηρεύνα τόν ἀέρα,
οὐρανούς περιεπόλει,
περιήρχετο ἀβύσσους
καί τά ἔσχατα τοῦ κόσμου,
ὡς ἐδόκει, ἐξεζήτει.
Ἄλλ' οὐδέν ἐν τούτοις πᾶσιν
εὔρισκε, κτιστά γάρ πάντα
καί ἐθρήνουν καί ἐπένθουν
καί τά σπλάγχνα ἐφλεγόμην
καί ὡς ἔκφρων ἐν ἐκστάσει
γεγονώς οὕτως διῆγον.
(108) Ἦλθεν οὖν, ὡς ἠβουλήθη,
καί νεφέλης ὡσπερ εἶδος
φωτεινῆς ἐπιπεσοῦσα
καί ὅλη πρὸς τῇ κεφαλῇ μου
ἔωρᾶτο καθημένη
καί κραυγάζειν ἐνεποίει
ἐν ἐκπλήξει γενομένῳ.
Ὅμως πάλιν ἀποσπᾶσα
ἐγκατέλιπέ με μόνον
καί ζητοῦντί μοι ἐμπόνως
ταύτην, αἴφνης ὅλη πάλιν
ἐν ἐμοί γνωστῶς εὐρέθη,
ἐν καρδίᾳ μου τε μέσον
ὡς φωστήρ, ὡς δίσκος ὄντως
τοῦ ἡλίου καθωράθη.
Οὕτω δέ ἀναφανεῖσα
καί γνωστῶς ἀποδειχθεῖσα
ἔτρεψε δαιμόνων στίφος,
ἀπεδίωξε δειλίαν,
ἐνεποίησεν ἀνδρείαν,
τῆς αἰσθήσεως τοῦ κόσμου

ἀπεγύμνωσε τόν νοῦν μου
καί αἰσθήσεως χιτῶνα
νοερᾶς ἐνέδυσέ με,
όρατῶν δ' ἐχώρισέ με
καί συνήψεν ἀοράτοις
καί τόν ἄκτιστον ὄραῖν με
ἐχαρίσατο καί χαίρειν,
ὅτι πάντων ἐχωρίσθην
τῶν κτιστῶν καί ὀρωμένων
καί συντόμως φθειρομένων,
καί ἠνώθην τῷ ἀκτίστῳ,
τῷ ἀφθάρτῳ, τῷ ἀνάρχῳ,
(109) τῷ τοῖς πᾶσιν ἀοράτῳ·
τοῦτο γάρ ἀγάπη πέλει.
Δράμωμεν πιστοί εὐτόνως,
σπεύσωμεν νωθοί ἐμπόνως!
Ὅκνηροί διεγερωμένοι,
ὅπως ἐγκρατεῖς ἀγάπης,
μέτοχοι δέ ταύτης μᾶλλον
γενησόμεθα καί οὕτως
μεταβῶμεν τῶν ἐνθένδε,
ἵνα σύν αὐτῇ τῷ Κτίστῃ
καί Δεσπότῃ παραστῶμεν,
ἔξωθεν τῶν ὀρωμένων
γεγονότες σύν ἐκείνῃ!
Εἰ δέ μή, τοῖς ὀρωμένοις
καί τοῖς κτίσμασιν ὡς κτίσμα
ὄντες ἐναπολειφθῶμεν
ἐν πυρί τε καί ταρτάρῳ
καί φρικτοῖς κολαστηρίοις,
δίχα ταύτης εὐρεθέντες,
δίχα τῆς ἀγάπης λέγω.
Εἰ δέ καί σωθῆναι ἔνι
δίχα ταύτης, ὦ Χριστέ μου,
πῶς ὑπάρξει τοῦτο ὅλως;
Οὐδαμῶς γάρ ἔσται τοῦτο!
Τοῦ φωτός εἰ χωρισθῶμεν,
πῶς φευξόμεθα τό σκότος;
Τῆς χαρᾶς εἰ στερηθῶμεν,
πῶς ἀπαλλαγῶμεν λύπης;
Τοῦ νυμφῶνος ὄντες ἔξω
πῶς ἂν ὅλως εὐφρανθῶμεν;

Βασιλείας ἐκπεσόντες,
τῆς σῆς θεάς λέγω, Σῶτερ,
ποίαν ἄλλην σωτηρίαν,
(110) ποίαν δέ παραμυθίαν
ἢ ἐν ποίῳ ἄλλῳ τόπῳ
δυνηθῶμεν ἐφευρέσθαι;
Ἵντως οὐδαμοῦ οὐδ' ὄλωσ
κἄν δοκῆ τισιν ἀφρόνως,
ἄφρων γάρ ὁ τοῦτο λέγων.
Ἄλλ' ἀποκριθεῖς τις ἴσως ἐρεῖ ταῦτα·
Πῶς ἐκτός τῆς βασιλείας,
πῶς ἐκτός δέ τοῦ νυμφῶνος
καί χοροῦ τοῦ τῶν δικαίων
ἄλλος τόπος σωτηρίας
ἢ ἀνέσεως οὐκ ἔσται;
Ἄφρων, εἶπεν ἡ ἀγάπη,
οὐκ ἀκούεις, ὅτι μίαν
ὁ Ἀδάμ ἐν παραδείσῳ
ἐντολήν, ὁ σός προπάτωρ,
παραβάς ἀπεγυμνώθη
δόξης θείας, καί ἡ Εὐά
σύν αὐτῷ τοῦ παραδείσου
ἐξωρίσθησαν εὐθέως,
ἠδονῆς ἀντιλαβόντες
ὦ τόν θάνατον ἀθλίως
καί τόν ἰδρώτων γέμοντα καί πόνων, οἴμοι, βίον,
καί ζῆν καί θνήσκειν παρ' αὐτῷ δικαίως ὀρισθέντες;
Οὔτως νόει μοι καί τότε,
ὅτε γένηται ἡ κρίσις,
ὅτι ὅς ἂν εὐρεθείη
δόξης θείας ὡς ἐκεῖνος
ἀληθῶς γεγυμνωμένος,
ἔξω τε τοῦ παραδείσου,
ναί δή, καί τῆς βασιλείας
καί τοῦ νυμφῶνος οὐρανοῦ
(111) ἐλαθήσεται εὐθέως.
Κἄν ἀμάρτημα μή ἔχη,
ἀρετῶν δ' ὑπάρχη δίχα,
ἴσταται γεγυμνωμένος.
Ἄρετῶν πασῶν δέ πρώτη,
βασιλῆς τε καί κυρία
ἔστιν ὄντως ἡ ἀγάπη.

Κεφαλή τῶν πάντων ἔστι
καί ἰμάτιον καί δόξα.
Κεφαλῆς χωρίς δέ σῶμα
καί νεκρόν καί ἄπνουν ἔστι.
Σῶμα δέ χωρίς χιτῶνος
πῶς οὐχί γυμνόν ὑπάρξει;
Ἄρεταί χωρίς ἀγάπης
ἔωλοι, ἀνωφελεῖς τε
καί γυμνός τῆς θείας δόξης,
ὁ μή ἔχων τήν ἀγάπην,
ἀρετάς κἄν πάσας ἔχη,
ἴσταται γεγυμνωμένος,
καί τήν γύμνωσιν μή φέρων
κρύπτεσθαι μᾶλλον ἐθέλει.
Τήν αἰσχύνην γάρ ὡς ἔχων
ἔχει καί τήν καταδίκην
καί «οὐκ οἶδά σε» ἀκούει
παρά τοῦ κριτοῦ τῶν ὄλων.
Ἦλθεν ἐπί γῆς ὁ κτίστης,
ἔλαβε ψυχὴν καί σάρκα,
ἔδωκε δέ Πνεῦμα Θεῖον,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Εἰ οὖν βούλει καί εἰ θέλεις
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
(112) πίστευσον Θεῷ τελείως,
ἄρνησαι σαυτόν ὡσαύτως,
ἐπί ὠμων ἀδιστάκτως
ἄρον τόν σταυρόν καί λήψη·
θάνον τῇ προθέσει, τέκνον,
ἵνα μέτοχος γενήσῃ
τῆς ζωῆς τῆς ἀθανάτου!
Μή πλανήσωσί σε πλάνοι
ταῖς αὐτῶν ψευδολογίαις,
μετά θάνατον λαμβάνειν
τήν ζωήν τούς τελευτῶντας·
μή πεισθεῖς καταμελήσῃς
καί ζωῆς οὐ μεταλήψη!
Ἄκουσον Θεοῦ τούς λόγους,
ἄκουσον τῶν Ἀποστόλων,
ἄκουσον τῶν διδασκάλων,
τῶν ἐπί τῆς ἐκκλησίας,
τί Χριστός βοᾷ καθ' ὥραν.

«Ποταμοί ἐκ τῆς κοιλίας
εἰς ἐμέ τῶν πιστευόντων
ρέυσουσι πηγῆς τῆς θείας,
ὔδατος τοῦ ἀειζώου.»
Τί τό ὕδωρ τοῦτο λέγων,
εἰ μή Πνεύματος τήν χάριν;
Καθαρούς δέ τῇ καρδίᾳ
μακαρίζει, λέγων τούτους
ὄψεσθαι Θεόν ἐνταῦθα.
Οἱ Ἀπόστολοι δέ πάντες
καί διδάσκαλοι βοῶσιν
ἀπεντεῦθεν καί τό Πνεῦμα
καί Χριστόν αὐτόν λαμβάνειν,
(113) εἶπερ μέλλοιμεν σωθῆναι.
Ἄκουσον φωνάς Δεσπότου,
ἄκουσον τοῦ Λόγου λόγους,
πῶς δηλοῖ τήν βασιλείαν
τήν τῶν οὐρανῶν λαμβάνειν
ἀπεντεῦθεν τοὺς ἀνθρώπους.
«Ὁμοιώθη, λέγων, αὕτη
μαργαρίτη πολυτίμω·»
μαργαρίτην δέ ἀκούσας
ἄρα τί ὑπολαμβάνεις;
Λίθον εἶναι λέγεις τοῦτον
ἢ κρατούμενον κἂν ὅλως
ἢ ὀρώμενον ποσῶς δέ;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Νοητός καί γάρ ὑπάρχει,
Ἐμπορος εὐρών δέ τοῦτον,
πῶς ἐφεῦρεν, ἄρτι λέξον,
εἰ ἀκράτητος ὑπάρχει,
εἰ ἀόρατος τυγχάνει;
Ποῦ οὖν τοῦτον ὅλως εὔρε,
πῶς κατεῖδε, δίδαξόν με.
Πῶς δέ ἅπαντα πωλήσας
ἐξωνήσατο ἐκεῖνον,
ὄν οὐχ εὔρεν, ὄν οὐκ εἶδεν,
ὄν οὐκ ἔσχεν ἐπί χειρας,
ἀλλ' οὐδ' ἔλαβεν ἐν κόλπῳ;
Πίστει δέ με μόνη πάντως
καί ἐλπίδι ὥσπερ ἔχων
διακείσεται, διδάξεις;

Ἄλλ' οὐκ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὥσπερ σύ ὑπολαμβάνεις,
οὐδ' ἐλπίσι τοῦ εὐρέσθαι
(114) οὐδ' ἐλπίσι τοῦ λαβέσθαι
τά ὑπάρχοντα πωλῆσαι.
Τί πλανᾶσθε, τί ματαίαις
ἐπερείδεσθε ἐλπίσι;
Τί καί ἄλλοις ἀπωλείας,
ἑαυτοῖς τε τιμωρίας
αἵτιοι σφοδρᾶς γενέσθαι
μάτην βούλεσθε πεισθεῖσιν;
Ἄλλὰ πρότερον εὐρεῖν σοι
παραινεῖ τόν μαργαρίτην,
καί ἀτίμητον ὡς ὄντα
θεασάμενόν σε τοῦτον
καί αὐτόν τότε πωλήσας
ἅπαντα ἐξαγοράσαι·
σύ δέ λέγεις ἐν ἐλπίσι
καί σαυτόν ἀποδεικνύεις
ὡς οὐ θέλοντα πωλῆσαι
τά ὑπάρχοντα καί ἄραι
οὐρανῶν τήν βασιλείαν,
ἣν ἐντός σου, ἐάν θέλῃς,
ὁ Δεσπότης εἶπεν εἶναι.
Ἴσως δέ πτωχός ὑπάρχεις
καί οὐ κέκτησαι χρυσίον,
οὐδέ κτήματα, οὐ πλοῦτον,
καί ἀκούων, ὅτι πάντων
ὑπαρχόντων διαπράσει
ὁ ἀτίμητος ὠνεῖται
μαργαρίτης, ἵνα λέγῃς
ὅτι Ἄρα πῶς μή ἔχων
ὑπαρξιν ἐγὼ ἰσχύσω
(115) κτήσασθαι τόν θεῖον τοῦτον
καί ὠραῖον μαργαρίτην;
Περί τούτου οὖν ἀκοῦσαι
συνετῶς παρακαλῶς σε.
Ἐάν ἅπαντα τόν κόσμον
καί τά ἐν τῷ κόσμῳ ἔχῃς
καί σκορπίσας διανείμῃς
ὄρφανοῖς καί χήραις ταῦτα
καί πτωχοῖς ἠπορημένοις,

καί πτωχός αὐτός γενήση,
ὡς ἀντάξιον δέ ὄλως
τίμημα εἰ ἐννοήσης
ὅ,τι κατεβάλου, λέγων·
Δότε μοι τόν μαργαρίτην,
δέδωκα γάρ ἅπαντά μου!
παρ' εὐθύς τοῦτο ἀκούση
λέγοντός σου τοῦ Δεσπότου·
Ποῖα ἅπαντά σου λέγεις;
Σύ γυμνός ἀπό κοιλίας
ἐξελήλυθας μητρός σου
καί γυμνός ἐν τῷ μνημείῳ
πάλιν πάντως εἰσελεύση.
Σά δέ ποῖα λέγεις εἶναι;
Ἄφρων, ὄλως οὐκ αἰσθάνη;
Καί οὐ λήψη μαργαρίτην,
οὐδέ λάβης βασιλείαν.
Ἄν δέ ἅπαντα σκορπίσης
τά ὑπάρχοντά σου ὄλως
ἢ πτωχός ὑπάρχης λίαν
καί προσέλθης λέγων οὕτως·
Ἴδε, Σῶτερ, νῦν καρδίαν
(116) καί ψυχὴν συντετριμμένην
καί δεινῶς κολαζομένην
καί σφοδρῶς ἐκκαιομένην!
Ἴδε, Δέσποτα, γυμνόν με,
ἴδε με ἠπορημένον
ἀρετῆς ἀπάσης ξένον
καί πτωχόν ἐν τούτοις λίαν
καί μὴ ἔχοντά τι δοῦναι
εἰς ἐξώνησίν σου, Λόγε,
καί ἐλέησόν με, μόνη
ἀνεξίκακε Θεέ μου.
Τί γάρ ἄξιον εὐρήσω
ἐν τῷ κόσμῳ, ὦ Θεέ μου,
ὅπερ δώσω εἰς τιμὴν σου,
τοῦ ποιήσαντος τά πάντα;
Τί γάρ ἔδωκεν ἡ πόρνη,
τί δέ ὁ ληστής παρέσχεν,
ὁ δέ ἄσωτος, Χριστέ μου,
ποῖον πλοῦτόν σοι προσήξει;
Ταῦτα λέξον, καί ἀκούση·

Ναί, προσέφερόν μοι δῶρα,
ναί, προσέφερόν μοι πλοῦτον
δεδωκότες ἄπερ εἶχον,
ἔλαβον τόν μαργαρίτην
τοῦ παντός κρείττω τοῦ κόσμου.
Ταῦτά μοι καί σύ, εἰ βούλει,
κόμισον καί λήψη πάντως.
Μετά τούτων πρόσελθέ μοι
καί εὐθύς σοι ὑποδείξω,
ὄνπερ ἔλαβον ἐκεῖνοι
μαργαρίτην, καί χαρήσῃ
καί ψυχὴν αὐτήν εἰ δώσεις,
(117) ἄξιον οὐδέν νομίσεις,
ἄξιον οὐδέν λογίση,
ὅ,τι ὅλως κατεβάλου.
Ἐγὼ γάρ, ἐάν προσέλθῃς,
ὡς ἢ πόρνη μοι προσῆλθε,
πάντως ἔχω ἐξουσίαν,
πάντως ἔχω μαργαρίτας,
οὓς ὁ κόσμος, ἐάν λάβῃ,
καί σύν κόσμῳ τούτῳ ἄλλαι
μυριάδες ἄλλων κόσμων,
οὐκ ἐκλείψει μαργαρίτης
μόνος εἷς ἐκ θησαυρῶν μου,
καί παρέξω σοι καί δῶρον,
ὡς ἐκείνη παρεσχόμην.
Ταῦτά σοι Θεός προσείπη
καί διδάξει, πῶς προσῆλθεν
ὁ ληστής καί πῶς ἢ πόρνη,
οἱ ἀδόμενοι ἐν κόσμῳ,
πῶς δέ ἄσωτος εὐθέως
ὑποστρέψας προσεδέχθη.
Πίστει δέ ληστής ἐσώθη,
ὁ πολλά κακά ποιήσας,
καί δικαίως, ὅτι μόνος
πάντων με ἀρνησαμένων,
πάντων δέ σκανδαλισθέντων
κρεμαμένου μου τῷ ξύλῳ
ὡμολόγησεν ἐκεῖνος
καί Θεόν καί βασιλέα
καί ἀθάνατόν με εἶναι
ἐκ καρδίας ἀνεβόα.

Διά τοῦτο καί πρό πάντων
(118) ἔλαβε τήν βασιλείαν.
Πόρνης δέ τόν πόθον ἄρα
ποῖος λόγος παραστήσει,
ὄν ἐβάσταζεν ἐκείνη
ἐν καρδίᾳ προσελθοῦσα
ὡς Θεῶ μοι καί Δεσπότη
ὄρατῶν καί ἀοράτων
καί προσέφερε πλουσίως
ὡς οὐδείς τῶν μέχρι τότε,
ὄν ἰδῶν ἀπεδεξάμην;
Καί οὐκ ἔλαβον τόν πόθον,
ἀλλ' αὐτῇ τόν μαργαρίτην
δούς ἀφήκα καί τόν πόθον,
μᾶλλον δέ καί προσανῆψα
καί πυρσόνν εἰς μέγαν ἦρα
καί ἀπέλυσα παρθένων
σεμνοτέραν οὔσαν ταύτην.
Ἄφνω γάρ τόν νόμον πάντα
ὥσπερ τεῖχος διαβάσα,
ἢ ὡς κλίμακα τάς πάσας
ἀρετάς ὑπεραρθεῖσα
ἔφθασεν εἰς τέλος νόμου,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη,
καί ἀπῆλθε μέχρι τέλους
ἄτρωτον τηροῦσα ταύτην.
Ὁ δέ ἄσωτος ὁμοίως
ἐκ καρδίας ἐπιστρέψας
μετενόησε γνωσίως,
καί υἱός μου ὦν τό πρόσθεν
οὐ προσῆλθεν ὡς υἱός μου,
ἀλλ' ὡς εἷς με ἐξητεῖτο
(119) τῶν μισθίων μου γενέσθαι.
Οὐ τῶ στόματι δέ μόνον,
ἀλλά καί ψυχῇ ἐλάλει,
καί τοῖς ἔργοις ἐπεδείκνυ
ἄπερ ἔλεγε τοῖς λόγοις.
Ἡ ταπείνωσίς με τούτου
εἴλκυσε πρὸς εὐσπαγχνίαν
καί ἐπλούτισα εὐθέως
καί ἐδόξασα συντόμως,
ὅτι ἔβλεπον ἐξ ὅλης

προσερχόμενον ψυχῆς μοι,
ὅτι ὀπισθεν οὐδ' ὄλως
ὡς πολλοὶ τοῦτο ποιοῦσιν –
ἀπεστρέφετο τὰς φρένας.
Οὕτως οὖν, εἰ πᾶς προσέλθοι
καὶ προσπέσοι μοι γνησίως,
– ἀκουσάτω πᾶσα κτίσις! –
δέξομαι αὐτόν εὐθέως.
Ὅστις δέ μου μετὰ δόλου
βούλεται λαβεῖν τήν χάριν,
ὑποκρίσει δέ προσέλθοι,
ἢ κακίαν ἔνδον ἔχων
ἢ θαρρῶν αὐτοῦ τοῖς ἔργοις,
κατεχόμενος ἐπάρσει
ἢ φθόνῳ, οὐκ ἔχει ὄλως
μετ' ἐμοῦ, Χριστοῦ, μερίδα.
Ταῦτά σοι Θεός καὶ πᾶσι
δι' ἡμῶν βοᾷ καθ' ὥραν.
Εἰ δέ βούλει, καὶ ἐξ ἄλλων
δείξω σοι τρανῶς ἐνταῦθα,
ὅτι δεῖ τήν βασιλείαν
οὐρανῶν λαβεῖν σε ὄλην,
(120) εἰ ἐν ταύτῃ εἰσελθεῖν σε
βούλει καὶ μετὰ τό τέλος.
Ἄκουσον Θεοῦ σοι πάλιν
ἐν παραβολαῖς λαλοῦντος·
«Τίνι ἄρα ὁμοιώσω
οὐρανῶν τήν βασιλείαν;
Ὅμοία ἐστίν, πρόσεχε,
τοῦ σινάπεως τῷ κόκκῳ,
ὃν λαβὼν τις τῶν ἀνθρώπων
ἔβαλεν αὐτοῦ εἰς κῆπον,
καὶ ἐβλάστησε καὶ δένδρον
ὄντως γέγονεν εἰς μέγα.»
Λέγε τοίνυν, ὁ ἀκούων,
τίς ἐστίν ὁ κόκκος οὗτος;
Τί νομίζεις εἶναι τοῦτον;
Λέγε μετὰ παρρησίας!
Εἰ δέ μή, ἐγώ σοι λέξω
καὶ τό ἀληθές ἐξείπω·
Πάντως βασιλείαν εἶπε

τήν τῶν οὐρανῶν σοι κόκκον.
Ὁ δέ κόκκος οὗτος ἔστι
Θείου Πνεύματος ἢ χάρις,
ὁ δέ κῆπος ἢ καρδία
ἢ ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων,
ἔνθα ὁ λαβὼν τό Πνεῦμα
βάλλει ἔνδον τε καί κρύπτει
ταῖς λαγόσι ταῖς τῶν σπλάγχνων,
ὡς μηδένα τοῦτο βλέπειν,
καί φυλάττει μετὰ πάσης
ἀκριβείας, ὅπως φύη,
ὅπως γένηται εἰς δένδρον
καί εἰς οὐρανόν ἀνέλθῃ.
(121) Εἰ οὖν λέγεις· Οὐχί ᾧδε,
ἀλλά μετὰ τέλος πάντες
λήψονται τήν βασιλείαν,
οἱ θερμῶς ταύτης ἐρῶντες,
ἀνατρέπεις τοῦ Σωτῆρος
καί Θεοῦ ἡμῶν τούς λόγους.
Τόν γάρ κόκκον εἰ μή λάβῃς,
τόν σινάπεως, ὃν εἶπεν,
εἰ μή βάβῃς σου εἰς κῆπον,
μένεις ὅλως δίχα σπόρου.
Εἰ δέ καί τόν σπόρον λάβῃς
καί συμπνίξεις ταῖς ἀκάνθαις
ἢ προδώσεις τοῖς ὀρνέοις
καί ἀρπάσουσι τόν κόκκον
ἢ ἀπότιστον ἑάσεις
κῆπόν σου τῇ ἀμελείᾳ
καί οὐ φύει σου ὁ σπόρος,
οὐ βλαστήσει, οὐ καρπεύσει,
τίς σοι ἐκ τοῦ σπόρου ἔσται
ἢ ὠφέλεια, εἰπέ μοι;
Πότε δέ, εἰ μή ἔνταῦθα,
ἄλλοτε τόν σπόρον λάβῃς;
Μετά θάνατον, μοί εἴπῃς,
ἀλλά σφάλῃ τοῦ εἰκότος·
ποιῶ κῆπῳ τότε τοῦτον
κατακρύψεις, ἐρωτῶ σε,
ποιάις δέ ταῖς ἐργασίαις
θεραπεύσεις, ἵνα φύῃ;
Ὅντως ὅλος γέμεις πλάνης,

ἀδελφέ, ἠπατημένης!
Ὁ γάρ χρόνος οὗτος ἔργων,
ὁ δέ μέλλων τῶν στεφάνων·
(122) ὧδε σύ τούς ἀρραβῶνας
λαβε, εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὧδε δέξαι τήν σφραγίδα.
Ἄπ' ἐντεῦθεν τήν λαμπάδα
ἄναψον τήν τῆς ψυχῆς σου,
πρίν σκοτάσῃ, πρίν κλεισθῶσιν
αἱ τῆς ἐργασίας πύλαι.
Εἶπερ φρόνιμος ὑπάρχεις,
ὧδέ σοι καί μαργαρίτης
γίνομαι καί ἐξωνοῦμαι,
ὧδέ σοι καί σῖτος πέλω
καί σινάπεως ὡς κόκκος,
ὧδε γίνομαί σοι ζύμη
καί ζυμῶ τό φύραμά σου,
ὧδε σοι ὡς ὕδωρ πέλω,
γίνομαι καί πῦρ γλυκάζον·
ὧδε καί ἰμάτιόν σοι
καί τροφή καί πόσις πᾶσα,
ἐάν βούλει, γίνομαί σοι.
Ὁ Δεσπότης ταῦτα λέγει.
Εἰ οὖν οὕτως ἐκ τῶν ὧδε
καί τοιοῦτόν με γνωρίσεις,
ἔξεις με κάκεῖ ἀρρήτως
ἅπαντα γινόμενόν σοι·
εἰ δ' ἀπέλθῃς ἀγνοῶν μου
χάριτος τάς ἐνεργείας,
μόνον με κριτήν ἐκεῖσε
ἀσυμπάθητον εὐρήσεις.
ᾧ Χριστέ μου καί Θεέ μου,
μή με κατακρίνης τότε,
(123) μηδέ δίκη ὑποβάλης
τόν πολλά σοι ἐπταικότα,
ἀλλά δέξαι με ὡς ἓνα
τῶν ἐσχάτων σου μισθίων
καί ἀξίωσον ἐντεῦθεν
θεραπεῦσαί σε, Σωτήρ μου,
καί λαβεῖν σου Πνεῦμα Θεῖον,
ἀραββῶνα βασιλείας
καί ἐκεῖθεν ἀπολαῦσαι

τοῦ νυμφῶνος σου τῆς δόξης,
καθορῶντά σε, Θεέ μου,
εἰς αἰῶνας αἰωνίους,
ἀμήν.

ΙΗ'.

Διδασκαλία σύν θεολογία περί τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀγίας ἀγάπης, ἡγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (124)

Τίς ἐξισχύσει, Δέσποτα, περί σοῦ διηγεῖσθαι;
Οἱ ἀγνοοῦντες σφάλονται μηδέν ὅλως εἰδότες,
οἱ δέ τήν σὴν θεότητα ἐπιγνόντες ἐν πίστει
φόβῳ πολλῶ συνέχονται καὶ ἐξίστανται τρόμῳ
καὶ τί λέγειν οὐκ ἔχουσιν ὑπὲρ νοῦν γάρ ὑπάρχεις·
πάντα ἀκατανόητα, ἀκατάληπτα πάντα
τά ἔργα καὶ ἡ δόξα σου καὶ ἡ ἐπίγνωσίς σου.
Ὅτι μὲν εἶς, γινώσκομεν καὶ τό φῶς σου ὀρώμεν·
ὁποῖος δέ καὶ ποταπός, ἅπαντες ἀγνοοῦμεν.
Πλήν τήν ἐλπίδα ἔχομεν καὶ τήν πίστιν κρατοῦμεν
καὶ τήν ἀγάπην οἶδαμεν, ἦν ἡμῖν ἐδωρήσω,
ἄπειρον, ἀνεκκλάλητον, μηδαμοῦ χωρουμένην,
φῶς οὖσαν, φῶς ἀπρόσιτον, φῶς ἐνεργοῦν τά πάντα.
Τοῦτο καὶ χεῖρ σου λέγεται καὶ ὀφθαλμός καλεῖται
καὶ στόμα τό πανάγιον καὶ δύναμις καὶ δόξα
καὶ πρόσωπον γνωρίζεται ὠραῖον ὑπὲρ πάντα.
Τοῦτο ἥλιος ἄδυτος τοῖς ὑψηλοῖς τά θεῖα,
τοῦτο ἀστήρ ἀειλαμπής τοῖς μή πλέον χωροῦσι·
τοῦτο λύπη ἀντίκειται, τοῦτο φθόνον διώκει
καὶ ζῆλον τόν σατανικόν παντελῶς ἀφανίζει.
Τοῦτο ἐκτῆκει ἐν ἀρχῇ καὶ λεπτύνει καθαῖρον,
(125) ἀποδιώκει λογισμούς καὶ κινήσεις συστέλλει.
Τοῦτο ἀποκρυπτόμενον παιδεύει ταπεινοῦσθαι
καὶ διαχεῖσθαι οὐκ ἔᾶ, οὐδέ ρέμβεσθαι ὅλως.
Τοῦτο πάλιν φαινόμενον κόσμον ἀποχωρίζει
καὶ λήθην πάντων ἐμποιεῖ ἀνιαρῶν τοῦ βίου.
Τοῦτο καὶ τρέφει τά πολλά καὶ τήν δίψαν ἰᾶται
καὶ δύναμιν χαρίζεται τοῖς καλῶς κοπιῶσι.
Τοῦτο σβέννυσι τόν θυμόν καὶ ζέσιν τῆς καρδίας
καὶ οὐκ ἔᾶ ὀργίζεσθαι ἢ ταράσσεσθαι ὅλως.
Τοῦτο φεῦγον διώκεται παρά τῶν τετρωμένων

καί τῇ ἀγάπῃ τῇ πολλῇ ἐκ καρδίας ζητεῖται,
ἐπιστραφέν δέ καί φανέν καί λάμψαν φιλανθρώπως
ἐκκλίνειν τοῖς διώκουσιν, συστέλλεσθαι ποιέ δέ,
καί τό πολλά ἐκζητηθέν ἀποπέμπεσθαι φόβῳ,
ὡς οὐκ ἀξίως τοῦ καλοῦ, τοῦ ὑπέρ πᾶσαν κτίσιν.
᾽Ὡ δώρου, ᾧ χαρίσματος θεοῦ καί ἀνεκφράστου!
Τί γάρ καί οὐκ ἐργάζεται, τί δέ καί οὐχ ὑπάρχει;
Τοῦτο τερπνότης καί χαρά, πραότης καί εἰρήνη,
ἔλεος ἀναρίθμητον, ἄβυσσος εὐσπλαγχνίας,
ἀόρατον βλεπόμενον, χωρητόν ἀχωρήτως,
ἀναφές ἀψηλάφητον, κρατητόν ἐν νοῖ μου.
Τοῦτο ἔχων οὐ καθορῶ, θεωρῶν δέ ἀφίεν
τάχος ὀρμῶ τοῦ δράξασθαι, καί ἀφίπταται ἅπαν.
Ἐξαπορῶ καί φλέγομαι καί μανθάνω αἰτεῖσθαι
καί ἐκζητεῖν μετά κλαυθμοῦ ἐν πολλῇ ταπεινώσει
καί μή δοκεῖν ὡς δυνατά τά ὑπέρ φύσιν εἶναι
καί τῆς ἰσχύος τῆς ἐμῆς καί σπουδῆς ἀνθρωπίνης,
ἀλλ' εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ καί ἐλέους ἀπέιρου.
Τοῦτο χρόνον ὀλίγον φαίνεται καί συστέλλεται,
ἔν, ἐν δέ τῶν παθῶν ἐκβάλλει τῆς καρδίας.
Οὐ γάρ δύναται ἄνθρωπος ἐκνικῆσαι τά πάθη,
εἰ μή συμπαραγένηται εἰς βοήθειαν τοῦτο,
(126) οὐδέ πάλιν ἀπό μιᾶς ἅπαντα ἐκδιώκει.
Οὐ γάρ εἰσδέξασθαι χωρεῖ αἴφνης ὅλον τό Πνεῦμα
ὁ ἄνθρωπος ὁ ψυχικός καί ἀπαθής γενέσθαι,
ἀλλ' ὅταν τά εἰς δύναμιν διαπράξῃται πάντα
γύμνωσιν, ἀπροσπάθειαν, χωρισμόν τῶν ἰδίων,
ἐκκοπήν τοῦ θελήματος καί ἄρνησιν τοῦ κόσμου,
ὑπομονήν τῶν πειρασμῶν καί προσευχήν καί πένθος,
εὐτέλειαν, ταπεινώσιν, ὅσον ἰσχύος ἔχει.
Τότε ὀλίγον ὡς λεπτή αἴγλη καί σμικροτάτη
αἴφνης τόν νοῦν κυκλώσασα εἰς ἔκστασιν ἀρπάζει,
καταλιμπάνουσα ταχύ, ἵνα μή ἀποθάνῃ,
ὥστε τῷ τάχει τῷ πολλῷ μηδέ κατανοῆσαι,
μή κάλλους μνημονεύειν τε συγχωρεῖν τόν ἰδόντα,
ἵνα μή φάγῃ νήπιος τροφήν ἀνδρῶν τελείων
καί παρ' εὐθύ διαρραγῇ ἢ βλαβῇ καί ἐμέση.
Ἐκτοτε οὖν χειραγωγεῖ, ἐνισχύει, διδάσκει
δεικνυμένη καί φεύγουσα, ὅτε χρήζομεν ταύτης
οὐχ ὅταν ἡμεῖς θέλωμεν – τοῦτο γάρ τῶν τελείων ,
ἀλλ' ὅταν ἀπορήσωμεν καί ἐκλυθῶμεν ὅλως,
ἔρχεται εἰς βοήθειαν, ἀνατέλλει μακρόθεν

καί ταύτην ἐν καρδίᾳ μου ποιεῖ αἰσθάνεσθαί με.
Θροοῦμαι, περισφίγγομαι κρατῆσαι ταύτην θέλων
καί νύξ τά πάντα καί κεναί αἰ ἀθλίαί μου χεῖρες.
Πάντων ἐπιλανθάνομαι καί κάθημαι καί κλαίω
μή ἐπελπίζων ἄλλοτε ταύτην οὕτως ιδέσθαι.
Ὅτε θρηνήσω δέ πολλά καί παύσασθαι θελήσω
τότε ἐλθοῦσα μυστικῶς κρατεῖ τῆς κορυφῆς μου
καί συγχέομαι δάκρυσιν ἀγνοῶν τίς ὑπάρχει
καί καταυγάζει μου τόν νοῦν φωτί γλυκεῖω σφόδρα.
Ὅταν δέ γνῶ ἥτις ἐστίν, ἀφίπταται συντόμως
καταλιποῦσά μοι τό πῦρ τοῦ θεοῦ αὐτῆς πόθου,
ὃ γελᾶν οὐκ ἀφήσιν ἢ πρός ἀνθρώπους βλέπειν,
(127) οὐδέ πόθον εἰσδέξασθαι τινός τῶν ὀρωμένων.
Κατά μικρόν ἀνάπτεται, ὑπομονῇ φυσᾶται
καί φλόξ μεγάλη γίνεται οὐρανοῦς δρασσομένη
ταύτην σβέννυσιν ἄνεσις, περισπασμός οἰκείων
καί μέριμνα βιωτικῶν, ἐν ἀρχῇ γάρ τυγχάνει.
Ἄνακαλεῖται σιωπὴν καί μῖσος πάσης δόξης
τό κυλινδεῖσθαι ἐπί γῆς καί πατεῖσθαι ὡς κόπρον
ἐπί τούτοις γάρ τέρπεται καί συμπαρεῖναι θέλει,
ταπεινώσιν διδάσκουσα τήν πάντα δυναμένην.
Ὅταν οὖν ταύτην κτήσωμαι ταπεινός γένωμαι,
τότε ὑπάρχει σύν ἐμοί ἀχώριστος κάκεῖνη
ὀμιλεῖ μοι, φωτίζει με, βλέπει με, ἦν καί βλέπω.
Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐστίν, ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει,
ἐρμηνεύει μοι τάς γραφάς καί προστιθεῖ μοι γινῶσιν,
μυστήρια διδάσκει με, ἅ λαλεῖν οὐκ ἰσχύω,
ἐκ τοῦ κόσμου δεικνύει μοι πῶς αὕτη ἦρπασέ με
καί ἐλεεῖν προστάσσει μοι πάντας τούς ἐν τῷ κόσμῳ.
Τοῖχοι οὖν με συνέχουσι καί σώματι κρατοῦμαι
καί ἔξω τούτων ἀληθῶς εἰμί, μή ἀπιστήσης!
Κτύπων οὐκ ἐπαισθάνομαι, φωνάς δέ οὐκ ἀκούω,
οὐδέ φοβοῦμαι θάνατον, παρήλθον γάρ καί τοῦτον.
Θλίψιν οὐκ οἶδα, τί ἐστίν, κἄν πάντες με λυπῶσιν
αἰ ἡδοναί πικρία μοι, φεύγουσι πάντα πάθη,
καί φῶς ὀρῶ διά παντός ἐν νυκτί καί ἡμέρα.
Ἡμέρα νύξ μοι φαίνεται καί νύξ ἡμέρα ἔστιν,
καί ὑπνῶσαι οὐ βούλομαι, ζημία γάρ μοι τοῦτο.
Ὅταν δέ πάντα τά κακά περικυκλώσωσί με
καί τῷ δοκεῖν καθέλξωσι καί κατισχύσωσί μου,
ἔξω πάντων εὐρίσκομαι σύν αὐτῇ αἴφνης τότε,
χαροπιῶν καί λυπηρῶν καί ἡδονῶν τοῦ κόσμου

(128) ἔπαπολαύω τῆς χαρᾶς τῆς ἀρρήτου καί θείας,
 κάλλους αὐτῆς κατατρυφῶ, συχνῶς ἀσπάζομαι ταύτην,
 καταφιλῶ καί προσκυνῶ, χάριν ἔχω μεγάλην
 τοῖς ἐμέ προξενήσασιν ἰδεῖν, ἦνπερ ἐπόθουν,
 καί τοῦ ἀφράστου μετασχεῖν φωτός καί φῶς γενέσθαι
 καί κοινωνῆσαι τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς ἀπ' ἐντεῦθεν
 καί κτήσασθαι τόν χορηγόν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
 καί γενέσθαι ἀνελλιπῆς ψυχικῶν χαρισμάτων.
 Τίς με πρός ταῦτα τά καλά ὠδήγησεν ἐλκύσας,
 τίς ἐκ βυθοῦ ἀνήγαγε κοσμικῆς με ἀπάτης;
 Τίς ἀπεχώρισε πατρός καί ἀδελφῶν καί φίλων,
 συγγενῶν τε καί ἡδονῶν καί τῆς χαρᾶς τοῦ κόσμου;
 Τίς μοι ὑπέδειξεν ὁδόν μετανοίας καί πένθους,
 ὅθεν ἡμέραν εὐρηκα, τήν μή ἔχουσαν τέλος;
 Ἄγγελος ἦν, οὐκ ἄνθρωπος ἄνθρωπος δ' ὅμως πέλει
 παρ' οὗ κόσμος ἐμπαίζεται καί ὁ δράκων πατεῖται,
 καί τρέμουσιν οἱ δαίμονες τούτου τήν παρουσίαν.
 Πῶς σοι ἐξείπω, ἀδελφέ, ἃ εἶδον ἐν Αἰγύπτῳ
 θαυμάσια καί τέρατα παρ' αὐτοῦ γεγονότα;
 Ἐν τέως τοῦτο λέξω σοι, οὐ γάρ δύναμαι πάντα.
 Κατήλθε γάρ καί εὐρέ με δοῦλον καί παροικοῦντα
 καί εἶπε· Δεῦρο, τέκνον μου, πρός Θεόν σε ἀπάξω!
 Ἐγὼ δέ εἶπον πρός αὐτόν ἐκ πολλῆς ἀπιστίας·
 Καί τί σημεῖον δείξεις μοι, ἵνα με βεβαιώσης,
 ὅτι αὐτός με δύνασαι ῥύσασθαι ἐξ Αἰγύπτου
 καί ἀφαρπάσαι τῶν χειρῶν Φαραώ τοῦ δολίου,
 μήπως ἀκολουθήσας σοι μειζόνως κινδυνεύσω;
 Πῦρ, ἔφη, μέγα ἀναψον καί ἴν' εἰσέλθω μέσον,
 καί ἄν μή μείνω ἀφλεκτος, μή μοι ἀκολουθήσης!
 Ὁ λόγος με ἐξέπληξε, τό κελευσθέν ἐποίουν.
 (129) καί ἡ φλόξ διανήπτετο, καί αὐτός ἔστη μέσος,
 ἀσινῆς καί ἀλώβητος κάμῃ προσεκαλεῖτο.
 Φοβοῦμαι, ἔφην, Δέσποτα, ἀμαρτωλός τυγχάνω!
 Ἐξῆλθεν, ἦλθε πρός ἐμέ καί κατησπάσατό με·
 Τί ἐφοβήθης, εἶπέ μοι, τί δειλιᾶς καί τρέμεις;
 Μέγα τό θαῦμα καί φρικτόν, μείζονα τούτου ὄψει.
 Ἐξέστην, εἶπον, Κύριε, ἐγγίζειν οὐ τολμῶ σοι
 οὐδέ φανῆναι τοῦ πυρός τολμηρότερος θέλω·
 καί γάρ ὁρῶ σε ἄνθρωπον ὑπέρ ἄνθρωπον ὄντα
 καί οὐδέ βλέπειν σε τολμῶ, ὃν τό πῦρ ἐσεβάσθη.
 Ἐγγύτερόν με ἤγαγεν, ἐνηγκαλίσαστό με
 καί πάλιν κατεφίλησε φιλήματι ἀγίῳ

καί αὐτός ὄλος ἐμύρισεν ὁσμὴν ἀθανασίας.
Ἐπίστευσα, ἠγάπησα ἀκολουθῆσαι τούτῳ
καί δοῦλος ἐπεπόθησα τούτου μόνου γενέσθαι.
Ὁ Φαραώ ἐκράτει με, οἱ δεινοὶ ἐργοδοταί
τὴν πλίνθον καὶ τὰ ἄχυρα ἠνάγκαζον φροντίζειν
μόνος οὐκ ἴσχυον φυγεῖν, οὐδέ γάρ εἶχον ὄπλα.
Μωσῆς ἐλάλει τῷ Θεῷ ποιῆσαι τό συμφέρον
Θεός μαστίζει Αἴγυπτον πληγαῖς δεκαπλασίοις,
καί οὐκ ἐκάμφθη Φαραώ οὐδέ ἀπέλυσέ με
καί δή πρεσβεύει ὁ πατήρ, καί Θεός ὑπακούει
καί λέγει τῷ θεράποντι λαβεῖν ἐκ τῆς χειρός με
καί ὑπισχνεῖται μεθ' ἡμῶν συμπορεύεσθαι ἅμα,
τοῦ Φαραῶ λυτρούμενος καί τῶν κακῶν Αἰγύπτου,
καί θάρσος ἐνεποίησεν εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν
καί τόλμαν ἐχαρίσατο, Φαραῶ μή φοβεῖσθαι.
Οὕτω δὴ καὶ ἐποίησεν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐργάτης
ἐκράτησέ μου τῆς χειρός προπορευόμενός μου
καί οὕτως ἀπηρξάμεθα τὴν ὁδὸν διανύειν.
(130) Κύριε, δός μοι σύνεσιν πρεσβεΐαις τοῦ πατρός μου
καί λόγον, διηγήσασθαι θαυμάσια χειρός σου,
ἃ ἐξιργάσω δι' ἐμέ, τόν ἄσωτον καί πόρνον,
διὰ χειρός τοῦ δούλου σου ἐξάγων ἐξ Αἰγύπτου.
Ἔγνω τὴν ἀναχώρησιν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου,
ὡς ἐνός κατεφρόνησε καὶ αὐτός οὐκ ἐξῆλθεν,
ἀλλὰ δούλους ἀπέστειλεν, οὓς ὑποσπόνδους εἶχεν.
Κατέδραμον, κατέλαβον ἐν ὁρίοις Αἰγύπτου,
πάντες ἐστράφησαν κενοί, πάντες συντετριμμένοι
ξίφη αὐτῶν κατέκλασαν, ἐκένωσαν τὰ βέλη,
αἱ χεῖρες ἐξελύθησαν καθ' ἡμῶν ἐνεργοῦσαι,
καὶ ἡμεῖς διεμείναμεν μηδὲν ἀδικηθέντες.
Ὁ στῦλος ἦπτε τοῦ πυρός, παρῆν καὶ ἡ νεφέλη,
καὶ μόνοι διηρχόμεθα ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ,
μέσον ληστῶν, μέσον πολλῶν ἐθνῶν καὶ βασιλέων.
Ἔμαθε καὶ ὁ βασιλεὺς λαοῦ αὐτοῦ τὴν ἥτταν,
ἐμάνη καὶ ἠγήσατο μεγάλην ἀτιμίαν
παρὰ ἐνός ἐμπαίζεσθαι καὶ νικᾶσθαι ἀνθρώπου.
Ἔξευξεν ἄρματα αὐτοῦ καὶ τόν λαόν ἐπῆρε
καὶ κατεδίωξεν αὐτός καυχώμενος μεγάλα.
Ἦλθε καὶ μόνον εὗρέ με κείμενον ἐκ τοῦ κόπου,
(ἠγγρύπνει δέ ὁ Μωϋσῆς καὶ Θεῷ προσωμίλει),
προσέταξε δεθῆναί μου χεῖρας ἅμα καὶ πόδας
καὶ τῷ δοκεῖν ἐκράτουν με καὶ δεσμεῖν ἐπεχείρουν

ἐγὼ δ' ἐγέλων κείμενος καί εὐχῆ ὤπλιζόμενην
καί τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ πάντας ἀπεκρουόμενην,
καί μή τολμῶντες ἄψασθαι ἢ ἐγγύς μου γενέσθαι
πόρρωθέν που ἰστάμενοι ἐδόκουν ἐκφοβεῖν με,
πῦρ ταῖς χερσί κατέχοντες καῦσαι με προσηπεῖλουν·
μεγάλα τε ἐκραύγαζον καί κτύπους ἀπετέλουν
καί, ἵνα μή καυχῆσονται ὡς μέγα τι ποιοῦντες,
(131) εἶδόν με φῶς γενόμενον πρεσβείαις τοῦ πατρός μου
καί ἄφνω ὑπεχώρησαν ὁμοῦ κατησχυμένοι.
Ἐξῆλθεν ἐκ Θεοῦ Μωσῆς, εὖρέ με θαρσαλέον,
περιχαρῆ καί σύντρομον ἐκ τῆς θαυματουργίας.
Ἦρώτησε τί τό συμβάν, τό πᾶν αὐτῷ ἐξεῖπον,
καί ὅτι Φαραώ ἦν, βασιλεύς τῆς Αἰγύπτου,
παραγενόμενον νυνί μετά λαοῦ ἀπείρου
καί δῆσαί με οὐκ ἴσχυσεν, ἤθελε δέ με καῦσαι
καί πάντες φλόξ ἐγένοντο, οἱ μετ' αὐτοῦ ἐλθόντες,
καί κατ' ἐμοῦ ἐξέπεμπον πῦρ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν.
Καί ὅτι Φῶς ἰδόντες με γεγονότα εὐχαῖς σου
σκότος πάντες γεγόνασι καί μόνος εἰμί ἄρτι.
Βλέπε, ἀντεπεκρίθη μοι Μωσῆς, καί μή θαρρήσης,
μηδέ τά φανερά βλέπης, τά κρυφῆ φοβοῦ μάλλον!
Δεῦρο, φυγῆ χρῆσώμεθα! Οὕτω Θεός κελεύει,
καί πολεμήσει ὁ Χριστός ἀνθ' ἡμῶν Αἰγυπτίοις.
Ἄγωμεν, ἔφην, Κύριε, οὐ χωρισθήσομαι σου,
οὐ παραβῶ σου ἐντολήν, ἀλλά πάσας φυλαξῶ
ἀμήν.

ΙΘ'.

*Διδασκαλία σὺν θεολογία, ἐν ἧ καί περί ιερωσύνης ἅμα καί ἀπαθοῦς
θεωρίας. (132)*

Πῶς σου ἐξείπω, Δέσποτα, τά θαυμαστά καί ξένα,
πῶς λόγῳ διηγῆσομαι σῶν κριμάτων τά βάθη,
ἅ καθ' ἐκάστην ἐκτελεῖς ἐν ἡμῖν, τοῖς σοῖς δούλοις;
Πῶς παραβλέπεις ἄπειρα τῶν σφαλμάτων μου πλήθη
καί οὐ λογίζῃ, Δέσποτα, τὰς τῶν κακῶν μου πράξεις,
ἀλλ' ἐλεεῖς καί σκέπεις με καί φωτίζεις καί τρέφεις
ὡς ἐκπληροῦντα πάσας σου τὰς ἐντολάς, Σωτήρ μου;
Οὐ μόνον δέ με ἐλεεῖς, ἀλλά καί πλέον τούτου
καταξιοῖς ἐνώπιον τῆς σῆς παράστασθαί με

δόξης τε καί δυνάμεως καί τῆς μεγαλωσύνης·
 προσομιλεῖς μοι καί λαλεῖς λόγους ἀθανασίας
 τῷ ἀσθενεῖ καί ταπεινῷ καί τοῦ ζῆν ἀναξίω.
 Πῶς μου λαμπρύνεις τήν ψυχὴν, τήν κατεσπιλωμένην,
 καί φῶς αὐτὴν ἀποτελεῖς, ἄχραντόν τε καί θεῖον;
 Πῶς λαμπροφόρους ἐκτελεῖς τάς ἀθλίας μου χειρας,
 ἅς ἀμαρτῶν ἐμόλυνα μολυσμοῖς ἀμαρτίας;
 Πῶς ἀλλοιοῖς τὰ χεῖλη μου αἴγλη θεότητός σου,
 ἐξ ἀκαθάρτων ἄγια ταῦτα μετασκευάζων;
 Γλῶσσάν μου δέ τήν ῥυπαράν, Χριστέ, πῶς ἐκκαθαίρεις
 καί μασησῶν τῆς σῆς σαρκός σου μέτοχον ἐργάζῃ;
 Πῶς καί ὄραν με ἀξιοῖς καί παρ' ἐμοῦ ὄρασθαι
 καί ταῖς χερσί μου, ὁ κρατῶν τά σύμπαντα, κρατεῖσθαι,
 ὁ πᾶσιν ἀθεώρητος τάξεσιν οὐρανίαις
 (133) καί τῷ Μωσῇ ἀπρόσιτος, τῷ ἐν προφήταις πρώτῳ;
 Οὐ γάρ ἰδεῖν τό πρόσωπον τό σόν κατηξιώθη,
 οὐδ' ἐν ἀνθρώποις ἄλλοις τις, ἵνα μή ἀποθάνῃ.
 Σέ οὖν τόν ἀκατανόητον, σέ τόν ἄφραστον μόνον,
 σέ τόν ἀχώρητον παντί καί ἀπρόσιτον πᾶσι,
 πῶς καί κρατεῖν τε καί φιλεῖν καί ὄραν καί ἐσθίειν
 καί ἔχειν ἐν καρδίᾳ μου, Χριστέ, καταξιῶμαι
 καί διαμένω ἀφλεκτος χαίρων ἅμα καί τρέμων
 καί ἀνυμνῶν σου τήν πολλήν, Χριστέ, φιλανθρωπίαν;
 Οἱ οὖν τυφλοὶ καί σαρκικοί, οἱ μή γινώσκοντές σε,
 ἀναισθητοῦντες, μᾶλλον δέ τήν ἰδίαν δεικνύντες
 ἀσθένειαν καί σκότωσιν καί τῶν καλῶν ἀπάντων,
 Σωτήρ μου, ἀποστέρησιν, πῶς τολμῶσι τοῦ λέγειν·
 Τί δέ καί χρήζει ἄνθρωπος ἱερωσύνην ἔχειν,
 ἐάν μή ἐν τῶν τριῶν τύτων κερδάνῃ·
 ἢ τήν τροφήν τοῦ σώματος ἢ πορισμόν χρυσίου
 ἢ θρόνον ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐπισκοπῆς πλουσίας;
 Ὡ σκότους, ὦ πωρώσεως, ὦ πτωχείας ἐσχάτης,
 ὦ ἀθλιότητος πολλῆς, ὦ ἀγνοίας μεγάλης,
 ὦ γενητῶν τε καί κενῶν ματαίων ὀνομάτων,
 ὦ τόλμης, ὦ φρονήματος Ἰούδα τοῦ προδότου!
 Ὡς γάρ ἐκείνῳ τά φρικτά τοῦ δεσποτικοῦ δείπνου
 καί τοῦ ἀχράντου σώματος εἰς οὐδέν ἐλογίσθη,
 ἀλλά κρεῖσσον ἠγήσατο ἀργύρια ὀλίγα,
 οὕτω καί οὕτοι τά φθαρτά τῶν ἀφθάρτων καί θείων
 προτιμῶντες ἐκλέγονται τήν ψυχικὴν ἀγχόνην.
 Εἵπατέ μοι, ὦ μάταιοι, εἰ ἐπίστασθε τοῦτο!
 Τίς τόν Χριστόν κτησάμενος ἐτέρου πλέον χρήζει

τινός ἄρα τῶν ἀγαθῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος;
 Τίς τήν χάριν τοῦ Πνεύματος ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ
 οὐχὶ Τριάδα τήν σεπτὴν ἐν αὐτῷ κατοικοῦσαν
 (134) κέκτηται, τήν φωτίζουσαν καὶ Θεὸν ἐκτελοῦσαν;
 Τίς δέ Θεός γενόμενος χάριτι τῆς Τριάδος
 καὶ δόξης καταξιωθείς τῆς ἄνω τε καὶ πρώτης,
 πλέον τι ἐννοήσειεν ἐνδοξότερον ἄρα
 τοῦ λειτουργεῖν τε καὶ ὄραν τήν ἀνωτάτω φύσιν,
 τήν πανουργόν, τήν ἄφραστον, τήν ἀπρόσιτον πᾶσιν;
 Ἦ τίνος ἐπιθυμήσειε λαμπροτέρου ἐν βίῳ,
 τῷ τε τούτῳ, λογίσθητι, τῷ ὀλιγοχρονίῳ,
 ἢ τῷ ἄλλῳ, μοί νόησον, τῷ μὴ ἔχοντι τέλος;
 Εἰ ἦδεις τό κρυπτόμενον βάθος τῶν μυστηρίων,
 οὐκ ἄν με κατηνάγκαζες ταῦτα λαλεῖν ἢ γράφειν.
 Φρίττω γάρ εὐλαβούμενος ἐγχαράττων τά θεῖα
 καὶ γράμμασι σκιαγραφῶν τά ἀπόρρητα πᾶσιν.
 Εἰ ἐθεάσω τόν Χριστόν, εἰ ἔλαβες τό Πνεῦμα
 καὶ προσηνέχθης τῷ Πατρὶ διὰ τούτων τῶν δύο,
 γινώσκεις εἶχες ἅ λαλῶ καὶ ἅ σοι ἐξηγοῦμαι,
 καὶ ὅτι μέγα καὶ φρικτόν καὶ ἐπέκεινα πάσης
 δόξης τε καὶ λαμπρότητος, ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας,
 πλούτου τε καὶ δυνάμεως καὶ πάσης βασιλείας
 τό λειτουργεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίας συνειδήσει
 τῇ καθαρᾷ καὶ Ἁγίᾳ καὶ ἀχράντῳ Τριάδι.
 Μὴ γάρ μοι εἵπης σώματος τήν ἀναμαρτησίαν
 καί, ὣν τό βάθος οὐ νοεῖς, παράξης μαρτυρίας,
 ἀλλ' ἄπερ εἶπεν ὁ Θεός διὰ τῶν Ἀποστόλων
 καὶ Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, τοῦ πυρίνου τήν γλῶτταν,
 καὶ Χρυσοστόμου τε πατρός τὰς ἀπλᾶς μαρτυρίας
 καὶ Γρηγορίου τοῦ καλῶς ταῦτα θεολογοῦντος
 ἄκουσον καὶ πιστώθητι, ποταπὸν χρή ὑπάρχειν
 τόν λειτουργοῦντα τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων!
 Καί ἐκ τῆς καταξιώσεως καὶ ἐκ τῆς ἀρετῆς σου
 ἔχεις τοῦ ἀξιώματος τό μέγεθος θαυμάσαι.
 (135) Μὴ πλανηθῆτε, ἀδελφοί, μὴ τολμήσητε ὄλως
 ἄψασθαι ἢ προσελθεῖν τό ἀπροσίτῳ φύσει.
 Ὅς γάρ οὐκ ἀποτάζεται κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ
 καὶ τήν ψυχὴν ἀρνήσεται τήν ἑαυτοῦ καὶ σῶμα
 καὶ ὄλος γένηται νεκρός ταῖς αἰσθήσεσι πάσαις
 μηδέν προσβλέπων ἐμπαθῶς τῶν ἡδέων τοῦ βίου,
 μηδενός ὄλως ἐπιθυμῶν τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων
 μηδέ ἐνηδυνόμενος λόγοις τισίν ἀνθρώπων,

ὄς οὐ κωφός τε καὶ τυφλός γένηται τοῖς τοῦ κόσμου
πράγμασί τε καὶ ἤθεσι, πράξεσί τε καὶ λόγοις
ὄρων μὲν ὅσα ὀφθαλμός φύσει ὄραν ἰσχύει,
μηδὲν δὲ ἔνδοθεν ἔων εἰσελθεῖν ἐν καρδίᾳ
καὶ τύπους τούτων καὶ μορφάς ἀνιστορεῖσθαι ταύτην
ἀκούων δ' ὅσα ἀκοή δέχεται ἀνθρωπίνη,
καὶ μένων ὥσπερ ἄψυχος καὶ ἀναίσθητος λίθος,
μὴ ἠχὴν, μὴ τὴν δύναμιν τῶν φωνῶν μεμνημένος,
οὐ δύναται τὴν μυστικὴν καὶ ἀναίμακτον θύειν
θεῶ θυσίαν καθαρῶς τῷ καθαρῷ τὴν φύσιν.
Ἵταν γὰρ ταῦτα αἰσθηθῆ ποιεῖν ἐν ἀληθείᾳ,
ἀπεχωρίσθη τοῦ παντός κόσμου καὶ τῶν τοῦ κόσμου
καὶ γνώσει καὶ πιστεύσει μοι, ἅ μέλλω πάλιν γράφειν.
Τὸν ἀέρα τὸν σκοτεινόν, ὃν Δαυὶδ τεῖχος λέγει
καὶ θάλασσαν ὠνόμασαν τοῦ βίου οἱ Πατέρες,
ὑπερέβη, ἐπέρασεν, εἰσῆλθεν εἰς λιμένα,
ἐν ᾧ πᾶς ὁ γενόμενος πᾶν ἀγαθὸν εὕρισκει.
Ἐκεῖ γὰρ ὁ παράδεισος, ἐκεῖ ζωῆς τό ξύλον,
ἐκεῖ ὁ ἄρτος ὁ γλυκύς, ἐκεῖ πόμα τό θεῖον,
ἐκεῖ ὁ ἀνεξάντλητος πλοῦτος τῶν χαρισμάτων.
Ἐκεῖ ἡ βᾶτος καίεται μὴ καταφλεγόμενη
καὶ τῶν ποδῶν μου λύονται πέδιλα εὐθέως·
(136) ἐκεῖ θάλασσα ρήγνυται καὶ διέρχομαι μόνος
καὶ ὄρω ἐν τοῖς ὕδασι ἐχθρούς ποντιζομένους·
ἐκεῖ τό ξύλον θεωρῶ ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ
βαλλόμενον καὶ τὰ πικρά πάντα μεταποιῶνται·
ἐκεῖ τὴν πέτραν βλύζουσιν μέλι ἐκαρπωσάμην
καὶ ἡ ψυχὴ μου ἔκτοτε θλίψεως οὐ μετέσχεν·
ἐκεῖ εὕρηκα τὸν Χριστόν, τὸν παροχέα τούτων,
καὶ ἠκολούθησα αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου·
ἐκεῖ τό μάννα ἔφαγον καὶ ἄρτον τῶν Ἀγγέλων
καὶ οὐδενός ἐπεθύμησα τῶν ἀνθρωπίνων ἔτι·
ἐκεῖ τὴν ράβδον Ἀαρῶν τὴν ξηρὰν ἐξανθοῦσαν
εἶδόν τε καὶ ἐθαύμασα Θεοῦ τερατουργίας·
ἐκεῖ τὴν στεῖρὰν μου ψυχὴν εἶδον καρποφοροῦσαν
καὶ πῶς τό ξύλον τό ξηρόν ποιεῖ καρπὸν ὠραῖον·
ἐκεῖ τὴν βορβορώδη μου καὶ ἄσωτον καρδίαν
ἐθεασάμην καθαρὰν καὶ ἀγνήν καὶ παρθένον
καὶ τό· Χαῖρε, ἀκούουσαν, ἡ κεχαριτωμένη,
μετά σοῦ γάρ ὁ Κύριος καὶ ἐν σοὶ εἰς αἰῶνας!
Ἐκεῖ τό· Νίψαι, ἤκουσα, κολυμβήθρα δακρύων!
καὶ ποιήσας ἐπίστευσα καὶ ἀνέβλεψα αἴφνης·

ἐκεῖ ἐτάφην μνήματι ταπεινώσει τελεία,
καί παρεγένετο Χριστός ἀμετρήτῳ ἔλεει
καί λίθον ἦρε τόν βαρύν ἐκεῖθεν τῶν κακῶν μου
καί εἶπε· Δεῦρο, ἔξελθε ὡς ἐκ τάφου τοῦ κόσμου!
Ἐκεῖ, πῶς ἔπαθεν, εἶδον, ἀπαθῶς ὁ Θεός μου
καί πῶς νεκρός ἐγένετο ἀθάνατος ὑπάρχων
καί ἀνέστη τοῦ μνήματος μή λύσας τὰς σφραγίδας.
Ἐκεῖ τήν μέλλουσαν εἶδον ζωὴν καί ἀφθαρσίαν,
(137) ἦν ὁ Χριστός χαρίζεται τοῖς αὐτόν ἐκζητοῦσι,
καί βασιλείαν οὐρανῶν οὖσαν ἐντός μου εὖρον,
ἦτις ὑπάρχει ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Πνεῦμα,
θεότης ἀδιαίρετος ἐν τρισὶ τοῖς προσώποις,
ἦν οἱ μή προτιμήσαντες ἀντί παντός τοῦ κόσμου
καί δόξαν ἠγησάμενοι καί τιμὴν τε καί πλοῦτον
τό προσκυνεῖν, τό λειτουργεῖν καί παρίστασθαι μόνον
ἀνάξιοι τυγχάνουσι καί τῆς ἀχράντου θεᾶς
καί τῆς τρυφῆς καί τῆς χαρᾶς καί τῶν καλῶν ἀπάντων,
ᾧ οὐ μή μεταλάβωσι μετάνοιαν μή σχόντες,
εἰ μή πάντα ὡς εἶπομεν, γένωνται διδαχθέντες
καί πάντα πράξωσι σπουδῇ, ἃ εἶπεν ὁ Θεός μου,
καί τότε μόλις τις πολλῶ φόβῳ καί εὐλαβείᾳ,
εἰ ὁ Θεός κελεύσειεν, ἀπτέσθω τῶν ἀψαύστων.
Οὐδέ γάρ πᾶσιν ἔξεστι λειτουργεῖν τοῖς τοιούτοις,
ἀλλ' εἰ καί πᾶσαν δέξεται τοῦ Πνεύματος τήν χάριν
καί καθαρὸς ἀπό μητρὸς ὑπάρχει ἀμαρτίας,
εἰ μή Θεοῦ κελεύσῃ καί ἐκλογῇ ἐκείνου,
πληροφοροῦντος τήν αὐτοῦ ψυχὴν ἐλλάμψει θεία
καί ἐμπυρίζοντος αὐτὴν πόθῳ θείας ἀγάπης,
οὐκ ἂν δοκῇ μοι εὐλογον ἱεουργεῖν τὰ θεῖα
καί τῶν ἀψαύστων καί φρικτῶν ἄπτεσθαι μυστηρίων,
οἷς πρέπει δόξα καί τιμὴ καί προσκύνησις πᾶσα
νῦν καί αἰεὶ διὰ παντός, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Κ'.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογίᾳ καὶ περὶ δωρεᾶς καὶ μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου. (138)

Ἵφθης δι' ἐμέ ἐπὶ γῆς ἐκ Παρθένου,
ὁ πρό αἰώνων ἀόρατος ὑπάρχων,
καί σὰρξ ἐγένου καὶ ἄνθρωπος ἐδείχθης,

ὁ ἀπροσίτω φωτί ἐνειλημμένος,
καί περιγραπτός τοῖς πᾶσιν ἐνομίσθης,
ὁ παντάπασιν ἀχώρητος ὑπάρχων,
ὄν οὐκ ἰσχύει λόγος ἅπας ἐκφράσαι,
νοῦς δέ βιαζόμενος δράσεται πόθῳ
καί κρατεῖν οὐ δύναται συστελλόμενος φόβῳ
καί πάλιν ζητεῖ καιόμενος τὰ ἔνδον,
φαντασθεῖς δέ σου βραχὺ τῆ λαμπηδόνι
τρόμῳ ἀποπέμπεται καί χαρᾶ χαίρει.
Στέγειν γάρ οὐ δύναται φύσις ἀνθρώπων
ὄλον σε τρανῶς καθορᾶν, τόν Χριστόν μου,
εἰ καί ὄλον σε πιστεύομεν λαμβάνειν
ἐκ τοῦ Πνεύματος, οὗ διδῶς, ὁ Θεός μου,
καί τῶν ἀχράντων αἵματος καί σαρκός σου,
ᾧ κοινωνοῦντες σε κρατεῖν καί ἐσθίειν
ἀδιαιρέτως, Θεέ, ὁμολογοῦμεν
καί ἀσυγχύτως· οὐ γάρ μεταλαμβάνεις
φθορᾶς ἢ ρύπου, ἀλλ' ἐμοί μεταδίδως
τῆς σῆς ἀφθάρτου καθαρότητος, Λόγε,
(139) καί ἀποπλύνεις τόν ρύπον τῶν κακῶν μου
καί ἐκδιώκεις ζόφον ἁμαρτιῶν μου
καί τῆς καρδίας καθαίρεις μου τό αἴσχος
καί τῆς κακίας ἐκλεπτύνεις τό πάχος
καί φῶς ποιεῖς με, τόν πρὶν ἐσκοτισμένον,
καί ὠραῖόν με κατ' ἄμφω ἀπεργάζῃ
αἴγλη περιλάμπεις με ἀθανασίας
καί ἐκπλήττομαι καί καίομαι τὰ ἔνδον
ἐπιθυμῶν σε αὐτόν προσκυνῆσαι.
Ὅτε δέ τοῦτο ἐνθυμηθῶ ὁ τάλας,
ὦ τοῦ θαύματος, ἐν ἐμοί σε εὐρίσκω
καταμένοντα, κινούμενον, λαλοῦντα
καί ἄφωνόν με τότε ἀποτελοῦντα
τῆ καταπλήξει δόξης τῆς ἀπροσίτου.
Θάμβος οὖν συνέχει με καί ἀπορία,
ὅτι τόν πάντα συνέχοντα παλάμη
συνεχόμενον ἐν καρδίᾳ μου βλέπω.
Ἄλλά τί σου, Χριστέ μου, τό ξένον τοῦ ἐλέους,
τίς ἡ ἄπειρος συγκατάβασις, Λόγε;
Τί πρὸς τὴν ἐμήν ἐλήθυθας πτωχείαν,
πῶς καί εἰσῆλθες εἰς ρυπῶσαν οἰκίαν,
ὁ ἀπροσίτω οἰκῶν φωτί, Θεέ μου;
Πῶς δέ καί τηρεῖς ἀκατάφλεκτον ταύτην,

πῦρ ὑπάρχων ἄστεκτον φύσει βροτεία;
Τί δέ ποιήσω ἄξιόν σου τῆς δόξης
καί τί εὐρήσω πρὸς τοσαύτην ἀγάπην;
Τί σοι προσάξω, τῷ τοιαύτῃ με δόξῃ
καί τιμῇ δοξάσαντι, τόν ἀνάξιον;
Ἵν γάρ ἄνθρωποι βλέπειν ἀπαξιούσιν,
ἀλλ' οὐδέ λαλεῖν οὐδέ συνεστιᾶσθαι
ὄλως ἐμοί βούλονται τῷ παναθλίῳ,
σύ ὁ πνοῖν ἄπασαν τρέφων καί φύσιν,
(140) ὁ τοῖς Σεραφεῖμ ἀπρόσιτος ὑπάρχων,
ὁ πάντων κτίστης, ποιητής καί δεσπότης
οὐ μόνον ὄραξ καί λαλεῖς μοι καί τρέφεις,
ἀλλά καί τήν σὴν οὐσιωδῶς μοι σάρκα
κατηξίωσας καί κρατεῖν καί ἐσθίειν
καί τό αἷμά σου τό πανάγιον πίνειν,
ὃ ἐξεχύθη δι' ἐμέ σου σφαγέντος.
Διάκονόν τε καί λειτουργόν καί μύστην
τούτων με κατέστησας, ὄνπερ γινώσκεις,
ὁ πάντα εἰδῶς, πρὶν ποιήσεις αἰῶνας
καί πρὶν παράξεις τι τῶν μή βλεπομένων
- τά γάρ ὄρατά ὕστερον συνεστήσω ,
τόν ἁμαρτωλόν, ἄσικτον, τόν τελώνην,
ληστήν, φονέα ἐμαυτοῦ γεγονότα,
ψεύστην τῶν καλῶν, ἐργάτην ἀνομίας
καί πασῶν τῶν σῶν ἐντολῶν παραβάτην.
Σύ οὖν ἀληθῆ ταῦτα εἶναι γινώσκεις·
πῶς ἐνώπιον ὀφθῶ σου, ὦ Χριστέ μου,
πῶς δέ τῇ σῇ πλησιάσω τραπέζῃ;
Πῶς τοῦ ἀχράντου σώματός σου κρατήσω,
ὁ χειῖρας ἔχων πάντη ἐπιλωμένας;
Πῶς ὑμνήσω σε, πῶς ἄλλοις μεσιτεύσω
μή ἔχων ἐκ πίστεως καί καλῶν ἔργων
τήν πρὸς σέ ἀγάπην καί παρρησίαν,
ἀλλ' ὑπόχρεως αὐτός ὢν, ὡσπερ οἶδας,
πολλῶν ταλάντων, πολλῶν ἀνομημάτων;
Ὁ νοῦς ἀπορεῖ, ἡσθένησεν ἡ γλῶσσα
καί λόγος οὐδεὶς εὐρίσκεται μοι, Σῶτερ,
τά σά ἐξαιρεῖν ἀγαθότητος ἔργα,
ἃ ἐποίησας εἰς ἐμέ τόν σόν δοῦλον.
(141) Φλέγονται δέ μου ὡς ἐκ πυρός τά ἔνδον
καί οὐ δύναμαι σιωπῶν ὑποφέρειν

τό μέγα βάρος τῶν πολλῶν δωρεῶν σου.
Ὅ τὰ στρουθία φωναῖς λαλεῖν ποιήσας
δώρησαι κάμοι λόγον, τῷ παναθλίῳ,
ἵνα τοῖς πᾶσιν ἐγγράφως καί ἀγράφως
διηγήσωμαι, ἃ εἰς ἐμέ εἰργάσω
διά ἔλεος ἄπειρον, ὁ Θεός μου,
καί διά μόνην τήν σήν φιλανθρωπίαν.
Καί γάρ ὑπέρ νοῦν φρικτά τε καί μεγάλα
πέλουσιν, ἄπερ παρέσχες μοι τῷ ξένῳ,
τῷ ἀμαθεῖ, τῷ πτωχῷ, τῷ ἀπαρρησιάστῳ,
τῷ ἀπό παντός ἀπερριμένῳ ἀνθρώπου.
Γονεῖς οὐ προσεῖχόν μοι φυσικῇ τῇ ἀγάπῃ,
οἱ ἀδελφοί καί φίλοι μου πάντες ἐνέπαιζόν μοι,
ἀγαπᾶν γάρ με λέγοντες ἐψεύδοντο εἰς ἅπαν.
Οἱ συγγενεῖς, οἱ ἔξωθεν, οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου
τοσοῦτόν με ἀπεστρέφοντο καί ἠνείχοντο βλέπειν,
ὅσον συναπολέσαι με ταῖς αὐτῶν ἀσεβείαις.
Πολλάκις ἐπεθύμησα δόξης ἀναμαρτήτως
καί οὐπω ταύτην εὔρηκα ἐν τῷ παρόντι βίῳ·
ἡ δόξα γάρ ἡ κοσμική, καθὼς ἐβεβαιώθην,
καί δίχα ἄλλης πράξεως ἀμαρτία τυγχάνει.
Ποσάκις ἐπεθύμησα ἀνθρώπους ἀγαπᾶν με
καί ἔχειν οικειότητος πρὸς αὐτούς παρρησίαν,
καί οὐδεὶς μου ἠνέσχετο τῶν ἀγαθῶν φρονούντων·
ἄλλοι δέ μᾶλλον ἠθελον βλέπειν με καί γνωρίζειν,
ἐγὼ δέ τούτους ἔφευγον ὡς τῶν κακῶν ἐργάτας.
Ταῦτα οὖν πάντα, Δέσποτα, καί ἄλλα τούτων πλείω,
ἃ οὐδέ λέγειν εὐπορῶ, οὐδ' ἀπομνημονεύειν,
σύ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον, προνοῶν ἀπειργάσω,
ἵνα ἐλκύσης ἐκ βυθοῦ καί κοσμικοῦ με σκότους
(142) καί τῆς ἀπάτης, τῆς δεινῆς, τῶν τοῦ βίου ἠδέων.
Οἱ ἀγαθοί με ἔφευγον διά τό ἔξω σχῆμα,
τούς δέ φαύλους ἐξέφευγον οἰκεία προαιρέσει·
ἠγάπων γάρ, ὡς εἴρηται, δόξαν καί πλοῦτον κόσμου
καί φαντασμόν ἐνδύματος καί βλακευμάτων ἦθη.
Οὐκ οἶδα δέ τί φθέγξομαι, οὐκ οἶδα τί σοι εἴπω·
φοβοῦμαι γάρ καί τό λαλεῖν καί γράφειν τά τοιαῦτα,
μή περιπέσω τοῖς ἐμοῖς λόγοις καί ἀμαρτήσω,
καί ἔσται ἀνεξάλειπτον τό ψευδῶς γεγραμμένον.
Ὅταν προσεκαλεῖτό με εἰς ἔργα τις μανίας
καί ἀμαρτίας, ἀληθῶς, τοῦ πλάνου κόσμου τούτου,
ἔσωθεν ἡ καρδιά μου συνελέγετο ὅλη

καί ὡσπερ κατεκρύπτετο ἑαυτὴν αἰδουμένη,
συνεχομένη ἀφανῶς πάντως χειρὶ σου θεία.
Καί τά μὲν ἄλλα ἅπαντα ἠγάπων τά τοῦ βίου,
ὅσα τε ὄψιν τέρπουσι καί λεαίνουσι λάρυγγα
καί σῶμα καλλωπίζουσι, τό φθειρόμενον τοῦτο.
Τάς πράξεις δέ τάς μυσσάρας καί ἀσελεγεῖς ὀρέξεις
σύ δὴ ἐκ τῆς καρδίας μου ἀπήλειψας, Θεέ μου,
καί μῖσος ἐνεποίησας πρὸς ταῦτα τῆ ψυχῆ μου·
εἰ καί τῆ προαιρέσει μου προσεκέιμην ἐν τούτοις,
καί ὄρεξίν τε ἄπρακτον καί πράξεις ἀνορέκτους
ἐποίηεις μᾶλλον ἔχειν με – θαῦμα μέγιστον πάντη
καί πάντων ἀπεχώρισας οἰκονομίᾳ θείᾳ
βασιλέων, ἀρχόντων τε καί πλουσίων τοῦ κόσμου.
Πολλῶν πολλάκις καί ἐμοῦ θελήσαντος εἰς ταῦτα
αὐτός βουλήν οὐκ εἶσας τινός ἐν τούτοις στήναι,
ἄλλους δοξάζειν λέγοντας καί πλουτεῖν με ἐν βίῳ
μῖσος ἐμίσουν, Δέσποτα, μῖσος ἀπό καρδίας,
ὡς μήτε συντυχίαν με κινεῖν ποτε πρὸς τούτοις,
οἱ καί μανέντες βάκλοις με σφοδρῶς ἔτυψαν μᾶλλον·
ἄλλοι δέ λοιδορίαίς με πρὸς πάντας ἐλοιδοροῦν
(143) ἐργάτην εἶναι λέγοντες πάσης παρανομίας,
θέλοντες διαστρέψαι με ἀπό ὁδοῦ εὐθείας·
τάς πράξεις γάρ ἐξέφευγον, ἵνα μή λοιδορῶμαι,
αὐτοὶ δέ ἐλοιδοροῦν με, ὅπως εἰς πράξεις ἔλθω,
εἰ ἄρα καί τόν ἔπαινον τόν τῶν ἀνθρώπων χρήζω,
οἱ προσετίθουν λέγοντες πάντοτε λοιδορεῖν με,
ἕως ἂν εἰς τό φρόνημα τό ἐκείνων συνέλθω.
Τοῖς δέ τήν δόξαν λέγουσι διδόναι τήν τοῦ κόσμου
οὕτως ἀνταποκρίνεσθαι δέδωκάς με, Σωτήρ μου·
Εἰ πᾶσαν δόξαν, ἔλεγον, τήν τοῦ κόσμου ἐκράτεις
καί στέφος σου τῆ κορυφῆ βασιλείας ὑπῆρχε,
τοῖς δέ ποσὶ σου κόκκινον ἦν ὑποδεδεμένον
καί τούτων πάντων αἴφνης με κύριον ἀπειργάσω,
αὐτός δέ ἔστης παγανός, δοῦλός μου θέλων εἶναι,
οὐκ ἂν ταῖς πονηρίαίς σου καί τοῖς φρονήμασί σου
ὅλως συνεκοινωνήσα ἢ συνῆλθον ἐν βίῳ.
Ποῖος χάρτης χωρήσειε τάς σάς εὐεργεσίας
καί τά καλά σου τά πολλά, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω;
Εἰ γάρ μυρίαί γλῶσσαί μοι δοθήσονται καί χεῖρες,
οὐκ ἂν ἰσχύσω ἐξειπεῖν ἢ περὶ πάντων γράψαι·
εἰσὶ γάρ πάντως ἄβυσσος ἐν ἀπείρῳ τῷ πλήθει,
εἰσὶν ἀκατανόητα τῷ τῆς δόξης μεγέθει,

καί ἀσθενῶ τόν λογισμόν, πονῶ μου τήν καρδίαν,
ὅτι λαλεῖν οὐ δύναμαι περί σοῦ, ὁ Θεός μου.
Ὅταν γάρ, ἄπερ ἔπραξα, ἐνυμηθῶ, ὁ τάλας,
ὅσα μοι ἐβοήθησας, ἐξ οἴων με ἐξείλου
καί πόσων, Σῶτερ, μέ κακῶν ἄπερ διεπραξάμην,
ἀλλ' ὡς πολλά ποιήσαντα ἀγαθὰ καί μεγάλα
καί καθαρὸν ἀπό μητρὸς ἀγίας κολυμβήθρας
οὕτως καί προσελάβου με, οὕτως ἐτίμησάς με,
οὕτως με κατεκόσμησας στολῇ τῇ βασιλείῳ,
(144) ὅλος τρόμῳ συνέχομαι καί ἐξίσταμαι χαίρων
καί ἄφρονος καθίσταμαι καί ἐκλύομαι σφόδρα,
ὅτι θεός ἐδόθης μοι, ὁ ποιητής τοῦ κόσμου,
ἀνθρώπῳ λίαν μυσαρῶ καί βδελυκτῶ τοῖς πᾶσιν
ἀνθρώποις τε καί δαίμοσιν ὡς ἤδη γεγονότι
καί ὑπερβάντι πράξεσιν ἔργων ἀτοπωτάτων
κἀκείνους. Οἴμοι τῶ αἰσchrῶ καί ῥυπαρῶ πῶς εἶπω;
ἡνώθης μοι, φιλάνθρωπε, ἀμέτρῳ εὐσπλαγχνίᾳ,
ὁ καθαρότητι πολὺς, ἀγιωσύνη μείζων,
δυνάμεις τε ἀσύγκριτος καί ἀνείκαστος δόξη,
καί συγκατῆλθεν ἄνωθεν ἀφ' ὕψους ἀμετρήτου
ἕως ἐσχάτου τῶν πυλῶν ἄδου ἀμαρτιῶν μου
καί σκότους τῆς πτωχείας μου καί οἴκου συμπτωθέντος
ἀπό πολλῶν ἀνομιῶν, μεγίστης ἀμελείας
ἡμελημένου παντελῶς καί γε ῥερυπωμένου,
ὅς πρότερον ἀνέστησας ἐμέ κείμενον κάτω
καί ἐπὶ πέτραν ἔστησας τῶν θείων ἐντολῶν σου
καί λούσας ἐκαθάρισας βορβόρου τῶν κακῶν μου
καί χιτῶνα ἐνέδυσας λευκόν ὑπὲρ χιόνα,
τόν οἶκόν τε ἐσάρωσας τόν κατεσπιλωμένον
καί εἰσελθῶν ἐνώκισας, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
εἶτα θρόνον με ἀπετέλεσας θεότητός σου θείας
καί οἶκόν ἀπροσίτου σου δόξης καί βασιλείας
καί στάμνον μάννα φέρουσαν τό τῆς ἀθανασίας,
καί λύχνον ἔνδον ἔχοντα φῶς ἄσβεστον καί θεῖον,
πυξίον τε ὡς ἀληθῶς τοῦ καλοῦ μαργαρίτου
καί γάρ ἀγρόν, ἐν ᾧ κέκρυπται ὁ θησαυρός τοῦ κόσμου,
πηγὴν, ἐξ ἧς οἱ πίνοντες οὐδέποτε διψῶσιν,
ἣτις καί βλύζει μάλιστα ὕδωρ δεκαπλασίως
καί τοὺς ἐν πίστει πίνοντας ἐκτελεῖ ἀθανάτους,
(145) παράδεισον ξύλον ζωῆς μέσον ἔχοντα πάλιν
καί γῆν περικαλύπτουσαν τόν ἀχώρητον πᾶσι,
σέ, ὃν ἐζήτησά ποτε ἐξ ὅλης μου καρδίας,

καί ἐπεθύμουν περί σοῦ λόγον αἰεὶ ἀκούειν
καί ἤθελον τήν μνεΐαν σου ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ μου
καί συχνότερως περί σοῦ καί λαλεῖν καί ἀκούειν.
Εἰ γάρ καί πρῶην μου ὁ νοῦς περί σοῦ φαντασθῆναι
καθαρώς οὐκ ἠδύνατο, πάντη βερυπωμένος,
οὐδ' ὀφθαλμοὶ θεάσασθαι ἢ ἀκοή ἀκοῦσαι,
οὐδ' ἀναβάσεις δέξασθαι ἢ καρδιά μου θείας,
ἀλλά μόνη τῇ ἀκοῇ κατεπλήττετο ὅλη
καί φόβῳ συνεστέλλετο ἡ ψυχὴ μου καί τρόμῳ,
ἀλλ' ἔνδοθεν ὀρώσά σε νῦν ἑαυτῆς ἐκπλήττεται
καί ἐνοπτριζομένη σε, ὅσον αὐτῇ γε δίδως,
ὄλον ἐν ὄλῳ τῷ παντί, ὄλον ἐκτός δέ τούτου,
ἐντός τε πάλιν ἑαυτῆς, ὄλον κατανοοῦσα
ὄλον ἀκατανόητον θεότητι τῇ θείᾳ,
τόν τοῖς πᾶσιν ἀόρατον καί ἀποκεκρυμμένον,
σέ τόν ἀπρόσιτον καί προσιτόν μόνοις οἷς ἠβουλήθης,
καθὼς αὐτός ἠθέλησας φιλανθρώπως φανῆναι,
τόν Σεραφεΐμ καί Χερουβίμ καί πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις
ἀπρόσιτον καί φοβερόν αὐγῇ φύσεως θείας,
μετά ἀνθρώπων προσιτόν τόν φύσει ἄληπτόν τε,
ὅλη ὄλως ἐξίσταται, ἐκπλήττεται δέ πλέον
τήν ἀγαθότητα τήν σὴν καί τήν φιλανθρωπίαν,
ὅτι καθαίρεις ῥυπαράς ψυχάς καί νοῦν φωτίζεις
καί περιδράσση γεώδους καί ὑλικῆς οὐσίας,
ἀνάπτεις τε φλόγα πολλήν ἀγαπήσεως θείας
καί πόθου θείου ἔρωτα οἷα πῦρ μοι ἐμβάλλεις
καί μέχρι τρίτου οὐρανοῦ φθάνειν παρασκευάζεις
καί εἰς παράδεισον ποιεῖς, Σῶτερ, ἀρπάζεσθαί με,
ἐν ᾧ ἀκούω ῥήματα ἄρρητά τε καί ξένα,
(146) ἄ οὐκ ἐξόν βροτοῖς λαλεῖν ἢ λόγῳ ἐξηγεῖσθαι.
Σοὶ δέ τιμὴ πρέπει, δόξα καί μεγαλωσύνη,
κράτος αἰώνιον, Χριστέ, τῷ τοῦ παντός Δεσπότη
σύν τῷ Πατρὶ καί Πνεύματι τῷ φύσει Παναγίῳ
νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν.

ΚΑ΄.

Ἐπιστολή πρὸς μοναχὸν ἐρωτήσαντα· Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ἐπινοία ἢ πράγματι; Ἐν ᾗ εὐρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν. (147)

Ἐλαμψας, ἐξέφανας φῶς τό τῆς δόξης,
φῶς ἀπρόσιτον τῆς σῆς οὐσίας, Σῶτερ,
καί κατηύγασας ψυχὴν ἔσκοτισμένην,
μᾶλλον δέ σκότος οὔσαν ἐξ ἁμαρτίας
ὡς τό φυσικόν ἀπολέσασαν κάλλος,
ὡς ἐξ ἄδου τε ἀνήγαγες κειμένην
καί φῶς ἰδεῖν δέδωκας θείας ἡμέρας
καί τοῦ ἡλίου ἀκτῖσιν ἐλλαμφοθῆναι
καί φῶς γενέσθαι ταύτην, ὦ μέγα θαῦμα!
Οὐ πιστεύουσιν οἱ δόξης τῶν ἀνθρώπων
μή καταφρονήσαντες, ὡς ἐνετείλω,
οὐδέ γάρ ἐγεύσαντο δόξης τῆς θείας,
ἦν δέδωκας σύ καί δίδως νῦν, Θεέ μου,
τοῖς ἀπό ψυχῆς ὅλη τῇ διαθέσει
σέ ζητήσασι, τὴν αἰώνιον δόξαν,
σέ, τὸν ἀληθῶς Θεόν δεδοξασμένον,
ὃν τό κατιδεῖν ἀκρότης ἐστὶ δόξης.
Ὁ δέ αἰεὶ σε βλέπειν ἠξιωμένος
πάντως ἔλαχεν ἀγγελικῆς ἀξίας,
εἰ καί δέδεται τῇ σαρκὶ κατὰ φύσιν.
Εἰ δέ καί μείναι παρ' αὐτῷ κατεδέξω
(148) καί καταμένειν ἐν σοὶ προσηβουλήθης,
τὴν σὴν ἐξεπλήρωσας οἰκονομίαν
καί ὁμοίον σου τόν φθαρτόν ἀπειργάσω
θεόν, ὁ Θεός, ὁ συνυπάρχων φύσει,
ὁ προάναρχος Θεῷ τῷ συνανάρχῳ
Υἱῷ καί Λόγῳ, τῷ ἐκ σοῦ γεννηθέντι,
οὐκ ἐπινοία ἐκ σοῦ χωριζομένῳ,
ἀλλὰ πράγματι ἀχωρίστῳ σου ὄντι.
Εἰ δέ καί χωρίζεται, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει,
τῇ ὑποστάσει δέ μᾶλλον, εἴτ' οὖν προσώπῳ,
τό γάρ πράγματι ἀσεβῶν καί ἀθέων,
τό δ' ἐπινοία ὅλως ἔσκοτισμένων.
Ἐχει γάρ ὁ νοῦς γεννώμενον τόν λόγον
ἀπαύστως πάντως καί πως κεχωρισμένον·
εἰ δέ γεννᾶται καί προέρχεται ὄντως

91

καί κεχώρισται ἐνυποστάτῳ λόγῳ,
ἀλλά καί μένει τοῦ γεννήσαντος ἔνδον,
ὅπερ καί κόλπον πατρικόν δεῖ νοῆσαι,
καί διέρχεται εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί πάντα πληροῖ τοῦ Πατρός ὅλως δίχα
καί σύν τῷ Πατρί ὅλος αὐτός ὑπάρχει,
μετέρχεται δέ πάντως ταῖς ἐνεργείαις
καί τῇ ἐλλάμψει μεταβαίνειν νοεῖται.
Ἐμπεριπατεῖν ἤκουσας γάρ καί μένειν
καί ἀποστρέφειν τό πρόσωπον καί βλέπειν,
κατέρχεσθαί τε καί ἀνέρχεσθαι πάλιν,
παραγίνεσθαί τε καί ἀφίπτασθαι αὐθις
καί ἄλλα πολλά τῆς θείας ἐνεργείας
αἱ θεῖαι γραφαί πᾶσαι δημηγοροῦσιν,
ἃ ἐλάλησεν ἐκπορευθέν τό Πνεῦμα,
(149) τό Πανάγιον, ἐκ τοῦ Πατρός ἀφράστως,
καί ἀπεστάλη δι' Υἱοῦ τοῖς ἀνθρώποις·
οὐ τοῖς ἀπίστοις οὐδέ τοῖς φιλοδόξοις,
οὐ τοῖς ῥήτορσιν οὐδέ τοῖς φιλοσόφοις,
οὐ τοῖς μαθοῦσι συγγραφάς τῶν Ἑλλήνων,
οὐ τοῖς τά γραφάς ἀγνοοῦσι τάς ἔσω,
οὐ τοῖς ἐξασκήσασι σκηνικόν βίον,
οὐ τοῖς λαλοῦσι торνευτῶς καί πλουσίως,
οὐ τοῖς λαχοῦσι μεγάλων ὀνομάτων,
οὐ τοῖς τυχοῦσι φιλεῖσθαι παρ' ἐνδόξων,
οὐ συμπράξασι τοῖς πράξασιν ἀνόμως,
οὐ τοῖς καλοῦσιν οὐδέ τοῖς καλουμένοις,
οὐδέ παίζουσιν οὐδέ τοῖς παιζομένοις,
ἀλλά τοῖς πτωχοῖς πνεύματι καί τῷ βίῳ,
τοῖς τήν καρδίαν καθαροῖς καί τό σῶμα,
τοῖς λόγον ἀπλοῦν καί ἀπλούστερον βίον
καί ἀπλουστέραν κεκτημένοις τήν γνώμην,
τοῖς τήν δόξαν φεύγουσιν ὡς πῦρ γεέννης
καί κολακευτάς ἀπό ψυχῆς μισοῦσιν
(οὐ γάρ δέχεται τό Πνεῦμα κολακείας,
οὐδ' ἀνέχεται ἀκούειν, ὅ μή ἔστι),
τοῖς πρὸς μόνην βλέπουσι ψυχῆς τήν δόξαν
καί τῶν ἀδελφῶν τήν σωτηρίαν πάντων
καί μηδέ μικρᾶ καρδιακῆ κινήσει
αἴσθησιν λαμβάνουσι πρὸς τι τοῦ κόσμου,
ἐπαίνων οἶον ἢ δόξης ἀνθρωπίνης
ἢ πάσης ἄλλης ἡδονῆς εἴτε πάθους.

Οὔτοι γάρ νεκροί καί ζῶντες ἀληθεία,
ὅτι πέλουσιν ἀληθεῖς καί ὡς πλάνοι.
Οὔτοι ταπεινοί πνεύματι καί καρδία,
(150) πραεῖς τε εἰσὶ καί ζηλωταὶ Κυρίῳ.
Οὔτοι ἀσεβεῖς εἰσι τοῖς ἀσεβέσι
καί ὁσμή ζωῆς τοῖς ἐκλεκτοῖς Κυρίου.
Οὔτοι καί πόρνοι τοῖς πόρνοις τῇ καρδίᾳ
καί ἰσαγγελοὶ τοῖς τὴν ψυχὴν παρθένοις.
Οὔτοι καί δόξης ἐν μέσῳ ταπεινοῦνται
καί ἐν πενίᾳ εἰσὶ δεδοξασμένοι.
Οὔτοι καί εὐτέλειαν ὡς βασιλείαν
καί βασιλείαν ὡς πτωχείαν ἡγοῦνται.
Οὔτοι τρώγοντες εἰσὶν ἐν ἐγκρατεῖᾳ
καί νηστεύοντες πᾶν εἶδος ἐμπιπλῶνται.
Οὔτοι οὐ συνέρχονται τῇ ἀδικίᾳ
οὐδέ παριδεῖν δύνανται τεθλιμμένον
καί καταπονούμενον ὑπὸ πλουσίων.
Οὔτοι πρόσωπον οὐκ αἰδοῦνται ἀνθρώπων,
τό γάρ πρόσωπον ὀρώσι τοῦ Κυρίου.
Οὔτοι οὐ κλῶνται τοῖς δώροις τὴν καρδίαν
καί οὐ παρορῶσι νόμον δικαιοσύνης,
ἔχουσι καί γάρ τὸν ἀσύλητον πλοῦτον
καί τὰ τοῦ κόσμου πάντα λογίζονται ὡς κόπρον.
Οὔτοι ἔχοντες διδάσκαλον τὸ Πνεῦμα
μήθησιν οὐ χρήζουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ τῷ φωτὶ λαμπόμενοι τῷ τούτου
βλέπουσι τὸν Υἱόν, ὀρώσι τὸν Πατέρα
καί προσκυνοῦσι Τριάδα τοῖς προσώποις,
τὸν ἕνα Θεόν ἠνωμένον τῇ φύσει ἀφράστως.
Οὔτοι μουῦνται ἐκ τοῦ Πατρός δέ ἄλλιν,
ὅτι γεννᾶται ὁ Υἱὸς ἀμερίστως,
ὡς οἶδε μόνον, εἰπεῖν γάρ οὐκ ἰσχύω
εἰ γάρ ἴσχυον, εἶχε πάντως ὁ λόγος
τὰ ὑπὲρ λόγον καί διάνοιαν φράσαι
(151) καί ἄνω κάτω τὰ σύμπαντα γενέσθαι.
Εἰ γάρ τὸ κτίσμα τὸν κτίστην καταμάθη
καί, οἷός ἐστιν, ὅλον κατανοήση
καί εἰπεῖν λόγῳ γράψαι ἐξισχύση,
γένεονε τοῦ κτίσαντος τὸ ἔργον κρεῖσσον.
Παῦσον, ἄνθρωπε, φρίξον, βροτέ, τῇ φύσει
καί ἐννόησον, ὅτι μή ὦν παρήχθης
καί τῆς μητρώας νηδύος παρακύψας

εἶδες τόν κόσμον τόν πρό σοῦ παραχθέντα.
Καί εἰ δυνηθῆς οὐρανοῦ ὕψος γνῶναι
ἢ τήν οὐσίαν ὑποδείξαι ὅποια,
τοῦ ἡλίου τε, σελήνης καί ἀστέρων,
ποῦ κεκόλληται καί πῶς περιπατοῦσιν
ἄψυχα ὄντα καί ἀναισθήτως κινούμενα,
ἢ τῆς γῆς αὐτῆς, ἐξ ἧς αὐτός ἐλήφθης,
ὄρους καί μέτρα, πλάτη τε καί μεγέθη,
καί ἐπί τίνος ἐποχεῖται, εἰ εἶδες,
πάλιν δ' ἐκεῖνο τί ἐστίν ἢ ποῦ τήν βάσιν ἔχει,
ταῦτα εἰ ἔγνωσ καί καθ' ἓν εὗρες τέλος,
καί τῆς θαλάσσης εἰ μετρήσης τήν ψάμμον,
εἴτε σοῦ αὐτοῦ διαγνῶναι τήν φύσιν
καί τῆς σοφίας τό ἔργον ἐρμηνεῦσαι,
τότε καί αὐτόν τόν ποιητήν νοήσεις,
πῶς ἐν Τριάδι ἢ Μονάς ἀσυγχύτως
καί ἐν Μονάδι Τριάς ἀδιαιρέτως.
Ζήτησον Πνεῦμα, ἔξω γενοῦ τοῦ κόσμου!
Μή δῶης ὕπνον ὀφθαλμοῖς τό παράπαν,
μήτε φροντίσης τῆς ζωῆς τῆς παρούσης!
Κλαῦσον, πένθησον, ὄν ἀπώλεσας χρόνον!
Ἴσως ὁ Θεός παρακληθῆ καί δώσει,
(152) ὥσπερ τό πρῖν δέδωκεν ἰδεῖν τόν κόσμον
καί τόν ἡλίον καί τό φῶς τῆς ἡμέρας,
οὕτω καί τά νῦν λάμψαι καταξιώσει
καί ὑποδείξαι τόν νοερόν σοι κόσμον
καί φωτί ἐλλάμψαι σε τῷ τρισηλίῳ,
ὃ εἰ θεάσῃ, τότε γνώσῃ ἃ λέγω·
τότε μαθήσῃ τοῦ Πνεύματος τήν χάριν,
ὅτι καί ἀπόν πάρεστι τῇ δυνάμει
καί παρόν οὐχ ὁράται τῇ θείᾳ φύσει,
ἀλλά καί πάντη καί οὐδαμοῦ ὑπάρχει.
Εἰ ζητήσεις αἰσθητῶς ἰδεῖν τοῦτο,
ποῦ ἄν εὕρησεις; Οὐδαμοῦ, πάντως εἴποις.
Εἰ νοερῶς ἀναβλέψαι ἰσχύσεις,
μᾶλλον δ' ἐκεῖνο τόν νοῦν σου καταλάμψει
καί διανοίξει κόρας τῆς σῆς καρδίας·
τότε πανταχοῦ εἶναι οὐκ ἀπαρνήσῃ,
ἀλλά δι' αὐτοῦ ἅπαντα διδαχθήσῃ,
εἰ καί ἀμαθής καί ἄγροικος τυγχάνεις.
Εἰ δέ οὐκ ἔγνωσ ὀφθαλμόν ἀνοιγέοντα
τῆς διανοίας τῆς σῆς καί φῶς ἰδόντα,

εἰ οὐκ ἠσθήθης γλυκύτητος τῆς θείας,
εἰ οὐκ ἐλλάμφθης τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
εἰ οὐκ ἔκλαυσας δάκρυα ἀνωδύνως,
εἰ ἐκπληθέντα τόν νοῦν οὐκ ἐθεάσω,
εἰ καθαρθεῖσαν οὐκ ἔγνωσ σὴν καρδίαν
καί ἐκλάμψασαν φαιδράς ἀντανακλάσεις
καί ἀνελπίστως εὗρες Χριστόν ἐντός σου
καί ἐξεπλάγης κάλλος ἰδών τό θεῖον
καί ἐπελάθου φύσεως ἀνθρωπίνης
ὄλον σεαυτόν βλέπων ἠλλοιωμένον,
πῶς περί Θεοῦ λαλεῖν, εἶπέ, οὐ φρίττεις;
Πῶς δέ καί τολμᾶς σάρξ αὐτός ὄλος πέλων
(153) καί μήπω πνεῦμα γεγονώς ὡς ὁ Παῦλος
περί Πνεύματος φιλοσοφεῖν ἢ λέγειν,
ὅ ἐν τοιούτοις μή κατοικεῖν ἀκούεις
διά τό εἶναι σάρκας αὐτούς, ὡς λόγος;
Ἄλλ' ἔγραψα ταῦθ' ἵνα γνῶς πῶς πιστεύω,
καί εἰ θελήσεις, πεισθῆς μοι καί στυγνάσης.
Εἰ γάρ ἀληθῶς τόν θησαυρόν οὐκ ἔχεις,
ὄνπερ ὁ κόσμος οὐ δύναται χωρῆσαι,
εἰ οὐπω ἔλαβες δόξαν τῶν ἀλιέων,
ἦν οἱ λαβόντες Θεόν ἔλαβον ὄντως,
καταλείψεις κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ,
ὄξυποθήσεις, δράμεις πρό τοῦ κλεισθῆναι
πύλας βίου σοι καί τοῦ τῆδε θεάτρου,
καί διαλυθῆ ἡ πανήγυρις, οἴμοι,
καί συσκοτάσει ἥλιος καί τά ἄστρα
καί γῆ παρέλθει καί ἀνοιχθῆ ὁ ἄδης
καί τό πᾶν γενήσεται σκότος καί χάος·
καί τότε γνώση, φίλη ψυχή, καί μάθης,
ὅτι οἱ μή ἔχοντες Πνεῦμα τό Θεῖον
ἐν διανοίᾳ λαμπάδος δίκην λάμπον
καί ἐν καρδίᾳ ἐνοικοῦν ἀνεκφράστως
τῷ αἰωνίῳ παραπέμπονται σκότει.
Καί γάρ τό Πνεῦμα ὁ Κύριος ὑπάρχει,
Πνεῦμα δ' ὁ Θεός, ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου,
ἐν πάντως Πνεῦμα, οὐδέ γάρ διαιρεῖται.
Τοῦτο ὁ ἔχων ὄντως ἔχει τά τρία,
ἀλλ' ἀσυγχύτως, εἰ καί ἀδιαιρέτως.
Ἔστι γάρ Πατήρ· καί πῶς Υἱός ὑπάρξει;
(154) Ἔστι γάρ ἀγέννητος τό κατ' οὐσίαν,
ἔστι τε Υἱός· καί πῶς γένηται Πνεῦμα;

Πνεῦμα τό Πνεῦμα· καί πῶς Πατήρ φανεῖται;
Πατήρ ὁ Πατήρ, ὅτι αἰεί γεννήτωρ·
πῶς δέ γίνεται ἡ αἰεί γεννησιᾶ;
Ἵτι τοῦ Πατρός οὐ χωρίζεται ὅλως
καί ὅλος προέρχεται ἀνερμηνεύτως,
πάντοτε μένει ἐν τῷ πατρικῷ κόλπῳ
καί προέρχεται πάντοτε ἀνεκφράστως.
Υἱός ἐν Πατρὶ ἀενάως ὁράται
γεγεννημένος, ἀλλά συνηνωμένος·
καί ἐν Υἱῷ γάρ ὁ Πατήρ καθορᾶται
ἀδιαστάτως, ἀτόμως, ἀχωρίστως.
Υἱός ὁ Υἱός, ὅτι αἰεί γεννᾶται
καί πρό αἰώνων ἐστί γεγεννημένος,
προερχόμενος οὐ τέμνεται τῆς ρίζης,
ἀλλά καί χωρίς ἀχώριστος τυγχάνει
καί ἡνωμένος ὅλος Πατρὶ τῷ ζῶντι
αὐτός τε ζωὴ πᾶσι τό ζῆν παρέχων.
Ἵσα ὁ Πατήρ, καί ὁ Υἱός τοσαῦτα·
ὅσα ὁ Υἱός, καί ὁ Πατήρ ὡσαύτως.
Βλέπω τόν Υἱόν, καί βλέπω τόν Πατέρα,
ὁράται Πατήρ Υἱῷ ἀπαραλλάκτως,
πλήν ὁ μὲν γεννᾶ, ὁ δέ αἰεί γεννᾶται.
Τί χωρίς Πατρός ἐστιν, ὅπερ καί ἔστι;
Τί ἐστιν; εἰπέ, φράσον πᾶσιν ἀνθρώποις
Θεός ἀναρχος καί ποιητής τῶν πάντων,
εἴ τι γέγονε καί γενήσεσθαι μέλλει.
Θεός τῷ Πατρὶ ἴσος καί κατ' οὐσίαν
καί κατὰ φύσιν καί κατὰ ἐξουσίαν
(155) καί κατὰ μορφήν ὄντως καί κατ' ἰδέαν
καί κατὰ χρόνον Πατρός οὐδέπω δίχα.
Πῶς προέρχεται; Ὡς ἐκ νοός ὁ λόγος.
Πῶς χωρίζεται; Ὡς φωνή ἐκ τοῦ λόγου.
Πῶς σωματοῦται; Ὡς γραφόμενος λόγος.
Ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς ταπεινά κατήχθη
καί πρὸς ἑμαυτὸν λυπηθεῖς ἐγενόμην
καί τό γένος ἔκλαυσα τό τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι ζητοῦσι παραδείγματα ξένα
ἐπινοίας τε καί πράγματα, καί λέξεις
παραισάγουσιν ἀπό τῶν ἀνθρωπίνων
ἐξεικονίζεῖν δοκοῦντες τὴν θεῖαν φύσιν·
φύσιν, ἣν οὐδεὶς ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων
ἢ κατιδεῖν ἴσχυσεν ἢ ὀνομάσαι.

Τί γάρ καί καλέσειε τόν κτίστην πάντων;
Ὄνόματα γάρ καί πράγματα καί λέξεις,
πάντα τοῦ Θεοῦ γεγόνασι προστάξει·
ἔθηκε γάρ ὀνόματα τοῖς ἔργοις
ἐκάστω τε πράγματι κλήσιν ἰδίαν,
οὐ πᾶσι δ' αὐτός, ἀλλ' ἔδωκε καί ἔργοις
τοῖς ἔργοις πάλιν ὀνόματα τιθέναι,
καί ἄλλος ἄλλο καί καλεῖ καί καλεῖται,
ὄνομα δ' αὐτοῦ ἡμῖν οὐπω ἐγνώσθη,
εἰ μή ὁ ὢν ἄφραστος Θεός, ὡς εἶπεν.
Εἰ οὖν ἄφραστος, εἰ ὄνομα οὐκ ἔχει,
εἰ ἀόρατος, εἰ ἀποκεκρυμμένος,
εἰ ἀπρόσιτος, εἰ μόνος ὑπέρ λόγον,
ὑπέρ ἔννοιαν οὐ μόνον τήν βροτείαν,
ἀλλά καί αὐτήν τήν τῶν αὐτῶν νόων
ἔθετο καί γάρ ἀποκρυβήν τό σκότος
καί πάντα τᾶλλα ἔνθεν εἰσί τοῦ σκότους,
(156) μόνος δ' ἐκεῖνος ὡς φῶς ἔξω τοῦ σκότους,
πῶς περί αὐτόν ἐπίνοιαν εἰσάγεις
εἴτε πράγματι χωρισθέντα κατεῖδες;
Πόθεν δέ καί πῶς πεπέρακας τό σκότος
καί μόνος πάντων ἐχωρίσθης κτισμάτων;
Εἰ δέ ταῦτα σά οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἑτέρου,
θαυμάζω τίνας καί μαθεῖν ἐρωτῶ σε·
ἀγγέλου ἢ τίνος τῶν αὐτῶν;
Καί οὐκ ἄν ἔγνωσ, ὅτι καί τά πρόσωπα
καί τούς πόδας ἔχουσι κεκαλυμμένους
πτέρυξι θεῖαις εὐλαβῶς καί κοσμίως
εἴ τινας ταύτας πτέρυγας νοήσεις –
τό ἀπρόσιτον μή στέγοντες τῆς δόξης;
Οὐ γάρ τήν φύσιν, ἀλλά τῆς δόξης ὀρώσι δόξαν.
Ἀνθρώπου δέ ποίου εἰπεῖν τολμήσεις;
Τοῦ Ἰωάννου ἢ Παύλου τοῦ μεγάλου;
Ἄλλ' ὁ μὲν βοᾷ καί τοῖς πᾶσι κηρύττει,
ὅτι ἱμάντα μόνον ἢ σφαιρωτῆρα
ὑποδημάτων οὐκ ἐξισχύει λῦσαι·
ὁ δέ εἰς τρίτον οὐρανόν ὡς ἀνήλθε
καί μετά ταῦτα εἰς παράδεισον ἦρθη,
μή τι σοί μόνω εἶπέ τι κατ' ἰδίαν,
ὅπερ ἔκρυβες καί νῦν βούλει κηρύξαι;
Καί γάρ ἐκεῖνον ἡμεῖς περί τοιούτου
οὐδέν εἰπόντα ἠκούσαμεν ἐγγράφως,

ἀλλά κάκεϊνος φωνῆ μεγάλη λέγει
Λόγους ἤκουσα, οὐς εἶπεῖν οὐκ ἰσχύω,
φωτί δέ ὁ Θεός ἔνοικεῖ ἀπροσίτω.
Ἰωάννης οὖν οὐ λύει σφαιρωτῆρα,
οὐδέ ἰκανός ἱμάντα λῦσαι μόνον,
Παῦλος ῥήματα οὐκ ἴσχυσεν ἐκφράσαι,
(157) ἅπερ ἤκουσεν, ἄρρητα λέγων ταῦτα,
καί τις, ὁ οὕτως τόν Θεόν ἐρευνήσας,
μείνας ἄφλεκτος φωτί τῷ ἀπροσίτω
καί γενόμενος τῆς οἰκίας ἐν μέσῳ
αὐτήν ἐθεάσατο τήν τοῦ Δεσπότητος φύσιν,
ἵνα πλέον τι Ἰωάννου καί Παύλου
εἶπεῖν τολμήσει ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος;
Τίς γάρ οὐ φρίζει καί τις οὐ μή πενθήσει
τύφλωσιν καί σκότῳσιν τῶν νῦν λεγόντων
καί νεουργούντων αἴρεσιν ὄντως ξένην,
ἀμφικρημονοῦσαν εἰς ἕν βάραθρον πάντας
τούς ἐρωτῶντας καί τούς ἐρωτῶμένους;
Εἴτε γάρ ἐπινοῖα χωρίσουσι τόν Λόγον,
εἴτε πράγματι, σφάλλουσι κακοφρόνως
πίπτοντες εἰς αἴρεσιν ἀμφοτέρωθεν
τό γάρ πράγματι τομήν ποιεῖ τοῦ Λόγου,
τό δ' ἐπινοῖα σύγχυσιν ὡς μή χωρίζεσθαι ὄλω.
Φρίζον, ἄνθρωπε, κατάμαθε σαυτόν γε,
εἶπέ περί σοῦ, εἶπέ, εἴ τι καί βούλει!
Ἴσως ὡς Δαυίδ καί σύ ἀναβοήσεις·
Ἐθαυμαστώθη, λέγων, ἡ σὴ σοφία
καί ἡ γνῶσις σου ἐξ ἑμοῦ, ὦ Θεέ μου!
Ναί, κατάλιπε τήν φιλοπραγμοσύνην
καί τό βλάσφημον τῶν λέξεων ἀπόθου!
Καί πρῶτον εἶπέ τό, πῶς ἡμεῖς σωθῶμεν,
ἔπειτα λέξον καί, πῶς αὐτός ἐσώθης,
ἵνα μή λόγῳ φανῆς ἡμᾶς διδάσκων,
ἀλλά καί ἔργῳ ποιῶν προθυμότερους.
Εἰ μή σεαυτόν μέλλεις καταδικάζειν
καί κατακρίνειν, ὡς μή πράξας ἅ λέγεις,
καί διά τοῦτο ὑπερβωαίνεις τούς λόγους,
ὡς ἀρχήν ποτε μή βαλῶν ἐν τοιούτοις,
(158) θές τήν πέτραν πρότερον τῶν θεμελίων,
εἰς ἀέρα γάρ οὐ συνίσταται κτίσις!
Τάς ἐντολάς ποιήσον Χριστοῦ, τῆς πέτρας,
τοῦ δομητοῦ τῆς θείας ἐκκλησίας,

τοῦ νέου λαοῦ τῶν λογικῶν προβάτων.
 Πρᾶξον καί λέξον κτίζων ἐπί τῆς πέτρας,
 μᾶλλον δέ καί αὐτός ὑπό τῆς πέτρας κτίζου.
 Οὗτος καί ποιμήν, οὗτος καί ἀρχιτέκτων,
 οὗτος καί θεμέλιος ἔστω σοι βίου.
 Τί τῆς ὀροφῆς χρεῖα πρό θεμελίων;
 Οἰκοδομή πρῶτον καί τότε στέγος,
 πρᾶξις ἐν γνώσει καί οὕτως θεωρία.
 Τί πρό τοῦ τρύγουσ τόν οἶνον θέλεις πίνειν;
 Οὗτος εἰς ἀσκόν παλαιόν οὐ χωρεῖται.
 Τί πρό τοῦ σπόρου τά δράγματα συλλέγειν
 καί ἄλλοις οἶει μεταδιδόναι μάτην;
 Εἰ βούλει, δεῦρο, τῆς ὁδοῦ μή ἐκπέσης,
 ἀλλά δίδαξον περί βάθους κριμάτων,
 τῶν περί ἡμᾶς, πῶς εὐδρομοῦσιν ἄλλοι
 ἴσως πονηροί καί μή Θεόν εἰδότες
 πῶς ἄλλοι δυστυχοῦσι Θεόν εἰδότες
 καί ὑπό Θεοῦ γινωσκόμενι μόνου,
 ἄλλοι πένονται ἴσως εὐχαριστοῦντες,
 ἄλλοι δέ πτωχοί φέρουσιν εὐχαρίστως,
 πλουτοῦσι δ' ἄλλοι κακῶς ἀγνωμονοῦντες,
 ἀρπάζοντες δ' ἕτεροι καί ἀδικοῦντες
 οἴονται Θεόν θεραπεύειν ἐκ τούτων,
 καί ἄλλα πολλά, ἃ ὄραξ καθ' ἐκάστην,
 ὅτι βροτοί ποιοῦσι καί πανθάνουσι πάλιν,
 καί Θεός ἀνέχεται, ὁ πάντων κτίστης.
 (159) Μή τις ἄδικος λογισθῆ τοῖς ἀνόμοις
 ἢ τοῖς κατ' ἐμέ οὔσιν ὀλιγοψύχοις;
 Εἰπέ, δίδαξον περί κρίσεως θείας,
 περί τῆς ὥρας ἐκείνης καί ἡμέρας,
 ἐν ἧ γυμνοί ἅπαντες παρασταθῶμεν
 τῷ τοῦ Θεοῦ μου βήματι καί Σωτῆρος
 καί τῶν ἐνταῦθα πράξεων τε καί λόγων,
 διαλογισμῶν, ἐνθυμήσεων ἅμα,
 τοὺς μισθοὺς ληψόμεθα τοὺς κατ' ἀξίαν·
 λέγε, τίς ἐκεῖ πεπαρησιασμένος
 καί τίς ὑπάρξει πάλιν κατησχυμένος;
 Ἔχεις τό λέγειν ἄπειρα περί τούτων·
 μετά δέ ταῦτα σκόπησον καί τήν κτίσιν,
 ἄβυσσον ἄλλην εὐρήσεις γάρ ἐν ταύτῃ!
 Ἴδε οὐρανόν, ἥλιον καί τά ἄστρα,
 βλέψον εἰς τήν γῆν, τήν μητέρα καί τάφον

ἡμῶν ἀπάντων προστάξει γεγонуῖαν!
Ἐνταῦθα δ' ἔλθῶν εἰπέ περί θανάτου,
φιλοσόφησον πολλά καί ἀναγκαῖα,
χρήσιμα φίλοις ἅμα καί συγγενέσιν,
τοῖς πλουσίοις ὡσαύτως καί τοῖς ἐνδόξοις.
Καί μετὰ πάντων σοί τῶ ἐξηγουμένῳ
μέχρι τελευτῆς ἀρκέσει σοι τοῦ λέγειν
περί τοιούτων πολλῶν καί ἀναγκαίων,
καί ὠφελήσει σε μετὰ θάνατον ταῦτα.
Ἔπειτα ἴδε τόν περίγειον κόσμον,
τά μέσον τούτου παντοίων ζῶων γένη,
τῶν πτηνῶν τε τάς ποικίλας ὀράσεις,
ἅμα καί φωνάς τῶν εὐτελῶν στρουθίων,
θαλάσσης πλάτη καί μεγέθη καί ὄρους
θαύμασον, ἐκπλάγηθι, φράσον συντόνως!
(160) Ὡ βᾶθος πλούτου καί γνώσεως τῆς θείας,
ὦ σοφίας σου, Θεέ μου πανοικτίρμον!
Δεῦρο καί συστάληθι ἀπό τῶν ἕξω,
σύναξον τόν νοῦν, σεαυτόν κατανόει,
μᾶλλον δέ τά σά καί σαυτόν φιλοσόφει,
καί ὅσα βλέπεις, εὔροις ἐν ὀρωμένοις
ἕκαστον διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς σοι
ἢ τῆς κακίας ἐξεικονίζον πάθος,
ἴν' ἐκ μεγέθους καί καλλονῆς κτισμάτων
τήν ἀκατανόητον Θεοῦ σοφίαν
καί τόν νοητόν πόλεμον καταμάθοις,
ὄν προεξεικόνισεν ὁ πλάστης πάντων,
καί ὡς μέν ὄφρις φρόνησιν πάντως κτήση,
τόν δέ ἰόν ἐμέσης τόν τῆς κακίας!
Ὡς δ' ἵππος δράμης ἐν ὀδῶ τῇ δικαίᾳ,
οὐ χρεμετίσης πάντως δέ πρός τό θῆλυ!
Κάττα γενήσῃ μῦν νοητόν τηροῦσα,
οὐχ ἀρπάζουσα ὄλως τά τοῦ πλησίον,
οὐδέ κλέπτουσα μοίρας τῶν ἀδελφῶν σου,
ἀλλά καί μυτί μύας διώξης πάντας
τούς ἐναντίους ἀπό τῆς σῆς οἰκίας!
Λύκος οὐ γενήσῃ δέ, λύκους δέ φύγῃς,
μᾶλλον δέ κύων γενήσῃ τοῦ Δεσπότου
καί πνεύσης ὄλον θυμόν σου κατ' ἐκείνων
καί ἀνιχνεύσης ὁδούς τοῦ σοῦ Δεσπότου·
ἕως ἄν εὔροις, ἕως ἄν καταλάβοις
θύραν τήν θεῖαν, μή στραφῆς εἰς τούπίσω,

καί γένη θήρα τῶν νοητῶν θηρίων!
Μίμησαι πτώκα, εἰ μή δύνασαι κύνα,
καί πέτραν Χριστόν καταφυγήν σου κτήσαι
(161) καί κρύβηθι, ἔνθα φόβος οὐκ ἔστιν,
ἢ ἔλαφος ἀνάβηθι εἰς τὰ ὄρη,
τῶν κυνηγετῶν ἀπόδραθι τὰς χεῖρας
ἢ πετάσθητι, ὥσπερ καλόν στρουθίον,
καί ὑπέρβηθι τὰς παγίδας ἀπάσας!
Πτέρυγας νόει τήν ἀγίαν ἀγάπην,
ἧς ἄνευ οὐδαμοῦ διαβήσῃ·
μίμησαι πῶλον βαστάζοντα τόν κτίστην,
γενοῦ δέ καί βοῦς ἔλκων ἄροτρον θεῖον
καί γλυκεῖαν αὐλακα τέμνων τοῦ λόγου.
Πάντα μίμησαι δίχα τῶν ἐναντίων.
Κακόν ἀλώπηξ, ὑποκρίσει βιοῦσα,
ἕτερον οὔσα καί ἄλλο δεικνυμένη,
προσποιήσῃ γάρ θνήσκει, ἴν' ἀρπάσῃ τι
δεινόν ἢ ἄρκτος εἶ που ξίφει γάρ λάβῃ,
οὐ παύεται ξέουσα τό τραῦμα ταύτης,
ἕως ἄν αὕτη ἐκ τούτου ἀποθάνῃ·
κακόν ὁ χοῖρος ἀκορέστως ἐσθίων·
κακόν ἡ ἀσπίς· βύει καί γάρ τὰ ὦτα·
κακά τὰ κακά, ἃ εἰ ἐρευνᾶν θέλεις
καί εἰ ἐκφυγεῖν, φίλη ψυχῇ, σπουδάσεις,
εὐρήσεις ὄντως τήν ἀληθῆ σοφίαν.
Ὅδῳ βαδίζων ἔλθεις γάρ πρὸς τὰ κρείττω
καί μετὰ πάντων σεαυτόν καταμάθεις
καί ἐρωτῶντι τότε μοι πάντως φράσεις·
Λόγον, ὃν λαλεῖς, κἀγὼ αὐτόν λαμβάνω!
Ἔστι καί ἐν σοί, μεταβαίνει καί πρὸς με·
ἢ καταλιμπάνει σε κενόν τοῦ λόγου;
Ἐρεῖς· Οἶδα, ὅτι καί πρὸς με ἦλθε
καί ὄλος ἐστὶ μετὰ σοῦ, ὥσπερ πρῶην.
Πῶς οὖν ἀπό σοῦ χωρισθεῖς πρὸς με ἦλθε
(162) καί ὄλος μένει ἐν σοί μή χωρισθεῖς σου;
Εἰπέ μοι τοῦτο καί τόν Θεόν νῦν ἔα,
μή σύμπασα τρομάσῃ κτίσις καί πέση
καί συνθραύσῃ σου τήν σάρκα τήν παχεῖαν
καί συντρίψῃ σου τήν ψυχὴν τήν σαρκώδη
καί τόν νοῦν πυρίκαυστον τόν σόν ποιήσῃ,
τόν εἰς μηδέν χρήσιμον κενεμβατοῦντα.
Καί γάρ οὐδέ πράγματι οὐδ' ἐπινοία

τό ἀμέριστον μερίζεται τοῦ λόγου·
ὁ γάρ ἐν οἴκῳ ἔνδοθεν κεκλεισμένος,
ἔξω δέ τόν νοῦν περιπολοῦντα ἔχων
οὐ κατελείφθη ἄνους ἐν τῇ οἰκίᾳ,
ἀλλά μετ' αὐτοῦ καί ἔξω πάντως ἔστι.
Τόν οὖν χωρισμόν τοῦτον τί ὀνομάσεις;
Πρᾶγμα δὴ λέξεις ἢ ἐπίνοιαν εἴπης;
Εἰ ἐπίνοιαν, πῶς ὅλος ἔστιν ἔξω,
εἰ δέ πρᾶγμα τι, πῶς ἔνδον τῆς οἰκίας;
Καίτοι τί ἐστί τό παράδειγμα τοῦτο
πρός τόν ὑπέρ νοῦν καί διάνοιαν Λόγον;
Ἐκ γάρ τοῦ Πατρός ἀποσταλείς ὁ Λόγος κατήλθε
καί ἐν γαστρὶ ἐνώκησεν ὅλος τῇ τῆς Παρθένου
καί ὅλος ἦν ἐν τῷ Πατρὶ καί ὅλος ἐν κοιλίᾳ
καί ὅλος ἐν τῷ σύμπαντι ἀχώρητος ὑπάρχων,
μή συσταλείς, μή σμικρυνθείς πάντως εἰσηλθεν ὅλως
καί μείνας ἀναλλοίωτος μορφὴν ἔλαβε δούλου
καί γεννηθείς ἐγένετο ἄνθρωπος κατὰ πάντα,
ὅλος τὴν μήτραν διελθὼν καί γεγονώς ἐν κόσμῳ,
ὅλος πάλιν ἀναληφθείς, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη.
Ταῦτα οὖν κατ' ἐπίνοιαν ἢ πρᾶγμα γεγονέναι
ὅλως εἰπεῖν τολμήσειας, τὰ ἀπόρρητα πᾶσιν
ἀγγέλοις, ἀρχαγγέλοις τε καί πάσῃ κτιστῇ φύσει;
(163) Νοεῖται καί γάρ ἀληθῶς, οὐ φράζεται δέ ὅλως,
οὐδέ καταλαμβάνεται νοῖ πάντως τελείως.
Πῶς οὖν Θεός καί ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν
καί τοῦ Πατρός ἐστιν Υἱός, ὅλος αὐτοῦ ἀχωρίστως,
καί τῆς Παρθένου γέγονε καί προῆλθεν ἐν κόσμῳ
καί ἔμεινε ἀχώρητος, ὡς εἴρηται, τοῖς πᾶσιν;
Ἐπινοία ἢ πρᾶγματι; εἰπέ. Πάντως ἄρτι σιγήσεις·
κᾶν γάρ εἰπεῖν θελήσειας, ὁ νοῦς σου λόγον οὐ δώσει
καί μείνη ἢ πολύλαλος ἀργήσασά σου γλῶσσα.
Εἰ δέ θελήσειας εἰπεῖν πρᾶγμα τὴν θείαν φύσιν,
πάντως εἴπης καί ποταπόν, ἐγὼ γάρ οὐ γινώσκω.
Δόξα σοι, Πάτερ καί Υἱέ καί τό Ἅγιον Πνεῦμα,
θεότης ἀπερίγραπτε, ἀμέριστε τῇ φύσει,
σέ προσκυνοῦμεν ἅπαντες ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ,
οἱ τό Πνεῦμά σου ἔχοντες ὡς παρά σοῦ λαβόντες
καί ὀρῶντες τὴν δόξαν σου οὐ πολυπραγμονοῦμεν,
ἀλλ' ἐν αὐτῷ σε βλέπομεν ἀγέννητον Πατέρα
καί γεννητόν τόν ἀπό σοῦ προερχόμενον Λόγον,
ἄτμητον οὖν, ἀσύγχυτον προσκυνοῦμεν Τριάδα,

ἐν μιᾷ τῇ θεότητι καὶ ἀρχῇ καὶ δυνάμει,
ἀμήν.

ΚΒ΄.

*Εὐχαριστία σὺν θεολογίᾳ καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν
ἐνεργειῶν ὠνόμασται. (164)*

Τί τό καινόν μυστήριον, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
ὃ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον ἐπεδείξω καὶ πόρνον;
Τί τό κατανοούμενον μέγα θαῦμα ἐντός μου
καὶ μὴ περινοούμενον, ἀλλὰ κεκαλυμμένον;
Ὡς ἄστρον γάρ ὁράται μοι ἀνατέλλον μακρόθεν
καὶ πάλιν ὡσπερ ἥλιος μέγας ἀποτελεῖται,
μὴ ἔχων μέτρον ἢ σταθμόν ἢ ὄρον τῷ μεγέθει,
καὶ αἴγλη γίνεται μικρά καὶ φλόξ πάλιν ὁράται
μέσον ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις,
περιστρεφόμενον συχνῶς καὶ περιφλέγον πάντα
τά ἔνδοθεν τῶν σπλάγχχνων μου καὶ φῶς ταῦτα ποιοῦντα
καὶ οὕτως φθεγγόμενον καὶ φιλικῶς διδάσκον
ἀπορουμένῳ παντελῶς καὶ μαθεῖν ἐκζητοῦντι.
Ἐγὼ τό ἄστρον τό γλυκύ, ὅπερ ποτέ ἀκούεις
ἀνατελεῖν ἐξ Ἰακώβ, ὑπάρχω μὴ διστάσης,
καὶ ἥλιός σοι δείκνυμαι μακρόθεν ἀνατέλλον,
ὃ τοῖς δικαίοις ἅπασι φῶς ἀπρόσιτον εἶναι
ἐν τῇ μελλούσῃ βιοτῇ καὶ ζωῇ αἰωνία.
Ἐγὼ καὶ αἴγλη δείκνυμαι καὶ φῶς σοι καθορῶμαι,
ἀκαταφλέκτως φλέγων σου τά πάθη τῆς καρδίας
καὶ δροσισμῷ γλυκύτητος καὶ χάριτός μου θείας
ἀποπλύνων τόν ῥύπον σου καὶ εἰς ἅπαν σβεννύων
(165) ἄνθρακας τούς τοῦ σώματος, ἡδονῶν ἁμαρτίας,
καὶ πάντα ἐργαζόμενος ἐμῇ φιλανθρωπία,
ἃ καὶ πάλαι πεποίηκα ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις.
Ἐλέησον λυπούμενον, οἴκτειρον τεθλιμμένον,
μὴ ὀργισθῆς, λαλήσαι μοι καὶ πάλιν βουλομένῳ.
Πῶς ἄστρον ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ὁ ἀχώρητος πάντη,
ὑπάρχεις τε καὶ γίνῃ σύ μέχρι τοῦ νῦν τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καὶ ὡσπερ ἥλιος δείκνυσαι ἀνατέλλον,
ὃ μηδαμοῦ καὶ πανταχοῦ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν
ὧν τε καὶ κηρυττόμενος ἀόρατος τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καὶ αἴγλη γίνῃ σύ καὶ φλόξ μοι καθορᾶσαι

καί φλέγεις ὕλην, ἄυλος ὑπάρχων κατ' οὐσίαν;
Πῶς δροσίζεις καί πλύνεις μου τοῦ σώματος τόν ῥύπον,
ὅλος πῦρ ὢν ἀπρόσιτος καί ἄστεκτον ἀγγέλοις;
Πῶς περιπλέκεσαι φθαρτῆ οὐσία σώματός μου
καί ἀναμίγνυσαι ψυχῇ ἀμίκτως ἀνθρωπίνη;
Πῶς δι' αὐτῆς ἐν τῷ παντί σώματι ἀσυγχύτως
γινόμενος, ὁ ἀναφής, ὅλον θεοποιεῖς με;
Εἶπον καί' μή ἐκπέμψης με συγνόν καί τεθλιμμένον,
ᾧ τόλμη, ᾧ παράνοια, ᾧ ἀφροσύνης λόγοι!
Πῶς οὕτως ταῦτα ἐρωτᾶν οὐ φρίττεις ἀποτόμως;
Πῶς δέ καί οὐκ αἰσθάνη, ἐρωτῶν ἃ γινώσκεις,
ἀλλά τολμᾷς μετά Θεοῦ λαλεῖν ὡς ἐκπειράζων,
καί ἃ οἶδας, ὡς μή εἰδώς προσποιῆ ἐρωτᾶν με
καί γράφειν θέλεις ἅπασιν ἐνδεικτικῶς σὴν γνῶσιν;
Ἄλλ' ὅμως σοῦ ἀνέχομαι φιλανθρώπως ὑπάρχων
καί πάλιν ἐκδιδάσκω σε, λέγων σοι ταῦτα οὕτως·
ἐγὼ τῇ φύσει ἄφραστος, ἀχώρητος ὑπάρχω,
ἀνενδεής, ἀπρόσιτος, ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
ἀναφής, ἀψηλάφητος, ἀτρεπτος τὴν οὐσίαν,
μόνος ἐν μόνῳ τῷ παντί καί μόνος μετά πάντων
τῶν ἐπιγινωσκόντων με ἐν τῷ τοῦ βίου σκότει·
(166) ἔξω δέ κόσμου τοῦ παντός, ἔξω τῶν ὀρωμένων,
ἔξω τοῦ φωτός τοῦ αἰσθητοῦ, ἡλίου τε καί σκότους,
τόπου τε τῶν κολάσεων καί φρικτῆς καταδίκης,
ἐν ᾧ περιπεπτώκασιν ὑπερήφανοι δοῦλοι
κακῶς τραχηλιάσαντες κατ' ἐμοῦ, τοῦ Δεσπότου.
Ἐγὼ ἀμετακίνητος – ποῦ γάρ καί οὐχ ὑπάρχω,
ἵνα τῇ μεταστάσει μου τόν τόπον καταλάβω;
Ἐγὼ καί ἀεικίνητος εἰμί ἀπεριγράτως –
ποῦ γάρ ἐλθῶν ζητήσεις με, ἵνα ἐκεῖ με εὔρης;
Ὁ οὐρανός τῷ λόγῳ μου ὡς οὐδέν παρεισῆχθη,
ἡλῖος, ἄστρα καί ἡ γῆ ὡς πάρεργον μικρόν μοι
γεγένηται καί τά λοιπά, ὅσα ὄρας, ὡσαύτως.
Οἱ ἄγγελοι μακρόθεν μοι πρό τούτων παραχθέντες
δόξης τὴν δόξαν βλέπουσιν, οὐχί δ' αὐτήν τὴν φύσιν·
μόνον γάρ ἐνενόησα παραγαγεῖν δυνάμεις
καί εὐθύς παρείστησαν ὑμνοῦσαί μου τό κράτος,
Σὺ κάτω δέ καθημένος αὐτοῦ, ἐν ἐξορίᾳ,
ὅπου πάντες πεπτώκασιν οἱ πρῶτοι παραβάται,
ὃ τε Ἀδάμ καί σὺν αὐτῷ Εὔα, ἡ σὴ προμήτωρ,
καί ὁ κακός διάβολος, ὁ τούτους ἀπατήσας,
ὅπου τό σκότος τό βαθύ, ὅπου λάκκος ὁ μέγας,

ὅπου ὄφεις οἱ δάκνοντες ὑμῶν αἰεὶ τὰς πτέρνας,
 ὅπου τό θρῆνος, τό οὐαί, τό ἄπαυστόν τε πένθος,
 ὅπου στένωσις ἅπασα, μέριμνά τε καί λύπη,
 θάνατος ἅμα καί φθορά πάντας ὑμᾶς κατέχει,
 πῶς ἀμεριμνεῖς, πῶς ἀμελεῖς, εἶπέ μοι;
 Πῶς οὐ φροντίζεις τῶν κακῶν, ὧν ἔπραξας ἐν κόσμῳ,
 καί μόνην τήν μετάνοιαν περί πολλοῦ ποιῆσαι
 καί σπουδάζεις ἀληθινὴν ἐπιδείξασθαι ταύτην
 καί ἐρωτᾷς περί αὐτῆς ἐν πολλῇ παρακλήσει
 καί ἀκριβῶς ἀνερευνᾷς, πῶς αὐτὴν κατορθώσης,
 ὅπως ἰσχύσης δι' αὐτῆς ἐμῇ φιλανθρωπία
 (167) λαβεῖν μεγάλην ἄφησιν τῶν σῶν ἀνομημάτων;
 Ἄλλὰ ταύτην καταλιπὼν ζητεῖς τὰ ὑπὲρ φύσιν,
 ἐρευνᾷς τὰ ἐν οὐρανοῖς, μᾶλλον δέ οὐδέ ταῦτα,
 ἀλλὰ ἐμοῦ τοῦ οὐρανόν, ὡς εἴρηται, καί πάντα
 παραγαγόντος ὡς οὐδέν, ἐξερευνᾷς τὴν φύσιν
 καί βούλει τὰ περί ἐμοῦ, ὡς οὐδεὶς οἶδεν ἄλλος,
 μανθάνειν ὧ τοῦ θαύματος, ὧ πρόθεσις ἀνθρώπου!
 Εἰ γάρ καί ἐμεψάμην σε, ἀλλ' ἐπαινέσω πάλιν,
 ὅτι καί σύ ἔργον ἐμόν καί ποίημα ὑπάρχεις.
 Πῶς ἀπό γῆς, ἀπό πηλοῦ, ἀπό χοός ἐπλάσθης
 καί ἐν αὐτῇ κρατούμενος καί μετ' αὐτῆς διάγων
 πάντα οὐδέν λογίζη, ἀλλ' ὡς σκιάν ἠγεῖσαι,
 καί παρατρέχεις ἅπαντα καί ἐμέ ζητεῖς μόνον;
 Περί ἐμοῦ θέλεις λαλεῖν, δι' ἐμέ διηγείσθαι
 καί βλέπειν με, εἰ δυνατόν, διά παντός τοῦ βίου
 καί μήτε ὕπνου γεύεσθαι, βρώσεως, πόσεώς τε
 ἢ ἐνδύματος σώματος τό καθόλου φροντίζεις.
 Ἄλλ' ὥσπερ δένδρα καθ' ὁδόν ἰστάμενα καί ξύλα
 οὕτως λογίζη ἅπαντα τὰ ἔνδοξα τοῦ κόσμου,
 καί παρατρέχεις ὡς οὐδέν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου,
 μηδέ περιστρεφόμενος ὄμματι διανοίας
 μηδέ ψυχῆς τοὺς ὀφθαλμούς ἐὼν πρὸς ταῦτα βλέψαι,
 ἀλλ' ἐμέ φαντάζεσαι καί μέμνησαί μου μόνου
 καί ἀγαπᾷς με ὡς οὐδεὶς τῶν μετὰ σοῦ συνόντων.
 Τίς γάρ μου τῷ ὀνόματι γάννυται τὴν καρδίαν
 καί διεγείρεται εὐθύς πρὸς ἀγάπην ἢ πόθον;
 Τίς ἀκούσας τὴν μνεῖαν μου πολλάκις λαλουμένην
 ἐδάκρυσεν ἀπὸ ψυχῆς ἐνθυμηθεὶς με μόνον;
 Τίς δέ τοὺς θεῖους λόγους μου ἢ τίς τὰς ἐντολάς μου
 μετὰ σπουδῆς ἐζήτησε μαθεῖν τε καί φυλάξαι;
 Τίς ἐλογίσθη με ὡς σύ Θεόν ἐπάνω πάντων

(168) καί ἐπεθύμησεν εὐθύς ἐμοί μόνῳ δουλεύειν
καί διά τοῦτο καί γονεῖς καί ἀδελφούς καί οἶκον,
γῆν τε ὁμοῦ καί συγγενεῖς καί γείτονας καί φίλους
οὕτως παρελογίσαντο καί οὕτως μοι προσῆλθεν,
ὡς μηδέ θεασάμενος ποτέ τινα ἐκ τούτων,
μηδέ γνωρίσας ἐπί γῆς ἄνθρωπον ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλ' ὥσπερ ξένην ἐπιβάς χώραν τινά καί πόλιν
έτερογλώσσους ἔχουσαν πάντας τε καί βαρβάρους,
οὕτως ἐν τοῖς συνήθεσι γνωρίμοις τε καί φίλοις,
ιδίοις τε καί ἄρχουσι καί πλουσίοις τοῦ κόσμου
διάγειν καί διακεῖσθαι μέσον τούτων τυγχάνων;
Ἄλλά ψιλὰ ταῦτα λεγόμενα καί μικρά ἀναισθήτοις,
μεγάλα δέ καί ὑψηλά ἐμοί ἐπόπτη τούτων.
Τίς τῶν μεγάλων ἐπί γῆς ἐξουσιῶν καί θρόνων
ἢ τῶν λεγόντων δι' ἐμοῦ ἄρχειν καί βασιλεύειν
ἢ τῶν ἐκπροσωπούντων μου τοὺς θεῖους ἀποστόλους
τοῦτο ἢ ἐνενόησεν ἢ ἴσχυσε φυλάξαι,
ἴν' ἐν καιρῷ τηρήσεως ἐντολῆς μου καί νόμου
ὡς ἕνα βλέπει ἅπαντας, συγγενεῖς τε καί ξένους,
πλουσίους, πένητας ὁμοῦ, ἐνδόξους καί ἀδόξους,
τοὺς δέ γε δυνατούς ἄρα μετά εὐτελεστέρων;
Τίς ὁ δικάσας ἀπαθῶς, λεία βλέπων ἐν τούτοις;
Ταῦτα ψυχὴν εἰ εὐροίμι φυλάξασαν ἐν κόσμῳ,
ἐν τῇ παρουσίᾳ μάλιστα γενεᾶ καί ἡμέρα,
ἴσα τῶν ἀποστόλων μου καί προφητῶν δοξάσω,
καί συγκαθήσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ἐλεύσει,
κρινεῖ γάρ ὡς ἐπί τῆς γῆς δικαίως ἄν καί τότε
καί δόξαν ἀπενέγκηται κριτοῦ νεκρῶν καί ζώντων.
Ταῦτα καλόν τό ἐκζητεῖν καί τά λοιπά σύν τούτοις
καί τηρεῖν, ὄση δύναμις, καί ἀκριβῶς φυλάττειν
καί τὴν ἐμὴν μὴ ἐκζητεῖν φύσιν, υἱέ ἀνθρώπου,
μηδέ τὰς ἐνεργείας μου, Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,
(169) ὅπως δείκνυται ἥλιος, ὅπως ὁράται ἄστρον
καί μακρόθεν που φαινόμενον καί ὑπερβαῖνον ὄρη,
ἐκ δέ τῷ ἀποκρύπτεσθαι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου,
θλίψιν ἀπαραμύθητον προξενοῦν σοι καί λύπην,
καί ἐν τῷ σέ λογίζεσθαι μηκέτι σοί ὀφθῆναι
ἐνδοθεν εὐρισκόμενον ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ
καί ἔκπληξιν σοι καί χαράν νέμον ἀπροσδοκῆτως
μηδ' ὅτι φλόξ σοι δείκνυται, αἴγλη καί πῦρ ὁράται,
θαυμάζης ἢ ἐξερευνᾶς, οὐ γάρ καλόν σοι τοῦτο!
Φῶς οὖν με εἶναι πίστευε ἀσχημάτιστον πάντη,

ἀπλοῦν ὄλον, ἀσύνθετον, ἀμέριστον τῇ φύσει,
ἀνεξερεύνητον ὁμοῦ, προσιτόν ἀπροσίτως·
βλέπομαι γάρφ ὡς ἀληθῶς, δείκνυμαι φιλανθρώπως
κατά τό ἐνεχόμενον ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων
μετασηματιζόμενος· οὐκ ἐγώ τοῦτο πάσχω,
ἀλλ' οἱ ὀρώντες οὕτως με βλέπειν καταξιῶνται.
Ἄλλως γάρ οὐκ ἰσχύουσιν οὐδέ πλέον χωροῦσιν
καί διά τοῦτο οἱ αὐτοί ποτέ μὲν καθορῶσιν
ἥλιον, ὅταν ἔχωσι τόν νοῦν κεκαθαρμένον,
ποτέ δέ ἄστρον, ὅταν ὑπό τόν γνόφον ἄρα
καί τήν νύκτα τοῦ σώματος εὐρεθήσονται τούτου.
Πῦρ δέ καί αἶγλην ποιεῖ με τό ζέον τῆς ἀγάπης.
Ἦταν γάρ ἀναφθῆ ἔν σοί ἄνθραξ ὁ τῆς φιλίας,
τότε κἀγώ τό πρόθυμον ὀρῶν σου τῆς καρδίας
εὐρίσκομαι ἐνούμενος αὐτῷ καί φῶς παρέχων
καί ὡσπερ δεικνύμενος, ὁ τό πῦρ λόγῳ κτίσας.
Αἱ ψυχικάι γάρ ἀρεταί ὑπόκεινται ὡς ὕλη,
ἐν αἷς περιδρασσόμενον φῶς τοῦ Πνεύματος θεῖον
κατά τό ὑποκείμενον τῆς ὕλης καί καλεῖται·
ἴδιον γάρ οὐ κέκτηται ὄνομα ἐν ἀνθρώποις.
Ἦταν οὖν καταλύσῃται ἄνθρωπος καί δακρῦη,
τότε καί τοῦτο λέγεται ὕδωρ, καί γάρ καθαίρει,
τοῖς δάκρυσιν ἐνούμενον πάντα ρύπον ἐκπλύνει.
(170) Ἦταν δέ σβέση τόν θυμόν τῆς καρδίας τό πένθος
τῇ συνεργείᾳ τῇ αὐτοῦ, ὠνόμασται πραότης·
πάλιν δέ ἀναπτόμενος κατά τῆς ἀσεβείας
τοῦτο γίνεται δι' αὐτοῦ, ὅπερ ζῆλος καλεῖται,
εἰρήνη δ' αὐθις καί χαρά λέγεται καί χρηστότης,
ὅτι καί τά ἀμφότερα δωρεῖται τῷ πενθοῦντι
καί ὡς πηγῆν βλύζειν ποιεῖ τήν χαράν ἐν καρδίᾳ.
Ἐξ ἧς πᾶσα συμπάθεια καί ἐλεημοσύνη
ἐκχεῖται ἔξω ῥέουσα ἀπό ψυχῆς τοῖς πᾶσι,
μάλιστα τοῖς μετανοεῖν θέλουσι καί σωθῆναι·
καί γάρ τούς πάντας ἐλεεῖ, τούτοις δέ καί συντρέχει
καί συνεργεῖ καί συγκροτεῖ καί συμπάσχει ἐν πᾶσιν,
ἐνούμενος κατά ψυχῆν αὐτῶν τῇ προαιρέσει
καί τεκμαιρόμενος νοῖ κάλλος τῆς μετανοίας
γνησιωτέραν κέκτηται πρός αὐτούς τήν ἀγάπην.
Ταπεινώσις δέ λέγεται, ὡς τά τοῦ κόσμου πάντα,
ἀλλά καί τήν ψυχῆν αὐτήν καί τό ἴδιον σῶμα
καί πρᾶξιν πᾶσαν ὡς οὐδέν ἠγεῖσθαι γινομένην
ἄνθρωπον τόν γευσάμενον τῆς γλυκύτητος τούτου

καί κατιδόντα τοῦ φωτός τό ἀμήχανον κάλλος.
Ταῦτα εἰδώς μηκέτι μου περί τοιούτων λέγειν
ἢ ἔρμηνεύειν σοι λεπτομερῶς δεηθῆς ὄλως!
Φύσει γάρ ἄφθεγκτά εἰσιν, ἀνεκκάλητα πάντη,
ἀνθρώποις τε ἀπόρρητα, ἄγνωστα καί ἀγγέλοις
καί κτιστῆ πάσῃ ἄλλῃ τινί οὐσίᾳ ὄλως ἀκατανόητα.
Γνῶθι δέ μόνον τά σαυτοῦ ἢ σαυτόν μᾶλλον πλέον
καί τότε γνώσεις, ὡς ἐγώ ἀκατάληπτος πάντη
μόνοις συνῶν, μόνους φιλῶν τούς ἐμέ ἀγαπῶντας
καί τῶν ἐμῶν ἀεί θερμῶς ἐντολῶν μεμνημένους
καί μηδαμῶς προσκρίνοντας αὐτῶν τι τῶν ρεόντων
οἷς ὁμιλῶν συνέσομαι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΚΓ'.

*Περί τῆς ἀκατάληπτου καί ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβῆς θεολογία' καί
ὅτι ἀπερίγραπτος οὐσα ἢ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστί τοῦ παντός,
ἀλλά καί ἐντός καί ἐκτός ὡς τῶν ὄλων αἰτία' καί ὅτι μόνον κατά νοῦν τῷ
ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες.
(171)*

Ἦ Τριάς, ἢ κτίστις πάντων,
ὦ Θεέ μου μόνω,
ἀπερίγραπτε τῆ φύσει,
ἀκατάληπτε τῆ δόξῃ,
ἀνερμήνευτε τοῖς ἔργοις,
ἀναλλοίωτε οὐσίᾳ.
Ἦ Ζωή, Θεέ, τῶν πάντων,
ὦ καλῶν ἀπάντων ἄνω,
ὦ ἀρχή ἀνάρχου λόγου,
ὑπεράναρχε Θεέ μου,
ὅς οὐ γέγονας οὐδέπω,
ἀλλά ἦς ἀρχὴν μὴ ἔχων.
Πῶς εὐρήσω τόν ἐντός με
περιφέροντά σε ὄλον;
Τίς μοι δώσει κατασχεῖν σε,
ὄν ἐντός μου περιφέρω;
Πῶς καί ἔξω τῶν κτισμάτων,
πῶς καί ἔσω τούτων πάλιν

καί οὐδ' ἔσω ἤσ οὐδ' ἔξω;
᾽Ως μέν ἄληπτος οὐκ ἔσω,
(172) ὡς ληπτός δ' ἔξω πέλω
ἀπερίγραπτος δ' ὑπάρχων
οὔτε ἔσω οὔτε ἔξω.
Τίνος γάρ ὁ κτίστης ἔσω,
ποίου δέ, εἶπέ μοι, ἔξω;
Πάντα ἔνδον περιφέρω
ὡς συνέχων πᾶσαν κτίσιν
πάντων ἔξω δέ τυγχάνω,
πάντων ὧν κεχωρισμένος.
᾽Ο γάρ κτίστης τῶν κτισμάτων
πῶς οὐκ ἔσται πάντων ἔξω;
᾽Ο πρό πάντων δέ ὑπάρχων
καί πληρῶν τό πᾶν ὡς πλήρης,
πῶς οὐκ ἔσομαι καί κτίσας
ἐν τοῖς κτίσμασί μου πᾶσι;
Πανταχοῦ καί γάρ ὑπῆρχον
ἐν τῷ πᾶν ὡς ὑπερπλήρης
καί πληρῶ τά πάντα κτίσας.
Νόει ἄπερ φθέγγομαί σοι!
Οὐ μετέστην τόπου κτίσας,
οὐδ' ἠνώθην τοῖς κτισθεῖσιν
ἀπερίγραπτον δέ ὄντα
ποῦ ποτέ με φήσεις εἶναι;
Οὐ σωματικῶς σοι λέγω,
ἀλλά νοητῶς μοι νόει.
Ζητῶν δέ πνευματικῶς με
ἀπερίγραπτον εὐρήσεις,
οὐδαμοῦ δ' αὖ κατά τοῦτο,
οὐδέ ἔσω οὐδέ ἔξω,
εἶ καί πανταχοῦ καί ἐν πᾶσιν
ἀπαθῶς καί ἀσυγχύτως
(173) κατά τοῦτο δ' ἔξω πάντων,
ὅτι καί πρό πάντων ἤμην.
Ἄλλ' ἀφήσωμεν τήν κτίσιν
ὄλην ταύτην ἥνπερ βλέπεις,
ὅτι λόγου οὐ μετέχει
καί δικαίως πρός τόν λόγον
οἰκειότητα οὐκ ἔχει,
νοῦ παντός ἐστερημένη.
Δῶμεν οὖν οἰκεῖον ζῶον

πρός τόν λόγον τῆς σοφίας,
ἴν' ὡς νοῦς πρὸς τήν σοφίαν
καί ὡς λόγος πρὸς τόν λόγον
συγγενῶς τε καί οἰκείως ἔχον μᾶλλον
σχῆ καλῶς καί κοινωνίαν
τό κτισθέν μετά τοῦ κτίστου,
ὡς τοῦ κτίστου κατ' εἰκόνα
καί ὁμοίωσιν ὑπάρχον.
Ποῖον τοῦτο λέγω ζῶον;
Ἄνθρωπόν σοι πάντως εἶπον
λογικόν ἐν τοῖς ἀλόγοις
ὡς διπλοῦν ἐξ ἑκατέρων
αἰσθητῶν καί νοουμένων.
Οὗτος μέσον τῶν κτισμάτων
τόν Θεόν γινώσκει μόνος,
τούτῳ μόνῳ ὁ Θεός δέ
κατά νοῦν ληπτὸς ἀλήπτως,
καθορᾶται ἀοράτως
καί κρατεῖται ἀκρατήτως.
Πῶς ληπτῶς καί πῶς ἀλήπτως,
πῶς δέ καί μικτῶς ἀμίκτως;
Πῶς; εἶπέ μοι, φράσον ταῦτα.
Πῶς τὰ ἄφραστά σοι φράσω,
(174) πῶς τὰ ἄρρητά σοι εἴπω;
Ὅμως πρόσεχε καί λέξω
λάμπει ἥλιος ἀκτῖνας
αἰσθητόν τοῦτον σοί λέγω,
τόν γάρ ἄλλον οὐπω εἶδες
τάς γοῦν τούτου βλέπεις ἀκτῖνας
καί ληπταί εἰσι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου.
Τό δέ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου
συνημμένον ἦν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου
ἄρτι λέξον ἐρωτῶντι
Τό οὖν φῶς σου ταῖς ἀκτῖσι
πῶς ὑπάρχει συνημμένον,
ἐν ἀμίκτῳ μίξει ἔστιν
ἢ συγκέχυνται ἀλλήλοις;
Οἶδα ἄμικτα καί λέξεις
καί μικτά ὁμολογήσεις
καί ληπτόν τό φῶς μοι εἴπης,
ὀφθαλμῶν ἀνεωγμένων
καί καλῶς κεκαθαρμένων.

Τό δ' αὐτό, εἰ σύ καμμύσης,
ἄληπτον εὐθύς ὑπάρχει,
τοῖς τυφλοῖς οὐ παραμένει,
σύνεστι δέ τοῖς ὀρώσιν.
Ὅτε δέ δύνει, καί τούτους
ὡς τυφλούς καταλιμπάνει –
ἐν νυκτί καί γάρ ἀνθρώπων
ὀφθαλμοί οὐ καθορώσιν ,
ἢ ψυχὴ οὖν διὰ τούτων
παρακύπτουσα φῶς βλέπει,
τοῦ φωτός δέ μή παρόντος
ὡς ἐν σκότει πάντως ἔστιν,
ἀνατέλλοντος δέ τούτου
τότε βλέπεις φῶς ἐν πρώτοις,
ἐν φωτί δέ καί τὰ πάντα,
(175) τό δέ φῶς ἔχων οὐκ ἔχεις·
ἔχεις γάρ, ὅτι καί βλέπεις,
κατασχεῖν δέ μή ἰσχύων
ἢ λαβεῖν αὐτό χερσί σου.
Ἔχεις ὅλως οὐ δοκεῖς τι,
ἐφαπλοῖς τὰς σὰς παλάμας,
λάμπει ἥλιος ἐν ταύταις
καί κρατεῖν αὐτόν νομίζεις·
τοῦτο λέγω, ὅτι ἔχεις.
Σφίγγεις αἴφνης πάλιν ταύτας
καί ἀκράτητος ὑπάρχει·
οὕτως πάλιν οὐδέν ἔχεις.
Τὰ ἀπλᾶ ἀπλῶς κρατοῦνται,
κρατητῶς οὐ σφίγγονται δέ,
εἰ καί σῶμα γάρ τῇ φύσει
τοῦτο δὴ τό φῶς νοεῖται
ὀρωμένου τοῦ ἡλίου,
πλήν καί ἄτμητον ὑπάρχει.
Πῶς οὖν τοῦτον εἰς οἰκίαν
εἰσαγάγεις σὴν, εἰπέ μοι;
Πῶς δέ κατασχεῖν ἰσχύσεις,
πῶς τόν ἄληπτον κρατήσεις,
πῶς δέ τοῦτον ὄλον κτήση,
μερικῶς ἢ καί καθόλου;
Πῶς δέ λάβεις τούτου τμήμα
καί ἐν κόλπῳ κατακρύψεις;
Πάντως οὐδαμῶς, μοί εἴπηρ,

δυνατόν ποτε γενέσθαι!
Εἰ οὖν τούτου, ὄνπερ λόγῳ
καί προστάγματι ὁ κτίστης
ὡς λαμπάδα παρεισῆξε
φαίνειν πᾶσι τοῖς ἐν κόσμῳ,
ἔξειπεῖν ἢ ἐρευνῆσαι
ὄλως φύσιν οὐκ ἰσχύεις,
(176) πῶς καί σῶμα οὗτος ἔστιν,
οὐκ ἀσώματος γάρ πάντως;
Πῶς ληπτός ἐστιν ἀλήπτως,
πῶς καί μίγνηται ἀμίκτως,
πῶς ἀκτίσι καθορᾶται
καί φωτίζει σε ἐν τούτοις,
ὄν εἰ καί τρανῶς προσβλέψεις,
ὄλον μᾶλλον ἐκτυφλοῖ σε;
Ἄλλὰ καί τῶν ὀφθαλμῶν σου
ἀπορεῖς τό φῶς εἰπεῖν μοι,
πῶς φωτός ἑτέρου δίχα
ὄλως βλέπειν οὐκ ἰσχύει
καί παντί φωτί ἐνοῦται
καί ὡς φῶς τά πάντα βλέπει.
Ἄπαθές δέ μένει πάντως,
διαιρούμενον τῶν φώτων
καί ἐνούμενον ὡσαύτως
φῶς φωτί ὄλον τυγχάνει
καί ἡ ἔνωσις ἀφράστως,
ἀσυγχύτως τούτων πέλει,
ἡ διαίρεσις δ' ὁμοίως
μή καταλαμβανομένη.
Πῶς τοῦ κτίστου τῶν ἀπάντων
ὄλως φύσιν ἐρευνῆσαι,
ἐνεργείας τούτου πάλιν
πῶς μοι λέγεις ἐρμηνεῦσαι,
πῶς εἰπεῖν μοι, πῶς ἐκφράσαι,
πῶς δέ λόγῳ παραστήσαι;
Πίστει πάντα παραδέχου!
Πίστις γάρ οὐκ ἀμφιβάλλει,
πίστις ὄλως οὐ διστάζει,
πλήν, ὡς λέγω, πάντα ἔστιν.
Ἐναργῶς σοι πάντα λέγω
οὐδαμῶς τι τῶν ἀπάντων
(177) ἡ δημιουργός τῶν ὄλων ἔστιν

φύσις θεία καί σοφία,
οὐδ' ἐν πᾶσι πῶς γάρ ἔσται
τό οὐδέν ὑπάρχον πάντων,
αἴτιον δέ ὄν τῶν πάντων;
πανταχοῦ ἐστι καί ἐν πᾶσι
καί πληροῖ τά πάντα ὅλως
κατ' οὐσίαν, κατά φύσιν,
καθ' ὑπόστασιν ὡσαύτως.
Πανταχοῦ Θεός ὑπάρχει
ὡς ζωή ζωὴν παρέχων
τί γάρ ὅλως καί παρήχθη,
ὃ αὐτός οὐ παρεισηῆξε;
Μέχρι κώνωπός μοι νόει
καί ἴστοῦ τοῦ τῆς ἀράχνης!

Πόθεν γάρ τοσοῦτον ταύτη
χορηγεῖται νῆμα, λέγε;
Ἦ οὐ νήθει, ἀλλ' ἀκόπως
καθ' ἐκάστην ἐξυφαίνει,
ἀλιέων σοφωτέρα,
ἰξευτῶν τε πάντων πέλει,
ἐξαπλοῦσα τούς ἱμάντας
καί συνδοῦσα ἐκ μακρόθεν
καί ἐσχάτως μέσον τούτων
ὡσπερ δίκτυον ὑφαίνει
εἰς ἀέρα τὴν παγίδα
καί αὐτή καθεζομένη
ἀπεκδέχεται τὴν θήραν,
εἴ που ποθέν παρεμπέσαν
ἀλισθήσεται πτηνόν τι.
Ὅ οὖν μέχρι τούτων πάντων
τῆ προνοία συνδιήκων
πῶς οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πᾶσι,
πῶς οὐκ ἔστι μετὰ πάντων;
(178) Ναί, τῶν πάντων μέσον ἔστι,
ναί, καί ἔξω πάντων ἔστιν,
ναί, καί φῶς αὐτός ὑπάρχει
νοητόν, ψυχᾶς φωτίζον,
ναί, καί ἄδυτος ὑπάρχει
ποῦ κρυβῆ πληρῶν τά πάντα;
Εἰ δέ σύ τοῦτον οὐ βλέπεις,
γνώθι σέ τυφλόν ὑπάρχειν
καί φωτός ἐν μέσῳ σκότους

ὄλον σε πεπληρωμένον.
Καθορᾶται γάρ ἀξίοις·
οὐχ ὄραται δέ ὁ πλήρης,
ἀλλ' ὄραται ἀοράτως,
ὡς ἀκτίς ἡλίου μόνη,
καί ληπτὸς αὐτοῖς τυγχάνει,
ἄληπτος ὢν κατ' οὐσίαν.
Ἦ ἀκτίς μὲν καθορᾶται,
ἥλιος τυφλοῖ δέ μᾶλλον,
καί ἀκτίς αὐτοῦ ληπτὴ σοι
ὥσπερ εἶπομεν, ἀλήπτως.
Κατὰ τοῦτο τοίνυν λέγω·
ὅπερ ἔχων, τίς μοι δώσει;
Ὅλον τοῦτο δηλονότι
τίς, ὃ βλέπω, ὑποδείξει;
Τὴν ἀκτῖνα καί γάρ βλέπω,
τόν δέ ἥλιον οὐ βλέπω.
Ἦ δ' ἀκτίς οὐχ ἥλιός σοι
καί δοκεῖ καί καθορᾶται;
Ταύτην βλέπων ὄλον βλέψαι
τόν γεννήτορα ποθῶ γε·
οὕτως βλέπων λέγω πάλιν·
τίς μοι δείξει, ὄνπερ βλέπω;
(179) Τὰς ἀκτῖνας ἔχων αὐθις
ὅλας ἔνδον τῆς οἰκίας,
λέγω πάλιν· ποῦ εὐρήσω
τὴν πηγὴν τὴν τῶν ἀκτίνων;
Ἦ δ' ἀκτίς πηγὴ δ' αὖ ἄλλη
ἐν ἐμοί σαφῶς ὑπάρχει·
ὦ θαῦμα θαυμάτων ξένον!
Ἄνω ἥλιος ἐκλάμπει,
ἢ δ' ἀκτίς ἡλίου αὐθις
ἄλλος ἥλιος ἐν γῆς μοι
φαίνεται καί καταυγάζει·
ὅμοιος ὄντως τοῦ πρώτου
καί ὁ δεύτερος ὑπάρχει.
Τοῦτον ἔχων λέγω ἔχειν,
τόν δέ ἄλλον μου μακρόθεν
καθορῶν ὡσαύτως κράζω·
Τίς μοι δώσει, ὄνπερ ἔχω;
Οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων,
οὐ χωρίζονται δέ ὅλως,

καί δῖϊστανται ἀφράστως.
Πρός τόν ὄλον πόσον ἔχω;
Κόκκον ἓνα ἢ σπινθῆρα!
Καί ζητῶ λαβεῖν τό ὄλον,
εἰ καί ὄλον πάντως ἔχω.
Πῶς τό ὄλον, τί μοι λέγεις;
Ἵς πρός ἄφρονας προσπαίζεις·
παῦσαι παίζειν με, μή λέγε·
οὔ, ἀλλά τό ὄλον ἔχω,
εἰ μηδέν μηδόλως ἔχω!
Πῶς ἦ τί λαλεῖς, θαυμάζω.
Ἐκουσον καί πάλιν λέξω·
πέλαγός μοι νόει μέγα
καί θαλάσσας θαλασσῶν τε,
ἄβυσσον ἀβύσσων πάλιν
(180) κατά νοῦν ὑποζωγράφει.
Εἰ οὖν ἴστασαι πρός τούτοις,
τῆ ἀκτῆ τῶν θαλασσίων,
πάντως ἄν καλῶς μοι εἴποις
καθορᾶν τό ὕδωρ ἄρα,
καί μή βλέπων ὄλον ὄλως.
Τό γάρ ὄλον, πῶς θεάσῃ,
ἄπειρον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου
ἄσχετιν καί ταῖς χερσί σου;
Πάντως, ὅσον βλέπεις, βλέπεις·
εἰ δέ ἔροιτό σε τις δῆ·
Βλέπεις ὄλας τάς θαλάσσας;
Οὐδαμῶς, ἀποκριθήσῃ.
Πάσας δέ κρατεῖς παλάμη;
Οὔ, λέξεις, πῶς γάρ ἰσχύω;
Εἰ δέ ἔροιτό σε πάλιν·
Οὐδέ ὄλως ταύτας βλέπεις;
Λέγεις· Ναί, μικρόν τι βλέπω
καί κρατῶ θαλάσσης ὕδωρ.
Ἵσα οὖν τήν χειρα ἔχεις
ἐν τοῖς ὕδασι κρατοῦσαν,
ὄλας ἔχεις τάς ἀβύσσους
συνημμένας τῆ χειρί σου,
οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων
καί οὐ πάσας, ἀλλ' ὀλίγον.
Πρός οὖν πάσας, πόσον ἔχεις;
Ἵς ῥανίδα μίαν εἴπησ.

Τάς δέ πάσας σύ οὐκ ἔχεις,
καίτοι συνημμένας ἔχεις.
Οὕτω γοῦν κάγώ σοι λέγω,
ὅτι ἔχων οὐδέν ἔχω
καί πτωχός εἶμι καί πλοῦτον
ἀποκείμενον ὀρώ μοι.
Ἵτε χορτασθῶ, λιμάσσω,
(181) ὅτε δέ πένομαι, πλουτῶ,
ὅτε πίνω, καί διψῶ,
καί γλυκύ τό πόμα λίαν
μία γεῦσις πᾶσαν δίψαν
μυριάδων καταπαύει,
καί διψῶ ἀεί τοῦ πίνειν
ὑπέρ κόρον πάντως πίνων.
Σχεῖν ἐπιθυμῶ τό ὄλον
καί πιεῖν, εἰ οἶόν τε,
πάσας τάς ἀβύσσους ἅμα
ἀδυνάτου τούτου ὄντος
πάντοτε διψεῖν σοι λέγω,
καίπερ ἐν τῷ στόματί μου
πάντοτε τό ὕδωρ ἔστι
ῥέον, βλύζον, περικλύζον.
Ἄλλά βλέπων τάς ἀβύσσους
οὐ δοκῶ τι πίνειν ὄλως
σχεῖν ἐπιθυμῶν τό ὄλον,
πλουσίως τε πάλιν ἔχων
ὄλον ὄλως ἐν χειρί μου,
πάντοτε πτωχός ὑπάρχω,
μετά τοῦ μικροῦ τό ὄλον
συνημμένον πάντως ἔχων.
Θάλασσα οὔν τῇ σταγόني,
ἄβυσσοι δέ πάλιν ταύτη
τῶν ἀβύσσων συνημμέναί
μίαν οὔν σταγόνα ἔχων
συνημμένας πάσας ἔχω.
Ἡ σταγών δέ πάλιν αὕτη,
ἦνπερ λέγω σοι κεκτῆσθαι,
ἄτμητος ὑπάρχει ὄλη,
ἀναφής, ἄληπτος πάντη,
(182) ἀπερίγραπτος ὡσαύτως,
δυσθεώρητος εἰς ἅπαν,
ἢ Θεός ὄλος ὑπάρχει.

Εἰ οὖν οὕτω καὶ τοιαύτη
ἔστι μοι ῥανίς ἢ θεία,
ὅλως ἔχειν τί δοκήσω;
Ἵντως ἔχων οὐδέν ἔχω.
Ἄλλως πάλιν σοι ταῦτα λέξω·
Ἥλιος ἀφ' ὕψους λάμπει
ἐπιβαίνων ταῖς ἀκτίσι·
μᾶλλον δέ κρατῶ ἀκτίνα,
ἀναβαίνω τρέχων ἄνω
πλησιάσαι τῷ ἡλίῳ.
Ἵτε δέ καλῶς ἐγγίσω
καὶ δοκήσω τοῦ προσψαῦσαι,
διαφεύγει μου τὰς χεῖρας
ἢ ἀκτίς καὶ εὐθύς τυφλοῦμαι
καὶ ἐκπίπτω ἀμφοτέρων,
τοῦ ἡλίου καὶ ἀκτίνων.
Ἄπο ὕψους οὖν ἐκπίπτω,
κάθημαι καὶ πάλιν κλαίω
καὶ ζητῶ τὴν πρὶν ἀκτίνα.
Οὕτως τοίνυν ἔχοντός μου,
τῆς νυκτός ὄλον τόν ζόφον
αὕτη διασχίσασά μοι
ὡς σχοινίον ἀπὸ ὕψους
οὐρανοῦ καταβαίνει.
Δράσσομαι συντόμως ταύτης,
ὡς ληπτὴν σφίγγω κρατῆσαι,
καὶ ἀκράτητος ὑπάρχει·
ὅμως δέ ἀλήπτως ταύτην
καὶ κρατῶ καὶ ἀναβαίνω.
Οὕτως οὖν ἀνερχομένῳ
συνανέρχονται ἀκτίνες,
(183) οὐρανοὺς δέ ὑπερβαίνω,
οὐρανῶν τοὺς οὐρανοὺς τε,
βλέπω ἡλίον δέ πάλιν
ὑπὲρ τούτων ἀνωτέρω.
Εἴτε φεύγει, οὐ γινώσκω,
εἴτε ἴσταται, οὐκ οἶδα·
τέως βαίνω, τέως τρέχω,
τέως φθάσαι οὐκ ἰσχύω.
Ἵψους ὑπερβαίνων δ' ὕψη,
ὑπὲρ ὕψωμά τε ἅπαν
γενομένῳ μοι, ὡς δοκῶ,

ἐκ χειρῶν μου αἱ ἀκτῖνες
σύν ἡλίῳ ἀφαντοῦνται
καί εὐθύς εἰς ἄδου πτῶμα
καταφέρομαι, ὁ τάλας.
Τοῦτο ἔργον, τοῦτο πράξις
τοῖς πνευματικοῖς ὑπάρχει·
ἄνω κάτω, κάτω ἄνω
ἄπαυστος αὐτοῖς ὁ δρόμος.
Ὅταν πέση, τότε τρέχει,
ὅταν τρέχη, ἴσταται δέ.
Ὅλος κάτω κεκλιμένος,
ὅλος ὦν ἄνω τυγχάνει·
περιπολῶν οὐρανοὺς δέ
ἐμπεδοῦται πάλιν κάτω
καί ἀρχή τοῦ δρόμου τέλος,
τό δέ τέλος ἀρχή πέλει.
Ἄτελής ἢ τελειότης,
ἢ δ' ἀρχή γε πάλιν τέλος·
τέλος πῶς; Ὡς Γρηγόριος
θεολογικῶς εἰρήκει·
Ἕλλαμψις ὑπάρχει
(184) τέλος τῶν ποθούντων πάντων,
καί ἀνάπαυσις ἀπάσης
θεωρίας φῶς τό θεῖον.
Τοῦτο οὖν ἰδεῖν ὁ φθάσας
ἀπό πάντων καταπαύει
καί χωρίζεται κτισμάτων·
τόν γάρ κτίστην τούτων βλέπει.
Ὅν ὁ βλέπων ἔξω πάντων
μετά μόνου μόνος ἔστι
καί οὐδέν τῶν πάντων βλέπει
ὄρατῶν ἢ νοουμένων·
μόνην τήν Τριάδα βλέπει.
Τά δ' ἐν ταύτῃ σιωπάσθω,
ἀμυδρῶς καί γάρ ὄρῶνται,
καί ποσῶς κατανοοῦνται.
Κατεπλάγης οὖν ἀκούσας
τά ἐντός τῶν ὀρωμένων;
Εἰ δέ καταπλάγης ταῦτα,
πῶς οὐ μυθολόγος δόξω
τά ἐκτός διατρανῶν σοι;
Ἄνεκκάλητα γάρ πάντη

καί ἀνέκφραστα τά θεῖα
καί τά ἐν αὐτοῖς εἰς ἅπαν,
κᾶν ὁ λόγος πως ἐκ πόθου
ἐκβιάζεται τοῦ λέγειν
περί πραγμάτων θεῶν καί ἀνθρωπίνων.
Ἄλλ' ἑάσας οὖν τά θεῖα
καί εἰπὼν τι τῶν ἰδίων
ὑποδείξω σοι τῷ λόγῳ
τήν ὁδὸν καί καταπαύσω.
Γνώθι σε διττόν ὑπάρχειν
καί διττούς ἔχεις τοὺς ὦπας,
αἰσθητοὺς καί νεορούς τε,
ὡς διττῶν ἡλίων ὄντων
(185) καί διττοῦ φωτός ὡσαύτως,
αἰσθητοῦ καί νοητοῦ τε,
οὓς εἰ βλέπεις, ὡς ἐκτίσθης
κατ' ἀρχὰς ἄνθρωπος ἔση.
Εἰ δέ αἰσθητόν μὲν βλέπεις,
νοητόν δέ οὐδαμῶς ἥλιον,
ἡμιθνής τυγχάνεις πάντως,
ὁ ἡμιθνής δέ καί νεκρός,
ἀνερέργητος εἰς πάντα.
Εἰ γάρ ὁ αἰθητῶς μὴ βλέπων
ἀνερέργητός τις ἔστι,
πόσῳ μᾶλλον ὁ μὴ βλέπων
τό νοητόν φῶς τοῦ κόσμου
νεκρός ἔστι καί νεκροῦ πλέον;
Ὁ νεκρός ἀναισθητεῖ γε,
ὁ δέ θνήξας ἐν αἰσθήσει,
ὄσσην ἔξει τήν ὁδύνην,
μᾶλλον δ' ἔσεται ὡς θνήσκων
ἐνωδύνως εἰς αἰῶνας.
Οἱ δέ βλέποντες τὸν κτίστην
πῶς οὐ ζῶσιν ἔξω πάντων;
Ναί, τῶν πάντων ἔξω ζῶσι
καί εἰσὶ τῶν πάντων μέσον
καί ὀρῶνται ὑπὸ πάντων,
οὐχ ὀρῶνται δέ τοῖς πᾶσιν
ἐν αἰσθήσει τῶν παρόντων
μέσον μὲν εἰσὶ τῶν πάντων,
ὑπὲρ αἰσθησιν δέ τούτων
ἔξω γίνονται τῶν πάντων,

τοῖς ἀύλοις συναφθέντες
αἰσθητῶν ἀναισθητοῦσιν.
Ὅφθαλμοί καί γάρ ὀρώσιν
ἐν αἰσθήσει δ' ἀναισθήτω.
(186) Πῶς; εἰπέ μοι. – Λέξω τάχος·
ὡς ὀρῶν τό πῦρ οὐ καίη,
οὕτως βλέπω ἀναισθήτως.
Σύ τό πῦρ ὀρᾶς, ὅποῖον,
καί τήν φλόγα πάντως βλέπεις,
οὐκ αἰσθάνη δέ ὀδύνης,
ἀλλ' ὑπάρχεις ἔξω τούτου
καί ὀρῶν οὐ κατακαίη
ἀναισθήτως ἐν αἰσθήσει,
ἢ πῶς ἄλλως τοῦτο εἴπης;
Οὐ γάρ καίη ἀναισθήτως,
ἐν αἰσθήσει δ' ὅμως βλέπεις.
Τό αὐτό μοι νόει πάσχειν
τόν πνευματικῶς ὀρῶντα·
νοῦς γάρ καθορῶν τά πάντα
ἀπαθῶς καί διακρίνει,
οἷον βλέπει κάλλος ὠραῖον,
ἀλλ' ἐκτός ἐπιθυμίας.
Τό οὖν πῦρ ἐστι τό κάλλος,
ἡ ἀφή ἐπιθυμία·
εἰ μή σύ τοῦ πυρός ἄψη,
πῶς ὀδύνης αἰσθανθήσῃ;
Οὐδαμῶς! Ὁ νοῦς δέ πάλιν,
πρίν κακῶς ἐπιθυμήσει,
τόν χρυσόν ὀρῶν ὡσαύτως
ὡς πηλόν προσβλέψει πάντως,
τήν δέ δόξαν οὐχ ὡς δόξαν,
ἀλλ' ὡς εἶδος φαντασμάτων
εἰς ἀέρα φαινομένων,
καί τόν πλοῦτον ὡσπερ ξύλα
λογιεῖται ἐν ἐρήμῳ
κατακείμενα στιβάδα.
Τί τά πάντα ἐξηγεῖσθαι,
(187) ἔρμηνεύειν τε πειρῶμαι;
Εἰ μή πείρα καταλάβοις,
γνῶναι ταῦτα οὐκ ἰσχύεις.
Ἄπορῶν δέ γνῶναι φύσεις·
Οἴμοι, πῶς οὐκ οἶδα ταῦτα,

οἴμοι, πόσον ἀπολείπω
τῶν καλῶν ἐν ἀγνωσίᾳ!
καί σπουδάσεις ταῦτα γνῶναι,
ἵνα γνωστικός καλῆ γε.
Εἰ γάρ σεαυτὸν οὐκ οἶδας,
ποταπὸς εἶ, ποῖος πέλεις,
πῶς τὸν κτίστην ἐπιγνώση,
πῶς πιστὸς ὀνομασθήση,
πῶς δέ ἄνθρωπος κληθήση
βοῦς ὑπάρχων ἢ θηρίον;
Ἦ ὡς ἄλογόν τι ζῶον
ἢ καί χεῖρων τούτων ἔση
ἀγνοῶν τὸν κτίσαντά σε.
Τίς ἐκεῖνον μή γινώσκων
λογικὸς εἰπεῖν τολμήσει,
ὅτι ἔστιν; Οὐ γάρ ἔστι!
Πῶς γάρ, ὅς ἐστέρηται τοῦ λόγου;
Ὅ δ' ἐστερημένος λόγου
εἰς ἀλόγου ἔστι τάξιν,
ποιμανθεὶς δέ ὑπ' ἀνθρώπων
πάντως ἔσται σεσωσμένος·
εἰ δ' οὐ βούλεται, ἀλλ' ὄρει
καί φαράγγι προσπελάζει,
βρῶμα ἔσεται θηρίων
ὡς ἀπολωλὸς ἀρνίον.
Ταῦτα πράττε καί μελέτα,
μή παραρρυῆ, τεκνίον!

ΚΔ'.

Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καί προῖόν διδάσκει αὐτήν τὸν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητα καί ἀξιοθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τὸν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος, ἀμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον. (188)

Δίδου μοι, Χριστέ, καταφιλεῖν σούς πόδας.
Δίδου μοι τὰς σὰς κατασπάζεσθαι χεῖρας,
χεῖρας τὰς ἐμέ λόγω παραγαγούσας,
χεῖρας τὰς πάντα κτισάσας ἀκαμάτως.

Δίδου μοι βλέπειν τό πρόσωπόν σου, Λόγε,
καί ἀπολαύειν τοῦ ἀπορρήτου κάλλους
καί κατανοεῖν καί τρυφᾶν σου τῆς θέας,
θέας ἀρρήτου, θέας τῆς ἀθεάτου,
θέας τῆς φρικτῆς, ὅμως δίδου μοι λέγειν
τάς ἐνεργείας αὐτῆς, οὐ τήν οὐσίαν.
Ἵπέρ φύσιν γάρ, ὑπέρ οὐσίαν πᾶσαν
ἦς ὄλος αὐτός, ὁ Θεός μου καί κτίστης.
Ἡ δέ ἀπαυγή τῆς δόξης σου τῆς θείας
φῶς ἀπλοῦν ἡμῖν, φῶς γλυκύ καθορᾶται,
φῶς ἀποκαλύπτεται, φῶς συνεννοῦται
ὄλον, ὡς οἶμαι, ὄλοις ἡμῖν σοῖς δούλοις,
φῶς πνευματικῶς βλεπόμενον μακρόθεν,
(189) φῶς ἐντός ἡμῶν εὕρισκόμενον αἴφνης,
φῶς ὡσεὶ ὕδωρ βρύον, ὡς πῦρ τε φλέγον
τῆς, ἥσπερ πάντως καθάψεται, καρδίας
ἐξ οὐπερ ἔγνωσαν προληφθεῖσαν, Σωτήρ μου,
τήν ταλαίπωρον καί ταπεινήν ψυχὴν μου
καί φλεγομένην καί κατακαιομένην.
Πῦρ προσλαβόν γάρ φρυγανώδους οὐσίας
πῶς οὐ φλέξειε, πῶς ἄν οὐ καταναλώσῃ,
πῶς οὐκ ἐμποιήσειεν ἀφύκτους πόνους;
Ὅμως ἀνάψαν, δός μοι τοῦ λέγειν, Σῶτερ,
ἄφραστον εἶδος κάλλους ὠραιότητας
δείκνυσι καί τέρπει με καί πόθου φλόγα
ἄστεκτον ἐργάζεται καί πῶς ὑποίσω,
πῶς ὑπενέγκω, πῶς ὄλωσ δέ βαστάσω,
ἢ πῶς ἐξείπω τό μέγα θαῦμα τοῦτο,
τό γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ;
Οὐ γάρ σιωπᾶν ὑποφέρω, Θεέ μου,
καί λήθης βυθοῖς συγκαλύπτειν τά ἔργα
ἃ ἐποίησας καί ποιεῖς καθ' ἑκάστην
μετά τῶν θερμῶς αἰεὶ σε ἐκζητούντων
καί μετανοία πρὸς σέ καταφευγόντων,
ἵνα μή κἀγώ, ὡς τό τάλαντον κρύψας
δοῦλος πονηρός, κατακριθῶ δικαίως,
ἀλλ' ἐκκαλύπτων ταῦτα τοῖς πᾶσι λέγω
καί τά περί σοῦ καί τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας
γραφῆ παραδίδωμι καί διηγούμαι
ταῖς μετέπειτα γενεαῖς, ὦ Θεέ μου,
ὅπως μαθόντες τό πολύ ἔλεός σου,
ὃ ἐνεδείξω εἰς ἐμέ καί δεικνύεις,

τόν πρὶν ἄσωτον, τόν ἀκάθαρτον μόνον,
τόν ὑπὲρ πάντας πλέον ἔξαμαρτάνοντα,
(190) μηδεὶς διστάσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον ποθήσῃ,
μὴ δειλιάσῃ, ἀλλὰ χαίρων προσέλθῃ,
μηδὲ φοβηθῆ, ἀλλὰ μᾶλλον θαρρήσῃ
πέλαγος ὄρων τῆς σῆς φιλανθρωπίας
καὶ προσδράμῃ τε καὶ προσπέσῃ καὶ κλαύσῃ,
καὶ τῶν πταισμάτων ἀπολήψεται λύσιν
λέγων ἐν αὐτῷ ὡς ἀληθῶς, Θεέ μου·
Εἰ τόν πάγκακον καὶ παμπόνηρον τοῦτον
καὶ πανάσωτον ἠλέησεν ὁ κτίστης,
ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρώπους ἀμαρτόντα,
πῶς οὐκ ἂν ἐμέ μειζρόνως ἐλεήσῃ,
τόν φειδομένως ποσῶς ἔξαμαρτόντα
καὶ τὰς ἐντολάς οὐ πάσας παραβάντα;
Ἴν' οὖν εἰδῶσι καὶ πλήθος τῶν κακῶν μου,
ᾧδε λέξοιμι, οὐ πάντα πάντως, Λόγε,
ἀναρίθμητα καὶ γὰρ ὑπὲρ ἀστέρας,
ὑπὲρ σταγόνας ὑετοῦ καὶ θαλάσσης
ψάμμον, κυμάτων πλήθος κυμαινομένων,
ἀλλ' ἄπερ βίβλος φέρει τοῦ συνειδότος
καὶ ἀποθήκῃ περιέχουσι μνήμης
τά δ' ἄλλα μόνος ἀριθμεῖν αὐτός οἶδας.
Γέγονα φονεύς, ἀκούσατε οἱ πάντες,
ἵνα κλαύσῃτε συμπαθῶς, τόν δέ τρόπον
εἶσα, λόγου παραιτούμενος μῆκος.
Γέγονα, οἶμοι, καὶ μοιχός τῇ καρδίᾳ
καὶ σοδομίτης ἔργῳ καὶ προαιρέσει.
Γέγονα πόρνος, μάγος καὶ παιδοφθόρος,
ἐπίορκος ὁμότης καὶ πλεονέκτης,
κλέπτης, ψεύστης τε καὶ ἀναιδής, ἄρπαξ – φεῦ μοι –
φιλάργυρός τε, ἰταμός τε καὶ πάσης
(191) ἄλλης κακίας εἶδος διεπραξάμην.
Ναί, πιστεύσατε, ἀληθῶς λέγω ταῦτα
καὶ οὐ πλάσματι, οὐδέ σεσοφισμένως!
Τίς οὖν ἀκούσας ταῦτα οὐκ ἐκπλαγεῖν,
οὐ θαυμάσειε τὴν σὴν μακροθυμίαν,
ᾧ φιλάνθρωπε, οὐ θαμβηθῆ καὶ λέξει·
Πῶς οὐ διέστη γῆ φυγοῦσα τοῦ φέρειν,
ἐπὶ τοῦ νώτου μὴ στέγουσα τόν τάλαν,
καὶ ζῶντα τοῦτον κατήγαγεν εἰς ἄδην;
Σκηπτός ἄνωθεν πῶς δέ οὐ κατενέχθη

καί ἀνάλωσε τόν παραβάτην τοῦτον;
Πῶς δέ οὐρανός οὐ συνέπεσεν ἅμα
καί συνεσβέσθη ἥλιος καί τὰ ἄστρα
ἐπί τῷ οὕτως καταπεφρονηκότι;
ᾠ τῆς σῆς αὐθις ἀνοχῆς, εἶπη, Σῶτερ,
καί τῆς ἀγαθότητος καί τοῦ ἐλέους!
ᾠντως γάρ εἰσιν ὑπέρ συγγνώμην πᾶσαν
αἱ πράξεις αὐταί τοῦ παναθλίου τούτου,
ἅς ὁ ἀκούων πᾶς τις ἀναβοήσει·
τοῦτον ἡ δίκη ἄρα εἶασε ζῶντα;
Καί πῶς δικαία οὐσα κἄν ὅλως τοῦτον
εἶναι κατεδέξατο ἐν γῆ τῶν ζώντων;
Εἰ δ' ὑπολάβοι ψευδῆ με ἴσως γράψαι,
τούτῳ τήν συγχώρησιν δός ὡς οἰκτίρμων·
ἀγνοῶν γάρ σου τό μακρόθυμον, Σῶτερ,
καί τήν ἄβυσσον τῆς σῆς φιλανθρωπίας,
καί τῶν ἔργων μου τὰ ἄτοπα ἀκούσας
τήν ψῆφον ἐξήνεγκε δικαίως ταύτην.
Εἰ τοῦτον, λέγων, ἀνεύθυνον ἡ δίκη
καταλέλοιπε, λοιπόν κρίσις οὐκ ἔστι.
Σύ δέ μάλιστα, ὅτι μέλλεις τοῦ κρῖναι,
(192) νῦν μακροθυμεῖς διά τοῦτο, Θεέ μου·
θέλεις γάρ πάντως τήν πάντων σωτηρίαν,
τήν μετάνοιαν ἐκδεχόμενος τούτων
τήν ἐκ τῶν ἔργων, ἀνοχῆ σου δικαία.
Δικαίου καί γάρ οὐ τοὺς πίπτοντας παίειν,
χεῖρα δέ μᾶλλον πάντως ὀρέγειν τούτοις,
ὅπερ ποιῶν σύ, ὁ καλός μου Δεσπότης,
οὐκ ἐνέλιπες οὐδέ ποτε ἐλλείψεις.
Ἄβιος πάλη πάντων ἀνθρώπων πέλει,
δοῦλοι δέ πάντες ἄνθρωποι σοῦ, τοῦ κτίστου·
ἔχομεν δ' ὅμως μικροί τε καί μεγάλοι
ἔχθρους ἀσπόνδους, ἄρχοντας τοὺς τοῦ σκότους.
Εἰ μή οὖν αὐτός ὀρέξεις μᾶλλον χεῖρα,
ἀλλ' αὐτοὺς ἡμῶν κατισχύσει ἀφήσεις,
ποῦ τό δίκαιον, ποῦ τό φιλόανθρωπόν σου;
Δοῦλοι γάρ ἡμεῖς γεγόναμεν ἐκείνου
ἰδίᾳ γνώμη, ἰδίᾳ προαιρέσει,
αὐτός δέ ἡμᾶς ἐλθῶν ἐξηγοράσω
τῷ ἀχράντῳ σου αἵματι καί τιμίῳ
καί τῷ σῷ Πατρὶ προσήγαγες, Θεέ μου,
δῶρον, οὐς ὀρών ἐχθρός ὅλως οὐ στέγει,

οὐχ ὑποφέρει τόν φθόνον, ὄνπερ ἔχει,
 ἀλλ' ὠρύεται καθ' ἡμῶν ὥσπερ λέων
 καί περιπατῶν καί βρύχων τούς ὀδόντας
 ἀπηνῶς ζητεῖ, ὄντινα καταπίη.
 Τούς οὖν ὑπ' αὐτοῦ θηρός τοῦ ἀνημέρου
 τιτρωσκομένους καί πληγὰς δεχομένους
 καί τραυματίας, ὦ Χριστέ μου, κειμένους
 οὐκ ἐλεήσεις, οὐ συμπαθήσεις μᾶλλον
 καί τήν ὑγείαν τήν τούτων ἀναμείνεις,
 (193) ἀλλ' ἐπιπλήξεις, ἀλλά συντρίψεις ὅλως
 καί θανατώσεις τούς τοιούτους τελείως;
 Δίκαιον καί γάρ, ναί, κάγώ τοῦτο λέγω,
 ὅτι ἄκοντες οὐ κατέχονται οὗτοι,
 ἀλλά ἐκόντες ἑαυτούς προδίδουσιν.
 Ὅμως πανοῦργος, σοφιστής τε καί κακίας,
 ὁ ἀνήμερος καί ποικίλος θήρ οὗτος
 προσποιεῖται οὖν τά τῶν φίλων, ὡς φίλος
 ὅλον με ζητῶν συλλαβεῖν καί θηρεῦσαι,
 τήν ὀρωμένην ζωήν ὑποδεικνύς μοι
 τῆς νοουμένης ζωῆς ἀποστερεῖ με.
 Τῇ αἰσθήσει κλέπτει με τῶν νῦν παρόντων
 καί τῶν μελλόντων ὑποσυλᾷ τόν πλοῦτον.
 Ἄλλο τῇ ἔξω φαίνεται θεωρία,
 ἄλλο δέ ἐστὶ τό κρυπτόμενον, Σῶτερ.
 Εἰ δέ ἄνθρωποι τοῦτο μεμαθηκότες
 δόλους σχηματίζονται τῇ ὑποκρίσει,
 τί ὁ κακίας εὐρετής οὐ ποιήσει,
 πῶς οὐ πλανήσει, καί μάλιστα τούς νέους,
 πῶς οὐκ ἀπατήσει δέ ἀκάκους ὄντας,
 ὅλως ἀπείρους, ὅλως ἀπανουργεύτους,
 ὁ προαιρέσει καί Σατᾶν καί πανοῦργος
 καί πάντα δόλον εὐμηχάνως εὐρίσκων;
 Ὅμως ἅπαντας ἀπατᾷ καί τιτρώσκει,
 οὐδείς τὰς τούτου ὑπεξέφυγε χεῖρας,
 οὐδέ τῶν αὐτοῦ βελῶν καί τοῦ ἐν τούτοις
 ἰοῦ ἄγευστος καί ἄτρωτος διῆλθε.
 Πάντες ἐξημάρτομεν καί ὑστεροῦμεν
 δόξης σου, Χριστέ, τῆς ἀρρήτου καί θείας,
 καί δωρεάν σε δυσωποῦμεν τοῦ σῶσαι
 καί δικαιῶσαι χάριτι καί ἐλέει,
 ὃ ἐξέχεας ἐπ' ἐμέ νῦν πλουσίως,
 (194) περὶ οὗ λέγειν καί γράφειν οὐκ ὀκνήσω.

Πῶς γάρ δυναίμην σιωπῇ ὑποφέρειν
τά γινόμενα καθ' ὥραν, ὦ Θεέ μου,
καί πραττόμενα ἐν ἐμοί τῷ ἀθλίῳ;
Ἐφραστα καί γάρ εἰσιν ἐν ἀληθείᾳ,
ἀκατάληπτα ὑπέρ νοῦν, ὑπέρ λόγον
καί πῶς ἐξείπω ταῦτα ἢ πῶς ἐκφράσω;
Ἄλλ' οὖν, μή φέρων σιωπᾶν, ἄρτι λέξω·
Θεός ἄναρχος, ἄκτιστος, μόνος πέλεις,
ἐν Υἱῷ καί Πνεύματι Τριάς Ἁγία,
ἀκτάληπτος, ἀπρόσιτος ὑπάρχεις,
κτίστης ὀρωμένης τε καί νοουμένης
κτίσεως καί Κύριος σύ καί Δεσπότης,
ὑπεράνω τε τῶν οὐρανῶν καί πάντων
τῶν ἐν οὐρανῷ, τοῦ οὐρανοῦ τυγχάνεις
μόνος ποιητής, μόνος ἐξουσιάζων,
μόνος τά πάντα φέρων προστάγματί σου
καί θελήματι συνέχων πάντα μόνῳ.
Ἔχεις περί σέ μυριάδας ἀγγέλων,
ἀρχαγγέλων τε χιλίας χιλιάδας,
θρόνους, κυριότητος ἀναριθμήτους,
ἔχεις δυνάμεις, Χερουβίμ Σεραφίμ τε
πολυόμματα, ἀρχάς καί ἐξουσίας
καί πλείους ἄλλους λειτουργούς τε καί φίλους,
Ἔχεις τήν δόξαν ὑπερδεδοξασμένην,
ὥστε μή τολμᾶς ἀδεῶς ἀτενίσαι
τινάς ἐκ τούτων πρός αὐτήν, ὦ Θεέ μου,
μηδέ δύνασθαι φαινομένην ἐνέγκαι
τοῦ προσώπου σου τήν ἀστράπτουσαν αἴγλην.
Πῶς γάρ ἰσχύσει τό ποίημα τήν κτίστην
(195) ὅλον κατιδεῖν, ὅλον κατανοῆσαι;
Οὐδαμῶς οἶμαι δυνατόν εἶναι τοῦτο,
ἀλλ' ὁ ποιητής, καθ' ὅσον ἄν ἐθέλη,
φαίνεται καί βλέπεται, παρ' ὧν ἐθέλει,
καί γινώσκεται καί γινώσκει τό κτίσμα,
καί καθορᾶται καί καθορᾷ τοσοῦτον
ὅσον δώσειεν ὁ ποιητής τοῦ βλέπειν.
Εἰ γάρ παρά σοῦ παρήχθησαν, Θεέ μου,
ἔχουσιν ἐκ σοῦ τό εἶναι καί τό βλέπειν
καί τό δύνασθαι λειτουργεῖν σοι ἀμέμπτως.
Ἄλλ' οὖν ἄνω σύ ὑπέρ ἀρχάς ἀπάσας,
αὐταί δέ πάλιν περί σέ, τόν Θεόν μου,
ἡμεῖς δέ κάτω ἐν κατωτάτῳ λάκκῳ

λάκκον οὐ λέγω τόν ὀρώμενον κόσμον,
ἀλλά τό σκότος τῆς ἀμαρτίας ὄντως ,
λάκκῳ πονηρῷ, λάκκῳ ζεζοφωμένῳ,
λάκκῳ καί τάφῳ δεινῶς ἐν κατωτάτῳ,
ὄνπερ ἥλιος οὐ πέφυκε φωτίζειν.

Ἐξω γάρ ἐστι τοῦ ὀρωμένου κόσμου
καί τοῦ μέλλοντος ἡ νύξ τῆς ἀμαρτίας
καί τούς ἐν αὐτῇ ἐμπίμποντας ἀφρόνως
νῦν τε κατέχει καί θανόντας ὡσαύτως
ἕξει δεσμίους εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ὦν ἐγώ πρῶτος, ὦ Χριστέ μου, ὑπάρχω,
ὁ συσχεθείς καί καταχθείς ἐν ταύτῃ
καί ἐν πυθμένι αὐτῆς τῷ κατωτάτῳ
εὐρεθείς ἐβόησα· Ἐλέησόν με!

Ἐν ἐπιγνώσει γεγονώς τῶν κακῶν μου –
ἕγγων γάρ τό ποῦ δι' αὐτῶν κατηνέχθην,
οὔ χάριν καί ἔκλαυσα, δακρῦν ὄμβρους
ἐξ ὀφθαλμῶν μου κατήγαγον ἐμπόνως ,
μετενόησα ἐξ ὅλης μου καρδίας
(196) καί ἐκέκραξα φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις.

Καί ἐπήκουσας ἐκ τοῦ ἀφάτου ὕψους
τοῦ ἐν πυθμένι κειμένου κατωτάτῳ,
σκότους ἀπείρου, ἀτελοῦς ἐν τῷ τέλει,
καί τάς περί σέ καταλιπών δυνάμεις
ἀντιπαρελθών τά ὀρώμενα πάντα
κατήλθες ἐκεῖ, ἐν ᾧ κείμενος ἤμην.

Ἐλαμψας εὐθύς, ἐδίωξας τό σκότος,
ἤγειράς με σύ ἐμπνεύσει σου τῇ θείᾳ,
ἔστησας εἰς πόδας με τῶν ἐντολῶν σου,
ἔθελξας τῷ κάλλει σου, καί τῇ ἀγάπῃ
ἔτρωσας, ἠλλοίωσας ὄλον με ὄλον.

Εἶδόν σου τό πρόσωπον καί ἐφοβήθην,
καίτοι εὐμενές, εὐπρόσιτόν μοι ὤφθη,
ἡ δέ ὠραιότης σου ἐξέστησέ με
καί ἐξέπληξεν, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου!

Εἷς γάρ χαρακτήρ τῶν τριῶν ἐν ἐκάστῳ,
καί τά τρία ἐν πρόσωπον, ὁ Θεός μου,
ὅς καλεῖται Πνεῦμα, Θεός τῶν πάντων.
Σύ οὖν ἐμφανίσθης ἐμοί, τῷ παναθλίῳ·
πῶς οὐκ ἔμελλον ἐγώ φρίξαι καί δῦναι
καί κατώτερον, οὔ ἤμην, γεγονέναι
καί σκεπασθῆναι πάλιν ὑπό τοῦ σκότους,

ἴν' ἀποκρυβῶ σε, τόν ἄστεκτον πᾶσιν;
Ἄλλὰ τοῦτο μέν ἔπραττον ἐκ δειλίας ἐγώ,
σύ δέ, Θεέ μου, μᾶλλον περιεπλέκου,
μᾶλλον κατησπάζου με, μᾶλλον ἐνηγκαλίζου
ἔνδον τοῦ κρασπέδου σου τῶν ἱματίων
εἰσάγων ὄλον καί σκέπων με φωτί σου,
καί ἀμνημονεῖν ποιῶν τῶν ὀρωμένων
(197) καί τῶν κατεχόντων με δεινῶν τό πρῶην.
᾿Ω μυστηρίων βάθος, ὧ ὕψος δόξης,
ὧ ἀναβασίς, ὧ θέωσις, ὧ πλοῦτος,
ὧ λαμπρότης ἄφραστος τῶν λεγομένων!
Τίς καταλαβεῖν ἐκ τῶν λόγων ἰσχύσει
ἢ τό μέγεθος κατανοῆσαι τῆς δόξης;
᾿Ος γάρ οὐκ εἶδεν, ἅ ὀφθαλμός οὐκ οἶδε,
καί οὐκ ἤκουσεν, ἅ οὐς οὐκ ἤκηκόει
καί εἰς καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
πῶς τῷ γράφοντι περὶ αὐτῶν πιστεύσει;
Εἰ δέ καί πιστεύσειε, πῶς διά λόγου
ἰδεῖν ἰσχύσει, ἅ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε;
Πῶς δέ ἀξίως δι' ἀκοῆς χωρήσει,
ἅ οὐκ ἤκουσεν οὐς ποτε τῶν ἀνθρώπων,
ἵνα καί καλῶς περὶ αὐτῶν νοήσῃ,
ἐν περινοίᾳ δυνηθῆ τε γενέσθαι,
ᾧν ἀμήχανον τοῖς ὀρῶσι τό κάλλος
καί τό εἶδος, τό ἀνείδεον ὑπάρχει
καί ἀκατανόητόν ἐστι τοῖς πᾶσιν,
οἷσπερ ὀράται, ἵνα σοι πάλιν εἶπω;
Τῷ λογισμῷ ταῦτα τίς ἀναπλάττων
οὐκ ἂν ἐκπέσῃ τῆς ἀληθείας πόρρω
καί πλανηθῆ πλάσματι καί φαντασίαις,
εἰκόνας ψευδεῖς συλλογισμῶν οἰκείων,
οἰκείου νοός ἀνιστορῶν καί βλέπων;
᾿Ωσπερ γάρ ἄδην καί τάς ἐκεῖ κολάσεις
ἕκαστος φαντάζεται, ὡς ἂν ἐθέλοι,
πλήν οὖν, ὡς εἰσίν, οὐδεῖς τῶν πάντων οἶδεν,
οὕτως μοι νόει τά ἀγαθὰ ἐκεῖνα
τά ἐν οὐρανοῖς ἀκατάληπτα πᾶσι
καί ἀθέατα ἴσιν γινωστά δέ ταῦτα
καί θεωρητά, οἷς Θεός ἐκκαλύψει
(198) κατά τό μέτρον τῆς ἀξίας ἐκάστου,
μέτρον πίστεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης,
μέτρον φυλακῆς τῶν ἐντολῶν Κυρίου.

Μέτρον ἄλλο δέ πνευματικῆς πτωχείας,
μέτρον τέλειον οὐ μικρόν οὐδέ μέγα.
Ταῦτα γάρ μισεῖ ὁ Θεός οὐκ ἀδίκως,
ἀλλά δικάως, ὡς οὐ δίκαια πάντως·
τό μὲν γάρ μικρόν λείπεται τοῦ δικαίου
ἐν ἀμελείᾳ ἢ καί καταφρονήσει,
μένον ἄχρηστον εὐλόγως καί δικάως·
τό δέ οὐ μικρόν, ἀλλά μέγα τυγχάνον
εἰς ἀπόνοιαν φέρει τόν κεκτημένον
καί πάντας ἄλλους βλάπτει τούτῳ χρωμένους.
Δίκαιον μέτρον ταπεινώσεως ἔστι
τό μήτε πάντη αὐτοῦ ἀπογινώσκειν,
μήτε οἶεσθαι εἶναι τινα ἐν κόσμῳ
χείρονα ἑαυτοῦ ἐν πράξεσιν ἀτόποις,
κλαίειν τε αἰεὶ καί θρηνεῖν διὰ τοῦτο
καί καταφρονεῖν πάντων τῶν ὀρωμένων.
Τοῦτο γάρ ἔστι τεκμήριον τοῦ πένθους,
τοῦ κατὰ Θεόν ἐκ ψυχῆς γινομένου.
Εἰ δ' ἀντέχεται τις τῶν ὀρωμένων,
οὐπω ἑαυτόν ἔγνωκεν ἐν αἰσθήσει,
οὐδέ φόβον ἔλαβεν ἐν τῇ καρδίᾳ
κρίσεως θείας καί πυρός αἰωνίου,
οὐδ' ἐκτήσατο ταπείνωσιν τελεία,
καί διὰ τοῦτο ἐκπίπτει καί τῆς θεᾶς
καί τῆς δωρεᾶς τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ὧν περ ὀφθαλμός οὐδεὶς ἀνθρώπων εἶδεν.
Σπεύσωμεν πάντες ταπείνωσιν εὐρέσθαι,
(199) τὴν ἀνώνυμον τῶν ψυχῶν ἡμῶν χάριν,
ἣτις οὐκ ἔχει ὄνομα, τῇ δέ πείρᾳ
ἐνώνυμος γίνεται τοῖς κεκτημένοις.
Πρᾶος ὁ Χριστός, ταπεινός τῇ καρδίᾳ·
ἔνοικον τοῦτον ὁ κτησάμενος ἔγνω
ὅτι δι' αὐτοῦ τὴν ταπείνωσιν ἔχει,
μᾶλλον δέ αὐτός ἢ ταπείνωσις ἔστι.
Ψυχὴ ζητοῦσα δόξαν ἐκ τῶν ἀνθρώπων
ταύτην τὴν ταπείνωσιν ὅλως οὐκ ἔγνω·
ὁ δέ οἴησιν κἄν ποσῶς κεκτημένος,
πῶς ἐντός αὐτοῦ τὴν ταπείνωσιν ἔξει;
Οὐδαμῶς ὄντως! Οἴμοι τῷ παναθλίῳ,
τῷ κενοδόξῳ καί κατεπαιρομένῳ
καί μηδέ μιαν ἀρετὴν κεκτημένῳ
καί ἀναισθήτως πάσας παρερχομένῳ

τάς ημέρας μου ἐν τῷ παρόντι βίω!
Τίς μή κλαύση με, τίς μή σφοδρῶς πενήθησῃ,
ὅτι ἔφυγον κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ,
καί τῇ αἰσθήσει κόσμου οὐκ ἐχωρίσθην;
Τό τῶν μοναχῶν περιβέβλημαι σχῆμα
καί ὡς κοσμικός ἀγαπῶ τά ἐν κόσμῳ,
δόξαν, πλοῦτόν τε καί ἡδονάς καί τέρψεις.
Ἐπί τῶν ὤμων τόν σταυρόν Χριστοῦ φέρω
καί ὑποφέρειν τά τοῦ σταυροῦ ὄνειδη
ὅλως ἀπαναίνομαι, ὅλως οὐ θέλω,
ἀλλά ἐνδόξοις ἑμαυτόν παρενείρω
καί σύν ἐκείνοις τό δοξάζεσθαι θέλω.
Ἦ τῆς συμφορᾶς, ὦ τῆς ἀναισθησίας!
Διπλῆς ὑπάρχω ἄξιος κατάδικης
πταίσας γάρ πολλά πρότερον ἐν τῷ βίῳ
(200) ἐπηγγειλάμην καλῶς μετανοῆσαι
νῦν ἐφάνην δέ παραβάτης ἀγνώμων
πάντων τῶν καλῶν, ὧν μοι Θεός παρέσχε,
καί τῶν συνθηκῶν ἀρνητής ἀπεδείχθην
καί ἀνάξιος πάσης φιλανθρωπίας.
Ἄλλ' ὦ Θεέ μου, ὦ πανοικτίρμον μόνε,
σπεῦσον, πρόφθασον, ἐπίστρεψόν με πάλιν
πρός μετάνοιαν, πρὸς δάκρυα, πρὸς πένθος,
ἵνα λούσωμαι καί καθαρῶ καί ἴδω
λάμπασαν τρανῶς ἐν ἐμοί τήν σὴν δόξαν,
ἦν μοι χάρισαι νῦν καί εἰς τοὺς αἰῶνας
δοξάζοντί σε φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
τόν τῶν εἰῶνων Ποιητήν καί Δεσπότην.

ΚΕ'.

*Περί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτρός, καί ὅπως τό θεῖον
φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους· ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν
ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί
ἑαυτόν κατακρίνει. (201)*

Πῶς διαγράψω, Δέσποτα, προσώπου σου τήν θέαν,
πῶς εἶπω τήν ἀνέκφραστον θεωρίαν τοῦ κάλλους;
Πῶς ὄν ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ, γλώσσης φθογγή χωρήσει,
πῶς τις ἐκφράσαι δυνηθῆ τήν σὴν φιλανθρωπίαν;
Καθήμενος γάρ ἐν φωτί λαμπάδος μοι φαινούσης

καί φωτιζούσης τῆς νυκτός τόν ζόφον καί τό σκότος
ἐδόκουν εἶναι ἐν φωτί προσέχων ἀναγνώσει,
λέξεις τε οἷα ἐρευνῶν καί σκοπῶν τάς συντάξεις.
Ὡς οὖν ὑπῆρχον, Δέσποτα, ἀδολεσχῶν ἐν τούτοις,
αἴφνης ἐφάνης ἄνωθεν πολύ μείζων ἡλίου
καί ἔλαμψας ἐξ οὐρανῶν μέχρις ἐμῆς καρδίας.
Τά δ' ἄλλα πάντα ὡς βαθύ σκότος εἶναι ἐώρων,
στῦλος δέ μέσον φωτεινός, ὄλον τεμῶν ἀέρα
διῆκεν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἕως ἐμοῦ τοῦ τάλα.
Εὐθύς ἐπελαθόμην δέ φωτός τοῦ λυχνιαίου,
οἰκίας ἡμνημόνησα ὅτι ἐντός ὑπάρχω,
ἐν τῷ δοκεῖν ἀέρι δέ τοῦ σκότους ἐκαθήμην,
πλήν καί τοῦ σώματος αὐτοῦ λήθην ἔσχον εἰς ἅπαν.
Ἐλάλουν σοι καί νῦν λαλῶ ἐκ βάθους μου καρδίας·
(202) Ἐλέησόν με, Δέσποτα, ἐλέησόν με, μόνη,
τόν μηδαμῶς μηδέποτε δουλεύσαντά σοι, Σῶτερ,
ἀλλά σε παροργίζοντα ἐκ νέας ἡλικίας.
Πᾶσαν μετήλθον σαρκικήν καί ψυχικήν κακίαν
καί ἀμαρτίας ἔπραξα ἀμετρήτους, ἀτόπους,
ὑπέρ ἀνθρώπους ἅπαντας, ὑπέρ ἄλογα πάντα,
έρπετά καί θηρία τε πάντα ὑπερνίκησας.
Εἰς ἐμέ οὖν τό ἔλεος χρεῖα ἐνδείξασθαί σε,
τόν καί ἐξαμαρτήσαντα ὑπέρ πάντα ἀφρόνως.
Μή χρήζειν γάρ ἐλάλησας σύ αὐτός ἰατρείας
τούς υἰγιαίνοντας, Χριστέ, ἀλλά τούς ἀσθενοῦντας·
διό ὡς ἀσθενοῦντά με πολλά καί ἀμελοῦντα
οὕτως πολύ τό ἔλεος ἐπίχεέ μοι, Λόγε!
Ἄλλ' ὦ φωτός γαυρίαμα, ἀλλ' ὦ πυρός κινήσεις
ἀλλ' ὦ φλογός περιδρομαί ἐν ἐμοί τῷ ἀθλίῳ
παρά σῆς σῆς καί παρά σοῦ ἐνεργούμεναι δόξης!
Δόξαν δ' ἐγώ τό Πνεῦμά σου ἐπίσταμαι καί λέγω,
τό Ἄγιον, τό συμφυές καί ὁμότιμον, Λόγε,
ὁμογενές, ὁμόδοξον, ὁμοούσιον, μόνον
τῷ σῷ Πατρί καί σοί, Χριστέ, ὦ Θεέ τῶν ἀπάντων.
Σοί προσκυνῶν εὐχαριστῶ, ὅτι ἠξίωσάς με,
κᾶν ποσῶς ἐπιγνώναί σου θεότητος τό κράτος.
Εὐχαριστῶ, ὅτι αὐτός καθημένῳ ἐν σκότει
ἀπεκαλύφθης μοι, ἔλαμψας, ἰδεῖν ἠξίωσάς με
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, τό ἄστεκτον τοῖς πᾶσιν.
Ἔμεινα καθεζόμενος ἐν σκότει μέσον, οἶδα,
μέσον δέ τούτου ὄντι μοι κεκαλυμμένῳ σκότει
ἐφάνης φῶς, ἐφώτισας ὄλον ὄλω φωτί με

καί γέγονα φῶς ἐν νυκτί, μέσον σκότους τυγχάνων.
Οὔτε τό σκότος τό σόν φῶς κατέλαβεν εἰς ἅπαν,
(203) οὔτε τό φῶς ἐδίωξε τό ὀρώμενον σκότος,
ἀλλ' ἀναμίξ, ἀσύγχυτα πάντη μεμερισμένα
μακράν ἀλλήλων, ὡς εἰκός, οὐ κεκραμένα ὅλως,
πλήν ἐν ταύτῳ τά σύμπαντα πληροῦσιν, ὡς νομίζω.
Οὔτως εἰμί ἐν τῷ φωτί, μέσον τυγχάνων σκότους,
οὔτως ἐν σκότει πάλιν δέ μέσον φωτός διάγων,
ἰδού καί μέσον ἐν φωτί, ἰδού καί μέσον σκότους
καί λέγω· τίς ἐν σκότει μοι φῶς εὐρεῖν μέσον δώσει,
ὃ οὐ χωρεῖ εἰσδέξασθαι; Πῶς γάρ χωρήσει σκότος
φῶς ἐντός καί μή φεύζεται, ἀλλά μενεῖ ἐν μέσῳ
φωτός τό σκότος; Ὡ φρικτοῦ θαύματος, ὀρωμένου
διττῶς διττοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, σώματος καί ψυχῆς τε!
Ἄκουε ἄρτι· τά φρικτά διττοῦ Θεοῦ σοι λέγω
καί ὡς πρός ἄνθρωπον διττόν ἐμέ γεγενημένα!
Ἀνέλαβε τήν σάρκα μου καί δέδωκέ μοι πνεῦμα,
καί γέγονα καγῶ Θεός τῇ χάριτι τῇ θείᾳ,
θέσει υἱός πλήν τοῦ Θεοῦ, ὦ ἀξίας, ὦ δόξης!
Ὡς ἄνθρωπος λυπούμενος ἐμαυτόν ταλανίζω
καί τήν ἐμήν ἀσθένειαν κατανοῶ καί στένω,
καί ζῆν ὅλως ἀνάξιος ὑπάρχω, ὡς εὔ οἶδα,
ἐκείνου δέ τῇ χάριτι θαρρῶν, κατανοῶν τε
τό κάλλος, ὃ μοι δέδωκεν, ἐπιτέρπομαι βλέπων.
Ὡς μέν οὖν ἄνθρωπος οἶδα μηδέν ὄραν τῶν θείων,
καί ἀοράτων παντελῶς εἰμί κεχωρισμένος,
τῇ δέ υἰοθεσίᾳ με Θεόν γεγενημένον
καί καθορῶ καί κοινωνός γίνομαι τῶν ἀψαύστων.
Ὡς ἄνθρωπος οὐδέν ἔχων τῶν ὑψηλῶν καί θείων,
ὡς δέ Θεοῦ χρηστότητι νυνί ἐλεημένος
ἔχω Χριστόν, τόν Κύριον, τῶν πάντων εὐεργέτην.
Διό καί πάλιν, Δέσποτα, δεόμενος προσπίπτω
μή ἀποτύχω τῶν ἐν σοί ἐλπίδων μου μηδὲ ὅλως,
(204) διαγωγῆς τε καί τιμῆς, δόξης καί βασιλείας,
ἀλλ' ὥσπερ νῦν ὄρασθαί μοι κατηξίωσας, Σῶτερ,
οὔτω καί μετά θάνατον παράσχου μοι σε βλέπειν.
Οὐ λέγω πόσον, εὐσπλαγχνε, ἀλλ' εὐμενῶς, εὐσπλαγχνῶς
ἰλέω σου τῷ ὄμματι, ὡς καί νῦν καθορᾶς με
καί τῆς χαρᾶς σου ἐμπιπλᾶς καί γλυκύτητος θείας.
Ναί, ποιητά καί πλάστα μου, σκέπασόν με χειρὶ σου,
καί μή ἐγκαταλίπης με, ναί, μή μνησικακήσης!
Ἄγνωμοσύνην μου πολλήν, Δέσποτα, μή σταθμίσης,

ἀλλά ἀξίωσον κάμῃ φωτί σου μέχρι τέλους
καί τῇ ὁδῷ τῶν ἐντολῶν ἀόκνως πορευθῆναι
καί ἐν αὐτῷ σου τῷ φωτί τῶν χειρῶν, πανοικτίρμον,
παραθεῖναι τό πνεῦμά μου, λυτρούμενος ἐχθρῶν με,
σκοτούς, πυρός, κολάσεων τῶν αἰωνίων, Λόγε!
Ναί, ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἀξίωσον εἰς χειράς σου παραδοῦναι ψυχὴν μου,
καθὼς καί νῦν ἐν τῇ χειρὶ τῇ σῆ, Σῶτερ, τυγχάνω.
Μὴ οὖν παρεμποδίσῃ μου τὴν ὁδὸν ἁμαρτία,
μὴ περικόψῃ, μὴ τῆς σῆς ἀποσπάσῃ χειρός με,
ἀλλ' αἰσχυνθήτω ὁ δεινὸς ἄρχων καὶ ψυχοφθόρος
ἐντός παλάμης, Δέσποτα, τῆς σῆς ὄντα με βλέπων,
καθὰ καί νῦν οὐδέ τολμᾷ πλησίον μου γενέσθαι
ὄρων ὑπὸ τῆς χάριτος τῆς σῆς σκεπόμενόν με!
Μὴ κατακρίνης με, Χριστέ, μὴ εἰς ἄδην ἀπόσῃ,
μὴ καταγάγῃς εἰς βυθὸν θανάτου τὴν ψυχὴν μου,
ὅτι τολμῶν τό ὄνομα τό σόν κατονομάζειν,
ὁ ῥυπαρὸς, ὁ μιαρὸς καὶ βέβηλος εἰς ἅπαν'
μὴ χάνῃ γῆ καὶ καταπίῃ με, Λόγε, τόν παραβάτην,
τόν μηδέ ζῆν, μηδέ λαλεῖν ὅλως ἄξιον ὄντα.
Μὴ πῦρ κατέλθῃ ἐπ' ἐμέ καὶ ἐκλείξῃ με ἄφνω,
(205) ὡς μὴ Κύριε ἐλέησον! εἰπεῖν συγχωρηθέντα,
μὴ ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ὁ φιλόανθρωπος φύσει,
μὴ εἰσελθεῖν θελήσειας μετ' ἐμοῦ τοῦ κριθῆναι.
Τί γάρ καὶ ὅλως φθέγξομαι, ὑπάρχων ἁμαρτία,
τί οὖν καὶ εἴποιμι ποσῶς, ὁ κατακεκριμένος,
ὁ ἐκ κοιλίας μου μητρός ἀμέτρητά σοι πταίσας
καί μέχρι νῦν ἀναισθητῶν πρὸς σὴν μακροθυμίαν,
ὁ μυριάκις εἰς βυθὸν κατενεχθεῖς τοῦ ἄδου
κάκειθεν ἀγαθότητι ἀνελευσθεῖς σου θεία,
ὁ μέλη καὶ τὰς σάρκας μου ψυχῆς καὶ σώματός τε
καταρρυπώσας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μανικός τῶν ἡδονῶν ἐραστής ἀναίσχυντος
καὶ πονηρὸς καὶ δόλιος τῇ ψυχικῇ κακίᾳ,
ὁ μίαν σου ὅλως, Χριστέ, ἐντολήν μὴ φυλάξας;
Τί σοι ἀπολογήσομαι, τί δέ σε καὶ προσείπω,
ποιᾶ ψυχῆ βαστάσω σου ἐλέγχους, ὦ Θεέ μου;
Εἰ ἀνομίας τὰς ἐμάς καὶ τὰς πράξεις γυμνώσεις,
ὦ βασιλεῦ ἀθάνατε, μὴ δείξης πᾶσι ταύτας,
ὅτι φρίττω ἐννοῶν ἔργα νεότητός μου,
τό δέ εἰπεῖν φρίκης μεστόν, ἀνάπλεων αἰσχύνης.
Εἰ γάρ ταῦτα θελήσειας ἐκκαλύψαι τοῖς πᾶσι,

χειρον πάσης κολάσεως ἡ ἔντροπή μου ἔσται.
Τίς γάρ τάς ἀσελγείας μου, τίς δέ τάς ἀσωτίας,
τίς τούς βέβηλους ἀσπασμούς, τίς τάς αἰσχροῦ μου πράξεις,
ἐν αἷς καί νῦν μολύνομαι, ταύτας ἐν νῶ λαμβάνων,
ιδῶν οὐκ ἐκπλαγήσεται, ιδῶν ὅλως οὐ φρίξει,
ιδῶν οὐ κράξει, καί εὐθύς ἀποστραφῆ τάς ὄψεις
καί Ἴaron, εἶπη, Δέσποτα, τόν παμβέβηλον τοῦτον;
Χεῖρας δεθῆναι πρόσταξον καί πόδας τοῦ ἀθλίου
καί ἐμβληθῆναι εἰς τό πῦρ τό ζοφῶδες ἐν τάχει,
(206) μή καθορᾶται παρ' ἡμῶν τῶν σῶν γνησίων δούλων.
Ἵντως ἀξίως, Δέσποτα, ὄντως δικαίως τοῦτο
κάκεινοι πάντες φθέγγονται καί σύ αὐτός ποιήσεις,
καί εἰς τό πῦρ βληθήσομαι, ὁ ἄσωτος καί πόρνος.
Ἄλλ', ὁ ἀσώτους κατελθών καί πόρνους σύ τοῦ σώσαι,
μή καταισχύνης με, Χριστέ, ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης,
ὅτε τά πρόβατα τά σά ἐκ δεξιῶν σου στήσεις
κάμέ καί τά ἐρίφια ἐκ τῶν ἀριστερῶν σου,
ἀλλά τό φῶς τό ἄχραντον, τό φῶς τοῦ σου προσώπου
τά ἔργα καλυψάτω μου καί γύμνωσιν ψυχῆς μου
καί στολισάτω με φαιδρῶς, ἵνα ἐν παρρησίᾳ
ἀνεπαισχύντως δεξιῶς καταλεγῶ προβάτοις
καί σύν αὐτοῖς δοξάσω σε εἰς αἰῶνας αἰῶνων.
Ἀμήν.

ΚΣΤ'.

*Ἵτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει
Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό
θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. (207)*

Νῦν ἐν τοῖς ζῶσιν ὡς νεκρός, ὦ Δέσποτα, ὑπάρχω
καί ἐν νεκροῖς ὡς ζῶν εἶμι, ἄθλιος ὑπέρ πάντας
ἀνθρώπους τούς ἐπί τῆς γῆς, οὓς ἔκτισας, Θεέ μου.
Τό γάρ νεκρόν ὑπάρχειν με ἐν τοῖς κατά σε ζῶσι
τῶν μή κτισθέντων χείρω με ἀποδείκνυσι πάντως,
τό δ' ἐν νεκροῖς τήν ἄλογον ζωὴν ζῆν ὡς τά κτήνη
τῶν μή εἰδῶτων σε Θεόν ὅμοιον ὄντως πέλει.
Πῶς γάρ οὐκ ἔστιν ὅμοιον, πῶς δέ οὐκ ἔστιν ἴσον;
Εἰ καί δοκῶ εἰδέναι σε, εἰ καί δοκῶ πιστεύειν,
εἰ καί δοκῶ σε ἀνυμνεῖν καί σέ ἐπικαλεῖσθαι
καί γάρ λαλεῖ τό στόμα μου λόγους, οὓς ἐδιδάχθην,

καί ὕμνους ἄδω καί εὐχάς, ἅς ἐγγράφως οἱ πάλαι
τό Πνευμά σου τό Ἅγιον ἐξέθεντο λαβόντες,
καί λέγων ταῦτα καί δοκῶν μέγα τι πεπραχέναι
ἀναισθητῶ καί ἀγνοῶ, ὅτι ὡσπερ οἱ παῖδες
μανθάνοντες οὐκ ἴσασι τήν δύναμιν τῶν λόγων,
οὕτως κἀγώ ταῖς προσευχαῖς καί ψαλμοῖς τε καί ὕμνοις
ἐγκαρτερῶν καί ἀνυμνῶν σέ τόν εὐσπλαγχνον μόνον,
τῆς σῆς δόξης καί τοῦ φωτός αἰσθησιν οὐ λαμβάνω,
καί ὡσπερ οἱ αἰρετικοί, οἱ πολλά ἐκμαθόντες,
(208) ἐδόκουν τοῦ εἰδέναι σε, ἐδόκουν σέ γινώσκειν,
ἐδόκουν οἱ πανάθλιοι καί βλέπειν σε, Θεέ μου,
οὕτω κἀγώ πολλάς εὐχάς καί πολλάς ψαλμωδίας
λαλῶν ἐν μόνῃ γλώσσει μου, ἴσως δέ καί καρδίᾳ,
ἐκ τούτων τό τῆς πίστεως ἄκρον ἔχειν νομίζω,
ἐκ τούτων τήν ἐπίγνωσιν πᾶσαν τῆς ἀληθείας
οἶομαι τό καταλαβεῖν καί μηδέν πλέον χρῆζειν
ἐκ τούτων καί τό βλέπειν σε, τό φῶς τοῦ κόσμου, Σῶτερ,
ἐκ τούτων καί κατέχειν σε καί συνειναί μοι λέγω
καί συμμετέχειν φύσεως τῆς θείας σου νομίζω,
καί κατ' ἐμοῦ παραβολάς ἐφευρίσκω καί λόγους
ἀνερευνῶν ἐκ τῆς γραφῆς προβάλλομαι καί λέγω
Ἵ Κύριος τούς τρώγοντας εἶπεν αὐτοῦ τήν σάρκα
καί τούς τό αἶμα πίνοντας ἐν αὐτῷ καταμένειν,
ἀλλά καί κατοικεῖν αὐτός ἐν αὐτοῖς ὁ Δεσπότης.
Τοῦτο οὖν λέγων ὡς ληπτόν τόν ἄληπτον κηρύττω,
ἐν τῷ ληπτῷ τοῦ σώματος τόν ἄληπτον ὑπάρχειν,
καί κρατητόν καί ὄρατόν τόν ἀκράτητον πάντη.
Καί ἀγνοῶ, ὁ δυστυχής, ὅτι ἐν οἷς ἄν θέλης,
τῷ αἰσθητῷ καί κρατητῷ καί ὄρατῷ ὑπάρχεις,
αἰσθητός τε καί κρατητός καί ὄρατός, ὁ κτίστης.
Ἐν ἀκαθάρτοις δ' ὡς ἐγώ καί ἀναξίους μᾶλλον
θεοποιεῖς τό αἰσθητόν σῶμα σοῦ τε καί αἶμα
καί παντελῶς ἀκράτητον, ἄληπτόν τε εἰς ἅπαν
ἀναλλοιώτως ἀλοιοῖς, μᾶλλον δ' ἐν ἀληθείᾳ
πνευματικόν μεταποιεῖς, ἀόρατον, ὡς πάλαι
συγκεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσηλθες καί ἐξῆλθες
καί ἄφαντος ἐξ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου
ἐγένου σύ τῶν μαθητῶν, οὕτω καί νῦν τόν ἄρτον
ἀποτελεῖς καί σῶμα σου πνευματικόν ἐργάζῃ.
(209) Κἀγώ δοκῶ κατέχειν σε, κἄν θέλης, κἄν μή θέλης,
καί κοινωνῶν τῆς σῆς σαρκός καί σοῦ μεταλαμβάνειν
νομίζω καί διάκειμαι ὡς ἅγιος, Χριστέ μου,

καί κληρονόμος τοῦ Θεοῦ καί σός συγκληρονόμος
καί ἀδελφός καί μέτοχος δόξης τῆς αἰωνίου.
Ἐκ τούτου τοίνυν δείκνυμαι ἀναισθητῶν εἰς ἅπαν,
ἐκ τούτου πάντως φαίνεται ἀγνοεῖν με, ἅ ψάλλω,
καί ἅ λαλῶ καί ἅ αἰεὶ μελετῶ τε καί ἄδω.
Εἰ γάρ ὅλως ἐγίνωσκον, εἶχον πάντως εἰδέναι,
ὅτι ἀτρέπτως ἄνθρωπος ἐγένου, ὁ Θεός μου,
ἵνα τόν προσληφθέντα με ὅλον θεοποιήσης,
οὐχὶ δέ ἵνα ἄνθρωπος σύ παχύτητι μείνης
καί κρατηθῆς ἐν τῇ φθορᾷ, ὁ ἀκράτητος πάντη,
ὁ ἄφθαρτος καί ἄληπτος φύσει Θεός ὑπάρχων.
Τοῦτο εἰδώς ὡς ἄληπτον τό σῶμά σου τό θεῖον
καί αἱμά σου τό ἅγιον πιστεύων γεγενῆσθαι
καί πῦρ ὄντως ἀπρόσιτον ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
φρίκη καί φόβω, τρόμω τε τούτων ἄν ἐκοινώνουν,
ἐν δάκρυσι καί στεναγμοῖς ἐμαυτόν προκαθάρων.
Νῦν δέ ἐν σκότει κάθημαι καί ἀγνοία, πλανῶμαι,
ἀναισθησία παντελεῖ κρατούμενος ὁ τάλας.
Ἄλλ' ὅμως ἰκευτεύω σε, ὅμως ἐκδυσωπῶ σε,
προσπίπτων καί παρακαλῶν καί ζητῶν σου τό ἔλεος·
Ἐπίβλεψον ὡς πάντοτε καί νῦν, παμβασιλεῦ μου,
δείξον τήν εὐσπλαγχνίαν σου, δείξον τό συμπαθές σου,
δείξον τό ἀμνησίκακον εἰς ἐμέ τόν τελώνην,
μᾶλλον δέ τόν πανάσωτον, τόν ὑπέρ πᾶσαν φύσιν
ἄλόγων τε καί λογικῶν εἰς σέ ἐξαμαρτόντα.
Εἰ γάρ καί πάντα πέπραχα ἄνομα ἐν τῷ βίῳ,
ἀλλά Θεόν σε, ποιητήν ὁμολογῶ τῶν πάντων,
Θεοῦ Υἱόν σε, τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιον σέβω,
τόν γεννηθέντα ἐξ αὐτοῦ πρό πάντων τῶν αἰώνων
(210) καί ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν ἐξ ἀγίας Παρθένου,
τῆς Θεοτόκου Μαριάμ γεννηθέντα ὡς βρέφος
καί γεγονότα ἄνθρωπον, δι' ἐμέ τε παθόντα
καί σταυρωθέντα καί ταφῆ, Σῶτερ, παραδοθέντα
καί ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν μετά τρίτην ἡμέραν
καί ἀνελθόντα ἐν σαρκί, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθης.
Οὕτως οὖν με πιστεύοντα, οὕτως σε προσκυνοῦντα
καί πάλιν σε ἐλπίζοντα ἐλθεῖν καί κρίναι πάντας
καί ἀποδοῦναι ἐκάστω, Χριστέ, τά κατ' ἀξίαν,
ἢ πίστις ἀντί ἔργων μοι λογισθῆτω, Θεέ μου,
καί μή ζητήσης ἔργα με ὅλως τά δικαιοῦντα,
ἀλλά ἡ πίστις μοι αὕτη ἀντί πάντων ἀρκέσει.
Αὕτη ἀπολογήσεται, αὕτη με δικαιώσει,

αὕτη με δείξει κοινωνόν δόξης σου αἰωνίου.
Ὅ γάρ πιστεύων, εἴρηκας, εἰς ἐμέ, ὦ Χριστέ μου,
ζήσεται καί οὐκ ὄψεται θάνατον εἰς αἰῶνας.
Εἰ οὖν ἡ πίστις ἡ εἰς σέ ἀπεγνωσμένους σώζει,
ἰδού, πιστεύω, σῶσόν με λάμπας φῶς σου τό θεῖον,
καί τήν ἐν σκότει μου ψυχὴν καί σκιᾶ τοῦ θανάτου
κατεχομένην, Δέσποτα, ἐπιφανεῖς φωτίσης.
Δός δέ μοι καί κατάνυξιν, πόμα τό ζωηρόν σου,
πόμα παιῖνόν μου σαρκός καί ψυχῆς τὰς αἰσθήσεις,
πόμα εὐφραϊνόν με αἰεὶ καί ζωὴν μοι παρέχον,
οὐ μή στερήσης με, Χριστέ, τόν ταπεινόν καί ξένον,
τόν τὰς ἐλπίδας ἐπί σέ ἀναθέμενον πάσας.

ΚΖ΄.

**Ὅποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή
καί ἀνάβασις. (211)**

Ἀπέργασαι παλάτιον τόν τῆς ψυχῆς σου οἶκον,
εἰς κατοικίαν τῷ Χριστῷ καί βασιλεῖ τῶν ὅλων
δακρῶν ταῖς ῥανίσι σου, ὀλολυγμοῖς καί θρήνοις
καί τῶν γονάτων κάμψεσι καί στεναγμῶν τῷ πλήθει,
εἰ ἀληθῶς, ὦ μοναχέ, μονάζων εἶναι θέλεις.
Καί τότε οὐ μονάζων ἦς, τῷ βασιλεῖ συνῆς γάρ
καί ἦς μονάζων καθ' ἡμᾶς, ὡς ἐξ ἡμῶν ὑπάρχων
καί χωρισθεῖς κόσμου παντός· τοῦτο μονάζων πάντως.
Τῷ δέ Θεῷ καί βασιλεῖ ἐνωθεῖς οὐ μονάζων,
ἀλλά ἀγίων γέγονας συναριθμῖος πάντων,
ἀγγέλων ὁμοδίαιτος καί σύννοικος δικαίων
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ συγκληρονόμος ὄντως.
Πῶς οὖν μονάζων ὁ ἐκεῖ τό πολίτευμα ἔχων,
ἔνθα ἐστίν ὁμήγουρις μαρτύρων καί ὁσίων,
ἔνθα χορός τῶν προφητῶν καί θείων ἀποστόλων,
ἔνθα ἡ ἀναρίθμητος πληθὺς, ἡ τῶν δικαίων,
ἱεραρχῶν, πατριαρχῶν καί τῶν λοιπῶν ἀγίων;
Ὅ δέ καί ἔχων τόν Χριστόν ἐν ἑαυτῷ οἰκοῦντα,
πῶς ὁ μόνος εἶναι λέγεσθαι δύναται, εἴπατέ μοι;
Τῷ γάρ Χριστῷ μου σύνεστιν ὁ Πατήρ καί τό Πνεῦμα,
καί πῶς μονάζων, ὁ τρισὶ ὡς ἐνὶ συνημμένος;
(212) Οὐκ ἔστι μόνος ὁ Θεῷ ἐνωθεῖς, κᾶν μονάζῃ,
κᾶν ἐν ἐρήμῳ κάθηται, κᾶν ἐν σπηλαίῳ ἔστιν·
εἰ δέ μή τοῦτον εὗρηκεν, εἰ δέ μή τοῦτον ἔγνω,
εἰ δέ μή τοῦτον ἔλαβεν ὅλον τόν σαρκωθέντα

Θεόν Λόγον, οὐ γέγονε μοναχός, οἴμοι, ὄλως.
Ὅθεν καί μόνος ἐστί τοῦ Θεοῦ κεχωρισμένος οὗτος,
ἀλλά καί ὁ καθείς ἡμῶν ἐσμέν κεχωρισμένοι
ἀνθρώπων ἄλλων πάντως γε
καί ὄρφανοί δέ ἅπαντες μεμονωμένοι ὦμεν,
εἰ καί δοκοῦμεν ἔνωσιν τῇ συνοικήσει ἔχειν
καί μετ' ἀλλήλων μίγνυσθαι τῇ τῶν πολλῶν συνάξει.
Ψυχῇ γάρ καί τῷ σώματι ἐσμέν κεχωρισμένοι,
ὅπερ καί εἶναι ἀληθές ὁ θάνατος δεικνύει,
ἀποχωρίζων ἕκαστον συγγενῶν τε καί φίλων
καί λήθην πάντων ἐμποιῶν τῶν νῦν ἀγαπωμένων.
Οὕτω καί νύξ καί ὕπνος τε καί πράξεις αἰ ἐν βίῳ
τήν ἔνωσιν τήν τῶν πολλῶν ὡς εἰκός διαλύει.
Ὁ δέ ποιήσας οὐρανόν δι' ἀρετῆς τήν κέλλαν
τήν ἑαυτοῦ, καί ἐν αὐτῇ καθήμενον τόν κτίστην
τοῦ οὐρανοῦ τε καί τῆς γῆς κατανοεῖ καί βλέπει
καί προσκυνεῖ καί σύνεστιν ἀεὶ φωτὶ ἀδύτῳ,
φωτὶ τῷ ἀνεσπέρῳ τε, φωτὶ τῷ ἀπροσίτῳ,
οὗ οὐδαμῶς χωρίζεται, οὐ μακρύνεται ὄλως,
οὐκ ἐν ἡμέρᾳ ἢ νυκτὶ, οὐκ ἐν τροφῇ ἢ πόσει,
ἀλλ' οὐδ' ἐν ὕπνῳ ἢ ὀδῶ ἢ μεταβάσει τόπου,
ἀλλ' ὡσπερ ζῶν οὕτω θανῶν, μᾶλλον δέ τρανοτέρως
ὄλως ἐκεῖνῳ σύνεστι τῇ ψυχῇ αἰωνίως.
Πῶς γάρ καί χωρισθήσεται ἡ νύμφη τοῦ νυμφίου,
ἢ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός, ἢ συνηρμόσθη ἅπαξ;
Ὁ νομοθέτης, λέγε μοι, τόν νόμον οὐ φυλάξει;
Ὁ εἰρηκώς· Καί ἔσονται οἱ δύο εἰς μίαν σάρκα,
(213) πῶς οὐ γενήσεται αὐτός σὺν αὐτῇ πνεῦμα ὄλως;
Ἐν τῷ ἀνδρὶ γάρ ἡ γυνή, ἐν γυναικὶ ἀνὴρ δέ,
καί ἡ ψυχὴ ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν ψυχῇ δέ
ἐνοῦται καί γνωρίζεται ἐν τοῖς ἀγίοις πᾶσιν.
Οὕτως ἐνοῦνται τῷ Θεῷ οἱ διὰ μετανοίας
τάς ἑαυτῶν καθαίροντες ψυχάς ἐν κόσμῳ τῷδε,
καί μοναχοὶ καθίστανται τῶν ἄλλων ὄντες δίχα,
οἱ νοῦν Χριστοῦ λαμβάνουσιν, ὅπερ καί στόμα ἔστι
καί γλῶσσα ὄντως ἀψευδής, μεθ' ἧς προσομιλοῦσι
Πατρί τῷ παντοκράτορι, μεθ' ἧς αἰεὶ βοῶσιν·
ὦ πάτερ, ὦ παμβασιλεῦ, ὦ κτίστα τῶν ἀπάντων!
Τούτων ἡ κέλλα οὐρανός, ἥλιος δέ ἐκεῖνοι,
καί τό φῶς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, τό ἄδυτον καί θεῖον,
ὃ καί φωτίζει ἅπαντα ἐρχόμενον ἐν κόσμῳ
ἄνθρωπον καί γενόμενον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.

Νύξ οὖν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς· πῶς εἰπεῖν σοι οὐκ ἔχω,
φρίττω γάρ ταῦτα γράφων σοι καί ἐννοῶν δέ τρέμω,
ἀλλά διδάσκω σε τό πῶς ζῶσι καί ποίω τρόπῳ
οἱ τῷ Θεῷ δουλεύοντες κάκεινον ἀντί πάντων
μόνον καί ἀγαπήσαντες, μόνῳ καί ἐνωθέντες
καί γεγονότες μοναχοί ὡς μετά μόνου μόνοι,
εἰ καί ἐν δήμῳ παμπληθεῖ εἰσὶν ἀπειλημένοι.
Οὗτοι γάρ ὄντως μοναχοί καί μονάζοντες μόνοι,
γυμνοί καί ἐνθυμήσεων καί λογισμῶν παντοίων,
μόνον ὀρώντες τόν Θεόν ἐν νοῖ ἀνενοιῶ,
ἐμπεπηγμένῳ ἐν φωτί, ὡσπερ ἐν τοίχῳ βέλος,
ἢ ὡς ἀστήρ ἐν οὐρανῷ, ἢ πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω.
Ὅμως ὡς ἄλλον φωτεινόν νυμφῶνα κατοικοῦσι
τάς κέλλας καί ἐν οὐρανῷ νομίζουσι διάγειν
ἢ ἀληθῶς διάγουσι, βλέπε, μή ἀπιστήσης!
(214) Οὐ γάρ εἰσὶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ καί τῇ γῆ κρατοῦνται,
ἀλλ' ἐν φωτί διάγουσι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
ᾧ κατοικοῦσιν ἄγγελοι, ἐφ' ᾧ περιπατοῦσιν,
ὑφ' οὗπερ διαρπάζονται ἀρχαί καί ἐξουσίαι,
θρόνοι καί κυριότητες πᾶσαι ἐνδυναμοῦνται.
Εἰ γάρ καί ἐπαναπαύεται Θεός ἐν τοῖς ἀγίοις,
ἀλλ' ἐν Θεῷ οἱ ἅγιοι ζῶσι τε καί κινοῦνται,
βαδίζοντες ἐν τῷ φωτί ὡσπερ ἐπὶ ἐδάφους.
Ὡ θαύματος, ὡς ἄγγελοι καί ὡς υἱοὶ ὑψίστου
ἔσονται μετά θάνατον, θεοὶ Θεῷ συνόντες,
τῷ φύσει ὄντι οἱ αὐτῷ θέσει ὁμοιωθέντες.
Τούτων νυνὶ δέ λείπονται μόνῳ, ὅτι κρατοῦνται
τῷ σώματι καί σκέπονται καί καλύπτονται, οἴμοι,
ὡς δέσμοιοι ἐν φυλακῇ τόν ἥλιον ὀρώντες
καί τάς ἀκτῖνας τάς αὐτοῦ δι' ὀπῆς εἰσιούσας
καί μή δυνάμενοι αὐτόν ὅλον κατανοῆσαι
ἢ κατιδεῖν τῆς φυλακῆς ἕξωθεν γεγονότες,
ἢ παρακύψαντες τρανῶς ἀπιδεῖν εἰς ἀέρα.
Καί τοῦτο ἔστιν, ὃ αὐτούς ἀνιᾶ, ὅτι ὅλον
οὐ καθορῶσι τόν Χριστόν, εἰ καί ὅλον ὀρώσιν,
οὐδέ δεσμῶν ἰσχύουσι τοῦ σώματος ἐκδῦναι,
εἰ καί παθῶν ἀνείθησαν καί πάσης προσπαθείας,
ἀλλά κρατοῦνται ὑφ' ἐνός τῶν πολλῶν ἀνεθέντες·
ὁ γάρ ὑπάρχων ἐν δεσμοῖς πολλοῖς συνδεδεμένος
οὐδέ ἐλπίζει τῶν πολλῶν τήν λύσιν εὐρηκέναι,
ὁ δέ τά πλεῖστα τῶν δεσμῶν δυνηθείς διακόψαι,
κρατούμενος δέ ὑφ' ἐνός πλέον ἀλγεῖ τῶν ἄλλων,

καί ἐπισπεύδει καί αὐτοῦ αἰεὶ ζητεῖ τήν λύσιν,
ὅπως ἐλεύθερος φανῆ, ὅπως βαδίζη χαίρων,
ὅπως ἀπέλθῃ ἐν σπουδῇ, πρὸς ὃν τόν πόθον εἶχε,
δι' ὃν καί τήν ἀπόλυσιν τοῦ δεσμοῦ ἐπεζήτει.
(215) Ἐκεῖνον τοῖνον ἅπαντες ζητήσωμεν, τόν μόνον
δυναμένον ἐκ τῶν δεσμῶν ἡμᾶς ἐλευθερῶσαι.
Ἐκεῖνον καί ποθήσωμεν, ἐκεῖνον οὐ τό κάλλος
πᾶσαν ἐκπλήττει ἔννοιαν, πᾶσαν ἐκπλήττει φρένα,
πᾶσαν τιτρώσκει τε ψυχὴν καί πτεροῖ πρὸς ἀγάπην
καί συγκολλᾷ καί συνενοῖ τῷ Θεῷ ἀνάως.
Ναί, ἀδελφοί μου, δράμετε ταῖς πράξεσι πρὸς τοῦτον,
ναί, φίλοι, διανάστητε, ναί, μὴ ἀπολειφθῆτε,
ναί, μὴ λαλεῖτε καθ' ἡμῶν ἑαυτοὺς ἀπατῶντες.
Μὴ λέγετε, ἀδύνατον λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
μὴ λέγετε, χωρίς αὐτοῦ δυνατόν τό σωθῆναι,
μὴ οὖν ἀγνώστως τούτου λέγετέ τινα μετέχειν.
Μὴ λέγετε, ὅτι Θεός οὐχ ὁρᾶται ἀνθρώποις,
μὴ λέγετε, οἱ ἄνθρωποι φῶς θεῖον οὐχ ὁρῶσιν,
ἢ ὅτι καί ἀδύνατον ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις.
Οὐδέποτε ἀδύνατον τοῦτο τυγχάνει, φίλοι,
ἀλλά καί λίαν δυνατόν τοῖς θέλουσιν ὑπάρχει,
πλήν ὅσοις βίος κάθαρσιν τήν τῶν παθῶν παρέσχε
καί καθαρὸν εἰργάσατο τῆς διανοίας ὄμμα
τοῖς δ' ἄλλοις ὄντως τύφλωσις, ἀμαρτημάτων ῥύπος,
ὃ καί ἐνταῦθα καί ἐκεῖ θεῖου φωτός στερήσει
καί, μὴ πλανᾶσθε, τῷ πυρί καί σκότει παραπέμψει.
ἴδετε, φίλοι, ποταπὸς ὠραῖος ὁ Δεσπότης!
Ναί, μὴ καμύσητε τόν νοῦν πρὸς τήν γῆν ἀφορῶντες,
ναί, μὴ φροντίσι τῶν ἐν γῆ πραγμάτων καί χρημάτων,
ἐπιθυμία δόξης τε κρατηθῆτε καί τοῦτον
ἐγκαταλείψετε, τό φῶς ζωῆς τῆς αἰωνίου!
Ναί, φίλοι, δεῦτε μετ' ἐμοῦ, συνεπάρθητε δὴ μοι,
οὐ σώματι, ἀλλά νοῖ καί ψυχῇ καί καρδίᾳ,
ἐν ταπεινώσει κρίζοντες πρὸς τόν καλόν Δεσπότην,
τόν φιλοικτίρμονα Θεόν, τόν φιλόανθρωπον μόνον.
(216) Καί πάντως εἰσακούσεται καί πάντως ἐλεήσει
καί πάντως ἀποκαλυφθῆ καί πάντως ἐμφανίσει
καί φῶς ἡμῖν τό ἑαυτοῦ φαιδρὸν καθυποδείξει.
Τί κατοκνεῖτε ταπεινοί, τί καταρραθυμεῖτε,
τί προτιμᾶσθε ἄνεσιν τοῦ σώματος καί δόξαν,
τίν ἄτιμον καί ἄδοξον, τήν κενὴν καί ματαίαν;
Τί λέγετε ἀμέριμον τόν ἐνάρετον βίον;

Οὐκ ἔστιν οὕτως, ἀδελφοί, οὐκ ἔστι, μή πλανᾶσθε,
ἀλλ' ὡς οἱ βίον ἔχοντες καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα
καὶ πλούτου ἐφιέμενοι καὶ δόξης τῆς προσκαίρου
σπουδάζουσι καὶ τρέχουσι τό δοκοῦν ἐκπληρῶσαι,
οὕτω καὶ πᾶς μετανοῶν καὶ πᾶς Θεῷ δουλεύων
ὀφείλει σπεύδειν καὶ ἀεὶ ἐμμέριμος ὑπάρχειν,
ὅπως εὐπρόσδεκτος αὐτοῦ ἢ μετάνοια ἔσται
καὶ ἡ δουλεία γένηται εὐάρεστος τελεία,
καὶ τότε ὅλως τῷ Θεῷ οἰκειωθείς ἐκ τούτων
ὅλος ἐνοῦται καὶ αὐτόν κατὰ πρόσωπον βλέπει
καὶ παρρησίαν πρὸς αὐτόν ἀναλόγως λαμβάνει,
καθ' ὅσον σπεύδει τό αὐτοῦ θέλημα ἐκπληρῶσαι,
ὅπερ ἀξιοθεΐημεν καὶ ἡμεῖς τοῦ ποιῆσαι
καὶ τοῦ ἐλέους μετασχεῖν μετὰ πάντων ἀγίων,
νῦν μὲν καθ' ὅσον ἐφικτόν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ,
ἐκεῖ δέ ὅλον τόν Χριστόν, ὅλον τό Θεῖον Πνεῦμα,
ἐν τῷ Πατρὶ ληψόμεθα εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΚΗ'.

*Περὶ νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θεοῦ φωτός καὶ ἐργασίας
νοερᾶς τε καὶ θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. (217)*

Ἐάσατε τῇ κέλλῃ με μόνον ἐγκεκλεισμένον,
ἄφετέ με μετὰ Θεοῦ τοῦ μόνου φιλανθρώπου,
ἀπόστητε, μακρύνετε, ἐάσατέ με μόνον
ἀποθανεῖν ἐνώπιον Θεοῦ τοῦ πλάσαντός με.
Μηδεὶς τῇ θύρᾳ κρούσειε, μηδεὶς φωνὴν ἀφήσῃ,
μηδεὶς ἐπισκέψατω με τῶν συγγενῶν ἢ φίλων,
μηδεὶς μου τὴν διάνοιαν ἐλκύσας ἀποσπάσῃ
τῆς θεωρίας τοῦ καλοῦ καὶ ωραίου Δεσπότη, μου,
μηδεὶς μοι βρῶμα δώσειε, μή πόμα μοι κομίσῃ.
Ἄρκήσει γὰρ μοι τό θανεῖν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ μου,
Θεοῦ τοῦ ἐλεήμονος, Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου,
τοῦ κατελθόντος ἐπὶ γῆς ἀμαρτωλούς καλέσαι
καὶ σὺν αὐτῷ εἰς τὴν ζωὴν εἰσαγαγεῖν τὴν θείαν.
Οὐ θέλω ἔτι κατιδεῖν τό φῶς τοῦ κόσμου τούτου,
οὐδέ αὐτόν τόν ἥλιον, οὐδέ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ·
βλέπω γὰρ τόν Δεσπότην μου, βλέπω τόν Βασιλέα,
βλέπω τόν ὄντως ὄντα φῶς καὶ παντός φωτός κτίστην,

βλέπω πηγήν παντός καλοῦ, βλέπω αἰτίαν πάντων,
 βλέπω ἀρχήν τήν ἀναρχον, ἐξ ἧς παρήχθη πάντα,
 δι' ἧς ζοῦνται καί τροφῆς ἅπαντα ἐμπιπλῶνται.
 Τούτου γάρ τῷ βουλήματι γίνονται καί ὄρωνται
 καί τούτου τῷ θελήματι ἐκλείπουσι τά πάντα.
 (218) Πῶς οὖν αὐτόν καταλιπὼν ἐξέλθω μου τῆς κέλλης;
 Ἄφετέ με, θρηνήσομαι καί κλαύσομαι ἡμέρας
 καί νύκτας, ἅς ἀπώλεσα ὄρων τό φῶς τοῦ κόσμου,
 τό αἰσθητόν καί σκοτεινόν, ὃ ψυχὴν οὐ φωτίζει,
 οὗ καί τυφλοί τούς ὀφθαλμούς δίχα ἐν κόσμῳ ζῶσι
 καί μεταστάντες ἔσονται τῶν νῦν βλεπόντων ἴσοι·
 ἐν ᾧ κἀγὼ πλανώμενος ὄλος ἐνευφραϊνόμενην,
 ὄλω δέ εἶναι ἕτερον φῶς οὐκ ἐλογιζόμενην,
 ὃ καί ζωὴ, ὡς εἴρηται, ὑπάρχει καί αἰτία
 τοῦ εἶναι, ὃ τι καί ἐστίν ἢ γνήσεται ὄλω,
 καί ἡμῖν ὡσπερ ἄθεος ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.
 Νυνὶ δέ, ὡς ἠυδόκησεν ἄρρητῶ εὐσπλαγχνία
 ὀφθῆναι τῷ ἀθλίῳ μοι καί ἀποκαλυφθῆναι,
 εἶδον καί ἔγνω ἄληθῶς Θεόν τῶν πάντων εἶναι,
 Θεόν, ὃν οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἶδεν ἀνθρώπων.
 Ἐξω τοῦ κόσμου γάρ ἐστίν, ἔξω φωτός καί σκότους,
 ἔξω ἀέρος καί νοός καί αἰσθήσεως πάσης·
 διό οὖν ὑπὸ τήν αἴσθησιν κατιδὼν ἐγενόμην.
 Οἱ οὖν ὑπὸ τήν αἴσθησιν ὄντες ἐάσατέ με
 μή κέλλαν μόνον κλεῖσαι τε καί ἔνδοθεν καθίσαι,
 ἀλλὰ καί λάκκον ὑπὸ γῆν ὀρύξαντα κρυβῆναι·
 κἀκεῖ διάγων ἔσομαι ἔξω παντός τοῦ κόσμου,
 καί βλέπων τόν ἀθάνατον Δεσπότην μου καί Κτίστην
 πόθῳ θανεῖν αἰρήσομαι, εἰδώς ὡς οὐ θανοῦμαι.
 Τί οὖν μοι προσεγένετο ὄφελος ἐκ τοῦ κόσμου,
 τί δέ καί νῦν κερδαίνουσιν οἱ ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ;
 Ὅντως οὐδέν, ἀλλὰ γυμνοὶ ἐνοικήσουσι τάφοις
 καί ἀναστήσονται γυμνοὶ καί κριθήσονται πάντες,
 (219) ὅτι ζωὴν τήν ἀληθῆ, ὅτι τό φῶς τοῦ κόσμου,
 Χριστόν λέγω, ἐάσαντες ἠγάπησαν τό σκότος
 καί ἐν αὐτῷ περιπατεῖν ἠρετίσαντο πάντες,
 οἱ μή τό φῶς δεξάμενοι τό λάμψαν ἐν τῷ κόσμῳ,
 ὅπερ ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ οὐδέ ἰδεῖν ἰσχύει.
 Διό ἐγκαταλείψατε καί ἄφετέ με μόνον,
 παρακαλῶ, τοῦ κλαύσασθαι καί ἐκζητῆσαι τοῦτον,
 πλουσίως τοῦ δοθῆναι μοι καί ἀφθόνως ὀφθῆναι.
 Οὐ μόνον καθορᾶται γάρ, οὐ μόνον θεωρεῖται,

ἀλλά καί μεταδίδοται καί κατοικεῖ καί μένει
καί ἔστιν, ὥσπερ θησαυρός ἐν κόλπῳ κεκρυμμένος,
ὃν ὁ βασιλεύων ἤδεται καί βλέπων τοῦτον χαίρει,
δοκεῖ καί πάντας καθορᾶν αὐτόν ἐγκεκρυμμένον.
Ἄλλ' οὐχ ὁρᾶται ἅπασιν, οὐ ψηλαφᾶται ὅλως,
οὐ κλέπτῃς τοῦτον δύνασαι συλῆσαι, οὐ ληστής τε
ἀρπάσαι, εἰ καί κτείνειε τόν βασιλεύοντα τοῦτον·
ἄν ἀφελέσθαι βουληθῆ, εἰς μάτην κοπιάσει
ἀνερευνῶν μαρσίππιον, ἀνερευνῶν χιτῶνας,
τήν ζώνην λύων ἀσφαλῶς ἀναζητῶν ἐκεῖνον,
κᾶν τήν κοιλίαν τέμνειε, κᾶν σπλάγχνα ψηλαφήσει,
εὐρεῖν ἐκεῖνον ἢ λαβεῖν ὅλως οὐκ ἐξισχύσει.
Ἔστι καί γάρ ἀόρατος, ἀκράτητος χερσί γε
καί ἀψηλάφητος ὁμοῦ, ψηλαφώμενος ὅλως·
κρατεῖται δ' ὅμως ἐν χερσί καί τότε τῶν ἀξίων,
τῶν δ' ἀναξίων ἄπαγε, κεῖται καί ἐν παλάμῃ,
τό τί, ὦ θαῦμα, τό οὐ τί, ὄνομα γάρ οὐκ ἔχει.
Ἐκπλαγεῖς οὖν καί κατασχεῖν αὐτό ἐπιθυμήσας,
σφίγξας τήν χεῖρα ἔδοξα κρατῆσαί τε καί ἔχειν,
ἀλλά διέδρα μηδαμῶς κατασχεθέν χειρὶ μου,
καί λυπηθεῖς ἀνέωξα τήν πυγμὴν τῆς χειρός μου
(220) καί εἶδον πάλιν ἐν αὐτῇ, ὅπερ πρόην ἐώρων·
ὦ θαῦμα ἀνεκκλήτητον, ὦ μυστηρίου ξένου!
Τί μάτην ταραττόμεθα, τί πλανώμεθα πάντες,
τί πρὸς τό φῶς κεχήναμεν, τό ἀναίσθητον τοῦτο,
οἱ ἐν αἰσθήσει νοερῶ τετιμημένοι λόγῳ;
Τί πρὸς τὰς ὕλας βλέπομεν, τὰς φθειρομένας ταύτας,
ἄῦλον ἔχοντες ψυχὴν καί ἀθάνατον ὄλην;
Τί δέ ταῦτα θαυμάζομεν ὅλως ἀναισθητοῦντες
καί προτιμῶμεν ὡς τυφλοί τό βαρὺ τοῦ σιδήρου
καί μάζης τούτου μέγεθος ὑπὲρ μικρόν χρυσίον,
ἢ μαργαρίτην τίμιον ὡς ἀτίμητον χρῆμα,
καί οὐ ζητοῦμεν τόν μικρόν τοῦ σινάπεως κόκκον,
ὃ τιμιώτερόν ἐστι πάντων τῶν ὀρωμένων,
μεῖζον τῶν ἀοράτων τε πραγμάτων καί κτισμάτων;
Τί οὐ διδοῦμεν ἅπαντα καί λαμβάνομεν τοῦτον,
τί δέ καί ζῆν βουλόμεθα μὴ κεκτημένοι τοῦτον;
Κρεῖσσον θανεῖν, πιστεύσατε, πολλακίς, εἰς οἶόν τε,
καί μόνον τοῦτον κτήσασθαι, τόν μικρόν λέγω κόκκον.
Οὐαὶ γάρ τοῖς μὴ ἔχουσιν αὐτόν πεφυτευμένον
ἐν κόλπῳ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, λιμώξουσι σφοδρῶς γάρ.
Οὐαὶ τοῖς μὴ βλαστήσαντα αὐτόν θεασαμένοις,

ὅτι γυμνοί τε στήσονται ὡς δένδρα φύλλων δίχα.
 Οὐαί τοῖς μή πιστεύουσι τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου,
 ὡς τοῦτον δένδρον γίνεσθαι καί κλάδους ἀποπέμπειν,
 καί ἐκζητοῦσιν ἐν σπουδῇ καί νοός τῇ τηρήσει
 τήν καθ' ἡμέραν αὔξησιν τοῦ μικροῦ τούτου κόκκου,
 ὅτι ζημιωθήσονται τούτου τήν ἐργασίαν,
 ὡς δοῦλος ὁ τό τάλαντον κατορύξας ἀφρόνως·
 ὧν εἷς ὑπάρχω δὴ κάγώ, ἀμελῶν ἀσυγχύτως·
 ὧ φῶς τό τρισυπόστατον, Πάτερ, Υἱέ καί Πνεῦμα,
 ὧ τῆς ἀρχῆς ἢ ἀναρχος ἀρχή καί ἐξουσία,
 (221) ὧ φῶς ἀκατονόμαστον ὡς ἀνώνυμον πάντη,
 ὧ αὐθις πολώνυμον ὡς ἐνεργοῦν τά πάντα,
 ὧ δόξα μία καί ἀρχή, κράτος καί βασιλεία,
 ὧ φῶς ὡς ἐν καί θέλημα, γνώμη, βουλή, ἰσχύς τε,
 ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τόν τεθλιμμένον!
 Πῶς γάρ ἵνα μή θλίβωμαι, πῶς ἵνα μή λυπῶμαι,
 τοσαύτης σου χρηστότητος, ἐλέους σου τοσοῦτου
 καταφρονῶν καί ῥαθυμῶν, ὁ ἀγνώμων καί τάλας
 καί χάνωνος πορευόμενος ὁδῶ τῶν ἐντολῶν σου;
 Ἀλλά καί νῦν σπλαγχνίσθητι καί νῦν ἐλέησόν με
 καί θερμῆν τῆς καρδίας μου ἐξάναψον, Χριστέ μου,
 ἦν ἔσβεσεν ἡ ἀνεσις σαρκός μου τῆς ἀθλίας,
 ὕπνος καί κόρος τῆς γαστρὸς καί οἴνου πολλοῦ πόσις.
 Ταῦτα καί φλόγα ἔσβεσαν εἰς ἅπαν τῆς ψυχῆς μου
 καί τήν πηγὴν ἐξήραναν, τήν βρύσιν τῶν δακρύων·
 καί γάρ ἡ θερμῆ πῦρ γεννᾷ, τό δέ πῦρ αὐθις θερμῆν,
 καί ἐξ ἀμφοῖν ἀνάπτεται φλόξ, πηγὴ τῶν δακρύων.
 Ἡ φλόξ βλαστάνει νάματα, τά νάματα δέ φλόγα·
 ἐν οἷς ἀδολεσχία με ἀνήγαγε τῶν θείων,
 μελέτη σου τῶν ἐντολῶν αὐθις καί προσταγμάτων,
 ἡ τήρησις μετάνοιαν ὡς συνεργόν λαβοῦσα,
 καί ἔστησαν ἐν μέσῳ με τῶν ὄντων καί μελλόντων,
 ὅθεν ἐκ τῶν ὀρωμένων τε γεγονώς αἴφνης ἔξω
 εἰς φόβον περιέπεσον βλέπων, ὅθεν ἐρρύσθη.
 Τά μέλλοντα μακρόθεν δέ ὄντα πάντως ἐώρων,
 κάκεινά μοι καταλαβεῖν ποθοῦντι πῦρ ἀνήφθη
 τοῦ πόθου, καί κατά μικρόν φλόξ ἀρρήτως ὠράθη
 ἐν τῷ νοί μου πρότερον, ὕστερα δ' ἐν καρδίᾳ
 καί ἔβλυζε τά δάκρυα ἡ φλόξ τοῦ θείου πόθου
 καί ἄφθεγκτον τόν γλυκασμόν σὺν αὐτοῖς μοι παρεῖχεν.
 Θαρρήσας οὖν ἐν ἑμαυτῷ, ὡς οὐ σβέννυται ὄλωσ,
 καλῶς καί γάρ ἐκκαίεται, εἶπον, καί ῥαθυμῆσας

(222) ὕπνω καί κόρω τῆς γαστροῦ ἐδουλώθην ἀφρόνως,
 ὑποχαλάσας οἴνω τε πλειόνως ἐχρησάμην·
 οὐ μεθυσθεῖς, πλήν κορεσθεῖς, καί εὐθύς ἀπεσβέσθη
 τό θαῦμα τοῦτο τό φρικτόν, ὁ ἐγκάρδιος πόθος,
 ἡ φλόξ ἡ μέχρις οὐρανοῦ φθάνουσα καί ἐντός μου
 ἐκκαιομένη μέν σφοδρῶς, οὐ κατακαίουσα δέ
 τήν ἐν τοῖς σπλάγχνοις οὐσαν μου οὐσίαν τήν χορτώδη,
 ἀλλ' ὄλην, ὡς τοῦ θαύματος, εἰς φλόγα μετεποίει,
 καί χόρτος ψαύων τοῦ πυρός οὐκ ἐκαίετο ὄλως,
 μᾶλλον δέ πῦρ ἐν ἑαυτῷ περιλαμβάνον χόρτον
 ἦνοῦτο καί ἀνάλωτον αὐτόν ὄλον ἐτήρει.
 Ὡς τοῦ θεοῦ δύναμις πυρός, ὡς ἐνεργείας ξένης!
 Ὁ λύων πέτρας καί βουνούς ἀπό μόνου τοῦ φόβου
 καί ἀπό τοῦ προσώπου σου, ὦ Χριστέ, ὁ Θεός μου,
 πῶς χόρτω ἀναμίγνυσαι θεία ὄλως οὐσία
 φωτί ὄλως ἀστέκτω τε ὁ ἐνοικῶν Θεός μου;
 Πῶς μένων ἀναλλοίωτος, ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν
 φυλάττεις ἀκατάφλεκτον τοῦ χόρτου τήν οὐσίαν,
 καί ἀναλλοίωτον τηρῶν ἀλλοιοῖς ὄλον τοῦτον,
 καί μένων χόρτος ἔστι φῶς, οὐχί τό φῶς δέ χόρτος,
 ἀλλά τῷ χόρτῳ σύ τό φῶς ἀσυγχύτως ἐνοῦσαι,
 καί χόρτος γίνεται ὡς φῶς μεταβληθεῖς ἀτρέπτως;
 Οὐ φέρω σου τά θαύματα τῆ σιωπῆ καλύπτειν,
 οὐ δύναμαι τοῦ μή λαλεῖν τήν σὴν οἰκονομίαν,
 ἦν μετ' ἐμοῦ ἐποίησας, τοῦ ἀσώτου καί πόρνου
 καί τῆς φιλανθρωπίας σου τόν ἀκένωτον πλοῦτον
 μή διηγῆσθαι ἅπασιν οὐ στέγω, λυτρωτά μου!
 Βούλομαι γάρ τόν σύμπαντα κόσμον λαβεῖν ἐκ τούτου
 καί μή κενόν τούτου τινά ὄλως καταλειφθῆναι,
 πλήν πρῶτον, ὡς παμβασιλεῦ, ἐν ἐμοί πάλιν λάμψον,
 ἐνοίκησον καί φώτισον τήν ταπεινήν ψυχὴν μου,
 (223) δεῖξον θεότητος τῆς σῆς τρανῶς τό πρόσωπόν μοι
 καί ἀοράτως ὄλος μοι φάνηθι, ὦ Θεέ μου!
 Οὐδ' ὄλως γάρ ὄρασαί μοι, ὄλος δέ φαίνεσαί μοι·
 ἄληπτος ὢν ὄλος ληπτός θέλεις καί γίνεσαί μοι,
 ἀχώρητος ὢν τῷ παντί μικρόν οὖν ὄντως γίνῃ,
 καί ἐν χερσὶ μου οἶονεῖ καί ἐν τοῖς χεῖλεσί μου
 ὡσπερ μαζός φωτοειδῆς καί γλυκασμός ὄρασαι,
 ἀστράπτων καί στρεφόμενος, ὡς μυστηρίου ξένου!
 Δός μοι σαυτόν οὕτω καί νῦν, ὅπως ἐμφορηθῶ σου,
 ὅπως καταφιλήσω σου καί κατασπάσομαί σου
 τήν δόξαν τήν ἀπόρρητον, τό φῶς τοῦ σοῦ προσώπου,

καί ἐμπλησθῶ καί μεταδῶ τότε τοῖς ἄλλοις πᾶσι
καί μεταστάς ἔλθω πρός σέ, ὄλος δεδοξασμένος,
ἐκ τοῦ φωτός σου φῶς κἀγώ γεγονώς παραστῶ σοι
καί τότε τούτων τῶν πολλῶν κακῶν ἀμεριμνήσω,
φόβου ἀπαλλαγῆσομαι τοῦ μή πάλιν τραπήναι.
Ναί, τοῦτο δός μοι, Δέσποτα, ναί, τοῦτο χάρισάι μοι,
ὁ τᾶλλα πάντα δωρεάν δούς μοι τῷ ἀναξίῳ.
Τούτου γάρ χρεια μάλιστα, τοῦτο τό πᾶν καί ἔστιν·
εἰ γάρ καί νῦν ὄρασαί μοι, εἰ γάρ καί νῦν σπλαγχνίζῃ,
εἰ γάρ καί νῦν φωτίζεις με καί μυστικῶς διδάσκεις
καί σκέπεις καί φυλάττεις με τῇ κραταιᾷ χειρὶ σου
καί συμπαρῆς καί δαίμονας τρέπεις καί ἀφανίζεις
καί πάντα ὑποτάσσεις μοι καί πάντα μοι παρέχεις
καί ἐμπιπλᾶς τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά οὐδέν μοι ὄφελος τούτων, εἰ μή μοι δώσεις
ἀνεπαισχύντως παρελθεῖν τοῦ θανάτου τάς πύλας.
Εἰ μή ὁ ἄρχων ἔλθοιε τοῦ σκότους καί τήν δόξαν
ἴδοι συνοῦσάν μοι τήν σὴν καί αἰσχυρθῆ εἰς ἅπαν,
ὁ σκοτεινός καταφλεχθεῖς ἀπροσίτω φωτί σου,
καί αἱ δυνάμεις ἅπασαι σύν αὐτῷ ἐναντίαι
(224) τραπήσονται σημείωσιν σφραγίδος σῆς ἰδοῦσαι,
κἀγώ δέ διελεύσομαι θαρρῶν τῇ χάριτί σου,
ἀτρέμας ὄλος, καί πρός σέ ἐγγίσω καί προσπέσω,
τί μοι τῶν νῦν τό ὄφελος ἐν ἐμοί γινομένων;
Ὅντως οὐδέν, ἀλλά τό πῦρ ἀναψουσί μοι πλέον.
Ὅ γάρ ἐλπίζων ἀγαθῶν καί αἰωνίου δόξης
ἐν μετοχῇ ὑπάρχειν με καί δοῦλόν σου καί φίλον,
εἰ στερηθῶ πάντων ὁμοῦ καί σοῦ αὐτοῦ, Χριστέ μου,
πῶς οὐχί χείρων ἔσται μοι τῶν ἀπίστων ἢ θλίψις,
τῶν μή ἐπεγνωκότων σε, τῶν μή τό φῶς σου λάμψαν
ιδόντων καί γλυκύτητος τῆς σῆς ἐμφορηθέντων;
Εἰ δέ τυχεῖν μοι γένηται τῶν ἀρραβῶνων τούτων
τά τέλη καί τά ἔπαθλα ἀπολήψεσθαι, Σῶτερ,
ἅ ἐπηγγείλω τοῖς εἰς σέ, Χριστέ, πεπιστευκόσι,
τότε κἀγώ μακάριος ἔσομαι καί αἰνέσω
σέ, τόν Πατέρα καί Υἱόν καί τό Ἅγιον Πνεῦμα,
Θεόν τόν ἕνα ἀληθῶς εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΚΘ΄.

Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἠνώθη Θεός. (225)

Πόθεν ἔρχη, πῶς εἰσέρχη,
ἔνδοθεν τῆς κέλλης λέγω
πάντοθεν ἠσφαλισμένης;
Ἐένον γάρ καί τοῦτο ἔστιν
ὑπέρ λόγον, ὑπέν νοῦν τε.
Τό δ' ἐντός μου γίνεσθαί σε
ὄλον αἴφνης καί ἐκλάμπειν
καί φωτειδῆ ὄρᾶσθαι
ὡς ὀλόφωτον σελήνην,
τοῦτο ἄνουν, ἄφωνόν με
ἀπεργάζεται, Θεέ μου.
Οἶδα, ὅτι σύ ὑπάρχεις
ὁ ἐλθών, ἵνα φωτίσης
τούς ἐν σκότει καθημένους,
καί ἐξίσταμαι καί ἕξω
γίνομαι φρενῶν καί λόγων,
ὅτι βλέπω θαῦμα ξένον,
πᾶσαν κτίσιν, πᾶσαν φύσιν,
πάντα λόγον ὑπερβαῖνον.
Ὅμως ἄρτι πᾶσι λέξω,
(226) ἅ χαρίζη μοι λαλήσαι·
ὦ ἀνθρώπων ἅπαν γένος,
βασιλέων καί ἀρχόντων,
πλούσιοί τε πένητές τε,
μοναχοί καί κοσμικοί τε,
πᾶσα γλῶσσα γηγενῶν με
νῦν ἀκούσατε λαλοῦντα,
μέγεθος φιλανθρωπίας
τοῦ Θεοῦ διηγούμενον!
Ἥμαρτον αὐτῶ ὡς ἄλλος
ἄνθρωπος οὐδεῖς ἐν κόσμῳ·
μή με ταπεινώσει ταῦτα
ὑπολάβης τις τοῦ λέγειν,
ἀληθείᾳ ἥμαρτον γάρ
ὑπερ ἅπαντας ἀνθρώπους
πᾶσαν πρᾶξιν ἀμαρτίας,
ἵνα συνελών σοι εἴπω,

καί κακίας εἰργασάμην.
Πλήν ἐκάλεσέ με, οἶδα,
καί ὑπήκουσα εὐθέως.
Ποῦ δέ κεκληκέναι τοῦτον
ὑπενόησας εἰπεῖν με;
Μή πρὸς δόξαν τήν τοῦ κόσμου
ἢ τρυφάς με ἢ ἀνέσεις,
ἀλλά μή πρὸς πλοῦτον ὄλως
ἢ φιλίαν με ἀρχόντων
ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν ὧδε
ἐν τῷ βίῳ ὀρωμένων;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Πρὸς μετάνοιαν δέ εἶπον,
ὅτι κέκληκέ με μᾶλλον,
καί εὐθέως τῷ καλοῦντι
ἠκολούθησα Δεσπότη·
(227) τρέχοντι οὖν κατέτρεχον,
φεύγοντι οὖν ἐδίωκον
ὡς τόν λαγῶν ὁ κύων.
Μακρυθέντος ἀπ' ἐμοῦ δέ
καί κρυβέντος τοῦ Σωτῆρος
οὐκ ἀπήλιζον ἔγωγε,
οὐδ' ὡς ἀπολέσας τοῦτον
ἐστρεφόμενην εἰς τοῦπίσω,
ἀλλ' ἐν ᾧ εὐρέθην τόπῳ
καθεζόμενος ἐθήρηνουν,
ἔκλαιον καί ἀντεκάλουν
τόν κρυβέντα μοι Δεσπότην.
Οὕτως οὖν κυλινδομένῳ
καί βοῶντί μοι ὠρᾶτο,
ἔγγιστά μου πλησιάσας.
Τοῦτον βλέπων ἀνεπήδων,
ὠρῶν δράξασθαι αὐτοῦ δέ,
ἔφευγεν ἐκεῖνος τάχος,
ἔτρεχον ἐγὼ εὐτόνως,
ἐδρασσόμην οὖν πολλάκις
τοῦ κρασπέδου τούτου φθάνων,
ἴστατο μικρόν ἐκεῖνος,
ἔχαιρον ἐγὼ μεγάλως,
καί ἀφίπτατο, καί πάλιν
κατεδίωκον καί οὕτως
ἀπιόντος, ἐρχομένου,

κρυπτομένου, φαινομένου
οὐκ ἐστράφην εἰς τοῦπίσω,
οὐ κατώκνησα οὐδ' ὄλωσ,
οὐκ ἐνέδωκα τοῦ τρέχειν,
οὐδ' ὡς πλάνον ἠγησάμην
(228) ἢ πειράζοντά με ὄλωσ,
ἀλλά πάση μοι ἰσχύϊ,
ἀλλά πάση μου δυνάμει
μή ὀρώμενον ἐζήτουν,
τάς ὁδοὺς περιεσκόπουν
καί φραγμούς, τό ποῦ φανεῖται
ἐπληρούμην τε δακρύων
καί τούς πάντας ἐπηρώτων,
τούς ποτε αὐτόν ἰδόντας.
Τίνας δέ ὑπολαμβάνεις
λέγειν με, ὅτι ἠρώτων;
Τούς σοφούς τοῦ κόσμου τούτου
ἢ τούς γνωστικούς με οἶει;
Οὔμενον, ἀλλά προφήτας,
ἀποστόλους καί πατέρας,
τούς σοφούς ἐν ἀληθείᾳ,
τούς αὐτήν ἐκείνην ὄλην
τήν σοφίαν κεκτημένους,
ὅς ἐστίν αὐτός ἐκεῖνος
ὁ Χριστός Θεοῦ σοφία.
Τούτους οὖν μετά δακρύων
καί σφοδροῦ καρδίας πόνου
ἐπηρώτων τοῦ εἰπεῖν μοι,
ποῦ ποτε αὐτόν κατεῖδον
ἢ ἐν ποίῳ τοῦτον τόπῳ
εἴτε πῶς καί ποίῳ τρόπῳ
καί λεγόντων μοι ἐκείνων
ἔτρεχον δυνάμει πάση,
οὐκ ἐκάθευδον οὐδ' ὄλωσ,
ἀλλ' ἐβίαζον ἐμαυτόν.
Ὅθεν βλέπων μου τόν πόθον
(229) καθωρᾶτό μοι μετρίως,
ὄνπερ βλέπων ὡς προεῖπον –
κατεδίωκον εὐτόνως.
Ὡς οὖν εἶδέ με τά πάντα
εἰς οὐδέν ἠγησάμενον,
ἀλλά πάντα τά ἐν κόσμῳ,

σύν αὐτῷ τῷ κόσμῳ λέγω,
καί τούς ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
ὡς μή ὄντας ἐν αἰσθήσει
λογιζόμενον ἐκ ψυχῆς
καί τοῦ κόσμου χωρισθέντα
τῇ τοιαύτῃ διαθέσει,
ὄλος ὄλω μοι ὠράθη,
ὄλος ὄλω μοι ἠνώθη
ὁ τοῦ κόσμου πέλων ἕξω
καί τόν κόσμον περιφέρων
μετά τῶν ἐν κόσμῳ πάντων
καί χειρί συνέχων μόνη
ὄρατά σύν ἀοράτοις.
Οὗτος οὖν, ἀκούσατέ μου,
συναντήσας εὐρατό με
πόθεν, πῶς ἐλθών, οὐ οἶδα.
Πῶς γάρ ἔμελλον εἰδέναι,
πόθεν ἦλθεν, ὄν ἀνθρώπων
οὐδεῖς πώποτε οὐκ εἶδεν,
οὔτε ἔγνω ποῦ ὑπάρχει,
ποῦ ποιμαίνει, ποῦ κοιτάζει;
Ὅλως γάρ οὐ καθορᾶται,
ὄλως οὐ κατανοεῖται,
ἐνοικεῖ δέ ἀπροσίτῳ
ἐν φωτί καί φῶς ὑπάρχει
(230) τρισυπόστατον ἀφράστως
ἐν ἀπεριγράπτοις χώροις,
ἀπερίγραπτος Θεός μου,
εἷς Πατήρ, Υἱός ὡσαύτως,
σύν τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
ἐν τὰ τρία καί τὰ τρία
εἷς Θεός ἀνερμηνεύτως.
Λόγος γάρ οὐκ ἐξισχύει
τά ἀνέκφραστα ἐκφράσαι,
οὐδέ νοῦς σαφῶς νοῆσαι
τά γάρ ἐν ἡμῖν σοι μόλις
ἐξειπεῖν ποσῶς ἰσχύω,
ἐρμηνεῦσαι δέ σοι ταῦτα
οὔτ' ἐγώ, οὔτε τις ἄλλος
τοῦτο ὄλως ἐξισχύσει.
Πῶς Θεός τῶν πάντων ἕξω,
τῇ οὐσίᾳ καί τῇ φύσει,

τῇ δυνάμει καί τῇ δόξῃ,
πανταχοῦ δέ πῶς καί ἐν πᾶσι,
κατ' ἐξαίρετον δέ τούτων
ἐνοικεῖ ἐν τοῖς ἀγίοις
καί σκηνεῖ γνωστῶς ἐν τούτοις
καί οὐσιωδῶς, ὁ πάμπαν
ὑπερούσιος ὑπάρχων;
Πῶς συνέχεται ἐν σπλάγχνοις
ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν,
πῶς δέ λάμπει ἐν καρδίᾳ,
τῇ σαρκίῃ καί παχείᾳ,
πῶς καί ἔνδον ταύτης ἔστι,
πῶς καί ἔξω πέλει πάντων
καί πληροῖ αὐτός τά πάντα,
(231) ἐν νυκτί καί ἐν ἡμέρᾳ
καί λάμπει καί οὐ καθορᾶται;
Ταῦτα πάντα νοῦς, εἰπέ μοι,
ὁ ἀνθρώπινος νοήσει
ἢ εἰπεῖν σοι ἐξιχύσει;
Οὔμενον, οὐκ ἄγγελός σοι,
οὐκ ἀρχάγγελος ἐξείποι,
οὐδέ παραστῆσαι ταῦτα
διά λόγου δυνηθεῖη.
Ταῦτα οὖν Θεοῦ τό Πνεῦμα,
Θεῖον ὄν, μόνον γινώσκει
καί ἐπίσταται ὡς μόνον
συμφυές καί σύνθρονόν τε
καί συνάναρχον ὑπάρχον
τῷ Υἱῷ καί τῷ Πατρί δέ
οἷς οὖν λάμπει τοῦτο αὐθις,
οἷς καί συναφθῆ πλουσίως
πάντα δείκνυσιν ἀφράστως,
ἔργῳ σοι τά πάντα λέγω.
Ὡσπερ γάρ τυφλός, εἰ βλέψει,
βλέπει μέν τό φῶς ἐν πρώτοις,
ἔπειτα καί πᾶσαν κτίσιν,
τήν ἐν τῷ φωτί – ὦ θαῦμα! –
οὕτως ὁ λαμφθεῖς τῷ Θεῖῳ
Πνεύματι ψυχὴν εὐθέως
τοῦ φωτός ἐν μετουσίᾳ
γίνεται καί φῶς θεᾶται,
φῶς Θεοῦ, Θεόν τε πάντως,

ὅς καί δείκνυσι τά πάντα,
μᾶλλον δέ ὅσα κελεύει,
ὅσα βούλεται καί θέλει.
(232) Οὓς φωτίσει τῇ ἐλλάμψει,
τούτοις δίδωσι τό βλέπειν
τά ἐν τῷ φωτί τῷ θείῳ.
Ἄναλόγως τῆς ἀγάπης,
φυλακῆς τῶν ἐντολῶν δέ,
φωτιζόμενοι ὀρώσι
καί μυοῦνται ἀποκρύφων
μυστηρίων θείων βάθος.
Ὡσπερ εἶ τις ἐν οἰκίᾳ
σκοτεινῇ κρατῶν εἰσέλθοι
ἐν χειρὶ αὐτοῦ λαμπάδα,
ἢ προάγοντος ἐτέρου
καί κατέχοντος τόν λύχνον,
αὐτός καθορᾷ τά ἔνδον
τῆς οἰκίας ὄντα, οὕτως
ὁ λαμπόμενος ἀκτίσι
νοητοῦ φαιδρῶς ἡλίου
βλέπει τά τοῖς ἄλλοις πᾶσιν
ἀγνοούμενα καί λέγει,
πλήν οὐ πάντα, ἀλλά ὅσα
λόγῳ φράσαι δυνηθεῖη.
Τίς γάρ πώποτε δηλῶσαι
τά ἐκεῖσε ἐξιχύσει
οἷα, ὅσα, ποταπά τε,
ἀκατάληπτά τε ὄντα
καί ἀόρατα τοῖς πᾶσιν;
Ἄνειδέων γάρ τό εἶδος,
τήν ποσότητα ἀπόσων,
κάλλος ἀκατανοήτων
τίς νοήσει, πῶς μετρήσει,
πῶς εἰπεῖν ὅλως ἰσχύσει;
Τῶν ἀμόρφων τάς μορφάς δέ
(233) πῶς τῷ λόγῳ διαγράψει;
Πάντως οὐδαμῶς, ἔρεῖς μοι.
Ἄλλ' ἐκεῖνοι μόνοι ταῦτα
ἴσασιν οἱ καθορῶντες.
Διό μή λόγοις, ἀλλ' ἔργοις
σπεύσωμεν τοῦ ἐκζητήσαι,
ἰδεῖν τε καί διδαχθῆναι

θείων μυστηρίων πλοῦτον,
ὄν δωρεῖται ὁ Δεσπότης
τοῖς ἐμπόνως ἐκζητοῦσι
καί παντός τοῦ κόσμου λήθην
καί τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων
ἐναργῶς προσκρησαμένοις.
Ὅ γάρ ἐκζητῶν ἐκεῖνα
ὀλοψύχῳ προαιρέσει,
πῶς οὐχί τῶν τῆδε πάντων
ἀληθῶς ἀμνημονήσει
καί γυμνόν τόν νοῦν ἐκ τούτων
κτῆσεται καί πάντων ἕξω
εὐρεθήσεται εὐθέως
μόνος; Ὅν ἰδὼν ὁ μόνος
θεός μόνον δι' ἐκεῖνον
γεγονότα καί τόν κόσμον
ἀρνησάμενον καί πάντα
τά τοῦ κόσμου, μόνος μόνον
εὐρηκῶς ἐνοῦται τούτῳ.
ᾧ φρικτῆς οἰκονομίας,
ὦ χρηστότητος ἀρρήτου!
Τά δ' ἐντεῦθεν μή ἐρώτα,
μή ἐρεύνα, μή ἐκζήτει!
Εἰ γάρ πλῆθος τῶν ἀστέρων
ἢ ὄλως ὑετοῦ σταγόνας
(234) εἴτε ψάμμον ἀριθμῆσαι,
ἀλλά καί λοιπῶν κτισμάτων
τά μεγέθη τε καί κάλλη
ἢ τὰς φύσεις καί τὰς θέσεις
ἢ τὰς τούτων τε αἰτίας,
ὡς εἰσίν, οὐδεὶς ἰσχύσει
ἢ εἰπεῖν ἢ ἐννοῆσαι,
πῶς τοῦ κτίστου δυνηθείη
ἐξειπεῖν τήν εὐσπλαγχνίαν,
ἣν ἐνδείκνυται, μεθ' ὧν περ
ἐνωθῆ ψυχῶν ἀγίων;
Πάντως γάρ θεοῖ κάκεινας
τῆ ἐνώσει τῆ οἰκεία
θεωθείσης ψυχῆς τοίνυν
ὁ βουλόμενος τοῦ λέγειν
τρόπους ταύτης ἢ τήν φύσιν,
τήν διάθεσιν, τήν γνώμην,

ἢ τὰ κατ' αὐτήν σοι πάντα
διηγείσθαι, ὡς οὐκ οἶδε,
ποταπός σοι διά λόγου παραστήσαι
ὁ Θεός ἐστίν, πειρᾶται.
Ἄλλ' οὐκ ἔξεστι τοιαῦτα
ἐκζητεῖν τούς ἐν τῷ κόσμῳ
ἢ τούς κατά σάρκα ζῶντας,
ἀλλά πίστει μόνη ταῦτα
δεχομένους ἐκμιμῆσθαι
βίους τῶν ἀγίων πάντων,
δάκρυσι καί μετανοία
καί λοιπῇ σκληραγωγία,
πειρασμῶν ὑπομονῇ τε
τρέχειν, ὅπως ἔξω κόσμου
γένωνται, ὡς εἴρηταί μοι,
καί εὐρήσουσιν, ὡς εἶπον,
(235) ἅπαντα ἀπαραλείπτως.
Ἐκπλαγήσονται δ' εὐρόντες
καί θαυμάσονται, κάμοῦ δέ
τοῦ ἀθλίου ὑπερεύξονται,
ἵνα τούτων μή ἐκπέσω,
ἀλλ' αὐτῶν ἐκείνων τύχω,
ῶνπερ καί τυχεῖν ἐπόθουν
καί ποθῶ καί πόθῳ πόθον
ἀμαυρῶ καί ἀπαμβλύνω.
Ἦκουσάς ποτε τοιοῦτον;
Πόθος γάρ πόθον ἀνάπτει
καί τό πῦρ τρέφει τήν φλόγα·
ἐν ἐμοί δ' οὐκ ἔστιν οὕτως,
ἀλλά – πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω –
ἔρωτος τό υπερβάλλον
σβέννυσι τόν ἔρωτά μου.
Οὐκ ἐρῶ γάρ, ὅσον θέλω,
καί λογίζομαι μηδ' ὅλως
ἔρωτα Θεοῦ κεκτηῖσθαι.
Ἐκζητῶν δέ ἀκορέστως
τοῦ ἐρᾶν με, ὅσον θέλω,
προσαπόλλω καί ὄν εἶχον
ἔρωτα θεοῦ, ὦ θαῦμα!
Ὡσπερ θησαυρόν ὁ ἔχων
καί φιλάργυρος τυγχάνων,
ὅτι μή τὰ πάντα ἔχει,

οὐ δοκεῖ τι ὄλως ἔχειν,
κᾶν πολὺ χρυσίον ἔχη,
οὕτω δὴ δοκῶ πανθάνειν
ὁ ταλαίπωρος ἐν τούτῳ,
ὅτι μὴ ποθῶ, ὡς θέλω,
μηδέ ὅσον πάντως θέλω,
οὐ δοκῶ ποθεῖν κᾶν ὄλως.
(236) Τό ποθεῖν οὖν ὅσον θέλω
ὑπὲρ πόθον πόθος ἔστι,
καὶ βιάζω μου τὴν φύσιν,
ὑπὲρ φύσιν ἀγαπήσαι
ἀσθενοῦσα δέ ἡ φύσις
καὶ αὐτῆς ἀποστερεῖται
ἥσπερ κέκτηται ἰσχύος,
καὶ νεκροῦται παραδόξως
ζῶν ὁ ἔρωσ τότε μᾶλλον·
ζῆ γάρ ἐν ἐμοί καὶ θάλλει.
Πῶς σοι εἶπω, ὅτι θάλλει;
Ἄπορῶ παραδειγμάτων.
Τοῦτο μόνον δέ σοι φράσω,
ὅτι λόγῳ τά τοιάδε
πᾶς ἀδυνατεῖ ἐκφράζειν.
Δῶν ἅπασιν ὁ μόνος
θεὸς ὢν καὶ τῶν τοιούτων,
ἀγαθῶν ὑπάρχων ὄντως
παροχεύς τοῖς ἐκζητοῦσι
μετανοία τά τοιαῦτα,
τοῖς πενθοῦσι καὶ θρηνοῦσι
καὶ καλῶς καθαιρομένοις
ἀπολαῦσαι τῶν τοιούτων,
ἐν μεθέξει γενομένοις
ἀπ' ἐντεῦθεν ἐν αἰσθήσει
καὶ συνεκδημῆσαι τούτοις
καὶ ἐν τούτοις καταπαῦσαι
καὶ ζωῆς ἐπαπολαῦσαι
αἰωνίου καὶ τῆς δόξης
κοινωνούς τῆς ἀπορρήτου
διὰ τούτων εὐρεθῆναι!
Ἄμην.

Α΄.

Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διὰ δακρῦων καὶ μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσεται αὐτῶν καὶ πλεον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἀμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν καὶ τά τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς. (237)

Ἔστι πῦρ τό θεῖον ὄντως,
ὅπερ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὅτι ἦλθεν ἵνα βάλῃ
ἐπί ποίαν γῆν, εἰπέ μοι
ἐπί τούς ἀνθρώπους πάντως,
τούς τά γήϊνα φρονοῦντας,
ὅπερ ἤθελε καί θέλει
τοῦ ἀνάπτεσθαι ἐν πᾶσιν.
Ἄκουσον καί γνῶθι, τέκνον,
θείων μυστηρίων θάθος!
Τό οὖν πῦρ τοῦτο τό θεῖον
ποταπὸν εἶναι λογίζῃ;
Ἄρα ὁρατὸν ἢ κτιστὸν
ἢ ληπτὸν ὑπολαμβάνεις;
Οὐ μενοῦν καί γάρ ὑπάρχεις
ἐν μῆσει τοῦ τοιούτου
καὶ ἐπίστασαι βεβαίως
ἄληπτον αὐτό ὑπάρχειν,
(238) ἄκτιστον, ἀόρατόν γε,
ἄναρχόν τε καὶ ἄϋλον,
ἀναλλοίωτον εἰς ἅπαν,
ἀπερίγραπτον ὡσαύτως,
ἄσβεστον, ἀθάνατον,
ἀπερίληπτον πάντη,
ἕξω πάντων τῶν κτισμάτων,
τῶν ἐνύλων καὶ ἄϋλων,
ὁρατῶν καὶ ἀοράτων,
ἀσωμάτων καὶ ἐνσάρκων,
ἐπιγείων, οὐρανίων
τούτων πάντων ἔστιν ἕξω
κατὰ φύσιν, κατ' οὐσίαν,
ναί δή, καί κατ' ἐξουσίαν.
Τοῦτο οὖν ἐν ποίᾳ ὕλῃ
ἐμβληθήσεται, εἰπέ μοι;

Ἐν ψυχαῖς ἐχούσαις ἄρα
ἔλεον δαψιλεστάτως
καί πρό τούτου καί σύν τούτῳ
πίστιν, ἔργα τε τήν πίστιν
βεβαιοῦντα κεκτημέναις
ταύταις, ὡσεὶ λύχνῳ πλήρει
καί ἐλαίου καί στυπείου
πῦρ ἐμβάλλει ὁ Δεσπότης,
ὃ ὁ κόσμος οὐ κατεῖδεν
οὐδέ κατιδεῖν ἰσχύει
(Κόσμον λέγω τούς ἐν κόσμῳ
καί τά κοσμικά φρονοῦντας).
Ὡσπερ ἄπτει δέ ὁ λύχνος,
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σοι λέγω,
ὅταν τῷ πυρί προσψαύσῃ,
(239) οὕτω καί πνευματικῶς μοι νόει
λέγειν ταῖς ψυχαῖς προσψαύειν
καί ἀνάπτειν πῦρ τό θεῖον.
Πρὶν προσψαύσῃ, πῶς ἀνάψει;
Πρὶν βληθῆ δέ, πῶς προσψαύσει;
Ὅντως οὐδαμῶς, οὐδ' ὄλως!
Ὅταν δέ ὁ λύχνος ἄπτῃ
καί τρανῶς φωτίζῃ πάντας,
καί τό ἔλαιον ἐκλείψῃ,
οὐ σβεσθήσεται ὁ λύχνος;
Θέα μοι καί ἄλλο μεῖζον,
ὃ φοβεῖ με πλέον πάντων!
Φαίνοντά μου λύχνον μέγα
ἐν ἐλαίου δαψιλείᾳ,
ἀφθονία τε στυπείου,
μῦς ἐλθὼν ἢ ἕτερόν τι
ἢ κατέστρεψε τόν λύχνον
ἢ κατά μικρόν ἐκλείξαν
ἔπιε τό ἔλαιόν τε
ἔφαγέ τε τό στυπεῖον
καί τήν λαμπάδα ἔσβεσε.
Τό δ' ἔτι θαυμαστότερον,
ὅτι τό στυπεῖον ὄλον,
ὅπερ θρυαλλίς καλεῖται,
ἐμπεσόν ἐν τῷ ἐλαίῳ
σβέννυται τό πῦρ εὐθέως,
καί ὑπάρχει μοι ὁ λύχνος

σκοτεινός, ὅλως μή φαίνων·
λύχνον νόει τήν ψυχὴν μου,
ἔλαιον τὰς ἀρετὰς δέ,
τόν δέ νοῦν μου θρυαλλίδα,
ἐν αὐτῷ δέ πῦρ τό θεῖον
(240) φαῖνον καί καταφωτίζον
τήν ψυχὴν ὁμοῦ καί οἶκον
ὄλον ὄλου σώματός μου
καί τούς ἐν τῷ οἴκῳ πάντα
λογισμούς καί ἐνθυμήσεις.
Οὕτω φαίνοντος δέ τούτου
ἐάν φθόνος παρεμπέση
ἢ μνησικακίας πάθος
ἢ φιλοδοξίας ἔρωσ
ἢ ἄλλη τις ἐπιθυμία
ἠδονῆς τινος ἢ πάθους
καί τόν λύχνον καταστρέψη
ἤγουν πρόθεσιν ψυχῆς μου,
ἢ τό ἔλαιον ἐκλείξη,
τό τῶν ἀρετῶν σοι λέγω,
ἢ ἄλλως θρυαλλίδα
ὄντα μου τόν νοῦν, ὡς εἶπον,
καί ἐν ἑαυτῷ τό θεῖον
ἔχοντα φῶς λάμπον μέγα,
καταφάγη πονηραῖς ἐννοίαις τοῦτο
ἢ καί ὄλον ἀπορρίψη
ἐνδοθεν ἐν τῷ ἐλαίῳ
ἤγουν ἐν τῷ ἐνθυμείσθαι
ἀρετῶν αὐτοῦ τὰς πράξεις
καί εἰς οἴησιν ἐντεῦθεν
ἐμπεσῶν ἐκτυφλωθείη,
καί τόν λύχνον μου ἐκ τούτων
ἢ τυχόν τινος ἐξ ἄλλου,
εἰ συμβῆ ἀποσβεσθῆναι,
ποῦ τό πῦρ ὑπάρχειν τότε
ἢ τί γίνεσθαι εἴπης μοι,
παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ
(241) ἢ χωρίζεσθαι τοῦ λύχνου;
ᾧ ἀγνοίας, ᾧ μανίας!
Πῶς ἐνδέχεται τόν λύχνον
δίχα τοῦ πυρός ἐξάπτειν,
ἢ τό πῦρ τῆς ὕλης ἄνευ

παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ;
Πάντοτε τό πῦρ τῆς ὕλης
δράσσεσθαι ποθεῖ καί θέλει,
ἀλλ' ἡμῶν ὑπάρχει πάντως
τό προευτρεπίσαι ταύτην
καί παρέξει εὐπροθύμως
ἐαυτούς ἡμᾶς ὡς λύχνους
ἐν ἐλαίῳ καί παντοίαις
ἀρεταῖς κεκοσμημένους,
τοῦ νοός δέ θρυαλλίδα
εὐθυβόλως προβαλέσθαι,
ἵνα τῷ πυρί προσψαύση
καί κατά μικρόν ἀνάψη,
οὕτω τε συμπαραμένη
τοῖς αὐτό προσκνησμένοις.
Ἄλλως γάρ – μηδεῖς πλανάσθω –
οὐχ ὄραται, οὐ κρατεῖται,
οὐ συνέχεται κἄν ὅλως.
Ἔστι γάρ, καθάπερ εἶπον,
ἔξω τῶν κτισμάτων πάντων,
γίνεται ληπτὸν δ' ἀλήπτως
τῇ ἐνώσει τῇ ἀρρήτῳ
καί περιγραφτὸν ὡσαύτως
ἐν ἀπεριγράπτῳ τρόπῳ.
Ταῦτα δέ μή λόγοις ὅλως
μηδέ ἐπινοίας ζήτει,
ἀλλὰ πῦρ λαβεῖν ἐξαίτει,
ὃ διδάσκει καί δεικνύει
(342) ἐναργῶς τοῖς κεκτημένοις
ταῦτα πάντα καί τά τούτων
μυστικώτερα ἀφράστως.
Μυστικώτερα δέ τούτων
ἄκουσον, εἰ βούλει, τέκνον!
Ὅταν λάμψη καθὼς εἶπον,
καί τό σμῆνος ἐκδιώξῃ
τῶν παθῶν καί ἐκκαθάρῃ
σοῦ τόν οἶκον τῆς ψυχῆς σου,
τότε μίγνυται αὐτῇ ἀμίκτως
καί ἐνοῦται ἀπορρήτως,
ἐνουσίως τῇ οὐσίᾳ
ταύτης ὅλον ὅλη πάντως
καί κατά μικρόν λαμπρύνει,

ἐκπυροῖ τε καί φωτίζει
καί, τό πῶς εἶπεῖν οὐκ ἔχω,
γίνονται εἰς ἓν τά δύο,
ἢ ψυχή μετά τοῦ κτίστου
καί ἐν τῇ ψυχῇ ὁ κτίστης
μόνος μετά μόνης ὅλος,
ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν
ἐν τῇ ἑαυτοῦ παλάμῃ.
Μή διστάσης, οὗτος ὅλος
σύν Πατρί καί τῷ Πνεύματι
ἐν μιᾷ ψυχῇ χωρεῖται
καί ψυχὴν ἐντός ἐκείνου
ὅλην συμπεριλαμβάνει.
Νόει, βλέπε, σκόπει ταῦτα!
Τό γάρ ἄστεκτόν σοι εἶπον
καί ἀπρόσιτον ἀγγέλοις
φῶς ἐντός ψυχὴν κατέχειν,
ἐν ψυχῇ οἰκεῖν δέ αὐθις
καί μή φλέγειν ταύτην ὅλως.
Ἔγνω βάθος μυστηρίου;
(243) Ὁ μικρός ἐν ὄρωμένοις
ἄνθρωπος, σκιά καί κόνις,
ἔχει τόν Θεόν ἐν μέσῳ
ὅλον, οὗ ἐν τῷ δακτύλῳ
ἀποκρέμαται ἢ κτίσις,
καί τό εἶναι πᾶς τις ἔχει
καί τό ζῆν καί τό κινεῖσθαι,
νοῦς ἅπας, ψυχή καί λόγος
λογικῶν ἔχει ἐκ τούτου,
ἀλλά καί ἀλόγων πνεῦμα
καί πάντων ὡσαύτως ζώων,
νοερῶν καί αἰσθητῶν τε,
τό εἶναι ἐντεῦθεν ἔχει
Τοῦτον ἔχων, ὅστις ἔξει,
καί ἐντός αὐτοῦ βαστάζων
καί ὀρῶν αὐτοῦ τό κάλλος,
πῶς ὑποίσει πόθου φλόγα,
πῶς ἐνέγκῃ πῦρ ἀγάπης,
πῶς θερμόν οὐκ ἀποστάξει
δάκρυον ἐκ τῆς καρδίας,
πῶς τά θαύματα ἐξείπει,
πῶς δέ ταῦτα ἀριθμήσει,

ἄπερ ἐν αὐτῷ τελοῦνται;
Πῶς καί σιωπήσει ὄλως
βιαζόμενος τοῦ λέγειν;
Βλέπει γάρ αὐτόν ἐν ἄδη,
τοῦ φωτός τῇ λάμπει λέγω
οὐδεὶς γάρ ἄλλως ἑαυτόν
τῶν ἐκεῖ καθεζομένων
πρό τοῦ λαμψαι φῶς τό θεῖον
ἑαυτόν ἐπιγινώσκει,
(244) ἀλλ' εἰσὶν ἐν ἀγνωσίᾳ
τοῦ ἐν ᾧ κρατοῦνται ζόφου
καί φθορᾶς καί τοῦ θανάτου.
Ὅμως βλέπει, ἔνθα λάμπει,
ἢ ψυχὴ ἐκείνη λέγω,
καί νοεῖ, ὅτι ἐν σκότει
ὄλη ἦν τῷ δεινοτάτῳ
καί φρουρᾷ ἀσφαλεστάτῃ
βαθυτάτης ἀγνωσίας.
Τότε βλέπει, ἔνθα κεῖται,
ἔνθα ἔστι καθειργμένη,
ὄλον βόρβορον τόν τόπον,
ἀκαθάρτων ἰοβόλων
ἔρπετῶν μεμεστωμένον,
ἑαυτὴν δέ δεδεμένην
καί δεσμοῖς κατεσφιγμένην
χεῖρας ἅμα τε καί πόδας
καί ἀχμῶσαν καί ῥυπῶσαν,
τετραυματισμένην ἅμα
δήγμασι τῶν ἔρπετῶν
καί τὰς σάρκας οἰδαινούσας
ἑαυτῆς φέρουσιν ἅμα
μετά πλήθους γε σκωλήκων.
Ταῦτα βλέπων πῶς οὐ φρίξει,
πῶς οὐ κλαύσει, πῶς οὐ κράξει
καί θερμῶς μετανοήσει
καί αἰτήσεται ῥυσθῆναι
τῶν δεσμῶν τῶν δεινοτάτων;
Ὅντως πᾶς ὁ ταῦτα βλέπων
καί στενάξει καί θρηνήσει
καί συνέπεσθαι θελήσει
τῷ τό φῶς ἐκλάμπαντι Χριστῷ.
(245) Ταῦτα οὖν ποιῶν, ὡς εἶπον,

καί τῷ λάμπαντι προσπίπτων
Θέα μοι καλῶς ἄ λέξω! –
ἄπτεται χερσίν ὁ λάμπας
τῶν δεσμῶν μου καί τραυμάτων·
ἔνθα δέ ἡ χεὶρ προσψαύσει
ἢ δακτύλῳ προσεγγίσει,
λύονται δεσμά εὐθέως,
σκώληκες ἀπονεκροῦνται,
πίπτουσι τὰ τραύματα δέ,
συνεκκίπτει τούτοις ῥύπος
καί κηλὶς μικρά σαρκός μου,
γίνεται συνούλωσις τε
ἀθρόως ἐπὶ τοσοῦτον,
ὡς οὐλήν μὴ καθορᾶσθαι
ἄλλως ἐν ἐκείνῳ τόπῳ,
ἀπαστράπτοντα δέ μᾶλλον
ὅμοιον χειρός τῆς θείας
ἀπεργάζεται τόν τόπον.
Θαῦμα ξένον γε, ἢ σάρξ μου,
τῆς ψυχῆς λέγω οὐσίαν,
ναί δή, καί τοῦ σώματός μου,
δόξης θείας μετασχόντα
αἴγλην ἀπαστράπτει θείαν.
Καθαρῶν τοῦτο ἐν μέρει
τελεσθέν τοῦ σώματός μου,
πῶς τό ὄλον οὐ ποθήσω
σῶμά μου καί ἱκετεύσω
τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι
καί ὑγείας, οἷας εἶπον,
δόξης τε τυχεῖν ὡσαύτως;
Ὅμως οὕτως μου ποιοῦντος,
(246) μᾶλλον δέ καί θερμότερως,
καί μου καταπληττομένου
ἀναλόγως τῶν θαυμάτων,
χεῖρα τήν αὐτοῦ Δεσπότης,
ὁ καλός, μετακινήσας
τά λοιπά τοῦ σώματός μου
περιέρχεται, καί βλέπω
ταῦτα, ᾧ προέφην τρόπῳ,
καθαίρομενα καί δόξαν
ἐνδυόμενα τήν θείαν.
Καθαρθέντος οὖν αὐτίκα

καί δεσμῶν ἀπαλλαγέντος,
δίδωσί μοι χεῖρα θείαν,
ἀνιστᾶ με τοῦ βορβόρου,
ὄλος περιπλέκεταί με,
ἐπιπίπτει τῷ τραχήλῳ
Οἴμοι, πῶς ὑποίσω ταῦτα;
καί καταφιλεῖ συχνῶς με.
Ἐκλυθέντα δέ με ὄλον
καί ἰσχύν ἀποβαλόντα
Φεῦ μοι, πῶς χαράξω ταῦτα;
αἶρει με ἐπὶ τῶν ὤμων
ὦ ἀγάπη, ὦ χρηστότης! –
καί ἐξάγει με τοῦ ἄδου,
τοῦ τε χώρου καί τοῦ ζόφου
καί εἰσάγει με εἰς ἄλλον
εἴτε κόσμον ἢ ἀέρα,
ὄλως ἐξειπεῖν οὐκ ἔχω.
Τοῦτο οἶδα, ὅτι φῶς με
καί βαστάζει καί συνέχει
καί πρὸς φῶς εἰσάγει μέγα,
(247) οὗ τό μέγα θεῖον θαῦμα
οὐδέ ἄγγελοι ἐκφράσαι
ἢ εἰπεῖν ἐξισχύσουσιν ἀλλήλοις
κἄν ὄλως, ὡς γε δοκῶ.
Γενομένῳ μοι δ' ἐκεῖσε
ἄλλα μοι δεικνύει πάλιν,
τά ἐν τῷ φωτί, σοί λέγω,
μᾶλλον τά ἐκ τοῦ φωτός δέ,
τήν ἀνάπλασιν τήν ξένην
δίδωσι κατανοεῖν μοι,
ἦν αὐτός ἀνέπλασέ με
καί φθορᾶς ἀπήλλαξέ με
καί θανάτου ἐν αἰσθήσει
ὄλον ἠλευθέρωσέ με
καί ζωὴν ἀθάνατόν μοι
ἔδωρήσατο καί κόσμου
τοῦ φθαρτοῦ καί τῶν τοῦ κόσμου
πάντων ἀπεχώρισέ με
καί στολὴν ἐνέδυσέ με
ἄῦλον φωτοειδῆ τε,
ὑποδήματα ὡσαύτως
καί δακτύλιον καί στέφος

ἄφθαρτα αἰδία τε,
ἅπαντα ξένα τῶν ὤδε.
Ἐποίησέ με ἀναφῆ,
ἀψηλάφητον, ὦ θαῦμα,
καί ἀόρατον ὁμοίως,
συνημμένον ἀοράτοις.
Οὕτως οὖν με καί τοιοῦτον
ἐργασάμενος ὁ κτίστης
ἐν σκηνῇ εἰσήγαγέ με
αἰσθητῇ, σωματικῇ γε
(248) καί ἐνέκλεισεν ἐν ταύτῃ
καί κατησφαλίσατό με,
καί καταγαγὼν δ' ἐν κόσμῳ
αἰσθητῶ καὶ ὄρατῶ τε
πάλιν ἔθετο βιοῦν με
καί συνεῖναι τοῖς ἐν σκότει
τόν ἀπαλλαγέντα σκότους,
καί καθεῖρχθαι μετ' ἐκείνων,
τῶν ἐν τῷ βορβόρῳ λέγω·
μᾶλλον δέ διδάσκειν τούτοις,
εἰς ἐπίγνωσίν τε ἄγειν,
ἧν περὶ κινεῖται τραυμάτων
καὶ ἧν δεσμῶν κατέχονται.
Ἐντειλάμενος ἀπῆλθεν.
Ἐγκαταλειφθεὶς οὖν μόνος,
ἐν τῷ πρῶν σκότει λέγω,
οὐκ ἠρέσκεσθην, οἷσπερ εἶπον
ὅτι ἐσωρήσατό μοι,
ἀγαθοῖς ἀνεκλαλήτοις
ὄλον με ἀνακαινίσας,
ὄλον με ἀθανατίσας
ὄλον με θεοποιήσας
καὶ Χριστόν ἀποτελέσας.
Ἄλλ' ἢ στέρησις ἐκείνου
λήθην πάντων ἐνεποιεῖ
τῶν καλῶν, ἧν εἶπον, τούτων,
καὶ ἐδόκουν ἐστερηῆσθαι.
Διὰ τοῦτο ὡς τοῖς πρῶν
ἐμπαγεῖς κακοῖς ἠχθόμην
καὶ καθήμενος ἐν μέσῳ
τῆς σκηνῆς, ὡσπερ ἐν θήβῃ
ἢ ἐν πίθῳ κεκλεισμένος,

(249) ἔκλαιον, ἐθρήνουν σφόδρα
ἔξωθεν ὄλωσ μή βλέπων.
Ἐξεζήτουν γάρ ἐκεῖνον,
ἐκεῖνον ὄνπερ ἐπόθουν,
οὐ ἠράσθην, οὐ τῷ κάλλει
ὠραιότητος ἐτρώθην,
ἐφλεγόμην, ἐκαιόμην,
ὄλος ἐνεπυριζόμην.
Οὕτως οὖν διάγοντά με,
οὕτω καί δακρύνοντά με,
ἐκτηκόμενον τε ἅμα
καί δεινῶς με μαστιζόμενον
καί βοῶντα κατωδύνως,
τῆς κραυγῆς μου ἐπακούσας,
ἀπό ἀνεικάστου ὕψους
διακύψας καί ἰδὼν με
κατηλέησε καί αὐθις
κατιδεῖν ἠξίωσέ με
τόν ἀόρατον τοῖς πᾶσιν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ.
Ἵν ἰδὼν ἐξεθαμβήθην
ἐν οἰκίᾳ καθειργμένος
καί ἐν πίθῳ κεκλεισμένος
καί τοῦ σκότους ὦν ἐν μέσῳ,
οὐρανοῦ καί γῆς σοι λέγω.
Αἰσθητῶς καλῶ γάρ σκότος,
ἐπεὶ ἅπαντας ἀνθρώπους
καί τάς τούτων διανοίας
αἰσθητοῖς συγκεκραμένας
ἐν τούτοις ὄντας ταῦτα
συγκαλύπτουσι βαρέως.
(250) Ὅμως ὦν ἐν τούτοις εἶδον
τόν προόντα, καθὼς εἶπον
καί νῦν ὄντα πάντων ἔξω νοερῶς,
καί ἐθαύμασα, ἐξέστην,
ἐφοβήθην καί ἐχάρην.
Καί κατανοῶν τό θαῦμα,
πῶς τόν ἔξω πάντων ὄντα
ἔνδον ὦν ἐγὼ τῶν πάντων
βλέπω μόνος βλέποντά με,
μή γινώσκων, ποῦ ὑπάρχει,
πόσος ἔστι, ποταπός δέ

ἢ ὅποιος, ὄν καί βλέπω,
ἢ πῶς βλέπω ἢ τί βλέπω·
ὅμως βλέπων ἄπερ εἶδον,
καί θρηνῶν, ὅτι μή γνῶναι
δύναμαι τόν τρόπον τοῦτον
μηδέ ὅλως ἐννοῆσαι
ἢ ποσῶς κατανοῆσαι,
πῶς, ὄν βλέπω, πῶς με βλέπει,
εἶδον πάλιν τοῦτον ἕνδον
τῆς οἰκίας καί τοῦ πίθου
ὄλον αἴφνης γεγονότα,
ἐνωθέντα τε ἀφράστως,
ἀπορρήτως συναφθέντα
καί μιγέντα μοι ἀμίκτως
ὡς τό πῦρ αὐτῶ σιδήρῳ
καί τό φῶς γε τῶ ὑέλῳ,
καί ἐποίησεν ὡς πῦρ με
καί ὡς φῶς ἀπέδειξέ με,
καί ἐκεῖνο ἐγενόμην,
ὅπερ ἔβλεπον πρό τούτου
καί μακρόθεν ἐθεώρουν,
καί οὐκ οἶδα, πῶς σοι φράσω
τό παράδοξον τοῦ τρόπου·
(251) οὐ γάρ ἠδυνήθην γνῶναι,
οὐδέ νῦν γινώσκω πάντως,
πῶς εἰσῆλθε, πῶς ἠνώθη.
Ἐνωθεῖς δέ, πῶς σοι εἶπω
τίς ἐστιν ὁ ἐνωθεῖς μοι,
τίνι δέ κἀγώ ἠνώθην;
Φρίττω καί φοβοῦμαι μήπως,
ἐάν εἶπω, ἀπιστήσας
περιπέσης βλασφημίᾳ
ἐξ ἀγνοίας καί ψυχῆν σου
ἀπολέσης, ἀδελφέ μου.
Ὅμως ἔν ἐγώ κἀκεῖνος,
ᾧ ἠνώθην, γεγονότες,
τίνα ἐμαυτόν καλέσω;
Ὁ Θεός διπλοῦς τήν φύσιν,
τήν ὑπόστασιν εἰς ὦν,
διπλοῦν με εἰργάσατο.
Ἐργασάμενος διπλοῦν δέ
διπλᾶ καί ὀνόματα,

ὡς ὄραξ, παρέσχε μοι.
Βλέπε τήν διαίρεσιν!
Ἄνθρωπός εἶμι τῇ φύσει,
Θεός δέ τῇ χάριτι.
Ὅρα ποίαν χάριν λέγω
ἔνωσιν τήν μετ' ἐκείνου
αἰσθητῶς καί νοερῶς τε,
οὐσιωδῶς καί πνευματικῶς τε!
Ἄλλά τήν μέν νοεράν ἐξεῖπον
ἔνωσιν σοι διαφόρως
καί ποικίλως, αἰσθητήν δέ
τήν τῶν μυστηρίων λέγω.
Καθαρθεῖς γάρ μετανοία
καί τοῖς τῶν δακρύων ρεῖθροις,
σώματος τεθεωμένου
(252) ὡς Θεοῦ μεταλαμβάνων
Θεός κάγώ γίνομαι
τῇ ἐνώσει τῇ ἀφράστῳ.
Ὅρα τό μυστήριον!
Ἡ ψυχὴ οὖν καί τό σῶμα,
ἵνα ταῦτα πάλιν εἴπω
ἐκ πολλῆς περιχαρείας,
ἔν ἐν οὐσίαις ταῖς δυσί
ταῦτα οὖν τά ἐν δύο
τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνοντα
καί τοῦ αἵματος πiónτα
ἀμφοτέραις ταῖς οὐσίαις
καί ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως
ἐνωθέντα τοῦ Θεοῦ μου
γίνονται Θεός μεθέξει,
ὁμωνύμως τε καλοῦνται
τῷ ὀνόματι ἐκείνου,
οὐ οὐσιωδῶς μετέσχον.
Λέγεται οὖν πῦρ ὁ ἄνθραξ
καί ὁ σίδηρος ὁ μέλας
πυρωθεῖς ὡς πῦρ ὄραται.
Εἰ τοιοῦτος οὖν ὄραται,
καί τοιοῦτος ἄν κληθεῖ
πῦρ ὄραται, πῦρ κληθεῖ.
Εἰ μή σεαυτόν τοιοῦτον
ἔγνωσ, τοῖς περί τοιούτων
μή ἀπίσται λέγουσί σοι,

ἀλλά ζήτησον ἐξ ὅλης
τῆς καρδίας σου καί λήψη
μαργαρίτην ἢ σταγόνα
ἢ σινάπεως ὡς κόκκον,
ὡς σπινθήρα θεῖον σπόρον.
(253) Πῶς ζητήσεις, ὅ σοι λέγω;
Ἄκουσον, σπουδῆ τε πρᾶξον,
καί εὐρήσεις ἐν συντόμῳ·
λάβε μοι σαφῆ εἰκόνα,
τήν τοῦ λίθου καί σιδήρου·
ἔνεστι καί γάρ ἐν τούτοις
τοῦ πυρός ἡ φύσις πάντως,
οὐχ ὄραται δέ κἄν ὅλως.
Συγκρουόμενα δέ ὅμως
συνεχῶς πυρός σπινθήρας
ἀποπέμπουσι καί πᾶσι
καθορῶνται μέν ἐν πρώτοις,
οὐκ ἀνάπτονται δέ ὅμως,
εἰ μή δράζονται καί ὕλης.
Ταύτη δ' ἐνωθεῖς ἐκ τούτων
εἷς σπινθήρ μικρός εἰς ἅπαν
ἐξανάπτει κατ' ὀλίγον
καί εἰς ὕψος αἴρει φλόγοα
καί φωτίζει τήν οἰκίαν
καί τό σκότος ἐκδιώκει
καί ποιεῖ τοῦ βλέπειν πάντας,
τούς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὄντας.
Εἶδες θαῦμα; Λέγε οὖν μοι·
Πρό τοῦ συνεχῶς κρουσθῆναι
πῶς ἐκπέμπουσι σπινθήρας;
Ἄνευ δέ σπινθήρος ὕλη
αὐτομάτως πῶς ἀνάψει;
Πρὶν ἀνάψει, πῶς φωτίσει,
πῶς τό σκότος ἐκδιώξει,
πῶς τοῦ βλέπειν σοι παράσχει;
Οὐδαμῶς, μοί πάντως εἴπης,
δυνατόν ποτε γενέσθαι.
(254) Οὕτως οὖν καί σύ ποιῆσαι
προθυμήθητι καί λήψης
Τί σοι λέγω, ὅτι λήψης;
θείας φύσεως σπινθήρα,
ὄν ὡμοίωσεν ὁ κτίστης

πολυτίμω μαργαρίτη
καί σινάπεως τῷ κόκκῳ.
Τί ποιῆσαι δέ σοι λέγω;
Ἦκουσον ἐμπόνως, τέκνον·
ἔστω σοι ψυχὴ καὶ σῶμα
ἀντί λίθου καὶ σιδήρου,
ὁ δέ νοῦς ὡς αὐτοκράτωρ
τῶν παθῶν ἀδολεσχεῖτω
πράξει ταῖς ἐναρέτοις
καὶ ἐννοίαις θεαρέστοις
καὶ ὡς λίθον μὲν τό σῶμα,
ὡς δέ σίδηρον τήν ψυχὴν
χερσὶ νοηταῖς κρατήσας
ἐλκυέτω καὶ ἀγέτω
πρὸς τὰς πράξεις μετὰ βίας·
βιαστὴ καὶ γάρ ὑπάρχει
οὐρανῶν ἢ βασιλεία.
Ποίας πράξεις δέ σοι λέγω;
Ἄγρυπνίαν καὶ νηστείαν,
θερμὴν τε μετάνοιαν,
δακρύων ὄμβρους καὶ πένθος,
ἄπαυστον θανάτου μνήμην,
ἀδιάλειπτον εὐχὴν τε
καὶ ὑπομονὴν πάντοίῳ
πειρασμῶν ἐπερχομένων·
πρὸ τούτων πάντων σιωπὴν
καὶ ταπείνωσιν βαθεῖαν
(255) καὶ ὑπακοὴν τελείαν
καὶ θελήματος ἐκκοπήν.
Τούτοις οὖν καὶ τοῖς τοιούτοις
ἢ ψυχὴ ἀδολεσχοῦσα
καὶ αἰεὶ συνεχομένη
λαμπηδόνας μὲν ἐν πρώτοις
δέχεσθαι ποιεῖ τὸν νοῦν σου,
ἀλλὰ σβέννυται συντόμως,
ὅτι οὐπω ἐλεπτύνθη,
ἵνα καὶ συντόμως ἄψῃ.
Ὅτε δέ καὶ τῆς καρδίας
ἄψεται βολίς ἢ θεία,
τότε καὶ αὐτὴν φωτίζει
καὶ τὸν νοῦν ἀποκαθαίρει
καὶ εἰς ὕψος τοῦτον αἴρει

καί πρὸς οὐρανὸν ἀνάγει
καί ἐνοῖ φωτὶ τῷ θείῳ.
Ἄ σοι εἶπον, πρὶν ποιήσης,
πῶς, εἶπέ μοι, καθαρθήση;
Πρὸ τοῦ καθαρθῆναι δέ σε,
πῶς ὁ νοῦς σου λαμπηδόνας
ὑποδέξεται τάς θείας;
Πῶς δέ, λέγε μοι, καί πόθεν
ἄλλοθεν τῆ σῆ καρδίᾳ
ἐμπεσόν τό πῦρ τό θεῖον
ἀναφθήσεται καί ταύτην
ἐξανάψει καί πυρώσει
καί ἐνώσει καί συνάψει
καί ἀχώριστον ποιήσει
τό κτιστόν μετά τοῦ κτίστου;
Οὐδαμῶς ποτέ, μοί φήσεις,
τοῦτο δυνατόν ὑπάρξειν
(256) οὐδενί τῶν γεννηθέντων
ἢ γεννήσεσθαι μελλόντων.
Τά δ' ἐντεῦθεν μή ἐρώτα!
Εἰ ἐνωθῆς γάρ τῷ φωτί,
πάντα σοι αὐτό διδάξει
καί ἀποκαλύψει πάντα
καί καθυποδείξει, ὅσα
καί συμφέρει τοῦ μαθεῖν σε.
Ἄλλως γάρ ἀδύνατόν σε
τά ἐκεῖσε μαθεῖν λόγῳ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν δόξα εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν.

ΛΑ΄.

**Περὶ θεολογίας καί ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις καί πάντη τοῖς
ἀνθρώποις ἀκατανόητος. (257)**

Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, Πάτερ, Υἱέ καί Πνεῦμα,
σύ τῆ μορφῇ ἀνείδεος, παγκαλῆς δέ τῆ θεᾶ,
τῷ ἀμηχάνῳ κάλλει σου ἀμαυρῶν πᾶσαν θέαν,
ῥαῖος ὑπέρ ὄρασιν ὑπέρκεισαι γάρ πάντων.
Ἄποσος ἐν ποσότητι, ὀρώμενος, οἷς βούλει,
οὐσία ὑπερούσιος, ἄγνωστος καί ἀγγέλους
ὅτι γάρ ἦς, γινώσκοντες ἐκ τῶν ἐνεργειῶν σου,

ἐπεὶ αὐτόν ὠνόμασας Θεόν, τόν ὄντως ὄντα,
τοῦτο οὐσίαν λέγομεν, ὑπόστασιν καλοῦμεν
τό γάρ μή ὄν ἀνούσιον ὄν ἀνυπόστατον πέλει,
καί διὰ τοῦτο τολμηρῶς ἐνούσιον καλοῦμεν,
ἐνυπόστατον λέγομεν, ὄν οὐδεὶς ποτε εἶδε,
τόν τρισυπόστατον Θεόν, ἀρχὴν ἀναρχον μίαν.
Ἄλλως δέ πῶς τολμήσωμεν οὐσίαν σε καλέσαι
ἢ ὑποστάσεις ἐπὶ σοῦ τρεῖς μεριστάς δοξάσαι;
Ὅποیان δέ καί ἔνωσιν ὅλως τίς ἐννοήσει,
εἰ ὁ Πατήρ γάρ ἐν σοί καί σὺν ἐν τῷ Πατρί σου
καί ἐξ αὐτοῦ τό Ἅγιον προέρχεται σου Πνεῦμα
καί σὺ αὐτός, ὁ Κύριος, τό Πνεῦμά σου ὑπάρχεις,
τό δέ Πνεῦμα ὁ Κύριος κέκλησαι καί Θεός μου
καί ὁ Πατήρ σου Πνεῦμα δέ καί ἔστι καί καλεῖται;
(258) Οὐδεὶς δέ εἶδε σέ ποτέ ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων,
οὐ ταῦτα ἐθεάσατο, οὐ τόν τρόπον ἐπέγνω.
Πῶς εἴπη, πῶς δέ φθέγγετο, πῶς χωρισμόν τολμήση
ἢ ἔνωσιν ἢ σύγχυσιν ἢ μίξιν ἢ καί κρᾶσιν,
τό ἐν δέ τρία προσειπεῖν, ἐν πῶς δέ τά τρία;
Διὰ τοῦτο οὖν, Δέσποτα, ἐξ ὧν εἶπας πιστεύει,
ἐξ ὧν ἐδίδαξας ὑμνεῖ πᾶς πιστός σου τό κράτος,
ἐπεὶ πάντα τά κατά σέ ἀκατάληπτα πάντη,
ἄγνωστα καί ἀνέκφορα τοῖς ὑπό σοῦ κτισθεῖσι.
Καί γάρ ἀκατανόητος ἐστίν ἡ ὑπαρξίς σου,
ὅτι πέφυκας ἄκτιστος, ἐγέννησας δ' ὡσαύτως
καί πῶς κτιστός νοήσει σου τῆς ὑπάρξεως τρόπον
ἢ τῆς γεννήσεως τοῦ σοῦ Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
εἴτε τῆς ἐκπορεύσεως Πνεύματός σου τοῦ Θείου,
ἵνα καί ἔνωσίν σου γνῶ καί χωρισμόν κατίδοι
καί ἀκριβῶς οὐσίας σου τό εἶδος καταμάθοι;
Οὐδεὶς οὐδέπω εἶδέ σου τούτων τι, ὧνπερ εἶπον.
Οὐ γάρ ἐνδέχεται Θεόν ἄλλον φύσει γενέσθαι,
ἵνα φύσεως τῆς σῆς ἐρευνῆσαι ἰσχύση
οὐσίαν, εἶδος καί μορφήν, ὑπόστασιν ὡσαύτως,
ἀλλ' εἰ αὐτός ἐν σεαυτῷ, μόνος Τριάς Θεός εἶ,
μόνος γινώσκων σευτόν, Υἱόν σου καί τό Πνεῦμα
καί ὑπ' αὐτῶν ὡς συμφυῶν γινωσκόμενος μόνων.
Οἱ δ' ἄλλοι ὡσπερ αἰσθητοῦ ἡλίου τὰς ἀκτίνας
καί οὔτοι καλῶς βλέποντες καί τηλαυγῶς ὀρῶντες
ἔνδον οἴκου καθήμενοι εἰσιούσας ὀρῶσιν,
ἐκεῖνοι δέ τόν ἥλιον ὅλως οὐ καθορῶσιν –
οὔτω τῆς δόξης σου τό φῶς, οὔτω τὰς λαμπηδόνας,

καί ταύτας ἐν αἰνίγματι νοῖ κεκαθαρμένω,
οἱ ἐκ ψυχῆς ζητοῦντές σε βλέπειν καταξιοῦνται·
σέ δέ, ὁποῖος, ποταπός τῆ οὐσία τυγχάνεις
(259) ἢ πῶς ἅπαξ ἐγέννησας καί γεννᾷς ἀεννάως
καί οὐ χωρίζῃ τοῦ ἐκ σοῦ γεννωμένου, ἀλλ' ἔστιν
ὄλος ἐν σοί, ὄλος πληρῶν θεότητι τά πάντα,
ὄλος γε μένεις ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ ὁ Πατήρ δέ
καί σοῦ ἐκπορευόμενον ἔχεις τό Θεῖον Πνεῦμα,
πάντα γινώσκον καί πληροῦν, Θεός ὄν κατ' οὐσίαν
καί σοῦ μή χωριζόμενον, ἐκ σοῦ γάρ καί πηγάζει.
Σύ εἶ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, πᾶν δ' ἀγαθόν Υἱός σου,
νέμων διά τοῦ Πνεύματος αὐτά πᾶσιν ἀξίως,
εὐσπλάγχνως, φιλανθρώπως τε ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις.
Οὐδείς ἀγγέλων εἶδέ σου, οὐδείς ποτε ἀνθρώπων
τήν ὑπαρξίν ἢ ἔγνωκε, καί γάρ ἄκτιστος πέλεις.
Πάντα δέ σύ παρήγαγες· δύναται σε γινώσκειν,
ὅπως ἐκ σοῦ προέρχεται τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον
καί οὐ γεννᾷς ὄλως ποτέ, ἅπαξ πάντως γεννήσας,
οὐδέ πηγάζων κένωσιν ἢ μείωσιν ὑπέστης;
Μένεις γάρ ὑπερπλήρης,
ὑπέρ τό πᾶν ἀνελλιπής, ὄλος ἐν ὄλῳ κόσμῳ,
τῷ ὀρατῷ, τῷ νοητῷ, καί ἔξω αὐθις τούτων,
προσθήκην μή δεχόμενος, μηδ' ἔλλειψιν εἰς ἅπαν
καί εἶ ὄλος ἀκίνητος μένων πάντοτε οὕτως.
Ταῖς ἐνεργείαις οὖν ἀεὶ ἀεικίνητος πέλεις,
ἔχεις καί γάρ ἀέναον, ὁ Πατήρ, ἐργασίαν·
ἐργάζεται καί ὁ σός Υἱός πάντων τήν σωτηρίαν
καί προνοεῖ καί τελειοῖ καί συνέχει καί τρέφει,
ζαωποιοεῖ, ζωογονεῖ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Ἵσα γάρ βλέπει ὁ Υἱός τόν Πατέρα ποιοῦντα,
ταῦτα ὁμοίως καί αὐτός ἐκτελεῖ, καθῶς εἶπεν.
Οὕτως ἀκίνητός τε ὢν, ἀεικίνητός τε πως,
οὔτε κινῆ, οὐχ ἴστασαι, οὔτε καθῆσαι πάλιν,
(260) ἀλλά ἀεὶ καθήμενος ἀεὶ ἴστασαι ὄλος·
ἰστάμενος δέ αὐθις, ἀεὶ κινεῖσαι ὄλος,
μή μεθιστάμενός ποτε· ποῦ γάρ καί ἀπελεύση;
Τό πᾶν, ὡς εἴρηται, πληρῶν ὑπέρ τό πᾶν δέ πέλων
πρός ποῖον ἄλλον μεταβῆς ἢ τόπον ἢ καί χῶρον;
Ἄλλ' οὐδέ ἴστασαι, καί γάρ ἀσώματος ὑπάρχεις,
ἀπλοῦς πληρῶν τά σύμπαντα, ἀσχημάτιστος πάντη,
ἄυλος, ἀπερίγραπτος, ἄληπτος ὄλος ἦσθα·
καί πῶς καθῆσθαι εἶπωμεν, πῶς πάλιν ἴστασθαί σε,

πῶς δέ καθῆσθαι φήσωμεν ἢ ἐν ποίῳ σε θρόνῳ,
τόν τῆ χειρὶ κατέχοντα οὐρανόν καί τήν γῆν δέ,
τά ὑπό γῆν τε ἅπαντα ἰσχυῦ σῆ κρατοῦντα;
Ποῖος θρόνος χωρήσειεν ἢ ποταπή οἰκία,
ἢ πῶς ἢ ποῦ ἐνίδρυται ἢ ποίοις θεμελίοις,
ποίοις δέ στύλοις αἴρεται, τίς ὅλως ἐννοήσει;
Ἄβαλε τοῖς ἀνθρώποις γε καί πάσῃ κτιστῇ φύσει,
τῆ τά τοιαῦτα ἐρευνᾶν περί Θεοῦ τολμῶση,
πρίν ἐλλαμφθῆ, πρίν φωτισθῆ, πρίν κατίδῃ τά θεῖα
καί θεωρός γενήσεται τῶν Χριστοῦ μυστηρίων,
ἄ οὔτε Παῦλος κατιδῶν ἴσχυσεν ὅλως φράσαι,
οὔτε Ἡλίας πρότερον, οὔτε Μωσῆς ὁ μέγας,
ἀλλά τάς ἐντολάς Θεοῦ καί θελήματα μόνα
κατηξιώθη καί αὐτός μαθεῖν καί ἄλλοις φράσαι.
Περί αὐτοῦ δέ τοῦ Θεοῦ πλέον οὐδέν ἀκοῦσαι
κατηξιώθη, μαθεῖν ἢ ὅλως διδαχθῆναι,
εἰ μή ὅτι ὁ ὢν ἐστι Θεός πάντων καί κτίστης,
δημιουργός καί συνοχεύς πάντων τῶν παραχθέντων.
Ἡμεῖς δέ οἱ πανάθλιοι, οἱ σκότει καθειργμένοι
καί σκότος ὅλως πέλοντες ἡδονῶν ἀπολαύσει
καί ἀγνοοῦντες ἑαυτούς, ὅπου καί πῶς κρατοῦνται,
οἱ τεθαμμένοι πάθεισιν, οἱ τυφλοί καί νεκροί τε
(261) τόν ὄντα ὄντως ἀναρχον, ἄκτιστον, Θεόν μόνον,
ἀθάνατον ὑπάρχοντα, ἀόρατον τοῖς πᾶσιν
ἐξερευνῶντες λέγομεν ὡς ἀκριβῶς εἰδότες
περί Θεοῦ, οἱ τοῦ Θεοῦ ὄντες κεχωρισμένοι.
Εἰ γάρ δή καί ἦνωντο αὐτῷ, οὐκ ἄν ποτε ἐτόλμων
περί αὐτοῦ λαλῆσαι βλέποντες, ὅτι πάντα
ἄφραστα, ἀκατάληπτα πέλουσι τά ἐκείνου
οὐ μόνον τά ἐκείνου δέ, ἀλλά καί τῶν ἐκείνου
ἔργων τά πλείω ἄγνωστα ὑπάρχουσι τοῖς πᾶσι.
Τίς γάρ καί ἐρμηνεύσειε, πῶς ἐξ ἀρχῆς με πλάττει,
ποίαις χερσὶ τόν χοῦν λαβῶν ὁ ἀσώματος πάντη
στόμα μή ἔχων ὡς ἡμεῖς πῶς ἐνεφύσησέ μοι
καί εἰς ψυχὴν ἀθάνατον πῶς ἄρα γέγονέ μοι;
Ἄπό πηλοῦ δέ, λέγε μοι, πῶς ὄστᾶ, πῶς δέ νεῦρα,
πῶς κρέας, πῶς δέ φλέβες μοι, πῶς δερματίς, πῶς τρίχες,
πῶς ὀφθαλμοί, πῶς ὦτα δέ, πῶς χεῖλεα, πῶς γλῶσσα,
πῶς ὄργανα φωνητικά, ὀδόντως τε στερρότης,
ἔναρθρον λόγον πνεύματι τρανῶς ἀποτελοῦσιν;
Ἄπό ξηρᾶς δέ καί ὑγρᾶς, θερμῆς καί ψυχρᾶς ὕλης
ζῶόν με ἀπετέλεσε μίξει ἐναντίων;

Πῶς οὖν δεσμεῖται νοῦς σαρκί, πῶς σὰρξ δέ τῷ αὐτῷ
 νοῖ συνανακέκρται ἀμίκτως, ἀσυγχύτως,
 ἀφύρτως τε νοῦς καί ψυχή προσφέρουσι τόν λόγον
 τόν ἐνδιάθετον λαῶ, καί μένουσιν ὡσαύτως
 ἄτμητα, ἀναλλοίωτα, ἀσύγχυτα εἰς ἅπαν;
 Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ἀδελφοί, ἀνερμήνευτα εἶναι
 καί πᾶσιν ἀκατάληπτα τά καθ' ἡμᾶς ὑπάρχειν
 πῶς τόν ἡμᾶς ποιήσαντα τοιούτους ἐκ μή ὄντων
 ἐξερευνᾶν οὐ φρίττομεν ἢ ἐννοεῖν ἢ λέγειν
 τά ὑπέρ λόγον, ὑπέρ νοῦν τόν ἡμέτερον ὄντα;
 Κτίσματα ὄντες δέ λοιπόν φοβήθητε τόν κτίστην
 καί τὰς ἐκείνου ἐντολάς μόνας ἐξερευνᾶτε,
 (262) τηρεῖν δέ ταύτας σπεύσατε ὑμῶν πάση δυνάμει,
 εἰ βούλοισθε καί τῆς ζωῆς κληρονόμοι γενέσθαι.
 Εἰ δέ καταφρονήσετε τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων
 καί τά θελήματα αὐτοῦ παρίδετε, ὡς εἶπε,
 καί ἀπειθήσετε αὐτῷ ἐν ἐνί πάντως λόγῳ,
 οὐ δόξα, οὐκ ἀξίωμα, οὐ πλοῦτος ἐκ τοῦ κόσμου,
 ἀλλ' οὐδ' ἡ γνώσις ἢ μωρά τῶν ἕξω μαθημάτων,
 οὐ σύνταξις, οὐ σύνθεσις καλλιπερίας λόγων,
 οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἐπί γῆς πραγμάτων ἢ χρημάτων
 ὠφέλειαν τήν οἰανοῦν παρέξουσί γε τότε,
 ὅτε κρινεῖ τά σύμπαντα καί πάντας ὁ Θεός μου.
 Ἄλλ' ὁ παροφθεῖς λόγος παρ' ἡμῶν τοῦ Δεσπότου
 στήσεται κατά πρόσωπον ἐνός ἐκάστου τότε
 καί ἕκαστον κατακρινεῖ μή φυλάξαντα τοῦτον.
 Οὐκ ἔστι λόγος γάρ ἀργός, ἀλλά ζῶν Θεοῦ λόγος
 ζῶντος καί διαμένοντος εἰς αἰῶνας αἰώνων.
 Λοιπόν, ἡ κρίσις ἔσεται οὕτως, καθὼς καί εἶπον,
 ὁμοῦ τε καί τῆς ἐντολῆς, οἴμοι, προσυπαντώσης,
 ἐλγούσης τόν ἄπιστον ἢ πιστόν πάντως ὄντα,
 πειθήνιον ἢ ἀπειθῆ τοῖς λόγοις τοῦ Δεσπότου,
 γενόμενον ἐπιμελῶς ἢ καί ἀμεληθέντα,
 καί οὕτως χωρισθήσονται οἱ ἄδικοι δικαίων,
 οἱ ἀπειθεῖς τῶν τῷ Χριστῷ πάντως ὑπακουσάντων,
 τῶν φιλοθέων οἱ νῦν ἀγαπῶντες τόν κόσμον
 καί τῶν εὐσπλάγχων ἄσπαγχοι καί τῶν ἐλεημόνων
 ἀνελεήμονες ὁμοῦ, καί στήσονται οἱ πάντες
 γυμνοί καί πλούτου καί τιμῆς καί ἀρχῆς, ἧς ἐν κόσμῳ
 ἀπήλαυσαν, καί ἑαυτούς, οἴμοι, κατακρινουῖσιν.
 Αὐτικατάκριτοι αὐτῶν γενόμενοι τοῖς ἔργοις
 (263) ἀκούσονται δ' Ἄπέλθετε, μικροί τε καί μεγάλοι,

μή πειθαρχήσαντες ἐμοί, Δεσπότη φιλανθρώπω!
Ἦς, Δέσποτα, ῥυσθείημεν δικαίας καταδίκης
καί τῆς μερίδος τύχοιμεν τῶν προβάτων σου, Λόγε,
δωρεάν, ὡς μή ἔχοντες ἐλπίδα σωτηρίας.

ἐξ ἔργων, οἱ κατάκριτοι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.

ΑΒ΄.

*Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροί τῷ πλούτῳ περί τήν σκιάν τῶν
ὀρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ
μεθέξει τοῦ Θεοῦ γίνονται Πνεύματος. (264)*

Ἐπὶ πιστῶν με, Δέσποτα, λοιδορούμενον βλέπων
ὡς ὑπάρχοντα πλάνον τε καί προπεπλανημένον,
ὅτι τό Πνεῦμα λέγοιμι, τῇ σῆ φιλανθρωπία
καί τοῦ πατρός μου ταῖς εὐχαῖς, τό Ἅγιον λαβεῖν με,
ἐλέησον καί χάρισαι λόγον, γνώσιν σοφίαν,
ἵνα οἱ πάντες γνώσωνται οἱ ἀντικείμενοί μοι,
ὅτι τό σόν ἐντός ἐμοῦ λαλεῖ Πνεῦμα τό Θεῖον.
Δός μοι εἰπεῖν, ὡς εἶρηκας, δός κάμοί, ὡς ὑπέσχου,
οἷς ἀντειπεῖν οὐδεῖς αὐτῶν ἢ ἀντιστήναι, Σῶτερ,
ἰσχύσει σύ γάρ εἶ δοτήρ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.
Ἐγώ, Χριστέ, κἄν λέγωσι πλανᾶσθαί με, σόν δοῦλον,
οὐδέποτε πεισθήσομαι βλέπων σε, τόν Θεόν μου,
καί καθορῶν τό ἄχραντον πρόσωπόν σου καί θεῖον
καί ἐξ αὐτοῦ δεχόμενος ἐλλάμψεις σου τάς θείας,
λαμπόμενος ἐν πνεύματι νοερούς ὀφθαλμούς μου.
Ἄλλά μή δῶης, ὦ Θεέ, ἅπαντας πλανηθῆναι
τούς νῦν εἰς σέ πιστεύοντας πλάνην τήν ὀλεθρίαν
τοῦ μή πιστεύειν, ὅτι σύ πάντας καί νῦν φωτίζεις
ἐλλάμπων τῆς θεότητος ἀκτίσι σου τῆς θείας.
Σύ γάρ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἡμεῖς ἐν ἀμαρτίαις·
σύ φῶς οἰκεῖς ἀπρόσιτον, σκότος ἡμεῖς δέ πάντες·
(265) σύ ἔξω εἶ τῆς κτίσεως καί ἡμεῖς ἐν τῇ κτίσει.
Οἱ πλείους δέ τῶν ἐξ ἡμῶν καί τῆς κτίσεως ἔξω
ἐν τῇ αἰσθήσει πέλουσιν ὅλως ἀναισθητοῦντες
καί παρά φύσιν ὄντες δέ ἔξω εἰσίν τῶν πάντων,
οἱ βέποντες οὐ βλέπουσιν, ὀρῶντες οὐχ ὀρῶσιν
οὐδέ Θεοῦ θαυμάσια ἐν νοεῖ ἀίσθησει
καταλαβεῖν ἰσχύουσιν, ἀλλ' εἰσὶ ἔξω κόσμου,

μᾶλλον δ' ἐν κόσμῳ ὡς νεκροὶ εἰσὶ καὶ πρό θανάτου
καὶ πρό ἐξόδου κάτοχοι ἐν ἄδη κατωτάτῳ.
Οὗτοι οὖν ὄντως πέλουσιν, οὐς ἡ γραφή γε λέγει,
οἱ ἔνδοξοι, οἱ πλούσιοι, οἱ σοβαροὶ τοῖς πᾶσιν,
οἱ καὶ δοκοῦντες εἶναι τι ἐκ τῶν τοιούτων ὅλως,
μὴ συνιδεῖν ἰσχύοντες τὴν ἑαυτῶν αἰσχύνην·
κᾶν γάρ σοφίαν κέκτηνται ἐν ἑαυτοῖς τοῦ κόσμου,
δόξαν τε ὡς ἱμάτιον, οἷησιν τὴν ματαίαν
ὥσπερ σκηνὴν δομήσαντες φρεσὶ πεπλανημέναις
καὶ τὴν μὲν ἐνδυσάμενοι, τὴν δὲ ἐγκατοικοῦντες,
ὡς ἐν πυθμένι κάθηνται ἐν ἄδου κατωτάτου
καὶ ἀγνοοῦσι τὸν Θεόν, ἀγνοοῦσι τὸν κόσμον
καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἅπαντα ποιήματα τοῦ κτίστου.
Τίς γάρ τόν κτίστην γνώσεται, πρὶν ἢ τὴν κτίσιν ἴδοι
ἐν λόγῳ οἷα λογικός, ἐν νοῖ νοερῶς δέ,
καὶ ἐν αἰσθήσει νοερᾷ νοερῶς κατοπτεύων;
Τίς δέ; ὁ καθορῶν πνευματικῶς διὰ Πνεύματος Θείου
μυστικῶς ἐλλαμπόμενος, ὀδηγούμενος θ' ἅμα,
πρὸς γνώσιν τὴν τοῦ ποιητοῦ ἀμυδρῶς πως ἀνέλθοι.
Οὕτω γάρ καθαιρόμενος τρανοτέραν τὴν γνώσιν
λαβεῖν ἀξιωθήσεται, ὡς γραφή πᾶσα λέγει.
Οἱ ἔμπαθεῖς, ὡς ἔφην δέ, ἀπόνοιαν ἐκεῖνοι
φοροῦντες ὡς ἱμάτιον, τὴν οἷησιν ὡς δόξαν
(266) ἐνδεδυμένοι τέρπονται καὶ γελῶσι τοὺς ἄλλους
καὶ παίζουσιν ἐν ταῖς σκιαῖς τὸν τῶν σκυλάκων τρόπον.
Κάρυον εἰ προσρίψειας καὶ κροτήσῃε τρέχον,
ἐπιπηδῶσι, δράσσονται, περιχαίνουσι τοῦτο
καὶ σὺν αὐτῷ κυλίνονται καὶ συσκιρτῶσιν ἅμα·
κᾶν φραγελλίου σύρη τις πρό ποδῶν τό σχοινίον
συστρέφονται καὶ πίπτουσι καὶ πόδας εἰς ἀέρα
ἐκτείνουσι καὶ πρόξενοι γέλωτος τοῖς ὀρῶσιν
ἀνθρώποις ἐπὶ τῇ αὐτῶν γίνονται πτώσει πᾶσιν.
Οὕτως οὖν καὶ οὗτοι δαίμονας τέρπουσιν ἀναισθήτως
ἐν ταῖς οἰκείαις πράξεσι καὶ ἤθεσιν ὡσαύτως·
οἱ γοῦν τοιοῦτοι, λέγε μοι ἐρωτῶντι, ὡς ἔχεις,
πῶς τὰ Θεοῦ μυστήρια διηγῆσονται ἄλλοις;
Πῶς δέ τό φῶς τῆς γνώσεως φωτισθῶσι κᾶν ὅλως
καὶ ἄλλοις μεταδώσουσιν, εἴτε κρίσιν εὐθεῖαν
ἐν διακρίσει ἀληθεῖ ἐξάξουσι δικαίως,
οἱ σκότος ὡς ἱμάτιον ὄντες ἐνδεδυμένοι,
ἐν αἰσθήσει ἀναίσθητοι, ζωῆς νεκροὶ ἐν μέσῳ;
'Ἄλλ', ὦ ὑμεῖς φιλόθεοι, ἀκούσατε ῥημάτων

ἀληθινῶν καί θαυμαστῶν, ὧν τό στόμα Κυρίου
καί προλαβόν ἐλάλησε καί νῦν λαλεῖ τοῖς πᾶσιν.
Εἰ μή δόξαν ἀπόσεσθε, εἰ μή ρίψετε πλοῦτον,
εἰ μή ματαίαν οἴησιν ἐκδύσεσθε εἰς ἅπαν,
εἰ μή τῶν πάντων γένησθε ἔσχατοι ἐν τοῖς ἔργοις
καί ἐν αὐτοῖς τοῖς λογισμοῖς, μᾶλλον δέ ταῖς ἐννοίαις
ἐσχάτους πάντων ἑαυτοῦς νομίζετε ὑπάρχειν,
οὐκ ἂν δακρύων ὀχετούς, οὐ κάθαρσιν σαρκός τε
κτίσησθε ἢ θεάσησθε πῶς ἐνεργοῦνται ταῦτα.
Λοιπόν, θρηνεῖτε ἑαυτοῦς, λοιπόν, μετανοεῖτε,
λοιπόν, θερμά προχέετε δάκρυα καθ' ἡμέραν,
ἵν' ὀφθαλμούς ἐκπλύνητε νοερούς τῆς καρδίας,
(267) ἵνα τό φῶς θεάσησθε τό λάμπαν ἐν τῷ κόσμῳ,
ὁ λάμπον κράζει καί βοᾷ· Τό φῶς ἐγώ τοῦ κόσμου
ἤμην, εἰμί καί ἔσομαι καί θέλω καθορᾶσθαι.
Εἰς τοῦτο γάρ ἐλήλυθα σωματικῶς ἐν κόσμῳ,
διπλοῦς ὁ εἷς γενόμενος καί μείνας εἰς ὡσαύτως,
ἵνα Θεόν με ὄρατόν οἱ πιστῶς προσκυνοῦντες
καί τάς ἐμάς φυλάσσοντες ἐντολάς ἀοράτως
ἐλλάμπονται καί νοερῶς μούμενοι τήν δόξαν
θεότητός μου τῆς φρικτῆς, σαρκός τε προσληφθείσης
καί τό διπλοῦν τῶν φύσεων μυστικῶς καθορῶντες
ὡς ἓνα με τότε Θεόν ἀδιστάκτως ὑμνοῦσιν.
Ἄλλως οὐκ ἔνι γάρ καλῶς ἐμήν οἰκονομίαν,
ἐμήν τε συγκατάβασιν ἐπιγνώναι καί φριξῆσαι
καί προσκυνῆσαι ὡς Θεόν τόν ἐν μορφῇ ἀνθρώπου
γενόμενόν με καί Θεόν μείναντα ἀνεκφράστως·
δύο τό ἐν, ἀμέριστα ὑποστάσει, οὐ φύσει,
εἷς οὖν Θεός ἐγώ εἰμι, τέλειος ἀνθρωπός τε,
ὀλοτελής, ὀλόκληρος, σάρξ, ψυχή, νοῦς καί λόγος·
ἀνθρωπος ὅλος καί Θεός ἐν δυσί ταῖς οὐσίαις,
διπλοῦς ὡσαύτως φύσει, διπλαῖς ταῖς ἐνεργείαις,
διπλαῖς καί ταῖς θελήσεσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει,
Θεός ὁμοῦ καί ἀνθρωπος, εἷς εἰμι τῆς Τριάδος.
Οἱ οὕτω με πιστεύσαντες εἶναι καί ἐπιγνόντες
ἐν τῷ καθάραι ἑαυτοῦς σπουδῇ καί μετανοίᾳ
καί δυνηθέντες κατιδεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ
καί μνηθῆναι νοερῶς ἐμήν οἰκονομίαν,
αὐτοῖ με ἀγαπήσουσιν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
αὐτοῖ δέ καί φυλάζονται πάσας τάς ἐντολάς μου
καταπλαγέντες τήν ἐμήν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν,
αὐτοῖ μοι καί συνέσονται καί κοινωνοί τῆς δόξης,

τῆς τοῦ Πατρός μου ἔσονται εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΛΓ'.

*Περί θεολογίας· καί ὅτι οἱ τό κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς
δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ' ἄλλοι, οἷς ἐμπαθῆς ὁ
βίος, ὑπ' αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται. (268)*

Φῶς ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τό Ἅγιον Πνεῦμα.
Βλέπε τί λέγεις, ἀδελφέ, βλέπε μή παρασφάλῃς!
Ἐν γάρ τά τρία φῶς εἰσιν, ἓν, οὐ κεχωρισμένον,
ἀλλ' ἡνωμένον ἐν τρισί προσώποις ἀσυγχύτως.
Θεός γάρ ἀδιαίρετος ὅλως ἐστί τῆ φύσει,
καί τῆ οὐσία ἀληθῶς ὑπέρ πᾶσαν οὐσίαν·
οὐ τῆ δυνάμει τέμνεται, οὐ τῆ μορφῇ, οὐ δόξῃ,
οὐ τῆ ἰδέᾳ, ὅλος γάρ ἀπλοῦν φῶς καθορᾶται.
Ἐν τούτοις ἓν τά πρόσωπα, ἓν αἱ τρεῖς ὑποστάσεις·
τά τρία γάρ ἐν τῷ ἐνί, ἓν τά τρία δέ μᾶλλον,
τά τρία μία δύναμις, τά τρία μία δόξα,
τά τρία μία φύσις γε, οὐσία καί θεότης.
Αὐτά καί φῶς τό ἓν εἰσιν, ὃ φωτίζει τόν κόσμον,
οὐχί τόν κόσμον, ἄπαγε, τόν ὀρώμενον τοῦτον
- οὐδέ γάρ ἔγνωκεν αὐτόν, οὐδέ δύναται γινῶναι
ὁ κόσμος ὁ ὀρώμενος οὐδ' οἱ τοῦ κόσμου φίλοι·
ὁ γάρ τόν κόσμον ἀγαπῶν ἐχθρός Θεοῦ τυγχάνει,
ἀλλ' ὃν αὐτός πεποίηκεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα
αὐτοῦ καί καθ' ὁμοίωσιν, κόσμον ἡμεῖς καλοῦμεν,
(269) ὅτι κοσμεῖται ἀρεταῖς, ἄρχει τῶν ἐπιγείων,
καθώς ἐκεῖνος τοῦ παντός ἔχει τήν ἐξουσίαν,
καί βασιλεύει τῶν παθῶν τοῦτο τό κατ' εἰκόνα
καί ὑποτάσσει δαίμονας δημιουργούς κακίας,
καταπατεῖ τόν δράκοντα, τόν ἀρχαῖον, τόν μέγαν,
ὥσπερ στρουθίον εὐτελές· καί πῶς; Ἄκουσον, τέκνον!
Ὁ ἄρχων οὗτος ὁ πεσών τοῦ φωτός τῆ στερήσει
ἐν σκότει γέγονεν εὐθύς καί ἔστι μετά πάντων
τῶν σὺν αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ πεσόντων ἐν τῷ σκότει
καί βασιλεύει ἐν αὐτῷ, τῷ σκότει, πάντων λέγω,
τῶν κρατουμένων ἐν αὐτῷ δαιμόνων καί ἀνθρώπων.
Πᾶσα ψυχή μή βλέπουσα φῶς τῆς ζωῆς τό λάμπον
ἔν τε ἡμέρᾳ καί νυκτί ὑπ' αὐτοῦ τιμωρεῖται,

τιτρώσεται, δαμάζεται, ἄγεται καί δεσμεῖται
καί βέλεσι τῶν ἡδονῶν κεντᾶται καθ' ἡμέραν.
Εἰ καί δοκεῖ ἀνθίστασθαι, εἰ καί δοκεῖ μὴ πίπτειν,
ἀλλ' οὖν ἰδρῶτι σύν πολλῶ, κόπῳ, πόνῳ καί μόχθῳ
ἔχει αἰεὶ τόν πόλεμον ἀκατάλλακτον τούτου.
Ψυχὴ δέ πᾶσα ἢ τό φῶς καθορῶσα τό θεῖον,
ὅθεν ἐκεῖνος πέπτωκε, καταφρονεῖ ἐκείνου
καί λαμπομένη παρ' αὐτοῦ φωτός τοῦ ἀπροσίτου
καταπατεῖ τόν ἄρχοντα τοῦ σκότους ὡσπερ φύλλα
καταπεσόντα ἐπὶ γῆν ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ δένδρου.
Ἐν σκότει γάρ τήν δύναμιν ἔχει καί ἐξουσίαν,
ἐν τῷ φωτί δέ γίνεται πτώμα νεκρόν εἰς ἅπαν.
Φῶς δέ ἀκούων, πρόσεχε ὅποιον φῶς σοι λέγω,
μὴ ὑπολάβῃς λέγειν με τό φῶς τό τοῦ ἡλίου!
Καί γάρ ὄραξ ἐν τῷ φωτί τούτου πολλούς ἀνθρώπους
ἐξαμαρτόντας ὡς ἐγώ, δεινῶς μαστιζομένους,
πίπτοντας καί ἀφρίζοντας μεσοῦσης τῆς ἡμέρας,
καί ἀοράτως πάσχοντας ἐκ πονηρῶν πνευμάτων,
(270) καί τοῦ ἡλίου λαμποντος οὐδέν ἐκ τούτου πλέον
ἐγγίνεται τό ὄφελος τοῖς δαίμοσιν ἐκδότοις.
τοίνυν οὐ λέγω σοι τό φῶς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου,
οὐ τῆς ἡμέρας, ἅπαγε, οὐ λυχνιαῖον ὄλως,
οὐ τῶν ἀστέρων τῶν πολλῶν, οὐδέ σελήνης φάος,
οὐκ ἄλλου ὄλως ὄρατοῦ ἀπαύγασμα φωτός σοι
παραδηλῶν ἐνέργειαν τοιαύτην ὄλως ἔχειν.
Τά αἰσθητά τούς αἰσθητούς ὀφθαλμούς καί γάρ μόνους
φωτίζουσι καί λάμπουσι φῶτα καί βλέπειν μόνον
παρέχουσι τά αἰσθητά, τά νοητά οὐ μέντοι.
Πάντες οὖν, ὅσοι βλέπουσι τά αἰσθητά καί μόνον,
τυφλοί εἰσι τά νοερά ὄμματα τῆς καρδίας.
Τά νοερά οὖν ὄμματα τῆς νεορᾶς καρδίας
καί νοερῶ φωτίζεσθαι ὀφείλουσι φωτί γε.
Εἰ γάρ ὁ ἔχων σώματος τάς κόρας ἐσβεσμένης
ὄλος ὑπάρχει σκοτεινός, ἀγνοῶν ποῦ ὑπάρχει,
πόσῳ γε μᾶλλον ὁ ψυχῆς ἔχων τυφλόν τό ὄμμα
ἐσκοτισμένος ἔσεται, καί σώματι καί πράξει
μικροῦ νενεκρωμένος δέ καί πνεύματι ὑπάρξει;
Νόησον τοίνυν ἀκριβῶς, ὅποιον φῶς σοι λέγω!
Οὐ λέγω σοι τήν πίστιν γάρ, οὐ λέγω τήν τῶν ἔργων
πράξιν οὐδέ μετάνοιαν οὐδέ νηστείαν πάντως,
ἀκτημοσύνην οὐδαμῶς, οὐ σοφίαν, οὐ γνῶσιν,
ἀλλ' οὐδέ τό διδάσκειν τούτων γάρ οὐδέν ἐστιν,

οὐ φῶς οὐδέ ἀπαύγασμα φωτός, οὐπὲρ σοι λέγω,
οὐδέ γε ἡ εὐλάβεια ἢ ἕξωθεν, οὐ σχῆμα
τό ταπεινὸν καὶ εὐτελές· πάντα γάρ ταῦτα πράξεις
καὶ ἐντολῶν ἐκπλήρωσις, εἴ γε καλῶς τελοῦνται
καὶ ἐκπληροῦνται, ὡς αὐτός ἐντέλλεται ὁ κτίστης.
Τὰ δάκρυα κατὰ πολλοὺς ἐκχέονται τοὺς τρόπους
καὶ ἡ ἐπωφελῆ εἰσιν ἢ καὶ βλάπτουσι μᾶλλον·
τέως αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀνόνητα εἰς ἅπαν.

(271) ἢ δ' ἀγρυπνία μοναχῶν οὐκ ἔστι πάντως μόνων,
ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἔργοις ἀσχολουμένων,
καὶ ἀγρυπνοῦσι πλείονα ὑφαίνουσαι γυναῖκες,
χρυσόχοοι τε καὶ χαλκεῖς ἢ μονασταὶ οἱ πλεῖστοι,
καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι τούτων ἀπάντων
τῶν ἐναρέτων πράξεων οὐδέν φάος καλεῖται.
Ὅπου καὶ συναγόμεναι εἰς ἓν αἰ πᾶσαι πράξεις
καὶ ἀρεταὶ ἀνελλιπῶς φῶς οὐκ εἰσὶ τό θεῖον,
διΐστανται γάρ ἐξ αὐτοῦ πᾶσαι πράξεις ἀνθρώπων,
καὶ αὗται μὲν αἰ παρ' ἡμῶν ἐκπληροῦμεναι πράξεις
τό καθ' ἡμᾶς πρὸς τοὺς λοιποὺς ζῶντας ἐν πονηρίᾳ
φῶς λέγονται πρὸς τὰ καλὰ κάκείνους ὀδηγοῦσαι
καὶ, ὅπερ ἔστιν ἐν ἐμοὶ σκότος καὶ ἐκτυφλοῖ με,
φῶς τῷ πλησίον γίνεται καὶ τοῖς ὀρώσι λάμπει.
Καὶ ἵνα μὴ παράδοξα ὑποπτευθῶ σοι λέγειν,
ἄκουσον, καὶ λαλήσω σοι αἰνίγματος τήν λύσιν·
νηστεύω ἴσως διὰ σέ, ἵνα φανῶ νηστεύων,
καὶ τοῦτο κέντρον μὲν ἐμοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπάρχει
καὶ ὡς δοκός ἐμπέπηκται μέσον ἐν τούτοις πάντως·
σύ δέ φωτίζει βλέπων με, εἰ μὴ με κατακρίνης,
ἀλλ' εἰ μεμφόμενος σαυτὸν ὡς γαστρίμαργον πάντως·
πρὸς γάρ ἐγκράτειαν γαστρός καθοδηγῆ ἐκ τούτου
καὶ τῆς τρυφῆς ὑπερορᾶν προφανῶς ἐκμανθάνεις.
Πάλιν ἐγὼ ἐνδέδυμαι εὐτελεῆ καὶ ῥακώδη
καὶ μονοχίτων ἐν παντί περιπατῶν νομίζω
δόξαν ἐκ τῶν ὀρώντων με καὶ ἔπαινον θηρᾶσθαι
καὶ ὡς ἀπόστολος αὐτοῖς ἄλλος νέος ὀρᾶσθαι,
καὶ τοῦτο γίνεται ἐμοὶ πάσης αἴτιον βλάβης
καὶ σκότος ὄντως καὶ παχὺ νέφος ἐν τῇ ψυχῇ μου·
τοὺς δέ ὀρώντάς με λαοὺς φωτίζει καὶ διδάσκει
ὑπερφρονεῖν καλλωπισμοῦ, ὑπερφρονεῖν καὶ πλούτου
καὶ εὐτελοῦς ἀντέχεσθαι καὶ τραχείας ἐσθῆτος,
(272) ὅπερ καὶ ἔστιν ἀληθῶς ἔνδυμα ἀποστόλων.
Οὕτως καὶ πᾶσαι αἰ λοιπαὶ τῶν ἀρετῶν γε πράξεις

πράξεις εἰσὶν ἐκτός φωτός, ἔργα ἀκτῖνος δίχα,
ὁμοῦ γάρ συναγόμεναι πᾶσαι, ὥσπερ προεῖπον,
καὶ εἰς τό ἕν γινόμεναι αἰ ἐνάρετοι πράξεις,
εἵπερ καὶ ἔστι δυνατόν ἐν ἀνθρώπῳ γενέσθαι,
λαμπάδι ἐξωμοίωvται φωτός ἐστερημένη.
Ἵως γάρ οὐκ ἔστι λέγεσθαι πῦρ τούς καρβῶνας μόνους,
ἀλλ' οὐδέ πάλιν ἄνθρακας οὐδέ φλόγα τὰ ξύλα,
οὕτως οὐ πίστις ἅπασα, οὐκ ἔργα οὐδέ πράξεις,
οὐκ ἐντολῶν ἐκπλήρωσις πῦρ, φλόξ ἢ φῶς τό θεῖον
εἰσὶν ἄξια λέγεσθαι, οὐ γάρ εἰσι τῷ ὄντι,
ἀλλ' ὅτι δέξασθαι τό πῦρ, τῷ φωτί τε ἐγγίσει
καὶ ἀναφθῆναι δύναται ἀπορρήτῳ ἐνώσει,
τοῦτο ὑπάρχει ἀρετῶν ἔπαινός τε καὶ κλέος.
Καὶ διὰ τοῦτο ἄσκησις πᾶσα καὶ πᾶσαι πράξεις
ἐπιτελοῦνται παρ' ἡμῶν, ἵνα φωτός τοῦ θεοῦ
ὥσπερ λαμπάς μετάσχωμεν, ὡς ἐν κηρίον πάσας
προβαλλομένης τῆς ψυχῆς φωτί τῷ ἀπροσίτῳ
μᾶλλον δέ ὥσπερ πάπυρος ἐμβάπτεται κηρίῳ,
οὕτω ψυχὴ ταῖς ἀρεταῖς ἀπάσαις πιανθεῖσα
ὅλη ἀνάψει ἐξ αὐτοῦ, ὅσον ὄραν ἰσχύσει,
ὅσον ἐν οἴκῳ τε αὐτῆς εἰσαγαγεῖν χωρήσει,
καὶ τότε φωτιζόμεναι αἰ ἀρεταὶ ὡς θεῖω
φωτί συγκοινωνήσασαι φῶς καὶ αὐταὶ καλοῦνται,
μᾶλλον δ' εἰσὶ καὶ αὐταὶ φῶς φωτί συγκεκραμέναι,
περιαυγάζουσί τε φῶς ψυχὴν αὐτήν καὶ σῶμα
καὶ λάμπουσί γε ἀληθῶς πρῶτον τῷ κεκτημένῳ
καὶ τότε πᾶσι τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν σκότει τοῦ βίου
οὓς φώτισον ἐν Πνεύματι, Χριστέ, τῷ Παναγίῳ
καὶ κληρονόμους ποίησον οὐρανῶν βασιλείας
μετά πάντων ἀγίων σου, νῦν καὶ εἰς τούς αἰῶνας
ἀμήν.

ΛΔ'.

*Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν
αἰσθήσει τρανῆ, ἥγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καὶ, ἐν αἷς ἂν γένηται,
φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καὶ φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται. (273)*

Διίσταται τῶν ὁρατῶν ὁ ἀόρατος πάντως
καὶ τῶν κτισμάτων ὁ αὐτὰ πρῶτον κατασκευάσας
καὶ τῶν φθαρτῶν ὁ ἄφθαρτος, τό σκότος τοῦ φωτός τε,

καί μίξις τούτων γέγονε, ὅτε Θεός κατῆλθε.
Τά διεστῶτα τότε γάρ ἤνωσεν ὁ Σωτήρ μου,
ἀλλ' οἱ τυφλοὶ τὴν ἔνωσιν οὐκ εἶδον, οἱ νεκροὶ δέ
λέγουσι ταύτης αἴσθησιν μηδ' ὅλως ἐσχηκέναι,
καί ζῆν καὶ βλέπειν οἴονται, ὡς μανίας ἐσχάτης,
καὶ ἀπιστοῦντες λέγουσιν· Οὐδεὶς τῆ πείρα τοῦτο
ἔγνωκεν ἢ ἔπαθεν, οὐκ εἶδεν ἐν αἰσθήσει,
ἀλλ' ἀκοῆ καὶ διδαχῆ λόγων γίνεται μόνων.
Ἄλλ' ὦ Χριστέ μου, δίδαξον εἰπεῖν με τί πρὸς ταῦτα
καὶ τῆς ἀγνοίας τῆς πολλῆς καὶ ἀπιστίας τούτους
ἐκοπᾶσαι καὶ χαρίσασθαι ἰδεῖν σε, φῶς τοῦ κόσμου!
Ἀκούσατε καὶ σύνετε, πατέρες, θεῖους λόγους
καὶ γνώσεσθε τὴν ἔνωσιν ἐν γνώσει γινομένην
καὶ ἐν αἰσθήσει ἐκ παντός καὶ πείρα καὶ ὁράσει.
Θεός ἐστιν ἀόρατος, ὁρατοὶ δ' ἡμεῖς πάντως·
εἰ οὖν αὐτός τοῖς ὁρατοῖς θελήματι ἐνοῦται,
ἔνωσις ἄρα γίνεται ἀμφοτέρων ἐν γνώσει.
Εἰ δέ ἀγνώστως εἴποιας τοῦτο καὶ ἀναισθήτως,
(274) πάντως νεκρῶν ἢ ἔνωσις καὶ οὐ ζωῆς πρὸς ζῶντας.
Κτισμάτων κτίστης ὁ Θεός, κτιστοὶ δ' ἡμεῖς ὡσαύτως·
εἰ οὖν τῷ κτίσματι Θεός ὁ κτίσας συγκατέλθη
καὶ ἐνωθῆ καὶ γίνηται ὡς ὁ κτίστης τό κτίσμα,
αἴσθησιν ὄντως λάβοιεν ἀληθοῦς θεωρίας,
ὅτι τῷ κτίστη τό κτιστόν ἀπορρήτως ἠνώθη.
Εἰ δέ μή τοῦτο δώσομεν, ἀπόλωλεν ἡ πίστις
καὶ ἡ ἐλπίς ἠφάνισται τῶν μελλόντων εἰς ἅπαν,
ἀνάστασις οὐκ ἔσεται οὐδ' ἡ καθόλου κρίσις.
Ἐπειδὴ καὶ τά κτίσματα, ὡς λέγεις, ἀναισθήτως
τῷ ποιητῇ ἐνούμεθα μηδέν γνωστῶς νοοῦντες,
καὶ κινδυνεύει γε Θεός κατὰ σέ, ὡς οὐκ ἔστι
ζωὴ οὐδέ ζωὴν ἡμῖν ἐνούμενος παρέχει.
Πάλιν ὁ κτίστης ἄφθαρτος, τά κτίσματα φθαρτά δέ·
καὶ γάρ οἱ ἀμαρτήσαντες οὐχί τό σῶμα μόνον,
ἀλλά καὶ τὰς ψυχὰς αὐτάς εἰς φθοράν παρεισηξαν,
καὶ σῶματι καὶ ψυχῇ κατὰ τόν λόγον τοῦτον
φθαρτοὶ ἐσμεν, ὡς τῇ φθορᾷ τοῦ νοητοῦ θανάτου
κρατηθέντες ὁμοῦ πάντες καὶ τῇ τῆς ἀμαρτίας.
Εἰ οὖν ὁ φύσει ἄφθαρτος ἐνωθῆ τῷ φθαρτῷ μοι,
ὄντως ἐν τούτων ἔσεται, ὥνπερ λέγει σοι μέλλω·
ἢ γάρ ἐμέ μεταβαλεῖ καὶ ἄφθαρτον ποιήσει
ἢ πρὸς φθοράν μεταβληθῆ ὁ ἄφθαρτος· καὶ οὕτως
ἴσως ἐγὼ οὐ γνώσομαι ἐκεῖνου πεπονθότος

καί γεγονότος ὡς ἐγώ· ἐγώ δ' εἰ γένωμαί γε
ἄφθαρτος ὅλος ἐκ φθαρτοῦ κολληθεῖς τῷ ἀφθάρτῳ,
πῶς ἄν οὐκ αἰσθανθήσομαι, πῶς ἄν αὐτῇ τῇ πείρᾳ
οὐκ ἴδω οὐδέ γνώσομαι γεγονώς, ὃ οὐκ ἤμην;
Τό γάρ εἰπεῖν ὅτι Θεός ἐνούμενος ἀνθρώποις
οὐ μεταδίδωσιν αὐτοῖς τῆς θείας ἀφθαρσίας,
ἀλλά ἐκείνων τῇ φθορᾷ συγκατασπᾶται μᾶλλον,
(275) τοῦ ἀνωλέθρου ὄλεθρον ὁ λέγων δογματίζει
καί βλασφημεῖ καί τῆς ζωῆς αὐτός ὅλως ἐκπίπτει.
Εἰ δέ τοῦτο ἀδύνατον, δέξαι μᾶλλον τό ἄλλο
καί ἀφθαρσίας μετασχεῖν σπούδασον πρό τοῦ τέλους.
Τό φῶς ὑπάρχει ὁ Θεός, οἱ ἐν σκότει ἡμεῖς δέ,
ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἡμεῖς αὐτοῖ τό σκότος·
οὐδέ γάρ λάμπει ἀλλαχοῦ ὁ Θεός, μή πλανᾶσθε,
εἰ μή ἐν μόναις ταῖς ψυχαῖς, αἷς ἐνωθῆ πρό τέλους·
τοῖς δ' ἄλλοις, εἰ καί λάμπειεν οἱ κήρυκες, ὡς εἶπον,
ὡς πῦρ αὐτοῖς φανήσεται ἀπρόσιτον εἰς ἅπαν,
τό ἔργον δοκιμάσει τε, ὅποῖον τό ἐκάστου,
καί πάλιν χωρισθήσεται τούτων ὡς ἀναξίων,
ἐκεῖνοι δ' ἀπολήψονται κόλασιν ἐπαξίαν.
Ὅμως ἐνταῦθα καί ἐκεῖ φῶς ψυχῶν αὐτός ὁ μόνος,
ἡμεῖς δέ σκότος τὰς ψυχὰς ἔχοντες ἀφωτίστους·
εἰ οὖν τό φῶς τό τῶν ψυχῶν ἐνωθῆ τῇ ψυχῇ μου,
ἐκεῖνο συσβεσθήσεται καί γενήσεται σκότος
ἢ ἡ ψυχὴ μου ὡς τό φῶς ἔσεται φωτισθεῖσα.
Τό φῶς γάρ, ὅταν ἀναφθῆ, φεύγει εὐθύς τό σκότος,
καίτοι ἐστί τοῦ αἰσθητοῦ φωτός ἐκεῖνο ἔργον.
Εἰ δέ τό φῶς παραχθέν ἐνεργεῖ σοι τοιαῦτα
καί ὀφθαλμούς φωτίζει σου καί ψυχὴν κατευφραίνει
καί, ἅ τό πρὶν οὐκ ἔβλεπες, χαρίζεται ὁρᾶν σοι,
τί οὐ ποιήσει ἐν ψυχῇ λάμπας ὁ τούτου κτίστης,
ὁ «Γενηθήτω φῶς» εἰπὼν καί εὐθύς παρεισῆχθη;
Τί δοκεῖ οὖν σοι, εἰ λάμπει νοερῶς ἐν καρδίᾳ
ἢ ἐν νοῖ ὡς ἀστραπή ἢ ὡς ἥλιος μέγας,
ἐμποιῆσαι δυνήσεται ψυχῇ τῇ ἔλλαμφθείσῃ;
Οὐχί φωτίσει ταύτην γε καί γνωρίσαι παρέξει
ἐν ἐπιγνώσει ἀκριβεῖ αὐτόν, ὅστις ὑπάρχει;
Ναί, ὄντως οὕτως γίνεται, οὕτως ἐπιτελεῖται,
(276) οὕτως ἀποκαλύπτεται τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις
καί δι' αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ ὁ Υἱός σὺν Πατρὶ τε·
καί τούτους βλέπει, ὡς ἐστι δυνατόν κατιδέσθαι,
καί τότε τά περί αὐτῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρήτως

διδάσκεται καί φθέγγεται καί πᾶσιν ἄλλοις γράφει
καί δόγματα θεοπρεπῆ ἐκτίθεται, ὡς πάντες
οἱ προλαβόντες ἅγιοι διδάσκουσι πατέρες·
οὕτως γάρ ἐδογματίσαν τό σύμβολον τό θεῖον,
τοιούτοί τε γενόμενοι, ὡς εἶπομεν, κάκεῖνοι
μετά Θεοῦ τά τοῦ Θεοῦ ἐφθέγγαντο καί εἶπον.
Τίς γάρ ἐθεολόγησε τριαδικήν μονάδα
ἢ τίς αἰρέσεις ἔτρεψε μή γεγρονώς τοιοῦτος
ἢ τίς ἐκλήθη ἅγιος μή μετασχών Ἁγίου
Πνεύματος; Οὐδεῖς πώποτε. Ὡς καί τό φῶς αἰσθήσει
τό νοητόν προσγίνεσθαι πέφυκεν, οἷς προσέσται.
Οἱ δ' ἀναισθήτως λέγοντες τούτου μεταλαμβάνειν,
αὐτοί τῷ ὄντι ἑαυτούς καλοῦσιν ἀναισθήτους,
ἡμεῖς δέ καί νεκρούς ὄντας ζωῆς ἐστερημένους,
εἰ καί δοκοῦσιν ἔτι ζῆν, ὡ πλάνης, ὡ μανίας!
Ἄλλ', ὡ φῶς, λάμψον εἰς αὐτούς, λάμψον, ὅπως ἰδόντες
πεισθῶσιν ὄντως ὅτι φῶς σύ ἀληθές ὑπάρχεις,
καί οἷς ἐνοῦσαι, ὡσπερ φῶς, ὁμοίους σοι ἐργάζῃ.
Λάμπω καθὼς καί πάντοτε τῶν τυφλῶν πρό προσώπου,
ἀλλά ἰδεῖν οὐ βούλονται, καμμύουσι δέ μᾶλλον
καί ἀναβλέψαι πρός ἐμέ οὐ θέλουσιν, ὡ τέκνον.
Πρός δέ καί ἀποστρέφονται τάς ὄψεις ἀλλαχόθεν,
κἀγώ συμπεριστρέφομαι, τούτων ἔμπροσθεν στήκω,
κάκεῖνοι πάλιν ἀλλαχοῦ ἐκπέμπουσι τό ὄμμα
καί ὄλως τοῦ προσώπου μου τό φῶς οὐ καθορῶσι.
Τούτων οἱ μέν καλύπτονται καλύμμασι τάς ὄψεις,
οἱ δέ καί ἔξω φεύγουσι μισήσαντές με πάντως.
(277) Τί οὖν τούτους ποιήσαιμι, ἀξαπορῶ εἰς ἅπαν·
τό ἀβουλήτως γάρ αὐτούς καί βία τάχα σῶσαι,
καί τοῦτο θλιψίς δόξειε, μή θέλοντας σωθῆναι.
Τό γάρ καλόν θελήματι ἔσται καλόν τῷ ὄντι,
τό δ' ἀβουλήτως ἀγαθόν οὐκ ἀγαθόν ὑπάρξει,
καί διά τοῦτο θέλοντας καί ὀρῶ καί ὀρῶμαι
καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ποιῶ συγκληρονόμους,
τούς δέ μή θέλοντας ἐῷ θέλοντας ἐν τῷ κόσμῳ,
καί γίνονται κριταί αὐτοί ἑαυτῶν πρό τῆς δίκης,
ὅτι ἐμοῦ ἐκλάμποντος φωτός τοῦ ἀπροσίτου
αὐτοί τό σκότος ἑαυτοῖς προεξένησαν μόνοι,
φῶς ἰδεῖν μή θελήσαντες καί μείναντες ἐν σκότει.

ΛΕ΄.

Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἔλλαμπόμενοι ἀυγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορώσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὄραν. (278)

Βλέψον ἄνωθεν, Θεέ μου,
καί εὐδόκησον φανῆναι
καί πτωχῶ προσομιλῆσαι.
Ἀποκάλυψον τό φῶς σου
διανοίξας οὐρανοῦς μοι,
ἄνοιξον τόν νοῦν μου μάλλον,
εἴσελθε καί νῦν ἐντός μου.
Λάλησον, καθάπερ πάλαι,
διά ῥυπαρᾶς μου γλώσσης,
περί ὧν τινες λαλοῦσιν,
ὅτι νῦν οὐδεῖς ὑπάρχει,
ὅς Θεόν γνωστῶς κατεῖδεν,
οὐδέ γέγονε πρό τούτου
παρεκτός τῶν ἀποστόλων.
Ἄλλ' οὐδέ αὐτούς ἐκείνους
λέγουσι τρανῶς ιδέσθαι
τόν Θεόν σου καί Πατέρα,
ἀλλά ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν,
ἀθεώρητον ὡσαύτως
δογματίζουσιν ὑπάρχειν,
(279) προβαλλόμενοι τό ῥῆμα
τοῦ ὑπερηγαπημένου
μαθητοῦ σου Ἰωάννου
λέγοντος· Θεόν οὐδέπω
ἔωράκει τις ἀνθρώπων.
Ναί, Χριστέ μου, λέξον τάχος,
ἵνα μή τοῖς ἀσυνέτοις
ἔγωγε δόξω ληρεῖν.
Γράφε, εἶπεν, ἄπερ λέγω,
γράφε καί μή κατοκνήσης.
Ἦ Θεός ἐγώ πρό πάντων
ἡμερῶν, ὠρῶν καί χρόνων,
ἀλλά καί αἰώνων πάντων
καί τῶν ὀρωμένων πάντων
νοουμένων τε κτισμάτων.
Ἦμην ὑπέρ νοῦν καί λόγον,
ὑπέρ ἔννοιάν τε πᾶσαν

μόνος μετά μόνου μόνος,
καί οὐδέν τῶν ὀρωμένων,
ἀλλ' οὐδέ τῶν ἀοράτων
ἦν πρό τοῦ γενέσθαι ὄντως.
Μόνος ἄκτιστος ἐγώ
σύν Πατρί καί Πνεύματί μου
μόνος ἄναρχος ὑπάρχω
ἐξ ἀνάρχου τοῦ Πατρός μου·
ἀγγέλων δέ οὐδεῖς οὐδέπω,
ἀλλ' οὐδέ τῶν ἀρχαγγέλων,
οὐ τῶν ἄλλων τε ταγμάτων
εἶδέ μου ποτέ τήν φύσιν
οὐδ' αὐτόν ἐμέ τόν κτίστην
ὄλον, οἷόσπερ τυγχάνω.
(280) Μόνην δέ ἀκτίνα δόξης
καί ἀπόρροιαν φωτός μου
καθορῶσι καί θεοῦνται.
Ὡς γάρ ἔσοπτρον ἡλίου
τάς ἀκτίνας δεδεγμένον
ἢ κρυστάλλινος ὡς λίθος
έλλαμφθείς ἐν μεσημβρία,
οὕτως δέχονται ἀκτίνας
τῆς θεότητός μου πάντες.
Ὅλον δέ με κατιδέσθαι
οὐπω τις κατηξιώθη,
οὐκ ἀγγέλων, οὐκ ἀνθρώπων,
οὐ δυνάμεων ἀγίων.
Ἐξω γάρ εἶμι τῶν πάντων
καί ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
οὐ φθονῶν δέ τούτοις πάντως,
ὅπως μή με καθορῶσιν,
οὐδ' ὡς ἀκαλλῆς ὑπάρχων
κρύπτομαι τοῦ μή φανῆναι,
ἀλλά ἄξιος οὐδεῖς μου
τῆς θεότητος εὐρέθη,
οὐδέ γέγονε τοῦ κτίστου
ἰσοδύναμον τό κτίσμα.
Τοῦτο γάρ οὐδέ συμφέρει·
μικράν δ' ὀρῶντες ἀπαυγὴν
ὄντως εἶναί με μυοῦνται
καί γινώσκουσι Θεόν με
τόν αὐτούς παραγαγόντα,

καί ἐκπλήξει με καί φόβω
ἀνυμνοῦντες λειτουργοῦσιν.
Οὐκ ἐνδέχεται Θεόν γάρ
ἄλλον φύσει παραχθῆναι
(281) ἰσοδύναμον τοῦ κτίστου
οὐδ' ὁμοφυῆ ἐκείνου,
οὐδέ δυνατόν γάρ ὄλως
ὁμοούσιον τοῦ κτίστου
τό κτιζόμενον γενέσθαι.
Τῷ ἀκτίστῳ τό κτιστόν γάρ
πῶς ποτε ἐξισωθεῖη;
Τοῦ ἀεὶ ὠσαύτως ὄντος
καί ἀνάρχου καί ἀκτίστου
τά κτιζόμενα ἐλάττω
καί γάρ εἶναι μαρτυρήσεις
καί τοσοῦτον διαφέρειν,
ὅσον ἄμαξα καί πρίων
τοῦ αὐτά τεκτηναμένου.
Πῶς οὖν ἄμαξα τόν ταύτην
τεκτηνάμενον ἐκμάθοι;
Πῶς δέ πρίων τόν κινουῖντα
ἐπιγνώσεται, εἰπέ μοι,
εἰ μή τούτοις δώσει γνῶσιν,
εἰ μή ὄρασιν ἐνθείη
ὁ αὐτά κατασκευάσας,
ὃ ἀδύνατον ὑπάρχει
τοῦτο πᾶσι τοῖς κτισθεῖσιν;
Οὐδεῖς ἀνθρώπων ὄλως οὖν,
οὐδεῖς καί τῶν ἀγγέλων
τοῦ διδόναι πνεῦμα ἄλλοις
ἔλαβε τήν ἐξουσίαν
ἢ ζωὴν αὐτοῖς παρέχειν,
ὁ δέ Κύριος τῶν πάντων
ἔχων ἐξουσίαν μόνος,
μόνος ἔχων δυναστείαν,
(282) ὡς πηγὴ ζωῆς ὑπάρχων
ἔμψυχα παράγει ζῶα,
οἷα πάντως καί θελήσει,
καί χαρίζεται ἐκάστῳ
ὡς τεχνίτης, ὡς δεσπότης,
ὅσα βούλεται καί θέλει,
ᾧ ἡ δόξα καί τό κράτος

νῦν, αἰεὶ καὶ εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΣΤ'.

*Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς ἐξορίας καὶ τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ'
αὐτόν διωγμῷ. (283)*

Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, εὐχαριστῶ σοι, μόνη
καρδιογνώστα, βασιλεῦ δίκαιε, πανοικτίρμον!
Εὐχαριστῶ σοι, ἄναρχε, παντοδύναμε Λόγε,
ὁ κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σαρκωθείς Θεός μου
καὶ γεγονώς, ὅπερ οὐκ ἦς, ἄνθρωπος ὅμοιός μου
δίχα τροπῆς καὶ ρεύσεως καὶ πάσης ἀμαρτίας,
ἵνα παθὼν ὁ ἀπαθὴς ὑπ' ἀνόμων ἀδίκως
ἀπάθειαν παράσχῃς μοι τῷ κατακεκριμένῳ
ἐν τῷ μιμήσασθαι τὰ σὰ παθήματα, Χριστέ μου.
Δικαία οὖν ἡ κρίσις σου καὶ ἡ πρόσταξις ἅμα,
ἦνπερ προσέταξας ἡμᾶς φυλάσσειν, πανοικτίρμον.
Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ μίμησις τῆς ταπεινώσεώς σου,
ἵν' ὥσπερ ἔπαθες αὐτὸς ἀναμάρτητος πέλων,
οὕτως ἡμεῖς ὑποίσωμεν ἀμαρτήσαντες πάντα,
καὶ πειρασμούς καὶ διωγμούς καὶ μάστιγας καὶ θλίψεις
καὶ τελευταῖον θάνατον παρά τῶν παρανόμων.
Σὺ δαιμονᾶν γάρ ἤκουσας καὶ πλάνος ἐνομίσθης
ἀθείοις καὶ ἀντίθεος καὶ παραβάτης νόμου.
Σὺ ὡς κακοῦργος συλληφθεὶς καὶ δεθεὶς μόνος ἤχθης,
πάντων καταλιπόντων σε μαθητῶν τε καὶ φίλων.
Σὺ καὶ παρέστης τῷ κριτῇ ὡς κατάκριτος, Λόγε,
(284) καὶ κρίσιν, ἦν ἐξήνεγκε κατὰ σου, κατεδέξω.
Σὺ καὶ λαλήσας ῥάπισμα παρά δούλου ὑπέστης
καὶ σιωπήσας θάνατος εὐθύς κατεδικάσθης.
Οἱ λόγοις σου γάρ μάχαιρα τοῖς ἀνόμοις ὑπῆρχον,
ἡ σιωπὴ δέ, βασιλεῦ, καταδίκης αἰτία·
διὸ μὴ φέροντες ὄρα ἄν σέ τόν δίκαιον μόνον
οἱ ἄδικοι θανάτῳ σε παρέδωκαν αἰσχίστῳ.
Ὅθεν ἐτύφθης κεφαλὴν καὶ ἀκάνθαις
ἐστεφανώθης, χλαῖνάν τε κοκκίνην ἐνεδύσω.
Ἐνεπτύσθης τό πρόσωπον, οἴμοι, καὶ ἐνεπαίχθης,
Χαῖρε! ἀκούσας παικτικῶς, βασιλεῦ, ὑπ' Ἑβραίων.

Σύ τόν σταυρόν ἐβάστασας, Σῶτερ, ἐπί τῶν ὤμων
καί προσεπάγης ἐν αὐτῷ ἀνυψωθείς, Θεέ μου.
Χεῖρας ἠλώθης πόδας τε, καί ὄξος ἐποτίσθης
καί τήν πλευράν ἐνύγης σου τῇ λόγχῃ, πανοικτίρμον.
Ταῦτα ἡ γῆ μή φέρουσα ἐκλονεῖτο τῷ φόβῳ
καί τούς νεκρούς τούς ἐν αὐτῇ ἀπεδίδου ἐν τάχει·
ὁ ἥλιος εἰς αἶμα δέ μετεστράφη ὀρῶν σε
καί ἡ σελήνη ζόφωσιν ἐνεδύσατο τότε.
Τό καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τοῦ τότε διεσχίσθη
ἀπό τῶν ἄνω γεγονός δύο ἕως τῶν κάτω,
καί οὐδέν οἱ παράνομοι τούτων συνῆκαν ὄλως,
ἀλλά καί τάφῳ κείμενον φύλακας ἐφιστᾶσι
καί τόν λίθον σφραγίζουσι σέ κατασχεῖν δοκοῦντες.
Σύ οὖν ἀνέστης, Δέσποτα, ἰδία ἐξουσία
καί τās σφραγίδας ἔλιπες σώας τοῖς παραβάταις·
ἀγγέλων παρουσία δέ ἐκύλισε τόν λίθον
(285) καί τούς ἐκεῖ φυλάσσοντας κατέπληξε τῷ φόβῳ,
καί οὐκ ἠθέλησεν ποσῶς τοῦ συνιέναι ὄλως,
ἀλλ' ἔμειναν τυφλώττοντες τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
πεπωρωμένην τήν αὐτῶν ἔχοντες μέχρι τέλους.
Τί οὖν ὑπάρχει μέγα μοι, εἰ ταῦτα κάγώ πάθω,
ἄπερ αὐτός σύ πέπονθας ἀναμάρτητος πέλων
ὑπέρ τοῦ κόσμου, Δέσποτα, ἵνα τόν κόσμον σώσης,
ὁ ἁμαρτήσας πάμπολλα ἐκ νέας ἡλικίας
καί παροργίσας σε, Χριστέ, ἐν ἔργοις τε καί λόγοις;
Μέγα μοι ὄντως, μᾶλλον δέ καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν,
ὅτι με μέτοχον ποιεῖ δόξης σου τῆς ἀρρήτου
ἡ κοινωνία τῶν παθῶν, ἡ μίμησις τῶν ἔργων,
καί πρόξενος θεότητος ἡ ταπεινώσις πέλει
ἡ σὴ τοῖς μετά γνώσεως ταύτην μετερχομένοις.
Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, πάσων μᾶλλον ἀδίκως,
εἰ δέ δικαίως, ἔστω μοι εἰς ἔκτισιν πταισμάτων,
εἰς κάθαρσιν ἀμέτρων μου, Χριστέ, πλημμελημάτων,
καί μή ἐάσης μοι ποτέ πόνους ἐπενεχθῆναι
ὑπέρ δύναμιν, Δέσποτα, ἢ πειρασμούς ἢ θλίψεις,
ἀλλά αἰεὶ μοι χάρισαι τήν ἔκβασιν, Θεέ μου,
καί τήν ἰσχύν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν τās λύπας.
Σύ γάρ ὑπάρχεις τῶν καλῶν ὁ παροχεύς ἀρχῆθεν
τοῖς ἐκ ψυχῆς προσπίπτουσι τῷ σῶ κράτει ἀξίως,
τῆς πίστεως, τῶν ἔργων τε καί τῶν χρηστῶν ἐλπίδων
παρέχων τά χαρίσματα, τās δωρεάς τε πάσας
τοῦ Θεοῦ καί προσκυνητοῦ Πνεύματός σου, οἰκτίρμον,

νῦν καί ἀεὶ καί πάντοτε εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΖ'.

Δέσις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεόν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας
(286)

Δέσποτα Χριστέ, Δέσποτα ψυχοσῶστα,
Δέσποτα Θεέ πάντων τῶν ὄρωμένων
ἀοράτων τε δυνάμεων, ὡς κτίστης
τῶν ἐν οὐρανῷ πάντων, τῶν ὑπεράνω
τοῦ οὐρανοῦ τε καὶ οὐρανῶν ἀπάντων,
τῶν ὑπὸ γῆν τε καὶ τῶν ἐν γῆ ὡσαύτως!
Σὺ εἶ Κύριος τούτων, Θεός τε καὶ Δεσπότης,
σύ τῇ χειρὶ σου περικρατεῖς τὴν κτίσιν,
ὅτι ἐν αὐτῇ περιέχεις τὰ πάντα.

Χεὶρ σου, Δέσποτα, δύναμις ἡ μεγάλη,
ἢ τό θέλημα τοῦ σοῦ Πατρός πληροῦσα
καὶ δημιουργεῖ, ἐργάζεται καὶ κτίζει
καὶ οἰκονομεῖ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρρήτως·
αὕτη οὖν κάμει νυνὶ παραγαγοῦσα
ἐκ τοῦ μή ὄντος πεποίηκε τοῦ εἶναι,
ὅε καὶ γεγονώς ἤμην ἐν τῷδε κόσμῳ
ἀγνοῶν ὅλως σέ, τόν καλόν Δεσπότην,
σέ, τόν κτίστην μου, σέ, ὃ δημιουργέ μου,
καὶ ὡσπερ τυφλός ὑπῆρχον ἐν τῷ κόσμῳ
καὶ ὡς ἄθεος, ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.

Αὐτός οὖν ἐλεήσας καὶ ἐπεσκέψω
(287) καὶ ἐπεστρέψας λάμψας ἐν σκότει φῶς μοι
καὶ ἐλκύσας με πρὸς ἑαυτόν, ὃ πλάστα,
ἐξαγαγών τε ἐκ κατωτάτου λάκκου,
σκότους τῶν παθῶν, σκότους τοῦ βαθυτάτου
ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου
ἔξειξας ὁδόν, δέδωκας ὁδηγόν μοι
πρὸς τὰς ἐντολάς τὰς σὰς καθοδηγοῦντα.
ᾧ ἀκολουθῶν ἄφροντις διετέλουν,
ἔχαιρον χαράν οὐ λαλουμένην, Λόγε,
ὁρῶν κατὰ πόδας σου ἀκολουθοῦντα
καὶ προσομιλοῦντά σοι πολλάκις τοῦτον.

Comment [Em1]:

Ἄλλά καί βλέπων σε, τόν καλόν Δεσπότην,
τῷ ὀδηγῶ μου καί πατρί συμπαρόντα
ἄφραστον εἶχον ἀγάπην τε καί πόθον,
ὑπέρ πίστιν τε καί ἐλπίδα ὑπῆρχον
καί Ἰδού, ὀρῶ τά μέλλοντα, ἔλεγον,
καί τῶν οὐρανῶν πάρεστι βασιλεία
καί τά ἀγαθὰ ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδεν,
οὓς οὐκ ἤκουσε, πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπω,
ἔχων τε αὐτά καί τί πλέον ἐλπίσω,
ἢ τήν πίστιν μου ἐν ἄλλοις ποίοις δείξω;
Μεῖζον γάρ ἄλλο ὑπέρ ταῦτα οὐκ ἔσται.
Ἐν τούτοις ὄντος καί τούτοις ἐντροφῶντος
ἔλαβες ἐκ γῆς τόν πατέρα μου, οἴμοι,
ἦρας ὀδηγόν ἐμόν ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
ὦ φιλάνθρωπε, καί κατέλιπας μόνον,
πάντως ὀρφανόν, πάντως μεμονωμένον,
πάντως ἐκ πάντων ἀβοήθητον ὄντα,
καί ποιμνης, οἴμοι, προστάτην καί ποιμένα,
τόν ὡς ἀληθῶς ἀπροστάτευον ξένον
ἔστησας αὐτός τοῖς κρίμασιν, οἷς οἶδας.
(288) Διά τοῦτο σέ ἄρτι καθικετεύω,
ἄρτι δέομαι, ἀντιβολῶ προσπίπτων
μή ἀποστραφῆς, μή με ἐγκαταλίπης
μηδέ ἀφῆς με, ὦ Δέσποτά μου, μόνον!
Οἶδας τῆς ὁδοῦ τήν δύσβατον πορείαν,
οἶδας τῶν ληστῶν τήν καθ' ἡμῶν μανίαν,
οἶδας τήν πληθύν τῶν πονηρῶν θηρίων,
οἶδας τήν ἐμήν ἀσθένειαν, Χριστέ μου,
καί τήν ἄγνοιαν, ἦν ὡς ἄνθρωπος ἔχω.
Πλήν οὐδ' ἄνθρωπος ὄλως δοκῶ ὑπάρχειν,
ἀλλά ἀνθρώπων πολύ ἀπολιμπάνειν
κατά πάντα γάρ πάντων ἔσχατος πέλω
καί ἐλάχιστός εἰμι ὄντως ἀνθρώπων πάντων.
Ἐπίχεέ μοι, βασιλεῦ καί Θεέ μου,
τό ἔλεός σου, ἐξαιτουῖμα, τό μέγα,
ἵνα τά ἐμά ὑστερήματα, Σῶτερ,
καί ἐλλείματα τοῦτο ἀναπληρώσῃ
καί σῶον ὅλον ἄνθρωπόν με ποιήσῃ
ὑστερούμενον οὐδέν τῶν ἀναγκαίων
καί οὕτω στήσῃ ἐνώπιόν σου, Λόγε,
ἀκατάκριτον, ἄμεμπτόν με σόν δοῦλον,
ἀνυμνοῦντά σε εἰς αἰῶνας αἰώνων,

ἀμήν.

ΛΗ΄.

Περί θεολογίας· καὶ ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς αὐλῶς τὸν αὐλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ. (289)

Ποίαν ὁδὸν ὀδεύσοιμι, ποίαν ἐκκλίνω τρίβον;
Ποίαν ἀνέλθω κλίμακα, ποίαν εἰσέλθω πύλην
ἢ πῶς ἀνοίξω θύραν δέ καὶ ποίου κουβουκλίου;
Ὅποίας δέ καὶ ποταπῆς ἔνδον οἰκίας εὖρω
τόν ἐν χειρὶ τά σύμπαντα καὶ παλάμη κρατοῦντα;
Ὅρος εἰς ποῖον ἀναβῶ, ἐκ ποίου τε τοῦ μέρους
καὶ ποῖον ἄρα σπήλαιον ἐκεῖσε ψηλαφήσω
ἢ ποῖον ἔλος διελθῶν τόν πανταχοῦ παρόντα
καὶ ἄληπτον τυγχάνοντα ἀόρατόν τε ὄντα
τοῦ κατιδεῖν ἀξιωθῶ καὶ κατασχεῖν, ὁ τάλας;
Εἰς ποῖον ἄδην καταβῶ, εἰς οὐρανόν δέ ποῖον
ἀνέλθω καὶ εἰς ἔσχατα ποίας θαλάσσης ἄρα
γενόμενος εὐρήσασαι τόν ἀπρόσιτον πάντη,
τόν πάμπαν ἀπερίγραπτον, ἀφηλάφητον ὄλον,
τό αὐλον ἐν ὑλικοῖς, τόν κτίστην ἐν τῇ κτίσει,
τόν ἀφθαρτον ἐν τοῖς φθαρτοῖς, εἰπέ μοι, πῶς εὐρήσω;
Πῶς δ' ἔξω κόσμου γένωμαι, ὁ τυγχάνων ἐν κόσμῳ,
πῶς τῷ αὐλῷ συναφθῶ, ὁ συνημμένος ὕλη;
Πῶς τῷ ἀφθάρτῳ συμπλακῶ, φθαρτός ὅλος ὑπάρχων,
ὁ ἐν θανάτῳ τῇ ζωῇ πῶς ὅλως πλησιάσω,
τῷ ἀθανάτῳ ὁ νεκρός τῶς ἄρα προσπελάσω;
Ὁ χόρτος ὅλος τῷ πυρὶ πῶς προσψαῦσαι τολμήσω;
(290) Ἄλλ' ὅμως ἄρτι ἄκουε τῶν ἀπορρήτων λύσιν!
Πρό τοῦ γενέσθαι οὐρανόν, πρό τοῦ γῆν παραχθῆναι
θεὸς ὑπῆρχεν, ἡ Τριάς, μόνος μεμονωμένος,
φῶς ἀναρχον, φῶς ἄκτιστον, φῶς ἀφραστον εἰς ἅπαν,
ὅμως θεὸς ἀθάνατος, ἀτελεύτητος, μόνος,
αἰδῖος, αἰώνιος, ἀγαθώτατος ἄγαν.
Νόει καλῶς μόνον θεόν ἐν ἀρχῇ τὴν Τριάδα
ὑπερανάρχως οὔσαν μὲν, ὑπὲρ ἀρχὴν τε πᾶσαν
ἀνείκαστον, ἀμέτρητον ὕψει, βάθει καὶ πλάτει,
τοῦ τε μεγέθους καὶ φωτός πέρας μὴ κεκτημένον.
Οὐκ ἦν ἀήρ, καθάπερ νῦν, οὐκ ἦν σκότος οὐδ' ὅλως,
οὐ φῶς, οὐχ ὕδωρ, οὐκ αἰθήρ, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων·

πνεῦμα δέ μόνον ὁ Θεός, φωτοειδές εἰς ἅπαν,
ὁμοῦ τε παντοδύναμον καί ἄϋλον ὑπῆρχεν.
Ἐποίησεν ἀγγέλους δέ, ἀρχάς καί ἐξουσίας,
τά Χερουβίμ καί Σεραφίμ, κυριότητας, θρόνους
καί τά ἀκατονόμαστα τάγματα λειτουργοῦντα
αὐτῷ καί παριστάμενα ἐν φόβῳ τε καί τρόμῳ.
Ὑστερον δέ παρήγαγεν οὐρανόν ὡς καμάραν,
ὕλικόν καί ὀρώμενον, αἰσθητόν καί παχύν τε
καί ἐν ῥιπῇ ἐξέτεινε τοῦτον, ὡς εἶδε μόνος.
Γῆν τε ὁμοῦ καί ὕδατα καί ἀπάσας ἀβύσσους
μέσον αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ἐννοήματι μόνῳ
πεποίηκεν, οἷα καί νῦν πάντα ἡμῖν ὀρῶνται.
Καί ἔμεινεν, ἔνδον τό φῶς τό ἄϋλον μή ἔχων,
ὁ οὐρανός ἐκτανυσθεῖς αἰσθητός, καθὼς εἶπον,
οὐ περιέκοψε φωτός ἀϋλου λαμπηδόνας.
Ἐνυλος γάρ, ὡς εἴρηται, ὦν, τῶν ἀϋλων ἔξω,
οὐ τόπῳ πάντως, φύσει δέ εὐρέθη καί οὐσία.
Ἐνύλων γάρ ὁ ἄϋλος ἔστι κεχωρισμένος,
(291) οὐκ ἔχων τόπον ἴδιον, ἀπερίγραπτος γάρ ὦν·
αὐτός λόγῳ τά σύμπαντα ἐν ἑαυτῷ παράγει
καί φύσει ἔστι τῶν κτιστῶν πάντη κεχωρισμένος
καί φέρων πάντα ἐν αὐτῷ ἔξω ἐστί τῶν πάντων.
Ὡσπερ γάρ νοῦς καί ἄγγελος τοίχοις καί θύραις ἔξω
οἰκίας οὐκ ἀπείργονται οὐδέ κρατοῦνται ἔνδον,
οὕτως ὁ τούτων ποιητής ὅλως οὐκ ἔξω πέλει,
οὐκ ἔνδοθεν τοῦ οὐρανοῦ οὐδ' ἐν ἑτέρῳ τόπῳ,
ἀλλ' ἔστι πάντως πανταχοῦ Θεός κεχωρισμένος
ἐνύλων πάντων καί κτιστῶν ὑπ' αὐτοῦ παραχθέντων.
Ἐγένετο οὖν οὐρανός ἔνυλος καί διέστη
τῇ φύσει, καθὼς εἴρηται, τοῦ φωτός τοῦ ἀϋλου
καί ἔμεινε δίχα φωτός, οἶκος καθάπερ μέγας.
Ὁ δέ Δεσπότης τοῦ παντός τόν ἥλιον ἀνήψε
καί τήν σελήνην, αἰσθητοῖς αἰσθητῶς ὅπως λάμπη,
δέδωκε δέ καί ἐν χερσὶ φῶς ἐν νυκτί τοῦ φαίνειν,
ἀπό σιδήρου λίθου τε τικτόμενον ἀρρήτως.
Ἐκεῖνος δέ παντός φωτός ἐστί κεχωρισμένος,
ὑπέρφωτος, ὑπέρλαμπρος, ἄστεκτος πάσῃ κτίσει·
ὡς γάρ ἡλίου λάμποντος οὐ φαίνονται τά ἄστρα,
οὕτως, εἰ λάμπει βουληθῆ ἡλίου ὁ Δεσπότης,
οὐχ ὑποστήσεται πᾶς ζῶν ἀνατολήν τήν τούτου.
Διό συνέζευξε τόν νοῦν τῷ χοῖ τῷ ἐνύλῳ
καί ἐν ἐνύλοις τέθηκεν ἡμᾶς ἀνθρώπους πάντας,

ἴν' ἐν βεβαίᾳ πίστει γε καὶ ἐντολῶν τηρήσει
τόν, ὄνπερ συνεχέαμεν παραβάσεως ζόφω,
νοῦν ἄϋλον ἐν ὑλικῶν παθῶν ἐπιθυμία
καὶ γεύσει τῇ τῶν ἡδονῶν ἐκκαθάραντες αὔθις,
τό ἄϋλον ἐν ὑλικοῖς ἄϋλως καθορῶμεν
φῶς, ὅπερ εἶπον, ὅτι ἦν Θεός ὑπερανάρχως,
ἀόρατον τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἐνύλοις,
(292) ἀπρόσιτον τοῖς νοεροῖς ὄμμασι τῆς καρδίας.
Θαυμάζω γάρ πῶς ἡ ψυχὴ, ὅλη ἄϋλος οὔσα
καὶ νοερόν τόν τοῦ νοός ὀφθαλμόν κεκτημένη,
ὥσπερ θυρίσι γε δυσὶν αἰσθητῶς κεκρημένη
τοῦ σώματος τοῖς ὀφθαλμοῖς παρακύπτουσα βλέπει
δι' αὐτῶν πάντα ὀρατὰ καὶ πάλιν ὑποστρέφει,
τά νοητὰ καὶ ἄϋλα ἄϋλως καθορῶσα,
μέσον δ' ἀφθάρτων καὶ φθαρτῶν ἀρρήτως κρατουμένη
ὑπὸ μὲν τῶν καθέλκεται πρὸς ἡδονάς, πρὸς πάθη,
ὑπὸ δὲ τῶν πρὸς οὐρανόν πτερουμένη ἐκεῖσε
μένειν μὲν ἐκβιάζεται, κατασπᾶται δέ ὅμως
καὶ πάλιν ἀναφέρεσθαι ἀεὶ θερμῶς σπουδάζει
ἀεροβάμων θέλουσα εἶναι ἐξ ὀρωμένων.
Ὡς γάρ παγίδας βλέπουσα τά ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
φοβεῖται ὅλως ἐν τῇ γῆ πατήσαι ἢ καθίσει,
ἵνα μὴ πάντως ἐμπαγῆ κρατηθεῖσα ἐν τούτοις
καὶ γένηται κατάβρωμα θηρίων ἀνημέρων.
Τοιοῦτος ὁ τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστῶν καὶ ἀγίων
ἀπάντων βίος, ὄνπερ χρή ἐκμιμεῖσθαι τούς πάντας,
ἵνα καὶ σὺν αὐτοῖς Χριστῶ, Θεῶ, κριτῇ τῶν πάντων
ἀμέμπτως παραστήσονται καὶ κοινωνοὶ τῆς δόξης
καὶ βασιλείας τῆς αὐτοῦ ἔσονται εἰς αἰῶνα,
ἀμήν.

ΛΘ'.

*Ὅτι ὁ πόθος καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καὶ πάντα
πόθον ἀνθρώπινον· βαφεῖς δὲ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ
ὄλος θεοῦται καὶ νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. (293)*

Ἀμήχανον τό κάλλος σου, ἀσύγκριτον τό εἶδος,
ἡ ὠραιότης ἄφατος, ὑπὲρ λόγον ἡ δόξα,
τό ἦθος, Δέσποτα Χριστέ, τό ἀγαθόν καὶ πρᾶον
τῶν γηγενῶν ὑπέρκειται τὰς ἐννοίας ἀπάντων,

καί διά τοῦτο ὁ πρός σέ πόθος καί ἡ ἀγάπη
παῖσαν ἀγάπην τῶν βροτῶν ὑπερνικᾷ καί πόθον.
Καθ' ὅσον γάρ ὑπέρκεισαι τῶν ὀρωμένων, Σῶτερ,
κατά τοσοῦτον ὁ πρός σέ πόθος ὑπάρχει μείζων
καί συγκαλύπτει ἅπασαν ἀνθρωπίνην ἀγάπην
καί ἔρωτας τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἀποτρέπει,
ἐπιθυμίας πάσας δέ ἀποκρούεται τάχος·
σκότος γάρ ὄντως τῶν παθῶν ἐπιθυμία πέλει
καί νύξ βαθεῖα τῶν αἰσchrῶν ἀμαρτιῶν ἢ πράξις,
φῶς δέ ὁ ἔρως ὁ πρός σέ καί ἡ ἀγάπη, Σῶτερ.
Διὸ ἔξανατέλλουσα ἐν ψυχαῖς φιλοθέοις
εὐθύς ἡμέραν ἐμποιεῖ ἀπαθείας, Θεέ μου,
ἀποδιώκουσα παθῶν καί ἡδονῶν τό σκότος·
ὦ θαῦμα, ὦ παράδοξον ἔργον Θεοῦ ὑψίστου
καί μυστηρίων δύναμις τῶν κρυπτῶς τελουμένων!
Σύ καί τά ἄφθαρτα ἡμῖν καί τά φθαρτά χαρίζη,
σύ καί τά γήϊνα, Θεέ, σύν τοῖς ἐπουρανίοις,
(294) τά ἐνεστώτα τε ὁμοῦ καί τά μέλλοντα, Λόγε,
ὡς πάντων πάντως ποιητής, ὡς ἔχων ἐξουσίαν
τῶν οὐρανίων, Δέσποτα, καί τῶν καταχθονίων·
καί πῶς ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι ἀγαπῶμεν ἀνθρώπους
ὑπέρ σέ πλεόν καί αὐτοῖς δουλούμεθα ἀθλίως,
ἵνα μικρά ληψόμεθα καί φθαρτά παρ' ἐκείνων
καί αὐτοῖς ἐκδιδόαμεν ψυχάς ἡμῶν ἀθλίας
καί σώματα ὡς ἄτιμα σκεύη τοῦ καταχρᾶσθαι;
Καί μέλη ὄντες, Δέσποτα, σοῦ τοῦ πάντων Δεσπότου
ἀγίου, πάντως ἅγια αὐτοκρατοῦς Δεσπότου,
τοῖς πονηροῖς οὐ φρίττομεν δαίμοσιν αὐθαιρέτως
ρίπτειν αὐτούς εἰς ἄτιμα τῆς ἀμαρτίας ἔργα;
Τίς οὖν μή κλαύση τῶν πιστῶν καί γνησίων σου δούλων,
τίς μή θρηνήσῃ τῆς πολλῆς αὐθαδεῖας τήν τόλμαν;
Τίς δέ μή φρίξῃ τήν πολλήν ἀνοχήν σου, Θεέ μου,
τίς μή τρομάσῃ κρίσεως ἀνταπόδοσιν θείας,
τό ἄστεκτον καί ἄσβεστον πῦρ, οἴμοι, τό τῆς γεέννης,
ἔνθα κλαυθμός τε καί βρυγμός ὑπάρχει τῶν ὀδόντων
καί πόνος ἀπαρακλήτος καί ἄφραστος ὀδύνη;
Ἄλλ', ὦ ἥλιε ἡλίου καί σελήνης,
ἀστέρων πάντων καί φωτός καί παντός ἄλλου κτίστα,
τούτων ἔξω με κρύψον ἐν τῷ φωτί σου,
ἵνα μόνον σέ βλέπων ἐν τῷ φωτί σου
κόσμον μή ὀρῶ μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλά βλέπων ἔσομαι ὡς μή βλέπων

καί ἀκούων ὡς μή ἀκούων, Λόγε,
καί καθὼςπερ πάσχουσιν οἱ ἐν τῷ σκότει
καθεζόμενοι τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου,
φιλοδοξίας σκότει κεκαλυμμένοι,
βλέποντες οὐ βλέπουσι δόξαν σου θείαν
(295) καί ἀκούοντες οὐ συνιοῦσιν ὅλως
τάς ἐντολάς σου καί τά προστάγματά σου,
οὕτως κἀγὼ ἔσομαι ἐν τῷ φωτί σου
μή βλέπων κόσμον μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ.
Τίς γάρ ἰδὼν σε καί ἀστραφθεῖς αἰσθήσεις
ἐκ τῆς δόξης σου, ἐκ φωτός σου τοῦ θείου,
οὐκ ἠλλοιώθη νοῦν, ψυχὴν καί τάς φρένας,
καί βλέπειν ἄλλως καί ἀκούειν ὡσαύτως,
Σῶτερ, κατηξίωται πανεξαισίως;
Ἐμβάπτεται γάρ ὁ νοῦς ἐν τῷ φωτί σου
καί λαμπρύνεται καί φῶς ἀποτελεῖται
ὅμοιον τῆς δόξης σου, καί νοῦς καλεῖται
σός ὁ τοιοῦτος ἀξιοθεῖς γενέσθαι,
καί νοῦν ἔχειν σόν τότε καταξιοῦται
καί ἐν μετά σοῦ γίνεται ἀχωρίστως
καί πῶς μή βλέπει ὡςπερ σύ καί ἀκούει
πάντα ἀπαθῶς; Πῶς δέ ἐπιθυμήσει
θεός γεγονώς αἰσθητοῦ τινος ὅλως
ῥευστοῦ καί φθαρτοῦ πράγματος εἴτε δόξης,
ὁ ὑπεράνω γεγονώς τούτων πάντων
καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν τήν ὀρωμένην;
Ἐπεράνω γάρ πάντων τῶν ὀρωμένων
ὁ γενόμενος καί θεῶ πλησιάσας,
μᾶλλον δέ θεός καί αὐτός χρηματίσας,
πῶς ἐν τῶν κάτω κειμένων δόξαν ὅλως
ἢ τρυφήν θελήσειεν ἐπιζητῆσαι;
Ταῦτα γάρ αὐτῷ αἰσχύνη ὄντως πέλει,
ἕβρις, ἐξουδένωσις καί ἀτιμία.
Δόξα δέ αὐτῷ καί τρυφή τε καί πλοῦτος
θεός, ἡ Τριάς, καί τά Θεοῦ καί θεῖα,
ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καί κράτος
αἰεὶ τε καί νῦν καί εἰς πάντας αἰῶνας,
ἀμήν.

Μ'.

Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν· καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος· καὶ διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιῶντα τινά, τῆς τῶν σωζομένων σωτηρίας τυχεῖν. (296)

Πάλιν ἐκλάμπει μοι τό φῶς, πάλιν τρανῶς ὄραται,
πάλιν ἀνοίγει οὐρανοῦς, πάλιν τέμνει τήν νύκτα,
πάλιν παράγει ἅπαντα, πάλιν ὄραται μόνον,
πάλιν ἀπάντων ἔξω με ποιεῖ τῶν ὀρωμένων,
τῶν αἰσθητῶν ὡσαύτως δέ, βαβαί, ἀποχωρίζει.
Πάλιν ὁ πάντων οὐρανῶν ὑπεράνω τυγχάνων,
ὄνπερ οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
μή διανοίγων οὐρανοῦς, μή διατέμνων νύκτα,
μηδέ ἀέρα διῖστων μηδέ στέγην οἰκίας
ἀτόμως ὅλος μετ' ἐμοῦ γίνεται, τοῦ ἀθλίου,
ἔνδοθεν τοῦ κελλίου μου, ἔνδοθεν τοῦ νοός μου
καί μέσον τῆς καρδίας μου, ὦ φρικτοῦ μυστηρίου!
Μενόντων πάντων ὡς εἰσί, παραγίνεται πρὸς με
τό φῶς καὶ ἀναφέρει με τῶν πάντων ὑπεράνω,
καί μέσον πάντων ὄντων με ἔξω ποιεῖ πάντων.
Οὐκ οἶδα εἰ καὶ σώματι, τέως δ' ἐκεῖσε ὅλος
ἐπ' ἀληθείας γίνομαι, ἔνθα φῶς ἐστι μόνον,
ἀπλοῦν, ὃ βλέπων γίνομαι ἀπλοῦς τῇ ἀκακίᾳ.
Ταῦτά σου τά παράδοξα, Χριστέ μου, τῶν θαυμάτων,
(297) ταῦτα τῆς δυναστείας σου καὶ τῆς φιλανθρωπίας
τά ἔργα, ἅπερ εἰς ἡμᾶς ποιεῖς τοὺς ἀναξίους·
διὰ τοῦτο οὖν φόβος σου συνέχει με καὶ τρέμω
καὶ μεριμνῶ διηνεκῶς καὶ δαπανῶμαι σφόδρα,
τό τί ἀνταποδώσω σοι, τό τί σοι προσενέγκω
ἀντί τοσοῦτων δωρεῶν, τοσαύτης εὐσπλαγχνίας,
ἀναριθμητῶν δωρεῶν, ὧν εἰς ἐμέ εἰργάσω.
Μηδέν δ' εὐρίσκων ἐν ἐμοί, μηδέν ἐμόν ἐν βίῳ,
ἀλλά τά πάντα δοῦλα σά, ἔργα πάντα χειρῶν σου,
μειζόνως καταισχύνομαι, μειζόνως ὀδυνῶμαι,
μειζόνως, Σῶτερ, δυσσωπῶ μαθεῖν, τί δεῖ ποιῆσαι,
ἵνα καὶ θεραπεύσω σε, ἵνα εὐαρεστήσω,
ἵν' εὐρεθῶ ἐνώπιον ἀκατάκριτος, Σῶτερ,
τοῦ βήματός σου τοῦ φρικτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης.
Ἄκουσον τί ποιήσειε πᾶς ὁ μέλλων σωθῆναι,
μᾶλλον δέ πρῶτος πάντων σύ ὁ καὶ παρακαλῶν με.
Σήμερον, δόξον, τέθνηκας, σήμερον ἀπετάξω,

197

σήμερον κόσμον ἅπαντα νόμισον καταλεῖψαι!
Σήμερον φίλους, συγγενεῖς, δόξαν ματαίαν πᾶσαν
ἀφείς ὁμοῦ ἀπάρνησαι καί μέριμναν τῶν κάτω
καί ἐπί ὤμων τόν σταυρόν ἄρον, σφοδρῶς τε σφίγξον
καί μέχρι τέλους βᾶστασον τῶν πειρασμῶν τούς πόνους,
ὀδύνας τε τῶν θλίψεων καί λυπηρῶν τούς ἥλους
περιχαρῶς κατάδεξαι, ὡσπερ στέφανον δόξης,
τῶν ὕβρεων ταῖς λόγχαις δέ βαλλόμενος καθ' ὥραν
καί λιθαζόμενος σφοδρῶς ἀπάσαις ἀτιμίαις
δάκρυα ἀντί αἵματος προχέων ἔση μάρτυς,
καί ἐμπαιγμούς καί ραπισμούς φέρων παντευχαρίστως
τῆς ἐμῆς ἔση κοινωνός θεότητος καί δόξης.
Ἐάν δέ πάντων ἔσχατον σεαυτόν ἀποδείξῃς
καί δοῦλον καί διάκονον, πρῶτον ἐκείνων πάντων
ὑστερον ἀποδείξω σε, καθάπερ ὑπεσχόμην.
(298) Εἰ ἀγαπήσεις τούς ἐχθρούς καί πάντας τούς μισοῦντας,
τῶν ἐπηρεαζόντων τε ἐκ ψυχῆς ὑπερεύξῃ
καί ἀγαθοποιήσεις τούτους κατά τό δυνατόν σοι,
ὅμοιος ὄν τως γέγονας τοῦ ὑψίστου πατρός σου
καί τήν καρδίαν καθάραν κτησάμενος ἐκ τούτων
ἐν ταύτῃ ὄψει τόν Θεόν, ὄν οὐδεῖς ποτε εἶδεν.
Εἰ δέ καί διωχθῆναι σε ὑπέρ δικαιοσύνης
γένηται, τότε σκίρτησον, ὅτι ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν σή γέγονε, καί ποῖον τούτου μεῖζον;
Ταῦτα καί τούτων πλείονα, ἅπερ ἐνετειλάμην,
πρᾶξον καί ἄλλους δίδαξον, καί σύ καί πάντες ἄλλοι
οἱ εἰς ἐμέ πιστεύοντες, εἰ βούλοισθε σωθῆναι
καί σύν ἐμοί αὐλίξεσθαι εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Εἰ δέ γε ἀπαναίνεσθε καί δυσανασχετεῖτε,
αἰσχύνῃν τε λογίζεσθε ταῦτα καί ἀτιμίαν
παθεῖν καί θεῖναι τάς ψυχάς ὑπέρ τῶν ἐντολῶν μου,
τί καί αἰτεῖσθε τοῦ μαθεῖν πῶς δεῖ ὑμᾶς σωθῆναι
ἐν ποίαις τε ταῖς πράξεσιν ἐμοί οἰκειωθῆναι;
Τί δέ με καί Θεόν ὑμῶν ὀνομάζετε ὅλως,
τί καί πιστεύειν οἴεσθε εἰς ἐμέ ἀσυνέτως;
Ἐγώ γάρ ταῦτα δι' ὑμᾶς ἔπαθον ἐκουσίως·
ἐσταυρώθην, ἀπέθανον θάνατον τῶν κακούργων,
καί δόξα κόσμου γέγονε, ζωή τε καί λαμπρότης,
καί νεκρῶν ἐξανάστασις καί καύχημα ἀπάντων
τῶν πιστευσάντων εἰς ἐμέ τά εἰς ἐμέ ὄνειδη,
καί ὁ ἀσχήμων θάνατος ἔνδυμα ἀφθαρσίας
καί ἀληθοῦς θεώσεως πᾶσι πιστοῖς ὑπῆρξε.

Διό καί οἱ μιμούμενοι τά ἐμά σεπτά πάθη
συμμέτοχοι ὑπάρξουσι καί τῆς θεότητός μου
(299) καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ἔσονται κληρονόμοι,
συκοινωνοί τε ἀγαθῶν ἀφράστων, ἀπορρήτων
γενήσονται· καί σύν ἐμοί ἔσονται εἰς αἰῶνας.
Τούς δ' ἄλλους τίς μή κλαύσει γε, τίς αὐτούς μή θρηνήσει,
τίς μή σταλάξει δάκρυον ἐκ συμπαθοῦς καρδίας,
τίς μή πενήσει τήν αὐτῶν πολλήν ἀναισθησίαν,
ὅτι ἀφέντες τήν ζωὴν ἑαυτοῦς τῷ θανάτῳ
παραδεδώκασι Θεοῦ δεινῶς ἀπορραγέντες;
Ἵν τῆς μερίδος ρῦσαι με, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
καί κοινωνόν γενέσθαι με παθῶν σου τῶν ἀχράντων
ἀξίωσον τόν εὐτελεῆ καί ἔσχατόν σου δοῦλον,
ὅπως ὡς εἴρηκας, Θεέ – καί κοινωνός ὑπάρξω
τῆς δόξης σου καί τῆς τρυφῆς τῶν ἀγαθῶν σου, Λόγε,
νῦν μεν ὡς ἐν αἰνίγματι καί τύπῳ καί ἐσόπτρῳ
τότε δέ ἐπιγνώσομαι, ὅσον καί ἐπεγνώσθην,
ἀμήν.

ΜΑ΄.

*Εὐχαριστία πρὸς Θεόν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καί
αἵτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων
παραχωροῦνται πειράζεσθαι· καί περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ
διδασκαλία καί ὑποτύπωσις ρηθεῖσα παρὰ Θεοῦ. (300)*

Γινώσκεις τήν πτωχείαν μου, οἶδας τήν ὀρφανίαν,
ἐπίστασαι τήν μόνωσιν, ὄρας τό ἀσθενές μου
καί τήν ἀδυναμίαν μου, ὁ πλάσας με Θεός μου
οὐκ ἀγνοεῖς, ἀλλ' ἐφορᾷς καί τά πάντα γινώσκεις.
Ἴδε καρδίαν ταπεινήν, ἴδε συντετριμμένην,
ἴδε ἐν ἀπογνώσει με ἐγγίζοντα, Θεέ μου,
καί δός ἀφ' ὕψους χάριν σου, δός Πνεῦμά σου τό Θεῖον.
Δός τόν Παράκλητον, Σῶτερ, πέμψον, καθὼς ὑπέσχου,
ἀπόστειλον κάμοί καί νῦν τῷ προσκαθεζομένῳ
ἐν ὑπερώῳ, Δέσποτα, ὑπεράνωθεν ὄντως
παντός γηίνου πράγματος, ἔξω παντός τοῦ κόσμου
καί σέ ζητοῦντι καί τό σόν Πνεῦμα ἐκδεχομένῳ.
Μή οὔν βραδύνῃς, εὐσπλαγχνε, μή παρίδῃς, οἰκτίρμον,
μή ἐπιλάθῃ τοῦ ψυχῆ ζητοῦντός σε διψώση.
Μή με στερήσῃς τῆς ζωῆς τόν ἀνάξιον ταύτης

μηδέ βδελύξη με, Θεέ, καί μή ἐγκαταλίπης.
 Τά σπλάγχνα σου προβάλλομαι, τό ἔλεος προτείνω
 καί τήν φιλανθρωπίαν σου μεσίτιν σοι προσφέρω.
 (301) Οὐκ ἔκαμον, οὐκ ἔπραξα δικαιοσύνης ἔργα,
 οὐδέποτε ἐτήρησα μίαν τῶν ἐντολῶν σου,
 ἀλλά ἀσώτως ἅπαντα τόν βίον μου μετήλθον,
 πλήν αὐτός οὐ παρείδές με, ἀλλά ζητήσας εὗρες
 πλανώμενον, ἐπέστρεψας ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης
 καί ἐπ' ἀχράντους ὤμους σου φωτί τῆς χάριτός σου
 ἐπανεβίβασας, Χριστέ, ἐβάστασας, οἰκτίρμον,
 καί κόπου με οὐκ εἶσας ὅλως ἐπαισθανθῆναι,
 ἀλλ' ἐπαναπαυόμενον ὡς ἐν ὀχήματί με
 κούφως ὁδεῦσαι δέδωκας τάς ὁδούς τās τραχείας,
 ἕως ἀποκατέστησας μάνδρα τῶν σῶν προβάτων,
 ἕως συνήνωσας τοῖς σοῖς καί κατέταξας δούλοις.
 Κηρύττω σου τόν ἔλεον, ὕμνω τήν εὐσπλαγχνίαν,
 εὐχαριστῶν θαυμάζω σου χρηστότητος τόν πλοῦτον·
 ἀνακληθεῖς δέ παρά σου, ὡς εἴρηται, Θεέ μου,
 καί νῦν ὑπάρχων, ὡς δοκῶ, ὅλος δεδουλωμένος,
 προσηλωμένος τῷ φωτί καί σοί κεκολλημένος,
 κρατούμενος τῷ πόθῳ σου, δεδεμένος ἀγάπῃ,
 ἐξαπορῶ, ἐκπλήττομαι καί γινώσκω οὐκ ἔχω·
 πῶς ἄρα θλιψίς ἄπτεται ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
 πῶς λύπη ἐπεισέρχεται, πῶς ὅλον με ταράττει,
 πῶς με τῆς σῆς ἀποστερεῖ γλυκύτητος, Θεέ μου,
 καί τῆς χαρᾶς χωρίζει με ἢ τῶν γηϊνῶν θλιψίς;
 Τί με τοσοῦτον πταίσαντα καί ἐξημαρτηκότα
 ἤ τί σε παροργίσαντα ἐπί πλεῖον, Χριστέ μου,
 καταλιμπάνεις, ἀγαθέ, τοῦ λυπεῖσθαι μεζόνως
 ὑπέρ τό πρῶην, ὅτε ἦν ἐμπαθής ἡ ψυχή μου;
 Εἶπέ καί δίδαξόν με νῦν κριμάτων σου τό βάθος,
 εἶπέ καί μή βδελύξη με ἀναξίως λαλοῦντα,
 ὁ πάλαι συνεσιαθεῖς ἀμαρτωλοῖς καί πόρναις
 (302) καί συνδειπνήσας, Δέσποτα, ἀσώτοις καί τελώναις.
 Πρός ταῦτα ὁ Δεσπότης μοι ἀπεκρίθη καί εἶπεν·
 Ἐγώ ἀπό τοῦ κόσμου σε ὡς νήπιον βαστάσας
 ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔφερον – πάντως ὁ λέγω οἶδας .
 Ἐγώ καί ἐσπαργάνουν σε ὅλον μέλεσι πᾶσι
 καί γάλακτι ἐξέτρεφον ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
 ἄφραστα γάρ τά κατ' ἐμέ, ἀνερμήνευτα πάντη ,
 παιδαγωγῶ τε δέδωκα – τίνα ὄν λέγω οἶδας –
 καί ὡς παιδίον σε μικρόν αὐξάνοντα καθ' ὥραν

ἐξυπηρέτησε καλῶς, ἀνέθρεψεν ἀξίως.
Πρόσηβος ἤδη γέγονας, καί δὴ καί νεανίσκος·
οὐκ ἀγνοεῖς δέ καί αὐτός ἀεὶ σὺν σοί με ὄντα
καί συναυξάνοντα ἐν σοί καί περισκέποντά σε,
ἕως πάσας διήμειψας καλῶς τὰς ἡλικίας.
Νῦν οὖν οὐχὶ ἐνήλικος, ἀνὴρ δέ μᾶλλον ὄντως
γενόμενος καί τέλειος πρὸς γῆρας ἤδη κλίνας,
πῶς βούλει, ὥσπερ νήπιος, νῦν ἀγκαλοφορεῖσθαι,
πῶς αἰτεῖς σπαργανοῦσθαί σε καί βαστάζεσθαι πάλιν;
Πῶς γάλακτι ἐκτρέφεσθαι ὑπὸ παιδαγωγῶ τε
εἶναί σε; Οὐκ ἐρυθριᾶς ταῦτα λέγειν, εἰπέ μοι;
Ἄνὴρ ὑπάρχων ἄλλοις σὺ ὑπηρετεῖ καί τρέφε
καί τὰ πρὸς αὔξησιν αὐτῶν ἐπιτήδευε πάντα.
Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀντίστασο καί πληττόμενος πληττε.
Οἶδας ἐχθροὺς οὐς λέγω σοι, δαιμόνων παρατάξεις.
Λαμβάνων κροῦε ἀφειδῶς, πίπτων πάλιν ἐγείρου,
τοῖς πεμπομένοις βέλεσι βάλλειν αὐθις μὴ φείση
τοὺς βάλλοντας καί κατὰ σοῦ ταῦτα μηχανωμένους,
ἀλλὰ ἀνελπιστία σε τιτρώσκοντες ἐκεῖνοι
ἐλπίδι τιτρωσκέσθωσαν ἐκ σοῦ ἐκπεμπομένη,
ὀργῇ δέ σε πυγμίζοντες καί θυμῷ συνωθοῦντες
ὑπὸ πραότητος τῆς σῆς ῥαπιζέσθωσαν ὄψεις,
ἕξωθεν ἐκβαλλέσθωσαν, πόρρω τῆς σῆς οἰκίας.
(303) Μὴ γάρ, ὡς εἶπον, νήπιον ἢ παιδίον τυγχάνεις,
μὴ γάρ ἀδυναμία σοι ψυχῆς καί νῦν ὑπάρχει,
μὴ γάρ ἐξασθενῇ σου νοῦς ἄρτι πρὸς ἀντιστάσεις;
Οἶδας καί φεύγειν τοὺς ἐχθροὺς καί νικᾶν αὐτούς πάλιν
καί πολεμῶν γάρ ἔχεις με συνεργόν καί προστάτην
καί φεύγων σκέπην κραταιάν, ὄχυράν κέκτησαί με·
καί λυπεῖ σε τῶν ἐν γῆ, ποῖον τούτων, εἰπέ μοι;
Χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ λίθοι τῶν τιμίων;
Καί τίς ἐμοῦ λαμπρότερος ἢ τίς ἐκλάμπων πλέον
ἢ ποῖος λίθος, ὡς ἐγώ, ἀτίμητος εἰς ἅπαν;
Χωρίων δέ σε στέρησις ἢ ἔνδεια τοῦ σίτου
εἴτε τοῦ οἴνου ἔκλειψις ἐκταράσσουσιν ὄλως;
Καί τίς ἄλλος παράδεισος οἶος ἐγώ τυγχάνει
ἢ γῆ τῶν κάτω καί ῥευστῶν ὡς ἡ γῆ τῶν πραέων;
Ποῖος δέ ἄρτος ἔτοιμος ἢ οἶνος ἐν τῷ κόσμῳ
οἷα ἢ χάρις ἢ ἐμὴ, οἷον Πνεῦμα τό Θεῖον,
οἶος ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὄνπερ ἐγώ παρέχω,
τό σῶμα καί τό αἷμά μου, τοῖς καθαρᾷ καρδίᾳ
καί πίστει ἀδιστάκτῳ με μετὰ φόβου καί τρόμου

ἐσθίουσι καί πίνουσι νοερῶς αἰσθητῶς τε;
Ποία τρυφή, ποία χαρά, ποία δόξα, εἶπέ μοι,
μείζων ὑπάρχει ἐπὶ γῆς, ὡς ἐμέ μόνον βλέπειν,
ἐμέ ὡς ἐν αἰνίγματι ἐνοπτρίζεσθαι μόνον,
ἐμοῦ τῆς δόξης καθορᾶν τὴν ἀπαυγὴν καὶ μόνην
καὶ δι' αὐτῆς διδάσκεσθαι ταῦτα καὶ πλείω τούτων
ἀκριβῶς, ὅτι Θεός κτίστης ἐγὼ τῶν πάντων,
εἰδέναι καὶ κατανοεῖν, ὅτι μοι κατηλλάγη
ἄνθρωπος καθεζόμενος ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ,
ἀμέσως τε προσομιλεῖ φίλος ὥσπερ πρὸς φίλον
(304) μισθίου τάξιν ὑπερβάς καὶ δουλείας τόν φόβον,
ἀκαματί δουλεύων μοι, ἀγάπη θεραπεύων,
ὑπακοῇ τῶν ἐντολῶν προσοικειούμενός μοι.
Οὐ λέγω τῶν μισθωτικῶς ἐμοί ἐκδουλούντων
οὐδέ τῶν πάλιν δουλικῶς ἐμοί προσερχομένων,
ἀλλὰ τῶν φίλων καὶ γνωστῶν καὶ υἱῶν μου τάς πράξεις
αἵτινες καὶ πεφύκασιν αὐταί, γράφε συντόμως.
Τό πάντων εὐτελέστερον ἠγεῖσθαι τῶν ἐν κόσμῳ
οὐ μόνον τῶν συνασκητῶν καὶ κοσμικῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ γε καὶ τῶν ἐθνικῶν ἑαυτὸν ὄντως χεῖρω
τό ἔκπτωσιν λογίζεσθαι ζωῆς τῆς αἰωνίου
μιᾶς παράβασιν μικρὰν ἐντολῆς ἐλαχίστης
τό τά παιδία τά μικρά ὥσπερ τελείους ἄνδρας
καθορᾶν τε καὶ προσκυνεῖν καθάπερ τοὺς ἐνδόξους
τό τοῖς τυφλοῖς ὡσαύτως δέ τὴν τιμὴν ἀπονέμειν
ὡς ἀνωθεν ὀρῶντός μου πάντων ἀνθρώπων πράξεις
καὶ ταῦτα δι' ἐμέ ποιεῖν, ἅπερ καὶ πάλιν γράφε.
Τό μή ἔχειν κατὰ τινος ὄλως ἐν τῇ καρδίᾳ
μέχρι ψιλῆς κινήσεως ἢ μικρᾶς ὑπονοίας
τό εὐχεσθαι ἀπὸ ψυχῆς μετὰ πόνου καρδίας
ἐκ συμπαθείας τοὺς εἰς σέ ἀμαρτάνοντας πάντας,
ὡσαύτως καὶ τοὺς εἰς ἐμέ τά τοιαῦτα τολμώντας,
μετὰ δακρύων ἐξαιτῶν ἐπιστροφὴν τὴν τούτων
τό εὐλογεῖν μεθ' ἅμα δέ τοὺς σέ καταρωμένους
καὶ ἐπαινεῖν τοὺς φθόνῳ σέ αἰεὶ λοιδορουμένους
καὶ τοὺς ἐπηρεάζοντας ὡς εὐεργέτας ἔχειν,
τούς δέ μή καθυπεύκοντας μήθ' ὑπακούοντάς σου,
ὡς ὄλως ἀρνούμενους με τόν ἑαυτῶν Δεσπότην,
θρηνεῖν καὶ κλαίειν συνεχῶς· οὐς νοουθετῶν μή παύσῃ.
Ὁ γάρ ὑμᾶς δεχόμενος ἐμέ δέχεται, εἶπον,
καὶ ὁ ἀκούων δέ ὑμῶν πάντως ἐμοῦ ἀκούει
(305) ὁ δέ μή τρόμῳ τοὺς ὑμῶν λόγους καὶ παραινέσεις

δεχόμενος καί ἐκπληρῶν αὐτούς μέχρι θανάτου,
οὐ μή μου κοινωνήσῃε δόξης τῆς αἰωνίου,
οὐ μή καταγῆσεται σὺν τῷ ἐσταυρωμένῳ,
ἐμοὶ τῷ ὑπακούσαντι Πατρὶ μέχρι θανάτου,
οὐ μή σταθῆ ἕκ δεξιῶν, οὐ μή συγκληρονόμος
τῶν σταυρωσάντων ἑαυτοὺς γένηται ὁ τοιοῦτος.
Λοιπὸν μή παύσῃ νοουθετῶν, λοιπὸν μή παύσῃ κλαίων,
λοιπὸν μή παύσῃ τὴν αὐτῶν ἐκζητῶν σωτηρίαν,
ἵνα εἰ ὑπακούσωσι καὶ εἰ ἐπιστραφῶσιν,
ἕξεις αὐτούς ὡς ἀδελφούς, κερδήσεις τὰ σά μέλη
καὶ προσαγάγεις μοι αὐτούς ὑπηκόους γνησίους,
ἵνα κἀγὼ εἰσδέξωμαι διὰ σοῦ καὶ δοξάσω
καὶ τῷ ἐμῷ σὺν σοὶ Πατρὶ προσενέγκω ὡς δῶρα.
Εἰ δέ μή ἀπαρνήσονται θελήματα οἰκεῖα,
εἰ μή καταφρονήσουσι ψυχῶν αὐτῶν, ὡς εἶπον,
εἰ μή νεκροὶ γνήσονται θελήμασιν οἰκείοις
καὶ σοῦ ἐν τῷ θελήματι ζήσονται ἐν τῷ βίῳ
διὰ τοῦ σοῦ τό θέλημα τό ἐμόν ἐκπληροῦντες,
οὐκ ἀπολέσεις σου μισθόν, οὐ στερηθήσῃ τούτου,
ἀλλὰ διπλοῦν σοι ἀνθ' ἀπλοῦ τοῦτον ἐγὼ παρέξω,
ὅτι καὶ μή εἰσακουόμενος οὐκ ἀπέστης τοῦ λέγειν,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐμισοῦ καὶ μᾶλλον ἀπεστρέφου
καὶ ἐβδελύσσοι παρ' αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἐμισήθην
ποτέ καὶ νῦν δέ δι' αὐτῶν καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.
Διὰ τοιούτων βούλομαι ἔργων με θεραπεύειν,
διὰ τοιούτων σπούδαζε καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων
εὐαρεσεῖν μοι' τούτοις γάρ ἐπευφραίνομαι λίαν.
Μὴ προτιμήσῃς τό ἀργεῖν μηδέ προκρίνης ὅλως
ὑπὲρ ψυχῆς ὠφέλειαν ἄλλο τι τῶν ἐν κόσμῳ.
(306) Τί γάρ ὠφελήθησεται ὁ κερδαίνων τόν κόσμον
ἢ ὁ τοὺς ὄντας ἐν αὐτῷ παιδεύων ἢ διδάσκων
ἢ καὶ ὁ σώζων ἅπαντας, εἰ μή καὶ αὐτός σωθεῖ;
Τίς οὖν ὑπάρχει, εἴτε πῶς ἄλλους σώσας οὐ σώσει
τὴν ἑαυτοῦ ὁ ἄθλιος ψυχὴν, ἀλλ' ἀπολέσει;
Ὁ παραλύων ἐντολήν ἐμήν Δεσπότου πάντων
καὶ οἶονεῖ καταπατῶν καὶ δι' αὐτῆς ἐκβαίνων
καὶ παραβαίνων νόμους μου, ὑπερπηδῶν προστάξεις
καὶ τῆς αὐλῆς τῶν ἐντολῶν καὶ φραγμοῦ τούτων ἕξω
γενόμενος, εἰ σώσειε κόσμον καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ,
ξένος ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν πόρρω προβάτων ἔσται,
καὶ μάλιστα ὡς τόν φραγμόν τῆς αὐλῆς καταλύσας
καὶ τοῖς προβάτοις ἕξοδον, οὐκ ἐκ τῆς θύρας μόνης,

καί εἴσοδον τήν ἄδικον παρασχών τοῖς θηρίοις,
δίκην ὑποίσει ἄρρητον ὑπέρ ὄλων προβάτων
καί διχοτομηθήσεται καί πυρί καί ταρτάρῳ
καί τῶν σκωλήκων ἔσται κατάβρωμα ὁ τάλας.
Τοῦτο γάρ εἶπεν ὁ Πατήρ δι' Υἱοῦ καί τό Πνεῦμα
ἐλάλησεν, ὅπερ ἐστί τό στόμα τοῦ Δεσπότου·
ἄγγελοι προσευφήμησαν φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
οἱ δίκαιοι προσέπεσον ἀκούσαντες καί εἶπον·
Ἄδέκαστος ἡ κρίσις σου, ἀνύποπτος ἡ ψῆφος,
ἀπροσπαθῶς γάρ ἔκρινας, ὦ Θεέ πανοικτίρμον!
Πῶς γάρ ὁ μή τό ἑαυτοῦ θέλημα καταλείψας
καί τοῦ ἐκπροσωποῦντός σε, ὡς τόν σόν τοῦ Δεσπότου,
ἐν προτιμῆσει θέμενος καί φυλάξας ἀτρώτως,
ὡς αὐτός σύ ἐτήρησας τοῦ σοῦ Πατρός, οἰκτίρμον,
συγκληρονόμος σου ὀφθῆ συγκοινωνός τε ὄλων,
καί μάλιστα συνθέμενος τοῦτο μέχρι θανάτου,
τό μή ποιῆσαι θέλημα ἔν τινι τό οἰκεῖον,
(307) μή προστεθῆναι αἵματι, μή σάρκα προτιμῆσαι,
ὅπερ ἐστί συγγένεια, σύνδεσμος φυσικός τε,
στοργή συνδοῦσα τούς ἐν γῆ πρός τά ἀπαρνηθέντα
καί ἐπιστρέφουσα αὐτούς ὄλους εἰς τά ὀπίσω;
Οἱ μάρτυρες ἐβόησαν· Κρίσις δικαία ὄντως!
Ἵς γάρ ὁ πρός μαρτύριον ἑαυτόν δούς προθύμως
εἶτα ἐλθόντας συγγενεῖς, γυναῖκάς τε καί παῖδας,
ταῦτα σύν πένθει λέγοντας· Οὐκ ἔλεεῖς σά τέκνα
οὐδέ οἰκτεῖρεις, ἄσπλαγχνε, γυναικός σου χηρεῖαν;
Οὐδέ πτωχεῖα τῇ αὐτῶν συμπαθῶς ἐπικάμπτη
οὐδέ ἀπώλειαν αὐτῶν ἐννοεῖς καί οἰκτεῖρεις,
ἀλλά ἀφίεις ὄρφανά, ξένα, πτωχά, καί χήραν
τήν σὴν γυναῖκα, καί σαυτόν προτιμᾶς σῶσαι μόνον;
Καί πῶς οὐχ ὡς φονεύς μᾶλλον μέλλεις κατακριθῆναι,
ὅτι κατέλιπες ἡμᾶς εἰς ἀπώλειαν πάντας
καί σῶσαι μόνην σου ζητεῖς τήν ψυχὴν; Οὐκ ὀφείλει
ὄλων αὐτῶν κᾶν πρός βραχὺ τῆς φωνῆς εἰσακοῦσαι,
ὄλων πρός θρήνους τούς αὐτῶν τήν ἀκοήν προσκλῖναι
καί εἴτε δῶροις τά δεσμά καί εἰρκτήν ἀποδράσαι,
ἢ ἀπαρνήσει σου, Χριστέ, τούτων ἀπολυθῆναι,
ἀλά ὡς ἤδη τεθνηκῶς ἐμμένειν ταῖς βασάνοις,
ἐγκαρτερεῖν ταῖς φυλακαῖς, λιμῶ τε καί τῷ δίψει,
μή μνημονεύσας τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ἢ χρημάτων
μήτε ἐκτός τῆς φυλακῆς τήν ἑαυτοῦ ἐάσας,
εἰ δυνατόν, διάνοιαν κᾶν πρός βραχὺ γενέσθαι,

ἀλλ' ἐν αὐτῇ σε καθορᾶν, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
 καί τῃ πρὸς σέ ἀπασχολῶν θεωρία τάς φρένας,
 μέχρι θανάτου καρτερεῖν τῷ σῶ πόθῳ καί μόνῳ,
 καί οὔτε τοὺς ἐκκλίνοντας βλέπειν ὄλως ὀφείλει,
 οὐδέ τοὺς ἀρνούμενους σε καί στρεφομένους πάλιν
 ἐπὶ τὸν πρῶην ἔμε τον, ἐπὶ τάς πρῶην πράξεις,
 (308) ἐπὶ μερίμνας τῶν ἐν γῆ καί γυναικός καί τέκνων,
 μηδέ προφάσει οἴαοῦν ἐν ἐκείνοις δεσμεῖσθαι
 οὐκέτι γάρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐξουσιάζει
 διό πολλοὶ τῶν φυλακῶν παρά σοῦ ἀνοιγόντων
 καί τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος εἰς ἅπαν ἀνεθέντων,
 οὐχ εἴλοντο οἱ δοῦλοί σου ὄλως ἕξω γενέσθαι
 οὐδέ φυγεῖν, ἀλλ' ἔμειναν ὡς δεδεμένοι ὄντες –
 οὕτως οὖν, Σῶτερ, καί οἱ νῦν τυγχάνοντες ἐν κόσμῳ
 καί κόσμον ἀπαρνούμενοι, συγγενεῖς ὁμοῦ πάντας,
 φίλους, ἐταίρους καί πάντα πράγμα τά ἐν κόσμῳ,
 καί τά θελήματα αὐτῶν πρό γε τούτων ἀπάντων,
 οὐκέτι ὄλως ἑαυτῶν ἔχουσιν ἐξουσίαν,
 ἀλλ' εἰ καί μή κωλύονται ὑπὸ τῶν ἡγουμένων,
 τὴν συνταγὴν ὀφείλουσι σοί τηρεῖν τῷ Δεσπότῃ.
 Οὐ γάρ ἀνθρώποις ἔφασαν, ἀλλὰ Θεῷ, φυλάξαι
 ὑπακοήν καί δούλωσιν, ἡγουμένοις καί πᾶσι
 τοῖς μετ' αὐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοῖς συνασκοῦσι.
 Νῆσον οὖν ὡσπερ μονὴν μέσον θαλάσσης οὔσαν
 ὀφείλουσί γε κατοικεῖν καί ἅπαντα τὸν κόσμον
 αὐτοῖς εἰς ἅπαν ἄβατον νομίζειν καθεστάναι,
 ἄτε μεγάλου χάσματος ἐστηριγμένου κύκλῳ
 τῆς ἑαυτῶν πάσης μονῆς, ὡς μή τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
 διέρχεσθαι πρὸς τὴν μονὴν μήτε τοὺς ἐν τῇ νήσῳ
 διαπερᾶν πρὸς τοὺς ἐκεῖ καί προσπαθῶς προσβλέπειν,
 μηδ' ἐν καρδίᾳ ἢ νοί τὴν τούτων στρέφειν μνήμην,
 ἀλλ' ὡς νεκροὶ ὀφείλουσι πρὸς νεκροὺς διακεῖσθαι
 ἀνεπαισθήτως πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες τῇ αἰσθήσει,
 καί γίνονται ὡς ἀληθῶς ἐθελόθυτοι ἄρνες.
 Πρὸς ταῦτα τά πανάγια ῥήματα τῶν μαρτύρων,
 τοῦ πόθου πλήρη καί στοργῆς μεστά πρὸς τὸν Δεσπότην,
 ἀκούσαντα τά Χερουβὶμ ὑμνησαν καί ἐν φόβῳ
 Δόξα σοι, εἶπον, βασιλεῦ, δόξα σοι, πανοικτίρμον,
 (309) ὁ δεῖξας μάρτυρας ἐν γῆ τῶν τυραννούντων δίχα,
 μόνῳ τῷ πόθῳ τῷ εἰς σέ μαρτυροῦντας καθ' ὥραν!
 Ναί, εἶπε πάλιν ὁ Πατήρ δι' Υἱοῦ καί τό Πνεῦμα
 ἔλεξεν· Ὅντως, οἱ Θεόν ἐκ καρδίας φιλοῦντες

καί τῇ ἀγάπῃ τῆ αὐτοῦ μόνη προσκαρτεροῦντες
καί τῷ ἰδίῳ θνήσκοντες θελήματι καθ' ὥραν,
οὗτοι καί φίλοι γνήσιοι, οὗτοι συγκληρονόμοι,
οὗτοι καί μάρτυρές εἰσι τῇ προαιρέσει μόνη,
χωρίς ξεσμῶν, ἀναρτισμῶν, ἐσχαρῶν καί λεβήτων
καί κατακαίοντος πυρός καί ξιφῶν τῶν τεμνόντων.
Πρός ταῦτα ὑπερκόσμια ὁμοῦ ἅπασαι τάξεις
ἠγάλαξαν Δικαία σου ἡ κρίσις, πανοικτίρμον,
γραφήτω, σφραγισθήτω τε νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας!
Ἀμήν.

MB'.

*Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας
ἐνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσσονται εἰ δ'
οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται. (310)*

Ἀρχή τοῦ βίου τέλος μοι καί τό τέλος ἀρχή μοι.
Τό ὅθεν ἤκω, ἀγνοῶ, τό ποῦ εἰμι, οὐκ οἶδα,
καί ποῦ αὐθις ἀφίξομαι, οὐ γινώσκω, ὁ τάλας.
Γεννώμαι γῆ ἀπό τῆς γῆς, ἀπό σώματος σώμα,
ἀπό φθαρμοῦ πάντως φθαρτός, καί θνητός ὅλως πέλων
μικρόν ἐν γῆ χρονοτριβῶ ζῶν ἐν σαρκί καί θνήσκω
καί βίου ἄλλου ἄρχομαι μεταβαίνων ἐκ τούτου.
Ἐῷ τό σῶμα ἐν τῇ γῆ ἀναστήσεσθαι μέλλον
καί ἀτελευτήτον ζωὴν ζήσεσθαι εἰς αἰῶνας.
Νῦν οὖν ἐπίβλεψον, Θεέ, νῦν σπλαγχνίθητι, μόνε,
νῦν με ἐλέησον! Ἴδού, ἐξέλιπεν ἰσχὺς μου,
εἰς γῆρας, Σῶτερ, ἤγγισα, εἰς πρόφυλα θανάτου.
Ἄρχων τοῦ κόσμου ἔρχεται ἀναζητῆσαι θέλων
τά ἔργα καί τὰς πράξεις μου, τὰς αἰσχροῦς καί βεβήλους
οἱ δῆμιοι παρίστανται ἀπηνῶς με ὀρώντες
καί πρόσταγμα ἐκδέχονται λαβεῖν καί κατασπάσαι
εἰς ἄδου, Σῶτερ, βάραθρον ψυχῆν μου τὴν ἀθλίαν.
Σύ οὖν ὁ φύσει εὐσπλαγχνος, ὁ φιλόανθρωπος ὁ μόνος,
ὁ πανοικτίρμων Κύριος, ἐλέησόν με τότε
καί μή μνησικακήσης μοι, μή με ἐγκαταλίπης,
(311) μή δώσης χώραν κατ' ἐμοῦ ἐχθρῷ μου τῷ δολίῳ,
τῷ καθ' ἐκάστην ὥραν μοι προσεπαπειλουμένῳ,
ὠρουμένῳ κατ' ἐμοῦ, τρίζοντι τούς ὀδόντας
καί Ποῦ θαρρεῖς, μοι λέγοντι, πῶς δέ διαφυγεῖν μου

ἐλπίζεις χεῖρας, ὅτι με καταλιπὼν προσῆλθες
Χριστῷ κάμοῦ τὰς ἐντολάς ἄρτι παρελογίσω;
Ἄλλ' οὐκ ἐκφύγεις οὐδαμῶς· ποῦ γάρ καί ἀπελεύση;
Οὐ διαδράσαι πώποτε ὅλως ἐμέ ἰσχύσεις,
τόν τόν Ἀδάμ ἐξάξαντα καί Εὐάν παραδείσου,
τόν καί τόν Κάϊν ἀδελφοῦ ποιήσαντα φονέα,
τόν ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ πάντας ὁμοῦ τῇ πλάνῃ
καί τῷ θανάτῳ τῷ φρικτῷ περιπεσεῖν ἀθλίως
εἰς τέλος δελεάσαντα ταῖς ἐμαῖς ἐξαπάταις,
τόν τόν Δαβίδ πλανήσαντα πρὸς μοιχείαν καί φόνον,
τόν ἄραντα πρὸς ἅπαντας πόλεμον τοὺς ἀγίους
καί πολλοὺς θανατώσαντα, σύ με πῶς διαδράσαι
ὅλως θαρρεῖς καί προσδοκᾷς, ὁ ἀσθενής εἰς ἅπαν;
Ταῦτα ἀκούων, Δέσποτα καί Θεέ μου καί κτίστα,
δημιουργέ μου καί κριτά, ὁ ἔχων ἐξουσίαν
ψυχῆς ἐμῆς καί σώματος ὡς ἀμφοτέρων πλάστης,
φρίττω καί ὄλος δέδοικα, ὄλος τρέμω ὁ τάλας.
Προβάλλεται καί λέγει μοι ὁ δόλιος, Χριστέ μου,
ὅτι Ἰδοῦ, οὐκ ἀγρυπνεῖς, ἰδοῦ, οὐκ ἐγκρατεύῃ,
ἰδοῦ, εὐχὴν οὐκ κέκτησαι, οὐ ποιεῖς προσκυνήσεις,
κόπους οὐκ ἐπιδείκνυσαι, οἴους πάλαι ἀπήρξω,
καί διὰ ταῦτα μόνα σε τοῦ Χριστοῦ σε χωρίσω
καί μετ' ἐμοῦ σε λήψομαι ἐν πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ.
Ἐγὼ οὖν, οἶδας, Δέσποτα, ὡς οὐδέποτε ἔργοις
ἐπίστευσα ἢ πράξει ψυχῆς μου σωτηρίαν,
ἀλλὰ τῷ σῶ, φιλόανθρωπε, προσέδραμον ἐλέει
θαρρήσας, ὅτι σώσεις με δωρεάν, πανοικτίρμον,
(312) καί ἐλεήσεις ὡς Θεός καθώς ποτε τὴν πόρνην
καί ὡς τόν ἄσωτον υἱόν, τό Ἥμαρτον! εἰπόντα.
Οὕτω πιστεύσας ἔδραμον, οὕτω θαρρήσας ἦλθον,
οὕτως ἐλπίσας, Δέσποτα, πρὸς σέ παρεγενόμην
καί νῦν μὴ ἐγκαυχήσῃται κατ' ἐμοῦ, τοῦ σοῦ δούλου,
μὴ εἶπῃ· Ποῦ σου ὁ Χριστός, ποῦ σου ὁ ἀντιλήπτωρ;
Οὐχὶ ἐκεῖνος σέ αὐτός παρέδωσε χερσὶ μου;
Εἰ γάρ καί ἀπατήση με καί αἰχμάλωτον λάβῃ,
οὐ μὴ τῇ προαιρέσει μου οὐδέ τῇ ῥαθυμίᾳ
τοῦτο προσεπιγράψῃται, τῇ δέ ἐγκαταλείψει
σὴ τό πᾶν ἀναθέμενος τά τοιαῦτα ἐρεῖ μοι
Ἴδε, εἰς ὃν ἐθάρρησας, ἴδε, εἰς ὃν προσῆλθες,
ἴδε, ὃν οἴου σε φιλεῖν, ὃν οἴου ἀγαπᾶν σε
καί ἀδελφόν καί φίλον σε, υἱόν καί κληρονόμον
ἐνεκαυχῶ κεκτῆσθαί σε, πῶς ἐγκατέλιπέ σε,

εἰς τὰς ἐμάς τε, τοῦ ἐχθροῦ, χεῖρας ἐξέδοτό σε
καί ἀΐφνης ἀπεστράφη σε, ἀΐφνης ἐμίσησέ σε;
Μή οὖν ἀκοῦσαι ταῦτά με, Σῶτερ, ἐγκαταλείψης,
μή ὄνειδος γενήσεσθαι σοῦ ἐάσης, Θεέ μου,
μή Βασιλεῦ, μή Κύριε, ὁ τοῦ σκότους με πάλαι
καί τῶν χειρῶν καί φάρυγγος ἐκείνου με ἐξάξας
καί τῷ φωτί ἐλεύθερον τῷ σῶ με παραστήσας.
Σέ γάρ ὄρων τιτρώσκομαι τὰ ἐντός τῆς καρδίας
καί βλέπειν οὐκ ἰσχύω σε καί μή βλέπειν οὐ φέρω·
ἀπρόσιτον τό κάλλος σου, ἀμίμητον τό εἶδος,
ἀσύγκριτος ἡ δόξα σου, καί τίς ποτέ σε εἶδεν
ἢ τίς ἰδεῖν σε δυνηθῆ ὅλον, σέ, τόν Θεόν μου;
Τό πᾶν γάρ ποῖος ὀφθαλμός κατιδεῖν ἐξισχύσει;
Τόν ὄντα δέ ὑπέρ τό πᾶν ποῖος νοῦς καταλάβῃ,
περιλαβεῖν τε δυνηθῆ ἢ ἐκτανθῆναι ὅλος
πρός ὅλον καί θεάσασθαι τόν συνοχέα πάντων,
τόν πάντων ἕξω καί τό πᾶν καί τὰ πάντα πληροῦντα
(313) καί ἕξω πάλιν τόν αὐτόν ὅλον ὄντα ἀφράστως;
Ὅμως ὡς ἥλιον ὄρῳ καί ὡς ἄστρον σε βλέπω,
καί ἐν τῷ κόλπῳ φέρω σε, καθάπερ μαργαρίτην,
καί ὡς λαμπάδα βλέπω σε σκεύους ἡμμένην ἔνδον.
Ὅτι δέ οὐ πλατύνεσαι, ὅτι μή ὅλον φῶς με
ἀποτελεῖς καί δείκνυσαι ὅλος μοι, οἶος, ὅσος
ὑπάρχεις, ὅλως οὐ δοκῶ ἔχειν σε τήν ζωήν μου,
ἀλλά θρηνῶ ὡς τις πτωχός γεγωνός ἐκ πλουσίων
καί ἐξ ἐνδόξων ἄτιμος καί μή ἔχων ἐλπίδα.
Τοῦτο οὖν βλέπων ὁ ἐχθρός λέγει μοι· Σύ οὐ σῶζῃ·
καί γάρ ἰδοῦ, ἐκπέπτωκας, ἠστόχησας ἐλπίδων,
ὅτι οὐκ ἔχεις πρὸς Θεόν ὡς πάλαι παρρησίαν.
Πρὸς ὃν οὐ βλόγον φθέγγομαι, οὐκ ἀξιῶ, Θεέ μου,
ἀλλ' ἐμφυσῶ, καί ἄφαντος εὐθύς ἀποτελεῖται.
Οὕτως αἰτοῦμαι, Δέσποτα, οὕτως παρακαλῶ σου
τήν εὐσπλαγχνίαν δώρησαι καί τότε μοι, Σωτήρ μου,
ὅτε ψυχὴ ἐξέληθι μου τοῦ σώματος, ἰσχύσαι
μόνῳ τῷ ἐμφυσήματι ἅπαντας καταισχύναι
τούς κατ' ἐμοῦ, τοῦ δούλου σου, μέλλοντας ἐπιτρέχειν,
καί διαβῆναι ἀβλαβῆ φρουρούμενον φωτί σου
τοῦ Πνεύματος καί ἔμπροσθεν στήναι τοῦ βήματός σου,
ἔχοντι χάριν σου, Χριστέ, συνοῦσάν μοι τήν θείαν,
σκέπουσάν, ἀκαταίσχυτον δεικνύουσάν με ὅλον.
Τίς γάρ τολμήσειεν ἄρα ἄμπροσθέν σου ὀφθῆναι,
εἰ μή αὐτήν ἐνδέδεται, εἰ μή αὐτήν ἐντός γε

κατέχει καί φωτίζεται ὑπ' αὐτῆς; Πῶς τήν δόξαν
τήν ἄστεκτον θεάσασθαι δυνηθῆ πᾶς τις ὄλως;
Δόξαν Θεοῦ γάρ ἄνθρωπος, φύσιν θεότητός τε
φύσιν ἀνθρώπου ταπεινή πῶς κατιδεῖν ἰσχύσει;
Ἔστι Θεός γάρ ἄκτιστος, ἡμεῖς κτιστοί δέ πάντες,
ἐκεῖνος πέλει ἄφθαρτος, ἡμεῖς φθαρτοί καί κόνις,
ἐκεῖνος πνεῦμα πέφυκεν, ὑπέρ ἅπαν δέ πνεῦμα
(314) ὡς ποιητής πνευμάτων τε καί Δεσπότης ὑπάρχων,
ἡμεῖς σάρκες χοῖκαί καί γεώδης οὐσία,
ἐκεῖνος πάντων ποιητής, ἄναρχος ἄληπτός τε,
ἡμεῖς σκώληκες ὁμοῦ καί βόρβορος καί τέφρα
καί τίς ἰσχύσει ἐξ ἡμῶν τοῦτον ποτέ ιδέσθαι
ἐξ οἰκείας δυνάμεως ἢ ἐνεργείας ὄλως,
εἰ μή αὐτός ἐκπέμψειε Πνεῦμα αὐτοῦ τό Θεῖον
καί δι' αὐτοῦ τῷ ἀσθενεῖ τῆς φύσεως παράσχη
ῥώμην, ἰσχύν καί δύναμιν καί ἰκανόν ποιήσῃ
τόν ἄνθρωπον τοῦ κατιδεῖν δόξαν αὐτοῦ τήν θεϊάν;
Ἄλλως γάρ οὐ θεάσεται οὐδέ ιδεῖν ἰσχύσει
ἀνθρώπων τις τόν Κύριον ἐρχόμενον ἐν δόξῃ,
καί οὕτως χωρισθήσονται ἄδικοι τῶν δικαίων
καί σκότει καλυφθήσονται ἁμαρτωλοί καί πάντες
ὅσοι μή ἔξουσι τό φῶς ἐν αὐτοῖς ἀπ' ἐντεῦθεν.
Οἱ συνημμένοι δέ αὐτῷ ἐκ τῶν ὧδε καί τότε
μυστικῶς συναφθήσονται τῷ Θεῷ καί γνησίως
καί τῆς αὐτοῦ ὑπάρξουσι μετουσίας ἀχώριστοι
οἱ δ' ἀπελθόντες τοῦ φωτός αὐτοῦ κεχωρισμένοι
πῶς τότε ἐνωθήσονται ἢ κατά ποῖον τρόπον,
μαθεῖν παρ' ὑμῶν βούλομαι, εἴτε ὑμᾶς διδάξαι
Θεός γέγονεν ἄνθρωπος, ἠνώθη τε ἀνθρώποις,
μετέσχεν ἀνθρωπότητος καί μετέδωκε πᾶσι
τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσι καί τήν πίστιν ἐξ ἔργων
δεικνύουσι θεότητος αὐτοῦ τῇ μετουσίᾳ.
Τούτους οὖν εἶπε σῶζεσθαι μόνους τούς μετασχόντας
ἐκεῖνου τῆς θεότητος, καθὼς αὐτός μετέσχε
τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὁ ποιητής τῶν πάντων,
Παῦλος ὡς μαρτύρεται Χριστοῦ τήν ἐκκλησίαν
ἐν γενήσεσθαι σῶμά γε δεσποτικόν καί θεῖον,
ἄσπιλον, ἄμωμον ὁμοῦ, ῥυτίδος πάσης δίχα
(315) οἵτινες ἄν εἶεν οἱ πιστοί, κεφαλή ὁ Χριστός δέ.
Εἰ τοῦτο τοίνυν ἔσεται οὕτως, ὥσπερ καί ἔστι,
τίς ἄρα τότε τολμήσει ῥυπαρός αὐτοῦ προσψαῦσαι
ἢ τίς προσκολληθήσεται ἀνάξιος τυγχάνων;

Εἰ γάρ καί νῦν ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας ἕξω
καί μετασχεῖν κωλύονται ἁμαρτωλοί εἰς ἅπαν,
μᾶλλον δέ καί τῆς τῶν θείων θεᾶς ἀποστεροῦνται
οἱ μή πέλοντες ἅγιοι, πῶς οἴμοι τότε ἄρα
τῷ παναμώμῳ σώματι τοῦ Θεοῦ ἐνωθῶσι
καί μέλη γένωνται Χριστοῦ ἐσπιλωμένοι ὄντες;
Οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀδελφοί, οὐ γενήσεται ὅλως!
Οἱ δέ τοῦ θείου σώματος ἤγουν τῆς ἀκκλησίας
καί τοῦ χοροῦ τῶν ἐκλεκτῶν χωριζόμενοι, λέγε,
ποῦ ἄρα ἀπελεύσονται, εἰς ποίαν βασιλείαν,
εἰς ποῖον τόπον, φράσον μοι, ἐλπίζουσι σκηνώσαι;
Πάντως γάρ καί παράδεισος, ὁ Ἄβραάμ τε κόλπος
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως τῶν σωζομένων ἔστιν
οἱ δέ σωζόμενοί εἰσιν ἅγιοι πάντως πάντες,
ὡς πᾶσα θεία μαρτυρεῖ γραφή καί ἐκδιδάσκει.
Πολλάι γάρ καί μοναί εἰσιν, ἀλλ' ἐντός τοῦ νυμφῶνος
καθάπερ γάρ εἷς οὐρανός καί ἐν αὐτῷ ἀστέρες
ἀλλήλων διαφέροντες ἐν τιμῇ τε καί δόξῃ,
οὕτω καί εἷς νυμφῶν ἔστι καί μία βασιλεία,
ἀλλά γάρ καί παράδεισος καί πόλις ἡ ἁγία
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως ὁ Θεός ἔστι μόνος.
Ὡς γάρ οὐκ ἔχει ἄνεσιν ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μή μένων ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν αὐτῷ δέ,
οὕτω καί μετά θάνατον ἐκτός ἐκείνου μόνου,
οἶμαι, οὐκ ἔσται ἄνεσις, οὐ τόπος ἄνευ λύπης,
οὐ στεναγμοῦ, οὐ θλίψεως ὅλως ἀπηλλαγμένος.
Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, σπουδάσωμεν πρό τέλους
(316) προσκολληθῆναι τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων,
τῷ κατελθόντι δι' ἡμᾶς ἐπί γῆς τούς ἀθλίους,
τῷ κλίναντι τούς οὐρανοὺς καί λαθόντι ἀγγέλους
καί ἐν γαστρὶ σκηνώσαντι τῆς ἁγίας Παρθένου
καί σαρκωθέντι ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως, ἀνεκφράστως
καί προελθόντι εἰς ἡμῶν ἀπάντων σωτηρίαν.
Ἡ σωτηρία δέ ἡμῶν αὕτη πάντως ὑπάρχει,
καθὼς πολλάκις εἶπομεν καί νῦν αὐθις ἐροῦμεν,
οὐχί ἡμεῖς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλά τό θεῖον στόμα
ἐπέφανε τό μέγα φῶς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
Ἡ βασιλεία οὐρανῶν ἐπί τῆς γῆς κατήλθε,
μᾶλλον δέ ὁ παμβασιλεύς τῶν ἄνω καί τῶν κάτω
ἐλήλυθεν, ἠθέλησεν ὑμῖν ὁμοιωθῆναι,
ἵν' ἐξ αὐτοῦ ὡς ἐκ φωτός πάντες μεταλαβόντες
φῶτα δειχθῶμεν δεύτερα, ὁμοιά γε τοῦ πρώτου,

καί βασιλείας οὐρανῶν κοινωνοί καί τῆς δόξης
συμμέτοχοι ὑπάρξωμεν ὁμοῦ καί κληρονόμοι
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὧν οὐδεὶς ποτε εἶδε.
Ταῦτα δ' εἰσὶν, ὡς πείθομαι καί πιστεύω καί λέγω,
Πατήρ, Υἱὸς καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάς Ἁγία,
τοῦτο πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, τοῦτο ζωὴ τῶν ὄντων,
τοῦτο τρυφή καί ἄνεσις, τοῦτο στολή καί δόξα,
τοῦτος χαρὰ ἀνέκφραστος καί σωτηρία πάντων
τῶν μετασχόντων τῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως ἀρρήτου
καί κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ ἔχόντων ἐν αἰσθήσει.
Ἀκούσατε Ὁ Σωτήρ καί γὰρ διὰ τοῦτο καλεῖται,
ὅτι πᾶσιν, οἷς ἐνωθῆ, σωτηρίαν παρέχει,
ἡ σωτηρία δέ ἐστὶν κακῶν μὲν πάντων λύσις,
καλῶν δέ πάντων ἐν ταύτῳ εὗρεσις αἰωνία,
ἀπὸ θανάτου μὲν ζωὴν, ἀπὸ δέ σκότους φάος,
ἀπὸ δουλείας τῶν παθῶν καί πράξεων αἰσχίστων
ἐλευθερίαν παντελῆ πᾶσι χαριζομένη
(317) τοῖς ἐνωθεῖσι τῷ Χριστῷ καί Σωτήρι τῶν ὅλων.
Οἱ καί τότε πᾶσαν μὲν χαρὰν ἀναφαίρετον κτῶνται,
πᾶσάν γε ἀγαλλίασιν καί πᾶσαν εὐφροσύνην,
οἱ δέ κἄν ὅλως πέλοντες τούτου κεχωρισμένοι
καί μὴ ζητήσαντες αὐτόν ἢ τούτῳ ἐνωθέντες
μηδέ δουλείας τῶν παθῶν καί θανάτου ῥυσθέντες,
κἄν βασιλεῖς, κἄν ἄρχοντες εἰσὶ, κἄν μεγιστᾶνες,
κἄν τρυφᾶν κἄν εὐφραίνεσθαι κἄν ἀπόλαυσιν ἔχειν
οἶονται καί νομίζουσιν ἐν ἀγαθοῖς ὑπάρχειν,
ἀλλ' οὐδέποτε κτήσονται τοιαύτην εὐφροσύνην,
οἷαν οἱ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἐλεύθεροι ἐκ πάντων
ἀτόπων ἐπιθυμιῶν, ἡδονῶν τε καί δόξης
ἔχουσιν ἀνεκκλήτητον, ἄφραστον οὖσαν πάντη,
ἣν οὐδεὶς ποτε γινώσεται, οὐ μάθη, οὐ κατίδη
τῶν μὴ γνωσίως καί θερμῶς τῷ Χριστῷ κολληθέντων,
ἀνακραθέντων τε αὐτῷ ἐν ἐνώσει ἀρρήτῳ,
ᾧ πρέπει δόξα καί τιμὴ, αἶνος καί ἅπας ὕμνος
ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως καί πνοῆς εἰς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΓ΄.

*Ὅτι κρείσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν
οὐδέ γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτὸν δέ διὰ τῆς
ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. (318)*

Εἰπέ, Χριστέ, τῷ δούλῳ σου, εἰπέ, τό φῶς τοῦ κόσμου,
εἰπέ, ἡ γνῶσις τοῦ παντός, εἰπέ, λόγε, σοφία,
ἡ πάντα προγινώσκουσα, ἡ πάντα προειδυῖα
καί τά ἡμῖν συμφέροντα διδάσκουσα ἀφθόνως,
εἰπέ καί δίδαξον καμέ ὁδούς σωτηριώδεις
τῶν θελημάτων σου, Σωτήρ, καί θείων προσταγμάτων.
Εἰπέ καί μή παρίδης με, μή κρύψης, ὦ Θεέ μου,
ἐξ ἀναξίου δούλου σου τό θεῖον θέλημά σου.
Τί κρείσσον ἔστι παρά σοῦ, ποῖον εὐάρεστόν σοι
ἀπό τῶν δύο, φράσον μοι, ὦ φιλόανθρωπε Σῶτερ
τό ἐν μερίμνῃ εἶναί με τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων
καί τῶν σωματικῶν χρειῶν τό ἀφθόνως φροντίζειν,
διεκδικεῖν τε ἅπαντα μετ' ἔχθρας τε καί μάχης,
ἢ τό αἰεὶ προσκαρτερεῖν μόνη τῇ ἡσυχίᾳ
καί συντηρεῖν ἀθόλωτον τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
καί δέχεσθαι τῆς χάριτος τῆς σῆς τās λαμπηδόνας
καί καταυγάζεσθαι αἰεὶ τās τῆς ψυχῆς αἰσθήσεις
καί θεῖους λόγους μυστικῶς ἐνηχεῖσθαι καί ἄλλους
διδάσκειν πράως καί αὐτός διδάσκεσθαι ὡσαύτως
ὁ λέγω γάρ καί ἑαυτῷ τά λεγόμενα λέγει
(319) καί πρῶτος οὗτος τοῦ ποιεῖν πάντως ταῦτα ὀφείλει.
Ἐκ τούτων τοίνυν λέγε μοι, ὦ Θεέ μου καί πλάστα,
ποῖον ὑπάρχει κρείσσόν μοι, ποῖον ἔστί συμφέρον,
ποῖον δέ σοί εὐάρεστον καί τέλειον ὑπάρχει;
Ναί δή, μή κρύψης ἀπ' ἐμοῦ, ὦ πανοικτίρμον Λόγε!
Ἄκουσον ὅπερ ἐρωτᾶς, γράψον ἅπερ ἀκούεις.
Ἐγώ Θεός προάναρχος, ἐγώ Δεσπότης φύσει,
τῶν οὐρανῶν τε Βασιλεύς καί τῶν καταχθονίων
καί πάντες μή βουλόμενοι ἐμοί δοῦλοι τελοῦσι.
Κτίστης τῶν πάντων γάρ ἐγώ καί Κριτής καί Δεσπότης
καί νῦν εἰμι καί ἔσομαι εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀλλ' οὐ τόν μή βουλόμενον ποτέ καταναγκάζω,
αὐτεξούσιον θέλω δέ, αὐτοπροαίρετόν γε
τήν τε δουλείαν γίνεσθαι, τόν φόβον ἐνεργεῖσθαι
καί τήν ἀγάπην δείκνυσθαι παρά τῶν ὑπηκόων.
Τοιούτους γάρ τοὺς δούλους μου ἐπιποθῶ τοῦ εἶναι,

212

τούς δ' ἄλλους οὐπω ἔγνωκα οὐδ' ὑπ' αὐτῶν ἐγνώσθην·
διό σκληρόν με λέγουσιν, ἀσυμπαθῆ καλοῦσιν,
ἄδικον ὀνομάζουσι τά τοῦ ἀδίκου τέκνα.
Οἱ οὖν ἐμέ ὑβρίζοντες ἐμέ τε λοιδοροῦντες,
ἐμέ κατονειδίζοντες, σοί πῶς ὑποταγῶσιν
ἢ πῶς σε καταδέξονται διδάσκαλον, εἶπέ μοι;
Οἱ λύκοι δέ ποιμένα σε πῶς ἄρα λογιῶνται
ἢ πῶς ἀκολουθήσουσι φωνῇ σου θήρες ὄντες;
Ἔξελθε, φύγε καί γενοῦ ἐκ μέσου τῶν τοιούτων,
καί σεαυτόν εἰ σώσειας, σεαυτόν δ' ἀπολέσεις,
τί σοι τοῦ κόσμου ὄφελος τοῦ διά σοῦ σωθέντος;
Οὐ βούλομαι ποιμαίνειν σε τινά τῶν μή θελόντων.
Ἵρα, ὅτι ἐφύλαξα τοῦτο κἀγὼ ἐν κόσμῳ·
(320) τῶν βουλομένων γάρ ἐγὼ καί ποιμήν καί δεσπότης,
τῶν δ' ἄλλων κτίστης μὲν εἰμι καί Θεός κατά φύσιν,
οὐ μὴν δέ πέλω βασιλεύς, οὐκ ἀρχηγός εἰς ἅπαν
τῶν μή ἀράντων τόν σταυρόν κάμοι ἀκολουθούντων·
τοῦ ἐναντίου γάρ εἰσι τέκνα, δοῦλοι καί σκεύη.
Βλέπε καί θρήνει δι' αὐτούς, εἰ δυνατόν, καθ' ὥραν.
Ἐκ σκότους γάρ καλούμενοι πρὸς ἀνέσπερον φέγγος,
ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς ζωὴν, εἰς οὐρανοὺς ἐξ ἄδου,
ἐκ τῶν προσκαίρων καί φθαρτῶν πρὸς αἰώνιον δόξαν,
ὀργίζονται καί μαίνονται κατά τῶν διδασκάλων
καί κατ' αὐτῶν συρράπτουσιν ἐπιβουλὰς παντοίας
καί προαιροῦνται τοῦ θανεῖν ἢ σκότους ἀποστῆναι
καί τῶν τοῦ σκότους πράξεων, κάμοι ἀκολουθῆσαι.
Τούτους, εἶπέ, πῶς ποιμανεῖς, πῶς τούτων προηγῆση,
πῶς ὀδηγήσεις, λέγε μοι, πρὸς πῦρ αὐτομολοῦντας,
προστιθεμένους τῷ ἐχθρῷ καί σύν αὐτῷ προθύμως
τά ἐναντία τῶν ἐμῶν προσταγμάτων ποιοῦντας;
Πῶς ποιμανεῖς ὡς πρόβατα, πῶς εἰσάξεις, εἶπέ μοι,
τῶν ἐντολῶν μου πρὸς νομάς, πρὸς ὕδωρ θελημάτων
ἐμῶν ἐξάξεις δέ αὐτούς, πρὸς νοητὰ τε ὄρη
θεωριῶν τῶν μυστικῶν, δόξης μου τῆς ἀρρήτου,
δι' ἧς οἱ ταύτην βλέποντες καταφρονοῦσι δόξης
τῆς κάτω καί τῶν αἰσθητῶν πάντων ἀμνημονοῦσι
καί ὡς σκιάν καί ὡς καπνόν ταῦτα πάντα ἡγοῦνται;
Εἶπέ, πῶς τόν ἀντίδικον συνήγορόν σου κτήση,
πῶς τόν πολέμιον ἐχθρόν φίλον σου πείσεις εἶναι;
Εὐκόλως γάρ οἱ φίλοι μὲν ἐχθροὶ γίνονται μᾶλλον
μικράν εὐρόντες πρόφασιν, οἱ ἐχθροὶ δέ δυσκόλως
γενέσθαι φίλοι δύνανται κἂν εὐεργετηθῶσι,

κἄν δωρεῶν μετάσχωσιν ὑψηλῶν καί μεγάλων·
(321) ἐγκεκριμένον ἔχουσι τόν ἰόν ἐν καρδίᾳ,
ὄνπερ καιροῦ δραζάμενοι ἐξεμοῦσιν ἀθρόως
καί εὐεργέτας τούς αὐτῶν ἀνηλεῶς, ἀπλάγχνως
ἀποκτείνει οὐ φρίττουσιν, ὧ μανίας ἐσχάτης!
Οὔτοι τοῦ Κάιν μιμηταί, οὔτοι τοῦ Λάμεχ χεῖρους,
οὔτοι Σαούλ, ὁμότροποι, μιμηταί τῶν Ἑβραίων
καί τοῦ Ἰούδα ζηλωταί, ἀγχόνης κληρονόμοι.
Τούτων ἠγεῖσθαι εἰ ζητεῖς, βλέπε ποῦ καταντήσεις.
Οὐ γάρ ἐπιστραφήσονται, ἔνθα ἄν σύ θελήσης,
ἀλλ' ἐν ὁδῷ σε τῇ αὐτῶν ἀναγκάσουσι βαίνειν
καί πρῶτον εἰς ἀπώλειαν ἐμπεσεῖν πρό ἐκείνων
καί κατωτέρω κατελθεῖν εἰς πυθμένα τοῦ ἄδου
ὡς ἐπακολουθοῦντάς σοι ἔχων πάντως κάκείνους.
Εἰ δέ μή βουληθῆς αὐτοῖς ὅλως ὁμοιωθῆναι,
συναπαχθῆναι τε αὐτῶν ταῖς βουλαῖς μή θελήσης
μηδέ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν ταῖς κακαῖς κοινωνῆσαι,
στάσιν, μάχην καί πόλεμον ἀκατάλλακτον ἔξεις.
Ἐφ' ὧν τί σοι γενήσεται, τί δέ συμβήσεται σοι,
τί κερδανεῖς τε; Ἄκουσον, καί λέξω σοι συντόμως·
πρό πάντων εἶναι δοῦλός μου ὅλως οὐκ ἐξισχύσεις,
ἐμόν γάρ δοῦλον μάχεσθαι οὐ βούλομαι παράπαν.
Μῖσός τε κτήσονται πρός σέ ἄσχετον καί πρός φόνον
ὀρμήσουσι τόν κατά σοῦ φανερώς καί λαθραίως,
καί τοῦ ἐκείνων κρίματος σύ δώσεις τάς εὐθύνας.
Οὐδέν γάρ ὁ σός θάνατος ὠφελήσει τούς ἄλλους,
καθώς ὑπῆρξεν ὁ ἐμός θάνατος ζωῇ κόσμου,
ἀλλά κάκείνοις αἴτιος τοῦ κρίματος γενήσῃ
καί σύ ἀπαρρησίασατος ἐξέλθεις ἐκ τοῦ βίου.
Κρεῖσσον τοίνυν ποιμαίνεσθαι καί μή ποιμαίνειν ὅλως
τοιούτους, ἀλλά μάλιστα τῶν ἰδίων φροντίζειν
καί εὐχεσθαι ὑπέρ αὐτῶν καί ἀπάντων ἀνθρώπων
(322) τοῦ ἐπιστρέψαι καί ἐλθεῖν εἰς ἐπίγνωσιν πάντας,
διδάσκειν τε καί κατηχεῖν τούτων τούς βουλομένους.
Μή ἀναγκάζῃς δέ αὐτούς ποιεῖν ἄπερ διδάσκεις,
ἀλλά τούς λόγους τούς ἐμούς λέγε καί παρακάλει
φυλαττεῖν τούτους ὡς ζωῆς αἰωνίου προξένους.
Αὐτοῖ δ' οἱ λόγοι στήσονται, ὅταν ἔλθω τοῦ κρῖναι,
καί τούτων πάντων ἕκαστον κρινοῦσι κατ' ἀξίαν,
καί σύ μενεῖς ἀνεύθυνος, ἀκατάκριτος πάντη,
ὅτι οὐκ ἔκρυψας ἐμῶν ἀργύριον λογίων,
ἀλλ' ὅσον εἴληφας αὐτός, κατεβάλου τοῖς πᾶσι.

Τοῦτο ἐμοί ἀποδεκτόν, τοῦτο τῶν ἀποστόλων
καί μαθητῶν μου γέγονε κατά τάς ἐντολάς μου
ἔργον, κηρύξαι με Θεόν εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί τά ἐμά θελήματα καί τά προστάγματά μου
διδάξαι καί καταλιπεῖν ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις.
Οὕτως καί σύ ἀγώνισαι ποιῆσαι καί διδάξαι,
τούς δέ μή θέλοντας ἐμῶν λόγων ὅλως ἀκούειν
λέγε, ὡς εἶπον καί ἐγώ πρός τούς τότε εἰπόντας
ὅτι· Σκληρός ὁ λόγος σου καί τίς αὐτοῦ ἀκούειν
δυνήσεται; Καί ἔφην γε· Εἰ μή θέλετε οὕτως,
ὑπάγετε, ὡς βούλεσθε, ἕκαστος καί ποιεῖτε·
τῇ ἔξουσίᾳ τῇ αὐτῶν τό πᾶν καί προαιρέσει
καταλιπών τόν θάνατον ἢ τήν ζωήν ἐλέσθαι.
Οὐδεῖς γάρ γέγονέ ποτε καλός ἀπροαιρέτως,
οὐδέ πιστός ὁ ἄπιστος καί μή θέλων ὑπάρξει,
οὐδέ φιλόθεός ποτε ὁ φιλόκοσμος ἔσται,
οὐκ ἀβουλήτως ὁ σκαιός μεταστρέψει τήν γνώμην
τήν ἑαυτοῦ καί ἀγαθός γενήσεται εἰς ἅπαν·
οὐδεῖς γάρ γέγονε κακός φύσει, ἀλλά προθέσει·
οὕτω καί πάλιν ἐκ κακοῦ καί πονηροῦ προθέσει
(323) καί γνώμη καλός καί ἀγαθός, εἰ θέλει,
γενήσεται, μή θέλων δέ οὐδαμῶς τοῦτο ἔσται.
Οὐδεῖς μή θέλων ἀρετήν κατώρθωσεν ἐν κόσμῳ,
οὐδεῖς μή θέλων σώζεται· πλέον τούτου μή ζητεῖ,
σπούδασον σῶσαι δέ σαυτόν καί τούς ἀκούοντάς σου,
εἰ ἄρα εὐροῖς ἐπί γῆς ἄνθρωπον τοῦ ἀκούειν
ἔχοντα ὧτα καί τῶν σῶν ἐπακούοντα λόγων.
Οὕτως ποιήσω, Δέσποτα, καθώς προσέταξάς μοι,
ἀλλά τήν σήν βοήθειαν, ἀλλά τήν σήν μοι χάριν
τῷ ἀναξίῳ δώρησαι δούλῳ σου, ὦ Θεέ μου,
ἵνα ἀεὶ δοξάζω σε καί ἀνυμνῶ σόν κράτος
ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΔ΄.

Τί ἐστι τό κατ' εἰκόνα, καί πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκῶν ὁ ἄνθρωπος· καί ὅτι ὁ τοὺς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καί χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. (324)

Δόξα, αἶνος, ὕμνος, χάρις
τῷ τήν κτίσιν ἐξ οὐκ ὄντων
εἰς τό εἶναι λόγῳ μόνῳ
καί θελήματι οἰκείῳ
ἅπασαν παραγαγόντι
Θεῶ πάντων, ἐν Τριάδι
ὑποστάσεων, μιᾷ τε
ἄχωρίστοις καί ἀτμήτοις,
μία φύσις, μία δόξα,
μία δύναμις ὑπάρχει,
θέλημά τε ἐν ὡσαύτως.
Αὕτη μόνη κτίσις πάντων,
αὕτη ἐκ πηλοῦ με ὄλον
πλάσασα, ψυχὴν τε δοῦσα
(325) ἔθηκεν ἐπὶ τῆς γῆς με,
δέδωκε τό φῶς τε βλέπειν
καί ὄραν ἐν τούτῳ πάντα
τόνδε τόν αἰσθητόν κόσμον,
ἥλιον, σελήνην λέγω,
τοὺς ἀστέρας οὐρανόν τε,
γῆν καί θάλασσαν καί πάντα
τά ἐν μέσῳ τούτων ὄντα.
Δέδωκε, καί νοῦν καί λόγον·
ἀλλά πρόσεχε τῷ λόγῳ!
Κατ' εἰκόνα οὖν τοῦ Λόγου
δέδοται ἡμῖν ὁ λόγος·
λογικοί γάρ ἐκ τοῦ Λόγου
τοῦ ἀνάρχου, τοῦ ἀκτίστου,
τοῦ ἀλήπτου, τοῦ Θεοῦ μου.
Ἦντως κατ' εἰκόνα ἔστιν
ἡ ψυχὴ παντός ἀνθρώπου
λογικὴ εἰκῶν τοῦ Λόγου.
Πῶς, εἰπέ μοι, δίδαξόν με.
Ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Λόγου·

ὁ Θεός ἐκ Θεοῦ Θεός Λόγος,
συναΐδιός τε ἔστι
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι.
Οὕτως οὖν καὶ ἡ ψυχὴ μου
κατ' εἰκόνα τούτου ἔστι,
νοῦν γάρ ἔχουσα καὶ λόγον
φέρει ταῦτα κατ' οὐσίαν
ἄτμητα ἀσύγχυτά τε,
ὁμοούσια ὡσαύτως,
ἐν τὰ τρία ἡνωμένως,
ἀλλὰ καὶ διηρημένως.
Πάντοτε καὶ ἡνωνταί γε
(326) καὶ εἰσὶ μεμερισμένα·
ἡνωνται γάρ ἀσυγχύτως
καὶ μερίζονται ἀτμήτως.
Ἐν ἐκ τούτων εἰ καθέλης,
συγκαθεῖλες πάντως πάντα·
ψυχὴ γάρ ἄνους, ἄλογος,
ἴσον ἔσται τῶν ἀλόγων·
ἄνευ δέ ψυχῆς οὐκ ἔστι
νοῦν ἢ λόγον ὑφεστάναι.
Οὕτως οὖν ἐκ τῆς εἰκόνας
τό πρωτότυπον ἐννόει!
Ἄνευ Πνεύματος οὐκ ἔστι
οὐ Πατήρ, οὐ Λόγος τούτου·
πνεῦμα ὁ Πατήρ δέ ἔστι,
καὶ Υἱός ὁ τούτου, πνεῦμα,
εἰ καὶ σάρκα ἐνεδύθη,
καὶ Θεός τό Πνεῦμα πάλιν·
ἐν γάρ φύσει καὶ οὐσίᾳ
τὰ ἀμφοτέρα τελοῦσιν,
ὡσπερ νοῦς, ψυχὴ καὶ λόγος.
Ἄλλ' ὁ μὲν Πατήρ τόν Λόγον
ἀπεγέννησεν ἀρρήτως.
Ὡσπερ νοῦς ἐκ τῆς ψυχῆς μου,
μᾶλλον δέ ἐν τῇ ψυχῇ μου,
οὕτως ἐκ Πατρός τό πνεῦμα,
μᾶλλον δ' ἐν Πατρὶ καὶ μένει
καὶ προέρχεται ἀφράστως.
Ὡσπερ πάλιν δέ ὁ νοῦς μου
πάντοτε γεννᾷ τόν λόγον
καὶ προφέρει καὶ ἐκπέμπει

καί γνωστόν ποιεῖ τοῖς πᾶσιν,
οὐ χωρίζεται δέ τούτου,
(327) ἀλλά καί γεννᾷ τόν λόγον
καί ἐντός αὐτόν κατέχει,
οὕτω νόει τόν Πατέρα,
ὅτι ἔτεκε τόν Λόγον,
ὅτι τίκτει ἀενάως,
οὐ χωρίζεται δέ ὄλως
τοῦ Υἱοῦ Πατήρ ὁ τούτου,
ἀλλ' ἐν τῷ Υἱῷ ὁράται,
καί Υἱός ἐν τούτῳ μένει.
Ταύτην ἀκριβῆ εἰκόνα,
εἰ καί ἀμυδρά τυγχάνει,
καθυπέδειξεν ὁ λόγος,
ἣν οὐδέποτε θεάσῃ,
οὐδ' οὐ μή κατανοήσῃς,
εἰ μή πρότερον καθάρῃς,
εἰ μή πρότερον ἐκπλύνῃς
τῆς εἰκόνας σου τόν ῥύπον,
εἰ μή κεχωσμένην οὔσαν
ἐν τοῖς πάθεσιν ἐξάξις,
ἀποσμήξις τε τελείως,
ἀποδύσῃς τε ὡσαύτως
καί λευκάνῃς ὡς χιόνα.
Ὅταν ταῦτα δέ ποιήσῃς
καί καλῶς σαυτόν καθάρῃς
καί εἰκῶν τελεία γένη,
τό πρωτότυπον οὐκ ὄψῃ,
οὐδ' οὐ μή κατανοήσῃς,
εἰ μή ἀποκαλυφθῆ σοι
διὰ Πνεύματος Ἁγίου.
Πάντα γάρ Πνεῦμα διδάσκει
ἐν φωτί λάμπαν ἀρρήτῳ,
(328) νοερῶς τά νοητά σοι
ἅπαντα καθυποδείξει,
ὅσον δύνασαι καί βλέπειν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ,
κατά τήν ἀναλογίαν
ψυχικῆς καθάρσεώς σου,
καί Θεῷ ὁμοιωθήσῃ
ἔργων ἀκριβεῖ μιμήσει,
σωφροσύνης καί ἀνδρείας,

ἀλλά καί φιλανθρωπίας,
πειρασμῶν ὑπομονῇ τε
καί τῇ πρὸς ἐχθρούς ἀγάπῃ.
Τοῦτο γάρ φιλανθρωπία,
τό ἐχθρούς εὐεργετεῖν σε
καί φιλεῖν αὐτούς ὡς φίλους,
ὡς γνησίους εὐεργέτας,
εὐχεσθαί τε ὑπὲρ πάντων
τῶν σοί ἐπηραζόντων,
ἴσην τε πρὸς πάντας ἔχειν
ἀγαθούς καί πονηρούς τε
ἐνδιάθετον ἀγάπην,
ὑπὲρ πάντων δέ τιθέναί
τήν ψυχὴν σου καθ' ἐκάστην,
ὑπὲρ σωτηρίας λέγω,
καί τοῦ ἕνα που σωθῆναι
ἢ καί πάντας, εἰ οἶόν τε.
Ταῦτα μιμητὴν Δεσπότου
ἀπεργάζονται σε, τέκνον,
καί εἰκόνα ἀληθῆ σε
ἀποδείξουσι τοῦ κτίστου,
μιμητὴν τε κατὰ πάντα
(329) τελειότητος τῆς θείας.
Ὅ δέ κτίστης τότε – πρόσχες,
ὄπερ μέλλω σοι ἐκφράσαι!
Θεῖον ἀποστείλει Πνεῦμα
οὐ ψυχὴν σοι λέγω ἄλλην,
οἶαν ἔσχες, ἀλλά Πνεῦμα,
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ σοι λέγω,
καί ἐμπνεύει καί οἰκῆσει
καί οὐσιωδῶς σκηνώσει
καί φωτίσει καί λαμπρύνει
καί ἀναχωνεύσει ὄλον,
τόν φθαρτόν τε ἀφθαρτίσει
καί ἀνανεώσει αὐτίς
τόν παλαιωθέντα οἶκον,
οἶκον τῆς ψυχῆς σου λέγω.
Ταύτη δέ συναφθαρτίσει
καί τό σῶμα ὄλον ὅλως
καί θεόν σε κατὰ χάριν
ὅμοιον τοῦ πρωτοτύπου
ἀπεργάζεται, ὡ θαῦμα,

ὦ μυστήριον τό πᾶσιν
ἄγνωστον τοῖς ἐμπαθέσιν,
ἄγνωστον τοῖς φιλοκόσμοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλοδόξοις,
ἄγνωστον ὑπερηφάνοις,
ἄγνωστον ὄντως ὀργίλοις,
ἄγνωστον καί μνησικάκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλασάρκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλαργύροις,
ἄγνωστον τοῖς φθονεροῖς τε,
ἄγνωστον πᾶσι λοιδοροῖς,
ἄγνωστον ὑποκριταῖς γε,
ἄγνωστον καί γαστριμάργοις,
ἄγνωστον τοῖς λαθροφάγοις
(330) καί μεθύσοις τε καί πόρνοις·
ἄγνωστον τοῖς ἀργολόγοις,
ἄγνωστον τοῖς αἰσχρολόγοις,
ἄγνωστον καί τοῖς ῥαθύμοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀμελοῦσι
τῆς καθ' ὥραν μετανοίας,
ἄγνωστον τοῖς μή πενθοῦσιν
ἀενάως καθ' ἑκάστην
ἄγνωστον ἀνυποτάκτοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀντιλόγοις,
ἄγνωστον ἰδιορρύθμοις,
ἄγνωστον τοῖς οἰομένοις
εἶναί τι, μηδέν δέ οὔσιν,
ἄγνωστον τοῖς καυχωμένοις,
ἀλλά μή καί τερπομένοις
ἐπί σώματος μεγέθει
ἢ δυνάμει εἴτε κάλλει
ἢ χαρίσματι ἐτέρω
οἰωδήποτέ σοι λέγω·
ἄγνωστον τοῖς μή καρδίαν
καθαράν προσκτησαμένοις,
ἄγνωστον τοῖς μή αἰτοῦσιν
ἐν θερμότητι καρδίας
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
ἄγνωστον τοῖς ἀπιστοῦσιν
ὅτι δίδεται καί ἄρτι
τοῖς ζητοῦσι Πνεῦμα Θεῖον.
Ἄπιστία γάρ ἀπείργει

καί διώκει Πνεῦμα Θεῖον
ἀπιστῶν τις οὐκ αἰτεῖται,
μή αἰτῶν οὐδέ λαμβάνει,
μή λαβῶν νεκρός ὑπάρχει.
(331) Τόν νεκρόν δέ τις μή κλαύσει,
ὅτι ζῆν δοκεῖ νεκρός ὢν;
Οἱ νεκροί νεκρούς οὐδέπω
οὔτ' ἰδεῖν οὔτε θρηνηῖσαι
ὅλως δύνανται· οἱ ζῶντες
τούτους βλέποντες πενθοῦσι.
Θαῦμα γάρ ὄρωσι ξένον,
ζῶντας τούς νενεκρωμένους,
ἀλλά καί περιπατοῦντας,
τούς τυφλοὺς βλέπειν δοκοῦντας
καί κωφοὺς δέ ὄντως ὄντας
καί ἀκούειν οἰομένους·
ζῶσι γάρ καί καθορῶσι
καί ἀκούουσιν ὡς κτήνη,
ὡς ἀνόητοι νοοῦσιν
ἐν αἰσθήσει ἀναισθήτῳ,
ἐν ζωῇ νενεκρωμένη.
Ἔστι γάρ καί ζῆν μή ζῶντα,
ἔστι βλέποντα μή βλέπειν
μηδ' ἀκούοντα ἀκούειν.
Πῶς, εἰπέ μοι; Λέξω τάχος·
ὅσοι ζῶσι κατὰ σάρκα,
ὅσοι βλέπουσι τά τῆδε
καί ὡσί σαρκίνοις μόνοις
θείων λόγων ἀκροῶνται,
οὗτοι κατὰ πνεῦμα πάντες
κωφοί, τυφλοί καί νεκροί γε.
Οὐδέ γάρ ἐκ Θεοῦ γεγέννηνται
ὅλως, ἵνα καί ζῶσί γε,
ἀλλ' οὐδ' ἔλαβον τό Πνεῦμα
οὐδ' ἀνέβλεψαν τὰς κόρας,
(332) οὐ κατεῖδον φῶς τό θεῖον·
τούτου δέ μή γνεομένου
ἔμειναν κωφοί εἰς ἅπαν.
Οἱ τοιοῦτοι δέ, εἰπέ μοι,
πῶς Χριστιανοί κληθῶσιν;
Ἄκουε τοῦ θείου Παύλου
ταῦτά σοι σαφῶς δηλοῦντος,

μᾶλλον δέ Χριστοῦ λαλοῦντος·
Ἄνθρωπος ἐκ γῆς ὁ πρῶτος
χοϊκός ἐκτίσθη πάντως,
ἄνθρωπος ὁ δεύτερος δέ
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατήλθε.
Πρόσεχε τοῖς λεγομένοις·
οἶος οὖν ὁ πρῶτος πέλει
χοϊκός καί οἱ ἐκ τούτου
πάντες χοϊκοί γεννῶνται·
οἶος δέ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος Δεσπότης,
ἐπουράνιοι καί πάντες
οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες,
ἄνωθεν δέ γεννηθέντες,
βαπτισθέντες δέ ὡσαύτως
Πνεύματι τῷ Παναγίῳ·
οἶον ἔστι τό γεννησαν
Θεός ὄντως, ἐξ αὐτοῦ τε
οἱ γεννῶμενοι τοιοῦτοι
ἐκ Θεοῦ θεοί θετοί γε
καί υἱοί ὑψίστου πάντες,
ὡς φησι τό θεῖον στόμα.
Ἦκουσας Θεοῦ τούς λόγους,
ἤκουσας πῶς ἐκ τῶν ἄλλων
(333) τούς πιστούς ἀναχωρίζει,
πῶς σημεῖον γνώρισμά τε
δέδωκε τοῖς αὐτοῦ δούλοις,
ἵνα μή πλανῶνται λόγοις
ἄλλοτρίων διδασκάλων;
Ἐκ τῆς γῆς, φησίν, ὁ πρῶτος,
ὅτι χοϊκός ἐκτίσθη,
ὁ δεύτερος ἄνθρωπος δέ,
τῶν ἀπάντων ὁ Δεσπότης,
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατήλθε.
Θάνατον πᾶσιν ὁ πρῶτος
προεξένησεν ἀνθρώποις
καί φθοράν τῇ παραβάσει·
ὁ δέ δεύτερος τῷ κόσμῳ
ἔδωρήσατο καί νῦν δέ
ἅπασι πιστοῖς παρέχει
φῶς, ζωήν καί ἀφθαρσίαν.
Ἦκουσας, ἄπερ σοι λέγει

ὁ τῶν οὐρανίων μύστης;
ἤκουσας Χριστοῦ λαλοῦντος
δι' αὐτοῦ καί τοὺς ἀνθρώπους
ἐκδιδάσκοντος ὅποιοι
οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες
καί τὴν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
ἐνδεικνύμενοι τελοῦσι;
Μὴ οὖν ἀμφίβαλλε λοιπόν·
εἰ Χριστιανός ὑπάρχεις,
οἷος ὁ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος, τοιοῦτος
καί αὐτός ὀφείλεις εἶναι·
μὴ ὑπάρχων δέ τοιοῦτος,
(334) πῶς Χριστιανός κληθήσῃ;
Εἰ γάρ οἷος ὁ Δεσπότης
ἐπουράνιος ὑπάρχει,
καί τοιούτους εἶναι λέγει
τοὺς αὐτῷ πεπιστευκότας
πάντως γε ἐπουρανίους,
ὅσοι κοσμικά φρονοῦσι,
ὅσοι κατὰ σάκρα ζῶσιν,
οὐκ εἰσὶ τοῦ ἐκ τῶν ἄνω
κατελθόντος Θεοῦ Λόγου,
ἀλλὰ τοῦ ἐκ γῆς πλασθέντος
χοϊκοῦ ἀνθρώπου πάντως.
Οὕτω φρόνει, οὕτως ἔχε,
οὕτω πίστευε, καί ζήτη
ἵνα γένησαι τοιοῦτος
ἐπουράνιος, ὡς εἶπεν
ὁ ἐξ οὐρανῶν φοιτήσας
καίδιδούς ζωὴν τῷ κόσμῳ.
Οὗτος ἔστι καί ὁ ἄρτος,
ὁ ἐκεῖθεν καταβαίνων,
ὃν οἱ τρώγοντες οὐδ' ὄλως \\
θάνατόν ποτε ὀρώσιν·
ἐπουράνιοι γάρ ὄντες
εἰς αἰεὶ ἔσσονται πάντως
τὴν φθορὰν ἀποδυθέντες,
ἀφθαρσίαν δ' ἐνδυθέντες,
θάνατον ἀποβαλόντες
καί ζωῆ προσκολληθέντες.
Ἄθάνατοι γάρ, ἄφθαρτοι

γίνονται καί διά τοῦτο
ἐπουράνιοι καλοῦνται.
(335) Τίς γάρ ἀπό τοῦ αἰῶνος
ἐχρημάτισε τοιοῦτος,
τῶν Ἀδάμ υἱῶν σοι λέγω,
πρὶν ἐξ οὐρανοῦ κατέλθῃ
ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων
οὐρανίων, ἐπιγείων;
Οὗτος ἔλαβε τήν σάρκα
τήν ἡμῶν καί Πνεῦμα Θεῖον
δέδωκε, καθὼς πολλάκις
εἶπομεν, καί τοῦτο πάντα
ὡς Θεός ἡμῖν παρέχει.
Ποῖα πάντα; Ἄ πολλάκις ὑμῖν εἶπον,
ἀλλά καί τά νῦν ἐξείπω.
Γίνεται ὡς κολυμβήθρα
θεία φωτοειδεστάτη,
πάντας συμπεριλαμβάνει
τούς ἀξίους, οὓς ἐφεύροι
ἔνδοθεν, καί πῶς ἐξείπω, πῶς ἐκφράσω
τά γινόμενα ἀξίως;
Δός μοι λόγον, ὁ ψυχὴν μοι
χαρισάμενος Θεός μου.
Θεός ὄν τό Θεῖον Πνεῦμα,
οὓς ἐντός αὐτοῦ ἄν λάβῃ,
ἀναπλάττει τούτους ὅλως,
ἐξανακαινίζει τούτους,
καιουργεῖ τε παραδόξως.
Πῶς καί τίνα γε τόν τρόπον
οὐ μεταλαμβάνει ὅλως
τοῦ ἐκείνων αὐτό ρύπου;
Ὡς οὐδέ τό πῦρ μετέχει
τῆς σιδήρου μελανίας,
μεταδίδωσι δ' ἐκείνω
πάντα τά αὐτῷ προσόντα,
(336) οὕτω καί τό Θεῖον Πνεῦμα
ἄφθαρτον ὄν ἀφθαρσίαν
καί ἀθάνατον ὑπάρχον
δίδωσιν ἀθανασίαν,
φῶς τε ἄδυτον τυχάνον
φῶς ἀποτελεῖ τούς πάντας
ἐν οἷσπερ κατασκηνώσει,

καί ζωὴν αὐτοῖς παρέχει.
Ὡς Χριστοῦ ὁμοφυές τε,
ὁμοούσιον ὡσαύτως
καί ὁμόδοξον ὑπάρχον
καί συνηνωμένον πέλον,
τούτους τοῦ Χριστοῦ ὁμοίους
ἀπεργάζεται εἰς ἅπαν.
Οὐ φθονεῖ γάρ ὁ Δεσπότης
ἴσους ἑαυτῷ ὀφθῆναι
τούς βροτούς χάριτι θεῖα,
οὐδ' ἀπαξιοῖ γενέσθαι
ὁμοίους αὐτῷ τούς δούλους,
ἀλλά τέρπεται καί χαίρει
καθορῶν ἡμᾶς τοιούτους
ἐξ ἀνθρώπων γεγονότας
κατά χάριν, ὡς ἐκεῖνος
πέφυκε καί ἔστι φύσει.
Εὐεργέτης γάρ ὑπάρχων
βούλεται ἡμᾶς τοιούτους
εἶναι, οἷος καί ἐκεῖνος.
Εἰ γάρ μή τοιοῦτοι ὦμεν
ὅμοιοι ἐν ἀκριβείᾳ,
πῶς ἐσόμεθα ἐκείνῳ
ἠνωμένοι, καθὼς εἶπε,
πῶς δέ ἐν αὐτῷ μενοῦμεν,
(337)μή ὑπάρχοντες τοιοῦτοι,
πῶς δ' αὐτός ἐν ἡμῖν μείνη
οὔσι τούτου ἀνομοίοις;
Τοῦτο οὖν σαφῶς εἰδότε
σπεύσατε λαβεῖν τό Πνεῦμα
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ καί Θεῖον,
ἵνα γένησθε τοιοῦτοι,
οἷους ἔδειξεν ὁ λόγος,
ἐπουράνιοι καί θεῖοι,
ὅσους εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ἵνα καί τῆς βασιλείας
γένησθε τῆς οὐρανίου
κληρονόμοι εἰς αἰῶνας.
Εἰ δέ μή τοιοῦτοι ἦτε
ἢ γένησεσθε ἐνταῦθα
ἐπουράνιοι, ὡς εἶπον,
πῶς τούς οὐρανούς οἰκῆσαι

ὄλως οἴεσθε σύν τούτῳ;
πῶς δέ καί εἰς βασιλείαν
μετά τῶν ἐπουρανίων
εἰσελθεῖν καί βασιλεῦσαι
καί συνέσεσθαι τῷ πάντων
Βασιλεῖ τε καί Δεσπότη;
Δράμετε σπουδῇ οὖν πάντες,
ἵνα καταξιωθῶμεν
ἐνθοθεν τῆς βασιλείας
τῆς τῶν οὐρανῶν γενέσθαι
καί Χριστῷ συμβασιλεῦσαι,
τῷ Δεσπότη τῶν ἀπάντων,
ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα
σύν Πατρί καί Πνεύματί τε
εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΕ΄.

*Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης· καί ὅτι ὁ μὴ ὁρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ
δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν. (338)*

Ἦ φιλοικτίρμον Θεέ μου, ποιητά μου,
λάμπρον πλεῖόν μοι τό ἀπρόσιτον φῶς σου,
ἵνα μου χαρᾶς ἐμπλήσης τήν καρδίαν.
Ναί, μή ὀργισθῆς, ναί, μή ἐγκαταλίπης,
ἀλλά αὐγάσον ψυχὴν μου τῷ φωτί σου·
τό γάρ φῶς σου σύ, ὁ Θεός μου, τυγχάνεις.
Εἰ γάρ κέκλησαι πολλοῖς καί διαφοροῖς
τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' ἐν αὐτός ὑπάρχεις·
τοῦτο δέ τό ἐν ἄγνωστον πάση φύσει
καί ἀόρατον καί ἄφραστον τυγχάνει,
ὃ παραδεικνύμενον πάντα καλεῖται.
Τοῦτο οὖν τό ἐν τρισυπόστατος φύσις,
μία θεότης, μία τε βασιλεία,
μία δύναμις, ἐν ἡ Τριάς γάρ πέλει.
Τριάς μία γάρ ὁ Θεός μου, οὐ τρία,
τρία ὅμως δέ τό ἐν καθ' ὑποστάσεις,
ὁμοφυεῖς ἀλλήλαις οὔσας τῇ φύσει,
ὁμοδυνάμους ὄλως, ὁμοουσίους,
ἀσυγχύτως μέν ὑπέρ νοῦν ἠνωμένας,

ἀδιαιρέτως δ' αὔθις διαιρουμένας,
εἰς ἓν τὰ τρία καί τό ἓν γε εἰς τρία.
Εἷς γάρ ἐστιν ὁ ποιήσας τὰ πάντα
Ἰησοῦς Χριστός σύν Πατρὶ τῷ ἀνάρχῳ,
(338) συνανάρχῳ τε Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ.
Ἐν οὖν ἡ Τριάς ἀμερίστως εἰς ἅπαν,
ἐν τῷ ἐνὶ τὰ τρία δέ, ἐν τοῖς τρισὶ τό ἓν δέ,
μᾶλλον δέ ἓν τὰ τρία μοι καί τό ἓν τρία πάλιν
νόει, προσκύνει, πίστευε νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.
Τό ἓν γάρ τοῦτο φαντασθέν, λάμψαν καί καταυγάσαν,
μεταληφθέν, μεταδοθέν πᾶν ἀγαθόν ὑπάρχει
διό οὐχ ἓν, ἀλλά πολλά καί παρ' ἡμῖν καλεῖται
φῶς καί εἰρήνη καί χαρά, ζωή, τροφή καί πόσις,
ἔνδυμα, περιβόλαιον, σκηνή καί θεῖος οἶκος,
ἀνατολή, ἀνάστασις, ἀνάπαυσις λουτρόν τε,
πῦρ, ὕδωρ, ποταμός, πηγὴ ζωῆς καί ῥεῖθρον,
ἄρτος καί οἶνος, ἡ καινὴ τῶν πιστῶν καρυκεία,
ἡ πανδαισία, ἡ τρυφή ἢν μυστικῶς τρυφῶμεν,
ἥλιος ὄντως ἄδυτος ἄστρον ἀειλαμπές τε,
λαμπάς ἐντός ἐκλάμπουσα τῆς ψυχικῆς οἰκίας.
Τοῦτο τό ἓν πολλά ἐστι καθαιροῦν τε καί κτίζον,
τοῦτο τό ἓν τὰ σύμπαντα παρήγαγε τῷ λόγῳ
καί πνεύματι δυνάμεως συνέχει ταῦτα πάντα.
Τοῦτο τό ἓν τὸν οὐρανόν καί τὴν γῆν ἐκ μὴ ὄντων
παρήγαγεν, οὐσίωσε, συνέστησεν ἀρρήτως,
τοῦτο τό ἓν τὸν ἥλιον, σελήνην καί τὰ ἄστρα
θελήματι πεποίηκε, θαῦμα καινόν καί ξένον.
Τοῦτο τό ἓν τετράποδα, ἔρπετά καίθηρία
καί πετεινά παντοδαπά καί ἐνάλια πάντα
τῇ προστάξει παρήγαγε, καθὼς ὀρῶνται πάντα.
Ἔσχατον δέ ἐποίησεν ἐμέ ὡς βασιλέα
καί πάντα ταῦτα δέδωκεν ἐμοί πρὸς θεραπείαν
ὡς δοῦλα καί τὴν χρεῖαν μοι δουλικῶς ἐκπληροῦντα.
Πάντα οὖν τούτου τοῦ ἐνός Θεοῦ τῶν ὄλων, λέγω,
τό πρόσταγμα ἐφύλαξε καί εἰσέτι φυλάττει,
κἀγὼ μόνος, ὁ ἄθλιος, ἀχάριστος ἐδείχθην,
(339) ἀγνώμων καί ἀνήκοος Θεοῦ, τοῦ πλάσαντός με
καί ταῦτα πάντα τὰ καλά ἀφθόνως παρασχόντος,
τὴν ἐντολήν τε παραβάς ἀχρεῖος ἐγενόμην
καί χεῖρων πάντων τῶν κτηνῶν ἀπεφάνθην, ὁ τάλας,
καί παρετράπην τῆς ὁσοῦ τῆς εὐθείας καί θείας
καί τῆς δοθείσης δόξης μοι ἐκπέπτωκα ἀθλίως

καί ἐξεδύθην τήν στολήν τήν φωτεινήν καί θείαν,
καί ἐν τῷ σκότει γεγονώς νῦν ἐν τῷ σκότει κείμαι,
καί ἀγνοῶ ὅτι φωτός εἰμί ἐστερημένος,
καί ἴδε, λέγω, ἥλιος τήν ἡμέραν φωτίζει,
καί βλέπω τοῦτον τῆς νυκτός ἐλθούσης πάλιν δύνει,
καὶ γὰρ ἀνάπτω μοι κηρούς καί λαμπάδα καί βλέπω.
Καί τί τῶν πάντων ἔχει μου ἀνθρώπων πλέον ἄλλος;
Οὕτως γάρ πάντως βλέπουσιν ἄνθρωποι ἐν τῷ κόσμῳ
καί τούτου πλέον οὐδαμῶς καθορᾷ τις ἀνθρώπων.
Ταῦτα οὖν λέγων ψεύδομαι καί ἐμαυτὸν ἐμπαίζω
καί ἐμαυτὸν, Σῶτερ, πλανῶ κατ' ἐμαυτὸν κομπάζων,
μή θέλων γινῶναι ἐμαυτὸν, ὅτι τυφλός τυγχάνω,
μή θέλων κοπιάσαι τε, μή θέλων ἀναβλέψαι,
μή θέλων ὁ κατάκριτος τήν τύφλωσίν μου γινῶναι.
Λέγω δέ Τίς ἐώρακε Θεόν, τό φῶς τοῦ κόσμου;
Καί τοῦτο λέγων, Δέσποτα, ἀναισθητῶ εἰς ἅπαν
μή συνιείς ὅτι κακῶς λογίζομαι καί λέγω.
Ὁ γάρ τό φῶς σου μή ὀρῶν, καί βλέπειν ὅλως λέγων,
μᾶλλον δέ καί ἀδύνατον λέγων ὑπάρχειν τοῦτο,
τό κατιδεῖν σου, Δέσποτα, τό φῶς τῆς θείας δόξης,
πάσας ἀρνεῖται τάς γραφάς προφητῶν, ἀποστόλων,
τούς σούς τε λόγους, Ἰησοῦ, καί τήν οἰκονομίαν.
Εἰ γάρ ἐξ ὕψους ἔλαμψας, ἐπέφανας ἐν σκότει
καί παρεγένου, εὐσπλαγχνε, ἐν κόσμῳ μετ' ἀνθρώπων,
(341) ἀναστραφῆναι καθ' ἡμᾶς θελήσας φιλανθρώπως
καί φῶς τοῦ κόσμου σευτὸν ἀψευδῶς ἔφησ εἶναι,
ἡμεῖς δέ οὐχ ὀρῶμέν σε, οὐχί τυφλοί εἰς ἅπαν,
τυφλῶν τε ἀθλιώτεροι τυγχάνομεν, Χριστέ μου;
Ναί, ὄντως, ναί, ὡς ἀληθῶς καί νεκροί καί τυφλοί τε
ὑπάρχομεν μή βλέποντες σέ ζωοποιόν φάος.
Τόν ἥλιον τόν αἰσθητόν οἱ τυφλοί οὐχ ὀρῶσιν,
ἀλλά καί ζῶσι, Δέσποτα, καί ὀπωσοῦν κινουῦνται
οὐ γάρ ζωὴν χαρίζεται, ἀλλά τό βλέπειν μόνον.
Σύ δέ ὑπάρχων ἅπαντα τά καλά, αἰεὶ δίδως
ταῦτα τοῖς δούλοις σου τοῖς βλέπουσι τό φῶς σου,
ὡς ὢν ζωὴ καί τήν ζωὴν παρέχεις σὺν τοῖς ἄλλοις
ἅπασι, λέγω, τοῖς καλοῖς, ἅπερ αὐτός τυγχάνεις.
Ὁ ἔχων σε ὡς ἀληθῶς ἔχει ἐν σοὶ τά πάντα.
Μή στερηθῶ σου, Δέσποτα, μή στερηθῶ σου, κτίστα,
μή στερηθῶ σου, εὐσπλαγχνε, ὁ ταπεινός καί ξένος
ξένος γάρ, ὡς εὐδόκησας, καί πάροικος ἐνταῦθα
οὐ προαιρέσει γέγονα, οὐ θελήσει μου ξένος,

ἀλλά τῇ χάριτι τῇ σῆ ἑμαυτὸν ἔγνω ξένον
τῶν ὀρωμένων νοερῶς ἔλλαμφθεις τῷ φωτί σου
καί γνούς ὅτι πρὸς αὔλον καὶ ἀόρατον κόσμον
μετάγεις, κατοικίζεις τε τὸ ἀνθρώπινον φύλον,
μερίζεις τε καὶ διαιρεῖς ἀξίους κατοικίας
ἐκάστω, ὡς ἐφύλαξεν, Σωτήρ, τὰς ἐντολάς σου.
Διὰ τοῦτο οὖν δέομαι σὺν σοί με κατατάξαι,
εἰ καὶ πολλά ἐξήμαρτον ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους
καὶ ἄξιος κολάσεως εἰμί καὶ τιμωρίας,
ἀλλά με ἱκετεύοντα δέξαι ὡς τὸν τελώνην
καὶ ὡς τὴν πόρνην, Δέσποτα, εἰ καὶ μὴ ἴσως κλαίω,
εἰ μὴ ὁμοίως πόδας σου ταῖς θριξί μου ἐκμάσσω,
εἰ μὴ στενάζω καὶ θρηνῶ, Χριστέ, παραπλησίως·
(342) ἀλλά ἐκβλύζεις ἔλεος καὶ βρῦεις εὐσπλαγχνίαν,
πηγάζεις ἀγαθότητα, δι' ὧν ἐλέησόν με.
Ναί, ὁ παγεὶς τὰς χεῖράς σου, ναί, ὁ παγεὶς τοὺς πόδας
ἐν τῷ σταυρῷ καὶ λογχευθεὶς τὴν πλευράν, πανοικτίρμον,
ἐλέησον καὶ ῥῦσαί με πυρὸς τοῦ αἰωνίου,
καλῶς καταξιώσας με ἐντεῦθεν σοὶ δουλεῦσαι,
ἀκαταγνώστως τότε δέ στήναι ἐνώπιόν σου
καὶ προσδεχθῆναι ἔνδοθεν τοῦ νυμφῶνός σου, Σῶτερ,
ἔνθα συνευφρανθήσομαι σοί, τῷ καλῷ Δεσπότῃ,
ἀνεκκλήτῳ χαρᾶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΣΤ'.

Ἐξομολόγησις εὐχῆ συνημμένη καὶ περί συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπαθείας. (343)

Ἐμάκρυνα, φιλόφρονε, ἠύλισθην ἐν ἐρήμῳ
καὶ ἀπεκρύβην ἀπὸ σοῦ, τοῦ γλυκέος Δεσπότη·
ὑπὸ τὴν νύκτα γεγονώς τῆς τοῦ βίου μερίμνης
πολλά ἐκεῖθεν δῆγματα καὶ τραύματα ὑπέστην,
πολλὰς πληγὰς ἐπανελθὼν φέρω ἐν τῇ ψυχῇ μου
καὶ κράζω ἐν ὀδύνη μου καὶ πόνῳ τῆς καρδίας·
Ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τὸν παραβάτην!
ὦ ἰατρέ φιλόψυχε καὶ φιλοικτίρμον μόνε,
ὁ δωρεάν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τετραυματισμένους
ιώμενος, ἰάτρευσον μώλωπας, τραύματά μου.
Στάλαξόν σου τὸ ἔλαιον τῆς χάριτος, Θεέ μου,

καί τάς πληγάς μου ἄλειψον, ἐξάλειψον τά ἔλκη,
συνούλωσον καί σύσφιγξον τά παραλελυμένα
μέλη μου καί ἀφάνισον τάς οὐλάς πάσας, Σῶτερ,
καί τέλεον ὑγίωσον ὄλον με ὡς τό πρῶην,
ὄτε οὐκ ἦν μοι μολυσμός, ὄτε οὐκ ἦν μοι μῶλωψ,
οὐδέ πληγή φλεγμαίνουσα, οὐ κηλὶς, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά γαλήνη καί χαρά, εἰρήνη καί πραότης,
ἀγία τε ταπείνωσις καί ἡ μακροθυμία,
ὑπομονῆς ὁ φωτισμός καί τῶν καλλίστων ἔργων
ὑπομονή καί δύναμις ἀήττητος εἰς ἅπαν.
(344) Ἐξ οὗ πολλή παράκλησις δακρύων καθ' ἑκάστην,
ἐξ οὗ ἡ ἀγαλλίασις ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ,
ὥσπερ πηγὴ ἀνέβρυσεν, ἔρρεεν ἀνάως
καί ρεῖθρον ἦν μελισταγές, εὐφροσύνης τε πόμα,
διηνεκῶς στρεφόμενον ἐν στόματι νοός μου.
Ὅθεν ὑγεία ἅπασα, ὄθεν ἡ καθαρότης,
ὄθεν ἡ ρύψις τῶν παθῶν καί λογισμῶν ματαίων,
ὄθεν ἡ ἀστραπήμορφος ἀπάθεια συνῆν μοι
καί συνεγίνετο αἰεὶ – πνευματικῶς μοι νόει
ὁ ταῦτα διερχόμενος, μή μολυνθῆς ἀθλίως –
ἄφατον ἐμποιοῦσά μοι ἡδονὴν συνουσίας
καί γάμου πόθον ἄπειρον, ἐνώσεως ἐνθέου,
ἐξ ἧς κἀγὼ μεταλαβὼν ἀπαθῆς ἐγενόμην,
ἐκπυρωθεὶς τῇ ἡδονῇ, φλεχθεὶς αὐτῆς τῷ πόθῳ
καί τοῦ φωτός μετέσχηκα, ναί, καί φῶς ἐγενόμην,
πάθους παντός ἀνώτερος, ἐκτός κακίας πάσης.
Οὐ γάρ προσψαύει τῷ φωτί τῆς ἀπαθείας πάθος
ὡς οὐδ' ἡλίῳ ἡ σκιά ἢ τῆς νυκτός τό σκότος.
Τοιοῦτος οὖν γενόμενος, τοιοῦτός τε ὑπάρχων
ὑπεχαυνώθην, Δέσποτα, ὡς ἐμαυτὸν θαρρήσας,
μερίμνη ὑπεσύρην τε τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων,
φροντίδι τε βιωτικῶν κατέπεσα, ὁ τάλας,
καί ψυχρανθεὶς ὡς σίδηρος μελανός ἐγενόμην
καί ἐγχρονίσας κείμενος ἰόν προσελαβόμην.
Καί διὰ τοῦτο σοι βοῶ πάλιν καθαρισθῆναι
αἰτούμενος, φιλάνθρωπε, καί εἰς τό πρῶην κάλλος
ἀνενεχθῆναι καί τοῦ σοῦ φωτός καταπολαῦσαι
νῦν τε καί αἰεὶ καί εἰς πάντας τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

MZ'.

Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία' καί περί τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. (345)

Εὐλογητός εἶ, Κύριε, εὐλογητός εἶ, μόνε,
εὐλογητός εἶ, εὐσπλαγχνε, ὑπερευλογημένη,
ὁ δούς ἐν τῇ καρδίᾳ μου τό φῶς τῶν ἐντολῶν σου
καί ἐμφυτεύσας ἐν ἐμοί τό τῆς ζωῆς σου ξύλον
καί δείξας με παράδεισον ἄλλον ἐν ὄρωμένοις,
ἐν αἰσθητοῖς μέν νοητόν, νοητόν δ' ἐν αἰσθήσει.
Συνήνωσας γάρ τῇ ψυχῇ ἄλλον Πνεῦμά σου Θεῖον,
ὅπερ καί ἐνεσκήνωσας ἐν τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις
τοῦτο τό ξύλον τῆς ζωῆς ὄντως ὑπάρχει μόνον,
τοῦτο, ἐν ἧπερ φυτευθῆ γῆ εἶτ' οὖν ψυχῇ ἀνθρώπου
καί ἐν καρδίᾳ ῥιζωθῆ, παράδεισον δεικνύει
ταύτην εὐθύς λαμπρότατον, πᾶσι κεκοσμημένον
φυτοῖς ὠραίοις δένδροις τε καί καρποῖς διαφόροις,
πεποικιλμένον ἄνθεσι καί μυριπνόοις κρίνοις.
Ταῦτα δ' εἰσί ταπείνωσις καί χαρά καί εἰρήνη,
πραότης καί συμπάθεια, πένθος, ὄμβροι δακρύων
καί ξένη τέρψις ἐν αὐτοῖς, αἴγλη τῆς χάριτός σου
ἅπασιν ἐπιλάμπουσα τοῖς ἐν τῷ παραδείσῳ.
Σύ εἶ κρατήρ προχέων μοι ζωῆς τά νάματά σου,
καί λόγους θείας γνώσεως ἀφθόνως ἐμπαρέχεις.
Ἐπὶ δέ σύ μή βουληθῆς, ἀλλ' ἀντιλέγεις ταῦτα,
(346) ἄνους ἐγώ, ἀναίσθητος ὡσπερ λίθος τυγχάνω.
Ἡ σάλπιγξ ἄνευ πνεύματος οὐδέποτε ἠχήσει
οὕτω κἀγώ σου ἄνευθεν ὡς ἄψυχος ὑπάρχω.
Δίχα ψυχῆς ἀδύνατον ἐνεργεῖν τι τό σῶμα
οὕτως οὐ δύναται ψυχῆ δίχα τοῦ Πνεύματός σου
κινεῖσθαι καί τάς ἐντολάς τάς σάς, Σῶτερ, φυλάττειν,
οὐδέ ὄραν σε δύναται οὐδέ παρίστασθαι σοι,
οὐδέ ὑμνεῖν τήν δόξαν σου συνετῶς, ὦ Θεέ μου.
Διά τοῦτο οὖν σοι βοῶ καί διά τοῦτο κράζω
Ἅνω ὧν σὺν τῷ Πατρὶ καί μεθ' ἡμῶν τυγχάνων
οὐχ' ὡς τινες λογίζονται, τῇ ἐνεργείᾳ μόνη,
οὐδ' ὡς νομίζουσι πολλοί, τῷ θελήματι μόνη,
οὐδέ δυνάμει μόνη σου, ἀλλά καί τῇ οὐσίᾳ,
εἴπερ οὐσίαν ἐπί σοί τολμητέον τοῦ λέγειν
ἢ ἐννοεῖν, ἀθάνατε, ὑπερούσιε μόνε!
Εἰ γάρ ὑπάρχεις ἀληθῶς ἀνερμήνευτος ὅλως,

231

ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἀκατανόητός τε,
ἀναφής, ἀψηλάφητος, ἄληπτος ὅλως, Σῶτερ,
πῶς σε προσονομάσωμεν, πῶς δέ σε καί οὐσίαν
ποταπὴν τε καὶ ὁποῖαν τολμήσωμεν εἰπεῖν σε;
Ἵντως οὐδὲν τῶν πάντων γάρ ὑπάρχεις, ὦ Θεέ μου,
ἀλλὰ τὰ πάντα ἔργα σά ἐξ οὐκ ὄντως παρήχθη
μόνος δ' ὑπάρχεις ἄκτιστος, μόνος ἄναρχος, Σῶτερ,
Τριάς Ἁγία καὶ σεπτὴ, ὁ Θεός τῶν ἀπάντων,
καὶ φῶς παρέδειξας ἡμῖν δόξης σου τῆς ἀχράντου.
Αὐτό καὶ νῦν παράσχου μοι ἀδιάστατον, Σῶτερ,
δός μοι αἰεὶ σε δι' αὐτοῦ ἐνοπτρίζεσθαι, Λόγε,
καὶ κάλλος τό ἀμήχανον καλῶς κατανοεῖν σου,
ὅπερ ἀκατανόητον παντάπασιν ὑπάρχον
ὑπερεκπλήττει μου τόν νοῦν, ἐξιστᾶ μου τὰς φρένας
καὶ πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ μου σῆς ἀγάπης ἀνάπτει.
Τοῦτο δ' ἀποτελούμενον εἰς φλόγα θείου πόθου
τρανοτέραν δεικνύει μοι τὴν δόξαν σου, Θεέ μου.
Ἦν προσκυνῶν αἰτοῦμαι σε, Υἱέ Θεοῦ, παράσχου
(347) καὶ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀδιαδόχως ἔξειν
καὶ δι' αὐτῆς σε τόν Θεόν καθορᾶν αἰωνίως.
Μή δός μοι δόξαν, Δέσποτα, ἐν κόσμῳ τὴν ματαίαν,
μή πλοῦτον ἀπολλύμενον, μή τάλαντα χρυσίου,
μή θρόνου ὕψος, μή ἀρχὴν τῶνδε τῶν φθειρομένων.
Τοῖς ταπεινοῖς με σύζευξον, τοῖς πτωχοῖς τε καὶ πρᾶοις,
ἵνα κἀγὼ γενήσομαι καὶ ταπεινός καὶ πρᾶος,
καὶ τὴν διακονίαν μου, εἰ μὴ πρὸς τό συμφέρον
καὶ πρὸς τὴν σὴν ἀρέσκειαν καὶ τὴν σὴν θεραπείαν
μετέρχομαι, εὐδόκησον ἐξεωθῆναι ταύτης
καὶ μόνας, Δέσποτα, θρηνεῖν τὰς ἐμάς ἀμαρτίας,
τῆς κρίσεώς τε μεριμνᾶν τῆς δικαίας σου μόνης,
καὶ πῶς ἀπολογήσομαι πολλά σε παροργίσας.
Ναί, ὁ ποιμὴν ὁ συμπαθὴς, ὁ ἀγαθός καὶ πρᾶος,
ὁ θέλων πάντας τούς εἰς σέ πιστεύοντας σωθῆναι,
ἐλέησον, εἰσάκουσον δεήσεώς μου ταύτης
μὴ ὀργισθῆς, μὴ πρόσωπον ἀπ' ἐμοῦ ἀποστρέψης,
ἀλλὰ τό σόν με δίδαξον θέλημα ἐκπληρῶσαι.
Οὐ γάρ ζητῶ τό θέλημα τό ἐμαντοῦ γενέσθαι,
ἀλλὰ τό σόν, ἵνα καὶ σέ θεραπεύσω, οἰκτίρμων.
Ἵρκίζω σε, ἐλέησον, ὁ φύσει ἐλεήμων,
καὶ τό συμφέρον ποιήσον ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
ὅτι Θεός φιλόανθρωπος αὐτός ὑπάρχεις μόνος,
ἄκτιστος, ἀτελεύτητος, παντοδύναμος ὄντως,

πάντων ζωή και πάντων φῶς τῶν σέ ἀγαπησάντων
καί παρά σοῦ, φιλόανθρωπε, λίαν ἀγαπωμένων.
Οἷς με συντάξαις, Δέσποτα, καί δόξης σου τῆς θείας
ἀποτελέσαις κοινωνόν τε καί συγκληρονόμον
σοί γάρ ἡ δόξα, τῷ Πατρί σύν Υἱῷ συνανάρχω,
καί Θεῖω πρέπει Πνεύματι εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΗ΄.

**Ἵτι δόξα καί τιμὴ ἐστὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καὶ πάσχοντι κακῶς
διὰ Θεοῦ ἐντολήν ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία καὶ διάλογος
πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. (348)**

Δός μοι τὴν αἴσθησιν, Χριστέ, ἦν ἅπαξ ἐδωρήσω,
σκέπασον ταύτη με, Σωτήρ, κρύψον ἐντός με ὄλον
καί μὴ ἐάσης αἴσθησιν ἐγγίζειν μοι τοῦ κόσμου,
μὴ ἔνδοθεν εἰσέρχεσθαι, μὴ ὄλως με τριτρώσκειν,
τόν δοῦλόν σου τόν ταπεινόν, ὃν ἠλέησας μόνος.
Τῇ γάρ μερίμνη τῇ καλῇ αἴφνης ἐπεισεσοῦσα
ἡ αἴσθησις ἡ κοσμικὴ κακὰς ἐπιθυμίας
εὐθέως ἐνεποίησε ψυχῇ μου τῇ ἀθλίᾳ
δόξαν γάρ ὑποδείκνυσι, πλούτου ὑπομιμνήσκει,
τοῖς βασιλεῦσί τε τῆς γῆς ἐγγίζειν ἐποτρύνει
ὡς εὐτυχίαν λέγουσα εἶναι τοῦτο μεγάλην.
Ἐκ τούτων οὖν τῶν λογισμῶν, ὥσπερ ὑπὸ ἀνέμου
ἄσκός ὀγκοῦται καί τό πῦρ ἀνάπτεται εἰς φλόγα,
οὕτως ἐκείνη ἡ ψυχὴ φυσωμένη ὀγκοῦται
καί διατείνεται σφοδρῶς ἐπιθυμία δόξης,
πλούτου τε καί ἀνέσεως τῶν κάτω συρομένων,
ἐφίεται δοξάζεσθαι σύν τοῖς δοξασμένοις,
περιφανῆς τε φαίνεσθαι σύν τοῖς περιφανέσι
καί πλοῦτον κτᾶσθαι σύν αὐτοῖς τοῖς τόν πλοῦτον κτωμένοις,
ἦνπερ ἐδόξασας αὐτός φωτί σου τῷ ἀρρήτῳ,
ἦνπερ αὐτός ἐστόλισας δόξῃ σου τῇ ἀφράστῳ,
ἦνπερ αὐτός παρέδειξας λαμπρότητά σου θείαν.
(349) Ἡ αἴσθησις αἰχμάλωτον τόν νοῦν αὐτῆς λαβοῦσα
ὑποδεικνύει βασιλεῖς, ὑπομιμνήσκει δόξης
καί πλοῦτον ὑποδείκνυσι τόν τοῦ παρόντος βίου,
ὄργαν πρὸς ταῦτά τε ποιεῖ τῇ ἐνθυμήσει μόνη.
Ἵ σκότους, ὡ πωρώσεως, ὡ λογισμῶν ματαίων,

προθέσεώς τε ῥυπαρᾶς καὶ ἀναισθήτου γνώμης,
ὅτι λιπὼν τὰ ἄρρητα καὶ ἄφθαρτα τοῦ βλέπειν
τὰ ἐπὶ γῆς λογίζομαι καὶ ταῦτα ἐνθυμοῦμαι!
Οὐ τελευτήσει βασιλεύς; Οὐχὶ παρέλθει δόξα;
Οὐ πλοῦτος σκορπισθήσεται ὡσπερ χνοῦς ὑπ' ἀνέμου;
Οὐχὶ διαφθαρήσεται τὰ σώματα ἐν τάφοις
καὶ ἄλλοι κυριεύσουσι τῶν ἐν τῇ γῇ χρημάτων
καὶ μετ' ἐκείνους ἕτεροι καὶ ἀπ' ἐκείνων ἄλλοι;
Καὶ τίνος, λέγε μοι, ψυχὴ, ὁ πλοῦτος ἐγεγόνει,
τίς δέ ἐν κόσμῳ ἴσχυσε μικρὸν κερδήσαι πρᾶγμα,
ἴν' ὡσπερ ζῶν τε καὶ θανῶν μετ' αὐτοῦ τοῦτο λάβῃ;
Πάντως οὐδένα οὐδαμῶς δεῖξαί μοι εὐπορήσεις,
εἰ μὴ τοὺς ἐλεήμονας, τοὺς μηδὲν κτησαμένους,
ἀλλὰ τὰ πάντα ἐν χερσὶ τῶν πενήτων διδόντας.
Ἐκεῖνοι γάρ καὶ ἔχουσιν ἀσφαλῶς τὰ δοθέντα,
ἀφ' οὔπερ καὶ δεδωκάσιν εἰς χεῖρας τοῦ Δεσπότης
οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡς πτωχοὶ καὶ πτωχῶν πάντων χεῖρους
ὑπάρχουσιν, οἱ ἔχοντες ἀποκείμενον πλοῦτον
γυμνοὶ γάρ ὡσπερ πτώματα ρίπτονται ἐν τοῖς τάφοις
καὶ τῶν παρόντων ἄθλιοι καὶ τῶν μελλόντων ξένοι.
Τί οὖν, ψυχὴ μου, ἐν αὐτοῖς καλὸν ὀρώσα τέρπη;
Ποῖον δέ τούτων ἄξιον κρίνεις ἐπιθυμεῖσθαι;
Πάντως οὐκ ἔχεις τί εἰπεῖν, πάντως οὐκ ἀποκρίνη.
Οὐαὶ τοῖς πλοῦτον ἔχουσιν ἐκτεθησαυρισμένον,
οὐαὶ τοῖς δόξαν θέλουσι λαμβάνειν ἐξ ἀνθρώπων,
οὐαὶ τοῖς παρενείρουσιν ἑαυτοὺς τοῖς πλουσίοις
(350) καὶ μὴ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐκείνου πλοῦτον
καὶ τό συνεῖναι μετ' αὐτοῦ μόνον ἐπιθυμοῦσιν,
ὅτι ὁ κόσμος μάταιος, τὰ δ' ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
ματαιότητων ἔσσονται, τὰ πάντα ματαιότης.
Διὸ καὶ παρελεύσονται, Θεὸς δέ ἔσται μόνος
αἰώνιος καὶ ἄφθαρτος εἰς αἰεὶ διαμένων,
καὶ σὺν αὐτῷ δέ ἔσσονται οἱ νῦν αὐτόν ζητοῦντες,
οἱ μόνον ἀγαπήσαντες ἐκεῖνον ἀντὶ πάντων.
Οὐαὶ δέ τότε τοῖς νυνὶ τὸν κόσμον ἀγαπῶσιν,
ὅτι κατακριθήσονται ἐν αὐτῷ εἰς αἰῶνας.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς θέλουσι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀποστεροῦνται.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσι τὸν πλοῦτον συνηγμένον,
ὅτι ἐπιθυμήσουσιν ἐκεῖ τυχεῖν ῥανίδος.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσιν ἐπ' ἀνθρώπων ἐλπίδα,
ὅτι αὐτός τεθνήξεται καὶ σὺν αὐτῷ ἐλπίδες,

καί τότε εὐρεθήσονται μή ἔχοντες ἐλπίδα.
Οὐαί, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἐνταῦθα,
ὅτι ἐκεῖθεν ἔξουσιν αἰώνιον τήν θλίψιν.
εἶπέ, ψυχὴ μου, τί λυπῆ, τί ζητεῖς τῶν ἐν βίῳ,
εἶπέ μοι, καί διδάξω σε ἐνός ἐκάστου χρεῖαν
καί μάθε καί διδάχθητι τό καλόν ἐν ἐκάστῳ.
Θέλεις, εἶπέ, δοξάζεσθαι, θέλεις καί ἐπαινέσθαι;
Ἄκουσον τοίνυν, τί τιμὴ, τί δέ καί ἀτιμία
τιμὴ τό πάντας μέν τιμᾶν, τόν Θεόν δέ πρό πάντων
καί τάς ἐκείνου ἐντολάς ἐπικτᾶσθαι ὡς πλοῦτον,
ὑβρίζεσθαι τε δι' αὐτάς, δι' αὐτάς λοιδορεῖσθαι
καί δι' αὐτάς ὄνειδισμούς ὑποφέρειν παντοίους.
Ὅταν γάρ πράγματι τινι, ψυχὴ, ἐπιχειρήσης,
ἵνα τιμήσης τόν Θεόν, ἵνα αὐτόν δοξάσης
(351) καί διά τοῦτο ὑβρισθῆς καί ἐξουδενωθῆς,
τότε τιμῆς ἐπέτυχε καί δόξης τῆς ἐστῶσης,
ὅτι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπί σε πάντως ἦξει.
Τότε σε καί οἱ ἄγγελοι ἐπαινέσουσι πάντες,
ὅτι ἐτίμησας Θεόν, ὃν ὕμνοῦσιν ἐκεῖνοι.
Θέλεις, ψυχὴ μου, κτήσασθαι ἱματισμόν καί πλοῦτον;
Ἄκουσον, ἄρτι δείξω σοι τόν αἰώνιον πλοῦτον
δάκρυσον, μετανόησον, καταφρόνησον πάντων,
γενοῦ πτωχὴ τῷ πνεύματι, γενοῦ καί τῇ καρδίᾳ,
γενοῦ ἀκτῆμων χρήμασι, γενοῦ τοῦ κόσμου ξένη,
γενοῦ τῶν θελημάτων σου ἐχθρά τῶν ἐναντίων
καί μόνου τοῦ θελήματος γενοῦ τοῦ σοῦ Δεσπότου
καί ἀκολούθησον αὐτοῦ τοῖς ἴχνεσιν εὐτόνως.
Καί τότε σχολαιότερον βαδίσας ὁ Δεσπότης
θέλων καταληφθήσεται ὑπό σοῦ τῆς ἀθλίας
αὐτόν δ' ἰδοῦσα βόησον καί κραύγασον μεγάλως,
αὐτός δ' ἐπιστραφήσεται ὄμματι τῷ ἰλέῳ
καί βλέψει καί παράσχει σοι μικρόν αὐτόν ἰδέσθαι
καί πάλιν καταλείψει σε κρυβεῖς ἐξ ὀφθαλμῶν σου.
Τότε θρηνήσεις, τάλαινα, τότε κλαύσεις ἐμπόνως,
τότε αἰτήσεις θάνατον μή φέρουσα τόν πόνον,
μή στέγουσα τόν χωρισμόν τοῦ γλυκέος Δεσπότου.
Αὐτός ἐξαποροῦσαν δέ ὁ ἀγαθός ἰδὼν σε
καί σφοδρῶς ἐπιμένουσαν τῷ κλαυθμῷ καί τῇ λύπῃ
πάλιν αἴφνης φανήσεται, πάλιν σε καταυγάσει,
πάλιν καθυποδείξει σοι τόν ἀκένωτον πλοῦτον,
τήν δόξαν τήν ἀμάραντον τοῦ πατρικοῦ προσώπου,
καί εὐφρανεῖ σε ὡς τόν πρῖν καί χαρᾶς σε ἐμπλήσει

καί οὕτω καταλείψει σε τῆς χαρᾶς πεπλησμένην.
Κατά μικρόν δέ ἡ χαρά τοῖς ἐκ τοῦ κόσμου λόγοις
καί λογισμοῖς ἐκλείψει σε καί προσέσται σοι λύπη,
(352) καί οὕτω πάλιν ὡς τό πρῖν ἔση σφοδρῶς θρηνοῦσα
καί κοκυτῶ κραυγάζουσα κάκεινον ἐκζητοῦσα,
τόν εὐφροσύνην πάροχον, τόν τῆς χαρᾶς δοτήρα,
τόν πλοῦτον τόν ἰστάμενον καί ἀεὶ ὄντως ὄντα.
Οὕτω σου τήν προαίρεσιν δοκιμάζοντος βλέπε,
μή ἀποκάμης, ὦ ψυχή, μή στραφῆς εἰς τοῦπίσω,
μή εἴπης· Μέχρι πότε μοι ἄληπτος οὕτως ἔσται;
Μή εἴπης· Τί φαινόμενος εὐθύς κρύπτεται πάλιν
καί ἕως πότε κόπους μοι οὐκ ἔλεεῖ παρέχειν;
Μή εἴπης· Πῶς δέ δύναμαι κοπιᾶν μέχρι τέλους;
καί κατοκνήσης, ὦ ψυχή, ἐκζητεῖν τόν Δεσπότην,
ἀλλ' ὡς πρὸς θάνατον σαυτήν ἄπαξ, ψυχή, ἐκδοῦσα
μή ψηλαφήσης ἄνεσιν, μή ἐκζητήσης δόξαν,
μηδέ τρυφήν τοῦ σώματος, μή συγγενῶν φιλίαν,
μή περιβλέψη δεξιᾶ, μή εὐωνύμα ὄλωσ,
ἀλλ' ὡς ἐνήρξω, μᾶλλον δέ θερμότερως δραμοῦσα
σπεῦσον ἀεὶ καταλαβεῖν, δράξασθαι τοῦ Δεσπότου.
Κᾶν μυριάκις ἄφαντος, τσαυτάκις φανῆς σοι
γένηται, καί ὁ ἄληπτος οὕτως ἔσται ληπτὸς σοι,
μυριοντάκις, μᾶλλον δέ ἕως πνέεις ὄλωσ,
προθυμότερως ζήτησον καί πρὸς ἐκεῖνον δράμε.
Καί γάρ οὐ καταλείψει σε, οὐκ ἐπιλήσεται σου,
κατά μικρόν δέ μάλιστα ἐπὶ πλεῖον φανεῖται
καί συχνότερως σοι, ψυχή, συνέσται ὁ Δεσπότης
καί καθαρθεῖσαν τέλεον τοῦ φωτός τῆ ἑλλάμψει
ὄλος αὐτός ἐλεύσεται, αὐτός ἐγκατοικήσει,
αὐτός καί ἔσται μετὰ σοῦ ὁ τόν κόσμον ποιήσας,
καί πλοῦτον ἔξεις ἀληθῆ ὄν ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
ἀλλ' οὐρανός καί οἱ ἐκεῖ ἐναπογεγραμμένοι.
Εἰ οὕτω σοι γενήσεται, εἰπέ, τί πλέον θέλεις;
Εἰπέ, ψυχή ἀχάριστε, εἰπέ, ψυχή ἀγνώμων,
(353) εἰπέ, ψυχή μου ταπεινή, τί τούτων μεῖζον ἔστιν
ἐν οὐρανοῖς εἶτ' ἐν τῇ γῆ, ἴν' ἐκεῖνο ζητήσης;
Τοῦ οὐρανοῦ ὁ ποιητής καί τῆς γῆς ὁ Δεσπότης
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῶ καί πάντων τῶν ἐκ κόσμῳ
κτίστης, κριτής καί βασιλεύς αὐτός ὑπάρχων ὁ μόνος
ἐν σοὶ ὑπάρχει κατοικῶν, ὄλος δεικνύμενός σοι,
ὄλος ἐλλάμπων σε φωτὶ καί κάλλος ὑποφαίνων
τό τοῦ προσώπου, καί αὐτόν ἐκτυπώτερον βλέπειν

καί παρέχων σοι καί κοινωνόν δόξης σε τῆς ἰδίας
ἀπεργαζόμενος. Εἶπέ, τί τούτου μείζον ἄλλο;
Πάντως οὐδέν μοί προσερεῖς. Ἐγὼ δέ πάλιν λέγω·
Τοιαύτης δόξης, ὦ ψυχή, σύ καταξιωθείσα
τί ἔτι κέχηνας πρός γῆν, τί δέ θέλγη τοῖς ὧδε,
τί τοῖς φθαρτοῖς προστέτηκας τά ἄφθαρτα λαβοῦσα,
τί τοῖς παροῦσι πρόσκεισαι τά μέλλοντα εὐροῦσα;
Ἐκεῖνα σπούδασον, ψυχή, διηνεκῶς κεκτῆσθαι,
ἐκεῖνοις ὄλην σεαυτήν προσκόλλησον, ψυχή μου,
ἵνα καί μετά θάνατον ἐν αὐτοῖς εὐρεθῆσθαι
τοῖς αἰώνιοις ἀγαθοῖς, οἷς ἐντεῦθεν ἐκτήσω,
καί σύν αὐτοῖς τῷ ποιητῇ παραστῆς καί Δεσπότη
εὐφραινομένη σύν αὐτῷ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΘ'.

*Ὅτι ἔστιν ὅτε καί διά τῆς εἰς τόν πλησίον ἐπιμελείας καί διορθώσεως
συγκατασπᾶσθαι τόν διδάσκαλον εἰς τήν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους
ἀσθένειαν. (354)*

Ἐλέησόν με, Κύριε, ἐλέησόν με, μόνε,
ὁ ἐκ νηπίας με, Σωτήρ, σκεπάσας ἡλικίας,
ὁ πάμπολλά μοι πταίσαντι, ἐν ἐπιγνώσει ὄντι,
οἰκεία ἀγαθότητα ἅπαντα συμπαθήσας,
ὁ κόσμου με ῥυσάμενος τοῦ δεινοῦ καί ματαίου
καί συγγενῶν καί φίλων τε καί ἡδονῶν ἀτόπων
κάνταῦθα ἀξιώσας με ὡς ἐν ὄρει καθίσαι
καί δείξας μοι τήν δόξαν σου τήν θαυμαστήν, Θεέ μου,
καί Πνεύματος ἐμπλήσας με τοῦ Θείου σου, Χριστέ μου,
καί φωτισμοῦ πνευματικοῦ ὄλον με ἐμφορήσας.
Αὐτός ἀμεταμέλητον τήν χάριν σου, Θεέ μου,
παράσχου μοι τῷ δούλῳ σου εἰς τέλος ὀλοκλήρως.
Μή ἀντανέλης, Δέσποτα, μή ἀποστρέψης, κτίστα,
μηδέ παρίδης ἅπαξ με πρό προσώπου σου στήσας
καί κατατάξας ἐν τοῖς σοῖς δούλοις με καί σφραγίσας
σφραγίδι σου τῆς χάριτος σόν με ἐπονομάσας.
Μή πάλιν ἀπορρίψης με, μή πάλιν ἀποκρύψης
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, κάμέ καλύψη σκότος
καί καταπίη ἄβυσσος καί σύσχη οὐρανός με,
ὄν ὑπεράνωθεν αὐτοῦ ἀνήγαγες, Σωτήρ μου,

καί σύν ἀγγέλοις, μᾶλλον δέ σύν σοί τῷ πάντων κτίστη
(355) συνεῖναι κατηξίωσας καί συναγάλλεσθαί σοι
καί βλέπειν τήν ἀσύγκριτον τοῦ σοῦ προσώπου δόξαν
τοῦ ἀπροσίτου τε φωτός εἰς κόρον ἀπολαύειν
καί χαίρειν καί εὐφραίνεσθαι ἄρρητον εὐφροσύνην
τῇ συνουσίᾳ, Δέσποτα, τῆς σῆς ἀφράστου αἴγλης.
Κατατρυφῶν δέ τοῦ φωτός ἐκείνου τοῦ ἀρρήτου
ἐσκίρτων, ἔχαιρον σύν σοί τῷ ποιητῇ καί πλάστη,
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος τοῦ σοῦ προσώπου.
Ἐπεὶ δέ πάλιν πρός τήν γῆν κατήγαγον τόν νοῦν μου,
πεφωτισμένος ὢν ἐν σοί, οὐκ ἔβλεπον τόν κόσμον
οὐδέ τά ὄντα πράγματα, Δέσποτα, ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλ' ὑπεράνω τῶν παθῶν καί μεριμνῶν ὑπῆρχον
καί πράγματι στροβούμενος καί τά κακά ἐλέγχων.
Οὐκ ἐκοινώνουν μέν τό πρὶν κακίαις ἀνθρωπίναις·
ὡς δ' ἐγχρονίσας ἐν αὐτοῖς τά ἄλλων προεθέμην
καί φιλονείκεις, Δέσποτα, συναπήχθην ἀνδράσιν,
ἐλπίδι διορθώσεως μετέσχον τῆς κακίας
καί σκότους, οἴμοι, τῶν παθῶν μετέλαβον ἀφρόνως
καί κρατηθεῖς ὑπό θηρῶν ἀγρίων κινδυνεύω.
Ἄλλους ἐκοπᾶσαι θέλων γάρ λύμης γε τῆς ἐκείνων
αὐτός πρῶτος κατάβρωμα γέγονα τοῖς θηρίοις.
Ἄλλά προφθάσας οἴκτειρον, ἀλλά ταχύνας ῥῦσαι
τόν διά σέ, φιλόανθρωπε, ἐν τούτοις ἐμπεσόντα.
Κατά τήν σῆν γάρ ἐντολήν τέθεικα, ἐλεῆμον,
ψυχὴν τήν παναθλίαν μου ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν μου·
εἰ οὖν ἐτρώθην, δύνασαι ἰάσασθαί με, Σῶτερ,
εἰ ἐκρατήθην παρ' ἐχθρῶν αἰχμάλωτος ὁ τάλας,
ἀλλά αὐτός ὡς δυνατόν καί ἰσχυρός εἰς ἅπαν
ἰσχύεις ἐκλυτρώσασθαι θελήματί σου μόνω·
εἰ καί θηρίων στόμασι καί χερσὶ κατελήφθην,
ἀλλά φανέντος θνήσκονται εὐθύς, ἐγὼ δέ ζήσω.
(356) Ναί, ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἐλέησον, οἴκτειρησον ἐμέ τόν πεπτωκότα.
Κατῆλθον ἐν τῷ φρέατι ῥύσασθαι τόν πλησίον
καί συγκατέπεσα κἀγώ, δικαιοκρίτα Σῶτερ·
μή με ἐάσης κείμενον εἰς τέλος ἐν τῷ βόθρῳ.
Ναί, οἶδα ὡς προσέταξας, πανοικτίρμον Θεέ μου,
ὅτι χρή πάντως ῥύεσθαι τόν ἀδελφόν θανάτου
καί ἀμαρτίας δήγματος, ἀλλ' οὐ δι' ἀμαρτίας
συναπολέσθαι μετ' αὐτοῦ· ὃ πέπονθα ὁ τάλας
καί ῥαθυμῆσας πέπτωκα ἐμαυτῷ γε θαρρήσας·

ἀλλά κάκεϊνον ρύεσθαι καί ἐμαυτόν ὡσαύτως,
εἰ δέ μή, μένειν ἄνωθεν καί θρηνεῖν τόν πεσόντα
καί φεύγειν, ὄση δύναμις, τό πεσεῖν σύν ἐκείνῳ.
Ἄλλ' οὖν καί νῦν ἀνάστησον, ἀνάγαγε τοῦ χάους
καί στήσον ἐπί πέτραν με, Χριστέ, τῶν ἐντολῶν σου
καί δεῖξον πάλιν μοι τό φῶς, ὃ οὐ χωρεῖ ὁ κόσμος,
ἀλλ' ἔξω κόσμου καί φωτός ὄρατοῦ καί ἀέρος
τοῦ αἰσθητοῦ καί οὐρανοῦ αἰσθητῶν τε ἀπάντων
ἀποτελεῖ γε τόν αὐτό, Σωτέρ μου, καθορῶντα
εἴτε χωρίς τοῦ σώματος, εἴτε σύν τούτῳ ὅλως,
μή ἐπιστάμενος, Θεέ, κατά τήν τότε ὥραν,
δοκῶ δέ, ὡσπερ ἄυλος φωστήρ ὑπάρχων τότε
τῷ κάλλει τε τοῦ νοητοῦ λαμπόμενος ἡλίου,
τό ἑαυτοῦ οὐ καθορᾶν ἰσχύει φῶς αἰσθήσει,
ἐκεῖνον μόνον δέ ὄρα τόν ἄδυτον φωστήρα
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος αὐτοῦ τῆς δόξης,
καί ἐκπληττόμενος σφοδρῶς καταμαθεῖν οὐκ ἔχει,
οὔτε κατανοήσασθαι τόν θεωρίας τρόπον,
τό πῶς ἢ ποῦ ὁ πανταχοῦ ἀνερμηνεύτως πέλων
ὄραται, περιγράφεται, θέλων ἐν τοῖς ἀγίοις.
Τοῦτο δέ ἴσμεν ἅπαντες τῶν τοιούτων οἱ μύσται,
(357) ὅτι τοῦ κόσμου ἔξωθεν τότε ἐν ἀληθείᾳ
γινόμεθα καί μένομεν, ἄχρις αὐτό ὀρῶμεν,
καί πάλιν εὐρισκόμεθα ἐν σώματι καί κόσμῳ.
Μεμνημένοι δέ τῆς χαρᾶς καί τοῦ φωτός ἐκείνου
καί τῆς γλυκείας ἡδονῆς θρηνοῦμεν καί πενθοῦμεν,
ὡσπερ παιδίον νήπιον καθορῶν τήν μητέρα
καί μεμνημένον γάλακτος γλυκασμοῦ κλαυθυρίζει,
ἕως ἐκείνου δράξεται καί εἰς κόρον θηλάσῃ.
Τοῦτο αἰτούμεθα καί νῦν, τοῦτο σε δυσωποῦμεν,
τοῦτο προσπίπτομεν λαβεῖν ἀναφαίρετον, Σῶτερ,
ὅπως καί νῦν τρεφώμεθα, πανοικτίρμον, ἐκ τούτου
τοῦ ἄρτου τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νοητῶς κατιόντος
καί πᾶσι τοῖς μετέχουσι ζωῆς μεταδιδόντος,
καί ἀπιόντος, καί πρός σέ τήν πορείαν ποιοῦντες
συνοδοιπόρον ἔξωμεν, βοηθόν τε καί ρύστην
καί σύν αὐτῷ καί δι' αὐτοῦ προσαχθῶμέν σοι, Σῶτερ,
καί ἐν τῇ κρίσει τῇ φρικτῇ τάς ἡμῶν ἁμαρτίας
αὐτό σκεπάσῃ, Δέσποτα, τοῦ μή ἐκκαλυφθῆναι,
μηδέ φανῆναι ἅπασιν ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις,
ἀλλά καί ἱμάτιον ἡμῖν γένηται λαμπροφόρον
καί δόξα καί διάδημα εἰς αἰῶνας αἰῶνων,

ἀμήν.

Ν'.

Περί θεωρίας Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων καὶ Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας· καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος· καὶ ὅτι ὁ μὴ φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδὲν ὠφεληθήσεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ἄδου κολάσεων. (358)

Τί τό ἐν ἐμοί παρά σοῦ εἰργασμένον,
ὦ τῶν πάντων αἴτιε Θεέ καὶ μέδον;
Τί γάρ καί εἶπω, τί δ' ἄρα ἐννοήσω;
Μέγα μὲν ἐμοί τό ὀρώμενον θαῦμα,
ἄγνωστον δ' ἐστὶ καὶ ἀόρατον πᾶσι.
Ποῖον τοῦτο, λέξον μοι; Πιστῶς ἐξείπω·
σκοτεῖ καὶ σκιᾶ, αἰσθητοῖς καὶ αἰσθήσει,
κτίσει ἐνύλω, αἵματι καὶ σαρκί τε
κρατοῦμαι, συμπέρφυρμαι, Σῶτερ, ὁ τάλας.
Ἐν τούτοις δ' ὄντα δυστυχῶς καὶ ἀθλίως
ἔκκληξις συνέχει με θέλοντα φράσαι·
βλέπω νοερῶς· ποῦ, τί ἢ πῶς, οὐκ οἶδα.
Τό γάρ πῶς ἀνέκφραστόν ἐστιν εἰς ἅπαν,
τό δέ ποῦ γνωστόν καὶ ἄγνωστον δοκεῖ μοι·
γνωστόν μὲν, ὅτι ἐν ἐμοί καθοράται
καὶ μακρόθεν δείκνυται αὐτό γε πάλιν,
ἄγνωστον δ' ὅμως ὡς κάμει συναπάγον
ἐν τῷ μηδαμοῦ μηδαμῶς ὅλως τόπῳ
καὶ τῶν αἰσθητῶν λήθην μοι ἐμπαρέχον
καὶ τῶν ὑλικῶν πάντων καὶ βλεπομένων
ἔξω με γυμνόν καὶ σώματος ἐξάγον.
(359) Τί οὖν ἐστὶ τό ἐνργοῦν μοι ταῦτα,
ὅπερ καὶ βλέπειν εἶπον; Εἶπεῖν οὐκ ἔχω.
Ὅμως ἄκουε καὶ συνήσεις τό πρᾶγμα·
ἔστιν οὖν ἀκράτητον τοῖς πᾶσι πάντη,
ἔστι καὶ ληπτόν καὶ μεθεκτόν ἀξίους,
μεταδοτικόν, συνημμένον ἀλήπτως,
ἦνωμένον τε καθαροῖς ἀσυγχύτως,
ἀνακεκραμμένον τε ἀμίκτω μίξει
ὄλον ὄλοις γε τοῖς ἀμέπτως βιοῦσι.
Τοῦτο ἐν ἐμοί δίκην λαμπάδος φαίνει,

μᾶλλον δέ πρῶτον εἰς οὐρανοὺς ὄραται
καί τῶν οὐρανῶν ἀμέτρως ὑπεράνω,
ἀμυδρῶς πάνυ ἀοράτως ὄραται.
Ὅτε δέ ἐγὼ ἐμπόνως ἐκζητήσω
καί ἐπιμόνως αἰτήσομαι τοῦ λάμψαι,
ἢ τρανότερον ἐκεῖσε καθορᾶται
κάμέ τῶν κάτω χωρίζει καί συνάπτει
τῇ ἐκείνου λαμπρότητι ἀρρήτως,
ἢ ἐντός μου δείκνυται ἀθρόον ὄλον,
φῶς σφαιροειδές, γαληνόν τε καί θεῖον,
ἄμορφον, ἀνείδεον μορφῇ ἀμόρφω,
ὀρώμενόν τε καί λαλοῦν πρός με ταῦτα·
Τίς εἰς οὐρανοὺς εἶναί με περιγράφεις
κάκει τε ζητεῖς καί κατοικεῖν νομίζεις;
Τί με ἐπί γῆς εἶναι ὑπολαμβάνεις
καί μετά πάντων συνεῖναι διαγγέλλεις
καί πανταχοῦ με νομοθετεῖς ὑπάρχειν;
Τό οὖν πανταχοῦ μέγεθός μοι προσάπτει,
ἀμέγεθες δέ τό παράπαν ὑπάρχω·
ὑπερμεγέθη γινῶθι γάρ μου τήν φύσιν.
Τό δ' ἐπί τῆς γῆς περιγραφῆν ἐμφαίνει,
πάντως δ' ἀπερίγραπτος καθάπαξ πέλω.
(360) Τό δέ λέγειν σε συνεῖναί με τοῖς πᾶσιν,
ἄγνοιαν σαυτοῦ δήλην ποιεῖς τοῖς πᾶσι·
συνεῖναι γάρ με τοῖς ἀγίοις ἀκούεις
αὐτόν ὄλον με οὐσία ἐν αἰσθήσει,
θεωρία τε, ἀλλά καί μετουσία,
σύν τῷ Πατρί μου καί Πνεύματι τῷ Θείῳ,
καί ἐπαναπαύεσθαι σαφῶς ἐν τούτοις.
Εἰ οὖν καθ' ἓνα εἴπησ ἡμᾶς συνεῖναι,
πολλοὺς ποιήσεις εἰς πολλοὺς μερισθέντας·
εἰ ἓνα φράσης, πῶς ὁ εἷς καί καθ' ἓνα,
μᾶλλον δέ ὁ εἷς πῶς καί ἄνω καί κάτω,
μετά δέ πάντων πῶς ὁ αὐτός συνέσται;
Τό πᾶν ὁ πληρῶν πῶς ἐν ἐνὶ οἰκῆσει,
ὁ ὢν ἐν ἐνὶ πῶς καί τό πᾶν πληρώσει;
Ἦκουε μυστήρια Θεοῦ ἀφράστου,
ἄφραστα, παράδοξα καί πάντη ξένα·
ἔστι μὲν Θεός ἀληθῶς, ὄντως ἔστι,
τοῦτο εὐσεβεῖς πάντες ὁμολογοῦσιν,
οὐδέν δέ ἔστιν, ὧν ἡμεῖς ὄλως ἴσμεν,
ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὧν ἄγγελοι ἴσασιν ἔστι,

κάν τούτω οὐδέν ὁ Θεός ἐστι, λέγω,
τῶν παντων οὐδέν ὡς τῶν ἀπάντων κτίστης,
ἀλλ' ὑπέρ τό πᾶν. Τίς γάρ ἄν εἴποι
τί ἐστι Θεός, ἵνα καί ᾽Εστιν, εἴπη,
τόδε τυχόν ἢ τόδε; Ἄγνοῶ ὅλως
ὁποῖος, ὁπόσος, ποταπός ἢ πηλίκος·
ὁ οὖν ἀγνοῶν ἐγώ Θεόν, ὁποῖος
μορφήν, εἰδός τε, τό μέγεθος, τό κάλλος,
πῶς ἐρμηνεύσω τάς αὐτοῦ ἐνεργείας,
πῶς μέν ὁράται ἀόρατος ὢν πᾶσι,
πῶς δέ σύνεστι τῇ κτιστῇ πάσῃ φύσει,
πῶς ἐγκατοικεῖ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
(361) πῶς πληροῖ τό πᾶν καί οὐδαμοῦ πληροῦται,
πῶς ὑπέρ τό πᾶν καί πανταχοῦ ὑπάρχει,
ταῦτα γάρ οὐδεῖς ὅλως εἰπεῖν ἰσχύσει.
Ἄλλ', ὦ ἀνθρώπων ὄν οὐδεῖς ὅλως εἶδεν,
ὦ παμβασιλεῦ, ὑπερεύσπλαγχνε μόνε,
εὐχαριστῶ σοι ἐξ ὅλης μου καρδίας,
ὅτι οὐ παρείδές με ἐν σκότει κάτω
κείμενον, ἀλλ' ἤψω μου χειρὶ σου θεία,
ἦν ἰδὼν ἐγώ ἀνέστην εὐθύς χαίρων·
ἔλαμπε καί γάρ φαιδρότερον ἡλίου.
᾽Εσπευσα κρατῆσαί γε ταύτην, ὁ τάλας,
καί ἠφαντώθη εὐθύς ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
καί πάλιν ὅλος ἐγενόμην ἐν σκότει.
᾽Επεσα πρὸς τοῦδαφος πενθῶν καί κλαίων,
κυλινδούμενος καί στενάζων ἐμπόνως,
ποθῶν ἰδεῖν σου πάλιν τήν θείαν χειρα.
᾽Ηπλωσας αὐτήν, ὦφθη μοι τρανοτέρως
καί περιπλακεῖς κατεφίλησα ταύτην·
ὦ χρηστότητος καί πολλῆς εὐσπλαγχνίας!
Χεῖρα δέδωκεν ἀσπάσασθαι ὁ κτίστης
τήν συνέχουσαν τά σύμπαντα τῷ σθένει·
ὦ χαρίσματος, ὦ δωρεᾶς ἀφράστου!
Πάλιν τε ταύτην συνέστειλεν ὁ πλάστης
πάντως δοκιμάζων μου τήν προθυμίαν,
εἰ ποθῶ ταύτην καί τόν ταύτης δοτῆρα,
εἰ καταφρονῶ πάντων καί προτιμῶμαι
ταύτην καί μένω ἐν τῇ ταύτης ἀγάπῃ.
᾽Ελιπον εὐθύς κόσμον καί τά τοῦ κόσμου,
ἔμυσα πάσας ὁμοῦ καί τάς αἰσθήσεις,
ὀφθαλμούς, ὦτα, ῥῖνα, στόμα καί χεῖλη,

(362) πᾶσιν ἔθανον συγγενέσι καί φίλοις,
ναί, ὡς ἀληθῶς ἔθανον τῇ θελήσει,
καί μόνην ἐζήτησα Θεοῦ τὴν χεῖρα
ἰδοῦσα δ' αὐτὴ οὕτως ποιήσαντά με,
ἤψατο λάθρα, χειρός ἐκράτησέ μου
καί ὠδήγει με μέσον τοῦ σκότους ὄντα.
Ἦσθάνομην οὖν καί χαίρων ἠκολούθουν,
ἔτρεχον σφοδρῶς ἐν νυκτί καί ἡμέρα,
εὐτόνως ἐβάδιζον σύν προθυμίᾳ,
βαδίζων δ' αὐθις ἀκίνητος ὑπῆρχον
καί τότε μᾶλλον προέκοπτον τοῖς πρόσω,
ὦ μυστηρίων, ὦ ἄθλων, ὦ βραβείων!
Οὕτω τρέχοντα τοῦ σταδίου ἐν μέσῳ
πέφθακεν ἡ χεὶρ ἀπορρήτως ἐκείνη,
τοῦ ἐμοῦ πρεσβεύσαντος πατρός ἀγίου,
καί τῆς ταλαίνης ἤψατο κεφαλῆς μου
καί δέδωκέ μοι τόν στέφανον τῆς νίκης,
αὕτη δέ μᾶλλον στέφανος γέγονέ μοι,
καί ταύτην βλέπων ἄφραστον εὐφροσύνην,
ἄφραστον χαράν, ἄφραστον θυμηδίαν
εἶχον – πῶς γάρ οὐ; κόσμον ὅλον νικήσας
καί τόν τοῦ κόσμου ἄρχοντα καταισχύνας
ἀπό χειρός τε τοῦ Θεοῦ στέφος θεῖον,
μᾶλλον δέ αὐτήν τοῦ τῶν ὄλων Δεσπότου
λαβῶν – θαῦμα! ἀντί στεφάνου χεῖρα,
ἡ ἐκλάμπουσα ἐωρᾶτο αὐτῶς,
ἀδιαλείπτως ἐμοί καί ἀνεσπέρως.
Αὕτη μοι μαζός προετείνετο ὥσπερ
καί θηλάζειν μοι γάλακτος ἀφθαρσίας
ὡς υἱῷ Θεοῦ πλουσίως ἐχορήγει,
ὦ γλυκύτητος, ὦ ἡδονῆς ἀφράστου!
Αὕτη καί ποτήριον πόματος θείου
(363) καί ἀθανάτου ρείθρου ἐγένετό μοι.
Ἐξ οὗ μετασχών καί τροφῆς ἐνεπλήσθην
τῆς οὐρανίου, ἦνπερ ἄγγελοι μόνοι
τρέφονται καί ἄφθαρτοι διατηροῦνται,
φῶτα τοῦ πρώτου δεύτερα τῇ μεθέξει.
Οὕτω καί ἡμεῖς θείας καί ἀπορρήτου
φύσεως γεγόναμεν κοινωνοί πάντες,
τέκνα τοῦ Πατρός, ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ δέ,
Πνεύματι βαπτισθέντες τῷ Παναγίῳ
πάντως δ' οὐ πάντες ἐπέγνωμεν τὴν χάριν,

οὐ τήν ἔλλαμψιν, οὐ μέθεξιν, οὐδ' ὅτι
οὕτως ἐγεννήθημεν, μόλις δέ τοῦτο
τῶν χιλίων εἷς εἶτε καί τῶν μυρίων
ἐν τῇ μυστικῇ ἐπέγνω θεωρία.
Οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἀμβλωθρίδια τέκνα
τόν γεννήσαντα ἑαυτούς ἀγνοῦντες·
ὡς γάρ οἱ νεκροὶ ὕδατι βαπτισθέντες
εἶτε καί πυρί οὐκ αἰσθάνονται ὅλως,
οὕτως οὐδ' οὗτοι νεκροὶ τῇ ἀπιστίᾳ
καί τῶν ἐντολῶν πέλοντες τῇ ἀργίᾳ
ἐλλιπεῖς οὐκ ἴσασιν, ὡς πεπόνθασι
τέρας φοβερόν, πίστιν πεπλανημένην,
δοκεῖν ἑαυτόν υἰόν τοῦ Θεοῦ εἶναι
καί μή γνωρίζειν τόν ἴδιον πατέρα.
Εἰ οὖν πίστει τοῦτον σύν γνωρίζειν λέγεις
καί πίστει υἰός Θεοῦ εἶναι νομίζεις,
ἔστω καί ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ πίστει,
καί μή ἔργω φῆς ἄνθρωπον γεγονέναι
μηδέ αἰσθητῶς αὐτόν ἀποτεχθῆναι.
Εἰ δέ γέγονεν υἰός ὄντως ἀνθρώπου,
υἰόν σε ποιεῖ τοῦ Θεοῦ πάντως ἔργω·
(364) εἰ οὐ γέγονεν ἐν φαντασίᾳ σῶμα,
οὐδ' ἡμεῖς πάντως ἐν ἐπινοίᾳ πνεῦμα,
ἀλλ' ὡς ὑπήρξε σὰρξ ἀληθῶς ὁ Λόγος,
οὕτω καί ἡμᾶς μεταμορφοῖ ἀρρήτως
καί τέκνα ποιεῖ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ.
Ἄτρεπτος θεότητι μείνας ὁ Λόγος
ἄνθρωπος ἐγένετο σαρκός προσλήψει,
ἄτρεπτον τόν ἄνθρωπον σαρκί ψυχῇ τε
τηρήσας πεποίηκεν θεόν με ὄλον,
προσέλαβέ μου τήν κατάκριτον σάρκα
καί θεότητα ὅλην ἐνέδυσέ με,
καί γάρ βαπτισθεῖς Χριστόν ἐνεδυσάμην
οὐχι αἰσθητῶς, νοητῶς δέ γε πάντως.
Καί πῶς οὐ θεός χάριτί τε καί θέσει,
αἰσθήσει καί γνώσει γε καί θεωρία,
ὁ τόν τοῦ Θεοῦ Υἱόν ἐνδεδυμένος;
Εἰ ἀγνοία γέγονεν ὁ Θεός Λόγος
ἄνθρωπος, κάμ' ἐν ἀγνοίᾳ γενέσθαι
θεόν ὡς εἰκός ὑπονοεῖσθαι πρέπον.
Εἰ δ' ἐν γνώσει, πράξει τε καί θεωρία
θεός ἄνθρωπος ἐχρημάτισεν ὄλος,

ὄλον με θεόν τῆ Θεοῦ κοινωνία
ἐν αἰσθήσει καί γνώσει, οὐχί οὐσία, μετουσία δέ
γενέσθαι πάντως χρή φρονεῖν ὀρθοδόξως.
Ὡσπερ ἐγεννήθη γάρ Θεός ἀτρέπτως
ἄνθρωπος ἐν σώματι καί πᾶσιν ὥφθη,
οὕτως ἀφράστως, πνευματικῶς γεννᾷ με
καί ἄνθρωπον μένοντα θεόν ποιεῖ με
καί ὥσπερ ὀρώμενος σαρκί ἐκεῖνος
τό Θεός εἶναι ἠγνοεῖτο τοῖς ὄχλοις,
οὕτω καί ἡμεῖς, οἷον ἡμεν, τοῖς πᾶσιν
θαῦμα! – βλεπόμενοι ἄνθρωποι πάντως
(365) τό, ὅπερ γεγόναμεν χάριτι θεία,
οὐ πεφύκαμεν τοῖς πολλοῖς καθορᾶσθαι.
Μόνοις δ' οἷς ὄμμα ψυχῆς κεκαθαρμένον
πρόσεστι, φαινόμεθα ὡς ἐν διόπτρᾳ,
τοῖς δ' ἀκαθάρτοις ὁ Θεός, οὐδ' ἡμεῖς γε
οὔθ' ὀρώμεθα οὔθ' ὄλως γεγενῆσθαι
τοιούτοί ποτε πιστεύομαθα πάντως.
Ἄπιστοι καί γάρ τῆ πίστει καί μόνη
προσεπεριδόμενοι χωρίς τῶν ἔργων
εἰ δ' οὐκ ἄπιστοι, τέως νεκροί εἰς ἅπαν,
ὥσπερ ὁ θεῖος ἀπεφήνατο Παῦλος.
Μή ἀπιστήσης, ἐμοί δέ λέγε καί σοφῶς ἀποκρίνου.
Ποῖον ἐκ τούτων προτιμήσεις τῶν δύο
νεκράν γε πίστιν ἔργων ἐστερημένην
ἢ ἀπιστίαν τῆς πίστεως ἐν ἔργοις;
Πάντως ἐρεῖς μοι· Τίς τῶν ἔργων ἢ χάρις
πίστεως δίχα τῆς ὀρθῆς καί τελείας;
Κάγω σοι ἄλιν ἀντιφθέγξομαι· Τί δέ
ὄφελος τῆς πίστεως τῶν ἔργων δίχα;
Εἰ οὖν τά, ἅπερ προειρήκαμεν, γνῶναι
βούλει τε θεός κατά χάριν γενέσθαι,
οὐ λόγῳ, οὐ δοκῆσει, οὐκ ἐπινοία,
οὐ μόνη πίστει ἐστερημένη ἔργου,
ἀλλά πείρα, πράγματι καί θεωρία
νοερά καί γνώσει τε μυστικωτάτη,
πρᾶξον ἅτινα ὁ Σωτήρ σοι προστάττει
κάκεῖνος ταῦτα διά σέ καθυπέστη,
καί τότε ἴδοις φῶς λαμπρότατον φάναν,
ἄερι ψυχῆς πάμπαν λελευκασμένῳ,
ἀύλως τήν ἄύλον σαφῶς οὐσίαν
ὄλην δι' ὄλου ὄντως διϊκνουμένην,

ἐκ ταύτης δ' ὅλον ὡς ἐν ὄλω τό σῶμα
(366) οὕσης καί αὐτῆς ψυχῆς τῆς ἀσωμάτου,
καί λάμψει τό σῶμά σου ὡς ἡ ψυχὴ σου,
ἡ ψυχὴ δ' αὖθις ὡς ἡ λάμψασα χάρις
ἔσεται ἀστράπτουσα, Θεός καθάπερ.
Εἰ δ' ἀποκνήσεις μιμήσασθαι τοῦ κτίστου
τήν ταπείνωσιν, τά πάθη καί τὰς ὕβρεις
καί ὑποστῆναι ταῦτα οὐ καταδέξῃ,
εἴτε νοερῶς, αἰσθητῶς δέ γε μᾶλλον,
ἐναπελείφθῃς ὡς τῆς ἀβελτηρίας! –
ἐν ζόφῳ καί ταρτάρῳ τοῦ σοῦ σαρκίου,
ὃ φθορά ἐστὶ – τί γάρ ὑπάρχει ἄλλο,
εἰ μὴ θάνατος ἐν ἀθανάτῳ σκεύει;
ἐγκεκλεισμένος μενοῦνγε εἰς αἰῶνας,
πάντων ἀγαθῶν τῶν ἐν φωτὶ κάυτου δέ
τοῦ φωτός στερισκόμενος. Οὕτω γάρ λέγω
τό γε καί πυρὶ βρυγμῶ τῶν ὀδόντων,
κλαυθμῶ τε καί σκώληκι παραδοθῆναι,
ἀλλ' ὡς ἐν πίθῳ τῷ σώματι οἰκῆσαι
μετά τὴν ἀνάστασιν, ὡς καί πρό τούτου,
καί μηδαμόθεν ἔξωθεν ἀποβλέπειν
μηδέ φῶς ἐντός εἰσδέχεσθαι παράπαν,
ἀλλ' οὕτω κεῖσθαι τῶν ἐνταῦθα ἡδέων
πάντων στερισκόμενον καί τῶν μελλόντων,
καθὼς προεῖπον. Λέγε οὖν ὁ ἀκούων,
ὁ λέγων· Οὐ βούλομαι τῆς βασιλείας
τῆς ἀκηράτου ἔνδον γενέσθαι
οὐδ' ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ἀλλ' ἔξω μόνον τῆς κολάσεως εἶναι
καί πείραν πυρός μὴ λαβεῖν με κἄν ὄλω.
Τί σοι ὄφελος γενομένῳ, ὡς εἶπον;
Ἄποκρινέ μοι, σοφώτατε, καί λέγε!
(367) Ἄρα λογίση τιμωρίαν ἑτέραν
εἶναι μείζονα ἢ γενέσθαι ὄλω;
Ἄπαγε, καί γάρ ὡς μόνος ἐν βασάνοις
τότε καί εἶναι καί κολάζεσθαι φήσεις.
Εἰ γάρ καί εἴποις πνευματικόν τό σῶμα
τότε ἀπολήψεσθαι, καί πῶς ὡς πίθῳ
ἐναποκλεισθήσεται ψυχὴ ἐν τούτῳ;
Ἄκουσον, διδάχθητι, πῶς ἔσται τοῦτο!
Ὡσπερ ὁ σπόρος σπείρεται κατὰ γένος
σίτου σοι λέγω καί κριθῆς καί τῶν ἄλλων –

καί κατά γένος αὐθις ἀναβλαστάνει,
οὕτω καί τά σώματα τῶν γε θνησκόντων
πίπτουσιν εἰς γῆν, οἷα τύχουσιν εἶναι.
Αἰ οὖν ἐξ αὐτῶν ψυχαί διαζευχθεῖσαι
ἐν τῇ μελλούσῃ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει,
τούτων ἐκάστη κατ' ἀξίαν εὐρίσκει
τό κατάλυμα φωτός ἢ σκότους πλήρες.
Αἰ μὲν καθαραί καί φωτός μετασχοῦσαι
καί ἀνάψασαι τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας
ἔσονται πάντως ἐν φωτὶ ἀνεσπέρῳ·
αἱ δ' ἀκάθαρτοι καί τυφλά τῆς καρδίας
ἔχουσαι τὰ ὄμματα καί σκότους πλήρεις,
πῶς ἄρα θεάσσονται φέγγος τό θεῖον;
Εἵπης οὐδαμῶς· τούτων οὖν, εἶπέ μοι,
τίς δεομένων μετά πότμον ἀκούσει
καί διανοίξει ὀφθαλμούς τούτων, οἷμοι,
τῶν ἐκουσίως βλέψαι μή βουληθέντων
μηδέ ἀνάψαι τήν ψυχικήν λαμπάδα;
Σκότος οὖν ἐκδέξεται ἀφεγγές τούτους.
Τά σώματα δέ, ὡς εἵπομεν, ἐπίσης
φθείρονται καί σήπονται καί τῶν ἀγίων,
(368) ἀλλ' ἐγείρονται, οἷα ταῦτα ἐσπάρη,
σῖτος καθαρός, σῖτος ἡγιασμένος,
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἅγια σκεύη·
ὡς ὑπάρξαντα καθαρῶτατα πάνυ
ἐξεγείρονται αὐθις δεδοξασμένα,
λάμποντα, ἀστράπτοντα, ὡς φῶς τό θεῖον.
Τούτοις ἐνοικήσασαι ψυχαί ἀγίων
ὑπέρ γε τόν ἥλιον λάμπουσι τότε
καί γενήσονται ὅμοιοι τοῦ Δεσπότου,
οὕτινος ἐτήρησαν τοὺς θεῖους νόμους.
Τῶν δ' ἁμαρτωλῶν ἐξανίστανται αὐθις,
οἷα καί αὐτά ἐν τῇ γῇ κατεσπάρη
βορβορώδη, δύσοσμα, σαπρίας πλήρη,
σκεύη βέβηλα, ζιζάνια κακίας,
πάνυ ζοφώδη ὡς τά τοῦ σκότους ἔργα
πράξαντα καί ὄργανα κακῶν παντοίων
χρηματίσαντα τοῦ πονηροῦ σπορέως·
ἐξανίστανται δ' ἀθάνατα καί ταῦτα
καί πνευματικά, πλήν ἐοικότα σκότει.
Τούτοις οὖν ψυχαί ἄθλια ἐνωθεῖσαι,
ζοφώδεις αὐταί καί ἀκάθαρτοι οὔσαι,

ὅμοιοι γενήσονται τῷ διαβόλῳ
ὡς τὰ ἐκείνου μιμησάμεναι ἔργα
καί τὰς ἐκείνου τηρήσασαι προστάξεις,
μεθ' οὗ καί ταχθήσονται πυρί ἀσβέστῳ,
τῷ σκότει καί ταρτάρῳ παραπεμφθεῖσαι,
μᾶλλον δέ αὐται κατά ἀναλογίαν
καταχθήσονται τοῦ βάρους, κατ' ἀξίαν
τῶν ἀμαρτιῶν, ὧν ἕκαστος βαστάζει
κάκει διάξει εἰς αἰῶνας αἰώνων.
(369) Οἱ δέ ἅγιοι, ὡσπερ εἶπομεν, πάλιν
τῶν ἀρετῶν ἕκαστος πτεροῖς ἀρθέντες
εἰς ἀπάντησιν καί οὗτοι τοῦ Δεσπότου
ἀναβήσονται, ἕκαστος κατ' ἀξίαν
ὡς ἑαυτόν τις προευτρέπισε πάντως
ἐγγύθεν ἢ πόρρωθεν ἔσται τοῦ κτίστου,
συνέσται τ' αὐτῷ εἰς ἀπείρους αἰῶνας
σκιρτῶν καί τερπόμενος ἄληκτον τέρψιν,
ἀμήν.

ΝΑ΄.

*Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τὰ τῶν παθῶν
φυγαδεύονται ὡς ὑπὸ τοῦ φωτός τό σκότος· συστέλλοντος δέ αὐτοῦ τὰς
ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καί τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. (370)*

Τό φῶς σου περιλάμπον με ζωογονεῖ, Χριστέ μου,
τό γάρ ὄρᾶν σε ζώωσις, ἀνάστασίς τε πέλει.
Τό πῶς εἶπεῖν οὐκ ἔχω σου φωτός τὰς ἐνεργείας,
πλήν τοῦτο ἔργῳ ἔγνωκα καί γινώσκω, Θεέ μου,
ὅτι κᾶν νόσω, Δέσποτα, κᾶν θλίψεσι κᾶν λύπαις
κᾶν ἐν δεσμοῖς κᾶν ἐν λιμῷ κᾶν φυλακῇ κρατῶμαι,
κᾶν δεινότεροις ἀλγεινοῖς συνέχωμαι, Χριστέ μου,
τό φῶς σου λάμπαν ἅπαντα ὡς σκότος ἀπελαύνει,
καί ἐν ἀνέσει καί φωτί καί φωτός ἀπολαύσει
αἴφνης ποιεῖ με γίνεσθαι τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον.
Τὰς θλίψεις ἔγνω ὡς καπνόν, τούς λογισμούς ὡς σκότος,
ὡς βέλη τε τούς πειρασμούς, τὰς μερίμνας ὡς ζόφον,
ὡς δέ θηρία τὰ πάθη χρηματίζοντα, Λόγε,
ἐξ ὧν με ἠλευθέρωσας, ἐξ ὧν ἐρρύσω πάλαι,
κατά μικρόν ἐκλάμπας σου φῶς ἐν ἐμοί τό θεῖον,
καί νῦν ἐν μέσῳ τούτων ὄντα με, Χριστέ, Θεέ μου,

διαφυλάττεις ἄτρωτον, σκέπων με τῷ φωτί σου.
Ἐπεὶ δέ πταῖω ἀμπολλα, καθ' ὥραν ἀμαρτάνων,
ἐπεὶ δέ κατεπαίρομαι, ἐπεὶ σε παροργίζω,
δέομαι τῆς εὐσπλάγχχνου σου παιδεύσεως, Χριστέ μου,
ἦν καὶ σφοδρῶς αἰσθάνομαι ἐν ἐμοὶ γενομένην
τοῦ ἀπροσίτου, Δέσποτα, καὶ παμφαοῦς καὶ θείου
(371) ὑποχωρήσει ἀπ' ἐμοῦ φωτός τοῦ σκέποντός με.
Ὡς γὰρ ἡλίου δύναντος νύξ γίνεται καὶ σκότος
καὶ ἐξίασιν ἅπαντα πρὸς βρῶσιν τά θηρία,
οὕτως ἀποσκεπάζον με, ὦ Θεέ μου, τό φῶς σου,
εὐθύς τοῦ βίου σκότος με, θάλασσα λογισμῶν τε
περικαλύπτει καὶ παθῶν θηρία κατεσθίει,
καὶ βέλεσι τιτρώσκομαι τῶν λογισμῶν ἀπάντων.
Ἐπὶ δέ πάλιν σπλαγχνισθῆς, ἐπὶ δὲ κατελείψης,
ἐπὶ δὲ ἀπακροάσῃ τε τῶν γοερῶν μου θρήνων
καὶ στεναγμούς ἐνωτισθῆς καὶ δάκρυα προσδέξῃ
καὶ ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν ἐπιβλέψαι θελήσῃς
ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτήσαντος ἀσύγγνωστα, Χριστέ μου,
ἀπὸ μακρόθεν ὡς ἀστήρ ἀνατέλλων ὄρᾶσαι,
πλατύνεσαι κατὰ μικρόν οὐκ αὐτός τοῦτο πάσχω
ἀλλὰ τόν νοῦν τοῦ δούλου σου διανοίγων τοῦ βλέπειν.
Μειζόνως ὥσπερ ἥλιος κατ' ὀλίγον ὄρᾶσαι,
καὶ γὰρ τοῦ σκότους φεύγοντος καὶ ἀφανιζομένου
ἔρχεσθαί σε λογίζομαι, τόν πανταχοῦ παρόντα
ὅτε δέ ὄλον, ὡς τό πρίν, περικυκλώσης, Σῶτερ,
ὅτε ὄλον σκεπάσης με, ὄλον με περιλάβῃς,
ἐλευθεροῦμαι τῶν κακῶν, λυτροῦμαι καὶ τοῦ σκότους
καὶ πειρασμῶν καὶ τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν ἀπάντων,
πληροῦμαι γὰρ χρηστότητος, πληροῦμαι εὐφροσύνης
καὶ καταπίμπλαμαι χαρᾶς, ἀφάτου θυμηδίας,
ὄρων φρικτά μυστήρια, ὄρων θαύματα ξένα,
ὄρων ἃ οὐ τεθέαται ὀφθαλμός οὐδέ βλέψαι
ἀνθρώπου ἐξιχύσειεν, ἀλλ' οὐδέ οὐς ἀκοῦσαι,
ἐπὶ καρδίαν δέ βροτῶν οὐκ ἀνέβη οὐδ' ὄλως,
καὶ καταπλήττομαι σφοδρῶς, ἐξίσταμαι ἐν τούτοις
καὶ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὄλως ἀλλοτριοῦμαι
ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς ἀνυμνῶν σε, Θεέ μου,
(372) κατανοῶν ἐν ἑμαυτῷ ἀλλοίωσιν τὴν ξένην
καὶ τρόπον ἀντιλήψεως χειρός παντοδυνάμου,
πῶς λάμπει μόνου σου φωτός καὶ τῇ ἐπιφανείᾳ
πᾶσαν λύπην ἐδίωξας, ἐξήρπασας τοῦ κόσμου
καὶ ἐνωθεὶς μοι μυστικῶς εἰς οὐρανόν εὐθύς με

ἀποκατέστησας ἐκεῖ, ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη,
 οὐ στεναγμός, οὐ δάκρυον, οὐκ ὄφρις δάκνων πτέρναν,
 καί ἔδειξας ἀκάματον, ἀταλαίπωρον τρίβον
 τήν ἐναντίαν, τήν στενήν, τήν δύσβατον ἀνθρώποις
 ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἄβατον πᾶσιν οὔσαν.
 Τίς γάρ ποτε ἐξίσχυσεν ἢ τίς ποτε ἰσχύσει
 ἀνθρώπων εἰς τόν οὐρανόν ἐν σώματι γενέσθαι
 ἢ καί χωρίς τοῦ σώματος, ποίοις πτεροῖς πετάσας;
 Ἥλίας ἄρματι πυρός ἐπήρθη καί πρό τούτου
 Ἐνώχ, ἀλλ' οὐκ εἰς οὐρανοῦς, ἐν ἐτέρῳ δέ τόπῳ,
 οὐχί αὐτός ἀφ' ἑαυτοῦ, πλήν ὅμως μετετέθη.
 Τί δέ πρός τά γινόμενα ἐν ἡμῖν εἰσί ταῦτα;
 Πῶς ὅλως ἔσται σύγκρισις σκιᾶς καί ἀληθείας,
 ἢ πνεύματος λειτουργικοῦ καί δουλικοῦ, εἰπέ μοι,
 πρός πνεῦμα τό δεσποτικόν καί παντουργόν καί θεῖον,
 τό στερεοῦν καί δυναμοῦν πᾶσαν κτιστήν οὐσίαν;
 Τά μὲν γάρ ἄλλα ποίημα, ποιητής δ' αὐτό μόνον,
 ὡς τοῦ Πατρός ἀχώριστον καί τοῦ Υἱοῦ ὡσαύτως.
 Θεός τά τρία, εἷς Θεός ἢ Τριάς καί γάρ ἔστιν
 αὕτη τό πᾶν οὐσίωσεν, ἔκτισεν αὕτη πάντα,
 αὕτη τόν Λόγον καί Υἱόν τοῦ Πατρός ἐν τῷ κόσμῳ
 κατά τήν σάρκα ἔκτισεν εἰς ἡμῶν σωτηρίαν,
 ἀχώριστον τοῦ τε Πατρός καί τοῦ Πνεύματος ὄντα.
 Σαρκοῦται δέ τοῦ Πνεύματος ὄντως τῇ ἐπελεύσει
 (373) καί γίνεται ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπος ὁμοίός μοι,
 πλήν ἁμαρτίας καί πάσης ἐκτός γε ἀνομίας,
 Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὁρώμενος τοῖς πᾶσιν,
 ἔχων τό Πνεῦμα τό Θεῖον αὐτοῦ συνόν τῇ φύσει,
 μεθ' οὗ νεκρούς ἐζώωσε, τυφλῶν ἤνοιξε κόρας,
 λεπρούς τε ἐκαθάρισε δαίμονας ἀπελάσας.
 Οὗτος σταυρόν ὑπενεγκών καί θάνατον ὡσαύτως
 ἐξαναστάς ἐν Πνεύματι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ
 καί τρίβον τήν εἰς οὐρανοῦς ἐνεκαίνισε πᾶσι
 τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσιν ἐν ἀδιστακτῷ πίστει,
 καί Πνεῦμα τό Πανάγιον ἐξέχεε πλουσίως
 εἰς πάντας τοὺς δεικνύοντας τήν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
 καί νῦν ἀφθόνως τοῦτό γε ἐκχεῖ πρός τοὺς τοιούτους,
 θεοποιεῖ τε δι' αὐτοῦ, οἷς συναφθῆ ἄθρόον,
 καί ἐξ ἀνθρώπων ἄλλοιοῖ τούτους ἀναλλοιώτως
 καί τέκνα δείκνυσι Θεοῦ, ἀδελφούς τοῦ Σωτῆρος,
 συγκληρονόμους μὲν Χριστοῦ, Θεοῦ δέ κληρονόμους,
 θεοῦς Θεῶ συνόντας γε Πνεύματι ἐν Ἄγιῳ,

δεσμίους μὲν μόνῃ σαρκί, πνεύματι δ' ἐλευθέρους,
 συνανιόντας τῷ Χριστῷ εἰς οὐρανοὺς εὐκόλως,
 ὄλον τε τό πολίτευμα κεκτημένους ἐκεῖσε
 ἐν θεωρίᾳ τῶν καλῶν, ὧν ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον.
 Τί οὖν τό ἄρμα τοῦ πυρός, τό Ἥλιαν ἀρπάσαν,
 τί ἢ Ἐνώχ μετάθεσις ὑπάρχουσι πρὸς ταῦτα;
 Ἐγὼ δοκῶ, ὡς θάλασσα τμηθεῖσα ῥάβδῳ πάλαι
 καὶ μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόν, τύπος μόνον
 καὶ ἀληθείας σύμβολα ταῦτα πάντως ὑπῆρχον
 ἢ θάλασσα βαπτίσματος, τό μάννα τοῦ Σωτῆρος,
 (374) οὕτω κάκεινα σύμβολα τούτων εἰσὶ καὶ τύπος,
 ἀσύγκριτον ὑπεροχὴν κεκτημένων καὶ δόξαν,
 ὅσον κτιστοῦ τό ἄκτιστον ὑπερέχει τῇ φύσει.
 Τό μάννα γάρ, ὃ λέγεται ἄρτος, τροφή ἀγγέλων,
 ὃ ἔφαγον οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ἐρήμῳ τότε,
 ἐξέλιπεν, ἀπώλετο, ἀπέθανόν τε πάντες
 καὶ ὅσοι τοῦτο ἔφαγον· ζωῆς γάρ οὐ μετεῖχεν.
 Ἡ σὰρξ δὲ τοῦ Δεσπότη μου τεθεωμένη οὕσα,
 ζωῆς μεστή τε πέλουσα πάντας ζωῆς μετόχους
 τοὺς τρώγοντας ἀποτελεῖ καὶ ποιεῖ ἀθανάτους·
 διαβιβάζει τε αὐτοὺς οὐ πέλαγος θαλάσσης,
 οὐδ' ἐξ Αἰγύπτου μεθιστῶν πρὸς ἄλλην γῆν μετάγει
 φθαρτοὺς καρπούς προφέρουσαν καὶ αὐθις τοῖς ἀνθρώποις,
 ἀλλ' οὐδέ τεσσαράκοντα ἐπὶ χρόνοις βαδίζειν
 διακελεύεται ἡμᾶς ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου,
 ἵνα καὶ καταλάβωμεν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,
 ἀλλ' ἀδιστάκτῳ πίστει γε βαπτισθέντας ἀθρόον,
 αἵματός τε καὶ τῆς αὐτοῦ σαρκὸς μεταλαβόντας
 ἀπὸ θανάτου εἰς ζωὴν, εἰς φῶς τε ἀπὸ σκότους,
 ἀπὸ τῆς γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναφέρει εὐθέως.
 Πρότερον ἀπεκδύσας με φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου
 καὶ ὄλον ἐλευθερώσας με ἐν αἰσθήσει καὶ γνώσει,
 τό δὲ πάντων φρικτότερον! – οὐρανὸν καινὸν ἔδειξέ με
 καὶ ἐν ἐμοὶ κατώκησεν ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
 οὐπὲρ οὐδεὶς τῶν πρόπαλαι ἀγίων ἠξιώθη.
 Ἐλάλει γάρ γό πρότερον διὰ Πνεύματος Θείου
 καὶ ἐνεργείᾳ τῇ αὐτοῦ τά θαύματα ἐποίει,
 οὐσιωδῶς δὲ οὐδαμῶς νινι Θεός ἠνώθη
 πρὸ τοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον τόν Χριστόν καὶ Θεόν μου.
 (375) Λαβὼν γάρ σῶμα δέδωκεν αὐτοῦ Πνεῦμα τό Θεῖον,
 οὐσιωδῶς ἐνοῦται δὲ δι' αὐτοῦ πιστοῖς πᾶσι
 καὶ γίνεται ἀχώριστος ἢ ἔνωσις ἢ τούτων.

Φεῦ μοι! – στενάζω γάρ πικρῶς τήν τῶν ἀνθρώπων πλάνην .
Πῶς οὐ πιστεύομεν Χριστῷ, πῶς οὐκ ἀκολουθοῦμεν,
πῶς οὐ ποθοῦμεν τήν ζωήν, πῶς τόν ἐκείνου πλοῦτον
τόν ἄσυλον, τόν ἄφθαρτον, τήν δόξαν τήν ἀγήρω
διαγωγῆς τῆς μετ’ αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἐπιθυμοῦμεν;
Πῶς τοῖς φθαρτοῖς προσκείμενοι νομίζομεν σωθῆναι,
οἱ μή φιλοῦντες τόν Χριστόν πλεῖον τῶν ὀρωμένων
μηδέ ἐλπίζοντες αὐτῷ συνεῖναι μετὰ πότμον;
Ἄλλά ἀναισθητότεροί εἰσι ξύλων τε καί τῶν λίθων.
Ἄλλ’, ὦ Χριστέ μου, ῥῦσαί με τῆς τούτων ἀλογίας
καί σέ φιλεῖν ἐκδίδαξον, τήν ζωήν πιστῶν πάντων.
Σοί γάρ σύν τῷ Πατρί καί Πνεύματί σου Θεῶ
δόξα πρέπει καί αἴνεσις, τιμὴ προσκύνησίς τε
νῦν καί ἀεὶ ὡς βασιλεῖ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
καί τῶν ἀπάντων ποιητῆ, Θεῷ τε καί Δεσπότῃ,
ἀμήν.

NB’.

*Περὶ θεολογίας καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
μετουσίᾳ καὶ γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ διδάσκειν τὰ θεῖα τοὺς
ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστι. (376)*

Τίς μου παραμυθήσεται τόν πόνον τῆς καρδίας;
Πόνον δ’ εἰπὼν ἐδήλωσα τόν τοῦ Σωτῆρος πόθον,
ὁ πόθος δέ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τυγχάνει,
μᾶλλον δ’ αὐτοῦ οὐσιωδῶς ἐστίν ἢ παρουσία,
ἐνυποστάτως ἐν ἐμοί φῶς ἐντός ὀρωμένη
τό φῶς δ’ ἀσύγκριτόν ἐστιν, ὅλον ἀφθεγκτον πέλει.
Τίς με χωρίσει αἰσθητῶν, ὧν ἀπηλλάγην ἅπαξ
καί ἀπεκρύβην ἐξ αὐτῶν γεγονώς ἔξω κόσμου;
Τίς μοι δώσει γαλήνην γε καί ἡσυχίαν πάντων,
ἵνα τοῦ κάλλους κορεσθῶ καί τῆς ἐκείνου θέας,
οὔ τό ἀκατανόητον ἀναφλέγει τόν πόθον,
ὁπόσον δέ καταληπτόν, ἐνυπόστατος πόθος.
Ἀγάπη γάρ οὐκ ὄνομα, ἀλλά οὐσία θεία,
μεταληπτὴ καί ἄληπτος, θεϊκὴ δέ γε πάντως
τό μεθεκτόν καταληπτόν, τούτου τό πλεῖον οὔπω.
Διὰ τοῦτο οὖν εἶπόν σοι καταληπτόν τόν πόθον
καί ἐνυπόστατον αὐτόν ὡς μεθεκτόν ληπτόν τε

πᾶν γάρ ληπτόν καί μεθεκτόν οὐσία πάντως πέλει
ένυποστάτως μεθεκτή, ὡσαύτως καί ληπτὴ τε.
Τό γάρ ἀνούσιον οὐδέν καί λέγεται καί ἔστιν,
ἢ θεία δέ καί ἄκτιστος ὑπερούσιος φύσις
(377) ὡς τῆς οὐσίας τῶν κτιστῶν ὑπερέχουσα πάντων
καλεῖται ὑπερούσιος, πλήν ἐνούσιος πέλει
καί ἐνυπόστατος ἐστίν, ὑπέρ οὐσίαν πᾶσαν,
καί πρὸς ὑπόστασιν κτιστὴν ἀσύγκριτος γε πάντη
νοεῖται, ἔστιν ὅλη γάρ ἀπερίγραφτος φύσει
τό μὴ περιγραφόμενον ὑπόστασιν πῶς εἴπης;
Τό δ' ἀνυπόστατον οὐδέν, καί πῶς μεταληπτόν μοι;
Εἰ δ' ἀπιστεῖς, τόν Παῦλόν σοί μαρτυροῦντα παρέξω
καί τά ἀμφοτέρω πιστά εἶναι σοί βεβαιοῦντα
ὅταν γάρ λέγῃ τόν Χριστόν ἐντός ἔχειν λαλοῦντα
καί Πνεύματι φθεγγόμενον αὐτόν τῷ Παναγίῳ,
μεταληπτόν, περιγραφτόν εἶναι λέγει τό θεῖον,
ἀπεριγράφτως ἐν αὐτῷ συμπάρων καί ἀλήπτως.
Ἵταν δέ φῶς ἀπρόσιτον οἰκοῦντα παρεισάγῃ
καί μαρτυρῆ μηδέποτε ὑπ' ἀνθρώπου ὀφθῆναι,
τότε τό ἀπερίγραφτον καί ἄληπτον ἐμφαίνει
ὁ γάρ οὐδεῖς ἐώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
πῶς ἢ μετέλαβεν αὐτοῦ ἢ προσέψαυσεν ὅλως;
Πάντως ἐρεῖς μοι οὐδαμῶς, εἰ μὴ φιλονεικοῖς.
Ἵταν δέ πάλιν εἴπῃ σοι ὁ Θεός, ὁ ἐκ σκότους
φῶς λάμψαι πάλαι προειπών, ὅς ἔλαμψεν ἐντός μου,
ποῖόν σοι ἄλλον παριστᾷ Θεόν, εἶπέ, νοῆσαι,
εἰ μὴ ἐκεῖνον τόν τό φῶς τό ἄστεκτον οἰκοῦντα
καί ὄν οὐδέπω οὐδαμῶς οὐδεῖς ἀνθρώπων εἶδεν;
Αὐτός γάρ ὑπερούσιος ἄκτιστος ὢν τό πρόσθεν
σάρκα τε ἀνελάβετο καί κτιστός μοι ὠράθη,
ὄλον θεώσας με αὐτός τόν προσληφθέντα ξένως.
Οὕτω πιστεύεις, λέγε μοι, καί πάντως οὐ διστάζεις;
Εἰ οὖν Θεός γενόμενος ἄνθρωπος, ὡς πιστεύεις,
τόν ἄνθρωπον ἐθέωσεν ἐμέ τόν προσληφθέντα,
θέσει Θεός γενόμενος τόν φύσει Θεόν βλέπω
(378) ἐκεῖνον, ὄν οὐδεῖς ποτε ἀνθρώπων ἠδυνήθη
ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδέ δύναται ὄλως τοῦ κατιδέσθαι.
Τόν Θεόν οὖν οἱ δεξάμενοι τῆς πίστεως τοῖς ἔργοις
καί θεοὶ χρηματίσαντες Πνεύματι γεννηθέντες,
αὐτόν ἐκεῖνον βλέπουσι τόν ἑαυτῶν πατέρα,
τόν ἐνοικοῦντα τῷ φωτί ἀεὶ τῷ ἀπροσίτῳ
ἔνοικον ἔχοντες αὐτοῖ ἐν ἑαυτοῖς οἰκοῦντα

οἰκοῦσιν αὐτοί γ' ἐν αὐτῷ τῷ πάμπαν ἀπροσίτῳ.
Τοῦτο πίστις ἡ ἀληθής, τοῦτο Θεοῦ τό ἔργον,
τοῦτο σφραγίς Χριστιανῶν, τοῦτο μέθεξις θεία,
τοῦτο ἐστίν ἡ μετοχή καί ἀρραβῶν ὁ θεῖος,
τοῦτο ὑπάρχει ἡ ζωή, τοῦτο ἡ βασιλεία,
τοῦτο τό ἔνδυμά ἐστιν, ὁ χιτῶν τοῦ Κυρίου,
ὄνπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐπενδύονται πίστει,
οὐχί ἀγνοίᾳ, λέγω σοι, οὐδέ ἀναισθησίᾳ,
ἀλλά διά τῆς πίστεως ἐν αἰσθήσει καί γνώσει.
Ἵνα μή λέγῃς Ἵν' Χριστόν ἐνδεδύσθαι πιστεύω·
οὐ λέγω· Τοῦτο πιστεῦε· ἀλλά Πίστεως ἔργον
καί πίστεως βεβαίωσιν καί πίστεως σφραγιδα
καί πίστεως τελείωσιν ἀναμφίβολον ἔχε
ἐκ τοῦ ἐνδύσασθαι Χριστόν ἐν αἰσθήσει καί γνώσει
ἐκλάμποντα, ἀστράπτοντα θεότητος τῇ δόξῃ
καί τρανοτάτῳ ἐν φωτί ὅλον σε ἀλλοιοῦντα,
ἀναλλοιώτως μένοντα διπλοῦν ἐξ ἐκατέρων,
θέσει Θεόν, τῇ φύσει δέ ἄνθρωπον ὅλον ὄντα.
Τοιοῦτος δέ γενόμενος ὅλος, καθὼς σοι εἶπον,
τότε ἐλθέ καί σύν ἡμῖν στήθι, ὦ ἀδελφέ μου,
ἐπ' ὄρους θείας γνώσεως, θείας τε θεωρίας,
καί ἀκουσόμεθα ὁμοῦ πατρικῆς φωνῆς, οἴμοι,
(379) ὅπόσον ἀπολείπομεν τῆς θεϊκῆς ἀξίας,
ὅπόσον δέ ἀπέχομεν ζωῆς τῆς αἰωνίου.
Ὅσον ἀπέχει οὐρανός τῶν γῆς καταχθονίων
καί τῶν ἐκεῖσε δυστυχῶς πάλαι κεκρατημένων,
τοσοῦτον ἢ καί πλέον γε ἀπέχομεν οἱ πάντες
ὄντως ἀξίας τοῦ Θεοῦ καί θείας θεωρίας,
κἄν σύν ἐκείνῳ κατοικεῖν λέγωμεν παραδόξως
καί τόν οἰκοῦντα ἐν φωτί τῷ ἀπροσίτῳ ἔχειν
ἐν ἑαυτοῖς καί μένοντα καί κατοικοῦντα ὅλον·
καί θέλομεν καθήμενοι ἐν τοῖς καταχθονίοις
φιλοσοφεῖν τά ὑπέρ γῆν καί τά ἐν οὐρανῷ γε
καί οὐρανῶν ὑπέρτερα, ὡς ἀκριβῶς εἰδότες,
καί διηγεῖσθαι ἅπασι καί γνωστικοί καλεῖσθαι,
θεολόγοι τε ἀκριβεῖς καί μύσται τῶν ἀρρήτων,
ὅπερ καί ἔνδειγμά ἐστι πάντως ἀναισθησίας.
Ἵ γεννηθεῖς γάρ δυστυχῶς ἐν τοῖς καταχθονίοις
καί σκότος ὅλος κατοικῶν τοῦ ἐνεστῶτος κόσμου,
φῶς τε μή θεασάμενος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
ὅ πάντως ἔλαμψεν ἐν γῆ ἀενάως λάμπει,
καί λέγων τά ἐν οὐρανῷ φρονεῖν καί εἰδέναι,

βλέπειν τε πάντα τά ἐκεῖ καί τούς ἄλλους διδάσκειν,
 οὐχί ἀναίσθητός ἐστι καί πλέον ἄρα τούτου;
 Ὡς γάρ τυφλός φιλονεικῶν τούς βλέποντας καί λέγων·
 Τό νόμισμα χαλκοῦν ἐστίν, ἢ σφραγίς ἄλλου πέλει,
 τά ἐν αὐτῷ δέ γράμματα δηλοῖ τάδε καί τάδε,
 ὄντως παράδοξόν ἐστι τοῖς ἀκούουσι τέρας
 καί τό νόμισμα βλέπουσι χρυσοῦν εὐροιζον πάνυ
 καί τήν σφραγίδα ἀληθῆ τοῦ βασιλέως οὔσαν,
 ἀπαραποίητον αὐτοῦ δεικνῦσαν τήν εἰκόνα,
 καί τήν γραφήν τό ὄνομα δηλοῦσαν τό ἐκείνου,
 οὕτω γε πάσχοντες ἡμεῖς οὐ δοκοῦμέν τι πάσχειν,
 (380) οὐδ' αἰσχυρόμεθά τινα ἢ αὐτούς τούς ἀγίους
 καί τούς ἀγγέλους ἄνωθεν τά καθ' ἡμᾶς ὀρώντας,
 ἀλλά πληροῦται εἰς ἡμᾶς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου,
 ὁ λέγων ὅτι· Βλέποντες οὐ βλέπουσι, καί αὐθις·
 Ἀκούοντες τά ψυχικά ὦτα βύουσι μᾶλλον
 καί οὐδαμῶς ἀκούουσι τοῦ Πνεύματος τούς λόγους,
 καί γάρ ὡσὶν ἀκούουσι σωματικῶς σαρκίνοις,
 ὦτα πνευματικά καρδίας δέ κεκαλυμμένα
 ἔχουσι καί οὐ δύνανται ὅλως Θεοῦ ἀκούειν.
 Οὐδαμῶς γάρ ἰσχύουσιν ἀφ' ἑαυτῶν διάραι
 κάλυμμα τῆς ἐπάρσεως καί τῆς ἀναισθησίας,
 αὐτοὶ γάρ τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπέθεντο θελήσει,
 καί βούλονται καλύπτεσθαι ὀφθαλμούς τε καί ὦτα,
 καί διά τοῦτο οἴονται καί βλέπειν καί ἀκούειν.
 Εἰ δέ γε τις ἔρει αὐτοῖς· Ἀκούσατέ μου, τέκνα,
 καί ἄρατε τό κάλυμμα ἐκ τῆς ὑμῶν καρδίας·
 καί πρός αὐτά τά ῥήματα ἀγριαίνουσιν, ὅτι
 μή πατέρας ἐκάλεσεν, ἀλλά τέκνα προσεῖπε,
 καί μῖσος μᾶλλον πρός αὐτόν ἐκ τῶν λόγων προσκτῶνται
 καί συνιδεῖν οὐ δύνανται τό προσόν αὐτοῖς πάθος,
 μᾶλλον δέ πάθη τά τόν νοῦν σκοτίζοντα καί φρένας
 καί τοῦ Θεοῦ χωρίζοντα τούς προληφθέντας ἤδη,
 οἱ δοῦλοι τῆς οἰήσεως καί ὑπερηφανίας
 θελήσει χρηματίσαντες καί αἰχμαλωτισθέντες
 τό θέλημα τό ἴδιον ἀεὶ ἀποπληροῦσιν.
 Οὗτοι ἀφέντες νόμους τοῦ Θεοῦ ἑαυτοῖς εἰσι νόμος,
 καί οὐ Θεῶ ἀλλ' ἑαυτοῖς λατρεύουσιν, ὡς τόλμης,
 ἀντί τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ τήν ἰδίαν ζητοῦντες
 καί στήσαι ταύτην σπεύδοντες πᾶσιν ἔργοις καί τρόποις.
 Δόξα οὖν πέλει τοῦ Χριστοῦ ὁ σταυρός καί τά πάθη,
 ἃ καθυπέστη δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμᾶς δοξάσῃ·

(381) ταῦτα δ' οὐ βούλονται παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί παραιτοῦνται μέτοχοι δόξης Θεοῦ γενέσθαι
τῷ παραιτεῖσθαι τό παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί θέλουσιν, οἴμοι, τιμὴν μᾶλλον τήν ἐξ ἀνθρώπων
καί χωρισμόν ἀπό Θεοῦ ἔκουσίως αἰροῦνται.
Ἄλλ', ὦ Χριστέ μου, λύτρωσαι τούς εἰς σέ πεποιθότας
κενοδοξίας μιαρᾶς καί ὑπερηφανίας
καί συμμετόχους ποιήσον παθῶν σου καί τῆς δόξης
καί καταξίωσον ἡμᾶς ἀχωρίστους σου εἶναι
νῦν τε καί εἰς τούς μέλλοντας αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΝΓ'.

*Κατά διάλεκτον Θεοῦ καί τοῦ πατρός τῶν λόγων ὁ λόγος· καί ὅπως ὑπό
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὠμίλει Θεῷ καί ὑπ'
ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καί ἀνθρώπινα. (382)*

Ἴδε μου, Χριστέ, τήν θλιψίν,
ἴδε μου τήν ἀθυμίαν,
ἴδε μου καί τήν πτωχείαν.
Ἴδε τήν ἀσθένειάν μου
καί οἰκτείρησόν με, Λόγε!
Λάμψον μοι καί νῦν ὡς πάλαι
καί καταύγασον ψυχὴν μου·
φώτισον τούς ὀφθαλμούς μου
τοῦ ὄραν σε, φῶς τοῦ κόσμου,
τήν χαράν, τήν εὐφροσύνην,
τήν ζωὴν τήν αἰωνίαν,
τήν τρυφήν τήν τῶν ἀγγέλων,
βασιλείαν οὐρανῶν τε
καί παράδεισόν σε ὄντα,
στέφανον τόν τῶν δικαίων
καί κριτὴν καί βασιλέα.
Τί τό πρόσωπόν σου κρύπτεις;
Τί χωρίζη μου, Θεέ μου,
ὅς οὐ θέλεις χωρισθῆναι
(383) πώποτε τῶν σέ φιλούντων;
Τί με φεύγεις, τί με καίεις,
τί με τέμνεις καί συντρίβεις;
Οἶδας, ὅτι ἀγαπῶ σε

καί ἀπό ψυχῆς ζητῶ σε.
Ἐποκάλυψον, ὡς εἶπας,
καί ἐμφάνισον σαυτόν μοι.
Οἶδα γάρ ἀληθινόν σε,
ἔγνωκα ὡς ἀφευδῆς εἶ
καί φιλεῖς τούς σέ φιλοῦντας
καί προσομιλεῖς ὡς φίλοις
οὐ σκιᾶ οὐδέ ἐμφάσει,
οὐδ' ὡς νοῦς νοῖ ἐτέρῳ,
ἀλλ' ὡς λόγος ὧν ἀρχῆθεν,
ἐνυπόστατος ζωὴ τε,
ἐκ πατρός γεγεννημένος
καί αὐτῷ συνηνωμένος
καί συνόμιλος ἀφράστως.
Οὕτως οὐς αὐτός γεννήσεις
Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ
καί υἱούς σου ἀποδείξεις,
μᾶλλον μέν οὖν ἀδελφούς σου
καί Θεοῦ υἱούς, Πατρός σου,
τούτοις καί συνομιλεῖς τε
καί αὐτούς ὁρῶν ὁρᾶσαι
ὑπ' αὐτῶν ἐκεῖνων πάλιν.
Δείξον οὖν τήν εὐσπλαγχνίαν,
δείξον τήν φιλανθρωπίαν
καί τό ἔλεός σου, Σῶτερ,
(384) Ποίων ἄρα τῶν κτισμάτων;
Τῶν ἐνύλων καί ἀύλων
ἔνυλα γάρ, ἄπερ βλέπεις,
ἄύλοι δέ ἄγγελοί γε.
Μέσον τούτων οὖν, σοί λέγω,
ζῶον ἄνθρωπος, διπλοῦν δέ
ἐν αἰσθητοῖς μέν ἄύλον,
ἐν ἀύλοις αἰσθητόν δέ.
Τοῦτον οὖν ὡς αἰσθητόν μέν
κύριον τῶν ὁρωμένων
καί δεσπότην εἰργασάμην,
δοῦλα ὡς ὁρατά πάντα
αὐτῷ μόνῳ ὑποτάξας,
ὅπως βλέπη μου τά ἔργα
καί δοξάζη με τόν κτίστην
ὡς δέ λογικόν τε ὄντα
καί νοερῶς καθορῶντα,

δέδωκα αὐτόν ὄρᾱν με
καί ἐκ τούτου τῶν ἀγγέλων
ἐν ἀξία καθεστᾶναι.
Βλέπε, σύνες, τί σοι εἶπον·
ἄνθρωπος διπλοῦς ὑπάρχων
ἔβλεπε τοῖς αἰσθητοῖς μέν
ὀφθαλμοῖς τά κτίσματά μου,
τοῖς νοεροῖς δέ πρόσωπον
ἔβλεπεν ἐμοῦ τοῦ κτίστου,
ἐθεώρει μου τήν δόξαν
καί ὠμίλει μοι καθ' ὦραν.
Ὅτε δέ τήν ἐντολήν μου
παραβάς ἀπό τοῦ ξύλου
ἔφαγεν, ἀπετυφλώθη
καί ἐγένετο ἐν σκότει
(387) τοῦ θανάτου, καθὼς εἶπον,
ὅπερ λέγεται κρυβῆναι
τοῦτο γάρ ἐκεῖνος τότε
ὑπενόησεν ἀφρόνως.
Ποῦ γάρ εἶχέ με κρυβῆναι
ἢ ἐν ποίῳ τόπῳ, λέγε;
Σύ δέ νῦν λογίζη χειρόν,
ἀφρονέστερον ἐκείνου,
ὅτι κρύπτομαι μή θέλων
ὀραθῆναί σοι εἰς ἅπαν.
Εἰ γάρ μή ὄρᾶσθαι θέλω,
τί καί ἐν σαρκί ἐφάνην;
Τί δέ καί κατήλθον ὄλως;
Τί δέ καί ὠράθην πᾶσι;
Μή ἀγνόει μου τάς πράξεις,
μηδέ τάς οἰκονομίας·
ὁ Ἄδάμ τυφλωθεῖς πρῶτον
ἐλεγχθεῖς καί διδαχθεῖς τε
ὑπ' ἐμοῦ μετανοῆσαι
οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ὄλως
ἀταπείνωτος εὐρέθη,
εἶπε δέ μᾶλλον· Ἡ γυνή
ἤμαρτεν, ἦν δέδωκάς μοι,
ὡσανεὶ τῆς ἀμαρτίας
αἴτιόν με ἀποφήνας.
Ὅμοίως πάλιν ἡ γυνή
ἠτιάσατο τόν ὄφιν,

καί οὐδείς ἡμαρτηκέναι
ὠμολόγησεν οὐδ' ὄλως.
Διά τοῦτο ἐξεβλήθη
τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου
(388) καί ἔμεινεν ἐν αἰσθητοῖς
μόνοις μετά τῶν ἀλόγων,
ἄλογος ἐκ λογικῶν τε
γεγονώς καί ἔνυλός γε,
χωρισθεῖς ἐκ τῶν αὐλῶν.
Θαῦμα ξένον ὥσπερ σῶμα,
γένονεν ὀμμάτων δίχα
ἢ ψυχῆ ἐκτυφλωθεῖσα
καί Θεόν μή καθορῶσα.
Σῶμα μέν, εἰ τυφλωθείη,
ὑπό τῆς ψυχῆς κινεῖται ἢ
ἢ ψυχῆ δέ τυφλωθεῖσα
ποῖαν κίνησιν εὐρήσει;
Ζῆν δέ πῶς ὄλως ἰσχύσει;
Οὐδαμῶς, ἀλλά θανεῖται
θάνατον εἰς τόν αἰῶνα,
ὅπερ ἔπαθον, ὡς εἶπον,
οἱ πρωτόπλαστοι ἀνοῖα
καί κατῆλθον εἰς τόν ἄδην
καί εἰς φθοράν κατήχθησαν, οὔσπερ κατελείψας
ἄνωθεν ἐγὼ κατῆλθον ἄορατος ὢν πάντη
πάχους καί σαρκός μετέσον
καί ψυχῆν ἀνελαβόμεν,
Θεός ὢν ἀναλλοιώτως
ἐγενόμην σάρξ, ὁ Λόγος.
Ἐκ σαρκός ἀρχὴν λαβὼν δέ
ἄνθρωπος ὠράθην πᾶσιν.
Διά τί οὖν ὄλως τοῦτο
ἠνεσχόμεν τοῦ ποιῆσαι;
Ὅτι ἐπὶ τούτῳ πάντως
ἔκτισα, καθὼς καί εἶπον,
(389) τόν Ἀδάμ τοῦ καθορᾶν με.
Ἐπειδὴ δέ ἐτυφλώθη,
ἐξ ἐκείνου τε οἱ πάντες
τούτου ἀπόγονοι ἅμα,
οὐχ ὑπέφερον, αὐτός μέν
εἶναι ἐν τῇ θείᾳ δόξῃ,

παρορᾶν δέ τυφλωθέντας
τῆ τοῦ ὄφραως ἀπάτη,
οὔσπερ ἔκτισα χερσί μου.
Ἄλλά ὅμοιος ἀνθρώποις
ἐγενόμην κατά πάντα,
αἰσθητός τοῖς αἰσθητοῖς γε,
καί ἠνώθην τούτοις θέλων.
Βλέπεις, πόσον πόθον ἔχω
τοῦ ὀρᾶσθαι παρ' ἀνθρώπων,
ὡς καί ἄνθρωπος γενέσθαι
θελῆσαι καί ὀραθῆναι.
Πῶς οὖν εἶπας κρύπτεσθαι με
ἀπό σοῦ καί μή ὀρᾶσθαι;
Ἵντως λάμπω, ἀλλ' οὐ βλέπεις.
Πρόσεχε τῷ μυστηρίῳ·
ἔβλεπε θεότητός μου
δόξαν ὁ Ἀδάμ καί ἔζη,
παραβάς δ' ἀπετυφλώθη
καί εὐθύς ἀπενεκρώθη
μή θελήσας μεταγῶναι,
μηδ' εἰπών· Ἡμάρτηκά σοι.
Διά τοῦτο οὖν ἐνδίκως
ἀποστρέφειν κατεκρίθη
εἰς τήν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη·
Ἵστερον δέ τοῦτο πάντως
ὡς ἀπόφασις ἐδόθη
(390) καί τοῖς πᾶσιν ἐλογίσθη
ἄφυκτος ὡς τιμωρία.
Ἄλλ' οὐκ ἔστι τιμωρία,
μᾶλλον δέ εὐεργεσία.
Οὐ γάρ εἶσα συνεῖναι
τό φθαρτόν σὺν τῷ ἀφθάρτῳ.
Χεῖρον ἦν γάρ τοῦ λυθῆναι
τό δεδέσθαι αἰωνίως
καί ἀθάνατον ὑπάρχειν
τό κακόν ἐν ἀμφοτέροις.
Ἡ ψυχὴ γάρ ἐκπεσοῦσα
τῆς ζωῆς γε τῆς ἐνταῦθα,
πάλιν τε, εἶπερ τό σῶμα
τό φθειρόμενον ὑπῆρχε
φέρουσα συνηνωμένον,
πῶς οὐκ ἦν θανάτου χεῖρον,

χωρισμοῦ ψυχῆς, σοί λέγω;
Δύο οὖν εἰσι θάνατοι,
σώματός τε καί ψυχῆς.
Ὁ θανῶν ψυχῆ, εἶπέ μοι,
καί φθαρτόν ἐκ τούτου σῶμα
περιφέρων ἠνωμένον,
κατ' ὀλίγον τε γηράσκον
καί λυόμενον καί ρέον,
εἰ μή ἔμελλε λυθῆναι
τούτου τε καί χωρισθῆναι
ἢ ψυχῆ, ἀλλ' αἰωνίως
ἦν συνδεδεμένη τούτῳ,
πῶς οὐ χεῖρων πάσης ἄλλης
τιμωρίας τῆς ἐν ἄδῃ
αὕτη ἢ ζωὴ ὑπῆρχε;
Βλέπε μοι τοὺς ὑπὸ νόσου
(391) ἱεράς κατεχομένους,
πῶς αἰ σάρκες αἰ ἐκείνων
φθείρονται καί δαπανῶνται,
πῶς χειρῶν, ποδῶν τε δίχα
καί ὀμμάτων καί χειλέων
καί ῥινῶν εἰσι καί ὠτων,
πῶς ἀκίνητοι εἰς ἅπαν,
πῶς καί ἄλαλοι κωφοί τε
ταῖς φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις
τόν Θεόν ἐπικαλοῦνται
ταύτης τῆς σαρκός λυθῆναι.
Εἰ γάρ οὕτως εἰς αἰῶνας,
ἵνα πάλιν εἴπω, εἶναι
ἐκληρώσατο, οὐ χεῖρον
τοῦ θανεῖν τό ζῆν ὑπῆρξε;
Οὕτως οὖν εὐεργεσία
γέγονεν ἢ τιμωρία,
μᾶλλον δέ οὐ τιμωρία,
ἀλλ' οἰκονομία θεία.
Ὁ γάρ θάνατος ἀνθρώπων
θάνατος πραγμάτων πέλει·
θάνατος φροντίδων λύσις,
θάνατος ἐλευθερία
νόσων καί παθῶν παντοίων,
θάνατος ἀμαρτημάτων
ἐκκοπή καί ἀδικίας,

θάνατος ἀπαλλαγὴ τε
τῶν κακῶν τοῦ βίου πάντων,
τοῖς βιώσασι καλῶς δέ
πρόξενος χαρᾶς ἀλήκτου
καί τρυφῆς τῆς αἰδίου
καί φωτός τοῦ ἀνεσπέρου.
Ὅμως πρό τοῦ χωρισθῆναι
ἐκ τοῦ σώματος, σοί λέγω,
(392) βλέπε τάς εὐεργεσίας,
βλέπε τάς οἰκονομίας,
μάνθανε τάς δωρεάς μου.
Ἐφανέρωσα τῷ κόσμῳ
ἐμαυτόν καί τόν Πατέρα
καί ἐξέχεα πλουσίως
τό Πανάγιόν μου Πνεῦμα
ἐπί πᾶσαν ὄντως σάρκα,
καί τό ὄνομά μου πᾶσιν
ἀπεκάλυψα ἀνθρώποις,
καί τοῖς ἔργοις, ὅτι κτίστης
καί δημιουργός ὑπάρχω,
ἔδειξα καί νῦν δεικνύω
πάντα, ἃ ποιῆσαι ἔδει,
ἀμήν.

ΝΔ΄.

Ὅτι ἐκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυνῶς καί πρός τό συμφέρον τό χάρισμα διά Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὡςπερ αὐτός θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μή κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. (393)

Τό ποίημα τοῦ ποιητοῦ τί ποτ' ἂν γνοίη δίχα;
Τήν γνῶσιν γάρ, ἦν ἔλαβε, πάντως ἀπαιτηθεῖη,
πρᾶξίν τε καί ἐνέργειαν δικαίως καί πρεπόντως,
καί γάρ σκαπάνη, δρέπανον, μάχαιρά τε καί πρίων,
ἀξίνη, ράβδος, λόγχη τε, φάσγανόν τε καί τόξον,
βέλος καί πάντα τά λοιπά ἐργαλεῖα ἐν βίῳ,
ἕκαστον τήν ἐνέργειαν κέκτηται τήν ἰδίαν,
ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ λαβόν, ἐξ ἡμῶν δέ γε πάντως.
Ὁ γάρ τεχνίτης ἕκαστον, πρός ὅπερ ἂν ἐθέλοι,
κατασκευάζει ἐνεργεῖν ἐργαλεῖον ἐντέχνως.

Διό θερίζειν λήϊα οὐκ ἔξεστι σκαπάνη,
οὐδέ δρεπάνῳ τεκτονεῖν, οὐδ' ἐν μαχαίρᾳ κτίζειν,
οὐ σκάπτειν μετὰ πρίονος, οὐ ράπτειν τῇ ἀξίνῃ,
οὐ τέμνειν ξύλα ράβδῳ γε, λόγχῃ δ' οὐ πρίζειν θέμις,
οὐδέ φασγάνῳ σφενδονεῖν, οὐκ ἐν τῷ τόξῳ τέμνειν,
ἀλλ' ἀρμοζόντως ἐκάστῳ χρή πρὸς ἕκαστον χρᾶσθαι.
Εἰ δ' οὐ πρὸς ἅ γεγόνασιν, ἀλλ' ἄλλως χρήση τούτοις,
ἀπόλωλεν ὁ βίος σοι καὶ πᾶσα πράξις πάντως.
Οὕτως οὖν μοι νόει καὶ Θεόν ἡμᾶς πεποιηκέναι
ἐν ἔργοις ἕκαστον πιστόν ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ,
(394) τοὺς μὲν διδάσκειν θέμενος, τοὺς δὲ πάντως μανθάνειν,
ἄλλους τοῦ ἄρχειν τῶν πολλῶν, τοὺς δὲ ὑπέικειν τούτοις
καὶ οἷς μὲν σοφίαν δέδωκεν, οἷς δὲ γνῶσιν καὶ λόγον,
τό προφητεύειν ἄλλοις δέ, τό λαλεῖν γλώσσαις ἄλλοις,
θαυματουργεῖν ἑτέροις δὲ καὶ ἐνεργεῖν δυνάμεις
ἄλλους προστάτας ἔδειξε. Πνευματικά δὲ ταῦτα,
ἀλλ' εἵπωμεν καὶ ἕτερα χαρίσματα τοῦ κτίστου,
ἃ τοῖς ἀνθρώποις δέδωκεν, ἐκάστῳ κατ' ἀξίαν
τόν μὲν ἀνδρεῖον σώματι, τόν δὲ ὠραῖον μᾶλλον
πεποίηκε καὶ ἕτερον εὐφωνότερον ἄλλων,
ἀπλῶς τε ἐχαρίσατο ἐκάτῳ τῶν ἀνθρώπων
τό κατ' ἀξίαν δῶρημα καὶ πλεονέκτημά γε,
ὡς οἶδε μόνος ὁ Θεός, ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
εἰς τό χρησίμως ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ ἀρρήτως.
Διό πρὸς τέχνην ἕκαστος οὐχ οἷαν αὐτός θέλει,
ἀλλὰ πρὸς οἷαν ἔκτισται, ἐπιτηδείως ἔχει,
καὶ πρὸς αὐτὴν διάκειται προσφυῶς καὶ οἰκείως,
καὶ ἴδοις ἂν τόν πλευστικόν εὐτέχνως τὰ πελάγη
θαλάσσης διαπλέοντα καὶ τερπόμενον μᾶλλον
ὑπὲρ τόν ἵππῳ σοβαρῶ ἐφεζόμενον ἄνδρα
καὶ γεωργόν γῆς αὐλακας τέμνοντα τῷ ἀρότρῳ,
τό ζευγός τε ὁ τῶν βοῶν τῶν συνεργαζομένων
πολύ κρεῖσσον νομίζοντα βασιλικοῦ τετρώρου,
ὅθεν καὶ χαίρει ταῖς χρησταῖς κατεντρυφῶν ἐλπίσιν.
Ὁ στρατιώτης πάλιν δὲ ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντας
γεωργούς τε καὶ πλευστικούς καὶ χειροτέχνας μείζω
ἡγεῖται καὶ ὡς ἔνδοξος ἐναβρύνεται τρέχων
ἐπὶ σφαγὴν καὶ θάνατον ἄωρον καταλύσαι.
Οὗτος οὖν οὐκ ἀνέξεται κώπην ὅλως ἐλάσαι,
οὐδέ κρατῆσαι δίκηλλαν, οὐδέ τέκτων γενέσθαι,
οὐ ναύτης οὐδέ γεωργός, οὐ γεηπόνος εἶναι
αἰρήσεται· ἀλλ' ἕκαστος, πρὸς ὃ, καθάπερ εἶπον,

τό ἐνεργεῖν ἀπό Θεοῦ ἔλαβεν, ἐνεργήσει,
(395) ἄλλως δέ οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ
ὅλως τι διαπράξασθαι ἢ τὴν ἀρχὴν θελήσει.
Ἴδού γάρ, αὐθις λέγω σοι ἅπερ καὶ πρῶην εἶπον·
ὥσπερ οὐκ ἔξεστί ποτε τῶν εἰρημένων πάντων
ἐργαλεῖον ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθῆναι πρὸς πρᾶξιν
ἢ ἐνεργῆσαί τι ἄνευ χειρός ἀνθρώπου,
τοῦ αἴροντος καὶ δι' αὐτοῦ κατασκευάζοντός τι,
οὕτως οὐδέ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ χειρός τῆς θείας
ἐννοῆσαί τι δύναται ἀγαθόν ἢ ποιῆσαι.
Ἴδού γάρ, ὁ τεχνίτης με κατεσκεύασε Λόγος,
οἷον αὐτός ἠθέλησε καὶ ἔθηκεν ἐν κόσμῳ.
Πῶς οὖν, εἶπέ, δυνήσομαι φρονῆσαι ἢ ποιῆσαι
ἢ ὅλως ἐνεργῆσαί τι θείας ἰσχύος ἄνευ;
Ὁ νοῦν μοι χαρισάμενος, οἷον ἠθελε πάντως,
αὐτός καὶ δίδωσι φρονεῖν ὅσα συμφέρειν οἶδε,
καὶ ἐνεργεῖν παρέχει μοι δύναμιν, ἅπερ θέλει.
Εἰ οὖν αὐτά ποιήσαιμι πλείονα πάντως δώσει,
καὶ τελεώτερα φρονεῖν παράσχει φιαλνθρώπως·
εἰ δέ καταφρονῆσαιμι καὶ αὐτῶν τῶν ὀλίγων
τῶν καταπιστευθέντων μοι, τὴν στέρησιν δικαίως
ὄντως καθυποστήσομαι παρά Θεοῦ τοῦ δόντος
καὶ ἄπρακτος γενήσομαι, ἄχρηστον ἐργαλεῖον,
ὡς μὴ θελήσας ἐντολὰς ἐργάσασθαι τοῦ κτίστου,
ἀλλ' ὀκνηρία ἑμαυτὸν ἐκδούς καὶ ῥαθυμία·
καὶ διὰ τοῦτο ἔρριμμαί τῶν χειρῶν τοῦ Δεσπότης,
ἀπειθεία τῇ πρὸς αὐτόν καὶ ἀνυποταξία
χρησάμενος ἐκβέβλημαι τοῦ ὄντως παραδείσου,
μακρὰν γενόμενος Θεοῦ καὶ χειρῶν τῶν ἁγίων.
Εὐρών λοιπόν με κείμενον ὁ παμπόνηρος ὄφεις
καὶ τῇ ἀργία τῶν καλῶν προδεδομένον ὄλον,
δολίως κατηχρεῖωσε πᾶσιν ἔεργοις ἀτίμοις,
οἷσπερ ἐνηδυνόμενος καὶ χαίρων ὠπτανόμην,
(396) ἀνθ' ὧν λυπεῖσθαι με ἐχρῆν καὶ θρηνεῖν τε καὶ κλαίειν,
ὅτι πρὸς ἅπερ ἔκτισμαι ἐνεργεῖν, ἐκουσίως
ἀπέστην ὁ ταλαίπωρος, καὶ αὐτοπροαιρέτως
τοῖς παρά φύσιν ἅπασιν ἑμαυτὸν ἐξεδόμην,
χερσὶ βεβήλοις τοῦ ἐχθροῦ ἐμπεσῶν παναθλίως,
ὑφ' οὐπερ καὶ κρατούμενος καὶ κινούμενος ὅλως,
καὶ ἀντιστῆναι πρὸς αὐτόν μὴ ἰσχύων, ὁ τάλας,
πῶς γάρ καὶ ἀντιστήσεσθαι εἶχον νεκρός ὑπάρχων;
πάσης κακίας ὄργανον, πάσης παρανομίας

καί ἐργασίας πονηρᾶς δόκιμον ἐργαλεῖον
γέγονα, ὁ ταλαίπωρος, ἀπατηθεὶς δολίως·
κατέχων γάρ με τῆ χειρὶ καὶ δυνατῶς ἐλκύνων
κοπραγωγοῖς ἐρρύπου με καὶ παντοίοις βορβόροις
καὶ δυσωδίαις με πικραῖς ἐνέβαλε καὶ τούτοις
ἐποίει ἐνευφραίνεσθαι, ὡς τῆς ἀναισθησίας!
Πρὸς ἀρπαγὰς, πρὸς φθόνους τε, πρὸς θανάτους ἀδίκους,
πρὸς λοιδορίας, πρὸς ὀργὰς, πρὸς πᾶν εἶδος κακίας,
ἵνα σοι εἶπω συνελών, ἐνεργοῦντά με εὔρε,
μᾶλλον δ' ἐχρήσατο αὐτὸς ἐμοῦ μὴ βουλομένου.
Ἄφ' οὗ γάρ καὶ ἀπέριψα ἐμαυτὸν ἐκουσίως
ἐκ τῆς χειρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἀγίων,
καὶ ἤρπασέ με ὁ δεινὸς ἄρχων καὶ ψυχοφθόρος
καὶ τῆ ἐκείνου με χειρὶ κατέσχε θέλοντός μου,
οὐκέτι τοῦ μὴ ἐνεργεῖν ἴσχυον τὰ ἐκείνου,
ἀλλὰ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ἐνήργουν.
Οὐκ οἶδε γάρ ἀντιλέγειν τό ξίφος τῷ κρατοῦντι,
ἀλλ' ὅπου ἂν καὶ βούληται, ὁ κρατῶν τούτῳ χρᾶται.
Ὁ οὖν ποιήσας με Θεὸς ἄνωθεν ἐπιβλέψας
καὶ τοῦ τυράννου τῆ χειρὶ κρατούμενον ἰδὼν με
ᾤκτειρήσεν, ἀφήρπασε τῆς ἐκείνου χειρὸς με
καὶ πάλιν με εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον θεῖον,
εἰς ἐμπελῶνα τὸν αὐτοῦ, εἰς γεωργῶν τε χεῖρας
(397) παρέδωκεν ἀγίων με τοῦ ἐνεργεῖν τὰ θεῖα,
ἐργάζεσθαι τὰς ἀρετὰς, τὰς ἐντολάς φυλάσσειν
καὶ τῶν ἀγίων τῆς χειρὸς παρεκτός μὴ κινεῖσθαι,
ἵνα μὴ πάλιν με εὐρών ὁ κακίας ἐργάτης
ἔξω χειρὸς διάγοντα ἀγίας ἀφαρπάσῃ
καὶ τὰ αὐτοῦ με ἐνεργεῖν αὔθις παρασκευάσῃ.
Οἱ καλοὶ οὖν με γεωργοὶ καὶ συμπαθεῖς λαβόντες
καὶ ταῖς χερσὶ ταῖς ἑαυτῶν ὅλον τό θέλημά μου
ἄραντες, ταπεινώσει με εὐθύς καὶ μετανοία
ἐνεργεῖν τε ἐπέτρεψαν καὶ πενθεῖν ἀενάως.
Ταῦτα γάρ, εἶπόν μοι, τέκνον, τὰ τρία οἱ τηροῦντες
καὶ ἐπιμένοντες αὐτῶν τῆ καλῆ ἐργασίᾳ
συντόμως, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἀνάγονται πρὸς δόξαν,
κάθαρσιν καὶ ἀπάθειαν καὶ θεωρίαν θεῖαν,
καὶ ταῖς χερσὶ τοῦ δυσμενοῦς ἀλίσκονται οὐδέπω,
ἀλλ' ἐκ Θεοῦ συγχώρησιν πάντων ἁμαρτημάτων,
σφαλμάτων πάντων τε ὁμοῦ λαμβάνουσι καὶ οὕτως
υἱοὶ ὑψίστου γίνονται καὶ θεοὶ κατὰ χάριν
καὶ ἐργαλεῖα εὔχρηστα, πᾶν καλὸν ἐνεργοῦντα,

μᾶλλον δέ θεῖοι γεωργοί ἄλλους καθοδηγοῦντες
πρός πράξεις ὄντως ἀγαθάς, πρὸς ἔργα σωτηρίας.
Τούτοις – πάντες ἀκούσατε! – πιστεύσας καὶ ποιήσας
καὶ ταῖς χερσὶ τῶν τοῦ Θεοῦ γεωργῶν τε καὶ δούλων
κατὰ τὴν πρόσταξιν αὐτοῦ ἑμαυτὸν ἐκδούς ὄλον,
ἀπαραλλάκτως ἐν ἑμοί πάντα ἐκβεβηκότα
εὗρηκα καὶ ἐθαύμασα καὶ τοῖς πᾶσι κραυγάζω,
μεγαλοφώνως ἐκβοῶν καὶ παραινῶν καὶ λέγων·
οὐδέ γάρ φέρω σιωπῇ ταῦτα καταχωννύειν·
Δράμετε, ὅσοι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἀγίων
ἑαυτοὺς ἐπαισθάνεσθε τῶν χειρῶν ὄντας ἔξω.
Σπεύσατε καὶ κολλήθητε τούτοις ἀδιασπᾶστος
πίστει, ἀγάπῃ τε θερμῇ καὶ ὄλη προαιρέσει,
(398) ρίψατε ἅπαν φρόνημα καὶ θέλημα οἰκεῖον
καὶ ταῖς ἐκείνων γε χερσὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν δότε,
ὡς ἐργαλεῖα ἄψυχα, μηδέν ἐκτός ἐκείνων
ποιοῦντες ἢ κινούμενοι ἢ ἐνεργοῦντες ὅλως.
Τό δέ ἐκείνων φρόνημα ὑμέτερον γινέσθω,
ὡσαύτως καὶ τό θέλημα τό ἅγιον ἐκείνων,
ὡς ὃν τοῦ Θεοῦ θέλημα παρ' ὑμῶν ἐκπληρούσθω
καὶ οὕτως σύντομον ὁδὸν ἀπρόσκοπόν τε ὅλως
ὀδεύσαντες γενήσεσθε φίλοι Θεοῦ ὑψίστου,
καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἀγαθῶν τε ἀφράστων
κληρονόμοι ὀφθήσεσθε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις.
Ἄμα τῷ ἐπιβῆναι γάρ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας
ἅπασι συναρίθμιοι γενήσεσθε ἀγίοις,
καὶ μακαρίους ἅπαντας βροτοὺς ἡμαρτηκότος
καὶ ταύτην διοδεύσαντος τὴν ὁδὸν τὴν τραχεῖαν,
τὴν στενὴν τε καὶ σύντομον καὶ ἀκίνδυνον οὔσαν,
πρὸς πλάτος τε ἀπάγουσαν ζωῆς τῆς αἰωνίου,
ὡς ὑποδείξαντος ὑμῖν ὑπερέξασθε πάντες,
οἱ εὐπροθύμως ἐν αὐτῇ θελήσαντες βαδίσαι
καὶ κατὰ πόδας τοῦ Χριστοῦ θερμῶς ἀκολουθῆσαι,
ἵνα καγὼ τε καὶ ὑμεῖς εὐρεθῶμεν ἐν ταύτῃ,
ἀμέμπτως πορευόμενοι ἄχρι τέλους τοῦ βίου,
ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὸν Χριστὸν ἰδεῖν ἐπιποθοῦσιν,
ὅπως ὁμοῦ μετὰ χαρᾶς τὰ σώματα λιπόντες
πρὸς τὴν ἐκεῖ κατάπαυσιν, πρὸς πλάτος παραδείσου
χωρήσωμεν καὶ τῆς ζωῆς δειχθῶμεν κληρονόμοι
καὶ τοῦ Θεοῦ ἀχώριστοι καὶ πάντων τῶν ἀγίων
ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ καὶ Θεῷ Λόγῳ
μετὰ τοῦ Θείου Πνεύματος, τῆς Ἁγίας Τριάδος

ἐσόμεθα νῦν καί ἀεὶ καί εἰς πάντας τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΝΕ΄.

Ὅτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρὸν παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον· ἀπό δέ τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται. (399)

Σύ με γινώσκεις, ὦ Χριστέ, πάσης παρανομίας
ἐργάτην, ἀλλὰ καί κακῶν ὄντως παντοίων σκευῶς
ὅπερ οἶδα πάντως καὶ ἀγῶ καί πέπλησμαι αἰσχύνης,
καί ἐντροπῆς καί θλίψεως ὀδύνη με κατέχει,
καί πόνος ὁ ἀφόρητος κρατεῖ μου τήν καρδίαν,
ἀλλὰ τό φῶς σου λάμψαν μοι μυστικῶς τοῦ προσώπου
τούς λογισμούς ἐδίωξεν, ἀπήλειψε τόν πόνον
καί χαράν ἀντεισήγαγε τῇ ταπεινῇ ψυχῇ μου.
Θέλω οὖν θλίβεσθαι, Χριστέ, καί θλίψις οὐ κολλᾷ μοι,
καί θλίβομαι, μή διά ταύτην μάλλον
ἀπόλωμαι καί τῆς χαρᾶ στερηθῶ τῆς μελλούσης.
Ἄλλὰ με ταύτης, Δέσποτα, μηδέποτε στερήσης,
μή νῦν, μή ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, Βασιλεῦ μου.
Χαρά γάρ τοῦ προσώπου σου ἡ θεωρία ἔστιν,
οὐ γάρ ὑπάρχεις ἀγαθόν ἅπαν, Θεέ μου, μόνον,
ἀλλὰ καί τοῖς ὀρώσι σε πᾶν ἀγαθόν παρέχεις,
μετουσία μεθέξει τε ἐμπιπλᾶς, οὐσπερ βλέπεις,
οὐ μόνον ἐν τῷ μέλλοντι – φεῦ τούς τοῦτο λαλοῦντας! –
ἀλλὰ καί νῦν ἐν σώματι τούς ὄντας σου ἀξιούς,
ἡγουν καθάραντας αὐτούς διά τῆς μετανοίας
ὀρᾶς, ὀρᾶν σε δέ τρανῶς κάκεινοις ἐμπαρέχεις
οὐδαμῶς ἐν φαντάσματι ἢ νοός ἐνθυμήσει,
(400) ἀλλ’ οὐδέ μνήμη τῇ ψιλῇ, ὡς τινες αὐ νοοῦσιν,
ἀλλ’ ἀληθεία πράγματος θείου καί φρικτοῦ ἔργου,
εἰς ἀποπλήρωσιν ὄντως οἰκονομίας θείας·
τηνικαῦτα γάρ ἔνωσιν ποιεῖς τῶν διεστῶτων
σύ ὁ Θεός, ἀμαρτωλῶν πάντων ὧν σωτηρία.
Οἱ γάρ τό βάπτισμα σό σόν λαβόντες ἐκ νηπίων
καί ἀναξίως ζήσαντες τούτου κατά τόν βίον
ἔξουσι τό κατάκριμα πλεῖον τῶν ἀβαπτίστων,
ὡς εἶπας, ἐνυβρίσαντες στολήν σου τήν ἀγίαν·
καί τοῦτο, Σῶτερ, βέβαιον καί ἀληθές γινώσκων,
δέδωκας τήν μετάνοιαν εἰς κάθαρσιν δευτέραν

καί ὄρον ταύτης τέθηκας τοῦ Πνεύματος τήν χάριν,
ἦνπερ ἐν τῷ βαπτίσματι ἐλάβομεν τό πρῶτον
καί γάρ οὐ μόνον ὕδατι τήν χάριν εἶπας εἶναι,
ἀλλά καί μᾶλλον Πνεύματι Τριάδος ἐπικλήσει.
Ἐπεὶ οὖν βεβαπίσμεθα παῖδες ἀναισθητοῦντες,
ὡς ἀτελεῖς καί ἀτελῶς δεχόμεθα τήν χάριν,
τῆς πρώτης παραβάσεως λαμβάνοντες τήν λύσιν
καί τούτου μόνου, ὡς δοκῶ, ἔνεκα καί τελεῖσθαι
προσέταξας, ὦ Δέσποτα, λουτρόν τοῦτο τό θεῖον,
ὅπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐντός τοῦ ἀμπελῶνος
εἰσέρχονται λυτρούμενοι τοῦ σκότους καί τοῦ ἄδου,
καί τοῦ θανάτου καί φθορᾶς ὅλως ἐλευθεροῦνται
ὁ ἀμπελών παράδεισος νοεῖται μοι καί ἔστιν,
ἐξ οὗπερ ἐκπεπτώκαμεν πάλιν ἀνακληθέντες –
καί ὥσπερ τότε ὁ Ἀδάμ ἦν πρό τῆς ἀμαρτίας,
οὕτω καί πάντες γίνονται οἱ γνώσει βαπτιθέντες
πλήν τῶν οὐ λαβόντων αἴσθησιν νοεράν ἀναισθήτως,
ἦνπερ ποιεῖ ἐρχόμενον ἐνεργεῖα τό Πνεῦμα.
Ὅμοίως καί τάς ἐντολάς ἐργάζεσθαι οἱ πάντες,
ὡς ὁ Ἀδάμ, ἐλάβομεν καί φυλάσσειν ὡσαύτως
(401) ἐν πνεύματι πνευματικόν νόμον οὔσας καί θεῖον,
ἐν σώματι σωματικῶς τελούμενον ἐν πράξει.
Διπλοῦς γάρ ὢν ὁ ἄνθρωπος διπλοῦ δέεται νόμου
οὗ γάρ καί ἀμελήσειεν, ἐκπίπτει καί τοῦ ἄλλου.
Ψυχή γάρ μόνη τά καλά ἐνεργεῖν οὐκ ἰσχύει
ἔργα, τό σῶμα πρᾶσσον δέ δίχα γνώσεως θείας
ὡς βοῦς κάμνων λογίζεται ἢ ἀχθοφόρον ζῶον.
Οἱ οὖν ἐν ἀμπελῶνί σου εἶτ' οὖν ἐν παραδείσῳ
διά βαπτίσματος τοῦ σοῦ ἀνακληθέντες ἅμα
καί ὅλως ἀναμάρτητοι ἤ καί ἀγιασμένοι
εἰσελθόντες, ἐγένοντο ὥσπερ Ἀδάμ ὁ πρῶτος
εἶτα προσαμελήσαντες τοσαύτης σωτηρίας
καί τηλικαύτης σου, Χριστέ, ἀφάτου προμηθείας
χείρονα ὑπέρ τόν Ἀδάμ ἔργα πεποιηκότες,
καταφρονήσαντες ὁμοῦ καί σῆς φιλανθρωπίας,
μή ἔργον λογισάμενοι φρικτῆς οἰκονομίας
τό λουτρόν τοῦ βαπτίσματος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Ἄρά γε, ὥσπερ οἴονται οἱ πολλοί τῶν ἀνθρώπων,
καταληφθῶσιν ἔνδοθεν εἶναι καί ἀμαρτάνειν,
καί ἐασθῶσιν ἅγιοι πάλιν οἱ μολυνθέντες
καί τόν χιτῶνά σου κακῶς σπιλώσαντες, Σωτήρ μου,
καί τούτων ἔνδοθεν οἰκεῖν τῆς ῥυπαρᾶς καρδίας

ὁ καθαρὸς, ὁ ἅγιος κᾶν ποσῶς καταδέξει;
Ἄπαγε, εἶπεν ὁ Θεός, μή μοι γένοιτο, τέκνον!
Οἶδας γάρ, ὡς βεβάπτισαι καὶ σύ, ἀλλ' ἐμολύνθης
καὶ ὡς παιδίον ἤμαρτες, ὡς ἄφρων ἐπλανήθης,
καὶ οἶδας, πόσα ἐκλαυσας, πόσα δέ συνετρίβης,
πῶς τε τὸν κόσμον ἅπαντα ἀπηνήσω καὶ μόλις
δυσωπηθείς ταῖς προσευχαῖς Συμεῶν τοῦ πατρός σου,
ἀρχῆθεν μόνῳ τῷ νοί, ἐν νοερᾷ αἰσθήσει,
φωνῆς τε κατηξίωσα, ἔπειτα καὶ ἀκτίνος,
(402) καὶ μετὰ τοῦτο αἴγλη σοι ἐφάνην φιλανθρώπως.
Εἶτα νεφέλη γέγονα μικρά πυρός ἐν εἶδει,
τῇ κεφαλῇ σου ἄνωθεν ἐπικαθεζομένη,
καὶ θεωρίαν μόνην σοι τοῦ εἴδους παρειχόμεν,
καὶ τῇ ἐκπλήξει δάκρυα σύν πολλῇ κατανύξει,
φλέγων τό πάχος τῆς σαρκός, τῆς κεφαλῆς τόν ζόφον,
ὡς καὶ καέντος ἐν πυρὶ ὁσμὴν γενέσθαι τούτων
κρέατος τοίνυν ἐξ αὐτῆς γενομένην, ὡς οἶδας.
Τὰ μετὰ ταῦτα δέ κακὰ καὶ τὴν στενοχωρίαν,
ὄσπιν τότε ὑπέμεινας, σύ πάντως ἐπελάθου.
Ἄλλ' οὖν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὁ εἰδὼς Θεόν πάντα,
τὴν πίστιν, τὴν ταπείνωσιν τὴν εἰς τὸν σὸν πατέρα
καὶ τοῦ θελήματος τοῦ σοῦ τὴν ἄρνησιν εἰς ἅπαν,
ὅπερ μαρτύριον ἐμοὶ λογίζεται καὶ ἔστιν.
Ὁ γάρ μή ἔχων θέλημα ἴδιον πάντως θνήσκει,
ἐν τῷ ἐμῷ δ' εὐρίσκεται θελήματι καὶ ζῆ γάρ.
Μόλις οὖν οὕτως ὄντος σου κάκεινου καθ' ἐκάστην
βιάζοντος τοῖς δάκρυσιν τὸν ἀγαθὸν με φύσει,
συχνότερόν σοι φαίνεσθαι ἠρξάμην, ὡσπερ οἶδας,
κατὰ μικρόν σου τὴν ψυχὴν καθαίρων μετανοία
καὶ καταφλέγων τῶν παθῶν ἀποκειμένας ὕλας,
οὐ σαρκικάς, οὐχ ὑλικάς, ἀλλ' αὐλοὺς ἀκάνθας
ὡς νέφη, ζόφον ὡς παχύν, ὁμίχλην τε καὶ σκότος,
νηστεία λεπτυνθέντος σου δηλαδή καὶ τοῖς πόνοις
τῆς ἀγρυπνίας, τῆς εὐχῆς, πάσης κακοπαθείας,
καὶ ἀενάως δάκρυσιν θερμοῖς ἐκπλυνομένου
ἐν τῇ εὐχῇ, ἐν τῇ τροφῇ, ἐν τῷ ποτῷ δέ μᾶλλον,
καὶ μόλις σε χωρητικὸν ἀπειργασάμην σκεῦος,
οὐ μόνον δέ χωρητικόν, ἀλλὰ κεκαθαρμένον,
πυρός ἐν μέσῳ μένειν τε ἀκατάφλεκτον πρόσεχε!
Τοιοῦτον οὖν ποιήσας σε, ὅπερ ἐώρας τότε
περιπετόμενον ἐν σοὶ φῶς καὶ περικυκλοῦν σε
(403) εἰσῆλθεν ὅλον ἐντός σου ἀπρόσιτον ὄν φύσει

καί τήν καλήν ἀλλοίωσιν ξένως ἠλλοίωσέ σε.
Τοῦτο οὖν, εἰ μή ἅπασιν ἔργοις με θεραπεύεις,
ἀλλά μικρόν εἰσδέξῃ λογισμόν ἐν καρδίᾳ
ἢ ἀηδῖαν πρὸς τινα εὐλόγως ἢ ἀλόγως,
πρὸς δέ καί λόγου προσβολήν ἢ πονηρᾶς ἐννοίας
εἰ μή μετανοήσεως θερμῶς μετὰ δακρύων
καί ἐξορίσεις ἀπό σοῦ ταῦτα τῇ μετανοίᾳ,
ἀλλά καί πᾶσαν πονηράν ἐνθύμησιν καρδίας,
οὐ παραμένειν πέφυκε· Πνεῦμα γάρ ἐστι Θεῖον,
ἐμοί συνόν καί τῷ Πατρί ὡς ὁμοούσιόν μοι,
λάθρα δ' αἴφνης ἀφίπταται, ὡς ἥλιος εἰσδύσας,
καί κρυβηθέν ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, οὐχ ὄραται.
Πῶς οὖν ὑπάρξει ἐν ψυχῇ μηδ' ὅλως καθαρθείσῃ,
μή εἰς συναίσθησίν ποτε ἔλθούσῃ μετανοίας;
Ἦ πῶς καί ὑπενέγκοιτο πυρός ἀστέκτου φύσιν
ἀκάνθας γέμουσα παθῶν ψυχῇ καί ἀμαρτίας,
οὐσίαν πῶς χωρήσειεν ἀχώρητον εἰς ἅπαν,
πῶς σκότος οὔσα συγκραθῆ φωτί τό ἀπροσίτω
καί μή ἀφανισθῆσεται αὐτοῦ τῇ παρουσίᾳ;
Οὐκ ἔστι, τέκνον, οὐδαμῶς δυνατόν ὅλως τοῦτο!
Ἐγὼ κτισμάτων πάντων γάρ εἰμί κεχωρισμένος·
ἐπεὶ δέ κτίσμα γεγονός, τῶν ἀπάντων ὁ κτίστης,
σαρκί καί μόνον ὅμοιος ὑπῆρξα τοῖς ἀνθρώποις,
ψυχὴν ἀναλαβόμενος καί νοῦν ὁμοίως τούτοις.
Οὐδέ γάρ πάντας ἐν ταύτῳ τότε θεοὺς ἀνθρώπους
πεποίηκα, ἀλλ' ἄνθρωπος ἐγενόμην ἐγὼ μὲν·
τῇ πίστει δέ καί τῶν ἐμῶν ἐντολῶν τῇ τηρήσει,
ἀλλά καί τῷ βαπτίσματι, ἐν θεῖᾳ μεταλήψει
τῶν φρικτῶν μυστηρίων μου πᾶσι ζωὴν δωροῦμαι.
Ζωὴν δ' εἰπὼν ἐδήλωσα τό Πνεῦμα μου τό Θεῖον·
πλήν τοῦτο γινωσκέτωσαν, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος,
(404) οἱ ἔχοντες τό Πνεῦμά μου ἐν ταῖς αὐτῶν καρδίαις,
λάμπον καί κράζον ἔχουσι πρὸς τόν ἐμόν Πατέρα,
καί πρὸς με λέγει δι' αὐτῶν· Ἦ ἀββᾶ, ὁ πατήρ μου!
Ὡς τέκνα γάρ γεγονάσι Θεοῦ καί παρρησίᾳ
γνωρίζοντές με βλέπουσι καί πατέρα καλοῦσι·
λέγει δέ καί πρὸς ἕκαστον τῶν αὐτό νῦν ἐχόντων
ἐν ἑαυτοῖς παναληθῶς· Ἦ τέκνα, μή φοβεῖσθε!
Ἴδού ἐγώ, ὡς βλέπετε, ἐντός ὑμῶν ὑπάρχω
καί σύνειμι, καί τῆς φθορᾶς ἅπαξ καί τοῦ θανάτου
ἐλευθερῶ καί δείκνυμι τίνος τέκνα καί φίλους
ὑμᾶς, ἰδοῦ, πεποίηκ' χαίρετε ἐν Κυρίῳ!

Τοῦτο οὖν ἔσται ἀληθές σημεῖον τοῖς ἀνθρώποις,
ὅτι Θεοῦ γεγόνασιν υἱοὶ καὶ κληρονόμοι,
ὅτι λαβόντες ἔχουσι τό Πνεῦμά μου τό Θεῖον,
έντεῦθέν τε Χριστιανοὶ χρηματίζουσιν ὄντως
ἀληθεία καὶ πράγματι, οὐκ ὄνόματι μόνω.
Ταῦτα πιστά καὶ ποθεινά τυγχάνουσι, Χριστέ μου
οὔσπερ προέγνωκας σαφῶς καὶ δέδωκας γενέσθαι
συμμόρφους τῆς εἰκόνοσ σου ἐν Πνεύματι τῷ Θείῳ,
καὶ πάντη δυνατά ἐστίν αὐτοῖς ὡς κεκλημένοις
εἰς τὴν χαράν τὴν ἄφραστον ὑπό σοῦ εἰς αἰῶνας.
Τοῖς δέ λοιποῖς ἀδύνατα πᾶσι δοκοῦσι ταῦτα,
οἱ καὶ διαβάλλοντες ἀπιστοῦσιν εἰς ἅπαν
φρεναπατοῦντες ἑαυτούς, ἢ καὶ παραμυθεῖσθαι
οἷονταί οἱ παράφρονες ἐπὶ κεναῖς ἐλπίσιν,
ὑψηγοροῦντες ὡς κομψοὶ τοῖς ἐπηρμένοις λόγοις,
καὶ πρὸς τὰ φίλα ἑαυτῶν ἀλληγοροῦντες ταῦτα
τῶν φοβερῶν σου ἐντολῶν καταφρονοῦσιν ὅλως.
Σέ γάρ ζητεῖν οὐ θέλουσιν, ἔχειν γάρ σε δοκοῦσιν
εἰ δέ ὁμολογήσουσι μὴ ἔχειν σε, Θεέ μου,
(405) τότε σε πάντη ἄληπτον κηρύσσουσι τοῖς πᾶσι,
καὶ ὡς οὐδεὶς θεάσασθαι ἰσχύει σε ἀνθρώπων,
οὐδέ ὑπάρχει ὁ αὐτῶν ὑπερέχων ἐν γνώσει.
Ἦ γάρ τοῖς πᾶσιν τε ληπτὸν καὶ προσιτὸν ἀνθρώποις,
ἢ ἄληπτον, ἀπρόσιτον διδάσκουσί σε πάντη
ὅμως ἐν ἀμφοτέροις δέ σφάλλονται, μὴ νοοῦντες
τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, ἐσκοτισμένοι ὄντες.
Οἷς βράβευσον φῶς γνώσεως, δός χεῖρα φόβου θείου,
δός ἀναστῆναι τῆς κακῆς ὑπονοίας τοῦ λάκκου
καὶ εἰς συναίσθησιν ἐλθεῖν ὅτι ἐν λάκκῳ κεῖνται,
ἐν σκότει καὶ καθέζονται, φῶς θεῖον οὐχ ὀρώντες.
Ὁ μαρτυροῦσιν ὅτι νῦν εἰσὶν οἱ βλέποντές σε.
Οἷς εἰ μὴ λάμψη σου τό φῶς καὶ ἴδωσιν ἐν γνώσει,
πῶς ἂν πιστεύσωσι τρανῶς ὅτι ἀξίοις φαίνῃ
καὶ συλλαλεῖς καὶ συνοικεῖς νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
αὐτοῖς ὡς φίλοις, ὡς πιστοῖς δούλοις σου, καθὼς εἶπας;
Ἄλλὰ πιστῶν σύ εἶ Θεός, οὐχὶ δέ καὶ ἀπίστων,
οὐ χάριν πρὸς αὐτούς ὅλως οὐκ ἐπιβλέπεις.
Τοῖς γάρ ἀπαρνούμενοις σε καὶ λέγουσι μὴ λάμπειν
τό φῶς σου τό αἶδιον εἰς ψυχὰς τῶν ἀξίων,
πῶς σου φωτός τό πρόσωπον ὑποδείξις, Σωτήρ μου;
Οὐδαμῶς, εἰ μὴ κτήσονται πίστιν πολλήν, ὡς εἶπας,
καὶ τόν νόμον φυλάξουσι τόν θεῖόν σου προθύμως

μέχρι θανάτου ἑαυτοῦς διά σέ ἐκδιδόντες
εἰς ἐργασίαν ἀληθῆ τῶν σοφῶν ἐντολῶν σου.
Τοῦτο οὖν τό σωτήριον πάντων τῶν σωζομένων,
ὁδός οὐκ ἔστιν ἄλλη δέ, ὡς εἶπας, ὦ Θεέ μου.
Δός ἔλεος, δός ἔλεος δεομένοις σου, Σῶτερ,
νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΝΣΤ'.

*Εὐχή πρὸς Θεόν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καί
εὐχαριστήριος. (406)*

Κύριε, δός μοι σύνεσιν, Κύριε, δός μοι γνῶσιν,
Κύριε, δίδαξον κάμέ ποιεῖν τάς ἐντολάς σου.
Κᾶν ἡμαρτον ὡς ἄνθρωπος ὑπέρ ἄνθρωπον, οἶδας,
ἀλλά σύ τῆ οἰκείᾳ σου, Θεέ μου, εὐσπλαχνία
ἠλέησάς με τόν πτωχόν, τόν ὀρφανόν ἐν κόσμῳ,
καί ἐποίησας, Δέσποτα, ὃ ὁ μόνος σύ γινώσκεις·
ἀπό πατρός καί ἀδελφῶν, συγγενῶν τε καί φίλων,
ἀπό γῆς τῆς γενέσεως, ἐξ οἴκου γονικοῦ μου
ὡς ἐξ Αἰγύπτου σκοτεινῆς, ὡς ἐξ ἄδου μυχῶν με
οὕτω γάρ ἐμοί δέδωκας, τῷ εὐτελεῖ σου δούλῳ,
περί ἐκείνων ἐννοεῖν καί λέγειν ἐν συνέσει –
ἀποχωρίσας, εὐσπλαχνε, καί προσλαβόμενός με
καί τῆ χειρὶ σου τῆ φρικτῆ κρατήσας ἡγαγές με,
εἰς ὃν ἠυδόκησας ἐν γῆ γενέσθαι μου πατέρα,
καί τοῖς ποσὶ προσέριψας αὐτοῦ καί ταῖς ἀγκάλαις.
Κάκεῖνός με προσήγαγε τῷ σῷ Πατρί, Χριστέ μου,
καί σοί διά τοῦ Πνεύματος, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
κλαίοντα ὡς τόν ἄσωτον καί προσπίπτοντα, Λόγε,
καθὼς αὐτός ἐπίστασαι, ὅτι ἐδίδαξάς με,
καί σύ οὐκ ἀπηξίωσας υἰόν σου με καλέσαι.
ᾠ ἀναξίου στόματος καί ῥυπαρῶν χειλέων,
(407) ὦ λόγου γλώσσης πενιχρᾶς ὑμνεῖν σε ἀπορούσης,
εὐχαριστεῖν τε καί λαλεῖν τάς σάς εὐεργεσίας,
ἅς εἰς ἐμέ τόν ὀρφανόν ἐποίησας καί ξένον,
ξένον ὑπάρχοντα ἐν γῆ. Οἱ γάρ σοί κόσμου ξένοι,
τά δέ γε σά καί τά τῶν σῶν ὀφθαλμοὶ οὐχ ὀρῶσιν,
γλώσσα λαλεῖν οὐ δύναται, οὐδέ κόσμος χωρῆσαι.
Διά τοῦτο οὖν, Δέσποτα, μισεῖ ἡμᾶς ὁ κόσμος,

ἀποδιώκει, λοιδορεῖ, φθονεῖ, μαίνεται, κτείνει
καί πάντα πράσσει καθ' ἡμῶν περιπίπτων ἐν τούτοις·
ἡμεῖς δέ, ὡς εὐδόκησας, οἱ ταπεινοὶ σου δοῦλοι
ἐν ἀσθενείᾳ ἰσχυροί, ἐν πενίᾳ πλουτοῦμεν,
ἐν πάσῃ θλίψει χαίρομεν ὄντες ἔξω τοῦ κόσμου.
Ἡμεῖς, ὦ Δέσποτα, σὺν σοί, κόσμος δ' ἔχει τό σῶμα.
Λοιπόν, πλανᾶται ὁ τυφλὸς πηλὸν κατέχων μόνον,
ὅς οὐδ' αὐτὸν κερδήσει· δώσει γάρ, ὡς ὑπέσχου,
ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι πνευματικὸν καὶ τοῦτον,
καὶ τότε μόνος τὰ κακὰ τὰ ἴδια κερδήσει
σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ καὶ τυφλοῖς φιλοκόμοις.

NZ'.

Ἵτι ὁ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τὸν κόσμον. (408)

Σκιᾶ κρατοῦμαι καὶ ἀλήθειαν βλέπω,
ὃ οὐδὲν ἐστὶν ἢ ἐλπίς ἢ βεβαία.
Ποίαν οὖν ἐλπίς; Ἦν ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον.
Αὕτη τί ἐστι; Ζωή, ἣν ἅπαντες ποθοῦσιν.
Ἡ δὲ ζωὴ τί ἢ Θεὸς κτίστης πάντων;
Τοῦτον πόθησον καὶ μίσησον τὸν κόσμον.
Κόσμος θάνατος, τί γάρ ἄρρεστον ἔχει;

NH'.

**Διδασκαλία κοινήν σὺν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας· βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς,
μονάζοντες, λαϊκοὺς, ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καὶ λεγομένη Θεοῦ. (409)**

ἽΩ Χριστέ, παράσχου μοι λόγους σοφίας,
λόγους γνώσεως καὶ συνέσεως θείας.
Σὺ γάρ οἶδάς μου τό ἀσθενές τοῦ λόγου
καὶ ἀμέτοχον μαθήσεως τῆς ἔξω·
σύ ἐπίστασαι, ὅτι σέ μόνον ἔχω
ζωὴν καὶ λόγον καὶ γνῶσιν καὶ σοφίαν,
σωτῆρα Θεόν καὶ προστάτην ἐν βίῳ
καὶ ἀναπνοὴν τῆς ταπεινῆς ψυχῆς μου,
ὁ ξένος ἐγὼ καὶ ταπεινός τοῖς λόγοις.
Σὺ εἶ ἢ ἐλπίς μου, σύ ἢ ἀντίληψίς μου,
σύ ἢ σκέπη μου, σύ ἢ καταφυγή μου,
σύ τό καύχημα, ὁ πλοῦτός μου, ἢ δόξα.

Σύ ἐκ τοῦ κόσμου ἠθέλησάς με, Λόγε,
κατ' εὐσπλαγχνίαν προσλαβέσθαι τόν ξένον,
τόν ἀνάξιον, τόν εὐτελῆ καί χείρω
παντός ἀνθρώπου, παντός ἀλόγου ζώου,
καί διά τοῦτο θαρρῶν σου τῷ ἔλεει
καί αἰτοῦμαί σε καί λαλῶ καί προσπίπτω
δός λόγον εὐθῆ, δός ἰσχύν, δός μοι κράτος
εἰπεῖν πρός πάντας τούς σοί ἀνακειμένους
(410) καί λατρεύοντάς σοι, βασιλεῦ τῶν πάντων,
λαλήσαι μύσταις, ἄρχουσί τε καί λάτραις,
τοῖς δοκοῦσί σε βλέπειν καί θεραπεύειν
καί δουλεύειν σοι ὡς Δεσπότη γνησίως.
Ἄνθρωποι πάντες, βασιλεῖς καί δυνάσται,
ἱερεῖς, ἐπίσκοποι, μονασταί καί μιγάδες,
μή ἀπαξιώσητε φωνῆς ἀκοῦσαι
καί λόγων ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς ἀνθρώπου,
ἀλλά καρδίας ἀνοίξατέ μοι ὧτα
καί ἀκούσατε καί σύνετε, τί λέγει
ὁ πάντων Θεός καί πρό πάντων αἰώνων,
ὁ ἀπρόσιτος, ὁ ὁμόνος παντοκράτωρ,
οὗ ἐν τῇ χειρί πνοή πάντων τῶν ὄντων
Βασιλεῖς! Καλῶς ποιεῖτε πολεμοῦντες τά ἔθνη,
ἐάν μή αὐτοί τά τῶν ἐθνῶν ποιοῦντες
ἔργα καί ἔθη καί βουλάς τε καί γνώμας
καί διά πολλῶν ἔργων ὑμῶν καί λόγων
ἀπαρνήσθε μέ, τόν ὑμῶν βασιλέα.
Κρεῖσσον ἦν ὑμῖν λόγους ἐμούς φυλάσσειν
ὀρθῶς τε ποιεῖν τάς ἐντολάς μου πάσας,
καί ἐν πτωχείᾳ τῇ μακαριζομένη
τόν ἀπράγμονα μεταδιώκειν βίον.
Τί γάρ ὄφελος διεκδικεῖν τόν κόσμον
ἀπό θανάτου καί προσκαίρου δουλείας,
αὐτούς δέ δούλους καί παθῶν καί δαιμόνων
τοῖς ἔργοις ὑμᾶς γίνεσθαι καθ' ἐκάστην
καί κληρονόμους τοῦ πυρός τοῦ ἀσβέστου;
Πάντα γάρ καλά, ὅσα τις ἄλλα πράσσει
ἔργα δι' ἐμέ καί τήν πρός τόν πλησίον
συμπάθειάν τε καί ἐλεημοσύνην,
πρῶτον δέ πάντων, εἰ ἑαυτόν οἰκτεῖρη
(411) καί τούς λόγους μου πάση σπουδῇ φυλάξῃ
καί μετάνοιαν ἐνδείξῃται γνησίαν
ὑπέρ τῶν πρώην ἴσως ἐξειργασμένων,

ἔπειτ' ἐν τούτοις μηκέτι ἐπιστρέψῃ,
ἀλλ' ἐμμένῃ μου τοῦ Δεσπότου τοῖς λόγοις,
τοῖς προστάγμασι καὶ νόμοις ἀληθείας,
καὶ οὕτως ποιῆ ἀπαραβάτως πάντα
μέχρι θανάτου καὶ μηδὲν ψιλὸν λόγον,
μηδέ κεραιάν μίαν τῶν γεγραμμένων
παραβλέψῃται· τοῦτο γάρ μοι θυσία,
τοῦτό μοι θυμίαμα καὶ προσφορά καὶ δῶρον·
χωρὶς δέ τούτων ἐθνικῶν ὑμεῖς χεῖρους.
Τῶν ἐπισκόπων οἱ πρόεδροι, σύνετε,
οἱ ὄντες ἐκσφράγισμα ἐμῆς εἰκόνας,
οἱ συλλαλεῖν μοι ἀξίως τεταγμένοι,
οἱ τῶν δικαίων ὑπερκείμενοι πάντων
ὡς ὄντες εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν μου
κάμοῦ φέροντες τὸν θεῖον χαρακτήρα,
οἱ καὶ τοῦ κοινοῦ ἐλαχίστου συλλόγου
τὴν ἐξουσίαν τοιαύτην εἰληφότες,
οἷαν ἔλαβον ἐκ τοῦ Πατρός ὁ Λόγος,
ὁ καὶ σαρκωθείς, Θεός ὢν κατὰ φύσιν,
καὶ διπλοῦς γενόμενος ταῖς ἐνεργείαις,
ταῖς θελήσεσι, ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως,
ὅς ἀμέριστος, ἀσύγχυτος ὑπάρχω
Θεός ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν·
ὡς γάρ ἄνθρωπος χερσὶν ὑμῶν κρατεῖσθαι
κατηξίωσα, ὡς Θεός δέ ὑπάρχων
παντάπασις ἄληπτός εἰμι πηλίναίς
χερσὶ καὶ ἀόρατος τοῖς μὴ ὄρωσι
καὶ ἀπρόσιτος ὁ σφαγεὶς ὑπὲρ πάντων,
(412) ὁ διπλοῦς ἐγὼ ἐν μιᾷ ὑποστάσει·
τῶν ἐπισκόπων οἱ διὰ τοῦτο
πάντων κατεπαίρεσθε τῶν ἐλαχίστων
ὡς ταπεινῶν τε καὶ κάτω καθημένων·
τῶν ἐπισκόπων οἱ πόρρω τῆς ἀξίας,
οὐχ ὢν τῷ λόγῳ καὶ συντρέχει ὁ βίος
καὶ σφραγὶς ἐστὶ τῆς τούτων θεοπνεύστου
διδασκαλίας καὶ θεωρημοσύνης,
ἀλλ' ὢν τῷ λόγῳ ἀντίκειται ὁ βίος
καὶ οἷς ἄγνωστα τὰ φρικτὰ μου καὶ θεῖα,
οἷ καὶ κρατεῖν οἴονται ἄρτον πῦρ ὄντα
καὶ ὡς ψιλοῦ μου καταφρονοῦσιν ἄρτου
καὶ ψωμόν ὄραν καὶ ἐσθίειν δοκοῦσι,
τὴν ἀόρατον μὴ ὄρωντές μου δόξαν·

τῶν ἐπισκόπων οἱ πολλοί ἐξ ὀλίγων,
οἱ ὑψηλοί τε καί τεταπεινωμένοι
τὴν κακὴν ταπείνωσιν καὶ ἐναντίαν,
οἱ δόξαν θηρώμενοι τὴν τῶν ἀνθρώπων
κάμει παραβλέποντες τὸν κτίστην πάντων
ὡς πτωχόν καὶ πένητα ἀπερριμένον,
ἀναξίως ἄπτονται τοῦ σώματός μου
καὶ ὑπερέχειν τῶν πολλῶν ἐκζητοῦντες
ἀκλήτως εἰσέρχονται ἐμῶν ἀδύτων
ἔνδον, τοῦ νυμφῶνός τε τῶν ἀπορρήτων
ἐπιβαίνουσι χιτῶνος δίχα,
τῆς χάριτός μου, ἣν ἔλαβον οὐδέπω,
καὶ ἅ μή βλέπειν ἕξωθεν τούτοις θέμις·
καὶ μακροθυμῶ ὁ φιλάνθρωπος ἄγαν,
βαστάζων αὐτῶν τὴν ἀναίσχυντον τόλμαν.
Εἰσέρχονται δέ, ὡς φίλω μοι λαλοῦσιν,
ᾧ οὐδ' ὡς δοῦλοι ἐνέμειναν τῷ φόβῳ,
καὶ δεικνύουσιν ἑαυτοὺς ὡς οἰκείους,
(413) οἱ μὴδὲ γνωρίζοντες τὴν ἐμὴν χάριν,
καὶ μεσιτεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνοῦνται,
οἱ πολλῶν ὑπεύθυνοι πταισμάτων ὄντες.
Ἐξωθεν καλῶς στολίζοντες τὸ σῶμα
λαμπροί τῷ δοκεῖν καὶ καθαροὶ ὀρώνται,
ψυχὰς δὲ χεῖρους πηλοῦ τε καὶ βορβόρου,
μᾶλλον δὲ παντός ἰοῦ θανατηφόρου
κέκτηνται οἱ δεῖλαιοι ἐν πονηρίᾳ.
Ὡσπερ γὰρ πάλαι Ἰούδας ὁ προδοὺς με
λαβὼν τὸν ἄρτον ἐξ ἐμοῦ ἀναξίως
ἔφαγεν αὐτός ὡς μέρος κοινοῦ ἄρτου,
καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σατανᾶς εἰσῆλθεν
εἰς τοῦτον εὐθύς καὶ ἀναιδῆ προδότην
ἀπειργάσατο ἐμοῦ τοῦ διδασκάλου,
ὑπουργόν αὐτόν λαβόμενος καὶ δοῦλον
καὶ ἐκπληρωτὴν τῶν αὐτοῦ θελημάτων,
οὕτω καὶ οὗτοι πανθάνουσιν ἀγνώστως,
ὅσοι τολμηρῶς καὶ ἀυθαδῶς τῶν θείων
ἀναξίως ἄπτονται μου μυστηρίων,
οἱ προὔχοντες μάλιστα τῶν ἄλλων θρόνοις,
οἱ τοῦ βήματος, οἱ τῆς ἱερωσύνης,
οἱ τὸ συνειδὸς καὶ πρό τοῦ βεβλαμμένον
καὶ μετὰ τοῦτο πάντως κατεγνωσμένον
ἔχοντες καὶ βαίνοντες ἀυλῆ μου θείᾳ,

καί ἀναισχύντως ἴστανται τοῖς ἀδύτοις
παρρησιαζόμενοι ἐνώπιόν μου,
μηδαμῶς τήν θείαν μου δόξαν ὀρώντες,
ἦν εἰ ἔβλεπον, οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίουν,
οὐδέ πρόφυλα τοῦ ναοῦ μου τοῦ θείου
οὕτως ἀθάδῶς εἰσβῆναι κατετόλμων.
Ταῦτα οὖν πάντα γινώσεται πᾶς ὁ θέλων
(414) ἀληθῆ καί βέβαια τά γεγραμμένα
ἔργων ἐξ αὐτῶν, ὧν ἱερεῖς ποιοῦμεν,
καί ψεῦδος οὐδέν οὐδαμῶς ἂν εὐρήσῃ
καί πεισθήσεται καί καθομολογήσει
ὡς Θεός αὐτός δι' ἐμοῦ ταῦτα εἶπεν.
Εἰ μή τις αὐτά τῶν ποιούντων ὑπάρχει
καί σπεύδει λόγοις ἀπατηλοῖς σκεπάσαι
καί τὰς ἰδίας αἰσχύννας συγκαλύψαι,
ἅς ἐνώπιον ἀγγέλων καί ἀνθρώπων
ἀποκαλύψει ὁ τά κρυπτά τοῦ σκότους
ἀποκαλύπτων Κύριος Θεός πάντων.
Ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν νυνί ἱερέων
τάς ἀνομίας ἑαυτοῦ προκαθάρας
οὕτω κατετόλμησεν ἱερωσύνης;
Ποῖος ἂν εἶποι τοῦτο ἐν παρρησίᾳ,
ὅτι κατεφρόνησε δόξης τῆς κάτω
καί διά μόνην ἱερουργεῖ τήν ἄνω;
Ποῖος τόν Χριστόν ἠγάπησε καί μόνον,
καί χρυσόν πάντα καί χρήματα παρεΐδε;
Ποῖος ἠρκέσθη τοῖς κατά χρείαν μόνοις
καί τοῦ πλησίον οὐκ ἐνοσφίσατό τι;
Ποῖος τήν συνείδησιν κατεγνωσμένην
ἑαυτοῦ οὐ κέκτηται ἀπό λημμάτων,
δι' ὧν ἠπείχθη γενέσθαι ἢ ποιῆσαι,
ὠνησάμενος ἢ πωλήσας τήν χάριν;
Ποῖος οὐ προέκρινεν ἀξίου φίλον
τόν ἀνάξιον μᾶλλον ἐγκαταστήσας;
Ἐαυτοῦ δέ τίς οὐ σπουδάζει γνησίους
φίλους ἀνθρώπους ἐπισκόπους ποιῆσαι,
ὅπως λαμβάνῃ ἐν ἐξουσίᾳ πάντα
τά ἀλλότρια; Τοῦτο γάρ τῶν μετρίων,
ὅ καί ἀναμάρτητον δοκοῦσιν εἶναι
(415) ἄλλης αἶροντες πράγματα ἐκκλησίας.
Ποῖος διά αἴτησιν τῶν κατά κόσμον
δυναστῶν, φίλων, πλουσίων καί ἀρχόντων

οὐκ ἐχειροτόνησε καί παρ' ἀξίαν;
Ὅντως οὐδεὶς σήμερον τούτων ὑπάρχει
ἔχων ἀπάντων καθάραν τὴν καρδίαν,
μὴ κεντούμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος,
ὅτι πάντως ἓν ἐποίησεν ὧν εἶπον,
ἀλλ' ἐξαμαρτάνομεν ἀδεῶς πάντες,
μήτε τοῦ κακοῦ ἐκκοπήν μελετῶντες,
μηδέ τοῦ καλοῦ ποιούμενοι τὴν πράξιν·
καί διὰ τοῦτο οὐδέ μετανοοῦμεν
εἰς τό βάθος τῶν κακῶν βαπτισθέντες,
καί ἀναλγήτως ἐγκείμεθα πρὸς ταῦτα.
Δόξης γάρ ὑπάρχοντες ἄγευστοι θείας
τὴν κάτω δόξαν παριδεῖν οὐ δυνάμεθα·
ἔρως δέ δόξης, τῆς τῶν ἀνθρώπων λέγω,
ψυχὴν οὐκ ἔα ταπεινωθῆναι ὅλως,
οὐδέ μέμψασθαι ἑαυτὴν ἐκουσίως.
Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων,
ὁ δόξαν θηρώμενος τὴν τῶν ἀνθρώπων
καί πλούτου δεόμενος τοῦ φθειρομένου,
ὁ ἐπιθυμῶν χρυσοῦ πλήθος ἔχειν,
ὁ εἰς ἀρπαγὴν ἀκόρεστος τυγχάνων
καί μνησικακῶν τοῖς μή συχνῶς διδοῦσι,
θεὸν ἔνοικον ἔχειν εἰπεῖν τολμήσει
ἢ φιλεῖν Χριστόν ἢ Πνεῦμα Χριστοῦ ἔχειν;
Ὁ δέ μή Χριστόν καί τόν αὐτοῦ Πατέρα
καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰσδεδεγμένος,
γνωστῶς οἰκοῦντα καί ἐμπεριπατοῦντα
τόν ἓνα θεόν ἐν τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ,
πῶς τὴν δουλείαν ἐνδείξεται γνησίαν,
(416) ἐκ τίνος δ' ἄλλου τὴν ταπείνωσιν μάθη
ἢ πῶς διδαχθήσεται θέλημα θεῖον;
Τίς μεσιτεύσει τοῦτον ἢ θεῶ καταλλάξει
καί παραστήσει ἀνεπαίσχυντον λάτριν
θεῶ τῷ μόνῳ καθαρῷ καί ἀχράντῳ,
ᾧ τά Χερουβὶμ οὐ τολμᾷ ἀτενίσαι,
ὄντι ἀγγέλοις ἀπροσίτῳ τοῖς πᾶσι;
Τίς βεβαιώσει κρατεῖν ἀναμαρτήτως
καί ἱεουργεῖν ἀκατακρίτως τοῦτον
τοῦ ἀμώμου θύματος φρικτὴν λατρείαν;
Ποῖος ἄγγελος, ποῖος ἄνθρωπος τοῦτο
εἰπεῖν δύναται ἢ ποιοῆσαι ἰσχύσει;
Ἐγὼ γάρ λέγω καί μαρτύρομαι πᾶσι

μηδείς πλανάσθω, μή λόγοις ἀπατάσθω! –
ὅστις πρότερον οὐκ ἀφήσει τόν κόσμον
καί τά τοῦ κόσμου ἀπό ψυχῆς μισήσει
καί μόνον Χριστόν γνησίως ἀγαπήσει
καί ψυχὴν αὐτήν δι' αὐτόν ἀπολέσει,
μηδέν μεριμνῶν τῶν εἰς ζωὴν ἀνθρώπου,
ἀλλ' ὡς καθ' ὥραν ἀποθνήσκων τυγχάνει
καί πολλά κλαύσει δι' αὐτόν, καί πενθήσει
κάκεινου μόνου ἕξει ἐπιθυμίαν
καί διὰ πολλῶν θλίψεων τε καί πόνων
καταξιωθῆ Πνεῦμα λαβεῖν τό Θεῖον,
ὃ δέδωκε τοῖς θείοις ἀποστόλοις,
ἵνα δ' αὐτοῦ πᾶν ἐκδιώξῃ πάθος,
πᾶσαν δι' ἀρετὴν εὐκόλως κατορθώσῃ
καί δακρύων κτήσῃται πηγὰς ἀφθόνους,
ὅθεν κάθαρσις καί ψυχῆς θεωρία,
ὅθεν τοῦ Θεοῦ θελήματος ἡ γνῶσις,
(417) ὅθεν φωτισμός ἐλλάμψεως τῆς Θείας
καί θεωρία φωτός τοῦ ἀπροσίτου,
ἐξ οὗ ἡ ἀπάθεια, ἡ ἀγιότης,
δίδοται πᾶσι τοῖς καταξιωθεῖσιν
ὄρᾶν καί ἔχειν τόν Θεόν ἐν καρδίᾳ
καί φυλάττεσθαι παρ' αὐτοῦ καί φυλάττειν
ἀτρώτους αὐτοῦ τὰς ἐντολάς τὰς Θείας,
ἱερωσύνην καί ψυχῶν προστασίαν
καταδέξασθαι ἢ ἄρξαι μή τολμήσῃ.
Ὡσπερ γάρ Χριστός Θεῷ Πατρὶ ἰδίῳ
καί προσφέρεται καί ἑαυτόν προσφέρει,
οὕτω καί ἡμᾶς αὐτός τε προσφέρει
καί αὐτός ἡμᾶς οὕτω δέχεται πάλιν.
Ἐπεὶ εἰς κρῖμα καί κατάκριμα ἔσται
ἡ ἐγχείρησις τῶν τοιούτων πραγμάτων,
φονέως χειρὸν, μοιχοῦ χειρὸν καί πόρνου
καί πάντων ἄλλων ἔστιν ἀμαρτημάτων.
Ταῦτα οὖν πάντα πρὸς βροτούς νῦν τελοῦνται,
εἰς ἀλλήλους γάρ ἀμαρτάνομεν πάντως·
ὁ δέ τά θεῖα καπηλεύων θρασέως
καί ἀπεμπολῶν τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν
εἰς αὐτόν πάντως τόν Θεόν ἀμαρτάνει.
Ὁ γάρ καταστάς εἰς πρόσωπον τοῦ Λόγου
οὕτω βιοῦν ὀφείλει ὡσπερ ἐκεῖνος
καί οὕτως ἀκολουθεῖ! λέγειν ἐκεῖνω.

Αἰ ἀλώπεκες ἔχουσι φωλεοὺς πάντως
καὶ τὰ πετεινά κατασκηνώσεις πάντα,
ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω, τὴν κεφαλὴν ποῦ κλίνω,
ὁ Χριστοῦ λάτρης ἠξιωμένος.
Οὐδέν γάρ ὅλως αὐτός ἴδιον ἔχειν
οὐδέ κεκτηῖσθαι ὀφείλει τι τοῦ κόσμου,
(418) εἰ μὴ τὴν τοῦ σώματος χρεῖαν καὶ μόνον,
τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῖς πένησι καὶ ξένοις
καὶ τῇ ἑαυτῶν προσήκει ἐκκλησίᾳ.
Εἰ δ' αὖ τολμήσει εἰς ἰδίας ἐξόδους
ἀκαίρως χρῆσθαι τούτοις μετ' ἐξουσίας
καὶ συγγενέσι τὰ τῶν ξένων χαρίζειν,
οἴκους τε κτίζειν καὶ ἀγροὺς ἀγοράζειν,
καὶ ἀνδραπόδων ἐπισύρεσθαι πλῆθος,
οὐαί, ὅποῖον τό κατάκριμα τούτου!
Πάντως ἀνθρώπῳ παρεικάζεται οὗτος
τὴν τῆς ἰδίας γυναικός ὄλην προῖκα
καταφαγόντι κακῶς ἐξ ἀφροσύνης·
ὅε ἄρα κρατηθεὶς καὶ μὴ ἔχων τοῦ δοῦναι
ταύτην ἀπαιτούμενος χρήματα πάντως
πρὸς τῇ στερήσει τῆς ἑαυτοῦ συζύγου
καὶ εἰς φυλακὴν πέμπεται καθειρχθῆναι.
Οὕτως οὖν ἐσόμεθα οἱ ἱερεῖς καὶ λάτραι,
οἱ εἰς ἑαυτοὺς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους
καταχρώμενοι ταῖς τῶν ἐκκλησιῶν εἰσόδοις
καὶ τῶν πενήτων μὴ φροντίζοντες ὅλως,
ἀλλ' οἴκους, βαλανεῖα, μοναστήρια, πύργους
κτίζοντες, προικίζοντες, γάμους ποιοῦντες
καὶ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν ὡς ξένων
καταφρονοῦντες καὶ ἀμελοῦντες τούτων
καὶ ἐπὶ μακροὺς χωριζόμενοι χρόνους,
οἳ καὶ διατρίβομεν ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ
ἑῶντες χήρας τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας,
πρόνοϊαν αὐτῶν οὐδεμίαν ποιοῦντες,
οἱ δέ καὶ καρτεροῦντες εἰς αὐτάς καὶ οἰκοῦντες,
οὐχ ὅτι τούτων κρατούμεθα τῷ πόθῳ,
ἀλλ' ὅπως μόνον ζῶμεν ἐκ τῶν προσόδων
ἀφθόνως αὐτῶν καὶ κατασπαταλῶμεν.
(419) Περί δέ ψυχῆς κάλλους τῆς Χριστοῦ νύμφης,
ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν ἱερέων φροντίζει;
Ἔνα μοι δεῖξον καὶ εἰς τοῦτον ἀρκοῦμαι.
Ἄλλ', οὐαί ἡμῖν, τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος

θύταις, μοναχοῖς, ἐπισκόπους καί λάτραις,
ὅτι τούς νόμους τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος
καταπατοῦμεν ὡς μηδενός ἀξίους.
Καί εἶ που φανῆ μικρός εἷς ἐν ἀνθρώποις,
Θεῷ δέ μέγας ὡς αὐτοῦ ἐγνωσμένος,
μή τοῖς πάθεσιν ἡμῶν συγκαταβαίνων,
εὐθύς ἀπελαύνεται ὡς εἷς κακούργων
καί διώκεται παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦ μέσου
καί ἀποσυνάγωγος γίνεται, καθά πάλαι
ὁ Χριστός ἡμῶν παρά τῶν τηνικαῦτα
ἀρχιερέων καί δεινῶν Ἰουδαίων,
ὡς αὐτός ἔφη καί ἀεὶ τοῦτο λέγει
τῆ λαμπρᾶ φωνῆ τῶν τούτου μεγαλείων
ἀλλ' ἔστι Θεός, ὅς αὐτόν ἀνυψώσει
καί προσλάβεται ὡς ἐν τῷ βίῳ,
οὕτως ἐν τῷ μέλλοντι καί συνδοξάσει
πᾶσιν ἀγίοις, οὓς ἐπόθησεν οὗτος.
Ἄλλά τί φησι καί πρός ἡμᾶς ὁ Λόγος,
τῶν μοναζόντων οἱ δοκοῦντες σπουδαῖοι;
Τό ἐντός μορφώσατε τῆ εὐσεβείᾳ
καί τό ἐκτός μοι καθαρὸν πάντως ἔσται,
τό μὲν γάρ ὑμῶν εἰς ὠφέλειαν ἔσται
καὶ τῶν ὀρώντων τά καλά ὑμῶν ἔργα,
τό δέ ποθεινὸν ἐμοὶ τῷ κτίστη πάντων
καί ταῖς νεοραῖς τάξεσί μου καί θείαις.
Εἰ δέ τόν ἐκτός κοσμεῖτε ἀνδριάντα
(420) τῆ καταστολῆ τῶν ἠθῶν τούτου μόνη
καί τοῖς ὀρώσιν ὑμᾶς δοκεῖτε φίλοι
διὰ τῆς ἐκτός γυμνασίας τῶν πόνων,
φίλης ἐμῆς δέ τῆς εἰκόνοσ οὐδ' ὄλωσ
ποιεῖσθε λόγον εἰς κάθαρσιν καί κόσμον
αὐτῆς ἐν σπουδῇ καί δάκρυσιν καί πόνοις,
δι' ἧς ἐμοὶ τε καί πᾶσι καθορᾶσθε
ἄνθρωποι τρανῶς λογικοί τε καί θεῖοι,
εἰκατέ μι ὄντως μυδῶσι τάφοις,
καθάπερ ποτέ Φαρισαῖοι, ὡς ἔφην
εἰπῶν ἐλέγχων τὴν ἀφροσύνην τούτων.
Ἐξωθεν λαμπροί, μυδῶντες πλήρεις ἔσω,
νεκροῖς ὁστέοις μεμεστωμένοι φαύλων
καρδίας σαπρᾶς ἐνθυμήσεως, λόγων,
παθῶν, ἐννοιῶν καί μελέτης δολίας.
Τίς γάρ ἐξ ὑμῶν ἐξεζήτησε ταῦτα,

νηστείαν λέγω, σκληραγωγίαν, πόνους,
κόμην ἀύχηράν, σιδήρων καθηλώσεις,
τρίχινον ἔσθος, τύλων πλήθος γονάτων,
ξηροκοιτίαν, χόρτον εἰς στῶσιν κοίτης
καί πᾶσαν ἄλλην κακοπάθειαν βίου;
Καλά γε ταῦτα, εἰ καλῶς ἐκτελεῖται
τά τῆς νοεῶς καί κρυπτῆς ἐργασίας
ὑμῶν ἐν γνώσει καί σοφίᾳ καί λόγῳ·
εἰ δ' ἐκτός ταύτης ἐπ' ἐκείνοις μέγα τι
φρονεῖτε ἴσως καί τό εἶναι δοκεῖτε
μηδέν δέ ὄντες ἐκείνης χωρίς, τάχα
λεπροῖς προσεοίκατε, λαμπραῖς ἐσθῆσιν
ἐστολισμένοι τῶν ὀρώντων εἰς πλάνην.
Ἄλλά τοῖς ἐκτός χαίρειν πᾶσιν εἰπόντες
μόνης γενέσθαι τῆς ἐντός ἐργασίας
σπεύσατε θερμῶς ἐν ἰδρώσι καί πόνοις
(421) θείων ἀρετῶν καί ἱερῶν ἀγώνων,
ἴν' ὀφθῆτε μοι παρθένοι ταῖς ἐννοίαις,
πεφωτισμένοι τήν διάνοιαν πᾶσαν,
καί ἐνωθῆτε τῷ Λόγῳ μοι ἐν λόγῳ
σοφίας ἐμῆς καί γνώσεως τῆς κρείττω.
Τοῦ ἱεροῦ μου ἡ πληθὺς λαοῦ πᾶσα,
δεῦρο σπουδαίως πρὸς με τόν σόν Δεσπότην.
Δεῦρο, τῶν δεσμῶν λύθητι τῶν τοῦ κόσμου,
μίσησον πλάνην τῶν αἰσθήσεων πᾶσαν,
φύγε τῶν κακῶν τὰς αἰτίας ὀξέως,
ἐπιθυμίαν ὀράσεως σαρκός τε,
ἀλαζονείαν φρενῶν τε καί τοῦ βίου
καί πᾶσαν ἄλλην ἐνθύμησιν ματαίαν.
Ἄ γνῶθι κόσμου ὄντα τῆς ἀδικίας,
εἰς ὄλεθρον ἄγοντα τόν κεχρημένον
αὐτοῖς ἐμπαθῶς καί προσπαθῶς ἐν βίῳ
καί ἐχθρόν κάμου δυστυχῶς ἐκτελοῦντα.
Λαβοῦ τοῦ πόθου τῶν ἐμῶν ἐν καρδίᾳ
θείων πραγμάτων, ἀγαθῶν αἰωνίων,
ᾧ σοι σαρκωθεῖς ἡτοίμασα ὡς φίλῳ,
ἴν' ἦς μοι ἀεὶ συνδαιτυμῶν ἀφράστως
ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς ἐμῆς βασιλείας,
τῆς ἐν οὐρανοῖς μετὰ πάντων ἀγίων.
Γνῶθι γάρ σαυτόν, ὡς βροτός καί φθαρτός εἶ,
ὀλίγον ζωῆς λείψανον ᾧ ἐν βίῳ,
καί ὡς οὐδέν σοι ἔψεται τῶν ἐκ κόσμῳ

λαμπρῶν ἢ τερπνῶν καὶ ἠδέων ἐντεῦθεν'
πρὸς τὰς ἐκεῖθεν ἀπαίροντι σκηνώσεις
ἢ τὰ τῶν ἔργων μόνων τῶν ἐν τῷ βίῳ
φαύλων παρὰ σοῦ ἢ καλῶν ἐργασθέντων.
Καὶ γνούς τό φθαρτόν καὶ ἐπίκηρον πάντως,
(422) λιπῶν τὰ κάτω, ἄνω δεῦρο, καλῶ σε
πρὸς με τόν Θεόν τοῦ παντός καὶ Σωτῆρα,
ἴν' εἰς αἰῶνας αἰώνων ζήσης ὄντως
καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐμῶν ἐντροφήσης,
ᾧν ἠτοίμασα τοῖς ἐμέ ἀγαπῶσιν
αἰεὶ τε καὶ νῦν, ἀμήν εἰς τούς αἰῶνας.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'. Περὶ ἐξομολογήσεως. (423)

1. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, πάτερ καὶ ἀδελφέ, ἐρωτηματικῶς εἰπεῖν σοι, «εἰ ἄρα ἐνδέχεται εἰς μονάζοντας τινὰς ἐξαγγέλειν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἱερωσύνην μὴ ἔχοντας», προσθεῖς καὶ τοῦτο· «ἐπειδὴ ἀκούομεν τὴν τοῦ δεσμῆν καὶ λύειν ἐξουσίαν τοῖς ἱερεῦσι δίδοσθαι μόνοις». Καὶ ταῦτα μὲν τῆς σῆς φιλοθέου ψυχῆς καὶ τοῦ διαπύρου πόθου καὶ φόβου τὰ ῥήματα καὶ ψυχωφελῆ ἐρωτήματα. Ἡμεῖς δὲ ἀπεδεξάμεθά σου μὲν τὴν πρὸς τὰ καλὰ πρόθεσιν ὅτι ζητεῖς μανθάνειν περὶ θείων καὶ ἱερῶν πραγμάτων, ἡμεῖς δὲ οὐχ οἴοί τε τοιαῦτα διακρίνειν καὶ γράφειν ἐσμέν καὶ διὰ τοῦτο σιωπᾶν ἐβουλόμεθα· τό γάρ πενυματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνειν τῶν ἀπαθῶν καὶ ἀγίων ἐστὶν ἀνδρῶν, ᾧν ἡμεῖς κατὰ πολὺ βίῳ καὶ λόγῳ καὶ ἀρεταῖς διεστήκαμεν.

2. Ἄλλ' ἐπεὶ «ἐγγύς» ὡς γέγραπται «Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ» τοῦτον κάγω ὁ ἀνάξιος ἐπικαλεσάμενος ἐν ἀληθείᾳ ταῦτά σοι οὐ δι' ἐμῶν λόγων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς θείας καὶ θεοπνεύστου γραφῆς (424) λέξω, οὐ διδάσκων ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν ἐπερωτηθέντων μοι φέρων ἐξ αὐτῆς σοι, ἵνα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κρημνῶν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐμαυτόν καὶ τούς ἀκούοντάς μου διατηρήσω, τοῦ τε τοῦ τό τάλαντον κατακρύψαντος καὶ τοῦ ἀναξίως τὰ θεῖα καὶ κενოდόξως μᾶλλον δὲ ἐσκοτισμένως ἐκτιθέντος δόγματα.

Πόθεν οὖν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσωμεν ἢ ἐκ τῆς ἀνάρχου τῶν πάντων ἀρχῆς; Τοῦτο γάρ ἄμεινον, ἴν' ἢ καὶ τὰ λεγόμενα βέβαια. Οὐ γάρ παρ' ἀγγέλων ἐκτίσθημεν, οὐδέ παρὰ ἀνθρώπων ἐμάθομεν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἄνωθεν σοφίας εἶτ' οὖν τῆς διὰ τοῦ πνεύματος χάριτος μυστικῶς ἐδιδάχθημεν καὶ καθ' ὥραν αἰεὶ διδασκόμεθα, ἦντινα καὶ νῦν ἐπικαλεσάμενοι λέξωμεν ᾧδε, τόν τρόπον πρότερον τῆς ἐξαγορεύσεως καὶ τὴν δύναμιν ἐξειπόντες.

3. Ἐξαγόρευσις τοίνυν οὐδέν ἄλλο ἐστὶν ἢ χρεῶν ὁμολογία εἶτ' οὖν ἐπίγνωσις σφαλμάτων καὶ ἀφροσύνης ἰδίας ἤγουν πτωχείας κατάγνωσις· καθὼς ἐν εὐαγγελίῳ παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος· «δανειστῆ τινι», φησὶν, «ἦσαν δύο χρεωφειλέται καὶ ὁ μὲν εἰς ὧφειλεν αὐτῷ δηνάρια πενήκοντα, ὁ δὲ ἕτερος πεντακόσια· μὴ ἐχόντων οὖν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο». Τοιγαροῦν ἅπας πιστός χρεώστης ὑπάρχει τοῦ ἰδίου Δεσπότη καὶ Θεοῦ καὶ ὃ παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, τοῦτο δὴ καὶ ἀπαιτηθῆναι μέλλει

ἐπί τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ κριτηρίου αὐτοῦ, ὅτε γυμνοί καί τετραηλισμένοι ἅπαντες, βασιλεῖς ὁμοῦ καί πτωχοί, παριστάμεθα. Τίνα δέ εἰσι τὰ δοθέντα ἡμῖν παρ' αὐτοῦ ἄκουσον. Πολλά μὲν οὖν ἄλλα ἃ οὐδεὶς ἀνθρώπων ἰσχύσει ἐναριθμηῆσαι, τέως δέ τὰ κρείττω καί τελεώτερα, τὴν ἐκ τῆς καταδίκης ἐλευθερίαν, τὸν ἐκ τοῦ μiasμοῦ ἀγιασμόν, τὴν ἐκ τοῦ σκότους πρὸς τὸ ἀνεκλάλητον αὐτοῦ φῶς πρόοδον, τὸ τέκνα καί υἱοὺς αὐτοῦ καί κληρονόμους διὰ τοῦ θείου γενέσθαι βαπτίσματος, τὸ αὐτὸν τὸν Θεόν (425) ἐπενδύσασθαι, τὸ μέλη γενέσθαι αὐτοῦ καί τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λαβεῖν ἐνοικοῦν ἐν ἡμῖν, ὅπερ σφραγίς ὑπάρχει βασιλική, ἐν ἧ τὰ ἴδια πρόβατα σφραγίζει ὁ Κύριος – καί τί πολλά λέγω; τὸ ὁμοίους καί ἡμᾶς αὐτοῦ ποιῆσαι καί ἀδελφούς καί συγκληρονόμους αὐτοῦ ἀπεργάσασθαι. Ταῦτα πάντα καί ἄλλα πλείονα τούτων τοῖς βαπτιζομένοις εὐθύς ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος δίδονται, ἅτινα καί ὁ θεῖος Ἀπόστολος θεῖον πλοῦτον καί κλῆρον κατονομάζει.

4. Αἱ δέ ἐντολαί τοῦ Δεσπότου ὡσπερ τῶν ἀπορρήτων τούτων χαρισμάτων καί δωρεῶν ἐδόθησαν φύλακες, οἷα δὴ ὡσπερ τεῖχος πάντοθεν περικυκλοῦσαι τὸν πιστόν καί τὸν ἐναποκείμενον θησαυρόν ἐν τῇ ψυχῇ ἄσυλον διατηροῦσαι καί πᾶσιν ἐχθροῖς καί κλέπταις ποιοῦσαι ἀνεπιχειρήτον. Ἄλλα γάρ νομίζομεν φυλάττεσθαι παρ' ἡμῶν τὰς ἐντολάς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καί ἐπὶ τούτῳ ἀχθόμεθα, ἀγνοοῦντες ὅτι μᾶλλον παρ' ἐκείνων ἡμεῖς φυλαττόμεθα ὅτι ὁ γάρ τὰς τοῦ Θεοῦ τηρῶν ἐντολάς οὐκ ἐκείνας ἀλλ' ἐαυτὸν διατηρεῖ καί φυλάττει ἀπὸ τῶν ὀρωμένων καί ἀοράτων ἐχθρῶν, περὶ ὧν ὡς ἀναριθμητῶν ὄντων καί φοβερῶν ὁ Παῦλος ἐδήλωσε λέγων «οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἢ πάλιν πρὸς αἷμα καί σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις», τὰ ἐν τῷ ἀέρι δηλονότι, τούτων ἀφανῶς αἰεὶ παρατασσομένων καθ' ἡμῶν.

Ὁ οὖν φυλάττων τὰς ἐντολάς φυλάττεται παρ' αὐτῶν καί τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρά τοῦ Θεοῦ πλοῦτον οὐκ ἀπόλλυσιν ὁ δὲ ἐκείνων καταφρονῶν γυμνός εὐρίσκεται καί εὐχείρωτος τοῖς ἐχθροῖς καί τὸν πλοῦτον ἀπολέσας ἅπαντα ὑπόχρεως τῷ βασιλεῖ καί δεσπότῃ γίνεται πάντων ἐκείνων ὧν εἶπομεν, ὑπὲρ ὧν ἀνταποδοῦναι τι ἢ ταῦτα εὐρεῖν δυνατόν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ ὁυράνια γάρ (426) εἰσι καί ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἦλθε καί καθ' ἐκάστην ἔρχεται κομίζων καί διανέμων αὐτὰ τοῖς πιστοῖς, καί ποῦ οἱ λαβόντες καί ἀπολέσαντες εὐρεῖν αὐτὰ πάλιν δυνησονται; Ὅντως οὐδαμοῦ. Ὡς οὐδὲ ὁ Ἀδάμ ἢ τίς τῶν ἐκείνου υἱῶν ἀνάκλησιν ἐαυτοῦ ἢ τῶν συγγενῶν ἰσχυσεν ἀπεργάσασθαι, εἰ μὴ ὁ ὑπὲρ φύσιν Θεός καί κατὰ σάρκα υἱός αὐτοῦ γεγονώς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐλθὼν κάκεινον καί ἡμᾶς τοῦ πτώματος ἐξήγειρε θεϊκῇ δυνάμει, ὁ δὲ μὴ πάσας τὰς ἐντολάς ἀλλὰ τινὰς μὲν φυλάττειν δοκῶν, τινὰς δὲ προδιδούς γινωσκέτω ὅτι κἄν μιᾶς ἀμελήσῃ καί οὕτω τὸν πλοῦτον ὅλον ἀπόλλυσιν. Ὑπόθου γάρ μοι δώδεκα ἄνδρας ἐνόπλους εἶναι τὰς ἐντολάς καί κυκλόθεν ἰσταμένους καί μέσον αὐτῶν γυμνόν σε ὄντα φυλάττοντας τοιούτους δὲ πάλιν ἄλλους μοι νόει περιστοιχοῦντας πάντοθεν καί ἐπικειμένους ἀντιπάλους πολεμιστάς καί λαβεῖν σε ζητοῦντας καί κατασφάζει εὐθύς. Εἰ οὖν εἷς ἐκ τῶν δώδεκα θελήματι οἰκείῳ καταπέσειε καί τῆς φυλακῆς ἀμελήσειε καί ὡς θύραν ἀνεωγμένην τῷ ἀντιπάλῳ τὸν τόπον αὐτοῦ ἐάσειε, τί τῶν λοιπῶν ἔνδεκα ἀνδρῶν τὸ ὄφελος ἔσται, τοῦ ἐνός μέσον εἰσελθόντος αὐτῶν καί σε ἀφειδῶς κατατέμνοντος, ὡς ἐκείνων μὴ ἐπιστραφῆναι δυναμένων πρὸς σὴν βοήθειαν; Εἰ γάρ καί ἐπιστραφῆναι θελήσουσι κάκεινοι ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων ἀναλωθήσονται. Οὕτως δὲ πάντως ἔσται καί ἐπὶ σοῦ μὴ φυλάσσοντος τὰς ἐντολάς. Ὑπὸ γάρ ἐνός τρωθέντος σου ἐχθροῦ καί καταπεσόντος πᾶσαι αἱ ἐντολαί ἀφίπτανται ἀπὸ σοῦ καί κατὰ μικρόν τὴν ἰσχύν ἀφαιρῆ, ἄλλως δὲ ὡς ἀγγεῖον οἴνου πεπλησμένον ἢ ἐλαίου, εἰ καί μὴ πάντοθεν διατρηθῆ, ἀλλ' ἐξ ἐνός μέρους μιᾶς γενομένης ὀπῆς ὅλον τὸ ἔνδον κατ' ὀλίγον

ἀπόλλυσιν, οὕτω καί μιᾶς ἀμελῶν ἐντολῆς κατά μικρόν καί τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐκπίπτεις, καθὼς φησιν ὁ Χριστός· «τῷ ἔχοντι δοθήσεται καί τά περισσευθήσεται, ἀπό δέ τοῦ μή ἔχοντος καί ἅ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ», (427) καί πάλιν· «ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων καί διδάξας – διά τῆς παραβάσεως δηλονότι – τούς ἀνθρώπους οὕτω ποιεῖν, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Καί ὁ Παῦλος· «ὧ γάρ τις ἠττηται, τούτῳ καί δεδούλωται», καί πάλιν· «τό δέ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἀμαρτία», καί οὐκ εἶπεν ὅτι ἦδε ἢ ἦδε, ἀλλά οἶα δ' ἄν καί εἴη ἡ ἀμαρτία, αὕτη κέντρον τοῦ θανάτου ἐστίν. Κέντρον δέ τοῦ θανάτου τήν ἀμαρτίαν καλεῖ, ὅτι οἱ τιτρωσκόμοιοι θνήσκουσιν. Ἔστιν οὖν πᾶσα ἀμαρτία πρὸς θάνατον, «ἅπαξ γάρ ὁ ἀμαρτήσας, ὡς ὁ Παῦλος φησιν, ἤδη τέθνηκεν», ὑπόδικος γεγωνῶς χρέους καί ἀμαρτίας, ὑπό τῶν ληστῶν ἐαθεῖς κείμενος.

5. Ὁ οὖν ἀποθανῶν τί ἄλλο εἰ μὴ τό ἀναστῆναι ἐπιποθεῖ καί ὁ χρεωστῶν καί μὴ ἔχων ἀποδοῦναι εἰ μὴ τό λύσιν τοῦ χρέους λαβεῖν καί μὴ εἰς φυλακὴν βληθῆναι, ἕως ἄν τό ὄφλημα ἀποδῶ, ὅπερ καί διά τό μὴ ἔχειν οὐδέποτε τῆς αἰωνίου φυλακῆς ἦγουν τοῦ σκότους ὑπεξελεύσεται. Οὕτως καί ὁ ὑπό τῶν νοητῶν ληστῶν συστριβεῖς πάντως ἱατρόν ζητεῖ πρὸς αὐτόν ἐλθεῖν συμπαθῆ τε καί εὐσπλαγχνον. Οὐ γάρ ἔχει ζέοντα τόν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ, ἵνα πρὸς τόν ἱατρόν ἐκεῖνος μᾶλλον πορευῆται, ἀλλ' ὑπό τῆς καταφρονήσεως τήν τῆς ψυχῆς δύναμιν ἐκλυθεῖς κεῖται θεάμα φρικτόν καί ἐλεινόν τοῖς ὄρωσι καλῶς, μᾶλλον δέ πνευματικῶς τά ψυχικά παραπτώματα. Ὁ τοίνυν δούλος γεγωνῶς διά τῆς ἀμαρτίας τῷ διαβόλῳ «οὐκ οἶδατε γάρ φησιν ὅτι δούλοί ἐστε ὧ ὑπακούετε εἴτε δικαιοσύνης εἰς δικαιοσύνην εἴτε ἀνομίας εἰς ἀνομίαν» καί εἰς καταγέλωτα τοῦ Πατρὸς καί Θεοῦ, καταπάτημα δέ τοῖς ἐχθροῖς τοῖς ἀποστατήσασιν ἀπό Θεοῦ ὁ τοιοῦτος γεγωνῶς καί γυμνός τῆς βασιλικῆς ἀλουργίδος καί μεμελανωμένος ἀπολειφθεῖς, (428) ἀντί τέκνου δέ Θεοῦ τέκνον τοῦ διαβόλου γενόμενος, τί διαπράξεται, ἵνα πάλιν ἐν κατασχέσει γένηται ὧν περ ἐξέπεσεν; Πάντως ὅτι μεσίτην καί φίλον Θεοῦ ζητήσῃ καί δυνατόν εἰς τό ἀποκαταστήσῃ αὐτόν ὡς τό πρότερον καί τῷ Θεῷ καί Πατρί καταλλάξαι αὐτόν. Ὁ γάρ τῷ Χριστῷ κολληθεῖς διά τῆς χάριτος καί μέλος αὐτοῦ γεγωνῶς καί υἱοθετηθείας αὐτῷ εἶτα τοῦτον ἀφείς ὡς περ κύων εἰς τόν ἴδιον ἔμε τον ἐπιστρέψει, καί ἡ πόρνη γυναικί συμπλακῆ ἢ ἑτέρῳ σώματι συναφθῆ, ὡς τόν Χριστόν ἀτιμάσας καί ἐνυβρίας μετὰ τῶν ἀπίστων κατακρίνεται, ἐπειδή κατά τόν θεῖον Ἀπόστολον «σῶμα Χριστοῦ ἔσμεν καί μέλη ἐκ μέρους». Ὁ οὖν συμπλεκόμενος τῇ πόρνη τά μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνης ποιεῖ. Ὁ δέ τοιαῦτα πεπραχῶς καί οὕτω παροργίσας τόν Δεσπότην αὐτοῦ καί Θεόν οὐ δύναται ἄλλως καταλλαγῆναι Θεῷ, εἰ μὴ διά μεσίτου ἀνδρός ἀγίου καί φίλου καί δούλου Χριστοῦ καί διά τῆς ἀποφυγῆς τοῦ κακοῦ.

6. Διά τοῦτο φύγωμεν τήν ἀμαρτίαν πρῶτον· εἰ γάρ καί ταύτης τῷ βέλει τρωθῶμεν, ἀλλά μὴ ἐγχρονίσωμεν, τῷ ἰῶ ταύτης ὡς μελίτη γλυκαινόμενοι, μηδέ ὡς ἄρκτος πληγεῖσα τό τραῦμα μεῖζον διά τῆς αὐτῆς πράξεως ἐργασώμεθα, ἀλλ' εὐθύς πρὸς τόν πνευματικόν ἱατρόν δράμωμεν καί τόν ἰόν τῆς ἀμαρτίας διά τῆς ἐξαγορεύσεως ἐξεμέσωμεν, τό δηλητήριον αὐτῆς ἀποπτύσαντες, καί ὡς ἀντιφάρμακον τά διδόμενα τῆς μετανοίας ἐπιτίμια σπουδαίως παρ' αὐτοῦ λάβωμεν καί μετὰ πίστεως ἀεὶ θερμῆς ταῦτα ἐπιτελεῖν καί ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀγωνισώμεθα. Πάντες γάρ οἱ τόν ἐμπιστευθέντα πλοῦτον αὐτοῖς κενώσαντες ἅπαντα καί μετὰ πορνῶν καί τελωνῶν τήν πατρικὴν οὐσίαν καταναλώσαντες καί ὑπό πολλῆς αἰσχύνης τό συνειδός αὐτῶν κάτω νεῦον καί μηδέ ἀνανεῦσαι δυνάμενον ἔχοντες, ἀπαρρησίαστοι ὄντες ζητοῦσιν εἰκότως ἄνθρωπον (429) Θεοῦ ἀνάδοχον γενέσθαι τοῦ χρέους αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ προσέλθωσιν αὐτῷ, ὅπερ ὡς οἶμαι γενέσθαι ἀδύνατον ἄνευ μετανοίας εἰλικρινοῦς καί ἐπιπόνου τοῦ μέλλοντος ἢ καί βουλομένου καταλλαγῆναι Θεῷ. Οὐδέ γάρ ἠκούσθη ποτέ ἢ ἐν ταῖς θεοπνεύστοις

γέγραπται γραφαῖς, ἵνα τις ἀναδέξηται ἀμαρτίας ἑτέρου καί ὑπέρ αὐτῶν ἐκεῖνος ἀπολογησῆται μὴ ἀξίους τῆς μετανοίας τοῦ ἡμαρτηκότος πρῶτον καί ἀναλόγους τοῦ εἴδους τῆς ἀμαρτίας ἐνδειξαμένου καί καταβαλλομένου τούς πόνους καί πεποικηκός αὐτῆς τούς καρπούς· φησὶ γάρ ἡ πρόδρομος τοῦ Λόγου φωνή· «ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας καί μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τόν Ἀβραάμ», ἐπειδὴ καί αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ τῶν ἀνοήτως διακειμένων οὕτως ἔφη· «ἀμὴν λέγω ὑμῖν, κἄν Μωσῆς κἄν Δανιήλ στήσωνται, ὥστε ἐξελεῖσθαι υἱοὺς αὐτῶν καί θυγατέρας, οὐ μὴ ἐξέλωνται». Τί οὖν ποιήσομεν ἢ τίνα τρόπον πρὸς ἄφεςιν τοῦ χρέους καί ἀνάκλησιν τοῦ πτώματος οἱ μετανοῆσαι βουλόμενοι ἐπινοησόμεθα; Θεοῦ διδόντος ἀκούσατε, ἵνα πρὸς ἕκαστον ὑμῶν διαθήσομαι.

7. Μεσίτην, εἰ βούλει, καί ἱατρόν καί σύμβουλον ἀγαθόν ἐκζήτησον, ἵνα μετανοίας μὲν τρόπους τῇ ἀγαθῇ συμβουλῇ ἀρμαζόντως ὑπόθηται ὡς σύμβουλος ἀγαθός, ὡς ἱατρός δέ φάρμακον ἐκάστω κατάλληλον τραύματι ἐπιδώσει σοι, ὡς δέ μεσίτης δι' εὐχῆς καί τῆς πρὸς Θεόν ἐντεύξεως ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκεῖνος πρόσωπον πρὸς πρόσωπον παραστάς ὑπέρ σοῦ τό Θεῖον ἐξιλεώσεται. Μὴ οὖν κόλακα ἢ κοιλιόδουλον εὐρών σύμβουλον καί σύμμαχον ἀγωνίῃ ποιῆσαι, ἵνα μὴ τῷ σῶ συνερχόμενος θελήματι οὐχὶ ὁ Θεός ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἄπερ σύ ἀποδέχη ταῦτα διδάξῃ σε καί μείνης πάλιν ὄντως ἐχθρός ἀκατάλλακτος, μηδέ ἄπειρον ἱατρόν, ὡς ἂν μὴ τῇ πολλῇ ἀποτομῇ καὶ ταῖς ἀκαίραις τομαῖς τε (430) καί καύσεσιν εἰς ἀπογνώσεως βυθὸν παραπέμψῃ σε ἢ πάλιν τῇ ὑπερμέτρῳ συμπαθείᾳ νοσοῦντα ἑάσῃ σε καί ὑγιαίνειν οἰόμενον, τό δεινότατον, τῇ αἰωνίᾳ παραδώσει σε κολάσει ὡς οὐκ ἐλπίζει· τοῦτο γάρ ἡ ἐνταῦθα νόσος τῆς ψυχῆς συναποθνήσκουσα ἡμῖν προξενεῖ. Μεσίτην δέ Θεοῦ καί ἀνθρώπων οὐκ οἶμαι οὕτως ἀπλῶς εὐρίσκεσθαι. «Οὐ γάρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ οὗτοι Ἰσραηλίται εἰσιν», ἀλλ' οἱ κατὰ τό ὄνομα καί αὐτήν τήν τοῦ ὀνόματος δύναμιν ἐναργῶς ἐπιστάμενοι καί νοῦς ὄντες ὄρωντες τόν Θεόν, οὐδέ πάντες οἱ τῷ τοῦ Χριστοῦ καλούμενοι ὀνόματι ὄντως Χριστιανοί. «Οὐ γάρ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, φησὶν ὁ Χριστός, εἰσελεύσεται εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τό θέλημα τοῦ πατρός μου», ὡσπερ καί «πολλοί, φησὶν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐροῦσί μοι· Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καί ἐρῶ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀπέλθατε ἀπ' ἐμοῦ ἐργάται τῆς ἀνομίας».

8. Διά τοῦτο οὖν προσέχειν δεῖ πάντας ἡμᾶς, ἀδελφοί, τούς τε μεσιτεύοντας τούς τε ἡμαρτηκούς καί αὐτούς τούς βουλομένους καταλλαγήναι Θεῷ, ἵνα μήτε οἱ μεσιτεύοντες ὀργήν ἀντί μισθοῦ ἐπισπάσωνται, μήτε οἱ προσκεκρουκότες καί καταλλαγήναι σπουδάζοντες ἐχθρῷ καί φονεῖ καί πονηρῷ συμβούλῳ ἀντί μεσίτου ἐντύχωσιν. Οἱ γάρ τοιοῦτοι μετὰ ἀπειλῆς φρικτῆς ἀκούσονται· «τίς ὑμᾶς κατέστησεν ἄρχοντας καί δικαστάς τοῦ λαοῦ μου», καί πάλιν· «ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τήν δοκόν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καί τότε διαβλέψεις ἐκβάλλειν τό κάρφος τό ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου». Δοκός δέ ἐστὶ πάθος ἐν ἡ ἐπιθυμία τις ἐπισκοτοῦσα τόν ὀφθαλμόν τῆς ψυχῆς. Καί αὖθις· «ἱατρέ, θεράπευσον σεαυτόν», καί πάλιν· «τῷ δέ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· ἵνατί (431) σύ ἐκδιηγῇ τά δικαιώματά σου καί ἀναλαμβάνεις τήν διαθήκην μου διά στόματός σου; Σύ δέ ἐμίσησας παιδείαν καί ἐξέβαλες τούς λόγους μου εἰς τά ὀπίσω», καί ὁ Παῦλος φησὶν· «σύ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· δυνατός δέ ἐστὶν ὁ Θεός, διά τοῦ πιστοῦ δούλου αὐτοῦ, στήσαι αὐτόν».

9. Διά ταῦτα τοιγαροῦν πάντα φρίττω καί τρέμω, ἀδελφοί καί πατέρες μου, καί παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς ἐξασφαλιζόμενος καί ἑμαυτόν διά τῆς πρὸς ὑμᾶς παρακλήσεως μὴ καταφρονητικῶς ἔχει περὶ τά θεῖα ταῦτα καί φρικτά τοῖς πᾶσι μυστήρια μηδέ παίξιν ἐν οὐ παικτοῖς μηδέ κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν διά κενοδοξίαν ἢ

φιλοδοξίαν ἢ ἐμπορίαν ἢ ἀναισθησίαν· γίνεται γάρ διὰ τὸ ῥαβδί καὶ πατέρες καλεῖσθαι ἀλλοτρίους ἀναδέχεσθαι λογισμούς. Μὴ, παρακαλῶ, μὴ ἀναισχύντως οὕτως ἀπλῶς τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀρπάζωμεν, ἀπὸ τοῦ ἐπὶ γῆς ὑποδείγματος παιδευόμενοι. Εἰ γάρ τῷ ἐκπροσωποῦντι τῷ ἐπιγεῖω βασιλεῖ ἐξομοιωθῆναι τις τολμήσει κατὰ ἀυθάδειαν, καὶ τὰ ἐκείνῳ ἐμπιστευθέντα κρατεῖν καὶ ποιεῖν λάθρα φωραθῆ ἢ καὶ φανερῶς μετεπαγγέλληται διαπράττεσθαι, αὐτός καὶ οἱ αὐτοῦ συμμύσται καὶ ὑπήκοοι τιμωρίας ἐσχάταις εἰς φόβον τῶν ἄλλων καθυποβάλλονται καὶ ὡς ἄφρων καὶ ἀναίσθητος παρά πάντων καταγελάται, τί πείσονται εἰς τὸ μέλλον οἱ τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀναξίως ἀρπάζοντες;

10. Ἀλλὰ γάρ μὴδὲ μεσίται τῶν λοιπῶν πρό τοῦ πλησθῆναι ὑμᾶς Πνεύματος Ἁγίου γενέσθαι θελήσητε καὶ πρό τοῦ γνωρίσαι καὶ φιλιωθῆναι ὑμᾶς ἐν αἰσθήσει ψυχῆς τῷ βασιλεῖ τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ οὐδὲ πάντες οἱ τὸν ἐπίγειον βασιλέα γνωρίζοντες καὶ τοὺς ἄλλους εἰς αὐτόν δύνανται μεσιτεύειν. Ὀλίγοι γάρ λίαν τοῦτο δύνανται ποιεῖν, οἵτινες ἐξ ἀρετῆς καὶ ἰδρώτων ἦτοι δουλειῶν αὐτῶν (432) τῶν τὴν πρὸς αὐτόν παρησίαν ἐκτίσαντο καὶ οὐχὶ μεσίτου κάκεινοι δεόμενοι ἀλλὰ στόμα πρὸς στόμα συλλαοῦντες τῷ βασιλεῖ. Οὐ φυλάζομεν τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ Θεῷ ταύτην τὴν τάξιν, πατέρες καὶ ἀδελφοί, οὐ τιμήσομεν τὸν ἐπουράνιον βασιλέα κἄν ἴσον τοῦ ἐπιγεῖου, ἀλλ' ἑαυτοῖς τὴν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ εὐωνύμων καθέδραν καὶ πρό τοῦ αἰτήσασθαι καὶ λαβεῖν προαρπάζοντες χαρισόμεθα; Ὡ τόλμησι! Ποία αἰσχύνη ἡμᾶς καταλάβοι; Ὅτι εἰ μὴ δι' ἄλλο τι ἐγκληθησόμεθα· ἀλλὰ γε διὰ τοῦτο μόνον ὡς καταφρονηταὶ μετὰ ἀτιμίας καὶ τῆς προεδρίας στερηθησόμεθα καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον ἀπορριφθόμεθα. Ἀλλ' ἀρκεῖ ταῦτα πρὸς νουθεσίαν τῶν προσέχων ἑαυτοῖς βουλομένων· τούτου γάρ χάριν καὶ παρεκβατικώτερον τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὸν λόγον πεποιήκαμεν. Ἡμεῖς δὲ εἵπωμεν ἄρτι, ὅπερ, τέκνον, μαθεῖν ἐπεζήτησας.

11. Ὅτι γάρ ἐνδέχεται εἰς μοναχὸν ἱερωσύνην μὴ ἔχοντα ἐξαγγέλειν ἡμᾶς, τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ τῆς μετανοίας ἔνδυμά τε καὶ πρόσχημα ἐκ Θεοῦ ἐδωρήθη τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ καὶ μοναχοὶ ὠνομάσθησαν ἐπὶ πάντας εὐρήσεις γενόμενον, καθὼς ἐν ταῖς θεοπνευστοῖς τῶν πατέρων γραφαῖς ἐγγράφεται, ἐν αἷς ἐγκύψας εὐρήσεις ὡς ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Πρό δὲ τούτων ἀρχιερεῖς μόνον τοῦ δεσμῆν καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν κατὰ διαδοχὴν ὡς ἐκ τῶν θείων ἀποστόλων ἐλάμβανον, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος καὶ τῶν ἀρχιερέων ἀχρειομένων εἰς ἱερεῖς βίον ἔχοντας ἄμωμον καὶ χάριτος θείας ἠξιωμένους ἢ φρικτὴ ἐγχείρησις αὕτη προβέβηκεν· εἶτα καὶ τούτων ἀναμίξ γενομένων, τῶν ἱερέων ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέων τῷ λοιπῷ ἐξομοιουμένων λαῷ καὶ πολλῶν ὡς καὶ νῦν περιπιπτόντων πνεύμασι πλάνης καὶ ματαίας κενοφωνίας καὶ ἀπολλυμένων, μετήχηθη, ὡς εἴρηται, εἰς τὸν ἐκλεκτόν λαόν τοῦ Θεοῦ, λέγω δὴ τοὺς μοναχοὺς, οὐκ ἐκ τῶν ἱερέων ἢ ἀρχιερέων ἀφαιρεθεῖσα, ἀλλὰ ταύτης ἑαυτοῦς ἐκείνων ἀλλοτριωσάντων. «Πᾶς γάρ ἱερεὺς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καθίσταται πρὸς τὸν Θεόν, (433) ὡς ὁ Παῦλός φησι, καὶ ὀφείλει ὡσπερ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ οὕτως καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσφέρειν θυσίαν».

12. Ἀλλ' ἀνωτέρω τοῦ λόγου ἀρξώμεθα καὶ ἴδωμεν, πόθεν καὶ πῶς καὶ τίσιν ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐξουσία αὕτη τοῦ ἱερουργεῖν καὶ δεσμῆν καὶ λύειν ἐδόθη, καὶ κατὰ τάξιν ὡσπερ ἠρώτησας οὕτως καὶ σαφῆς ἡ λύσις γενήσεται, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἀνθρώποις. Τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰπόντος τῷ ξηρᾶν ἔχοντι τὴν χεῖρα ὅτι ἀφένταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἀκούσαντες οἱ Ἑβραῖοι ἔλεγον· βλασφημίαν οὗτος λαλεῖ τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; Οὕτως οὐδέπω ἄφεις ἐδίδοτο ἁμαρτιῶν, οὐ παρά προφητῶν, οὐ παρά ἱερέων, οὐ παρά τῶν τότε πατριαρχῶν τινος. Διὸ καὶ ὡς καινοῦ τινος δόγματος καὶ πράγματος παραδόξου κηρυσσομένου οἱ γραμματεῖς ἐδυσχέρανον· ὁ δὲ Κύριος οὐκ ἐμέμψατο αὐτοὺς τούτου γε ἕνεκα, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἠγνόουν ἐδίδαξεν ὡς Θεόν ἑαυτὸν δείζας καὶ οὐχ

ὡς ἄνθρωπον τὴν ἄφεισιν τῶν ἡμαρτημένων δωρούμενον· φησὶ γάρ πρὸς αὐτοῦς, ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐξέτεινε καὶ ἀποκατέστη ὑγιής ὡς ἡ ἄλλη, διὰ τοῦ ὀρωμένου θαύματος τὸ μείζον καὶ ἀόρατον πιστωσάμενος. Οὕτως τὸν Ζακχαῖον, οὕτως τὴν πόρνην, οὕτως τὸν Ματθαῖον ἀπὸ τοῦ τελωνίου, οὕτως τὸν Πέτρον τρεῖς ἀρνησάμενον, οὕτως τὸν παραλυτικόν, ὃν ἰασάμενος καὶ μετὰ ταῦτα εὐρών εἶπεν· ἴδε ὑγιής γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. Τοῦτο δὲ εἰπὼν ἔδειξεν, ὅτι δι' ἁμαρτίας ἐκεῖνος εἰς τὴν νόσον ἐνέπεσεν καὶ ταύτης ἀπαλλαγείς (434) ἔλαβεν καὶ τὴν ἄφεισιν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, οὐ χρόνων δεηθέντος τούτου τινῶν πολλῶν, οὐ νηστείας, οὐ χαμευνίας, ἀλλ' ἢ μόνον ἐπιστροφῆς καὶ πίστεως ἀδιστακτοῦ καὶ ἐκκοπῆς τοῦ κακοῦ καὶ μετανοίας ἀληθινῆς καὶ δακρύων πολλῶν, ὡς ἡ πόρνη καὶ ὁ Πέτρος ὁ κλαύσας πικρῶς.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου τούτου δώρου καὶ Θεῷ μόνῳ πρέποντος, ὁ καὶ μόνος ἐκέκτητο· εἶτα τοῖς μαθηταῖς ἀντ' ἐκείνου καταλιμπάνει τὸ τοιοῦτον χάρισμα μέλλων πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνελεθεῖν. Πῶς δὲ τὴν ἀξίαν ταύτην καὶ ἐξουσίαν αὐτοῖς ἐπιδέδωκε; Καταμάθωμεν καὶ τίνας καὶ πόσους καὶ πότε. Τούς προκρίτους ἔνδεκα μαθητάς, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καὶ συνηγμένων ἔνδον ὁμοῦ. Εἰσελθὼν γάρ καὶ στάς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνεφύσησε καὶ φησὶ· «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἃν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφιένται αὐτοῖς, ἃν τινῶν κρατῆτε, κεκράτηνται», καὶ οὐδὲν περὶ ἐπιτιμίων τέως αὐτοῖς ἐντέλλεται, ὡς παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέλλοντος διδάσκεισθαι.

13. Ὡς οὖν εἴρηται, κατὰ διαδοχὴν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην μετέπεμπον πρὸς τοὺς καὶ τοὺς θρόνους ἐπέχοντας αὐτῶν, ὡς τῶν τε λοιπῶν οὐδεὶς οὐδὲ ἐννοῆσαι τι τοιοῦτον ἐτόλμα. Οὕτως ἐφύλαττον μετὰ ἀκριβείας οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου τὸ δίκαιον τῆς ἐξουσίας ταύτης. Ἄλλ' ὡς εἶπομεν προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχύθησαν καὶ συνεφύρησαν τοῖς ἀναξίοις οἱ ἄξιοι καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους συνεκαλύπτοντο, ἄλλος ἄλλου προέχειν φιλονεικῶν καὶ τὴν προεδρίαν τῇ ἀρετῇ ὑποκρινόμενος. Ἀφ' οὗ γάρ οἱ τοὺς θρόνους τῶν Ἀποστόλων ἐπέχοντες σαρκικοί καὶ φιλήδονοι καὶ φιλόδοξοι ἀπεφάνθησαν καὶ εἰς αἰρέσεις ἐξέκλιναν, ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς ἡ θεία χάρις, καὶ ἡ ἐξουσία αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων ἀφήρηται. Διὸ καὶ πάντα τὰ ἄλλα, (435) ἃ οἱ ἱερουργοῦντες ἔχειν ὀφείλουσιν, ἀφέμενοι, τοῦτο μόνον ἀπαιτοῦνται ἔχειν τὸ ὀρθόδοξον. Οἴμαι δὲ οὐδὲ τοῦτο· οὐδὲ γάρ ὁ μὴ παρισφύρων νεωστὶ δόγμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ οὗτος ὀρθόδοξος, ἀλλ' ὁ βίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ κεκτημένος συνάδοντα. Τοῦτον δὲ καὶ τὸν τοιοῦτον οἱ κατὰ καιροῦς πατριάρχαι καὶ μητροπολίται ἢ ζητήσαντες οὐκ ἀπέτυχον ἢ εὐρόντες τὸν ἀνάξιον μᾶλλον ἀντ' ἐκείνου προετιμήσαντο, τοῦτο μόνον αὐτὸν ἀπαιτοῦντες τὸ ἐγγράφως ἐκθέσθαι τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, καὶ τοῦτο μόνον ἀποδεχόμενοι τὸ μήτε ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωτὴν εἶναι μήτε διὰ τὸ κακὸν τινι ἀντιμάχεσθαι, εἰρήνην ὡσπερ ἐντεῦθεν τῇ ἐκκλησίᾳ περιποιούμενοι, ὃ χεῖρον πάσης ἔχθρας ἐστὶ καὶ μεγάλης ἀκαταστασίας αἴτιον. Ἐκ τούτου οὖν οἱ ἱερεῖς ἠχρειώθησαν καὶ γεγόνασιν ὡς ὁ λαός. Μὴ ὄντων γάρ τινῶν ἐξ αὐτῶν ἄλας, ὡς ὁ Κύριος ἔφη, ἵνα διὰ τῶν ἐλέγχων σφίγγωσι καὶ ἀναστέλλωσι κἄν ὅπως οὖν τὸν διαρρέοντα βίον, ἀλλὰ συγγινωσκόντων μᾶλλον καὶ συγκαλυπτόντων ἀλλήλων τὰ πάθη ἐγένοντο χεῖρους μὲν αὐτοὶ τοῦ λαοῦ, χείρων δὲ αὐτῶν ὁ λαός. Τινὲς δὲ τοῦ λαοῦ καὶ κρείττονες ἀπεφάνθησαν μᾶλλον τῶν ἱερέων, ἐν τῷ ἐκείνων ἀφεγγεῖ ζόφῳ ὡς ἄνθρακες οὗτοι φαινόμενοι. Εἰ γάρ ἐκεῖνοι κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον ἔλαμπον τῷ βίῳ ὡς ὁ ἥλιος, οὐκ ἂν ὠρώντο οἱ ἄνθρακες διαυγάζοντες, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τρανοτέρου φωτός ἡμαυρωμένοι ἐδείκνυντο ἄν. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρόσχημα μόνον καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἔνδυμα ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐναπελείφθη, τῆς τοῦ πνεύματος δωρεᾶς ἐπὶ τοὺς

μοναχούς μεταβάσης καί διά τῶν σημείων γνωριζομένης ὡς τόν βίον τῶν Ἀποστόλων διά τῶν πράξεων μετερχομένους, κάκει πάλιν ὁ διάβολος τά οἰκεῖα εἰργάσατο. Ἴδὼν γάρ αὐτούς ὅτι ὡς νέοι τινες μαθηταί τοῦ Χριστοῦ αὐθις ἀνεδείχθησαν ἐν τῷ κόσμῳ, καί τῷ βίῳ καί τοῖς θαύμασιν ἔλαμπαν, (436) τούς ψευδαδέλφους καί τά ἴδια σκευή εἰσαγαγῶν τούτοις ἀνέμιξε καί κατά μικρόν πληθυνθέντες, ὡς ὄρας, ἠχρειώθησαν καί γεγονάσι μοναχοί πάμπαν ἀμόναχοι.

Οὔτε οὖν τοῖς τῷ σχήματι μοναχοῖς οὔτε τοῖς χειροτονημένοις καί εἰς ἱερωσύνης ἐγκαταλεγείσι βαθμόν οὔτε τοῖς τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης τετιμημένοις ἀξιώματι, πατριάρχαις φημί καί μητροπολίταις καί ἐπισκόποις, ἀπλῶς οὕτως καί διά μόνην τήν χειροτονίαν καί τήν ταύτης ἀξίαν τό ἀφιέναι ἀμαρτίας ἀπό Θεοῦ δίδονται ἄπαγε! ἱερουργεῖν γάρ μόνον αὐτοῖς συγκεχώρηται, οἶμαι δέ οὐδ' αὐτό τοῖς πολλοῖς αὐτῶν, ἵνα μή χόρτος ὄντες ἐκείθεν κατακαυθῆσονται, ἀλλά μόνοις ἐκείνοις, ὅσοις ἐν ἱερεῦσι καί ἀρχιερεῦσι καί μοναχοῖς τό συγκαταριθμεῖσθαι ἔστι τοῖς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ χοροῖς διά τήν ἀγνότητά.

14. Πόθεν οὖν αὐτοί τε οἱ τοῖς εἰρημένοις ἐγκαταλεγέντες ἐκεῖνο νοήσωσι καί οἱ αὐτούς ἐκζητοῦντες τούτους ἀκριβῶς ἐπιγνώσονται; Ὅθεν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν οὕτως εἰπὼν· «σημεῖα δέ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει ἐν τῷ ὀνόματί μοι δαιμόνια ἐκβάλλουσι, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς ὅπερ ἔστιν ἡ θεόπνευστος διδασκαλία τοῦ Λόγου καί ὠφέλιμος, ὄφεις ἀροῦσι, κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μή αὐτούς βλάψῃ», καί πάλιν· «ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς». Ποίων καρπῶν; Ὡν τό πλῆθος ἀπαριθμούμενος ὁ Παῦλος λέγει· «ὁ δέ καρπός τοῦ Πνευμάτος ἔστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» μεθ' ὧν εὐσπλαγχνία, φιλαδελφία, ἐλεημοσύνη καί τά τούτοις ἐπόμενα πρὸς τούτοις· «λόγος σοφίας, λόγος γνώσεως, χαρίσματα ἰαμάτων καί ἕτερα πλεῖστα, ἅ πάντα ἐνεργεῖ ἐν καί τό αὐτό Πνεῦμα, (437) διαιροῦν ἐκάστῳ καθὼς βούλεται». Οἱ γοῦν τούτων ἐν μετοχῇ γεγονότες τῶν χαρισμάτων ἢ πάντων ἢ ἐκ μέρους κατά τό συμφέρον αὐτοῖς ἐν τῷ χορῷ τῶν Ἀποστόλων ἐγκατελέγησαν καί οἱ νῦν τοιοῦτοι ἀποτελούμενοι ἐκεῖσε ἐγκαταλέγονται. Διό καί φῶς εἰσιν οὗτοι τοῦ κόσμου, ὡς αὐτός φησιν ὁ Χριστός· «οὐδεὶς λύχνον ἄψας τίθησιν αὐτόν ὑπὸ τόν μῶδιον ἢ ὑπὸ κλίνην, ἀλλ' ἐπὶ τήν λυχνίαν, ἵνα φαίνη πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ». Οὐκ ἐκ τούτων δέ μόνων οἱ τοιοῦτοι γνωρίζονται, ἀλλά καί ἀπό τῆς τοῦ βίου αὐτῶν διαγωγῆς· οὕτω γάρ καί οἱ ζητοῦντες αὐτούς καί αὐτοί ἑαυτόν ἕκαστος ἀκριβέστερον ἐπιγνώσονται, οἷον εἰ καθ' ὁμοίότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεπαισχύντως, μᾶλλον δέ ὡς μεγίστην δόξαν ἠγάπησαν τήν εὐτέλειαν καί ταπεινώσιν καί ὡς ἐκεῖνος τήν ὑπακοήν ἀνυποκρίτως εἰς τούς ἑαυτῶν πατέρας καί ὀδηγούς, ἔτι γε μήν καί εἰς τούς πνευματικῶς ἐπιτάττοντας ἐπεδείξαντο, εἰ ἀτιμίας καί ὕβρεις καί ὀνειδισμούς καί λοιδορίας ἀπό ψυχῆς ἠγάπησαν καί τούς ἐπιφέροντας αὐτοῖς ταῦτα ὡς ἀγαθῶν μεγάλων προξένους ἀπεδέξαντο καί ἀπό ψυχῆς μετὰ δακρύων ὑπὲρ αὐτῶν ἠῤῥξαντο, εἰ πᾶσαν δόξαν τήν ἐν τῷ κόσμῳ κατέπτυσαν καί σκύβαλα τά ἐν αὐτῷ τερπνά ἠγάπησαν. Καί τί τά πολλά καί προφανῆ λέγων τόν λόγον μηκύνω; Ἐάν πᾶσαν μέν ἀρετήν, ἣν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκούωσιν ὑπαναγινωσκομένην γραφαῖς, ταύτην ἑαυτόν ἕκαστος τῶν εἰρημένων εὕρισκει κατωρθωκότα, πᾶσαν δέ πρᾶξιν τῶν ἀγαθῶν ὡσαύτως μετελθόντα καί ἐπὶ μιᾷ τούτων ἐκάστη τήν προκοπήν, τήν ἀλλοίωσιν, τόν βαθμόν ἐπεγνωκότα καί πρὸς τό ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης αἰρόμενον, τότε καί ἑαυτόν τις γνώτω μέτοχον Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων γεγονότα καί ὑπὸ τῶν καλῶς ὀρώντων ἢ καί ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀμβυωπούντων γνωσθήσεται. (438) Καί οὕτως οἱ τοιοῦτοι εἶποιεν ἂν τοῖς πᾶσιν ἐν παρρησίᾳ· «ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν καταλλάγητε τῷ Θεῷ». Πάντες γάρ οἱ τοιοῦτοι τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐφύλαξαν μέχρι θανάτου, ἐπώλησαν τά ὑπάρχοντα αὐτῶν καί

διένειμαν τοῖς πτωχοῖς, ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς, ἀπώλεσαν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἕνεκεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εὖρον αὐτάς εἰς ζωὴν αἰώνιον. Εὐρόντες δὲ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἐν φωτὶ νοητῷ εὖρον αὐτάς καὶ οὕτως ἐν τῷ φωτὶ τούτῳ εἶδον τὸ ἀπρόσιτον φῶς, αὐτὸν τὸν Θεόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· «ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς». Πῶς οὖν ἔστιν εὐρεῖν τινα ἢν ἔχει ψυχὴν, πρόσεχε! Ἡ ἐκάστου ψυχὴ ἐστὶν ἡ δραχμὴ ἢν ἀπώλεσεν οὐχ ὁ Θεός ἀλλ' ἡμῶν ἕκαστος ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμαρτίας βυθίσας ἑαυτόν. Ὁ δὲ Χριστός, τὸ ὄντως φῶς, ἐλθὼν καὶ τοὺς ζητοῦντας αὐτόν συναντῶν, ὡς οἶδε μόνος αὐτός, ἰδεῖν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἐχαρίσατο. Τοῦτό ἐστιν εὐρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὸ ἰδεῖν τὸν Θεόν καὶ ἐν τῷ ἐκείνου φωτὶ αὐτόν γενέσθαι ἀπάσης κτίσεως τῆς ὀρωμένης ἀνώτερον καὶ τὸν Θεόν σχεῖν ποιμένα καὶ διδάσκαλον, παρ' οὗ καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, εἰ βούλει, γνῶσεται, καὶ γνοὺς ἀκριβῶς προσκυνήσει τὸν δεδωκότα καὶ τοῖς χρήζουσι μεταδώσει.

16. Τοῖς τοιοῦτοις οἶδα, τέκνον, δίδοσθαι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ Θεοῦ Πατρός καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῖς θέσει οὖσιν καὶ ἀγίοις δούλοις αὐτοῦ. Τοιοῦτω καὶ αὐτός ἐγὼ ἐμαθήτευσά πατρὶ χειροτονίαν ἐξ ἀνθρώπων μὴ ἔχοντι, ἀλλὰ χειρὶ με Θεοῦ εἶτ' οὖν πνεύματι εἰς μαθητείαν ἐγκαταλέξαντι καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων χειροτονίαν (439) διὰ τὸν παρακολουθήσαντα τύπον καλῶς λαβεῖν με κελεύσαντι, πάλαι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦτο σφοδρῶ πόθῳ κινούμενον.

17. Τοιγαροῦν γενέσθαι πρῶτον τοιοῦτοι εὐζώμεθα, ἀδελφοί καὶ πατέρες, καὶ οὕτως τοῖς ἄλλοις περὶ παθῶν ἀπαλλαγῆς καὶ ἀναδοχῆς λογισμῶν ὁμιλήσωμεν καὶ τοιοῦτον πνευματικὸν ζητήσωμεν. Μᾶλλον μὲν οὖν τοιοῦτους ἐμπόνως ζητήσωμεν ἄνδρας, τοὺς ὄντας μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ πόνου καρδίας καὶ δακρῶν πολλῶν ἐπὶ ῥητὰς ἡμέρας ἰκετεύσωμεν τὸν Θεόν, ἵνα ἀποκαλύψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι, εἴ που καὶ τοιοῦτός τις ἐν τῇ πονηρᾷ ταύτῃ γενεᾷ ὣν εὐρεθῆσεται, ὅπως εὐρόντες αὐτόν ἄφεισιν λάβωμεν δι' αὐτοῦ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐντολαῖς ὅλη ψυχῇ ὑπακούοντες, καθάπερ ἐκεῖνος, ἀκούσας τὰς τοῦ Χριστοῦ, γέγονε μέτοχος τῆς χάριτος καὶ τῶν δωρεῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰ ἀμαρτήματα παρ' αὐτοῦ ἔλαβε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι πυρωθεὶς, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'. Πρὸς Στέφανον Νικομηδείας (440)

«Τῷ πανιέρῳ καὶ ἀγίῳ δεσπότῃ μου, τῷ ἐνδοξοτάτῳ συγκέλλῳ, ὁ διὰ σοῦ ἐξόριστος καὶ δεδιωγμένος Συμεὼν ὁ σός. Ἴδού, πανίερε δέσποτα, τῶν κατὰ Θεόν σου ἀγώνων καὶ λόγων τὰ σπέρματα οἷα πεποιήκασιν τὰ γεώργια, οἷαν μοι δόξαν καὶ χαρὰν προεξένησαν, ὅσων μοι στεφάνων γεγόνασιν αἴτια, ὅσης με τῆς εὐφροσύνης ἐνέπλησαν εἰς ὕψος τε πνευματικῆς ἀνήγαγον γνώσεως καὶ ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου τοῦ νοός καλῶς προσερείσαντο καὶ αὐτὴν με τὴν πέτραν ἐνδύσασθαι παρεσκευάσαν, ἐξ ἧς ἔχω τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐνυποστάτως βλύζον ἐν ἐμοί, κινούμενον καὶ λαλοῦν καὶ γράφειν μὲν πρὸς σέ προτρεπόμενον, πάσης τε θυμηδίας ἐμπιπλῶν καὶ μὴ ἔων ὅλως με τῶν θανατηφόρων πειρασμῶν ἐπαισθάνεσθαι, ἀλλ' ὡς τοὺς τρεῖς παῖδας ἀφλέκτους ἐν τῇ

καμίνω ἐφύλαξεν, οὕτω κάμει, ὡς ἐν σκηνῇ αὐτοῦ κρύπτον, ἄλυπον διατηρεῖ καὶ ἀπήμαντον. Ὑπὲρ ὧν καὶ εὐχαριστῶ σοι, εὐχαριστῶν τε καὶ προσευχόμενος οὐδέποτε παύσομαι, λοιπὸν εἴ τινα καὶ ἕτερα ἔχεις εἰς προσθήκην εὐφροσύνης καὶ δόξης τῶν ἀγαπώντων σε, μὴ ἀποκνήσης ποιήσασθαι, ὅπως ὁ μισθός σοι πολλαπλασιασθῇ καὶ ἡ ἀντάμειψις παρά Θεοῦ τοῦ ταῦτα νομοθετήσαντος δαψιλεστέρα σοι γένηται, Ἔρρωσο».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'. Ἐτέρα πρὸς Στέφανον Νικομηδείας. (441)

«Καλούς μοι στεφάνους ὁ καλὸς Στέφανος καὶ δεσπότης μου ἐπί τοῖς ἐμοῖς στεφάνοις πάλιν προσέθετο. Ἀλλὰ τί σοι ἀνταποδώσομεν ὑπὲρ ὧν ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ἀγαθῇ κινούμενος διαθέσει πεποίηκας καὶ ποιεῖς καὶ οἶδ' ὅτι πάλιν ποιήσεις, εὐεργετῶν καθ' ἐκάστην ἡμᾶς ἐπί χρόνοις ἤδη ἑπτὰ; Τί οὖν σοι ἀπολογησόμεθα τῷ περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδαίῳ καὶ φιλοτιμότερον εἰδότει δεξιῶσθαι τοῖς γλυκέσι σου φαρμάκοις τοὺς φίλους; Ἀλλὰ δεόμεθά σου μὴ στήσῃς τῆς προθέσεως, μὴ καταπαύσης ἀπὸ τῶν ἔργων σου· πρόσθε εἰ δοκεῖ τούτοις τὰ ἔτι γλυκυτέρους τῇ ἐπιτάσει ποιοῦντα τοὺς πόνους μοι. Ἡΐξησάς μοι τό φῶς, τὴν χαράν, τὴν ἠδύτητα, ἃ καὶ αὐξήσῃς ἔτι πάντως καὶ ἔτι ποιῶν τὰ οἰκεῖα καὶ τῷ φιλουμένῳ τάχιον ἐνώσῃς ἡμᾶς Θεῷ, ὑπὲρ οὗ φέρω πάντα προθύμως καὶ δι' ὃν ὄραξ τὴν ἄλυσιν ταύτην παρά σοῦ τῆς ἐξορίας περιέκειμαι. Ἔρρωσο. Τῷ πανιέρῳ καὶ ἀγίῳ δεσπότη μου, ὁ διὰ σοῦ ἐξόριστος καὶ τῶν προσόντων γυμνὸς γεγωνὸς Συμεῶν ὁ σός».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'. Πρὸς Νικήτα Σταθάτον. (442)

«Τὸ πιττάκιόν σου, πνευματικὸν ἡμῶν τέκνον, ἐδεξάμεθα μὲν, οὐκ ἀπεδεξάμεθα δέ, ἀλλὰ καὶ πολλῆς σου τῆς εὐηθείας κατέγνωμεν, ὅτι δὴ καὶ τοιαῦτα ὅλως ἐλογίσω περὶ ἡμῶν, ὡς δόλω ποτέ τινη ἢ περιεργία πρὸς τὸ λυπήσαί με τὸ χαρτίον σὺ ἀπεκράτησας, ἐνεθυμήθην τοῦτο ἢ ἐλογισάμην ἐγώ. Ποῖος γάρ ἐν τούτῳ δόλος ἢ ποία θλιψίς μοι προσγενήσεται ποτε, εἰ καὶ φαίνομαι περὶ πολλοῦ ταῦτα ποιοῦμενος; Ἀλλ' ὅτι πάντως ἠγνόουν σε τοῦτο ἔχειν, καὶ υπέλαβον ἐκ καταφρονήσεως τοῦ ὑπουργούντός μοι ἴσως τοῦτο ἀπολεσθῆναι ἢ κατὰ τὴν ὁδὸν ἢ καὶ ἄλλως πως, καὶ εἰς τοῦτο ἐλυπήθην, ἐπεὶ εἰς σέ, ὃν ὡς ἐμαυτὸν ἔχειν ἅπαξ καθωμολόγησα, καὶ πάντα τὰ ἐμά σοι ἐθάρρησα, καὶ διὰ σοῦ καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἐλπίζων φανερά φανήσεσθαι, καθὼς ὁ Χριστὸς τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς ἔλεγεν «ἅ εἰς τὸ οὐὲς ἀκούσατε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων» ποῖαν ὑπόληψιν πονηρὰν κατὰ σοῦ εἶχον ἀναλαβέσθαι; Ἐγὼ γάρ διὰ τοῦτο σε καὶ παρακαλῶ ἐν τετραδίῳ μεταγράψαι αὐτά, ἵνα τὰ σχεδὴ πάντα σοι καταλείψω. Καὶ πῶς με τοιαῦτα λογιζέσθαι υπέλαβες κατὰ σοῦ; Ὅμως ὁ Θεὸς συγχωρήσει σοι τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, ὅτι ἔξω τῆς ἀγάπης ἡμᾶς εἶναι ἔκρινας τῆς πάντα ὑπομενούσης καὶ μηδέποτε ἐκπιπούσης, ἐάν μὴ τις ἐκουσίως ταύτης ἀποσπασθῇ (443) ἐκείνη δέ μένει ἄτμητος, ἀδιαίρετος, πάντας τοὺς βουλομένους ἐπιστρέφειν καὶ πάλιν κολλᾶσθαι αὐτῇ εὐμενῶς προσδεχομένη καὶ γνησίως

προσκολλωμένη, πολλάκις δέ και τούς μή βουλομένους ἐλκύουσα και προσκαλουμένη προς ἑαυτήν, ἧ και σέ, τέκνον, εὐχομαι κολληθῆναι και ἔνωθῆναι, ἵνα δύνασαι μή λογίζεσθαι τό κακόν ἤ τό ὄν ἤ και τό μηδόλωσ ὄν, ἀλλά μένειν σε διηνεκῶς ἐν παντί και ἐν πᾶσι προς ἡμᾶς και προς πάντας ἀσκανδάλιστον. Ἀμήν.